

Del. Br:

ŠKOLSKI PROGRAM

OOŠ “Adi Endre”
MALI IĐOŠ

2022/2026

Ogledna Osnovna Škola “Adi Endre”

Mali Iđoš, Glavna ulica 27.

Tel: 024/ 4730-002

Faks: 024/ 4731-202

e-mail: kishegyes@adyskola.edu.rs

Ime i prezime direktora:

Valentin Filep

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	
1.1. POLAZNE OSNOVE RADA.....	
1.2. CILJEVE OBRAZOVANJA I VASPITANJA.....	
1.3 ŠKOLA I NJENA OKOLINA.....	
1.4. ORGANIZACIJA RADA ŠKOLE.....	
2. NASTAVNI PLAN OSNOVNOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA.....	
3. PROGRAME OBAVEZNIH I IZBORNIH PREDMETA PO RAZREDIMA, SA NAČINIMA I POSTUPCIMA ZA NJIHOVO OSTVARIVANJE.....	
4. PROGRAM DOPUNSKE I DODATNE NASTAVE	
5. PROGRAM KULTURNIH AKTIVNOSTI ŠKOLE	
6. PROGRAM ŠKOLSKOG SPORTA I SPORTSKIH AKTIVNOSTI.....	
7. PROGRAM ZAŠTITE OD NASILJA, ZLOSTAVLJANJA I ZANEMARIVANJA I PROGRAM PREVENCIJE DRUGIH OBLIKA RIZIČNOG PONAŠANJA.....	
8. PROGRAM SLOBODNIH AKTIVNOSTI UČENIKA	
9. PROGRAM PROFESIONALNE ORIJENTACIJE.....	
10. PROGRAM ZDRAVSTVENE ZAŠTITE	
11. PROGRAM SOCIJALNE ZAŠTITE	
12. PROGRAM ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE.....	
13. PROGRAM SARADNJE SA LOKALNOM SAMOUPRAVOM	
14. PROGRAM SARADNJE SA PORODICOM	
15. PROGRAM RADA ŠKOLSKE BIBLIOTEKE	
16. NAČIN EVALUACIJE ŠKOLSKOGPROGRAMA.....	

Na osnovu člana 57. Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja ("Sl. glasnik RS", br. 72/2009, 52/2011 i 55/2013) i članova 37. i 62. Statuta Ogladne osnovne škole „Adi Endre” iz Malog Idoša, broj: 01-10/24, 01-10/46, 01-10/57, 01-10/69-1 od 10.03.2010. godine, na predlog Nastavničkog veća, Školski odbor je na svojoj sednici 15.09.2021. godine doneo:

ŠKOLSKI PROGRAM ZA PERIOD 2022-2026

1. UVOD

1.1. POLAZNE OSNOVE RADA

Školski program zasnovan je na Zakonu o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja ("Sl. glasnik RS", br. 72/2009, 52/2011 i 55/2013), Zakonu o osnovnom obrazovanju i vaspitanju ("Sl. glasnik RS", br. 55/2013), Pravilnicima o nastavnom planu i programu razreda osnovne škole, sugestijama datim od strane nadležnih prosvetnih organa, izvršenim analizama na kraju školske 2016/2017. g. i iskustvima stečenim u prethodnom periodu.

Školski program je dokument na osnovu kojeg se ostvaruje razvojni plan i ukupan obrazovno-vaspitni rad u školi (Član 27., Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju).

1.2. CILJEVI OBRAZOVANJA I VASPITANJA

- 1) pun intelektualni, emocionalni, socijalni, moralni i fizički razvoj svakog deteta, učenika i odraslog, u skladu sa njegovim uzrastom, razvojnim potrebama i interesovanjima;
- 2) sticanje kvalitetnih znanja, veština i stavova koje su svima neophodne za lično ostvarenje i razvoj, inkluziju i zaposlenje i sticanje i razvijanje osnovnih kompetencija u pogledu komunikacije na maternjem jeziku, komunikacije na stranim jezicima, matematičke pismenosti i osnovnih kompetencija u nauci i tehnologiji, digitalne kompetencije, kompetencije učenja kako se uči, međuljudske i građanske kompetencije i kulturnog izražavanja;
- 3) razvoj stvaralačkih sposobnosti, kreativnosti, estetske percepcije i ukusa;
- 4) razvoj sposobnosti pronalaženja, analiziranja, primene i saopštavanja informacija, uz vešto i efikasno korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija;
- 5) osposobljavanje za rešavanje problema, povezivanje i primenu znanja i veština u daljem obrazovanju, profesionalnom radu i svakodnevnom životu radi unapređivanja ličnog života i ekonomskog, socijalnog i demokratskog razvoja društva;
- 6) razvoj motivacije za učenje, osposobljavanje za samostalno učenje, učenje i obrazovanje tokom celog života i uključivanje u međunarodne obrazovne i profesionalne procese;
- 7) razvoj svesti o sebi, samoinicijative, sposobnosti samovrednovanja i izražavanja svog mišljenja;
- 8) osposobljavanje za donošenje valjanih odluka o izboru daljeg obrazovanja i zanimanja, sopstvenog razvoja i budućeg života;

9) osposobljavanje za rad i zanimanje stvaranjem stručnih kompetencija, u skladu sa zahtevima zanimanja, potrebama tržišta rada, razvojem savremene nauke, ekonomije, tehnike i tehnologije;

10) razvoj i praktikovanje zdravih životnih stilova, svesti o važnosti sopstvenog zdravlja i bezbednosti, potrebe negovanja i razvoja fizičkih sposobnosti;

11) razvoj svesti o značaju održivog razvoja, zaštite i očuvanja prirode i životne sredine, ekološke etike i zaštite životinja;

12) razvoj sposobnosti komuniciranja, dijaloga, osećanja solidarnosti, kvalitetne i efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad i negovanje drugarstva i prijateljstva;

13) razvijanje sposobnosti za ulogu odgovornog građanina, za život u demokratski uređenom i humanom društvu zasnovanom na poštovanju ljudskih i građanskih prava, prava na različitost i brizi za druge, kao i osnovnih vrednosti pravde, istine, slobode, poštenja i lične odgovornosti;

14) formiranje stavova, uverenja i sistema vrednosti, razvoj ličnog i nacionalnog identiteta, razvijanje svesti i osećanja pripadnosti državi Srbiji, poštovanje i negovanje srpskog jezika i svog jezika, tradicije i kulture srpskog naroda, nacionalnih manjina i etničkih zajednica, drugih naroda, razvijanje multikulturalizma, poštovanje i očuvanje nacionalne i svetske kulturne baštine;

15) razvoj i poštovanje rasne, nacionalne, kulturne, jezičke, verske, rodne, polne i uzrasne ravnopravnosti, tolerancije i uvažavanje različitosti;

1.3. ŠKOLA I NJENA OKOLINA

USLOVI RADA ŠKOLE »ADI ENDRE«

Osnovna škola je smeštena u jednom bloku sa tri zgrade. Najveća zgrada je izgrađena 1968. godine, u njoj se nalazi 9 učionica, kabinet za fiziku i hemiju, kabinet za biologiju, zbornica, kancelarije i biblioteka. Ukupna površina te zgrade je 1405,71 m². Zajedno sa ovom zgradom nalazi se i fiskulturna sala, koja je izgrađena 1973. godine. Fiskulturna sala ima površinu od 617,52 m², gledalište 174 m², ostale prostorije (svlačionica, kupatilo, kancelarija i magacin) 27,672 m² i toalet za učenike 36,828 m².

Pored ove zgrade nalazi se jedna zgrada koja je izgrađena 1956. godine. U toj zgradi nalazi se šest učionica i jedna prostorija za smeštaj učila i hol za stalne izložbe. Ukupna površina te zgrade je 654,19 m². Ova zgrada je tokom 2000. godine adaptirana.

Treća zgrada je građena 1915. godine. U toj zgradi se nalazi školska i učenička radionica, mlečna kuhinja, trpezarija, kabinet za likovno vaspitanje i muzičku kulturu i magacin. Ta zgrada je 2000. godine potpuno renovirana. Ukupna površina 623,20 m².

Grejna površina je 3383 m².

Dvorište škole je betonirano, nedostaju nam zelene površine. Površina dvorišta je 966,12 m².

Naša opština je jedna od najsiromašnijih opština u Vojvodini. Minimalne materijalne mogućnosti opštine iziskuju velike napore da se u školi obezbede normalni uslovi za rad. U skladu sa mogućnostima trudimo se da nabavimo neophodna nastavna sredstva i školsku opremu. Tokom prošlih godina uspeli smo renovirati sanitarne čvorove i uvesti vodu u svaku učionicu. Postavili prečistač za vodu, ali voda ni ovako nije ispravna za piće, što je slučaj i sa seoskim vodovodom. Obnovili nameštaj u učionici za likovnu kulturu, adaptirali dve

učionice, svlačionicu za fizičko vaspitanje. Škola ima dobru saradnju sa lokalnom samoupravom, bibliotekom, institucijama, P.P. Agriromanja, Domom zdravlja, Domom kulture, Mesnom Zajednicom, kao i sa inostranim školama (Bekešsentandraš, Budimpešta, Išaseg).

1.4. ORGANIZACIJA RADA ŠKOLE

Radimo na osnovu Pravilnika o kalendaru obrazovno – vaspitog rada za osnovne škole sa sedištem na teritoriji Autonomne Pokrajine Vojvodine.

RAD U SMENAMA

Nastava se odvija u dve smene. Prepodnevna smena radi od 7.30 do 12.55 časova, a popodnevna smena od 13.00 do 18.25 časova

DEŽURSTVO

Pre početka i u toku nastave u školi je organizovano dežurstvo nastavnika.

RAD ŠKOLSKE BIBLIOTEKE

Đačka i nastavnička biblioteka raspolaže fondom od 10538 knjiga i 3731 komada raznih materijala.

ĐAČKA KUHINJA

Škola raspolaže sa kuhinjom u kojoj se priprema i distribuira užina za učenike. Škola ima trpezariju i tako učenici uživaju po normativu predviđenim uslovima.

HOR I ORKESTAR

U školi ima hor . Hor se sastaje nedeljno a po potrebi (priredba, takmičenja) i više puta.

KOREKTIVNO-PEDAGOŠKI RAD

Da bi se omogućilo svakom učeniku sa lakšim smetnjama u razvoju, napredovanje u skladu sa mogućnostima sačinjen je program korektivnog rada koji sadrži sledeće sadržaje:

- identifikacija učenika sa smetnjama u razvoju
- formiranje grupa koja će raditi po posebnom programu rada
- uspostavljanje saradnje sa specijalistima
- izrada i koordinacija IOP -a

Nosioci realizacije sadržaja korektivno-pedagoškog rada su: odeljenjski starešina, nastavnici, pedagog, psiholog, lekar, neuropsihijatar, logoped, reedukator po potrebi.

PRIPREMNI OBRAZOVNI RAD

Škola će u avgustu organizovati ovaj vid rada sa 10 časova po predmetu za učenike koji su upućeni na polaganje popravnog ispita.

PRIPREMNA NASTAVA ZA ZAVRŠNI ISPIT

Pripremna nastava za završni ispit se organizuje za učenike 8. razreda iz tokom drugog polugodišta osmog razreda, a deset dana pre polaganja ispita najmanje dva časa dnevno. Cilj pripreme nastave je da još bolje pripremi učenike za uspešno polaganje završnog ispita .

2. NASTAVNI PLAN OSNOVNOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA

OBAVEZNI I IZBORNI PREDMETI

Niži razredi

Obavezni predmeti od 1- 4 razred

	Naziv predmeta	1. razred		2. razred		3. razred		4.razred	
		Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje	Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje	Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje	Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje
1.	Maternji jezik	5	180	5	180	5	180	5	180
2.	Matematika	5	180	5	180	5	180	5	180
3.	Srpski jezik kao nematernji ¹	2	72	2	72	3	108	3	108
4.	Strani jezik (engleski)	2	72	2	72	2	72	2	72
5.	Svet oko nas	2	72	2	72	-	-	-	-
6.	Priroda i društvo	-	-	-	-	2	72	2	72
7.	Muzička kultura	1	36	1	36	1	36	1	36
8.	Likovna kultura	1	36	2	72	2	72	2	72
9.	Projektna nastava	-	-	-	-	1	36	1	36
10.	Digitalni svet	1	36	1	36	-	-	-	-
11.	Fizičko vaspitanje	2	72	2	72	2	72	2	72
**	Zdravstveno vaspitanje	1	36	1	36	1	36	1	36
	Ukupno:	20	720	21	756	21	756	21	756
	Ukupno*:	22	792	23	828	24	864	24	864

¹ za učenike koji uče na mađarskom nastavnom jeziku

* ukupan fond časova za učenike koji uče na mađarskom nastavnom jeziku

**Nastavnik razredne nastave realizuje predložene teme iz oblasti zdravstvenog vaspitanja shodno uzrasnom i obrazovnom nivou učenika i integrisanim tematskim planiranjem kroz obavezne i izborne predmete - videti Preporuke za ostvarivanje programa zdravstvenog vaspitanja, koje su sastavni deo ovog pravilnika

Izborni predmeti od 1- 4 razred

	Naziv predmeta	1. razred		2. razred		3. razred		4.razred	
		Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje	Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje	Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje	Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje
1.	Verska nastava/građansko vaspitanje	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Čuvari prirode	-	-	-	-	1	36	1	36
3.	Ruke u testu	-	-	-	-	1	36	1	36
4.	Maternji jezik sa elementima nacionalnog kulture	2	72	2	72	2	72	2	72

Viši razredi

Obavezni predmeti od 5- 8 razred

	Naziv predmeta	5. razred		6. razred		7. razred		8.razred	
		Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje	Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje	Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje	Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje
1.	Maternji jezik	5	180	4	144	4	144	4	136
2.	Matematika	4	144	4	144	4	144	4	144
3.	Srpski jezik kao nematernji ¹	3	108	3	108	3	108	2	68
4.	Strani jezik (engleski)	2	72	2	72	2	72	2	68
5.	Geografija	1	36	2	72	2	72	2	68
6.	Istorija	1	36	2	72	2	72	2	68
7.	Biologija	2	72	2	72	2	72	2	68
8.	Fizika	-	-	2	72	2	72	2	68
9.	Hemija	-	-	-	-	2	72	2	68
11.	Tehnika i tehnologija	2	72	2	72	2	72	2	68
12.	Informatika i računarstvo	1	36	1	36	1	36	1	34
13.	Muzička kultura	2	72	1	36	1	36	1	34
14.	Likovna kultura	2	72	1	36	1	36	1	34
16.	Fizičko i zdravstveno vaspitanje	2	72	2	72	2	72	2	68
	Obavezne fizičke aktivnosti ²	-	54	-	54	-	54	-	54
	Ukupno:	24	918	25	954	27	1026	26	892
	Ukupno*:	27	1026	28	1062	30	1134	28	960

¹ za učenike koji uče na mađarskom nastavnom jeziku

² obavezne fizičke aktivnosti realizuju se u okviru predmeta fizičko i zdravstveno vaspitanje

* ukupan broj časova za učenike koji uče na mađarskom nastavnom jeziku

Izborni predmeti od 5- 8 razred

	Naziv predmeta	5. razred		6. razred		7. razred		8.razred	
		Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje	Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje	Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje	Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje
1.	Verska nastava/građansko vaspitanje	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Strani jezik (nemački)	2	72	2	72	2	72	2	68
5.	Maternji jezik sa elementima nacionalne kulture	2	72	2	72	2	72	2	72
6.	Crtanje, slikanje i vajanje	1	36	1	36	1	36	1	34
7.	Hor	1	36	1	36	1	36	1	34
8.	Čuvari prirode	1	36	1	36	1	36	1	34

Ostali oblici obrazovno – vaspitnog rada

	OSTALI OBLICI OBRAZOVNO-VASPITNOG RADA	5. razred		6. razred		7.razred		8.razred	
		Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje	Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje	Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje	Fond časova nedeljno	Fond časova godišnje
1.	Obavezne vannastavne aktivnosti								
	Čas odeljenjskog starešine	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Vannastavne aktivnosti	1	36						
	Društvene, tehničke, humanitarne, sportske I kulturne aktivnosti	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	34-68
	Ekskurzija	Do 2 dana godišnje		Do 2 dana godišnje		Do 2 dana godišnje		Do 3 dana godišnje	

3. PROGRAME OBAVEZNIH I IZBORNIH PREDMETA PO RAZREDIMA, SA NAČINIMA I POSTUPCIMA ZA NJIHOVO OSTVARIVANJE

PRVI RAZRED OBAVEZNI NASTAVNI PREDMETI

Naziv predmeta	SRPSKI JEZIK
Cilj	Cilj nastave srpskog jezika jeste da učenici ovladaju osnovnim zakonitostima srpskog književnog jezika radi pravilnog usmenog i pisanog izražavanja, negujući svest o značaju uloge jezika u očuvanju nacionalnog identiteta; da se osposobe za tumačenje odabranih književnih i drugih umetničkih dela iz srpske i svetske baštine, radi negovanja tradicije i kulture srpskog naroda i razvijanja interkulturalnosti.
Razred	prvi
Godišnji fond časova	180 časova

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje izgovoreni glas i napisano slovo; izgovorene i napisane reči i rečenice; - vlada osnovnom tehnikom čitanja i pisanja ćirilčkog teksta; - razume ono što pročita; - aktivno sluša i razume sadržaj književnoumetničkog teksta koji mu se čita; - prepoznaje pesmu, priču i dramski tekst; - odredi glavni događaj, vreme (redosled događaja) i mesto dešavanja u vezi sa pročitanim tekstom; - uoči likove i pravi razliku između njihovih pozitivnih i negativnih osobina; - izrazi svoje mišljenje o ponašanju likova u književnom delu; - prepoznaje zagonetku i razume njeno značenje; - prepoznaje basnu i razume njeno značenje; - razlikuje slovo, reč i rečenicu; - pravilno izgovori i napiše kratku i potpunu rečenicu jednostavne strukture sa odgovarajućom intonacijom, odnosno interpunkcijskim znakom na kraju; - pravilno upotrebi veliko slovo; - učtivo učestvuje u vođenom i slobodnom razgovoru; - oblikuje usmenu poruku služeći se odgovarajućim rečima; - usmeno prepričava; usmeno priča prema slici/slikama i o doživljajima; - usmeno opisuje stvari iz neposrednog okruženja; 	<p style="text-align: center;">POČETNO ČITANJE I PISANJE</p>	<p>Glas i slovo; štampana i pisana slova ćirilčkog pisma. Reči i rečenice kao govorne i pisane celine. Tekstovi zasićeni slovima koja se obrađuju/tekstovi predviđeni za globalno čitanje. Sve vrste tekstova koji su napisani štampanim ili pisanim slovima. Jezičke igre. Analitičko-sintetička vežbanja; leksička i sintaksička vežbanja; motoričke vežbe. Pisanje (prepisivanje, samostalno pisanje i diktat). Čitanje (ščitavanje/globalno čitanje, glasno i tiho čitanje); pitanja kojima se proverava razumevanje pročitanih. Izgovor i pisanje glasova koji učenicima prčinjavaju teškoće (npr. đ, ć; dž, č; j, lj).</p>
	<p style="text-align: center;">KNJIŽEVNOST</p>	<p>ŠKOLSKA LEKTIRA Poezija Narodna pesma, <i>Ja sam čudo video</i> Jovan Jovanović Zmaj, <i>Zimska pesma</i> Vojislav Ilić, <i>Proletnja zora</i>/Voja Carić, <i>Proleće</i>/Mira Alečković, <i>Vetar sejač</i> Desanka Maksimović, <i>Prvak</i>; <i>Hvalisavi zečevi/U gostima</i>/Livadsko zvonce Gvido Tartalja, <i>Kitova beba</i>/Mravi/Postelja za zeku Branko Ćopić, <i>Ježeva kućica</i> (čitanje u nastavcima) Dušan Radović, <i>Jesenja pesma</i>/Srećna Nova godina Ljubivoje Ršumović, <i>Au što je škola zgodna</i>; <i>Dete/Deca su ukras sveta</i> Stevan Raičković, <i>Crtanka</i>/Branislav Lazarević, <i>Slikar</i> Pero Zubac, <i>Dobar drug ti vredi više</i> Dragomir Đorđević, <i>Nije lako biti dete</i> Proza</p>

<ul style="list-style-type: none"> - bira i koristi odgovarajuće reči u govoru; na pravilan način koristi nove reči u svakodnevnom govoru; - napamet govori kraće književne tekstove; - učestvuje u scenskom izvođenju teksta; - pažljivo i kulturno sluša sagovornike; - sluša, razume i parafrazira poruku; - sluša interpretativno čitanje i kazivanje književnih tekstova radi razumevanja i doživljavanja; - primenjuje osnovna pravopisna pravila; - piše čitko i uredno; - pismeno odgovara na postavljena pitanja; - spaja više rečenica u kraću celinu; - piše rečenice po diktatu primenjujući osnovna pravopisna pravila; - glasno čita, pravilno i sa razumevanjem; - tiho čita (<i>u sebi</i>) sa razumevanjem pročitano; - pronade informacije eksplicitno iznete u tekstu. 	<p>Narodna priča, <i>Sveti Sava i đaci</i> Narodna priča, <i>Deda i repa /Golub i pčela</i> Narodna basna, <i>Lisica i gavran</i> Dositej Obradović, <i>Dva jarca; Dve koze</i> Lav Nikolajevič Tolstoj, <i>Dva druga</i> Dragan Lukić, <i>Joca vozi trolejbus/Igor Kolarov, Dum-dum Oliver i njegov bubanj</i> Đuro Damjanović, <i>Dan kad je jutro bilo slovo/Vesna Ćorović Butrić, Noćni čošak</i> Izbor iz narodnih i autorskih zagonetki (Desanka Maksimović, <i>Zagonetke lake za prvake đake, Zagonetke</i> Grigora Viteza i Brane Cvetkovića)</p> <p>Dramski tekstovi Gvido Tartalja, <i>Zna on unapred</i> Dušan Radović, <i>Tužibaba</i> Aleksandar Popović, <i>Neće uvek da bude prvi</i> Bora Oljačić, <i>Prvi dan u školi</i></p> <p>Popularni i informativni tekstovi Izbor iz ilustrovanih enciklopedija i časopisa za decu o značajnim ličnostima srpskog jezika, književnosti i kulture (Sveti Sava, Vuk Stefanović Karadžić, znamenita zavičajna ličnost i dr.); Milan Šipka: <i>Bukvar</i></p> <p>DOMAĆA LEKTIRA <i>Jovan Jovanović Zmaj, Pesme za decu</i> (izbor) Izbor iz basni i slikovnica za decu</p> <p>Književni pojmovi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pesma; - priča; - događaj; mesto i vreme zbivanja; - književni lik - izgled, osnovne osobine i postupci; - dramski tekst za decu; - šaljiva pesma; - basna; - zagonetka. 	
	<p style="text-align: center;">JEZIK Gramatika, pravopis i ortoepija</p> <p>Rečenica; reč; slovo. Uloga glasa/slova u razlikovanju značenja izgovorene odnosno napisane reči. Rečenice kao obaveštenje, pitanje i zapovest. Veliko slovo na početku rečenice, u pisanju ličnih imena i prezimena, imena naselja (jednočlanih) i naziva mesta i ulice u kojoj učenik živi, kao i naziv škole koju pohađa. Pravilno potpisivanje (ime, pa prezime). Tačka na kraju rečenice; mesto i funkcija upitnika i uzvičnika u rečenici.</p>	
	JEZIČKA KULTURA	<p>Govorenje</p> <p>Vođeni i slobodni razgovor. Govorni predlošci. Usmena poruka. Pričanje, prepričavanje i opisivanje. Kazivanje književnog teksta. Dramski, dramatizovani tekstovi, scenska improvizacija. Scensko izvođenje teksta (dramsko i lutkarsko). Bogaćenje rečnika: leksičke i sintaksičke vežbe. Razgovorne, situacione i jezičke igre.</p>
		<p>Slušanje</p> <p>Stvarne i simulirane situacije. Slušna poruka. Audio-vizuelni zapisi.</p>

		Igre za razvijanje slušne pažnje.
	Pisanje	Pitanja o sopstvenom iskustvu, bićima, predmetima, pojavama, slikama, o književnom i neknjiževnom tekstu. Pisana poruka. Kraća tekstualna celina: o sopstvenom iskustvu, o doživljaju, o slikama, povodom književnog teksta. Rečenice/kratek tekst pogodan za diktiranje.
	Čitanje	Književni tekstovi. Tekstovi sa praktičnom namenom: pozivnica, uputstvo, spisak za kupovinu i dr. Nelinearni tekstovi: tekst u tabeli, raspored časova, strip, ulaznica i dr. Informativni tekstovi: 1. udžbenički: Milan Šipka, <i>Bukvar</i> ; tekstovi o znamenitim ličnostima srpske kulture; 2. vanudžbenički: o pravilima učtivog ponašanja (bonton); o mestu u kojem učenici žive; o životinjama itd.

Način ostvarivanja programa: Trajanje priprema za početno čitanje i pisanje zavisi od stanja u odeljenju; primena vežbi u posmatranju, slušanju artikulacije, motorici... uviđenje u početno čitanje i pisanje, usavršavanje istog, simultano će se realizovati i ostali sadržaji (jezik, književnost, lektira, čitanje itumačenje teksta, jezička kultura).

MADARSKI JEZIK

MAGYAR NYELV

A tantárgy neve	MAGYAR NYELV
Cél	A magyar nyelv tanításának célja, hogy a tanulók elsajátítsák a magyar irodalmi nyelv alapvető törvényszerűségeit és megfelelő módon tudják magukat kifejezni szóban és írásban, tudatosítva bennük az anyanyelv fontosságát a nemzeti identitás megőrzése szempontjából, képessé téve őket arra, hogy a magyar irodalmi és más műalkotások megismerésével ápolják a magyar nép hagyományait, kultúráját és a magyar világörökség kincseit.
Osztály	első
Évi óraszám	180 óra

KIMENET A tanév végére a tanuló:	RÉSZTERÜLET/ TÉMA	TARTALOM
- megkülönbözteti a hangot és a betűt; a kimondott és leírt szavakat és mondatokat; - elsajátítja az olvasás és az írás alapvető technikáit; - megérti az elolvasottakat; - aktívan figyelemmel kíséri és megérti a szépirodalmi szöveget felolvasás közben;	KEZDŐ OLVASÁS- ÉS ÍRÁSTANÍTÁS	Hang és betű; nyomtatott és írott betűk. A szó és mondat, mint a beszéd és az írás egységei. Szövegek, melyek tartalmazzák az elsajátítandó betűt/betűpárt. Különböző típusú szövegek, amelyeket nyomtatott vagy írott betűkkel írtak. Nyelvi játékok. Analitikus-szintetikus gyakorlatok; szókincsfejlesztő és mondatalkotási gyakorlatok; motorikus gyakorlatok. Írás (másolás, önálló írás, tollbamondás)

		<p>Olvasás (összeolvasás, hangos és néma olvasás); az életkornak megfelelő rövid, nagyobb betűnagyságú mesék, történetek; az elolvasott szöveg megértést ellenőrző kérdések. A hangok kiejtése és írása (pl.: <i>j-ly, b-p-d; gy-ty, g-k, v-f</i>).</p>
<ul style="list-style-type: none"> - felismeri a verset, a mesét és a drámai szöveget; - meghatározza a szöveg cselekményét, annak helyét és idejét (Betartja a cselekmény időrendi sorrendjét.); - felismeri a szereplőket, és meg tudja különböztetni őket a pozitív és a negatív tulajdonságaik alapján; - kifejti a szépirodalmi szövegről és a szereplők viselkedéséről alkotott véleményét; - felismeri a találós kérdést, és megérti annak jelentését; - felismeri a tanmesét, és megérti annak jelentését; - megkülönbözteti a betűt, a szót és a mondatot; - helyesen, megfelelő hangsúllyal és hanglejtéssel ejti ki (mondja ki) a rövid, teljes mondatokat és az egyszerű szerkezeteket, illetve megfelelő írásjeleket tesz a leírt mondat végére; - helyesen alkalmazza a nagybetűt; - illedelmesen vesz részt az irányított és a szabadon folytatott beszélgetésben; - szóbeli üzenetet fogalmaz meg, megfelelő szavakkal; - történetet mond el kép/képsor és saját élménye alapján; - szóbeli leírást ad a közvetlen környezetében található tárgyokról; - megfelelő szavakat használ a beszédében; az új szavakat megfelelő módon építi be szókincsébe; - kívülről/fejből mond rövid szépirodalmi szöveget; - részt vesz a színpadi előadásban; - figyelmesen hallgatja beszédpartnerét, és illedelmesen kapcsolódik be a beszélgetésbe; - meghallgatja, megérti és értelmezi az üzenetet; - figyelemmel kíséri az irodalmi szöveget a bemutató olvasás során, megérti és átéli azt; - alkalmazza az alapvető helyesírási szabályokat; - olvashatóan és pontosan ír; írása tiszta; - írásban válaszol a feltett kérdésekre; - kisebb egységet alkot összefüggő mondatok összekapcsolásával; - tollbamondást ír, alkalmazva a tanult helyesírási szabályokat; - alkalmazza a néma és a hangos olvasás technikáját nyomtatott és írott betűs 	<p>IRODALOM</p>	<p>ISKOLAI OLVASMÁNYOK</p> <p>Költészet</p> <p>Zelk Zoltán: <i>Ákombákom</i> Weöres Sándor: <i>Varázslók/Haragosi /A manó</i> Domonkos István: <i>Képzéljétek/Mendegélt két legényke</i> Gazdag Erzs: <i>Mesebolt</i> Kassák Lajos: <i>Testvérké</i> Nemes Nagy Ágnes: <i>Születésnap</i> Csoóri Sándor: <i>Tavaszi bodzavers/Nemes Nagy Ágnes: Gesztenyefalevél/Tavaszi felhők</i> Tóth Krisztina: <i>Vombat/Tobzocska/Nagy mara</i> Varró Dániel: <i>Andris beszélget az állatokkal (részlet)</i> Kányádi Sándor: <i>Róka-mondóka</i> Kadlót Nikolett: <i>Puszimeghajtás/Kiss Ottó: Nagypapa nem ért a számítógéphez</i> Lászlóffy Aladár: <i>Áll a bál</i> Petőcz András: <i>Egervár</i> Böndör Pál: <i>Milyen hosszú egy esztendő?/ Fekete Vince: Csigabánat/Csukás István: Sün-mese</i> Csík Mónika: <i>Gombócoló</i> Visky András: <i>Aranylevél/Kányádi Sándor: Őszvégi játék</i></p> <p>Próza</p> <p>Népmese: <i>A kis gida</i> Csukás István: <i>Süsü (részlet)</i> Mészöly Miklós: <i>A tíz testvér</i> Mészöly Miklós: <i>A kiskutya meg a számár</i> Népmese: <i>A róka és a kacsák</i> Magyar népmese: <i>A sajtot osztó róka</i> Lackfi János: <i>A világ legrövidebb meséi (részlet)</i> Lev Tolsztoj: <i>Az oroszán és az egér</i> Darvasi László: <i>A ceruza ellensége (Pálcika ha elindul akkor aztán zsupsz, részlet)</i> Lázár Ervin: <i>A lyukas zokni</i> Janikovszky Éva: <i>Ha én felnőtt volnék</i> Magyar népmese: <i>A hiú király</i> Magyar népmese: <i>A cibere</i> Móricz Zsigmond: <i>A török és a tehenek</i></p> <p>Népköltészeti alkotások: köszöntők, sorolók, mondókák, találós kérdések, közmondások, szólások, népi gyermekjátékok.</p> <p>Dramai szövegek</p> <p>Ludwik Jerzy Kern: <i>A zsiráf a fényképésznél</i> Kínai népmese: <i>A vándorló ajándék</i></p> <p>Tudományos és ismeretterjesztő szövegek</p> <p>Válogatás a gyermekenciklopédiák és a gyermeklapok szövegeiből</p> <p>HÁZI OLVASMÁNY</p> <p>- Első meséim (válogatás)</p>

<p>szövegen;</p> <ul style="list-style-type: none"> - megérti az elolvasott irodalmi és ismeretterjesztő szöveget; - megtalálja a szövegben explicit módon kifejezett információkat. 		<ul style="list-style-type: none"> - Válogatás a mai gyermekirodalom meséiből és verseiből <p>Irodalomelméleti fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vers; - mese; - a cselekmény; helye és ideje; - a mű szereplője - külső és belső tulajdonságai és cselekedetei; - drámai szöveg a gyerekeknek; - tréfás vers; - tanmese; - találós kérdés. 								
	<p>NYELV Nyelvtan, helyesírás és nyelvhelyesség</p>	<p>A mondat; szó; betű, hang; szöveg. A betű és a hang jelentésmódosító szerepe a szavakban. A közlő, kérdő és felszólító mondatok. A mondatkezdő nagybetű és a tulajdonnevek helyes írásmódja: személynév, állatnév, településnév és az utcájuk neve, az iskola neve. Helyes aláírás (családnév, személynév). A mondatvégi írásjelek: pont, kérdőjel és felkiáltójel.</p>								
	<p>NYELVIKULTÚRA</p>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td data-bbox="833 827 943 1220" style="text-align: center; vertical-align: middle;">Beszéd</td> <td data-bbox="943 827 1533 1220"> <p>Irányított és szabadon folytatott beszélgetés (párbeszéd). A beszélgetés szabályai. Szóbeli üzenet. Elmesélés, elbeszélés és leírás. Az irodalmi szöveg előadása. Dráma- és dramatizált szövegek, színpadi improvizációk. Jelenetek előadása és bábozás. Szókincsfejlesztés: szókincsfejlesztő és mondatalkotási gyakorlatok. Beszélgetések, szituációs és nyelvi játékok.</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="833 1220 943 1394" style="text-align: center; vertical-align: middle;">Figyelmes hallgatás</td> <td data-bbox="943 1220 1533 1394"> <p>Valós vagy szimulált helyzetek. A hallgatás üzenete. Audiovizuális lejegyzések. A meghallgatást, másokra figyelmet fejlesztő játékok.</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="833 1394 943 1692" style="text-align: center; vertical-align: middle;">Írás</td> <td data-bbox="943 1394 1533 1692"> <p>Kérdésfeltevés saját tapasztalattal kapcsolatosan, tárgyról, jelenségekről, képekről, irodalmi és nem irodalmi szövegekről. Írásos üzenet. Rövid, összefüggő mondatokból álló szöveg; saját élményről, tapasztalatról, képről, képsorról, irodalmi szövegről. Tollbamondásra alkalmas mondatok/rövid szövegek.</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="833 1692 943 1984" style="text-align: center; vertical-align: middle;">Olvasás</td> <td data-bbox="943 1692 1533 1984"> <p>Irodalmi szövegek. Gyakorlatias szövegek: meghívó, utasítás, vásárlási lista stb. Nemlineáris szövegek: táblázat, órarend, képregény, belépőjegy stb. Ismeretterjesztő szövegek: 1. Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes: <i>Ablak - zsiráf</i> (gyermekenciklopédia); 2. Az illedelmes viselkedés szabályai (illetan).</p> </td> </tr> </table>	Beszéd	<p>Irányított és szabadon folytatott beszélgetés (párbeszéd). A beszélgetés szabályai. Szóbeli üzenet. Elmesélés, elbeszélés és leírás. Az irodalmi szöveg előadása. Dráma- és dramatizált szövegek, színpadi improvizációk. Jelenetek előadása és bábozás. Szókincsfejlesztés: szókincsfejlesztő és mondatalkotási gyakorlatok. Beszélgetések, szituációs és nyelvi játékok.</p>	Figyelmes hallgatás	<p>Valós vagy szimulált helyzetek. A hallgatás üzenete. Audiovizuális lejegyzések. A meghallgatást, másokra figyelmet fejlesztő játékok.</p>	Írás	<p>Kérdésfeltevés saját tapasztalattal kapcsolatosan, tárgyról, jelenségekről, képekről, irodalmi és nem irodalmi szövegekről. Írásos üzenet. Rövid, összefüggő mondatokból álló szöveg; saját élményről, tapasztalatról, képről, képsorról, irodalmi szövegről. Tollbamondásra alkalmas mondatok/rövid szövegek.</p>	Olvasás	<p>Irodalmi szövegek. Gyakorlatias szövegek: meghívó, utasítás, vásárlási lista stb. Nemlineáris szövegek: táblázat, órarend, képregény, belépőjegy stb. Ismeretterjesztő szövegek: 1. Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes: <i>Ablak - zsiráf</i> (gyermekenciklopédia); 2. Az illedelmes viselkedés szabályai (illetan).</p>
Beszéd	<p>Irányított és szabadon folytatott beszélgetés (párbeszéd). A beszélgetés szabályai. Szóbeli üzenet. Elmesélés, elbeszélés és leírás. Az irodalmi szöveg előadása. Dráma- és dramatizált szövegek, színpadi improvizációk. Jelenetek előadása és bábozás. Szókincsfejlesztés: szókincsfejlesztő és mondatalkotási gyakorlatok. Beszélgetések, szituációs és nyelvi játékok.</p>									
Figyelmes hallgatás	<p>Valós vagy szimulált helyzetek. A hallgatás üzenete. Audiovizuális lejegyzések. A meghallgatást, másokra figyelmet fejlesztő játékok.</p>									
Írás	<p>Kérdésfeltevés saját tapasztalattal kapcsolatosan, tárgyról, jelenségekről, képekről, irodalmi és nem irodalmi szövegekről. Írásos üzenet. Rövid, összefüggő mondatokból álló szöveg; saját élményről, tapasztalatról, képről, képsorról, irodalmi szövegről. Tollbamondásra alkalmas mondatok/rövid szövegek.</p>									
Olvasás	<p>Irodalmi szövegek. Gyakorlatias szövegek: meghívó, utasítás, vásárlási lista stb. Nemlineáris szövegek: táblázat, órarend, képregény, belépőjegy stb. Ismeretterjesztő szövegek: 1. Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes: <i>Ablak - zsiráf</i> (gyermekenciklopédia); 2. Az illedelmes viselkedés szabályai (illetan).</p>									

A tanterv megvalósításának módja: Kezdő olvasás és írástanítás a képolvasással kezdődik, felmérjük a tanulók betűismeretét, gyakoroltatjuk a hanganalízis-szintézist és betűelemek vázolását. Az olvasási készség elsajátítása a betűtanulással párhuzamosan történik. A betűk megismerésével, az 1 és 2 tagú szavak olvasásával a tanulók jussanak el a mondatok olvasásáig. A nyelvtan és helyesírás szorosan kapcsolódik az írástanításhoz. Az irodalomnál fontos szerepet foglal el az olvasás, a szövegértés és szövegelemzés. A kifejezőkészséget artikulációs gyakorlatokkal fejlesztjük.

Naziv predmeta

SRPSKI KAO NEMATERNJI JEZIK

PROGRAM A
ZA UČENIKE ČIJI MATERNJI JEZIK PRIPADA NESLOVENSКИM JEZICIMA I KOJI ŽIVE U HOMOGENIM
SREDINAMA
(osnovni nivo standarda)

Cilj **Cilj** učenja *srpskog kao nematernjeg jezika* jeste osposobljavanje učenika da se služi srpskim jezikom na osnovnom nivou u usmenoj i pisanoj komunikaciji radi kasnijeg uspešnog uključivanja u život zajednice i ostvarivanja građanskih prava i dužnosti, kao i uvažavanje srpske kulture i razvijanje interkulturalnosti kao temeljne vrednosti demokratskog društva.

Razred **Prvi**
 Godišnji fond časova **72 časa**

ISHODI Po završenoj oblasti /temi učenik će biti u stanju da:	OBLAST/ TEMA	SADRŽAJI
- razume i verbalno koristi predviđeni leksički fond; - imenuje predmete i bića iz bliskog okruženja; - iskaže radnju koja se dešava u momentu govorenja; - razume osnovne prostorne odnose;	JEZIK	Oko 150 punoznačnih i pomoćnih reči; Prezent glagola u 1, 2. i 3. licu jednine (potvrđni i odrični oblik); Prosta rečenica sa imenskim delom predikata; Lične zamenice 1, 2. i 3. lica jednine u funkciji subjekta; Prosta rečenica sa glagolskim predikatom; Imenice u lokativu jednine sa predlozima <i>u</i> i <i>na</i> uz glagol <i>jesam</i> - na nivou razumevanja;
- razume sadržaj kratke literarne forme; - napamet kazuje kratke pesme (i prigodne, adaptirane dijaloge); - ilustruje tekst koji mu je pročitao, ističući neke od motiva (uz pomoć auditivnih i vizuelnih sredstava);	KNJIŽEVNOST	Dečije razbrajalice i igre: "Ringe, ringe raja" "Eci, peci, pec" "1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, izašao beli mesec" "Danas nam je divan dan" (rođendanska pesma) Duško Trifunović: "Voće" (odlomak), ili: "Kruška, jabuka, šljiva" (nepoznati autor - pesma koja se peva) Ljubivoje Ršumović: "Slon" "Deda Mraze" ("Preko brda, preko brega..." - nepoznat autor)

<p>- razume polako i jasno izgovorena jednostavna pitanja koja se odnose na ličnu identifikaciju i identifikaciju predmeta i osoba iz neposrednog okruženja;</p> <p>- postavi jednostavno pitanje (Ko je ovo/to?, Šta je ovo/to?) ili odgovori na njega;</p> <p>- adekvatno koristi osnovne izraze za pozdravljanje;</p> <p>- predstavi se i traži istu informaciju od sagovornika.</p>	JEZIČKA KULTURA	Osnovni sadržaji tematskih oblasti:	Preporučena leksika
		I. Lično predstavljanje: osnovne informacije o sebi - ime i prezime	zvati se
		II. Porodica: članovi uže porodice	mama, tata, dečak, devojčica, brat, sestra, baba, deda, porodica
		III. Život u kući: kuća/stan, osnovne prostorije, osnovni nameštaj, rođendan	kuća, soba, kuhinja, kupatilo, vrata, prozor, spavati, sto, ormar, krevet, velik, mali, gledati, kuvati, rođendan, torta, slaviti, srećan, izvoli, hvala, godina
		IV. Hrana i piće: osnovne namirnice	voda, hleb, mleko, meso, jaje, jesti, piti, sok, čokolada, jabuka, banana, pomorandža
		V. Odeća i obuća: osnovni odevni predmeti i obuća	majica, pantalone, suknja, haljina, cipele, patike, čarape
		VI. Obrazovanje: učionica, osnovni školski pribor	škola, učenik, učenica, učionica, čas, učitelj, učiteljica, deca, drug, drugarica, ići, stajati, sedeti, učiti, čitati, pisati, crtati, pevati, bojiti, torba, knjiga, sveska, olovka, bojica, gumica, rezač, tabla, kreda, klupa, stolica
		VII. Priroda: doba dana, biljke i životinje (tipični primeri iz okruženja)	noć, mesec, sunce, pas, mačka, ptica, riba, cvet, drvo, trava, lep
		VIII. Sport i igre: igra, igračke	igrati se, trčati, lopta, lutka, automobil
		IX. Naselja, saobraćaj i javni objekti: selo, grad	selo, grad, ulica, park, raditi
		X. Netematizovana leksika: dani u nedelji, brojevi do 10, osnovne boje, pomoćni glagol, lične zamenice, pokazne zamenice, predlozi, veznici, prilozi, upitne reči, rečce	ponedeljak, utorak, sreda, četvrtak, petak, subota, nedelja; jedan, dva, tri, četiri, pet, šest, sedam, osam, devet, deset; žuta, plava, crvena, zelena, crna, bela; sam, si, je; ja, ti, on, ona; ovo, to; u, na; i; tu, sada; ko, šta, kako (se zoveš), gde; li, da, ne
XI. Komunikativni modeli: pozdravljanje, predstavljanje	zdravo, doviđenja, dobar dan		

Način ostvarivanja programa: Učitelj treba da motiviše učenike za učestvovanje interakcijama i drugim aktivnostima koje se odvijaju na srpskom kao nematernjem jeziku. Povezivanjem tematike i aktivnosti sa tematikom i aktivnostima u dečijem vrtiću deci se omogućuje postepeni prelaz sa igromnih aktivnosti na

aktivnosti koje su usmerene na svesno sticanje komunikativnih veština na nematernjem jeziku. Igrovne aktivnosti motivišu decu za učestvovanje u procesu usvajanja komunikativni veština na srpskom jeziku. Radnja i govor se prvo sinhronizuju. Deca se lakše uključuju u verbalne interakcije. Ako pogreše učitelj će ih ispraviti, ponoviti detetov iskaz jezičkih korektno. Pevanje uz pokret i igru donosi najbolje rezultate. Nastava se povezuje i sa životom i radom u školi uz pomoć očigledi sredstava.

Naziv predmeta	STRANI JEZIK
Cilj	Cilj učenja stranog jezika u osnovnom obrazovanju i vaspitanju je da se učenik usvajanjem funkcionalnih znanja o jezičkom sistemu i kulturi i razvijanjem strategija učenja stranog jezika osposobi za osnovnu usmenu i pisanu komunikaciju i stekne pozitivan odnos prema drugim jezicima i kulturama, kao i prema sopstvenom jeziku i kulturnom nasleđu.
Razred	prvi
Godišnji fond časova	72 časa

ENGLESKI JEZIK

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA Komunikativne funkcije	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> - pozdravi i otpozdravi, primenjujući najjednostavnija jezička sredstva; - predstavi sebe i drugog; - razume jasno postavljena jednostavna pitanja lične prirode i odgovara na njih; - razume kratka i jednostavna uputstva i naloge i reaguje na njih; - daje kratka i jednostavna uputstva i naloge; - razume poziv i reaguje na njega; - uputi poziv na zajedničku aktivnost; - razume kratke i jednostavne molbe i reaguje na njih; - uputi kratke i jednostavne molbe; - iskaže i prihvati zahvalnost i izvinjenje na jednostavan način; 	POZDRAVLJANJE	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Reagovanje na usmeni impuls sagovornika (nastavnika, vršnjaka, i slično); uspostavljanje kontakta pri susretu.</p> <p>Sadržaji <i>Hi! Hello. Good morning/afternoon/evening/night. How are you? I'm fine, thank you, and you? Goodbye. Bye. See you (later/tomorrow). Have a nice day/weekend! Thanks, same to you!</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: Formalno i neformalno pozdravljanje; ustaljena pravila učtivosti.</p>
	PREDSTAVLJANJE SEBE I DRUGIH; DAVANJE OSNOVNIH INFORMACIJA O SEBI; DAVANJE I TRAŽENJE OSNOVNIH INFORMACIJA O DRUGIMA	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje kratkih i jednostavnih tekstova u kojima se neko predstavlja; predstavljanje sebe i drugih osoba, prisutnih i odsutnih.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - razume jednostavno iskazane čestitke i odgovara na njih; - uputi jednostavne čestitke; - prepozna i imenuje živa bića, predmete i mesta iz neposrednog okruženja; - razume jednostavne opise živih bića, predmeta i mesta; - opiše živa bića, predmete i mesta koristeći jednostavna jezička sredstva; - razume svakodnevne iskaze u vezi sa neposrednim potrebama, osetima i osećanjima i reaguje na njih; - izrazi osnovne potrebe, osećanja kratkim i jednostavnim jezičkim sredstvima; - razume jednostavna obaveštenja o položaju u prostoru i reaguje na njih; - traži i pruži kratka i jednostavna obaveštenja o položaju u prostoru; - razume jednostavne iskaze kojima se izražava pripadanje/nepripadanje, posedovanje/neposredovanje i reaguje na njih; - traži i daje jednostavne iskaze kojima se izražava pripadanje/nepripadanje, posedovanje/neposredovanje; - razume jednostavne iskaze za izražavanje dopadanja/nedopadanja i reaguje na njih; - traži mišljenje i izražava dopadanje/nedopadanje jednostavnim jezičkim sredstvima. 	<p style="text-align: center;">RAZUMEVANJE I DAVANJE JEDNOSTAVNIH UPUTSTAVA I NALOGA</p>	<p>Sadržaji <i>My name's Maria/I'm Maria. What's your name? This is my friend. His name's/name is Marko. Maria, this is Barbara. Barbara, this is Maria. This is Miss Ivona. She's my teacher. That is Mr Jones. He's your teacher. How old are you? I'm seven. He's ten. Who's this/that? It's my father. Is Tom your brother/friend? Yes, he is/No, he isn't. Is Jane your sister/friend? Yes, she is/No, she isn't. Who's in the picture? It's my sister. Her name's Susan.</i></p> <p>Lične zamenice u funkciji subjekta - <i>I, you ...</i> Prisvojni pridevi - <i>my, your...</i> Pokazne zamenice - <i>this, that</i> Glagol <i>to be</i> - <i>the Present Simple Tense</i> Pitanja sa <i>Who /How (old)</i> Osnovni brojevi (1-10)</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: Prepoznavanje najosnovnijih sličnosti i razlika u načinu upoznavanja i predstavljanja u našoj zemlji i zemljama engleskog govornog područja.</p>
		<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje naloga i uputstava i reagovanje na njih; davanje kratkih i jednostavnih uputstava (komunikacija u učionici - uputstva i nalozi koje razmenjuju učesnici u nastavnom procesu, uputstva za igru i slično).</p> <p>Sadržaji <i>Let's start. Quiet, please. Listen to me! Look! Look at me/the picture! Sit down. Stand up. Turn around. Jump. Say hello/goodbye to your friend. Open/Close your books/notebooks. Put down your pencils. Pick up the rubber. Wash your hands. Open the window, please. Come in. Come here/to the board. Give me your book, please. Don't do that. Listen and say/sing/do/number/match/draw/repeat... Cut out/stick/touch/point to... Colour the door yellow. Count from ... to My turn now. Hurry up! Quick! Watch out! I understand/I don't understand. I'm</i></p>

		<p><i>finished.</i></p> <p>Imperativ</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: Poštovanje osnovnih normi učtivosti; dečje pesme odgovarajućeg sadržaja.</p>
	<p>POZIV I REAGOVANJE NA POZIV ZA UČEŠĆE U ZAJEDNIČKOJ AKTIVNOSTI</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje kratkih jednostavnih poziva na zajedničku aktivnost i reagovanje na njih (poziv na rođendan, igru, druženje...); upućivanje i prihvatanje/odbijanje poziva na zajedničku aktivnost, uz korišćenje najjednostavnijih izraza.</p> <p>Sadržaji <i>Let's play football/the memory game/go to the park/sing. Come and play with me! Come to my birthday party. Cool! Super! Great! OK. All right. Sorry, I can't.</i></p> <p>Imperativ</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: Prikladno prihvatanje i odbijanje poziva; proslava rođendana, igre, zabava i razonoda.</p>
	<p>ISKAZIVANJE MOLBE, ZAHVALNOSTI I IZVINJENJA</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje jednostavnih iskaza kojima se traži pomoć, usluga ili obaveštenje; davanje jednostavnog, usmenog odgovora na iskazanu molbu; izražavanje i prihvatanje molbi, zahvalnosti i izvinjenja.</p> <p>Sadržaji <i>Can I have an apple, please? Yes, here you are. Thank you/Thank you, Maria/Thanks. You're welcome. No, sorry/Not now/No, you can't. Can you help me, please? Can/May I have some water, please? Can/May I go to the toilet/go out/come in? Excuse me, Teacher, ...? I can't see. Can you move, please? Sorry, can you repeat that, please? I'm sorry I'm late. It's OK. No problem.</i></p> <p>Modalni glagoli za izražavanje molbe -</p>

		<p><i>can/may</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: Pravila učtive komunikacije.</p>
	ČESTITANJE	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje kratkih i jednostavnih ustaljenih izraza kojima se čestita praznik, rođendan; reagovanje na upućenu čestitku i upućivanje kratkih prigodnih čestitki.</p> <p>Sadržaji <i>Happy birthday to you! Merry Christmas! Happy New Year! Happy Easter! Thanks, same to you!</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: Najznačajniji praznici i način obeležavanja/proslave i čestitanja; prigodne dečje pesme i igre.</p>
	OPISIVANJE ŽIVIH BIĆA, PREDMETA, MESTA I POJAVA	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje kraćih jednostavnih opisa živih bića, predmeta i mesta u kojima se pojavljuju informacije o spoljnom izgledu, pojavnim oblicima, dimenzijama i ostalim najjednostavnijim karakteristikama; davanje kratkih usmenih opisa živih bića, predmeta i mesta.</p> <p>Sadržaji <i>It's a/an... It's short/long/small/big/blue... It's a blue ruler. I can see one red apple and two yellow bananas/three blue and four orange balloons. Here's a crayon. What colour is it?It's blue/The crayon is blue.</i></p> <p>Glagoli <i>have got, to be</i> za davanje opisa Pravilna množina imenica: <i>book - books, apple - apples...</i> Modalni glagol <i>can</i> uz glagol <i>see</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: Dečje pesme i priče odgovarajućeg sadržaja.</p>
	ISKAZIVANJE POTREBA, OSETA I OSEĆANJA	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p>

		<p>Slušanje iskaza u vezi sa potrebama, osetima, osećanjima; saopštavanje svojih potreba, oseta i osećanja i (empatično) reagovanje na tuđa.</p> <p>Sadržaji <i>I'm thirsty/hungry. Here's a sandwich for you. Do you want some water? Yes, please. No, thank you. Are you happy/sad/hot/cold?</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (be, want)</i> Modalni glagol <i>can</i> za izražavanje predloga</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: Pravila učtive komunikacije.</p>
	<p>ISKAZIVANJE POLOŽAJA U PROSTORU</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje kratkih tekstova u kojima se na jednostavan način opisuje položaj u prostoru; usmeno traženje i davanje informacija o položaju u prostoru.</p> <p>Sadržaji <i>Where's my dad? Is he in the bedroom? No, he's in the bathroom. Where's your dog? It's in the garden. Where's my bag? It's on the chair. Where's the toilet? It's here/over there.</i></p> <p>Prilozi i predlozi za izražavanje položaja i prostornih odnosa - <i>here, there, in, on</i> Pitanja sa <i>Where</i></p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: Kultura stanovanja: selo, grad.</p>
	<p>IZRAŽAVANJE PRIPADANJA/NEPRIPADANJA I POSEDOVANJA/NEPOSEDOVANJA</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje kratkih tekstova s jednostavnim iskazima za izražavanje pripadanja/nepripadanja i posedovanja/neposedovanja i reagovanje na njih; usmeno iskazivanje pripadanja/nepripadanja i posedovanja/neposedovanja.</p> <p>Sadržaji <i>This is my ball. Is that your bike? I've got a</i></p>

		<p><i>dog. Have you got a pet? He/She's got two brothers. Who's got a/an...?</i></p> <p>Prisvojni pridevi <i>my, your...</i> <i>Have got</i> za izražavanje pripadanja/posedovanja</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: Porodica, prijatelji, kućni ljubimci, igračke.</p>
	<p>IZRAŽAVANJE DOPADANJA/NEDOPADANJA</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje kratkih tekstova s jednostavnim iskazima za izražavanje dopadanja/nedopadanja i reagovanje na njih; usmeno iskazivanje slaganja/neslaganja, dopadanja/nedopadanja</p> <p>Sadržaji <i>Do you like ice cream? Yes, I do/No, I don't. I like apples and oranges. I don't like milk or cheese. Do you like games?</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> glagola <i>like</i></p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: Hrana i piće.</p>

Način ostvarivanja programa: Uobličavanje i poimanje ličnih autentičnih doživljaja učenika kroz govor u grupi i nastavnikom, imenovanje predmeta i situacija i ličnosti iz neposrednog i daljeg okruženja učenika. Vežbanje pisanja i čitanja kao i govora na relaciji nastavnik – učenik i učenik – učenik. 1. Aktivnosti i dogovor o pravilima kojih treba da se pridržavaju učesnici 2. Raspored sedenja (po mogućstvu u krug) koji omogućuje svim učesnicima razmene da vide jedni druge.

Naziv predmeta	MATEMATIKA	
Cilj	<p>Cilj učenja predmeta <i>matematika</i> je da učenik, ovladavajući matematičkim konceptima, znanjima i veštinama, razvije osnove apstraktnog i kritičkog mišljenja, pozitivne stavove prema matematičkim, sposobnost komunikacije matematičkim jezikom i pismom i primeni stečena znanja i veštine u daljem školovanju i rešavanju problema iz svakodnevnog života, kao i da formira osnov za dalji razvoj matematičkih pojmova.</p>	
Razred	prvi	
Godišnji fond časova	180 časova	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI

<ul style="list-style-type: none"> - odredi međusobni položaj predmeta i bića i njihov položaj u odnosu na tlo; - uporedi predmete i bića po veličini; - uoči i imenuje geometrijske oblike predmeta iz neposredne okoline; - imenuje geometrijska tela i figure; - grupiše predmete i bića sa zajedničkim svojstvom; - složi/razloži figuru koja se sastoji od poznatih oblika; - razlikuje: krivu, pravu, izlomljenu, zatvorenu i otvorenu liniju; - crta pravu liniju i duž pomoću lenjira; - broji unapred i unazad i sa preskokom; - pročita, zapiše, uporedi i uredi brojeve prve stotine i prikaže ih na brojevnoj pravoj; - koristi redne brojeve; - razlikuje parne i neparne brojeve, odredi najveći i najmanji broj, prethodnika i sledbenika; - koristi pojmove: sabirak, zbir, umanjenik, umanjilac, razlika; - sabira i oduzima dva jednocifrena broja ne zapisujući postupak; - sabira i oduzima do 100 bez prelaza preko desetice; - rastavi broj na sabirke i primeni zamenu mesta i združivanje sabiraka radi lakšeg računanja; - reši tekstualni zadatak sa jednom operacijom; - razlikuje novčane apoene do 100 dinara i uporedi njihovu vrednost; - uoči pravilo i odredi sledeći 	GEOMETRIJA	POLOŽAJ, VELIČINA I OBLIK PREDMETA	<p>Prostorne relacije. Veličina predmeta i bića. Geometrijska tela: lopta, kocka, kvadar, valjak, piramida i kupa. Geometrijske figure: krug, pravougaonik, kvadrat i trougao.</p>
	LINIJE	<p>Prava, kriva i izlomljena linija. Zatvorena i otvorena linija. Tačka i linija. Duž.</p>	
	BROJEVI	<p>Brojanje, pisanje i čitanje brojeva. Prikazivanje brojeva pomoću tačaka na brojevnoj pravoj. Upoređivanje brojeva. Redni brojevi. Sabiranje i oduzimanje brojeva u okviru 20 i prikazivanje na brojevnoj pravoj. Sabiranje i oduzimanje brojeva do 100 bez prelaza preko desetice i prikazivanje na brojevnoj pravoj. Svojstva sabiranja. Otkrivanje nepoznatog broja u jednakostima s jednom operacijom. Dinar, kovanice i novčanice do 100 dinara.</p>	
MERENJE I MERE	<p>Merenje dužine nestandardnim jedinicama mere.</p>		

<p>član započetog niza; - pročita i koristi podatke sa jednostavnijeg stubičnog i slikovnog dijagrama ili tabele; - izmeri dužinu zadatom, nestandardnom jedinicom mere; - preslika tačke i figure u kvadratnoj mreži na osnovu zadatog uputstva.</p>		
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Program će se ostvarivati kroz: formiranje pojma skupa, upoznavanje i prihvatanje brojeva i operacija sa brojevima; formiranje matematičkog jezika; prožimanje ideje funkcije kroz sve programske sadržaje; rešavanje tekstualnih zadataka (povezivanje matematike i životnih situacija); pažljivo usvajati geometrijske pojmove; praktično merenje i usvajanje mernih jedinica.

Naziv predmeta		SVET OKO NAS	
Cilj	Cilj učenja predmeta <i>svet oko nas</i> jeste upoznavanje sebe, svog prirodnog i društvenog okruženja i razvijanje sposobnosti za odgovoran život u njemu.		
Razred	prvi		
Godišnji fond časova	72 časa		
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI	
<ul style="list-style-type: none"> - prepozna i iskaže radost, strah, tugu i bes uvažavajući sebe i druge; - pravovremeno i primereno situaciji iskaže svoje osnovne životne potrebe za hranom, vodom i odlaskom u toalet; - se ponaša tako da uvažava različitosti svojih vršnjaka i drugih ljudi; - pridržava se dogovorenih pravila ponašanja u školi i prihvata posledice ako ih prekrši; - saraduje sa vršnjacima u zajedničkim aktivnostima; - održava ličnu higijenu i adekvatno se odeva u cilju očuvanja zdravlja; - čuva svoju, školsku i imovinu drugih; - prati instrukcije odraslih u opasnim situacijama: poplava, zemljotres, požar; 	NEPOSREDNO OKRUŽENJE	Ja i drugi	Osnovna osećanja (radost, strah, tuga i bes). Osnovne životne potrebe (disanje, hrana, voda, spavanje i potreba za toaletom). Sličnosti i razlike po polu, starosti, sposobnostima i interesovanjima.
		Porodični dom, škola	Grupe ljudi: porodica, školska zajednica, razred, odeljenje, susedi. Prava i obaveze članova grupa. Pravila ponašanja pojedinaca i grupe. Praznici: porodični, školski.
		Zdravlje i bezbednost	Zdrav način života: stanovanje, odevanje, ishrana, lična higijena, rad, odmor. Bezbedno ponašanje u saobraćaju na putu od kuće do škole (kretanje ulicom sa i bez trotoara, prelaženje

<ul style="list-style-type: none"> - svojim rečima opiše primer neke opasne situacije iz svog neposrednog okruženja; - primenjuje pravila bezbednog ponašanja na putu od kuće do škole prilikom kretanja ulicom sa i bez trotoara i prelaska ulice; - snađe se u prostoru pomoću prostornih odrednica: napred-nazad, levo-desno, gore-dole i karakterističnih objekata; - odredi vreme svojih aktivnosti pomoću vremenskih odrednica: delovi dana, obdanica i noć, dani u nedelji, pre, sada, posle, juče, danas, sutra, prekjuče, prekosutra; - posmatranjem i opipavanjem predmeta odredi svojstva materijala: tvrdo-meko, providno-neprovidno, hrapavo- glatko; - učestvuje u izvođenju jednostavnih oglada kojima ispituje prirodne fenomene; - razlikuje prirodu od proizvoda ljudskog rada na primerima iz neposrednog okruženja; - prepoznaje oblike pojavljivanja vode u neposrednom okruženju: potoci, reke, bare, jezera; - prepoznaje izgled zemljišta u neposrednom okruženju: ravnica, brdo, planina; - identifikuje biljke i životinje iz neposrednog okruženja na osnovu njihovog spoljašnjeg izgleda; - uočava raznovrsnost biljaka i životinja na osnovu spoljašnjeg izgleda; - prepoznaje glavu, trup, ruke i noge kao delove tela i njihovu ulogu u njegovom svakodnevnom životu; - prepoznaje ulogu čula vida, sluha, mirisa, ukusa i dodira u njegovom svakodnevnom funkcionisanju i saznavanju okruženja; - štedi vodu i odlaže otpad na predviđena mesta; - se ponaša tako da ne ugrožava biljke i životinje u neposrednom okruženju; 			<p>preko ulice, bezbedno mesto za igru).</p> <p>Opasne situacije po život, zdravlje i okolinu, prevencija i pravilno ponašanje (u domu i školskoj sredini, saobraćaju, tokom prirodnih nepogoda).</p>
	<p>Orijentacija u prostoru i vremenu</p>		<p>Kretanje i snalaženje u prostoru u odnosu na prostorne odrednice: napred-nazad, levo-desno, gore-dole i karakteristične objekte.</p> <p>Snalaženje u vremenu u odnosu na vremenske odrednice: delovi dana, obdanica i noć, dani u nedelji, pre, sada, posle, juče, danas, sutra, prekjuče, prekosutra.</p>
	<p>Čovek stvara</p>		<p>Čovek radi i stvara (materijali i sredstva za rad, proizvodi ljudskog rada).</p> <p>Materijali za izradu predmeta (drvo, kamen, metal, staklo, guma, plastika, papir, tkanina) i njihova svojstva (tvrdo-meko, providno-neprovidno, hrapavo- glatko).</p>
	<p>Raznovrsnost prirode</p>		<p>Sunčeva svetlost i toplota.</p> <p>Osnovna svojstva vazduha: providnost, miris, kretanje.</p> <p>Oblici pojavljivanja vode: potoci, reke, bare, jezera, kiša, sneg.</p> <p>Oblici pojavljivanja vode u neposrednom okruženju.</p> <p>Osnovna svojstva vode: ukus, miris, providnost, rastvara pojedine materijale.</p> <p>Izgled zemljišta: ravnica, brdo, planina.</p> <p>Izgled zemljišta u neposrednom okruženju.</p> <p>Osnovna svojstva zemljišta: boja, rastresitost, vlažnost;</p> <p>Karakteristične biljke i životinje u neposrednom okruženju.</p> <p>Izgled i delovi tela biljaka.</p> <p>Izgled i delovi tela životinja na primerima sisara, ptica, riba, insekata.</p> <p>Čovekovo telo - delovi tela (glava,</p>

- povezuje rezultate učenja i rada sa uložnim trudom.			trup, ruke i noge) i čula (vida, sluha, ukusa, mirisa i dodira). Značaj vode, vazduha, zemljišta, sunčeve svetlosti i toplote za život biljaka, životinja/čoveka. Odgovoran odnos čoveka prema životnoj sredini (štednja vode, odlaganje otpada na predviđena mesta, briga o biljkama i životinjama).
---	--	--	---

Način ostvarivanja programa: Polazi se od nesistematizovanih iskustvenih saznanja deteta i ide se ka opštim, naučno zasnovanim, sistematizovanim znanjeima iz oblasti prirode, društva i kulture; koristiće se sadržaji unutar predmeta, kao i one na nivou razreda uz primenu multidisciplinarnog pristupa pri izgradnji pojmova; aktivnosti učenika (posmatranje, opisivanje, eksperimentisanje, istraživanje, sakupljanje, stvaranje, igranje...) su put za transformaciju predstava i opažajno– praktičnog mišljenja u pojmovno.

Naziv predmeta			LIKOVNA KULTURA
Cilj			Cilj učenja predmeta <i>likovna kultura</i> je da se učenik, razvijajući stvaralačko mišljenje i estetičke kriterijume kroz praktični rad, osposobljava za komunikaciju i da izgrađuje pozitivan odnos prema kulturi i umetničkom nasleđu svog i drugih naroda.
Razred			prvi
Godišnji fond časova			36 časova
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI	
<ul style="list-style-type: none"> - opiše, svojim rečima, vizuelne karakteristike po kojima prepoznaje oblike i prostor; - poredi svoje utiske i utiske drugih o umetničkim delima, izgledu objekata/predmeta i oblicima iz prirode i okruženja; - odredi, samostalno i u saradnji sa drugima, položaj oblika u prostoru i u ravni; - crta na različitim podlogama i formatima papira; - koristi materijal i pribor u skladu sa instrukcijama; - oblikuje jednostavne figure od mekog materijala; - odabere, samostalno, način spajanja najmanje dva materijala; 	LIKOVNA KULTURA I OKRUŽENJE	<p>Prostor. Otvoreni i zatvoreni prostor, priroda i prostor koji je čovek oblikovao. Karakteristične vizuelne odlike po kojima se prepoznaje vrsta prostora. Značaj čuvanja spomenika ili značajnih objekata u najbližem okruženju. Značaj uređenja prostora u kome učenik boravi.</p> <p>Umetnička zanimanja i produkti. Slikar - slika, vajar - skulptura, fotograf - fotografija... Izgled upotrebnih predmeta koje su dizajnirali umetnici.</p> <p>Ustanove kulture (bioskop, muzej, galerija, pozorište, biblioteka...). Pravila ponašanja i oblačenja u različitim ustanovama kulture, dogovorena pravila ponašanja.</p>	
	ODNOSI U VIDNOM POLJU	<p>Oblici. Oblici iz prirode, oblici koje je stvorio čovek, pravilni i nepravilni oblici. Svojstva oblika (celo, deo, veliko, malo, visoko, nisko, kraće, duže, usko, široko, svetlo, tamno, obojeno, bezbojno, jednobočno, šareno, meko, tvrdo, glatko, hrpavo, oblo,</p>	

<ul style="list-style-type: none"> - prevede jednostavne pojmove i informacije u likovni rad; - izrazi, materijalom i tehnikom po izboru, svoje zamisli, doživljaje, utiske, sećanja i opažanja; - preoblikuje, sam ili u saradnji sa drugima, upotrebne predmete menjajući im namenu; - izrazi poznate pojmove mimikom i pokretom tela, bez zvuka; - poveže odabranu ustanovu kulture sa njenom namenom; - poštuje dogovore i pravila ponašanja i oblačenja prilikom posete ustanovama kulture. 		<p>rogljasto).</p> <p>Položaj oblika u prostoru i u ravni (gore, dole, između, ispod, u, na, ispred, iza, uspravno, položeno, koso, levo, desno).</p> <p>Kretanje. Pokretni i nepokretni oblici. Kretanje bića i mašina. Smer kretanja oblika (nalevo, nadesno, nagore i nadole). Bezbednost u saobraćaju - iluzija veličine pokretnih i nepokretnih objekata u odnosu na udaljenost od posmatrača.</p> <p>Svetlost i senka. Prirodni i veštački izvori osvetljenja. Promena osvetljenosti u toku dana. Izgled oblika i senke u zavisnosti od osvetljenja.</p>
	OBLIKOVANJE	<p>Materijal i pribor. Postupci pravilnog i bezbednog rukovanja i održavanja materijala, pribora i radne površine, značaj održavanja higijene i bezbednog rukovanja priborom.</p> <p>Oblikovanje skulpture. Oblikovanje mekih materijala postupkom dodavanja. Spajanje raznovrsnih materijala.</p> <p>Oblikovanje crteža. Vrste linija (otvorena, zatvorena, prava, kriva, svetla, tamna, široka, uska, dugačka, kratka, neprekinuta, isprekidana, gruba, nežna, spiralna, talasasta, stepenasta...). Izražajna svojstva linija u odnosu na materijal i pribor.</p> <p>Oblikovanje slike. Boja prirodnih oblika i boja oblika koje je stvorio čovek. Izražajna svojstva boje u odnosu na materijal i pribor.</p> <p>Preoblikovanje. Predmeti i materijal pogodni za preoblikovanje (oštećeni predmeti, ambalaža, ostaci tkanina...).</p> <p>Različite informacije kao motivacija za stvaralački rad. Priroda i neposredno okruženje; mašta i stvarni događaji; priče, pesme i tekstovi iz knjiga i časopisa za decu i udžbenika, umetnička dela...</p>
	SPORAZUMEVANJE	<p>Čitanje vizuelnih informacija. Ilustracija u dečjim knjigama i udžbenicima. Strip. Crtani i animirani film - tradicionalno urađeni (slobodoručno oblikovani ili nacrtani likovi) i savremeni (urađeni u aplikativnom programu). Priča u crtanom i animiranom filmu. Izgled mesta i likova.</p> <p>Znak. Grafički znak (note, slova i cifre), gestovni i zvučni znak. Lepo pisanje. Ukrasna slova.</p> <p>Tradicija. Praznici i ukrašavanje.</p> <p>Neverbalno izražavanje. Pantomima, igre, performans.</p>

Način ostvarivanja programa: Program će se ostvarivati kroz. Upoznavanje sa stepenomlikovnog izražavanja dece; konstantno opažanje, praćenje i beleženje karakteristika i navika učenika pri upotrebi likovnih materijala intervencije; pravljenje izložbi.

Naziv predmeta			MUZIČKA KULTURA		
Cilj			Cilj učenja predmeta <i>muzička kultura</i> je da kod učenika razvije interesovanje i ljubav prema muzici kroz individualno i kolektivno muzičko iskustvo kojim se podstiče razvijanje kreativnosti, estetskog senzibiliteta i duha zajedništva, kao i odgovornog odnosa prema očuvanju muzičkog nasleđa i kulture svoga i drugih naroda.		
Razred			prvi		
Godišnji fond časova			36 časova		
ISHODI		OBLAST/TEMA	SADRŽAJI		
Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:					
<ul style="list-style-type: none"> - objasni svojim rečima utiske o slušanom delu, osobine tona, doživljaj preglasne muzike i njenog uticaja na telo i zašto je tišina važna; - razlikuje odabrane zvukove i tonove, pevanje/sviranje; hor/jedan pevač/grupa pevača; orkestar/jedan svirač/grupa svirača, boju različitih pevačkih glasova i instrumenata i muzičke izražajne elemente; - prepozna muzički početak i kraj i ponavljanje teme ili karakterističnog motiva u slušanom delu; - povezuje muzičko delo u odnosu na njemu bliske situacije, vrstu glasa i boju instrumenta sa karakterom dela; - poštuje dogovorena pravila ponašanja pri slušanju muzike; - koristi samostalno ili uz pomoć odraslih, dostupne nosioce zvuka; - izgovara u ritmu uz pokret brojalice; - peva po sluhu pesme različitog sadržaja i raspoloženja; - peva po sluhu uz pokret narodne pesme, muzičke igre; - primenjuje pravilan način pevanja i dogovorena pravila ponašanja u grupnom pevanju i sviranju; - svira po sluhu zvučne onomatopeje i ilustracije, ritmičku pratnju uz brojalice i 		SLUŠANJE MUZIKE	<p>Umetnička muzika u crtanim i animiranim filmovima. Odnos zvuk - lik, muzika - radnja.</p> <p>Kompozicije koje ilustruju različita osećanja.</p> <p>Zvuk i ton (izvori).</p> <p>Zvuci tela (puls, kucanje srca, disanje...).</p> <p>Zvuci iz prirode i okruženja. Zvučni znak (školsko zvono, automobilska sirena...).</p> <p>Ton: boja (različiti glasovi i instrumenti), trajanje (kratak - dug), jačina (glasana - tih), visina (visok - dubok).</p> <p>Tišina i odsustvo zvuka.</p> <p>Kompozicije koje ilustruju različite boje ljudskog glasa i instrumenata.</p> <p>Muzički dijalog (hor, glas i hor, glas i instrument, dva glasa, dva instrumenta, jedan svirač, grupa svirača, orkestar).</p> <p>Različiti žanrovi vezani za situacije značajne za učenike (praznici, priredbe, svečanosti, rođendani, venčanja, novogodišnje i božićne pesme...).</p> <p>Muzička priča.</p> <p>Karakter dela i elementi muzičke izražajnosti (uslovljenost).</p> <p>Muzički bonton.</p> <p>Muzika i zdravlje.</p> <p>Nosioci zvuka (ce-de plejer, em pe 3</p>		

<p>pesme, jednostavne aranžmane, sviračke deonice u muzičkim igrama;</p> <ul style="list-style-type: none"> - povezuje početne tonove pesama-modela i jednostavnih namenskih pesama sa bojama, ritam sa grafičkim prikazom; - objašnjava svojim rečima doživljaj svog i tuđeg izvođenja; - učestvuje u školskim priredbama i manifestacijama; - napravi dečje ritmičke instrumente; - stvara zvučne efekte, pokrete uz muziku, manju ritmičku celinu pomoću različitih izvora zvuka, ritmičku pratnju za brojalice, pesme i muzičke igre pomoću različitih izvora zvuka, muzičko pitanje i odgovor na ritmičkim udaraljka, jednostavnu melodiju na kraći zadati tekst; - izabere prema literarnom sadržaju odgovarajući muzički sadržaj. 	IZVOĐENJE MUZIKE	<p>plejer, računar...).</p> <p>Izgovor brojalice u ritmu uz pokret - pljeskanje, pucketanje prstima, koračanje, dlanom o nadlanicu, udarom o klupu. Zvučne onomatopeje i ilustracije. Držanje tela i disanje - pravilan način pevanja. Pravilna dikcija - izgovaranje brzalica i brojalica. Pevanje pesama po sluhu različitog sadržaja i karaktera. Pevanje pesama uz pokret - pesme uz igru i narodne pesme. Pevanje modela i namenskih pesama i povezivanje njihovih početnih tonova uz boju (do-zeleno, re-braon, mi-žuto, fa-plavo i sol-crveno). Dečji ritmički instrumenti i načina sviranja na njima. Sviranje po sluhu pratnje uz brojalice i pesme - puls, ritam, grupisanje udara. Pevanje i izvođenje muzičkih igara uz sviranje na dečjim instrumentima - pesme uz igru, didaktičke igre, muzičke dramatizacije. Sviranje instrumentalnih aranžmana na dečjim ritmičkim instrumentima i na alternativnim izvorima zvuka. Sviranje grafički predstavljenog ritma. Muzički bonton.</p>
	MUZIČKO STVARALAŠTVO	<p>Izrada dečjih ritmičkih instrumenata od različitih materijala. Stvaranje zvukova iz neposredne okoline i prirode spontanom ili dogovorenim improvizacijom. Kreiranje sopstvenih pokreta uz muziku koja se izvodi ili sluša. Stvaranje zvučnih efekata i jednostavne ritmičke pratnje koristeći različite izvore zvuka. Biranje instrumenata na osnovu zvuka i stvaranje jednostavne ritmičke pratnje uz brojalice, pesme i muzičke igre. Stvaranje manjih ritmičkih celina na osnovu muzičkog iskustva - izgovorom u ritmu, različitim pokretima, predmetima i dečjim ritmičkim instrumentima.</p>

		<p>Stvaranje muzičkih pitanja i odgovora na dečjim ritmičkim instrumentima u dijalogu.</p> <p>Stvaranje jednostavne melodije na kraći tekst.</p> <p>Biranje poznatih muzičkih sadržaja, zvučnih onomatopeja i ilustracija za stvaranje zvučne priče - praćenje literarnog teksta.</p>
--	--	---

Način ostvarivanja programa: Program se ostvaruje međusobnim prožimanjem sledećih muzičkih aktivnosti: pevanje i sviranje (brojalice, dečje pesme, igre sa pevanjem) slušanje muzike i aktivnosti u muzičkom stvaralaštvu (smišljanje malih ritmičkih celina ostvarenih govorom, improvizacija ostvorena rukama ili nogama...)

FIZIČKO I ZDRAVSTVENO VASPITANJE		
Naziv predmeta	FIZIČKO I ZDRAVSTVENO VASPITANJE	
Cilj	Cilj učenja predmeta <i>fizičko i zdravstveno vaspitanje</i> je da učenik unapređuje fizičke sposobnosti, motoričke veštine i znanja iz oblasti fizičke i zdravstvene kulture, radi očuvanja zdravlja i primene pravilnog i redovnog fizičkog vežbanja u savremenim uslovima života i rada.	
Razred	prvi	
Godišnji fond časova	108 časova	
ISHODI	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:		
<ul style="list-style-type: none"> - primeni jednostavne, dvostavne opštepripreme vežbe (vežbe oblikovanja); - pravilno izvede vežbe, raznovrsna prirodna i izvedena kretanja; - kombinuje i koristi usvojene motoričke veštine u igri i u svakodnevnom životu; - održava ravnotežu u različitim kretanjima; - razlikuje pravilno od nepravilnog držanja tela i pravilno drži telo; - primenjuje pravilnu tehniku disanja prilikom vežbanja; - izvede kretanja, vežbe i kratke sastave uz muzičku pratnju; 	FIZIČKE SPOSOBNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> Vežbe za razvoj snage. Vežbe za razvoj pokretljivosti. Vežbe za razvoj izdržljivosti. Vežbe za razvoj brzine. Vežbe za razvoj koordinacije.
	MOTORIČKE VEŠTINE	Hodanje i trčanje

<p>- igra dečji i narodni ples; - koristi osnovnu terminologiju vežbanja; - poštuje pravila ponašanja na prostorima za vežbanje; - poštuje mere bezbednosti tokom vežbanja; - odgovorno se odnosi prema objektima, spravama i rekvizitima u prostorima za vežbanje; - poštuje pravila igre; - navija fer i bodri učesnike u igri; - prihvati sopstvenu pobedu i poraz; - uredno odlaže svoje stvari pre i nakon vežbanja; - navede delove svoga tela i prepozna njihovu ulogu; - uoči promenu u rastu kod sebe i drugih; - uoči razliku između zdravog i bolesnog stanja; - primenjuje zdravstveno-higijenske mere pre, u toku i nakon vežbanja; - održava ličnu higijenu; - učestvuje u održavanju prostora u kome živi i boravi; - shvati značaj korišćenja voća u ishrani; - pravilno se ponaša za stolom.</p>			oblika hodanja i trčanja.
		Skakanja i preskakanja	Poskoci u mestu. Poskoci u kretanju. Skakanja udalj. Skakanja uvis. Preskakanje duge vijače. Vežbe skakanja i preskakanja uporom rukama. Igre uz korišćenje različitih oblika skakanja i preskakanja.
		Bacanja i hvatanja	Bacanje loptice iz mesta u daljinu i u cilj. Bacanje loptice iz kretanja. Bacanje lopte uvis. Vođenje lopte. Dodavanje lopte. Igre sa vođenjem, dodavanjem lopte i gađanjem u cilj.
		Puzanja, višenja, upori i penjanja	Puzanja na tlu. Penjanja. Provlačenja. Vis ležeći opruženo. Pomicanja ulevo i udesno u visu ležećem i visu slobodnom. Upori.
		Vežbe na tlu	Osnovni sadržaji Osnovni stavovi i položaji. Povaljka na leđima. Stav na lopaticama (sveća). Kolut napred iz čučnja u čučanj. Povaljka na stomaku. Sastav od naučenih elemenata. Igre sa usvojenim vežbama. Prošireni sadržaji Kolut nazad iz čučnja u čučanj, niz kosu površinu. Odeljenjsko takmičenje sa zatom kombinacijom vežbi.
		Vežbe ravnoteže	Hodanje po liniji. Hodanje po švedskoj klupi. Lagano trčanje na švedskoj klupi ili niskoj gredi. Kratak sastav na liniji obeleženoj na tlu, švedskoj klupi i niskoj gredi.
		Vežbe	Vežbe oblikovanja sa rekvizitima.

		sa rekvizitima	Trčanja, poskoci i skokovi uz korišćenje rekvizita. Dizanje i nošenje predmeta i rekvizita na različite načine. Elementarne igre sa rekvizitima. Igre sa lastišom.
		Ples i Ritimika	Hodanje i trčanje sa promenom ritma, tempa i dinamike uz pljesak i uz muzičku pratnju. Galop napred. Dečiji poskok. Njihanje i kruženje vijačom ili trakom. Sunožni skokovi kroz vijaču sa obrtanjem napred. Narodno kolo po izboru.
		Poligoni	Kombinovani poligon od usvojenih veština (vežbi).
	FIZIČKA I ZDRAVSTVENA KULTURA	Kultura vežbanja i igranja	Osnovni termini u vežbanju. Vežbam bezbedno. Čuvam svoje i tuđe stvari. Pravila elementarnih igara. Nekad izgubim, a nekada pobeđim. Navijam fer.
		Zdravstveno vaspitanje	Upoznaj svoje telo. Rastemo. Vidim, čujem, osećam. Moje zdravlje. Ko sve brine o mom zdravlju. Lična higijena. Higijena prostora u kome živim. Higijena prostora u kome vežbam. Životne namirnice i pravilna ishrana. Zajedno za stolom.

Način ostvarivanja programa: Program se ostvaruje kroz jedinstvo nastavnih, vančasovnih i vanškolskih organizacionih oblika rad; i kroz sledeće etape: utvrđivanje stanja, određivanje zadataka za pojedince i grupe učenika, utvrđivanje sredstava i metoda za ostvarivanje radnih zadataka, ostvarivanje vaspitnih zadataka, praćenje i vrednovanje efekata rada, ocenjivanje.

Naziv predmeta	DIGITALNI SVET	
Cilj	Cilj nastave i učenja predmeta Digitalni svet je razvijanje digitalne kompetencije učenika radi njihovog osposobljavanja za bezbednu i pravilnu upotrebu digitalnih uređaja za učenje, komunikaciju, saradnju i razvoj algoritamskog načina razmišljanja.	
Razred	Prvi	
Godišnji fond časova	36 časova	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> - prepozna digitalne uređaje iz okruženja i imenuje neke od njih; - navede neke od životnih situacija u kojima digitalni uređaji olakšavaju obavljanje poslova; - uporedi načine rada i života ljudi pre i posle pojave digitalnih uređaja; - uporedi načine kreativnog izražavanja sa digitalnim uređajima i bez njih; - koristi digitalne udžbenike za učenje (samostalno i/ili uz pomoć nastavnika); - uporedi digitalni i papirni udžbenik; 	DIGITALNO DRUŠTVO	<p>Različiti izgled digitalnih uređaja. Digitalni uređaji u različitim zanimanjima.</p> <p>Učenje uz pomoć digitalnih udžbenika.</p> <p>Kreativno izražavanje sa digitalnim uređajima i bez njih.</p> <p>Komunikacija posredstvom digitalnih uređaja.</p> <p>Digitalni uređaj i pametni digitalni uređaj.</p> <p>Korišćenje digitalnih uređaja za povećanje prilika za učenje i sticanje iskustva učenika u oblasti nauke, kulture i umetnosti.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - uporedi tradicionalne vidove komunikacije sa komunikacijom posredstvom digitalnih uređaja; - navede neke od karakteristika "pametnog" digitalnog uređaja; - navede na koji način digitalni uređaji mogu da doprinesu upoznavanju kulturne baštine; - navede osnovna pravila za korišćenje digitalnih uređaja kako ne bi ugrozio zdravlje; - navede neke od zdravstvenih rizika vezanih za prekomerno ili nepravilno korišćenje digitalnih uređaja; - dovede u vezu način odlaganja elektronskog otpada sa zagađenjem životne sredine; - nabroji osnovne podatke o ličnosti; - objasni zašto saopštavanje podataka o ličnosti predstavlja rizično ponašanje pri komunikaciji pomoću digitalnih uređaja; - imenuje osobe ili institucije kojima se treba obratiti za pomoć u slučaju kontakta sa neprimerenim digitalnim sadržajem, nepoznatim, zlonamernim osobama ili osobama 	BEZBEDNO KORIŠĆENJE DIGITALNIH UREĐAJA	<p>Digitalni uređaj i naše zdravlje (vid, položaj tela, vreme pred ekranom, digitalni uređaj kao otpad).</p> <p>Podaci o ličnosti i njihova zaštita pri komunikaciji pomoću digitalnih uređaja.</p> <p>Pomoć u slučaju kontakta sa neprimerenim digitalnim sadržajem, nepoznatim, zlonamernim osobama ili osobama koje komuniciraju na neprihvatljiv način.</p> <p>Odgovorno rukovanje digitalnim uređajem (mere fizičke zaštite, korišćenje lozinke).</p>
	ALGORITAMSKI NAČIN RAZMIŠLJANJA	<p>Razlaganje problema na manje celine.</p> <p>Osmišljavanje koraka koji vode do rešenja jednostavnog problema.</p> <p>Tumačenje postojećih i kreiranje algoritama izraženih simbolima.</p> <p>Uočavanje i ispravljanje grešaka u</p>

<p>koje komuniciraju na neprihvatljiv način; - navede osnovne preporuke za rukovanje digitalnim uređajem na odgovoran način (primena mera fizičke zaštite) i objasni zašto je važno primenjivati ih; - analizira jednostavan poznati postupak/aktivnost i predlaže korake za njegovo sprovođenje; - protumači simbole poznatog/dogovorenog značenja i sprovede postupak opisan njima; - uoči i ispravi grešku u simbolima izraženom uputstvu (algoritmu), proveri valjanost svog rešenja i po potrebi ga popravi (samostalno ili saradnički); - dovede u vezu algoritam i ponašanje digitalnog uređaja.</p>		<p>algoritmu. Tumačenje ponašanja digitalnog uređaja u odnosu na prikazani algoritam.</p>
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Nastavnik treba da kreira obrazovnu situaciju u kojoj učenici mogu da uvide da su digitalni uređaji svuda oko njih - kod kuće, u školi, domu zdravlja, prodavnici, na parkingu, ulici. Nastavnik treba da demonstrira i, zajedno sa učenicima primeni načine korišćenja digitalnih uređaja na bezbedan način po zdravlje.

IZBORNI PROGRAMI

Naziv predmeta	GRAĐANSKO VASPITANJE
Cilj	Cilj učenja programa <i>građansko vaspitanje</i> je podsticanje razvoja ličnosti koja je odgovorna prema svojim pravima i pravima drugih, otvorena za dogovor i saradnju i spremna da aktivno učestvuje u životu školske zajednice, uvažavajući principe, procedure i vrednosti demokratskog društva.
Razred	prvi
Godišnji fond časova	36 časova

ISHODI Po završenom razredu učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> - navede u čemu je uspešan i u čemu želi da napreduje; - uočava međusobne razlike i sličnosti sa drugim učenicima u odeljenju; - ponaša se na način koji ne ugrožava potrebe, prava i osećanja drugih; - prepozna kod sebe i drugih osnovna osećanja; - prepozna primere poštovanja i kršenja prava deteta u svom okruženju, pričama, filmovima; 	LJUDSKA PRAVA Ja i drugi u odeljenju	<p>Identitet Ko sam ja? Naše jake strane, u čemu smo uspešni, u čemu bismo voleli da napredujemo. Talenti i interesovanja koja posedujemo. Naše sličnosti i razlike. Osnovna osećanja (radost, strah, tuga, bes) i kako se prepoznaju.</p> <p>Potrebe i prava Razlike između želja i osnovnih životnih potreba.</p> <p>Prava deteta Kršenje i zaštita prava</p>

<ul style="list-style-type: none"> - preispituje svoje postupke i prihvata da ne mora uvek da bude u pravu; - traži pomoć u situacijama kršenja svojih i tuđih prava; 		<p>Prepoznavanje kršenja prava deteta. Kome se obratiti u situacijama kršenja prava deteta. Odgovornost prema sebi i drugima.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje dobru i lošu komunikaciju u sopstvenom iskustvu, bližem okruženju, književnim delima, filmovima; - komunicira slušajući sagovornika i traži objašnjenje onoga što ne razume; - slobodno iznosi mišljenje, obrazlaže ideje, daje predloge i prihvata da drugi mogu imati drugačije mišljenje; - saraduje i preuzima različite uloge u grupi/timu; 	<p>DEMOKRATSKO DRUŠTVO Odeljenje/grupa kao zajednica</p>	<p>Funkcionisanje zajednice Odeljenje/grupa kao zajednica. Vrednosti odeljenja/grupe - ravnopravnost, odgovornost, solidarnost, poštovanje i briga za druge, tolerantnost, pravednost, poštenje. Uvažavanje različitosti. Pravila u odeljenju/grupi i njihova funkcija. Odlučivanje u odeljenju/grupi. Odgovornost dece i odraslih za funkcionisanje zajednice.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - dogovara se i odlučuje u donošenju odeljenskih pravila i da se ponaša u skladu sa njima; - svojim rečima obrazloži neophodnost pravila koja regulišu život u zajednici; - prepozna dobre strane svog odeljenja i ono što bi trebalo promeniti/poboljšati; - zajedno sa vršnjacima i nastavnikom učestvuje u rešavanju problema u odeljenju; - učestvuje u izradi plana jednostavne akcije; - sa drugim učenicima izvodi i dokumentuje jednostavnu akciju; - doprinosi promociji akcije; - na jednostavan način vrednuje izvedenu akciju. 	<p>PROCESI U SAVREMENOM SVETU Komunikacija i saradnja</p>	<p>Komunikacija Slušanje/neslušanje. Kad razgovaramo držimo se teme. Iznošenje mišljenja. Uvažavanje sagovornika. Saradnja Grupni rad, dogovaranje i saradnja sa vršnjacima i odraslima.</p>
	<p>GRAĐANSKI AKTIVIZAM Akcija odeljenja/grupe</p>	<p>Planiranje i izvođenje jednostavne akcije u odeljenju/grupi Koraci u planiranju i izvođenju akcije. Čime se ponosimo i čime nismo zadovoljni u odeljenju. Izbor teme/problema/aktivnosti kojom ćemo se baviti. Određivanje cilja i izrada plana akcije - podela uloga, dogovor o rokovima, načinu realizacije. Izvođenje i dokumentovanje akcije - video, fotografije, tekstovi i sl. Promocija akcije na nivou škole - prikazivanje drugim odeljenjima, roditeljima i sl., pravljenje postera ili panoa, objavljivanje priloga u školskom listu. Vrednovanje akcije - čime smo zadovoljni, šta je moglo biti bolje.</p>

Način ostvarivanja programa: Kroz igru pomoći učenicima da se oslobode i probaju različite vidove izražavanja i simbolizacije unutrašnjih iskustava, i istražiti razna rešenja za probleme sa kojima se suočavaju.

Uobličavanje i poimanje ličnih autentičnih doživljaja učenika, kroz razmenu u grupi. Kroz interaktivne radionice, fokusirane na simboličkom izražavanju i razmeni u krug, daje se mogućnost učenicima da postanu svesni svojih unutrašnjih doživljaja.

MATERNJI JEZICI SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

MAĐARSKI JEZIK SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

A tantárgy neve	MAGYAR NYELV - anyanyelvápolás
Cél	A magyar nyelv - anyanyelvápolás tanításának célja, hogy a szerb nyelvű tagozatra járó magyar anyanyelvű tanulók elsajátítsák a magyar nyelv alapvető nyelvhasználati szabályait, és megfelelő módon tudják magukat kifejezni szóban és írásban, tudatosuljon bennük az anyanyelv fontosságát a nemzeti identitás megőrzése szempontjából.
Osztály	első
Évi óraszám	72 óra

KIMENET A tanév végére a tanuló:	RÉSZTERÜLET/ TÉMA	TARTALOM
<ul style="list-style-type: none"> - elsajátítja a helyes kiejtést, hangsúlyt, hanglejtést; - pontosan artikulál, beszéde tagolt, érthető és közepes tempójú; - helyesen ejti ki a rövid és a hosszú magán- és mássalhangzókat; - részt vesz az irányított és a szabadon folytatott beszélgetésben; - szóbeli üzenetet fogalmaz meg, megfelelő szavakkal; - történetet mond el kép/képsor és saját élménye alapján; - kívülről/fejből mond rövid népköltészeti alkotást; gyermekverset; - képes egyszerű beszédhelyzetek eljátszására; - a felolvasott rövid szöveggel kapcsolatban tud a feltett kérdésekre válaszolni (elmesélni a szöveg tartalmát); 	NYELVI KULTÚRA	<p>Szókincsfejlesztő és mondatalkotási gyakorlatok.</p> <p>Az életkornak megfelelő rövid, mesék, történetek.</p> <p>Irányított és szabadon folytatott beszélgetés (párbeszéd).</p> <p>A beszélgetés szabályai.</p> <p>Szóbeli üzenet.</p> <p>Elmesélés, elbeszélés és leírás.</p> <p>Az irodalmi szöveg előadása.</p> <p>Dráma- és dramatizált szövegek, színpadi improvizációk.</p> <p>Jelenetek előadása és bábozás.</p> <p>Beszélgetések, szituációs és nyelvi játékok.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - figyelemmel kíséri és megérti a szöveget a bemutató olvasás során. 		Recepció
<ul style="list-style-type: none"> - megkülönbözteti a verset és a mesét; - időrendbe helyezi az eseményeket; - felismeri a szereplőket, és meg tudja különböztetni őket a pozitív és a negatív tulajdonságaik alapján. 	IRODALOM	<p>ISKOLAI OLVASMÁNYOK (a tanító/tanár olvassa vagy mondja el őket, a felsorolás tájékoztató jellegű)</p> <p>Költészet</p> <p>Zelk Zoltán: <i>Ákombákom</i></p> <p>Weöres Sándor: <i>Haragosi/Kocsi és vonat</i></p> <p>Gazdag Erzs: <i>Mesebolt</i></p> <p>Kassák Lajos: <i>Testvérek</i></p> <p>Csoóri Sándor: <i>Tavaszi bodzavers</i></p>

		<p>Nemes Nagy Ágnes: <i>Tavaszi felhők</i> Varró Dániel: <i>Andris beszélget az állatokkal (részlet)</i> Próza Népmese: <i>A kis gida</i> Mészöly Miklós: <i>A tíz testvér</i> Népmese: <i>A róka és a kacsák</i> Móricz Zsigmond: <i>A török és a tehének</i> Adaptált szövegek (A tanító/tanár szóbeli közlése) A három hangya A két okos csacsi A három kismacska Egérmese A farkas és a sün A róka és a varjú Népköltészeti alkotások: köszöntők, sorolók, mondókák, népi gyermekjátékok.</p>
<p>- megkülönbözteti a hangot, a szót és a mondatot; - helyesen, megfelelő hangsúllyal és hanglejtéssel ejti ki (mondja ki) a szerkezeti egységeket.</p>	NYELVISMERET ÉS NYELVHELYESSÉG	<p>A közlő, kérdő és felszólító mondatok. A hangok helyes kiejtésére.</p>

A tanterv megvalósításának módja: A tanítónak/tanárnak folyamatosan, minden órán, új szavakkal kell hogy gyarapítsa a tanulók szókincsét, amelyeket a gyakorlás során be is építenek szókincsükbe. Emellett fejlesztenie kell az elsősök szövegértés képességét is. A tanév folyamán rendszeresen mond el rövid történetet (képpel vagy képsorral szemlélteve), mesét, amelyet a gyerekek hallás alapján befogadnak, beszélgetnek róla. Az aktív hallgatás során a tanulók képesek lesznek arra, hogy az irodalmi, az ismeretterjesztő és más szöveg tartalmát kapcsolatba hozzák a szöveget kísérő illusztrációval.

Naziv predmeta	VERSKA NASTAVA - KATOLIČKA VERONAUKA
Cilj	<p>Cilj j nastave katoličkog veronauka je da dete upozna Boga Oca, njegovu ljubav. Pružanje celovitog religijskog pogleda na svet i života. Da poštuje roditelje i svakoga čoveka i shvate kao Božiji dar. Upozna Isusa Krista, onoga koga nam je Otac poslao kao znak ljubavi.</p>
Razred	prvi
Godišnji fond časova	36 časova

ISHODI	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Po završenom razredu učenik će biti		

u stanju da:		
<p>- razumiju i prihvate stav da smo djeca Božja i da nas Otac nebeski voli;</p> <p>- razumiju i prihvate stav da nas Bog tako ljubi da je Isus Krist postao naš brat;</p> <p>- razumiju i prihvate potrebe i želje da bismo bili Isusova braća moramo se međusobno voljeti i tako slijediti njegovu nauku;</p> <p>- razumiju uzajamnu ljubav koja zahtjeva da se naučimo odricati i činiti dobro drugima;</p> <p>- razvijaju osjećaje da su molitve i bogoslužje načini susretanja s onim što smo učili o Bogu i da izgrade potrebu za tim;</p> <p>- spoznaju da njihovi drugovi su pripadnici drugih crkava, vjera, da ima onih koji ne vjeruju, i da nauče da je važno poštivati i voljeti sve svoje drugove kao braću.</p>	<p>MI SMO DJECA BOŽIJA I OTAC NEBESKI NAS VOLI</p>	<p>- Dar smo nebeskog Oca (hvala za roditelje, braću i prijatelje);</p> <p>- Nebeski nas Otac voli (hvala što me voli);</p> <p>- Nebeski Otac je dobar (razvijanje ljubavi prema Ocu Nebeskom jer je prema meni dobar);</p> <p>- Nebeski Otac sve zna (razvijanje osjećanja divljenja jer Nebeski Otac sve zna);</p> <p>- Nebeski Otac sve može (razvijanje osjećanja radosti jer Nebeski Otac sve može);</p> <p>- Nebeski Otac je stvorio i nevidljivi svijet (negovanje osjećanja kako nam je dobro što je Nebeski Otac najbogatiji);</p> <p>- Nebeski Otac se brine za svijet (razvijanje zahvalnosti prema Bogu što se brine za nas);</p> <p>- Svi su ljudi djeca Božija i zato su braća (upoznati djecu sa činjenicom da su svi ljudi djeca Božija i zato su braća, razvijati svijest o važnosti suživota i tolerancije).</p>
	<p>BOG NAS TAKO LJUBI DA JE ISUS KRIST POSTAO NAŠ BRAT</p>	<p>- Nebeski Otac nam je poslao svoga sina (razvijanje radosti što mi je Isus brat);</p> <p>- Iščekivani Božji Sin (razvijanje ljubavi prema Mariji jer je Isusova majka);</p> <p>Isusovo rođenje - slavimo zajedno svi kršćani (razvijanje zahvalnosti Bogu za tu ljubav, što je postao nama sličan);</p> <p>- Isusovi prvi gosti (razvijanje osjećanja svijesti da ću i ja biti Isusov</p>

		<p>gost, pohod pastira i mudraca);</p> <p>- Svetkujemo Božić (upoznati vlastiti način slavljenja kao i načine drugih, Bog nas je darivao i mi ćemo jedni druge).</p>
	<p>DA BISMO BILI ISUSOVA BRAĆA MORAMO SE VOLJETI MEĐUSOBNO I SLIJEDITI NJEGOVU NAUKU</p>	<p>- Isus nas uči: ljubimo jedni druge u kući (navikavanje na pomaganje roditeljima);</p> <p>- Isus nas uči: ljubimo svoje bližnje (pomagaću drugovima u školi);</p> <p>- Isus nas uči: ljubimo jedni druge (pomoći ću svojim sudrugovima);</p> <p>- Upoznati Isusa onako kako ga prihvataju i svi ostali ljudi (Isus je osoba značajna za čovječanstvo, šta Kuran časni govori o Isusu);</p> <p>- Isus nas uči da se u ljubavi nalazimo (razvijanje navike pjevanja u crkvi).</p>
	<p>UZAJAMNA LJUBAV ZAHTIJEVA DA SE NAUČIMO ODRICATI I ČINITI DOBRO DRUGIMA - ISUS JE OTKUPITELJ</p>	<p>- Isus je ljubav trpio (razvijanje čvrstine - ako me nešto boli, neću se odmah tužiti);</p> <p>- Isus prikazuje svoje trpljenje Ocu (razvijanje čvrstine svoje trpljenje ću sjediniti s Isusovim);</p> <p>- Otac je uskrisio Isusa (razvijanje vjere da Otac daje život i smrt);</p> <p>- Isus je živ (razvijanje vjere u živoga Isusa);</p> <p>- Proslavljeni Isus (razvijanje vjere u Božje proslavljeno kraljevstvo);</p> <p>- Među nama je Duh Sveti (razvijanje osjećanja radosti što mi Duh pomaže doći k Ocu);</p> <p>- Isus među nama živi (razvijanje pouzdanja u Isusa, Isus i djeca).</p>

	MOLITVA I BOGOSLUŽENJE JE NAČIN SUSRETANJA S ONIM ŠTO SMO UČILI O BOGU	<p>- S Isusom zajedno razgovaram s Ocem (razvijanje osjećanja zadovoljstva što mogu razgovarati s Nebeskim Ocem);</p> <p>- U gostima kod Isusa (razvijanje navike redovnog pohađanja svete mise);</p> <p>- Molitva kod drugih crkava i vjera (razvijanje svijesti da svaki čovek moli po svojoj savjesti pravilno, zajednička molitva Očenaša, molitva Islama).</p>

Način ostvarivanja programa: Predavanje: Formalno izlaganje u kome se za datu temu prezentuju učesnicima određene informacije i znanja, povezuju se ideje. Učesnici individualno ispunjavaju zadatak. Igra uloga i dramatizacija. Učesnici pričaju konkretna iskustva koja su povezana sa temom.

Naziv predmeta	VERSKA NASTAVA - REFORMATSKA VERONAUKA
Cilj	Cilj nastave verskog vaspitanja je da prenese deci radosnu vest Božje reči i Božje istine kao i razvijanje pozitivnih stavova prema pripadnicima drugih verskih ispovesti, njihovoj tradiciji i kulturi.
Razred	prvi
Godišnji fond časova	36 časova

ISHODI Po završenom razredu učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
steknu predstavu o Bogu na osnovu biblijskog teksta; - prepoznaju Božje delo u svemu što je stvoreno; - prepoznaju Božju brigu i ljubav prema svakom stvorenju, čoveku; - shvate da postoje vrednosti koje su dostupne ne samo preko intelekta, nego i preko verovanja; - shvate da je Biblija najvažnija knjiga za	KO JE BOG? GOSPOD KOJI JE SVE STVORIO	- Bog je stvorio ceo svet - Bog je stvorio i nas
	PORODICA JE BOŽIJI POKLON	- Moji roditelji - Moja porodica
	BIBLIJA	- Biblija - susret sa Bogom

<p>sve hrišćane i da je najvažniji izvor odgovora za sva životna pitanja;</p> <p>- prepoznaju istinu kroz veru u Boga: živeće pod Njegovom večnom zaštitom;</p>		<p>- Biblija - sveto pismo</p> <p>- Božja reč - Biblija nas vodi</p>
<p>- prepoznaju ljubav Božju prema njima lično u liku Isusa Hrista.</p>	MOLITVA	<p>- Šta je to molitva, kako se molimo</p> <p>- Kada i gde se molimo</p> <p>- Zašta i za koga se molimo</p>
	KO JE ISUS KRIST	<p>- Božić - praznik Božje ljubavi</p> <p>- Božje javljanje Mariji, rođenje Isusovo</p> <p>- Tri kralja</p> <p>- Isusa donose roditelji u hram.</p>
	ISUS MOJ PRIJATELJ	<p>- Isus - prijatelj dece</p> <p>- Isus - gospodar prirode na moru</p> <p>- Isus - brine o nama, Isus štiti narod</p> <p>- Isus i gospodar nad bolešću, Isus gospodar nad smrću</p>
	ISUS JE SPASITELJ	<p>- Zašto slavimo Uskrs</p> <p>- Isus se rastaje od učenika</p> <p>- Raspeće</p> <p>- Isus živi - odlazak kod svog Oca</p>
	ISUS ŠALJE POMOĆNIKA	<p>Duh Sveti - naš Učitelj i Pomoćnik</p> <p>- Prvi hrišćani - i ja sam hrišćanin</p>
	BOG TVORAC	<p>Greh dolazi na svet - Adam i Eva u raj- Smrt dolazi na svet - Kajin i Avelj</p>
	BOG SUDI NOVI POČETAK	<p>- Potop - poslušnost Noja</p>

		- Duga - znak novog početka - Vavilonski toranj - Bog kažnjava
	POSLUŠNOST - PREVARA - POKAJANJE	Bog zove Avrama - Avramova poslušnost - Bog ispunjava svoje obećanje - rođenje Izava - Avramova vera - Jakov prevari oca Izava - Jakov odlazi od kuće - težak život, bogatstvo, pokajanje - Povratak i pomirenje sa bratom

Način ostvarivanja programa: Predavanje: Formalno izlaganje u kome se za datu temu prezentuju učesnicima određene informacije i znanja, povezuju se ideje. Učesnici individualno ispunjavaju zadatak. Igra uloga i dramatizacija. Učesnici pričaju konkretna iskustva koja su povezana sa temom.

Naziv predmeta	VERSKA NASTAVA - ISLAMSKA VERONAUKA
Cilj	Cilj nastave islamske vjeronauke (ilmudin) u osnovnom obrazovanju i vaspitanju jeste da pruži učeniku osnovni vjernički pogled na svijet, sa posebnim naglaskom na vjernički praktični život, a takođe i budući vječni život. To znači da djeca, na način primjeren njihovom uzrastu, upoznaju vlastitu vjeru u njoj duhovnoj, moralnoj, socijalnoj, misionarskoj i drugim dimenzijama. Izlaganje vjerskog viđenja i postojanja svijeta obavlja se u otvorenom i tolerantnom dijalogu sa ostalim naukama i teorijama. Način pristupa je islamsko viđenje koje obuhvata sva pozitivna iskustva ljudi, bez obzira na njihovu nacionalnu pripadnost i vjersko obrazovanje. Upoznavanje je istovremeno informativno-saznajno i doživljajno-djelatno, s nastojanjem da se osnovne postavke sprovedu u svim segmentima života: odnos prema Bogu, prema svijetu, prema drugim ljudima i odnos prema samom sebi.
Razred	prvi
Godišnji fond časova	36 časova

ISHODI Po završenom razredu učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Učenici treba da se: - osposobe da otpočnu svaki svoj posao, onako kako propisi vjere nalažu i sa uspjehom ga okončaju; - osposobe da prepoznaju osnovna načela svoje vjere i da znaju cijeniti	UVOD RABBI JESIR, IKRE, SELAM	međusobno upoznavanje učenika i vjeroučitelja, upoznavanje sa sadržajima programa Islamske vjeronauke - Ilmudin - učenje kratke dove (molitve)

<p>svoju veru i poštovati drugačije od sebe;</p> <p>- upoznaju sa datumima rođenja i smrti Božijeg Poslanika, Njegovim životom i Njegovim odnosom prema djeci;</p> <p>- upoznaju sa najznačajnijim datumima koji se kod muslimana praznično obilježavaju;</p> <p>- upoznaju sa činjenicom da je Allah dž. š., Uzvišeni Gospodar, svim narodima slao Poslanike koji su ih opominjali i podsticali da čine dobra;</p> <p>- upoznaju sa brojem Kuranskih sura i važnošću svakodnevnog učenja Kurana.</p>		<p>Rabbi jesir za uspešan početak;</p> <p>- upoznavanje učenika sa prvim riječima objavljenim u Kur'anu (Ikre - uči);</p> <p>- islamski pozdrav - selam</p>
	KO SAM - ŠTA SAM I MOJI PRIJATELJI	<p>- naziv naše vjere;</p> <p>- izgled barjaka;</p> <p>- aktivnost drugova.</p>
	JELO I PIĆE	-šta je muslimanu dozvoljeno a šta zabranjeno od hrane i pića
	PORODICA	- članovi porodice, njihove aktivnosti i dužnosti jednih prema drugima
	ŠKOLA I DECA	- obraditi kroz pesmicu "Azra ide u školu" i "Ajša i ptice"
	BISMILA	- učenje bismile i osnovnih postulata vjere islama kroz pitanja "zapamti" i "pronađi"
	POZDRAV MIRA	- učenje islamskog pozdrava - selama i njegovo značenje
	KELIME - I - ŠEHADET	- upoznavanje sa prvim stubom islama kojim se svjedoči i očituje jednoća Stvoritelja i potvrđuje poslanstvo Muhameda a. s.
	DESNA STRANA	- kroz pjesmicu "Meho ljevatan" ukazati na prednost desne strane u životu vjernika
	MUSLIMANI I KNJIGA	- kroz priču "Knjiga pod jastukom" naglasiti poruku obaveznosti druženja sa knjigom
	MUSLIMANSKI MUBAREK DANI	- prikazati Bajram kroz pesmicu i Bajramska ilahija
	NA ULICI	- kroz ilustraciju prikazati lijepu ulicu kao ogledalo njenih stanovnika i uz obradu pjesme "Uljudno se ponašaj"
EZAN	- upoznavanje učenika sa istorijatom ezana (poziv na	

		molitvu) i njegovim tekstom
EL - FATIHA		- učenje prve sure u Kur'anu i njenog značenja
ROĐENJE VEROVESNIKA MUHAMEDA A. S.		-upoznavanje učenika sa domovinom, porodicom i vremenom rođenja posljednjeg Božijeg poslanika Muhameda a. s.
SALAVATI I DOVA		- učenje salavata i dove za spas na ovom i budućem svijetu
SURA EN - NAS		- učenje posljednje sure u Kur'anu i njeno značenje
BOŽIJI POSLANIK A. S. I UNUCI		- upoznavanje učenika sa odnosom Muhameda a. s. prema djeci
KRAĐA I LAŽ		- ukazivanje na poroke kojih se vjernik mora čuvati, kroz obradu priče "Ne uzimaj tuđe" i "Laž"
ALAH - SVEMOGUĆI STVORITELJ		- objasniti učenicima kroz priču "Sve je stvorio Alah" da je on Stvoritelj svega postojećeg, vidljivog i nevidljivog
SUBHANEKE		- učenje kratke dove sa kojom započinje svaki namaz (molitva)
SURA EL - IHLAS		- učenje kratke sure koja potvrđuje jedinstvo Stvoritelja
IBRAHIM A. S.		- upoznavanje učenika sa kratkim istorijatom jednog od odabranih Božjih poslanika
SURA EL - FELEK		- učenje sure u kojoj se od Alaha dž. š. traži zaštita i utočište od šejtana i njegovih sljedbenika
JUNUS A. S.		- obrada priče o jednom od Božjih poslanika koja ukazuje na potrebu strpljivosti u teškim momentima
BUDUĆNOST ZNA SAMO ALAHA dž. š.		- upoznavanje učenika kroz priču "Ako Bog da" da svaki ishod posla, pored uloženog truda, zavisi od volje Božije
ZDRAVLJE JE BOGATSTVO		- kroz priču "Šta je najvažnije" i pesmicu "Zdrava djeca" ukazati na važnost zdravlja i njegovog čuvanja

	ABDEST	- higijena kao sastavni deo vjere i načina obavljanja abdesta (vjerskog pranja) pre namaza
	SURA LEHEB	- učenje jedne od poslednjih kur'anskih sura i njeno značenje.

Način ostvarivanja programa: Vjerska nastava je zajedničko djelo vjeroučitelja i učenika. Polazište je konkretna stvarnost. Iz doživljenih iskustava prelazi se na istine iz kojih se potom vraća na svakodnevnu njihovu primjenu. Ovakav način saznanja ima svoj red: upoznavanje (obrada novih sadržaja), ponavljanje i provjeravanje, sređivanje (sistemizacija) To je makrostruktura ovakvog načina saznanja. Međutim, i ovi dijelovi imaju svoju mikrostrukturu. Tako, na primjer, način saznanja posjeduje sljedeće stupnjeve: postavljanje cilja, motivisanje, obrada novih nastavnih sadržaja, učenje. Treba imati pred očima fizionomiju grupe i pojedinca, a takođe u okviru časa na kojem se obrađuju novi sadržaji, vrši se primjena i obnavljanje obrađenog gradiva.

PROGRAM NASTAVE I UČENJA ZA DRUGI RAZRED OSNOVNOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA

OBAVEZNI NASTAVNI PREDMETI

Naziv predmeta		SRPSKI JEZIK
Cilj	Cilj nastave i učenja Srpskog jezika jeste da učenici ovladaju osnovnim zakonitostima srpskog književnog jezika radi pravilnog usmenog i pisanog izražavanja, negujući svest o značaju uloge jezika u očuvanju nacionalnog identiteta; da se osposobe za tumačenje odabranih književnih i drugih umetničkih dela iz srpske i svetske baštine, radi negovanja tradicije i kulture srpskog naroda i razvijanja interkulturalnosti.	
Razred	drugi	
Godišnji fond časova	180 časova	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
- razlikuje književne vrste: pesmu, priču, basnu, bajku, dramski tekst; - odredi glavni događaj, vreme i mesto dešavanja u pročitanoj tekstu; - odredi redosled događaja u tekstu; - uoči glavne i sporedne likove i razlikuje njihove pozitivne i negativne	KNJIŽEVNOST	ŠKOLSKA LEKTIRA Poezija Narodna pesma: <i>Da vam pevam što istina nije/Mišja moba</i> Narodna pesma: <i>Majka Jova u ruži rodila/Sanak ide niz ulicu</i> Jovan Jovanović Zmaj: <i>Prolećnica/Hvala</i> Vojislav Ilić: <i>Prvi sneg</i> Branko Ćopić: <i>Oglasi "Šumskih novina"</i> (odlomci), <i>Bolesnik na tri sprata</i> Dušan Radović: <i>Lepo je sve što je malo, Mama</i> Dragan Lukić: <i>Škola, Ravnoteža</i> Miroslav Antić: <i>Tajna</i>

<p>osobine;</p> <ul style="list-style-type: none"> - razlikuje stih i strofu; - uoči stihove koji se rimuju; - objasni značenje poslovice i pouke koju uočava u basni; - navede jednostavne primere poređenja iz tekstova i svakodnevnog života; - čita tekst poštujući intonaciju rečenice/stiha; - izražajno recituje pesmu; - izvodi dramske tekstove; - iznosi svoje mišljenje o tekstu; - razlikuje glas i slog i prepoznata samoglasnike i suglasnike; - razlikuje vrste reči u tipičnim slučajevima; - određuje osnovne gramatičke kategorije imenica i glagola; - razlikuje rečenice po obliku i značenju; - poštuje i primenjuje osnovna pravopisna pravila; - vlada osnovnom tehnikom čitanja i pisanja latiničkog teksta; - pronađe eksplicitno iskazane informacije u jednostavnom tekstu (linearnom i nelinearnom); - koristi različite oblike usmenog i pismenog izražavanja: prepričavanje, pričanje, opisivanje; - pravilno sastavi dužu i potpunu rečenicu i spoji više rečenica u kraću celinu; 		<p>Duško Trifunović: <i>Dva jarca</i> Grigor Vitez: <i>Dohvati mi, tata, mjesec</i> Aleksandar Sergejevič Puškin: <i>Bajka o ribaru i ribici</i> (čitanje u nastavcima)</p> <p>Proza Narodna priča: <i>Sveti Sava, otac i sin/Sveti Sava i otac i mati sa malim detetom</i> Narodna priča: <i>Sedam prutova</i> Narodna basna: <i>Bik i zec/Konj i magarac</i> Dositej Obradović: <i>Pas i njegova senka/Konj i magare</i> Desanka Maksimović: <i>Bajka o labudu</i> Grozdana Olujić: <i>Šarenorepa</i> Gradimir Stojković: <i>Deda Miloje</i> Mirjana Stefanović: <i>Zlatne ribice ne prave štetu</i> Đani Rodari: <i>Kad dedica ne zna da priča priče</i> Su Ju Đin: <i>Svitac traži prijatelja</i> Feliks Salten: <i>Bambi</i> (odlomak po izboru)</p> <p>Dramski tekstovi Aleksandar Popović: <i>Dva pisma</i> Ana Milovanović: <i>Slatka matematika</i> Gvido Tartalja: <i>Ocene</i> Tode Nikoletić: <i>Šuma život znači</i></p> <p>Popularni i informativni tekstovi Izbor iz ilustrovanih enciklopedija i časopisa za decu o značajnim ličnostima srpskog jezika, književnosti i kulture (Dositej Obradović (basnopisac), Nikola Tesla (priče iz detinjstva), znamenita zavičajna ličnost i dr.)</p> <p>DOMAĆA LEKTIRA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Izbor iz kratkih narodnih umotvorina (zagonetke, poslovice, brzalice, pitalice, razbrajalice) 2. Hans Kristijan Andersen: <i>Princeza na zrnu graška, Carevo novo odelo, Devojčica sa šibicama</i> 3. Desanka Maksimović: <i>Ako je verovati mojoj baki, Prsten na morskome dnu, Bajka o trešnji, Slikarka zima, Kako su pužu ukrali kuću, Tri patuljka, Čika-Mraz, Božić-batini crteži, Trave govore bakinim glasom, Oraščići-palčići, Kći vilinog konjica</i> (tri bajke po izboru učenika) 4. Ljubivoje Ršumović, izbor iz zbirke pesama <i>Ma šta mi reče (Jednog dana, Dr, Deset ljutih gusara, Išli smo u Afriku, Ako želiš mišice, Utorak veče ma šta mi reče, Ima jedan, Telefonijada, Dete, Vuče vuče buba lenja, Vuk i ovca)</i> 5. Dragomir Đorđević, izbor pesama (<i>Kad sam bio mali, Babe su nam sjajne, Recept za dedu, Sve su majke, Ja sam bio srećno dete, Jednom davno ko zna kada, Prvoaprilaska pesma, Mi imamo maštu, Tajanstvena pesma, Biti pekar to je sjajno, Uspon jednog lava, Stonoga, Veštice su samo trik</i>) 6. Izbor iz kratkih priča za decu: Branko Stevanović, <i>Priča iz ormana</i>, Vesna Vidojević Gajević, <i>Brkljača</i>, Dejan Aleksić, <i>Jednom</i>
--	--	---

<p>- učestvuje u razgovoru i pažljivo sluša sagovornika; - razlikuje osnovne delove teksta (naslov, pasus, ime autora, sadržaj); - izražajno čita ćirilski tekst.</p>		<p><i>je jedan dečko zevnuo.</i> Književni pojmovi: - stih, strofa, rima; - narodna uspavanka; - basna; - bajka; - tema, mesto i vreme zbivanja, redosled događaja; - glavni i sporedni lik (izgled, osnovne osobine i postupci); - lica u dramskom tekstu za decu.</p>
	<p>JEZIK Gramatika, pravopis i ortoepija</p>	<p>Glas i slog; samoglasnici i suglasnici. Vrste reči: imenice (vlastite i zajedničke); rod i broj imenica; glagoli; glagolska vremena: prošlo, sadašnje, buduće vreme; potvrdni i odrični glagolski oblici; pridevi (opisni); brojevi (osnovni i redni). Rečenice: obaveštajne, upitne, zapovedne i uzvične. Potvrdne i odrične rečenice. Veliko slovo: pisanje naziva država, gradova i sela (jednočlanih i višečlanih) i jednočlanih geografskih naziva. Spojeno i odvojeno pisanje reči: pisanje rečce <i>li</i> i rečce <i>ne</i> uz glagole. Interpunktija: tačka (na kraju rečenice i iza rednog broja); dve tačke i zapeta u nabranju; pisanje datuma arapskim i rimskim ciframa. Pisanje skraćenica: (merne jedinice i opšte skraćenice <i>OŠ, br., itd., str. i npr.</i>).</p>
	<p>JEZIČKA KULTURA</p>	<p>Drugo pismo (latinica): štampana i pisana slova. Razumevanje pročitano kroz odgovore na pitanja. Plan za prepričavanje kratkih tekstova (lirskih, epskih, dramskih) sastavljen od uopštenih pitanja. Plan opisivanja na osnovu neposrednog posmatranja. Pravopisne vežbe: prepisivanje, diktat i samostalno pisanje. Jezičke vežbe: zagonetke, rebusi, ukrštene reči, osmosmerke, asocijacije, sastavljanje rečenica, proširivanje zadatah rečenica. Leksičko-semantičke vežbe: dopunjavanje rečenica, opis bića i predmeta. Scensko prikazivanje dramskog/dramatizovanog teksta.</p>

Način ostvarivanja programa: Za usavršavanje čitanja i pisanja koriste se sistematika vežbanja: glasno čitanje protumačenog teksta iz čitanke ili šire lektire, uz analitičku i kritičku procenu takvog čitanja: tiho čitanje teksta i neposredno pre razgovora o njemu; čitanje po ulogama. Učenje drugog pisma, odnosno latinice, treba ostvariti u drugom polugodištu drugog razreda. Pravopis se savlađuje putem sistematskih vežbanja elementarnih i složenih koje se organizuju često različitim oblicima pismenih vežbi. Jezičku kulturu realizovati kroz osnovne oblike usmenog i pismenog izražavanja, prepričavanja i pričanja.

<p>A tantárgy neve Cél</p>	<p>MAGYAR NYELV <i>A magyar nyelv tanításának célja, hogy a tanuló elsajátítsa a magyar irodalmi nyelv alapvető törvényszerűségeit és megfelelő módon tudja magukat kifejezni szóban és írásban, tudatosítva bennük az anyanyelv fontosságát a nemzeti identitás megőrzése szempontjából, képessé téve</i></p>
--------------------------------	---

<p>Osztály Évi óraszám</p>	<p>őket arra, hogy a magyar irodalmi és más műalkotások megismerésével ápolják a magyar nép hagyományait, kultúráját és a magyar világörökség kincseit.</p> <p>Második 180 óra</p>	
<p>KIMENET A tanév végére a tanuló:</p>	<p>RÉSZTERÜLET/TÉMA</p>	<p>TARTALOM</p>
<p>- ismeri és felismeri a szöveg és a könyv részeit, szerkezeti egységeit; - megérti a szöveg szó szerinti jelentését; - elkülöníti a lényeges és kevésbé lényeges információkat; - meghatározza a szöveg témáját; - képes a szöveg alapján következtetések levonására; - önálló véleményt formál a szövegről és a hősök magatartásformájáról; - meghatározza a számára kevésbé érthető szövegrészeket; - megkülönbözteti a prózát és a verset; - meghatározza a következő népi kispikái műfajokat: mondóka, közmondás, találós kérdés, szöveges népi gyermekjáték; - felismeri a verssort, a versszakot és a rímet; - meghatározza a szépirodalmi szövegek szereplőinek jellemét, rendszerét, egymáshoz való viszonyát; - felismeri a szövegben a cselekménymozgatók összefüggéseit és az eseménymozgatók időrendjét.</p>	<p>IRODALOM</p>	<p>ISKOLAI OLVASMÁNYOK Költészet: Balázs Imre József: <i>A mese/Cseh</i> Katalin: <i>Meghatározás</i> Fecske Csaba: <i>Jó lesznek/A nagymamánál</i> Cseh Katalin: <i>Esti kérdések</i> Kányádi Sándor: <i>Őszvégi játékok</i> Király Levente: <i>Kiszámoló</i> Kiss Ottó: <i>Állatos album</i> Kollár Árpád: <i>Milyen madár</i> Kovács András Ferenc: <i>Kanásznóta</i> Molnár Krisztina Rita: <i>Lecke</i> Tolna Éva: <i>Ünnep</i> Tóth Krisztina: <i>Kobra</i> Visky András: <i>Aranylevél</i> Nemes Nagy Ágnes: <i>Lila fecske</i> József Attila: <i>De szeretnék...</i> Nemes Nagy Ágnes: <i>Mi van a titkos úton?</i> Weöres Sándor: <i>A kutya-tár</i> Petőfi Sándor: <i>Anyám tyúkja</i> Tamkó Sirató Károly: <i>Mondjam még?</i> Tandori Dezső: <i>Az asztal</i> Zelk Zoltán: <i>Varázskréta</i> Varró Dániel: <i>Miért üres a postaláda mostanába?</i> Kányádi Sándor: <i>Három kérdező</i> Próza: Janikovszky Éva: <i>Már megint (részletek)</i> May Szilvia: <i>A Fásli Utcai Állatkórház</i> Csukás István: <i>Süsü, a sárkány (részlet)</i> Janikovszky Éva: <i>Már iskolás vagyok</i> Lázár Ervin: <i>A kék meg a sárga</i> Népmese: <i>Kutya akart lenni</i> Kolozsvári Grandpierre Emil: <i>A pecsenye</i> Népmese: <i>Három kívánság/A halász és a nagyravágyó felesége</i> Podolszki József nyomán: <i>A másik zöld malac</i> Népmese: <i>A róka és a gólya</i> Gárdonyi Géza nyomán: <i>Micó</i> Gyurkovics Tibor: <i>A nagy fehér bohóc</i> Tersánszky Józsi Jenő: <i>Életmentés</i> Lev Tolsztoj: <i>A két barát</i></p>

		<p>Zelk Zoltán: <i>Párácska</i> Német tanító mese: <i>A molnár, a fia meg a számár</i> Hans Christian Andersen: <i>Borsószemhercegkisasszony</i> Darvasi László: <i>A nem varázslás</i> Népköltészeti alkotások: mondóka, közmondás, szólás, találós kérdés, szöveges népi gyermekjáték. Drámai szövegek: Karinthy Ferenc nyomán: <i>Adagolás</i> Dušan Radović: <i>Nebáncsvirág</i></p> <p>Tudományos és ismeretterjesztő szövegek Válogatás a gyermekenciklopédiák és a gyermeklapok szövegeiből.. HÁZI OLVASMÁNY Válogatás a vajdasági és a magyar gyermekirodalom gyöngyszemeiből. A Geronimo Stilton könyvek közül tetszőlegesen legalább egy választható. Népmese gyűjtemények (válogatás) Irodalomelméleti fogalmak: - vers; - megszemélyesítés; - hasonlat; - mese; - a cselekmény; helye és ideje; - a mű szereplője - külső és belső tulajdonságai és cselekedetei; - drámai szöveg a gyerekeknek; - párbeszéd; - tréfás vers; - a humor; - tanmese; - találós kérdés.</p>
<p>- Ismeri a hang, a szó és a mondat fogalmát; - felismeri, használja az ellentétes jelentésű és a rokon értelmű szavakat; - felismeri a szótövet és a toldalékot; - helyesen leválasztja a szótagot; - helyesen ejti és írja a kiejtéstől eltérő helyesírású szavakat; - megkülönbözteti az alapvető szófajokat egymástól; - felismeri a hang és a betű</p>	<p>NYELV Nyelvtan, helyesírás és nyelvhelyesség</p>	<p>Szituációs játékok, nyelvi játékok, különböző szövegek, illetve egyéb indukciós nyelvi anyag alkalmazása. Kötelezően induktív megközelítési mód választása és használata a tanítói munkában. Az egyeditől, azaz a tanuló ismereteitől, nyelvhasználati tapasztalataitól kiindulva történik az általánosítás, majd a szabály, illetve a meghatározás megfogalmazása. Szóbeli közlések és írásbeli szövegek felhasználásával vezetjük rá a tanulókat a nyelvi és nyelvhasználati jelenségek megfigyeléséhez, tudatosításához.</p>

<p>egymáshoz való viszonyát; - ismeri az ábécét, betűrendbe sorolja a szavakat; - megfigyeli a hangok időtartamát; helyesírása tükrözi a hangok hosszúságát; - felismeri a mondatfajták modalitását.</p>		<p>Csoportmunka és páros munka alkalmazása a nyelvi indukciós anyag megfigyeléséhez: a szavak szerkezetének megfigyelése. Közös elemzés és általánosítás a szavak szófaji jellegzetességének megfigyeléséhez. A hang és a betű kapcsolata az ly helyesírási vonatkozásaihoz és a hanghosszúságok jelöléséhez kapcsolódóan. A betűrend ismeretének fontossága példákon keresztül: a névsor. A szövegfeldolgozással korreláció kialakítása ajánlott egy-egy nyelvtani jelenség megfigyelésekor. Élőszavas történetmesélés, szituációs párbeszéd alkalmazása a mondatok modalitásának megfigyeltetése céljából. A mondatvégi írásjelek helyesírása. A helyesírási ismeretek elsajátítása nyelvtani és nyelvhasználati ismeretekkel, valamint az egyéb anyanyelvi készségek kialakításával párhuzamosan történik.</p>	
<p>- A mondatokat helyesen hangsúlyozza; - a beszédszüneteket betartva, megfelelő hangerővel és tempóval beszél; - történetet mond el kép/képsor és saját élménye alapján, betartva az időrendi sorrendet; - egyszerűen és érthetően tudja kifejezni gondolatait, ötleteit, érzelmeit és állásfoglalását a számára ismert eseményről, témáról; - szóbeli, 4-5 mondatos leírást ad a közvetlen környezetében található tárgyról, növényekről, állatokról; - képes közös terv alapján adott témáról, tárgyról rövid szóbeli közlésre; - kerüli a szóismétlést; - az új szavakat, a rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat megfelelő módon építi be szókincsébe; - kívülről/fejből mond rövid szépirodalmi szöveget;</p>	<p>NYELVI KULTÚRA</p>	<p>Beszéd</p>	<p>Irányított és szabadon folytatott beszélgetés (párbeszéd). Beszélgetés, a beszélgetés szabályai. Elmesélés, elbeszélés kép/képsor vagy saját/közös élmény alapján. Az események időrendi sorrendjével kapcsolatos gyakorlatok. Irodalmi és ismeretterjesztő szövegek, események előadása. Közös terv készítése és a rövid szóbeli közlés előkészítése. Rokon értelmű szavak gyűjtése és alkalmazásuk. Iskolai és házi olvasmány. Versek, prózarészletek. Dráma- és dramatizált szövegek, színpadi improvizációk. Jelenetek előadása és bábozás. Szituációs játékok.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - rövid jelenetekben szerepel; - alkalmazni tudja a kommunikáció nyelvi fordulatait a szerepjátékokban és a mindennapi élethelyzetekben. 			
<ul style="list-style-type: none"> - Figyelmesen hallgatja beszédpartnerét, és nem szakítja félbe; - meghallgatja, megérti és értelmezi az üzenetet; - megérti a felolvasott ismeretterjesztő szöveget; - átéli az irodalmi szöveget a bemutató olvasás során. 		Befogadás	<p>Valós szituáció. Utasítás, szóbeli üzenet. A másokra figyelmet fejlesztő játékok. Ismeretterjesztő szöveg bemutatása. Irodalmi szöveg bemutatása.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Eszközhasználat szintjén tud nyomtatott és írott betűkkel írni; - képes a mondatok helyes megszerkesztésére és a tartalmilag összetartozó mondatok összekapcsolására; - tud rövid üzeneteket írni; - ügyel a szórendre, a különböző mondatfajták helyes használatára; - le tudja írni a szöveg tartalmát kérdések segítségével vagy azok nélkül; - összefüggő mondatokat ír, és betartja az időrendi sorrendet; - 4-6 mondatos történetet ír közös vagy egyéni élmény alapján; - közös terv alapján adott témáról, tárgyról, növényről, állatról írásban összefüggő mondatokat alkot; - kerüli a szóismétlést; - az új szavakat, a rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat megfelelő módon építi be szókincsébe; - képes saját szövegének javítására. 		Írás	<p>Másolás, tollbamondás, közös (élő) fogalmazás lejegyzése. Hibás szórendű mondat javítása. Gondolattérkép készítése és alkalmazása. A mondatfajták kommunikációs szerepe. Iskolai és házi olvasmány. Kép, képsor, megadott szavak. Hiányos vázlat kiegészítése. Vázlat, vázlatkészítés, címadás. Tartalmilag összefüggő mondatok írása. Iskolai és házi olvasmány. Megfigyelés, anyaggyűjtés. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése. Szólások, szóláshasonlatok jelentése. Önellenőrzés, javítás.</p>

A tanterv megvalósításának módja: A szóbeli közlés minden tanórán megnyilvánuló tevékenység, ezért fontos a gondolatok, érzelmek, ötletek, vélemények egyszerű és érthető megfogalmazása és elmondása. A nyelvi kommunikációban nagy szerepe van az írásbeli kifejező – készségnek, ezért a szókincsbővítő feladatoknak hangsúlyosan jelen kell lenniük minden órán. A tanulók nyelvi fejlődésének folyamatában fontos szerepet játszik az olvasás, szövegértés és a szövegértelmezés. Ezért sokat kell gyakoroltatni a szövegértő hangos és

néma olvasást a tanulókkal. A szövegértő olvasás nagybani fejlődését elősegíti a szituációs olvasás. A szerepjátékokon keresztül lehetőséget biztosítunk a gyerekek kreativitásának a megnyilvánulására, érzelmeik szabad kinyilvánítására. A szövegértelmezés folyamatában a lényeges összefüggéseket kell megismertetni a tanulókkal. Jól megválasztott szövegek által megértik, hogy van átvitt értelmű beszéd. Minden új szöveg lehetőséget nyújt, valamely irodalomelméleti fogalom kialakítására, elmélyítésére. A meglévő hangtani és mondattani ismereteket gyakorlás útján el kell mélyíteni, és új ismeretekkel bővíteni. Ezáltal a tanulók az év végére képesek lesznek nyelvhelyességi szempontból, rövid korrekt szövegek alkotására. A helyesírási tudnivalók megismerésére és elsajátítására minden alkalmat meg kell ragadni a tanórák, folyamán. Az írás – technika folyamatos gyakorlása útján tudjuk elérni az írás tempó gyorsulását. Az anyagrészek szoros kapcsolatban állnak, kiegészítik egymást, a következetes megoldásukkal a tanulók az év folyamán eleget tehetnek az elvárásoknak.

Naziv predmeta

SRPSKI KAO NEMATERNJI JEZIK

PROGRAM A

ZA UČENIKE ČIJI MATERNJI JEZIK PRIPADA NESLOVENSKIM JEZICIMA I KOJI ŽIVE U HOMOGENIM SREDINAMA (osnovni nivo standarda)

Cilj	Cilj nastave i učenja Srpskog kao nematernjeg jezika jeste osposobljavanje učenika da se služi srpskim jezikom na osnovnom nivou u usmenoj i pisanoj komunikaciji radi kasnijeg uspešnog uključivanja u život zajednice i ostvarivanja građanskih prava i dužnosti, kao i uvažavanje srpske kulture i razvijanje interkulturalnosti kao temeljne vrednosti demokratskog društva.	
Razred	drugi	
Godišnji fond časova	72 časova	
ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
- razume i koristi predviđeni leksički fond; - razume i koristi gramatičke konstrukcije usvajane u prethodnom razredu i proširuje ih novim jezičkim sadržajima; - predmetima i bićima iz bliskog okruženja pripisuje tipične osobine; - iskaže radnju koja se dešava u trenutku govorenja (sva tri lica i oba broja); - sastavi rečenice sa pravim objektom; - iskaže osnovne prostorne odnose;	JEZIK	Oko 150 novih punoznačnih i pomoćnih reči. Gramatički sadržaji iz prethodnog razreda (ponavljanje i uvežbavanje na poznatoj i novoj leksici). Prosta rečenica sa pridevom u imenskom delu predikata; Imenica u akuzativu bez Predloga. Imenica u lokativu sa predlozima <i>u</i> i <i>na</i> . Imenica u akuzativu sa predlozima <i>u</i> i <i>na</i> sa glagolom <i>ići</i> . Prezent glagola za sva tri lica i oba broja. Lične zamenice 1, 2. i 3. lica množine u funkciji subjekta. Prisvojne zamenice za 1. i 2. lice jednine sva tri roda u funkciji atributa i imenskog dela predikata.
- sluša i razume kratke pesme i odabrane odlomke proznih	KNJIŽEVNOST	"Kad si srećan" (internacionalna pesma, UNICEF) Dušan Radović; "Najbolja mama na svetu" (prva strofa i

<p>tekstova; - napamet kazuje kratke pesme i odabrane dijaloge; - uočava melodiju reči koje se rimuju; - ilustruje tekst koji mu je pročitao, ističući neke od motiva (uz pomoć audio i vizuelnih sredstava);</p>		<p>refren) Dragan Lukić: "On", "Lepo dete" Jovan Jovanović Zmaj: "Zimska pesma" (odlomak)</p> <p>Po slobodnom izboru (u skladu sa interesovanjima učenika), nastavnik bira još jedan do dva teksta koja nisu na ovoj listi.</p>
<p>- razume polako i jasno izgovorena jednostavna pitanja i informacije vezane za svakodnevne aktivnosti; - predstavi sebe i članove svoje porodice i traži iste informacije od sagovornika; - čita pojedinačne reči i kratke rečenice sa poznatom leksikom i gramatikom; - piše štampanim slovima pismom koje je blisko njegovom maternjem jeziku (ćirilica ili latinica).</p>	<p>JEZIČKA KULTURA</p>	<p>I Lično predstavljanje: osnovne informacije o sebi - adresa, telefonski broj II Porodica i ljudi u okruženju: članovi porodice III Život u kući: delovi kuće/stana; prostorije; dvorište; Nova godina IV Hrana i piće: osnovni obroci i osnovno posuđe V Odeća i obuća: odevni predmeti i obuća VI Zdravlje: osnovni delovi tela VII Obrazovanje: prostorije u školi (učionica), školski nameštaj, školski pribor VIII Priroda: meseci u godini; domaće životinje IX Sport i igre: dečje igre X Naselja, saobraćaj i javni objekti: osnovna prevozna sredstva; prodavnica, pijaca XI Netematizovana leksika: nazivi meseci, brojevi do 20 XII Komunikativni modeli: persiranje; čestitanje i zahvaljivanje; molba</p>

Način ostvarivanja programa: Metodičkim pristupom i izborom tema bliske deci ranog školskog uzrasta, i aktuelne na početku školovanja, učiteljica treba da motiviše učenike za učestvovanje u interakcijama i drugim aktivnostima koje se odvijaju na srpskom kao nematernjem jeziku. Povezivanjem tematike i aktivnosti sa tematikom i aktivnostima u dečjem vrtiću deci se omogućuje postepeni prelaz sa igrovnih aktivnosti na aktivnosti koje su, manje ili više, usmerene na svesno sticanje komunikativnih veština na nematernjem jeziku. Igrovne aktivnosti povećavaju motivaciju dece za učestvovanje u procesu usvajanja komunikativnih veština na srpskom jeziku. Radnja i govor se prvo sinhronizuje tj. pokazuje to što kazuje. Deca se lakše uključuju u verbalne interakcije na nematernjem jeziku kada se ne pribojavaju da će ako pogreše učiteljica ispraviti zato će učitelj ponoviti detetov iskaz jezički korektno. Pevanje uz pokret i igru donosi najbolje rezultate. Nastava se povezuje i sa životom i radom u školu uz pomoć očiglednih sredstava. Pošto je u toku proces opismenjavanja maternjem jeziku, te okolnosti se takođe koriste kao tema interakcijena srpskom jeziku kao i sa svim ostalim predmetima.

Naziv predmeta	STRANI JEZIK – ENGLISKI JEZIK	
Cilj	Cilj nastave i učenja stranog jezika u osnovnom obrazovanju i vaspitanju je da se učenik usvajanjem funkcionalnih znanja o jezičkom sistemu i kulturi i razvijanjem strategija učenja stranog jezika osposobi za osnovnu usmenu komunikaciju i stekne pozitivan odnos prema drugim jezicima i kulturama, kao i prema sopstvenom jeziku i kulturnom nasleđu.	
Razred	drugi (prvi strani jezik)	
Godišnji fond časova	72	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	KOMUNIKATIVNE FUNKCIJE	JEZIČKE AKTIVNOSTI (u komunikativnim funkcijama)
<ul style="list-style-type: none"> - pozdravi i otpozdravi, primenjujući najjednostavnija jezička sredstva; - predstavi sebe i drugog; - razume jasno postavljena jednostavna pitanja lične prirode i odgovara na njih; - razume kratka i jednostavna uputstva i naloge i reaguje na njih; - daje kratka i jednostavna uputstva i naloge; - razume poziv i reaguje na njega; - uputi poziv na zajedničku aktivnost; - razume kratke i jednostavne molbe i reaguje na njih; - uputi kratke i jednostavne molbe; - iskaže i prihvati zahvalnost i izvinjenje na jednostavan način; - razume jednostavno iskazane čestitke i odgovara na njih; - uputi jednostavne čestitke; - prepozna i imenuje bića, predmete i mesta iz neposrednog okruženja; - razume jednostavne opise bića, predmeta i mesta; - opiše bića, predmete i mesta koristeći jednostavna jezička sredstva; - razume svakodnevnne iskaze u vezi sa neposrednim 	POZDRAVLJANJE	<p><i>Hi! Hello. Good morning/afternoon/evening/night. How are you? I'm fine, thank you, and you? Goodbye. Bye. See you (later/tomorrow). Have a nice day/weekend! Thanks, same to you!</i></p> <p>Reagovanje na usmeni impuls sagovornika (nastavnika, vršnjaka, i slično); uspostavljanje kontakta pri susretu i usmeno izražavanje prikladnih pozdrava prilikom rastanka.</p>
	PREDSTAVLJANJE SEBE I DRUGIH; DAVANJE OSNOVNIH INFORMACIJA O SEBI; DAVANJE I TRAŽENJE OSNOVNIH INFORMACIJA O DRUGIMA	<p><i>My name's Maria /I'm Maria. What's your name? What's your phone number? It's... This is my friend. His name's/name is Marko. Maria, this is Barbara. Barbara, this is Maria. This is Miss Ivona. She's my teacher. That is Mr Jones. He's a doctor. Who's this/that? It's my father. Is this your family? She's not my sister, she's my friend. Who's in the picture? It's my brother. His name's Milan. How old is he? He's 12.</i></p> <p>Slušanje kratkih i jednostavnih tekstova u kojima se neko predstavlja; predstavljanje sebe i drugih osoba, prisutnih i odsutnih.</p>
	RAZUMEVANJE I DAVANJE JEDNOSTAVNIH UPUTSTAVA I NALOGA	<p><i>Let's start/begin. Are you ready? Quiet, please. Listen to me! Look! Look at me/the picture! Sit down. Stand up. Turn around. Jump. Say hello/goodbye to your friend. Open/Close your books/notebooks. Put down your pencils. Pick up the rubber. Wash your hands. Open the window, please. Come in/over</i></p>

<p>potrebama, osetima i osećanjima i reaguje na njih; - izrazi osnovne potrebe, oseće i osećanja kratkim i jednostavnim jezičkim sredstvima; - razume jednostavna obaveštenja o položaju u prostoru i reaguje na njih; - traži i pruži kratka i jednostavna obaveštenja o položaju u prostoru; - razume i saopšti jednostavne iskaze koji se odnose na hronološko i meteorološko vreme - razume jednostavne iskaze kojima se izražava</p>		<p><i>/here/to the board. Give me your book, please. Don't do that. Listen and say/chant/sing/do/number/find /match/draw/paint/repeat... Cut out/stick/point to... Colour the door yellow. Count from ... to My turn now.Touch your eyes. Move your body. Put on your T-shirt. Take off your shoes. Hurry up! Quick! Watch out! I understand /I don't understand. I'm finished.</i></p> <p>Slušanje naloga i uputstava i reagovanje na njih; davanje kratkih i jednostavnih uputstava (komunikacija u učionici - uputstva i nalozi koje razmenjuju učesnici u nastavnom procesu, uputstva za igru i slično).</p>
<p>pripadanje/nepripadanje, posedovanje/neposedovanje i reaguje na njih; - traži i daje jednostavne iskaze kojima se izražava pripadanje/nepripadanje, posedovanje/neposedovanje; - razume jednostavne iskaze za izražavanje</p>	<p>POZIV I REAGOVANJE NA POZIV ZA UČEŠĆE U ZAJEDNIČKOJ AKTIVNOSTI</p>	<p><i>Let's play football /the memory game/go to the park/sing. It's time for lunch/school! Come and play with me! Come to my birthday party. Cool! Super! Great! OK. All right. Sorry, I can't.</i></p> <p>Slušanje kratkih jednostavnih poziva na zajedničku aktivnost i reagovanje na njih (poziv na rođendan, igru, druženje...); upućivanje i prihvatanje/odbijanje poziva na zajedničku aktivnost, uz korišćenje najjednostavnijih izraza.</p>
<p>dopadanja/nedopadanja i reaguje na njih; - traži mišljenje i izražava dopadanje/nedopadanje jednostavnim jezičkim sredstvima; - razume jednostavne iskaze koji se odnose na izražavanje sposobnosti; - traži informaciju o tuđim sposobnostima i saopšti šta on/ona ili neko drugi može/ne može/ume/ne ume da uradi; - razume i saopšti jednostavne iskaze koji se odnose na brojeve i količine.</p>	<p>ISKAZIVANJE MOLBE, ZAHVALNOSTI I IZVINJENJA</p>	<p><i>Can /May I have an apple, please? Yes, here you are. Thank you/Thank you, Maria /Thanks. You're welcome. No, sorry/Not now/No, you can't. Can you help me, please? Can/May I have some water, please? Can/May I go to the toilet/go out/come in? Excuse me, Teacher, ...? I can't see. Can you move, please? Sorry, can you repeat that, please? I'm sorry I'm late. It's OK. No problem.</i></p> <p>Slušanje jednostavnih iskaza kojima se traži pomoć, usluga ili obaveštenje; davanje jednostavnog, usmenog odgovora na iskazanu molbu; izražavanje i prihvatanje molbi, zahvalnosti i izvinjenja.</p>
	<p>ČESTITANJE</p>	<p><i>Happy birthday to you! Here's a present</i></p>

		<p><i>for you! It's New Year's Eve. Happy New Year! It's Christmas Eve. Merry Christmas! It's Valentine's Day! Happy Valentine's Day! Happy Easter! Thanks, same to you! Hurray!</i></p> <p>Slušanje kratkih i jednostavnih ustaljenih izraza kojima se čestita praznik, rođendan; reagovanje na upućenu čestitku i upućivanje kratkih prigodnih čestitki.</p>
	<p>OPISIVANJE BIĆA, PREDMETA, MESTA I POJAVA</p>	<p><i>What's this/that? It's a/an... Is it a/an...? It's not a pen, it's a pencil. It's not short, it's long. What colour is it? It's grey. The crayon is grey. She's got a small nose and big blue eyes. She's wearing a white dress. I've got two hands and two feet. Has he got four legs? No, he hasn't, he's got two legs. This is my house. It's got big windows. Has it got a garden? There's a park/toyshop/supermarket in my town. There are two playgrounds, too.</i></p> <p>Slušanje kraćih jednostavnih opisa bića, predmeta i mesta u kojima se pojavljuju informacije o spoljnom izgledu, pojavnim oblicima, dimenzijama i ostalim najjednostavnijim karakteristikama; davanje kratkih opisa bića, predmeta i mesta; traženje i davanje informacija u vezi sa opisom bića, predmeta i mesta.</p>
	<p>ISKAZIVANJE POTREBA, OSETA I OSEĆANJA</p>	<p><i>I'm not thirsty, I'm hungry. Here's a sandwich for you. Do you want some water? Yes, please. I want fruit. No, thank you. I'm so happy/sad! Are you hot/cold?</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (be, want)</i></p> <p>Slušanje iskaza u vezi sa potrebama, osetima, osećanjima; saopštavanje svojih potreba, oseta i osećanja i (empatično) reagovanje na tuđa.</p>
	<p>ISKAZIVANJE POLOŽAJA U PROSTORU</p>	<p><i>Where's my dad? Is he in the house? No, he's in the garage. Where's your dog? It's in the garden. Where's my bag? It's under the chair/in the wardrobe. Where's</i></p>

		<p><i>the toilet? It's here/over there.</i></p> <p>Slušanje kratkih tekstova u kojima se na jednostavan način opisuje položaj u prostoru; usmeno traženje i davanje informacija o položaju u prostoru.</p>
	ISKAZIVANJE VREMENA	<p><i>What day is it today? It's Monday. It's cold and rainy today.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> glagola <i>to be</i></p> <p>Pitanja sa <i>What</i></p> <p>Slušanje jednostavnih iskaza u vezi sa hronološkim vremenom i meteorološkim prilikama; usmeno traženje i davanje informacija o hronološkom vremenu i meteorološkim prilikama u užem komunikativnom kontekstu.</p>
	IZRAŽAVANJE PRIPADANJA/NEPRIPADANJA I POSEDOVANJA/NEPOSEDOVANJA	<p><i>This is my ball. Is that your bike? I've got a dog. Have you got a pet? He/She's got two brothers. Who's got a /an...? Here's your pen.</i></p> <p>Slušanje kratkih tekstova s jednostavnim iskazima za izražavanje pripadanja/nepripadanja i posedovanja/neposedovanja i reagovanje na njih; usmeno iskazivanje pripadanja/nepripadanja i posedovanja/neposedovanja.</p>
	IZRAŽAVANJE DOPADANJA/NEDOPADANJA	<p><i>Do you like orange juice? Yes, I do. /No, I don't. I like fish and chips, but I don't like chicken or rice. Do you like games? I love my family.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> glagola <i>like/love.</i></p> <p>Slušanje kratkih tekstova s jednostavnim iskazima za izražavanje dopadanja/nedopadanja i reagovanje na njih; usmeno iskazivanje slaganja/neslaganja, dopadanja/nedopadanja</p>
	IZRAŽAVANJE SPOSOBNOSTI	<p><i>I can/can't sing. I can draw, but I can't read. Can you swim? Yes, I can. No, I can't. No, but I can run This is my parrot.</i></p>

		<i>It can talk. A penguin can't fly.</i>
		Slušanje jednostavnih iskaza koji govore o sposobnostima; postavljanje pitanja u vezi sa sposobnostima i odgovaranje na njih, usmeno.
	IZRAŽAVANJE KOLIČINE I BROJEVA	<i>How many balls? 15 balls.</i> Osnovni brojevi do 20. Pravilna množina imenica. Pitanja sa How many. Slušanje jednostavnih iskaza koji govore o količini nečega; postavljanje pitanja u vezi s količinom i odgovaranje na njih, usmeno.

Način ostvarivanja programa: Uobličavanje i poimanje ličnih autentičnih doživljaja učenika kroz govor u grupi i nastavnikom, imenovanje predmeta i situacija i ličnosti iz neposrednog i daljeg okruženja učenika. Vežbanje pisanja i čitanja kao i govora na relaciji nastavnik - učenik i učenik- učenik. Aktivnosti i dogovor o pravilima kojih treba da se pridržavaju učesnici. Raspored sedenja (po mogućstvu u krug) koji omogućuje svim učesnicima razmene da vide jedni druge.

Naziv predmeta		MATEMATIKA	
Cilj		Cilj nastave i učenja Matematike je da učenik, ovladavajući matematičkim konceptima, znanjima i veštinama, razvije osnove apstraktnog i kritičkog mišljenja, pozitivne stavove prema matematici, sposobnost komunikacije matematičkim jezikom i pismom i primeni stečena znanja i veštine u daljem školovanju i rešavanju problema iz svakodnevnog života, kao i da formira osnov za dalji razvoj matematičkih pojmova.	
Razred		Drugi	
Godišnji fond časova		180 časova	
ISHODI		OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:			
<ul style="list-style-type: none"> - odredi desetice najbliže datom broju; - usmeno sabira i oduzima brojeve do 100; - koristi pojmove činilac, proizvod, deljenik, delilac, količnik, sadržalac; - primeni zamenu mesta i združivanje sabiraka i činilaca radi lakšeg računanja; - usmeno množi i deli u okviru prve stotine; - izračuna vrednost brojevnog izraza sa najviše dve operacije; 		BROJEVI	Prvi deo Sabiranje i oduzimanje sa prelaskom. Zamena mesta i združivanje sabiraka. Veza sabiranja i oduzimanja. Jednačine sa jednom operacijom (sabiranje ili oduzimanje). Rimske cifre I, V, X, L, C Drugi deo Množenje i deljenje (tablično) Nula i jedinica kao činioici; nula kao deljenik.

<ul style="list-style-type: none"> - reši tekstualni zadatak postavljanjem izraza sa najviše dve računске operacije i proveriti tačnost rešenja; - odredi nepoznati broj u jednačini sa jednom aritmetičkom operacijom; - odredi delove (oblika $\frac{1}{n}$) date veličine; - izrazi određenu sumu novca preko različitih apoenaa; - pročitaa broj zapisan rimskim ciframa i napiše dati broj rimskim ciframa; - prikaže manji broj podataka u tablici i stubičastim dijagramom; - uoči pravilo i odredi sledeći član započetoa niza; 		<p>Zamena mesta i združivanje činilaca.</p> <p>Treći deo</p> <p>Redosled računskih operacija. Množenje i deljenje zbira i razlike brojem. Veza množenja i deljenja. Jednačine sa jednom operacijom (množenje ili deljenje). Brojevni izrazi. Formiranje izraza na osnovu realističnih situacija.</p> <p>Razlomci oblika $\frac{1}{n}$, $1 \leq n \leq 10$, vizuelno i simboličko predstavljanje.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje duž, polupravu i pravu; - odredi dužinu izlomljene linije (grafički i računski); - odredi obim geometrijske figure; - nacrtaa pravougaonik, kvadrat i trougao na kvadratnoj mreži i tačkastoj mreži; - uoči podudarne figure na datom crtežu; - uoči simetrične figure; - dopuni dati crtež tako da dobijena figura bude simetrična u odnosu na datu pravu; 	GEOMETRIJA	<p>Prvi deo</p> <p>Duž, prava i poluprava. Tačka i prava. Otvorena i zatvorena izlomljena linija. Grafčko nadovezivanje duži. Dužina izlomljene linije. Obim geometrijskih figura bez upotrebe formula.</p> <p>Drugi deo</p> <p>Crtanje pravougaonika, kvadrata i trougla na kvadratnoj mreži, na tačkastoj mreži. Simetrične figure. Podudarnost figura (intuitivno).</p>
<ul style="list-style-type: none"> - izrazi dužinu u različitim jedinicama za merenje dužine; - izmeri dužinu duži i nacrtaa duž date dužine - čitaa i zapiše vreme sa časovnika; - koristi jedinice za vreme u jednostavnim situacijama 	MERENJE I MERE	<p>Merenje dužine standardnim mernim jedinicama (m, dm, cm).</p> <p>Merenje vremena (dan, mesec, godina, čas, minut).</p>

Način ostvarivanja programa: Program matematike predviđa da učenici postupno upoznaju brojeve prirodnog niza i broj nula; Izdvajanjem različitih kolekcija objekata vrši se prebrojavanje i zapisivanje brojeva ciframa čime se uči "aritmetička azbuka" i ističe nezavisnost broja; Uzastopno brojanje navodi ih na otkrivanje zakonitosti formiranja niza brojeva; Posle obrade operacija sabiranja i oduzimanja uvode se operacije

množenja i deljenja. Učenici prvo upoznaju svojstva operacije, a zatim objašnjavanje načina računanja; operacije se vrše usmeno. Učenici najpre upoznaju oblike geometrijskih tela. Zatim najprostije geometrijske figure: linije, tačku, duž, pa tek onda pravougaonik, kvadrat, ugao trougao, krug, prava, ravan, kvadar, kocka.

Naziv predmeta		SVET OKO NAS		
Cilj	Cilj nastave i učenja Sveta oko nas jeste upoznavanje sebe, svog prirodnog i društvenog okruženja i razvijanje sposobnosti za odgovoran život u njemu.			
Razred	drugi			
Godišnji fond časova	72 časa			
ISHODI		OBLAST/TEMA	SADRŽAJI	
Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:				
<ul style="list-style-type: none"> - identifikuje grupe ljudi kojima pripada i svoju ulogu u njima; - ostvari prava i izvrši obaveze u odnosu na pravila ponašanja u grupama kojima pripada; - se ponaša tako da uvažava različitosti drugih ljudi; - prihvati posledice kada prekrši pravila ponašanja grupe; - saraduje sa drugima u grupi na zajedničkim aktivnostima; - razlikuje potrebe od želja na jednostavnim primerima iz sopstvenog života; - prepozna grb, zastavu i himnu Republike Srbije i primereno se ponaša prema simbolima; - odredi tip naselja na osnovu njegovih karakteristika; - poveže ličnu higijenu, boravak u prirodi, fizičku aktivnost i raznovrsnu ishranu sa očuvanjem zdravlja; - održava ličnu higijenu - ruku, zuba i čulnih organa; - primeni pravila kulturnog i bezbednog ponašanja u saobraćaju i prevoznim sredstvima u naselju sa okolinom; - bezbedno postupa pre i tokom vremenskih nepogoda; - istezanjem, savijanjem i sabijanjem odredi svojstva materijala; - odabere materijale koji svojim svojstvima najviše odgovaraju 		NASELJE SA OKOLINOM	Drugi i ja	<p>Grupe ljudi: rodbina, (van)školska zajednica, stanovnici naselja. Prava i obaveze članova grupa. Odnos potreba i želja. Pravila ponašanja pojedinaca i grupa. Porodični, školski i praznici naselja.</p>
			Kultura življenja	<p>Simboli Republike Srbije: grb, zastava i himna. Tipovi naselja: selo, grad. Zdrav način života: higijena tela, raznovrsna ishrana, broj obroka, boravak u prirodi i fizička aktivnost. Vrste saobraćaja (kopneni, vodni i vazdušni i odgovarajuća prevozna sredstva). Bezbedno ponašanje u saobraćaju u naselju (kretanje ulicom i putem bez trotoara, prelaženje ulice i puta bez pešačkog prelaza). Pravila ponašanja u prevoznim sredstvima (automobil i javni prevoz). Vremenske nepogode (oluja, grad, mećava) i bezbedno ponašanje u zatvorenom i na otvorenom prostoru.</p>
			Čovek stvara	<p>Materijali (drvo, kamen, metal, staklo, guma, plastika, papir, tkanina, glina/plastelin) i proizvodi ljudskog rada. Elastičnost materijala. Svojstva materijala određuju njihovu upotrebu. Nova namena predmeta napravljenih od različitih materijala. Zanimanja ljudi u gradu i selu.</p>

<p>upotrebi predmeta;</p> <ul style="list-style-type: none"> - pronade novu namenu korišćenim predmetima; - navodi primere različitih oblika kretanja u okruženju; - odabere način kretanja tela, uzimajući u obzir oblik tela, vrstu podloge i sredinu u kojoj se telo kreće; - izmeri rastojanje koje telo pređe tokom svog kretanja; - pronade traženi objekat u naselju pomoću adrese/karakterističnih objekata; - imenuje zanimanja ljudi u svom naselju sa okolinom; - odredi vreme pomoću časovnika i kalendara koristeći vremenske odrednice: sat, dan, sedmicu, mesec, godinu; - zabeleži i pročita podatke iz ličnog života pomoću lente vremena; - razlikuje oblike reljefa u svom naselju i okolini; - razlikuje oblike i delove površinskih voda u svom naselju i okolini; - identifikuje zajedničke osobine živih bića na primerima iz okruženja; - poveže delove tela živih bića sa njihovom ulogom/ulogama; - razvrsta biljke iz okruženja na osnovu izgleda lista i stabla; - razvrsta životinje iz okruženja na osnovu načina života i načina ishrane; - navede primere koji pokazuju značaj biljaka i životinja za čoveka; - štedljivo troši proizvode koje koristi u svakodnevnom situacijama; - razvrsta otpad na predviđena mesta; - neguje i svojim ponašanjem ne ugrožava biljke i životinje u okruženju; - prepozna primere povezanosti živih bića sa uslovima za život; - poveže promene u prirodi i aktivnosti ljudi sa godišnjim dobima; 	<p style="text-align: center;">Kretanje i orijentacija u prostoru i vremenu</p>	<p>Različiti oblici kretanja tela (hoda, skače, trči, pada, leti, pliva, kotrlja se, klizi).</p> <p>Uticao oblika tela, podloge i sredine na kretanje po ravnoj podlozi i pređeno rastojanje tela.</p> <p>Snalaženje u naselju pomoću adrese (ulica, kućni broj) i karakterističnih objekata.</p> <p>Snalaženje u vremenu u odnosu na vremenske odrednice: minut, sat, dan, sedmica, mesec, godina, datum, godišnja doba.</p> <p>Sredstva za merenje vremena: časovnik, kalendar, lenta vremena.</p>
	<p style="text-align: center;">Raznovrsnost prirode</p>	<p>Reljef i oblici reljefa: uzvišenja, (brdo, planina) udubljenja (doline, kotline) i ravnice.</p> <p>Reljef u naselju i okolini.</p> <p>Oblici pojavljivanja vode: površinske vode (tekuće, stajaće) i njihovi delovi (izvor, tok, korito, obala).</p> <p>Površinske vode u naselju i okolini.</p> <p>Zajedničke osobine živih bića (disanje, ishrana, rast, ostavljanje potomstva).</p> <p>Funkcije (uloga) delova tela živih bića.</p> <p>Raznovrsnost biljaka u okruženju (zeljaste i drvenaste; lišćarske i četinarske).</p> <p>Raznovrsnost životinja u okolini (domaće i divlje; biljojedi, mesojedi i svaštojedi).</p> <p>Značaj biljaka i životinja za čoveka.</p> <p>Uloga čoveka u očuvanju prirode (štednja proizvoda koji se koriste u svakodnevnom životu, razvrstavanje otpada na predviđena mesta, briga o biljkama i životinjama).</p> <p>Sunčeva svetlost i toplota, voda, vazduh i zemljište - neophodni uslovi za život.</p> <p>Promene u prirodi i aktivnosti ljudi u zavisnosti od godišnjih doba.</p>

- izvede jednostavne oglede prateći uputstva; - poveže rezultate rada sa uložnim trudom.			
---	--	--	--

Način ostvarivanja programa: Program predmeta Svet oko nas zadržao je postojeći okvir, nastavni plan od 72 časa godišnje ili dva časa nedeljno po razredu. Ponuđeni broj časova je orijentacioni vodič kroz realizaciju navedenih sadržaja programa u procesu nastave. Osnovna interakcija nastave predmeta Svet oko nas nije samo na usvajanju programskih sadržaja već na podsticanju razvojnih potencijala deteta. Navedeni sadržaji su usmereni na razvoj intelektualnih, psihofizičkih i socijalno-afektivnih sfera ličnosti deteta.

Naziv predmeta	LIKOVNA KULTURA
Cilj	Cilj nastave i učenja Likovne kulture je da se učenik, razvijajući stvaralačko mišljenje i estetičke kriterijume kroz praktični rad, osposobljava za komunikaciju i da izgrađuje pozitivan odnos prema kulturi i umetničkom nasleđu svog i drugih naroda.
Razred	drugi
Godišnji fond časova	72 časa

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> - koristi materijal i pribor na bezbedan i odgovoran način; - izrazi, odabranim materijalom i tehnikama svoje emocije, maštu, sećanja i zamisli; - koristi jednostavne informacije i odabrana likovna dela kao podsticaj za stvaralački rad; - izražava, svetlim ili tamnim bojama, svoj doživljaj umetničkog dela; - identifikuje istaknuti deo celine i vizuelne suprotnosti u svom okruženju; - preoblikuje, samostalno ili u saradnji sa drugima, materijale i predmete za reciklažu; - tumači jednostavne vizuelne informacije koje opaža u svakodnevnom životu; - izražava mimikom i/ili telom različita raspoloženja, pokrete i kretanja; - upoređuje svoj i tuđ estetski doživljaj prostora, dizajna i 	OBLICI	<p>Oblici (svetlost kao uslov za opažanje oblika; vizuelne karakteristike prirodnih i veštačkih oblika; dizajn predmeta za svakodnevnu upotrebu).</p> <p>Suprotnosti (obojeno i bezbojno, jednostavno i složeno, ispupčeno i udubljeno, bliže i dalje...).</p> <p>Oblik i celina (istaknuti deo celine; vezivanje i spajanje oblika).</p>
	SPORAZUMEVANJE	<p>Tumačenje (neverbalno i vizuelno izražavanje; sadržaj vizuelnih informacija).</p> <p>Slika i reč (redosled radnje u stripu; znaci; lepo pisanje; čestitke).</p>
	LIKOVNE IGRE	<p>Boja (svetle i tamne boje; boja i oblik; boja i zvuk).</p> <p>Zamišljanja (stvarnost i mašta).</p>
	PROSTOR	<p>Prostor (oblikovanje prostora - škola, učionica, soba; muzej).</p> <p>Kretanje (kretanje jednog oblika u prostoru; kretanje više oblika u prostoru).</p> <p>Scena (maske, kostimi, rekviziti).</p>

<p>umetničkih dela;</p> <ul style="list-style-type: none"> - povezuje umetničko zanimanje i odgovarajuće produkte; - pruži osnovne informacije o odabranom muzeju; - razmatra, u grupi, šta i kako je učio/la i gde ta znanja može primeniti. 		
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Posmatranjem, opažanjem i uočavanjem neponovljivosti prirode proizaći će potreba za očuvanjem prirode i simboličan izraz karakterističnih elemenata koji će označiti prirodu učenika; Zahtev prilagoditi uzrastu učenika (mogućnostima) čime će biti zadovoljen elementaran zahtev za predviđeno vreme, do dva časa, da učenik završi svoj rad; Voditi razgovor sa učenicima kako bi svaki učenik, pre početka rada, došao do svoje ideje, a na osnovu sadržaja koje se nudi; Učenik će stvarati sopstvene ideje ; ispoljiće svoju kreativnost Predvideti oko 60% obrade novog gradiva i 40% vežbanja. Utvrditi identifikaciju sadržaja, nivo zahteva za učenike; U procesu motivisanja voditi razgovor o predviđenim sadržajima čime će se ostvariti uslovi(oslanjajući se na znanje učenika stečena u drugim oblastima) da svaki učenik pronađe svoju temu za rad; Učenik treba da istražuje, da se trudi da reši problem, a time bude kreativan.

Naziv predmeta	MUZIČKA KULTURA
Cilj	Cilj nastave i učenja Muzičke kulture je da kod učenika razvije interesovanje i ljubav prema muzici kroz individualno i kolektivno muzičko iskustvo kojim se podstiče razvijanje kreativnosti, estetskog senzibiliteta i duha zajedništva, kao i odgovornog odnosa prema očuvanju muzičkog nasleđa i kulture svoga i drugih naroda.
Razred	drugi
Godišnji fond časova	36 časova

ISHODI	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da:		
<ul style="list-style-type: none"> - objasni svojim rečima utiske o slušanom delu, osobine tona, doživljaj preglasne muzike i njenog uticaja na telo; - razlikuje različite instrumente po boji zvuka i izražajnim mogućnostima; - izdvoji osnovne muzičke izražajne elemente; - prepozna muzičku temu ili karakteristični motiv koji se ponavlja u slušanom delu; - povezuje karakter dela sa izražajnim muzičkim elementima i instrumentima; - izgovara brojalice u ritmu, uz pokret; 	SLUŠANJE MUZIKE	<p>Umetnička muzika u crtanim i animiranim filmovima. Odnos zvuk-lik, muzika-radnja.</p> <p>Kompozicije koje ilustruju različita osećanja.</p> <p>Zvuk i ton (izvori) - zvuci iz prirode i okruženja.</p> <p>Ton: boja (različiti glasovi i instrumenti), trajanje (kratak-dug), jačina (glasani-tih), visina (visok-dubok).</p> <p>Kompozicije koje ilustruju različite boje ljudskog glasa i instrumenata.</p> <p>Muzički dijalog (hor, glas i hor, glas i instrument, dva glasa, dva instrumenta, jedan svirač, grupa svirača, orkestar).</p> <p>Različiti žanrovi vezani za situacije značajne u životu učenika.</p> <p>Muzička priča.</p> <p>Kompozicije različitog karaktera i elementi muzičke izražajnosti (melodijska linija, tempo, ritam, dinamika).</p> <p>Muzički bonton.</p>

<p>- peva po sluhu pesme različitog sadržaja i raspoloženja;</p> <p>- izvodi uz pokret muzičke i tradicionalne igre;</p> <p>- primenjuje pravilan način pevanja i dogovorena pravila ponašanja u grupnom pevanju i sviranju;</p> <p>- svira po sluhu ritmičku pratnju uz brojalice i pesme, jednostavne aranžmane, sviračke deonice u muzičkim igrama;</p> <p>- povezuje početne tonove pesama-modela i jednostavnih namenskih pesama sa bojama;</p> <p>- povezuje ritam sa grafičkim prikazom;</p> <p>- objašnjava svojim rečima doživljaj svog i tuđeg izvođenja;</p> <p>- učestvuje u školskim priredbama i manifestacijama;</p> <p>- napravi dečje ritmičke instrumente;</p> <p>- osmisli pokrete uz muziku;</p> <p>- osmisli ritmičku pratnju za brojalice, pesme i muzičke igre pomoću različitih izvora zvuka;</p> <p>- osmisli odgovor na muzičko pitanje;</p> <p>- osmisli jednostavnu melodiju na kraći zadati tekst;</p> <p>- prema literarnom sadržaju izabere od ponuđenih, odgovarajući muzički sadržaj;</p> <p>- poštuje dogovorena pravila ponašanja pri slušanju i izvođenju muzike;</p> <p>- koristi samostalno ili uz pomoć odraslih, dostupne nosioce zvuka.</p>	<p data-bbox="532 596 797 630">IZVOĐENJE MUZIKE</p> <p data-bbox="558 1335 769 1407">MUZIČKO STVARALAŠTVO</p>	<p>Muzika i zdravlje. Nosioci zvuka (cede plejer, računar...).</p> <p>Izgovor brojalice u ritmu uz pokret. Zvučne onomatopeje i ilustracije Pravilan način pevanja - držanje tela i disanje. Pravilna dikcija - izgovaranje brzalica i brojalice. Pevanje pesama po sluhu različitog sadržaja i karaktera. Pevanje pesama uz pokret - pesme uz igru i narodne pesme. Pevanje modela i namenskih pesama i povezivanje njihovih početnih tonova uz boju (<i>a</i>¹ bela, <i>ha</i>¹ ljubičasta boja). Dečji i alternativni instrumenti i načini sviranja na njima. Instrumentalna pratnja po sluhu uz brojalice i pesme - puls, ritam, grupisanje udara. Pevanje i izvođenje muzičkih igara uz sviranje na dečjim instrumentima - pesme uz igru, didaktičke igre, muzičke dramatizacije. Sviranje instrumentalnih aranžmana na dečjim ritmičkim instrumentima i na alternativnim izvorima zvuka. Muzički bonton.</p> <p>Izrada dečjih ritmičkih instrumenata od različitih materijala. Kreiranje sopstvenih pokreta uz muziku. Stvaranje jednostavne ritmičke pratnje korišćenjem različitih izvora zvuka. Muzička pitanja i odgovori i muzička dopunjalka. Stvaranje zvučne priče od poznatih muzičkih sadržaja, zvučnih onomatopeja i ilustracija na kraći literarni tekst.</p>
--	---	---

Način ostvarivanja programa: Ostvarivanje sledećih aktivnosti: Pevanje i sviranje uz postupno usvajanje i upoznavanje ritmičkih struktura, muzičkog pisma i intonacije. Slušanje muzike i usvajanje osnovnih pojmova iz opšte muzičke kulture. Aktivnosti u muzičkom stvaralaštvu. Povezivanjem muzičkih sadržaja sa sadržajima ostalih nastavnih predmeta.

Naziv predmeta	FIZIČKO I ZDRAVSTVENO VASPITANJE
Cilj	Cilj nastave i učenja Fizičkog i zdravstvenog vaspitanja je da učenik unapređuje fizičke sposobnosti, motoričke veštine i znanja iz oblasti fizičke i zdravstvene kulture, radi očuvanja zdravlja i primene pravilnog i redovnog fizičkog vežbanja u savremenim uslovima života i rada.
Razred	drugi
Godišnji fond časova	108 časova

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI	
<ul style="list-style-type: none"> - primeni jednostavne, dvostavne opštepripremne vežbe (vežbe oblikovanja); - pravilno izvodi vežbe, raznovrsna prirodna i izvedena kretanja; - kombinuje usvojene motoričke veštine u igri i svakodnevnom životu; - održava ravnotežu u različitim kretanjima; - razlikuje pravilno od nepravilnog držanja tela; - uspostavi pravilno držanje tela; - pravilno diše tokom vežbanja; - izvede kretanja, vežbe i kratke sastave uz muzičku pratnju; - izvede dečji i narodni ples; - koristi osnovnu terminologiju vežbanja; - poštuje pravila ponašanja u i na prostorima za vežbanje; - poštuje mere bezbednosti tokom vežbanja; - odgovorno se odnosi prema objektima, spravama i rekvizitima u prostorima za vežbanje; - poštuje pravila igre; - navija i bodri učesnike u igri na način kojim nikoga ne vređa; - prihvati pobedu i poraz 	FIZIČKE SPOSOBNOSTI	Vežbe za razvoj snage. Vežbe za razvoj pokretljivosti. Vežbe za razvoj izdržljivosti. Vežbe za razvoj brzine. Vežbe za razvoj koordinacije.	
	MOTORIČKE VEŠTINE	Hodanje i trčanje	Hodanje: - kratkim koracima, - dugim koracima, - u različitom ritmu, - hodanje opružanjem stajne noge, - hodanje sa rekvizitom, - hodanje sa promenom pravca i smera, - hodanje kombinovano sa različitim pokretima, - hodanje preko niskih prepreka, - elementarne igre sa hodanjem. Tehnika trčanja: - trčanje preko prepreka, - trčanje sa promenom ritma, - trčanje sa promenom pravca i smera, - brzo trčanje startom iz različitih početnih položaja, - trčanje 30 m - elementarne igre sa trčanjem.
	MOTORIČKE VEŠTINE	Skakanja i preskakanja	Preskakanje vijača, palica i drugih rekvizita poređanih na tlu jednonožnim i sunožnim odskokom. Kombinacije skokova, Skok udalj i uvis iz mesta i zaleta. Skok sa povišene površine. Pripremne vežbe za preskok: igre uz korišćenje različitih oblika skakanja i preskakanja.
	MOTORIČKE VEŠTINE	Bacanja i hvatanja	Hodanje i trčanje sa kotrljanjem lopte. Bacanje loptice iz mesta u daljinu i u cilj.

<p>kao sastavni deo igre i takmičenja;</p> <ul style="list-style-type: none"> - uredno odlaže svoje stvari pre i nakon vežbanja; - uočava ulogu delova tela u vežbanju; - uoči promene u rastu kod sebe i drugih; - prepozna sopstveno bolesno stanje i ne vežba kada je bolestan; - primenjuje zdravstveno-higijenske mere pre, u toku i nakon vežbanja; - održava ličnu higijenu; - učestvuje u održavanju prostora u kome živi i boravi; - navede vrste namirnica u ishrani; - prepoznaje vezu vežbanja i unosa vode; - poveže hodanje i trčanje sa pozitivnim uticajem na zdravlje; - prepozna lepotu pokreta u vežbanju; - se pridržava pravila vežbanja; - vrednuje uspeh u vežbanju; 			<p>Bacanje loptice iz kretanja. Bacanje lopte uvis bez i sa okreom za 360°. Vođenje lopte jednom i drugom rukom u mestu i kretanju. Dodavanje lopte jednom i drugom rukom. Vođenje lopte u hodanju i trčanju. Gađanje loptom u improvizovani koš, niski koš i gol. Elementarne igre sa vođenjem, dodavanjem i gađanjem loptom u cilj. Štafetne igre i druge elementarne igre loptom (vođenje, hvatanje, dodavanje).</p>
		<p>Puzanja, višenja, upori i penjanja</p>	<p>Pomicanje na dohvatnom vratilu sa pogrčenim nogama u visu prednjem. Pomicanje u visu prednjem okretanjem za 180°, sa ukrštenim hvatom. Njihanje uz pomoć.</p> <p>Prošireni sadržaji Uzmak koracima uz kosu površinu. Bočno penjanje uz lestve sa naizmeničnim prehvatanjem i opiranjem istovremeno obema nogama.</p>
		<p>Vežbe na tlu</p>	<p>Osnovni sadržaji Dva povezana koluta napred. Kolut napred i skok pruženim telom. Kolut nazad iz čučnja u čučanj, niz kosu površinu. Kolut nazad. Sastav od naučenih elemenata. Igre usvojenih vežbi.</p> <p>Prošireni sadržaji Kolut napred iz upora stojećeg opruženih nogu. Kolut preko lopte. Odeljenjsko takmičenje sa zadatom kombinacijom vežbi.</p>
		<p>Vežbe ravnoteže</p>	<p>Osnovni sadržaji Mala vaga na tlu, klupi i niskoj gredi. Hodanje privlačenjem na celom stopalu i uspon. Hodanje opružanjem stajne i prednoženjem zamajne noge.</p>

			<p>Hodanje unazad na gredi. Sastav iz prvog razreda dopuniti naučenim vežbama.</p> <p>Prošireni sadržaji Naskok korakom na gredu. Čučanj i okret u čučnju za 90° i 180°. Sastav iz prvog razreda dopuniti vežbama hodanjem unazad i okretom u čučnju za 180°. Odeljensko takmičenje.</p>
		Vežbe sa rekvizitima	<p>Vežbe oblikovanja sarekvizitima. Trčanja, poskoci i skokovi uz korišćenje rekvizita. Preskakanje vijače na različite načine. Dizanje i nošenje predmeta i rekvizita na različite načine. Elementarne igre sa rekvizitima. Igre sa lastišom. Poligon i elementarne igre uz korišćenje rekvizita</p>
		Ples i Ritimika	<p>Osnovni sadržaji Narodno kolo i dečiji ples po izboru. Povezivanje elemenata iz prvog razreda u kompoziciju - sastav. Osnovni ritmički pokreti sa rekvizitima.</p> <p>Prošireni sadržaji Preskakanje vijače unazad. Kombinovano preskakanje vijače napred-nazad. Hodanje i trčanje sa bacanjem i hvatanjem lopte i obruča. Vežba sa vijačom</p>
		Poligoni	Kobinovani poligon od usvojenih veština (vežbi).
	FIZIČKA I ZDRAVSTVENA KULTURA	Kultura vežbanja i igranja	<p>Osnovni termini u vežbanju. Vežbam bezbedno. Čuvam svoje i tuđe stvari. Pravila elementarnih igara. Nekad izgubim, a nekada pobedim. Navijam pristojno.</p>
		Zdravstveno vaspitanje	<p>Moje zdravlje i vežbanje. Mišići, zglobovi i kosti moga tela. Telesni razvoj.. Lična higijena. Higijena prostora za vežbanje.</p>

			"Šareni-raznovrsni obrok" - pravilna ishrana. Značaj vode za organizam i vežbanje.
--	--	--	---

Način ostvarivanja programa: Programska koncepcija fizičkog vaspitanja u osnovnoj školi zasniva se na jedinstvu nastavnih, vančasovnih i vanškolskih organizovanih oblika rada, kao osnovne pretpostavke za ostvarivanje cilja fizičkog vaspitanja. Program fizičkog vaspitanja pretpostavlja da se kroz razvijanje fizičkih sposobnosti i sticanje mnoštva raznovrsnih znanja i umjenja, učenici osposobljavaju za osposobljavaju za potreba i sklonosti, u krajnjem za korišćenje fizičkog vežbanja u svakodnevnom životu.

Naziv predmeta	DIGITALNI SVET	
Cilj	Cilj nastave i učenja predmeta Digitalni svet jeste razvijanje digitalne kompetencije učenika neophodne za bezbednu i pravilnu upotrebu digitalnih uređaja za učenje, komunikaciju, saradnju i razvijanje osnova algoritamskog načina razmišljanja.	
Razred	Drugi	
Godišnji fond časova	36 časova	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> - uporedi način na koji uči u školi sa onlajn učenjem putem školske platforme; - koristi školsku platformu za onlajn učenje (uz pomoć nastavnika i/ili roditelja/zakonskog zastupnika); - samostalno koristi digitalne udžbenike za učenje; - kreira, čuva i ponovo uređuje digitalnu sliku (samostalno i/ili uz pomoć nastavnika) koristeći odgovarajuću aplikaciju; - svojim rečima objasni pojam pokretne slike; - kreira elemente pokretne slike; - kreira jednostavan grafički digitalni materijal namenjen poznatoj publici; - svojim rečima objasni zbog čega digitalne uređaje povezujemo na mreže, uključujući internet; - navede mogućnosti za razmenu materijala, komunikaciju i zajednički rad (učenje) koje su nastale zahvaljujući umrežavanju digitalnih uređaja; - objasni dobrotke i rizike koji proizilaze iz komunikacije putem digitalnih uređaja; - razlikuje neprihvatljivo od prihvatljivog ponašanja pri komunikaciji na internetu; - reaguje na odgovarajući način ako dođe u dodir sa neprimerenim digitalnim sadržajem, 	DIGITALNO DRUŠTVO	<p>Učenje putem školske platforme za onlajn učenje.</p> <p>Učenje uz pomoć digitalnih udžbenika.</p> <p>Kreativno grafičko izražavanje korišćenjem digitalnog uređaja.</p> <p>Umrežavanje digitalnih uređaja i prilike za razmenu materijala, komunikaciju i zajednički rad koji iz umrežavanja proizilaze.</p>
	BEZBEDNO KORIŠĆENJE DIGITALNIH UREĐAJA	<p>Dobici i rizici koji proizilaze iz komunikacije putem digitalnih uređaja.</p> <p>Ponašanje na internetu - internet bonton.</p> <p>Ostavljanje ličnih podataka pri korišćenju digitalnih uređaja.</p> <p>Primerena reakcija u slučaju kontakta sa neprimerenim digitalnim sadržajem, nepoznatim, zlonamernim osobama ili osobama koje komuniciraju na neprihvatljiv način.</p> <p>Organizacija vremena i uslova za rad pri onlajn učenju.</p> <p>Korišćenje digitalnih uređaja i zaštita životne sredine.</p>

<p>nepoznatim, zlonamernim osobama ili osobama koje komuniciraju na neprihvatljiv način;</p> <ul style="list-style-type: none"> - navede neke od načina na koje korisnici digitalnih uređaja ostavljaju lične podatke u digitalnom okruženju; - organizuje sopstveno učenje u onlajn okruženju na način koji ne ugrožava zdravlje i ličnu bezbednost, kao i sigurnost digitalnog uređaja; 		
<ul style="list-style-type: none"> - predloži načine odlaganja elektronskog otpada koji ne ugrožavaju životnu sredinu; - svojim rečima objasni pojam algoritam; - analizira jednostavan poznati postupak koji sadrži ponavljanja određenih radnji i predstavi ga algoritamski; - kreira odgovarajući računarski program u vizuelnom programskom jeziku; - analizira jednostavan program kreiran u vizuelnom programskom jeziku i objasni šta i na koji način taj program radi; - uoči i ispravi grešku u jednostavnom programu, proveriti valjanost novog rešenja i po potrebi ga dodatno popravi (samostalno ili saradnički); - kreira program u vizuelnom programskom jeziku kojim upravlja ponašanjem raspoloživog fizičkog digitalnog uređaja. 	<p>ALGORITAMSKI NAČIN RAZMIŠLJANJA</p>	<p>Razlaganje problema na manje celine. Osmišljavanje algoritama linijske i ciklične strukture koji vodi do rešenja jednostavnog problema.</p> <p>Kreiranje računarskog programa u vizuelnom programskom jeziku.</p> <p>Analiza postojećeg programa kreiranog u vizuelnom programskom jeziku i tumačenje funkcije blokova od kojih je sačinjen.</p> <p>Upravljanje ponašanjem fizičkog digitalnog uređaja kreiranjem programa u vizuelnom programskom jeziku.</p> <p>Uočavanje i ispravljanje grešaka u programu.</p>

Način ostvarivanja programa: Predmet Digitalni svet namenjen je razvijanju digitalne kompetencije kod učenika drugog razreda osnovne škole. Program nastave i učenja za drugi razred orijentisan je na proces učenja i ostvarivanje ishoda. Ishodi su iskazi o tome šta učenici umeju da urade na osnovu znanja koja su stekli učeći predmet Digitalni svet. Predstavljaju opis integrisanih znanja, veština, stavova i vrednosti učenika, koji su grupisani u tri nastavne teme: *Digitalno društvo*, *Bezbedno korišćenje digitalnih uređaja* i *Algoritamski način razmišljanja*.

IZBORNI PROGRAMI

Naziv programa		GRAĐANSKO VASPITANJE	
Cilj	<p>Cilj nastave i učenja programa Građansko vaspitanje je podsticanje razvoja ličnosti koja je odgovorna prema svojim pravima i pravima drugih, otvorena za dogovor i saradnju i spremna da aktivno učestvuje u životu školske zajednice, uvažavajući principe, procedure i vrednosti demokratskog društva.</p>		
Razred	drugi		
Godišnji fond časova	36 časova		
ISHODI	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI	
Po završenom razredu učenik će biti u stanju da:	LJUDSKA PRAVA	Grupni identitet	
- razlikuje ponašanja pojedinaca			

<p>koja doprinose ili ometaju funkcionisanje i napredovanje grupe;</p> <ul style="list-style-type: none"> - uspostavlja, gradi i čuva uspešne odnose sa članovima grupe kojoj pripada; - iskaže svoja osećanja i potrebe na način koji ne ugrožava druge; - prepoznaje i uvažava potrebe drugih; - navede i svojim rečima objasni osnovna prava deteta sadržana u Konvenciji o dečjim pravima; - prihvata i obrazlaže na primerima iz života da svako dete ima ista prava bez obzira na različitosti; - prepoznaje situacije kršenja svojih i tuđih prava i pokazuje spremnost da traži pomoć; - se dogovara i odlučuje u donošenju pravila grupe i da se ponaša u skladu sa njima; - navodi primere međusobne povezanosti prava i odgovornosti; - razlikuje nenasilnu od nasilne komunikacije među članovima grupe na primerima iz svakodnevnog života, iz književnih dela koje čita i filmova koje gleda; - sasluša izlaganje sagovornika bez upadica i sa uvažavanjem; - daje i prihvata predloge vodeći računa o interesu svih strana u sukobu; - predstavi šta sadrži i čemu služi Pravilnik o bezbednosti učenika njegove škole; - se ponaša u skladu sa Pravilnikom o bezbednosti učenika; - navodi primere odgovornosti odraslih i učenika za bezbednost u školi; - prepoznaje prednosti, rizike i opasnosti po sebe i druge i 	<p>Ja i drugi u različitim grupama</p>	<p>Ko smo mi - sličnosti i razlike? Grupe kojima pripadamo (porodica, odeljenje, škola, sportski klub, muzička škola...).</p> <p>Od čega zavisi funkcionisanje i napredak grupe: komunikacija, saradnja, uzajamno podržavanje, bliskost. Ponašanja pojedinaca koja ojačavaju ili ometaju odnose u grupi.</p> <p>Osećanja Izražavanje sopstvenih osećanja. Osećanja drugih, kako ih prepoznajemo i uvažavamo. Veza osećanja sa mislima i ponašanjima.</p> <p>Potrebe i prava Moje potrebe i potrebe drugih. Osećanja, potrebe, vrednosti i način njihovog ostvarivanja. Veza sa pravima.</p> <p>Prava deteta Konvencija o dečjim pravima. Različiti smo, ali su nam prava ista. Ljudska prava važe svuda i za svakog.</p> <p>Kršenje i zaštita prava Nisam posmatrač, reagujem na situacije kršenja prava dece u odeljenju i školi. Znam kako i kome da se obratim za pomoć.</p>
	<p>DEMOKRATSKO DRUŠTVO Škola kao zajednica</p>	<p>Škola kao zajednica Vrednosti škole kao zajednice - ravnopravnost, odgovornost, solidarnost, briga za druge, tolerantnost, pravednost, poštenje. Pravila u školi i njihova funkcija. Odgovornosti učenika i odraslih za funkcionisanje škole kao zajednice.</p> <p>Odnosi u zajednici Kako radim sam, a kako u grupi? Šta u školi radimo zajedno? U čemu smo dobri? U čemu bismo mogli biti bolji? Kako komuniciramo u grupi? Nasilna i nenasilna komunikacija.</p> <p>Sukobi Uzroci sukoba i šta sa njima. Sukob iz ugla onog drugog. Posredovanje u sukobu. Konstruktivno rešavanje sukoba.</p>
	<p>PROCESI U SAVREMENOM</p>	<p>Bezbednost učenika u školi Učenici imaju pravo na zaštitu i bezbednost. Pravilnik</p>

odgovorno postupa pri korišćenju mobilnog telefona i interneta; - saraduje i preuzima različite uloge na osnovu dogovora u grupi; - iznosi mišljenje, obrazlaže ideje, daje predloge koji mogu unaprediti bezbednost učenika u školi; - učestvuje u izradi plana jednostavne akcije; - sa drugim učenicima izvodi i dokumentuje jednostavnu akciju; - doprinosi promociji akcije; - na jednostavan način vrednuje izvedenu akciju.	SVETU Škola kao bezbedno mesto	škole o bezbednosti učenika. Bezbednost učenika u školi i školskom dvorištu, na putu između kuće i škole, van škole - na izletu i na nastavi u prirodi. Bezbednost učenika je odgovornost svih - zaposlenih u školi, učenika, roditelja, institucija van škole. Bezbedno i nebezbedno ponašanje na internetu. Odgovorna upotreba mobilnog telefona.
	GRAĐANSKI AKTIVIZAM Škola kao bezbedno mesto za sve	Kako učiniti školu bezbednim mestom za sve - planiranje i izvođenje jednostavne akcije. Koraci u planiranju i izvođenju akcije. Izbor teme/problema/aktivnosti kojom ćemo se baviti. Određivanje cilja i izrada plana akcije - podela uloga, dogovor o rokovima, načinu realizacije. Izvođenje i dokumentovanje akcije - video-snimci fotografije, tekstovi i sl. Promocija akcije na nivou škole - prikazivanje drugim odeljenjima, roditeljima i sl., pravljenje postera ili panoa, objavljivanje priloga u školskom listu. Vrednovanje akcije - čime smo zadovoljni, šta je moglo biti bolje.

Način ostvarivanja programa: Uobličavanje i poimanje ličnih autentičnih doživljaja učenika kroz razmenu u grupi, a ne prenošenje gotovih znanja, tuđih uvida. Kroz igru ostvaruju i istražuju raznovrsna divergentna rešenja za probleme sa kojima se suočavaju; Činioci koji su od suštinskog značaja za kvalitetnu i razvojno podsticajnu razmenu:

1. Jasno artikulisanje cilja aktivnosti i dogovor o pravilima kojih treba da se pridržavaju učesnici
2. Raspored sedenja (po mogućstvu u krug) koji omogućuje svim učesnicima razmene da vide jedni druge;
3. Aktivnosti tako koncipirati da podstiču i održe interesovanja i sazajnu motivaciju učenika
4. Optimalan broj učenika je od 10 do 15.
5. Nastava se izvodi po redosledu nastavnih jedinica.

MAĐARSKI JEZIK SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

A tantárgy neve	MAGYAR NYELV - ANYANYELV A NEMZETI KULTÚRA ELEMÉVEL		
Cél	<i>A magyar nyelv - anyanyelvápolás</i> tanításának célja, hogy a szerb nyelvű tagozatra járó magyar anyanyelvű tanulók elsajátítsák a magyar nyelv alapvető nyelvhasználati szabályait, és megfelelő módon tudják magukat kifejezni szóban, tudatosuljon bennük az anyanyelv fontossága a nemzeti identitás megőrzése szempontjából.		
Osztály	Második		
Évi óraszám	72 óra		
KIMENET A tanév végére a tanuló:	RÉSZTERÜLET/TÉMA	TARTALOM	
- Elsajátítja a helyes kiejtést, hangsúlyt, hanglejtést; - pontosan artikulál, beszéde	NYELVI KULTÚRA	Beszéd	Szókincsfejlesztő és mondatalkotási gyakorlatok. Az életkornak megfelelő rövid mesék, történetek. Irányított és szabadon folytatott beszélgetés

<p>tagolt, érthető és közepes tempójú;</p> <ul style="list-style-type: none"> - helyesen ejti ki a rövid és a hosszú magán- és mássalhangzókat; - alapszinten képes verbális kommunikációra; - rövid szóbeli üzenetet fogalmaz meg, megfelelő szavakkal; - kívülről/fejből mond rövid népköltészeti alkotást, drámai szöveget, gyermekverset; - képes egyszerű beszédhelyzetekben eljárni; - a felolvasott rövid szöveggel kapcsolatban tud a feltett kérdésekre válaszolni (elmesélni a szöveg tartalmát). 		<p>(párbeszéd). Nyelvi játékok. Beszélgetések, szituációs játékok. Dráma- és dramatizált szövegek, színpadi improvizációk. Jelenetek előadása és bábozás. Hibás szórendű mondatok javítása. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése. Önellenzés, közös javítás.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Figyelmesen hallgatja beszédpartnerét, és nem szakítja félbe; - meghallgatja, megérti és értelmezi az üzenetet; - megérti a felolvasott, rövid ismeretterjesztő szöveget; - átéli az irodalmi szöveget a bemutató olvasás során. 	<p>Befogadás</p>	<p>Valós vagy szimulált helyzetek. Szóbeli közlés befogadása. Felolvasott szöveg befogadása Utastás, szóbeli üzenet. A másokra figyelmet fejlesztő játékok. Ismeretterjesztő szöveg bemutatása. Irodalmi szöveg bemutatása.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Felismeri a verset és a mesét; - meghatározza a szöveg témáját; - meghatározza a szöveg számára kevésbé érthető tartalmi elemeit; - meghatározza a szöveg cselekményét, annak idejét és helyét; - felismeri a szereplőket, és meg tudja különböztetni őket a pozitív és negatív tulajdonságaik alapján; - képes rövid szöveget értelmezni; 	<p>IRODALOM</p>	<p>Választható és adaptálható ISKOLAI OLIVASMÁNYOK Költészet: Balázs Imre József: <i>A mese/Cseh</i> Katalin: <i>Meghatározás</i> Fecske Csaba: <i>Jó leszek/A nagymamánál</i> Kovács András Ferenc: <i>Kanásznóta</i> Tolna Éva: <i>Ünnep</i> Tóth Krisztina: <i>Kobra</i> Nemes Nagy Ágnes: <i>Lila fecske</i> József Attila: <i>De szeretnék...</i> Nemes Nagy Ágnes: <i>Mi van a titkos úton?</i> Weöres Sándor: <i>A kutya-tár</i> Tamkó Sirató Károly: <i>Mondjam még?</i> Kányádi Sándor: <i>Három kérdező</i></p> <p>Próza: Janikovszky Éva: <i>Már megint (részletek)</i></p>

<p>- felismeri a rímet.</p>		<p>May Szilvia: <i>A Fásli Utcai Állatkórház</i> Csupák István: <i>Süsü, a sárkány (részlet)</i> Janikovszky Éva: <i>Már iskolás vagyok</i> Lázár Ervin: <i>A Kék meg a Sárga</i> Népmese: <i>Kutya akart lenni</i> Kolozsvári Grandpierre Emil: <i>A pecsenye</i> Népmese: <i>A róka és a gólya</i> Darvasi László: <i>Pálcika, ha elindul (A nem varázslás)</i> Népköltészeti alkotások: mondóka, közmondás, szólás, találós kérdés, szöveges népi gyermekjáték. Drámai szöveg: Dušan Radović: <i>Nebáncsvirág</i> Tudományos és ismeretterjesztő szövegek A magyar nemzeti kultúra elemeivel kapcsolatos szövegek. Válogatás a gyermekenciklopédiák és a gyermeklapok szövegeiből. Irodalomelméleti fogalmak: - vers; - mese; - a cselekmény; helye és ideje; - a mű szereplője - külső és belső tulajdonságai és cselekedetei.</p>
<p>- Megkülönbözteti és megnevezi a hangot, a szót és a mondatot; - odafigyel a helyes szórendre; - kérdő mondatokat tud szerkeszteni; - a főnevek többes számát helyesen használja; - a helyhatározó ragokat megfelelően használja.</p>	<p>NYELVTAN</p>	<p>Csoportmunka, nyelvi játékok alkalmazása. Hallás után befogadott mesével, történettel kapcsolatban rövid mondat megfogalmazása, szereplők nevének felsorolása. A szerb nyelv hangrendszerétől eltérő magyar hangok ejtésének gyakorlása. Ismert történetekkel kapcsolatban kérdés megfogalmazása. Párbeszéd folytatása játék keretében, illetve ismert szöveggel kapcsolatban.</p>

A tanterv megvalósításának módja: Alapvető feladat az értelmes, kifejező beszédtechnika, a beszédmegértés és a nyelvi kommunikáció alakítása, a tanulók nyelvi tudásának továbbfejlesztése, melynek során lényeges a magyar nemzeti kultúra elemeinek megismerése. . A második osztályban figyelmet kell fordítani a szóbeli kifejezőképesség permanens fejlesztésére. Az alapozás lényege, hogy a tanulók viszonylag fejlett beszédalap birtokába jussanak. Ezért beszédüket a szó, a mondat és a szöveg szintjén egyaránt fejlesztjük, és a fejlesztés folyamatában nemcsak a nyelvi kultúra részterületeit használjuk ki, hanem a szövegelemzés és a nyelvhelyesség nyújtotta lehetőségeket is.

Tantárgy:	HITOKTATÁS - KATOLIKUS HITAN
Évi óraszám:	36
Osztály:	Második

TÉMA	CÉLOK	EREDMÉNYEK	A TÉMÁKON BELÜLI	AJÁNLOTT MÓDSZEREK
------	-------	------------	------------------	--------------------

		A téma feldolgozása után a tanuló:	AJÁNLOTT TARTALOM	
I ÚJRA EGYÜTT	<ul style="list-style-type: none"> • Fejleszteni a barátság szellemét, a bizalmat és a tiszteletet a hittanos- és az osztályközösségben. • Megtanulni elfogadni, hogy mindannyian testvérek vagyunk, tisztelnünk és szeretnünk kell egymást a családban és az iskolában 	<ul style="list-style-type: none"> • megérti és készen áll a közösségre • jobban érti a "barát" és "barátság" fogalmát • felismeri barátait • nyitottabb és készebb a Jézussal és másokkal való barátságra 	1. Közösséget és barátságot építünk	<ul style="list-style-type: none"> • A nyári élmények elmesélése • Barátsággal kapcsolatos élmények rajzolása • Dramatizációs játékok, melyek barátságra ösztönöznek minket • Éneklés: "A mi hű barátunk, Jézus"
II EMBEREK ISTEN ÚTJÁN	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerni az Ószövetség nagy alakjait és Istennel való kapcsolatukat (Ábrahám, Jákob, egyiptomi József) • A bibliai személyeken keresztül megnyílni Isten felé és hallgatni üzenetét • A bibliai egyéniségeken keresztül elvezetni a gyerekeket a hit alapjaihoz és az Istenre való ráhagyatkozáshoz • Felfedezni Ábrahám és József történetén keresztül, hogyan vezeti Isten azokat, akik benne bíznak 	<ul style="list-style-type: none"> • érti, hogy hinni, azt jelenti, megbízni valakiben • az Istennel való barátságot szövetséggként éli meg (baráti megegyezés) • felismeri az irigységből fakadó rosszat • felismeri, hogy Isten képes a rosszat is jóra fordítani • megérti a megbocsátás jelentőségét • felismer néhány konkrét nehézséget az életben és szabadabban kifejezi élményeit • megérti Isten segítségének fontosságát a mindennapi életben • hálás Isten segítségéért és vezetéséért 	2. Ábrahám hisz Istennek 3. Isten megjutalmazza Ábrahámot hitéért (három látogató, Izsák születése) 4. Mindannyian testvérek vagyunk, még ha különbözünk is (Jákob és Ézsau) 5. Isten szövetséget köt - barátság Jákobbal 6. Hitünk által mi is Ábrahám, Izsák és Jákob leszármazottai vagyunk 7. Egyiptomi József és testvérei 8. A testvérek igazságtalanok Józseffel 9. Isten jóra fordítja a rosszat 10. József megbocsát testvéreinek 11. Isten szeret és vezet minket életünkön keresztül 12. A feldolgozott	<ul style="list-style-type: none"> • Mesélés a Gyermekbiblia képei alapján • A témához kapcsolódó diafilmek, prezentációk használata • Egyes élmények lerajzolása • Beszélgetésre és a benyomások minél ügyesebb kifejezésre való ösztönzés • A témához illő feladatlapok használata

			tanegységek ismétlése és rendszerezése	
III JÉZUS - ISTEN AJÁNDÉKA A FÖLDNEK ÉS AZ EMBEREKNEK	<ul style="list-style-type: none"> • Belátni, hogy életünk során mindig várunk valamit • Megérteni, hogy a keresztények számára a karácsony Jézus e világra jövetelét jelenti, és hogy Isten azért küldte Őt a földre, hogy irántunk való szeretetét és közelségét kifejezze • Megismerni Jézust, mint a názáreti család tagját • Megérteni, hogy Jézus az egész emberiség megmentése érdekében jött a földre • Aktív részvétel az adventi és karácsonyi ünneplésben és szokásokba • plébániai közösség karácsonyi ünneplésében való aktív részvétel 	<ul style="list-style-type: none"> • összekapcsolja saját várakozását a Jézus eljövételére való várakozással • lassan kezdi megérteni Jézus születésének jelentését az emberiség üdvöztetése szempontjából • megismeri Jézust a Szentcsalád meghittségében • megérti és elfogadja a karácsonyi ünnepekör szokásait, jeleit és szimbólumait • felismeri, hogy a karácsony az ajándékozás ideje és ő maga is szeretne megajándékozni másokat 	13. Az emberek reményben és várakozásban élnek 14. Jézus a várt Megváltó - Isten Fia 15. A bölcsek Jézust keresik - Vízkereszt 16. Karácsony a szeretet ünnepe 17. Az én ajándékom a Kisjézusnak (felkészülés a karácsonyi ünnepre)	<ul style="list-style-type: none"> • Beszélgetés a családban és környezetben bekövetkező fontos eseményekre való várakozásról - Kontrasztképek rajzolása • Szent Miklós megismerése - dramatizáció • A hitoktató elbeszélése és magyarázata - a Messiás kifejezés és a karácsonyi történetek • Adventi és karácsonyi énekek éneklése, karácsonyi jelenet eljátszása • Alkalmhoz illő gyermeki ajándékok készítése
IV ISTENNEL AZ ÉLET ÚTJÁN	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerni a parancsolatokat, mint Isten útmutatásait az ember jóléte érdekében: élet, boldogság, szabadság minden ember számára • Megismerni és elfogadni Istent mint életünk első és alapvető igazságát • Megérteni az élet és a szeretet alapvető értékeit a családban és másokkal szemben • Megtanulni tisztelni mások testét, véleményét és életét • Megtanulni együttérzéssel és tisztelettel kezelni az élet különböző területeit 	<ul style="list-style-type: none"> • elfogadja a Tízparancsolatot, mint Isten útmutatását minden ember és a világ jóléte érdekében • elfogadja az élet alapvető értékeit és a szeretet jelentőségét a családban és másokkal szemben • felfogja mások tiszteletének jelentőségét, hogy fontos a másik ember testének és 	18. Út a Mennyei Atyához 19. Csak egyetlen igaz Isten van 20. Tiszteld Isten nevét 21. Vasárnap - az Úr napja 22. Egymás kölcsönös tisztelete a családban 23. Óvd az élet ajándékát 24. Igazságban élj: Ne lopj és másét ne kívánd 25. Szavaid és tetteid legyenek	<ul style="list-style-type: none"> • A parancsolatok magyarázata a tanulók mindennapi tapasztalatai és szükségletei alapján - aktualizáció • az egyes parancsolatok színvonalos kifejezése • Kollázs a következő témára: "Óvd az életet - veszélyeztesd az életet" • Beszélgetés "Igazság és hazugság" témáról • Diapozitívek, filmek, rövid prezentációk a parancsolatokról • Társasjáték: "Ne mérgeződj ember" a Tízparancsolat szabályai

	(személyes dolgok, gondolatok...) <ul style="list-style-type: none"> • Megérteni az "igazság" szó jelentését az ember életében • Megérteni és elfogadni, hogy az igazmondás, és nem a hazugság, a közösség egyik alapköve 	gondolatainak tiszteletben tartása <ul style="list-style-type: none"> • készen áll Isten parancsainak megőrzésére és betartására • megéri és elfogadja az igazságot, mint a közösség egyik alapkövét • tiszteletben tartja és toleránsan viszonyul azokhoz, akik esetleg más véleményen vannak, vagy másképpen gondolkoznak • mint őjobban megbecsüli a saját és mások tulajdonát 	igazak 26. A feldolgozott tanítási egységek ismétlése	alapján
V JÉZUS FELTÁRJA EMBEREK IRÁNTI SZERETETÉT	<ul style="list-style-type: none"> • Tudomást venni az élet világos (pozitív) és sötét (negatív) oldaláról is • Belátni, hogy szebben és jobban élünk, ha egymásnak kölcsönösen segítünk • Megtanulni változtatni a viselkedésünkön és tanulni a saját hibáinkból • Megismerni, hogy Jézus szerette az embereket és a világot, és miattunk, emberek miatt vállalta a kereszttutát és a szenvedést • Átérezni Jézus feltámadásának erejét és jelentőségét az emberek üdvössége szempontjából • Megérteni, hogy a Virágvasárnaptól Húsvétig tartó liturgikus ünnepekkor Jézust ünnepepjük, aki legyőzte a rosszat, a bűnt és a halált • Megnyílni a húsvéti 	<ul style="list-style-type: none"> • belátja, hogy az emberek fájdalmat és szenvedést okoznak egymásnak, ezért változniuk kell • megéri, hogy Jézus halála, az Igaz halála, aki minden ember bűnéért hal meg • felismeri a Jézus feltámadásából fakadó reményt és győzelmet az Evangélium alapján • felismeri a nagybőjti és húsvéti idő jeleit és szimbólumait • megéri és elfogadja a feltámadás örömeinek, a békének és a 	27. Virágvasárnap - Jézus bevonulása Jeruzsálembé 28. Jézus szeretetből szenved és hal meg a kereszten 29. Jézus feltámadt a halottak közül 30. Asszonyok Jézus sírjánál 31. Jézus békét és örömet hoz - Jézus megjelenik az apostoloknak 32. Jézus halálának és feltámadásának liturgikus kifejezései és keresztény szimbólumai	<ul style="list-style-type: none"> • Szülőkkkel való beszélgetés az örömről és a bánatról és a tapasztalatok kifejtése • Szituációs játék, pantomim • Átéleszt segítő gyakorlatok: Hogyan érzem magam, mikor valakivel szemben jó vagyok, valakinek segíték • Jézus szenvedéséről és feltámadásáról szóló bibliaia szövegek magyarázata • Közös kollázs készítése nagybőjt és húsvét témájára • Nagybőjti és húsvéti énekek éneklése • Diapozitívek, prezentációk bemutatása

	örömhírnek	szereketnek jeleit a mindennapi életben • húsvét örömhírét énekekkel is kifejezi		
VI SZÉP AMIKOR A TESTVÉREK EGYÜTT VANNAK	<ul style="list-style-type: none"> • Felismerni, hogy a közösségben és a közösségért tenni kell és szeretetből élni másokért (pl. az anyai szeretet) • Megérteni és elismerni, hogy közösségben élni csak akkor lehet, ha mindenki tartja magát a közös élet szabályaihoz • Megismerni, mit vár tőlünk Jézus, mikor arra hív minket, hogy bocsássunk meg egymásnak és mindig a jót cselekedjük • Megérteni, hogy az ima Istennel való beszélgetés, a hálánk, a kölcsönös odafigyelésünk és a szeretetünk jele 	<ul style="list-style-type: none"> • belátja, hogy senki sem élhet egyedül • megéri és elfogadja az élet közös "játékszabályait", melyekre szükség van, ha elégedett szeretne lenni • megéri, hogy a másokkal szemben elkövetett bűn Isten előtt is bűn imádsággal fejezi ki magát 	33. Jézus barátja mindent jól csinál 34. Bocsáss meg testvérednek és légy boldog 35. Az imádság összeköti az embereket	<ul style="list-style-type: none"> • Az arany szabály és a népi mondás összehasonlítása: "Amit nem szeretnél, hogy mások veled tegyenek..." • Fogalmak magyarázata: bűn, bűnösség, hiba, közösség megsértése • Drámajáték vagy pantomim • Saját imádságok szerkesztése közös találkozásokra
VII ÖRÖMÜNK ÉS HÁLÁNK	<ul style="list-style-type: none"> • Felébreszteni a hálát az iskolaév során kapott ajándékokért: az élet, a tanulás, a barátság, a közösség ajándékáért • Felismerni a kötődés és a közösség jeleit • Megtanulni örülni a Jézustól kapott életnek és ezt az örömet megélni és átadni mindenkinek az ünnepek idején 	<ul style="list-style-type: none"> • Kifejezi háláját Isten és az emberek iránt 	36. Istennel az élet örömeibe	<ul style="list-style-type: none"> • Beszélgetés a témáról • Hálaadó imádság szerkesztése a tanuló által átélt jószágért, szeretetért és törődésért • Az öröm és a hála zene általi kifejezése • Beszélgetés a közelgő ünnepekről, szünetről, hogyan eltölteni azt...

Naziv predmeta	VERSKA NASTAVA - REFORMATSKA VERONAUKA
Cilj	<p>Ciljevi nastave verskog vaspitanja reformatske hrišćanske crkve u ovom razredu su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sticanje znanja o Bogu na osnovu biblijskog sadržaja, - upoznavanje biblijskih priča (potop i spasenje Noja i njegove porodice...), - shvatanje da postoje vrednosti koje su dostupne isključivo preko verovanja, - sticanje predstava o grehu, kazni i o milosti Božjoj, - sticanje znanja o Isusu Hristu,

- razumevanje da je slanje Izbavitelja od strane Boga potvrda njegove ljubavi prema čoveku.

Razred

drugi

Godišnji fond časova **36 časova**

ISHODI Po završenom razredu učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
steknu predstavu o Bogu na osnovu biblijskog teksta; - prepoznaju Božje delo u svemu što je stvoreno; - prepoznaju Božju brigu i ljubav prema svakom stvorenju, čoveku; - shvate da postoje vrednosti koje su dostupne ne samo preko intelekta, nego i preko verovanja; - shvate da je Biblija najvažnija knjiga za sve hrišćane i da je najvažniji izvor odgovora za sva životna pitanja; - prepoznaju istinu kroz veru u Boga: živeće pod Njegovom večnom zaštitom; - prepoznaju ljubav Božju prema njima lično u liku Isusa Hrista.	NOJE I POTOP	1.Noje i potop 2.Građenje kule u vavilonu 3.Nadtavak teme iz predhodnog časa 4.Šta znači ime hrišćanin
	AVRAMOVO POZIVANJE	5.Ponavljjanje 6. avramovo pozivanje 7.Avramov poslušnost 8.Isav i Jakov 9.Jakova prevara 10.Jakov san 11. Ponavljanje
	KO JE ISUS KRIST	12. Ponavljanje 13.Mudraci sa istoka 14.12.godišnji Isus u crkvi u Jerusalimu 15. Isusovo krštenje 16. svadba u Kanu 17.Utišavanje oluje na moru
	MOLITVA	18.Lazarevo vaskrsenje i Isusovo priljateljstvo 19.Priča o milostivom Samaritanu 20.Neverni Toma 21. Ponavljanje 22.Priče o Josifu I deo 23.Priče o Josifu II deo 24.Priče o Josifu III deo 25.Priče o Josifu IV deo 26.Priče o Josifu V deo 27.Priče o Josifu VI deo 28.Ponavljjanje 29.Apostolsko verovanje 30.Molitve – prilikom ulaza u crkvu 31.Ponavljjanje na kraju školske godine 32. Ponavljanje na kraju školske godine 33. Ponavljanje na kraju školske

		godine 34. Ponavljanje na kraju školske godine godine 35. Ponavljanje na kraju školske godine godine 36. Ponavljanje na kraju školske godine godine
--	--	---

Način ostvarivanja programa: Iz doživljenih iskustava prelazi se na istine, iz kojih se potom vraća na svakodnevnu njihovu primenu. Kratko ponavljanje sadržaja predhodnog sata, i posebno osvetljavanje onoga što će poslužiti kao temelj za aktuelni sat. Nakon postavljanja culja prelazi se na obradu novih nastavnih sadržaja, gde se zapravo objasnjava učeniku, što to znači da „smo u zajednici s Bogom“, ističući što to znači za nas i za ljude oko nas. Ovako usvojeno gradivo, u skladu sa odgojnim ciljem, mora naći svoju primenu u životu učenika. Razgovara se zašto zahvaliti Bogu za roditelje, braću i prijatelje. Ovakva spoznaja i dečje iskustvo se oslanjaju na njegov doživljaj i na tekst Svetog Pisma.

Naziv predmeta	VERSKA NASTAVA - ISLAMSKA VEROUKA
Cilj	<p>Ciljevi nastave islamskog vjeronauka (ilmudina) u ovom razredu jesu da upozna učenika sa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osnovnim vrijednostima koje treba cijeniti i kojima se treba okititi u svome životu; - osnovnim postulatima vjere islama; - načinom obavljanja i sastavnim dijelovima namaza (dnevne molitve); - značenjem posta i njegovim vrijednostima; - značenjem hadža (hodočašća Kabe), to jest petog islamskog šarta; - najvažnijim vjerskim ustanovama u našoj zemlji i odabranim danima koje muslimani praznično obilježavaju;
Razred	drugi
Godišnji fond časova	36 časova

ISHODI Po završenom razredu učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
- uoči vrijednost zajednice i složnog zajedničkog življenja;	Uvod	upoznavanje učenika sa sadržajima ovog razreda, sa udžbenikom i načinom rada
- uoči vrijednost vjerovanja u jednog Boga, Stvoritelja ljudi i Njegove poslanike, koje je slao ljudima da im ukažu na pravi put;	Jedinstvo među muslimanima	upoznavanje sa vrijednostima jedinstva i sloge među ljudima koji su neophodni za prosperitet cijelog čovječanstva
- uoči važnost zekata (materijalnog davanja kojim bogati muslimani trebaju pomoći siromašne);	Rad je ibadet	rad je Bogu drago djelo koje On cijeni i nagrađuje onoga ko iskreno radi, ne zakidajući ostale oko sebe
- uoči vrijednost posta (uzdržavanja od unošenja hrane i pića od zore pa		

<p>do zalaska sunca);</p> <p>- shvati šta je post i koja je njegova vrijednost;</p> <p>- nauči koji su sastavni dijelovi posta;</p> <p>- shvati šta je hadž (hodočašće Kabe);</p> <p>- shvati šta je Kaba, koja je njena važnost i šta ona predstavlja;</p> <p>- upozna način islamskog obilježavanja praznika;</p> <p>- upozna najvažnije ustanove i institucije muslimana na ovim prostorima i njihov značaj;</p> <p>- upozna najznačajnije datume (praznike) koje muslimani obilježavaju.</p>	Božiji poslanik A. S. uzor svim muslimanima	upoznavanje sa vrlinama Božijeg Poslanika koje trebaju biti i naše vrline
	Kako sam došao na ovaj svijet	razjašnjenje dileme oko čovjekovog dolaska na svijet
	Kako i koliko vjerujem	način preispitivanja našeg vjerovanja i čvrstine ubjeđenja Uzvišenog Gospodara u kojeg vjerujemo
	Shvatanje prednosti Allahu dž. Š.	upoznavanje kroz priču sa značenjem i vjerovanjem u predanost Bogu
	Čovjek Allahovo dž. Š. najljepše stvorenje	obrada priče koja ukazuje da je čovjek najljepše Allahovo stvorenje
	Čuvanje od grijeha	upoznavanje kroz priču "Hodžin ćulahg" sa obaveznošću čuvanja od grijeha i pokuđennošću grijeha
	Jedino Allah zna skriveno	obrada priče koja ukazuje na to da je samo Allah dž. Š. Sveznajući i da niko drugi ne poznaje ono što je skriveno u čovjeku
	Ponosiš li se svojim imenom	upoznavanje učenika sa značenjima i vrijednostima njihovih islamskih imena
	Čistoća u kući i van nje	obrada priče koja ukazuje na važnost čistoće kod čovjeka kao i njegovom okruženju
	Islamski šarti	obrada islamskih šartova - uvjeta da bi neko mogao biti musliman
	Namaski šarti	šta je potrebno izvršiti da bi

		namaz molitva bio ispravan).
	Uzimanje abdesta	upoznavanje sa načinom uzimanja abdesta - vjerskog pranja prije namaza
	Okretanje prema kibli	značenje kible i važnost okretanja prema njoj u namazu
	Sastavni dijelovi namaza	upoznavanje sa sastavnim dijelovima namaza kao i namazima koje musliman mora obavljati
	Postite bićete zdravi	značenje i vrijednosti posta u mjesecu Ramazanu
	Hadž	upoznavanje sa sastavnim dijelovima hadža - hodočašća Mekke - i njegovom važnošću uz obradu kuranskog poglavlja EL - KEVSER
	Islamski Mubarek dani	koje je to dane musliman dužan svječano obilježiti u toku jedne godine, obrada kuranskog poglavlja EL -KAFIRUN
	Islam u našoj zemlji	upoznavanje sa islamskim dragocjenostima u našoj zemlji i drugim vjersko-prosvjetnim ustanovama u njoj

Način ostvarivanja programa: Vjerska nastava je zajedničko djelo vjeroučitelja i učenika. Polazište je konkretna stvarnost. Iz doživljenih iskustava prelazi se na istine iz kojih se potom vraća na svakodnevnu njihovu primjenu. Ovakav način saznanja ima svoj red: upoznavanje (obrada novih sadržaja), ponavljanje, primjena i provjeravanje, sređivanje (sistematizacija). To je makrostruktura ovakvog načina saznanja. Međutim, i ovi dijelovi imaju svoju mikrostrukturu. Tako, na primjer: način saznanja poseduje sljedeće stupnjeve: postavljanje cilja, motivisanje, obrada novih nastavnih sadržaja, učenje. Treba imati pred očima fizionomiju grupe i pojedinca, a takođe u okviru časa na kojem se obrađuju novi sadržaji, vrši se primjena i obnavljanje obrađenog gradiva.

**PROGRAM NASTAVE I UČENJA
ZA TREĆI RAZRED OSNOVNOG OBRAZOVANJA I
VASPITANJA**

OBAVEZNI NASTAVNI PREDMETI

Naziv predmeta

SRPSKI JEZIK

Cilj Cilj učenja Srpskog jezika jeste da učenici ovladaju osnovnim zakonitostima srpskog književnog jezika radi pravilnog usmenog i pisanog izražavanja, negujući svest o značaju uloge jezika u očuvanju nacionalnog identiteta; da se osposobe za tumačenje odabranih književnih i drugih umetničkih dela iz srpske i svetske baštine, radi negovanja tradicije i kulture srpskog naroda i razvijanja interkulturalnosti.

Razred treći

Godišnji fond časova 180 časova

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none">- čita sa razumevanjem različite tekstove;– opiše svoj doživljaj pročitanih književnih dela;– iznese svoje mišljenje o tekstu;– razlikuje književne vrste: lirsku i epsku pesmu, priču, basnu, bajku, roman i dramski tekst;– odredi temu, redosled događaja, vreme i mesto dešavanja u pročitanoj tekstu;– imenuje glavne i sporedne likove i razlikuje njihove pozitivne i negativne osobine;– uoči osnovne odlike lirske pesme (stih, strofa i rima);– razume preneseno značenje poslovice i basne i njihovu poučnost;– razume ideje književnog dela;– uoči osnovne odlike narodne bajke;	KNJIŽEVNOST	ŠKOLSKA LEKTIRA Lirska poezija 1. Dušan Kostić: Septembar 2. Grigor Vitez: Kakve je boje potok/ Desanka Maksimović: Vožnja 3. Dušan Vasiljev: Zima 4. Miroslav Antić: Šta je najveće/ F. G. Lorka: Luckasta pesma 5. Dragan Lukić: Svakoga dana/ Šta je otac 6. Branislav Crnčević: Ljutito meče/ Ljubivoje Ršumović: Aždaja svome čedu tepa 7. Milovan Danojlić: Ljubavna pesma 8. Ljubivoje Ršumović: Domovina sebrani lepotom 9. Himna Svetome Savi 10. Branko Stevanović: Zanimanje Marka Kraljevića Epska poezija

<ul style="list-style-type: none"> – razlikuje narodnu od autorske bajke; – predstavi glavne osobine junaka; – uoči osnovne odlike narodne epske pesme; – uoči poređenje u književnom delu i razume njegovu ulogu; – razlikuje opis od pripovedanja u književnom delu; – pokaže primere dijaloga u pesmi, priči i dramskom tekstu; – uoči humor u književnom delu; – čita tekst poštujući intonaciju rečenice/stiha; – izražajno recituje pesmu i čita prozni tekst; – izvodi dramske tekstove; – razlikuje vrste (i podvrste) reči u tipičnim slučajevima; – odredi osnovne gramatičke kategorije imenica, prideva i glagola; – primenjuje osnovna pravopisna pravila; – jasno i razgovetno izgovori obaveštajnu, upitnu i zapovednu rečenicu, poštujući odgovarajuću intonaciju i logički akcent, pauze, brzinu i tempo; – spoji više rečenica u kraću i dužu celinu; – prepričava, priča i opisuje i na sažet i 		<p>11. Narodne pesme: Marko Kraljević i beg Kostadin, Oranje</p> <p>Marka Kraljevića</p> <p>Proza</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. La Fonten: Cvrčak i mrav/Ezop: Kornjača i zec 2. Narodna pripovetka: Sveti Sava i seljak bez sreće 3. Narodna bajka: Čardak ni na nebu ni na zemlji 4. Narodna pripovetka: Svijetu se ne može ugoditi 5. Branko Ćopić: Izokrenuta priča 6. Oskar Vajld: Sebični džin 7. Svetlana Velmar Janković: Zlatno jagnje (odlomak) 8. Branko V. Radičević: Priča o dečaku i Mesecu 9. Ijan Makjue: Reč-dve o Piteru (odlomak) 10. Johana Špiri: Hajdi (odlomak) 11. Narodna bajka: Baš-Čelik (čitanje u nastavcima) 12. Jasminka Petrović: Od čitanja se raste (čitanje u nastavcima) <p>Dramski tekstovi</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dušan Radović: A zašto on vežba 2. Aleksandar Popović: Led se topi 3. Jovanka Jorgačević: Nikad dva dobra 4. Laza Lazić: Suđenje <p>Popularni i informativni tekstovi</p> <p>Izbor iz ilustrovanih enciklopedija i časopisa za</p>
--	--	---

<p>na opširan način;</p> <p>– izveštava o događajima vodeći računa o preciznosti, tačnosti, objektivnosti i sažetosti;</p> <p>– varira jezički izraz;</p> <p>– popuni jednostavan obrazac u koji unosi osnovne lične podatke;</p> <p>– razlikuje formalni od neformalnog govora (komunikacije);</p> <p>– učestvuje u razgovoru poštujući uobičajena pravila komunikacije i pažljivo sluša sagovornika.</p>		<p>decu o</p> <p>značajnim ličnostima srpskog jezika, književnosti i kulture</p> <p>(Mileva Ajnštajn, Mihailo Pupin), znamenita zavičajna ličnost i dr.</p> <p>DOMAĆA LEKTIRA</p> <p>1. Branko Ćopić: Doživljaji Mačka Toše</p> <p>2. Izbor iz poezije Dušana Radovića (Zamislite, Da li mi verujete, Strašan lav, Kad je bio mrak, Tužne đачke ispovesti, Zdravica, Plavi zec i druge pesme)</p> <p>3. Braća Grim: Bajke (po izboru)</p> <p>Književni pojmovi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – lirska pesma, – himna, – epska pesma, – narodna bajka, – roman, – poređenje, – personifikacija (na nivou prepoznavanja), – opis, – dijalog, – pripovedanje, – epski junak, – dramska radnja
--	--	--

	<p style="text-align: center;">JEZIK Gramatika, pravopis i ortoepija</p>	<p>Vrste reči:</p> <p>imenice (gradivne, zbirne);</p> <p>pridevi (prisvojni, gradivni); rod i broj prideva;</p> <p>zamenice (lične zamenice);</p> <p>glagoli; lice i broj glagola.</p> <p>Podela reči na kraju reda (granica na samoglasnik).</p> <p>Upravni govor (prvi i drugi model). Neupravni govor.</p> <p>Veliko slovo: pisanje imena naroda, višečlanih geografskih naziva (planina, reka, jezera, mora i sl.), praznika, naslova knjiga i časopisa;</p> <p>Pisanje prisvojnih prideva izvedenih od vlastitih imena (sufiksi: -ov, -ev, -in; -ski, -čki, -ški).</p> <p>Rečca ne uz imenice i prideve.</p> <p>Navodnici (u upravnom govoru, naslovima dela, nazivima škola).</p> <p>Suglasnik j (između samoglasnika i-o i o-i).</p> <p>Skraćenice (merne jedinice za masu, dužinu, vreme i zapreminu tečnosti).</p>
--	--	---

**JEZIČKA
KULTURA**

Kraći i duži tekstovi – književni i neknjiževni, kao i nelinearni tekstovi.

Pričanje o događajima i doživljajima, stvarnim i izmišljenim (usmeno i pisano).

Opisivanje ljudi, životinja i prirode (planski pristup) – usmeno i pisano.

Različite komunikativne situacije (komunikacija sa odraslima i sa vršnjacima; u školi, u prodavnici, telefonski razgovor, pozdravljanja, čestitanja i sl.).

Bogaćenje rečnika: reči istog ili sličnog značenja; reči suprotnog značenja; reči koje znače nešto umanjeno i uvećano (uz odgovarajuće tekstove iz lektire).

Pravopisne vežbe: vežbe dopunjavanja i izbora pravilnog oblika reči; diktat, autodiktat.

Jezičke vežbe: proširivanje i dopunjavanje rečenica različitim vrstama reči, promena reda reči u rečenici, promena dužine rečenice.

Leksičko-semantičke vežbe: reči koji pripadaju različitim tematskim skupovima; reči suprotnog značenja

		<p>ali iste vrste i</p> <p>istog roda i broja, promena gramatičkog lica u tekstu; osnovno</p> <p>i preneseno značenje reči i drugo.</p> <p>Stilske vežbe: sastavljanje priča na osnovu zadatah reči;</p> <p>sažimanje ili proširivanje poznate priče (teksta), menjanje</p> <p>kraja priče (teksta); nastavljanje priče na osnovu datog početka;</p> <p>promena stanovišta (npr. uvesti u tekst nove likove; smestiti</p> <p>bajku u daleku budućnost...).</p> <p>Govorne vežbe: recitovanje, izražajno čitanje, scensko prikazivanje dramskog/dramatizovanog teksta i sl.</p>
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Za usavršavanje čitanja i pisanja koriste se:

Glasno čitanje protumačenog teksta iz čitanke ili lektire, uz analitičku i kritičku procenu takvog čitanja.

Tiho čitanje teksta neposredno pre razgovora o njemu. Čitanje po ulogama. Pravopis se savladava pomoću raznih vrsta pismenih vežbi kroz elementarna i složenija sistematska vežbanja. Jezička kultura realizuje se kroz osnovne oblike pismenog i usmenog izražavanja, pričanja i prepričavanja.

MADARSKI JEZIK

MAGYAR NYELV

A tantárgy neve	MAGYAR NYELV
Cél	A magyar nyelv tanításának célja, hogy a tanulók elsajátítsák a magyar irodalmi nyelv alapvető törvényszerűségeit, és megfelelő módon tudják magukat kifejezni szóban és írásban, tudatosítva bennük az anyanyelv fontosságát a nemzeti identitás megőrzése szempontjából, képessé téve őket arra, hogy a magyar irodalmi és más műalkotások megismerésével ápolják a magyar nép hagyományait, kultúráját és a magyar világhörökség kincseit.
Osztály	harmadik
Évi óraszám	180 óra

KIMENET

RÉSZTERÜLET/

TARTALOM

A tanév végére a tanuló:	TÉMA	
<ul style="list-style-type: none"> - ismeri és felismeri a szöveg és a könyv részeit, szerkezeti egységeit; - elkülöníti a lényeges és kevésbé lényeges információkat; - felismeri a szöveg átvitt értelmét; - felismeri a szövegben a cselekménymozzanatok összefüggéseit és az eseménymozzanatok időrendjét; - meghatározza a szépirodalmi szövegek szereplőinek jellemét, rendszerét, egymáshoz való viszonyát; - képes a szereplők tetteinek és magatartásformáinak értelmezésére az adott szövegre hivatkozva; - felismeri a szövegen belüli ok-okozati összefüggéseket, előzményeket és következményeket; - véleményezi a szöveghez kapcsolódó illusztrációválogatást; - különbséget tesz a leíró és elbeszélő közlésmód között, felismeri a párbeszédet; - megkülönbözteti a prózát és a verset; - felismeri a verssort, a versszakot és a rímet; - megérti a szépirodalmi szövegekben az alakzatok szerepét (hasonlat, megszemélyesítés); - képes a különböző jelrendszerek segítségével megjelenített információk befogadására (pl. szöveg, táblázat, grafikon stb.); - meghatározza a következő népi-kisepikai műfajokat: mondóka, közmondás, <p>találós kérdés, szöveges népi gyermekjáték;</p>	IRODALOM	<p>ISKOLAI OLVASMÁNYOK</p> <p>Költészet: Petőfi Sándor: Itt van az ősz, itt van újra Petőfi Sándor: Füstbement terv és Lackfi János: Nagyobb a füstje József Attila: Altató Vörös István: Ébresztő Weöres Sándor: Szán megy el az ablakod alatt Juhász Ferenc: A kertekre leszállt a dér Szabó Lőrinc: Esik a hó Lackfi János: Szitál a por Jung Károly: Szülőföld Nagy László: Dióverés Weöres Sándor: Csiribiri Vörös István: Cserebere Tótfalusi István: Sóderparti Turbuly Lilla: Két pici pióca Markó Béla: A hold fogyókúrája Tolna Éva: Ünnepe Tandori Dezső: A kép Kosztolányi Dezső: A játék Lackfi János és Vörös István Apám kakasa c. kötetéből A játék c. versre írt változatok</p> <p>Próza: Finy Perta: A mesetündér és a szegény asszony (A fűszerkatona, részlet) Varga Katalin: A hold ruhája Magyar népmese: Az eltolt templom Magyar monda: Mátyás király meg a juhász Népi történet: Zebre dugott kézzel... Janikovszky Éva: Kire ütött ez a gyerek? Móricz Zsigmond: A nehéz négykrajcáros</p> <p>Móra Ferenc: Fityók</p> <p>Mirnicz Zsuzsa: Valaki jár a kertben Lázár Ervin: Öregapó madarai Mikszáth Kálmán: Madárfészek Áprily Lajos: Meteorológusok A kőleves (népmese) La Fontaine: A nyúl meg a teknős A kígyóbőr (vajdasági magyar népmese) Az égig érő paszuly (népmese) Mit gondolt Kinizsi Pál a maga fejéről? (monda) Zelk Zoltán: Köd és fény Gyurkovics Tibor: Rád nem lehet számítani Lackfi János: A nagy autóbambulás</p>

<p>– A szövegben megjelenő felkiáltó, felszólító és óhajtó mondatokban felismeri a beszélő szándékát.</p> <p>– Helyesen használja a rokon értelmű szavakat, a többjelentésű, azonos alakú szavakat és az ellentétes jelentésű szavakat.</p> <p>– Megkülönbözteti a különféle időben végbemenő cselekvéseket és történéseket.</p> <p>– Az igeidőket helyesen használja beszédben és írásban.</p> <p>– Az igekötőket szerepük és írásmódjuk tekintetében megfigyeli, és helyesen, tudatosan alkalmazza őket.</p> <p>– A főnév fajtáit csoportosítja, megnevezi. Többes számú főneveket alkot.</p> <p>– A tulajdonnevek csoportjait egymástól megkülönbözteti: személyneveket, állatneveket, földrajzi neveket, intézmények nevét, márkaneveket, címeket. Helyesírásukat elsajátítja.</p> <p>– A melléknév szerepét felismeri a nyelvhasználatban.</p> <p>– A névmásokat (személyes, mutató, kérdő) alkalmazza a beszédben, megérti a szövegben.</p> <p>– A mondatvégi írásjeleket helyesen használja az egyszerű mondatok végén.</p> <p>– A helyesírási szabályokat alkalmazza különböző írástevékenységekben: különböző igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék esetében; felszólítást kifejező igealakok esetében; igekötős igék esetében; tulajdonnevek, fokozott melléknevek és számnevek esetében; ragos névszók esetében; névutós szerkezetek esetében; betűvel írt számnevek, a keltezés többféle formájának esetében.</p> <p>– A hosszú hangokat jelöli a melléknevek végén.</p> <p>– Megkülönbözteti a főnév -t toldalékát (ragját) és a múlt idő jelét.</p> <p>– A j hangot pontosan jelöli a tanult szófajok körében.</p> <p>A mondanivalóját logikusan fejti ki;</p> <p>– képes a szóbeli szövegalkotásra, az alap-, valamint a járulékos információk elkülönítésére;</p> <p>– képes korának megfelelően rövid, tömör szöveg elmondására;</p> <p>– beszédmódját a kommunikációs szituációnak megfelelően alkalmazza;</p>		<p>Darvasi László: Daru Dénes (Pálcika, ha elindul, részlet)</p> <p>József Jolán: A város peremén</p> <p>Népköltészeti alkotások: Közmondások, szólások, népi mondókák és gyermekjátékok, találós kérdések, sorolók és ünnepköszöntők.</p> <p>Drámai szövegek: – Válogatás a a gyermeklapok szövegeiből.</p> <p>Tudományos és ismeretterjesztő szövegek – Válogatás a gyermekenciklopédiák és a gyermeklapok szövegeiből.</p> <p>HÁZI OLVASMÁNY – Lázár Ervin: A négyszögletű kerek erdő – Válogatás a vajdasági mondakincsből – Mesegyűjtemények (válogatás népmesék és műmesék közül).</p> <p>Irodalomelméleti fogalmak: – vers; – rím; – hasonlat, megszemélyesítés, metafora; – mese (népmese, műmese); – a cselekmény; helye és ideje; – a mű szereplője – külső és belső tulajdonságai és cselekedetei; – drámai szöveg a gyerekeknek; – elbeszélő és leíró rész, párbeszéd; – tréfás vers; – a humor;</p> <p>– tanmese;</p> <p>-találós kérdés</p>
	<p style="text-align: center;">NYELV Nyelvtan, helyesírás és nyelvhelyesség</p>	<p>Szerepjátékok, párbeszéd, szituációk dramatizálása, dramatizálás szöveg alapján.</p> <p>Szóbeli és írásbeli fogalmazás. Képek alapján történet elmondása. Olvasmány alapján történet elmondása és leírása.</p> <p>Saját élmény, tapasztalat, vélemény megfogalmazása szóban.</p> <p>Saját élmény megfogalmazása, leírása: elbeszélés írása.</p> <p>Üzenet írása, levél írása.</p> <p>Hibás szövegek javítása.</p> <p>Csoportmunka.</p> <p>Projektmunka</p> <p>A szövegfeldolgozás folyamán a nyelvi megformáltság</p>

<ul style="list-style-type: none"> – ügyel a szövegszerkesztésre, a szerkezeti egységekre; – történetet mond el kép/képsor és saját élménye alapján, betartva az időrendi sorrendet; – képes az önálló szóbeli szövegalkotásra vázlat alapján (tömörítve vagy részletezve), vagy vázlat nélkül; – egyszerűen és érthetően tudja kifejezni gondolatait, önálló ötleteit, érzelmeit és állásfoglalását a számára ismert eseményről, témáról; – képes közös terv alapján adott témáról, tárgyról, az olvasmányok (narratív és informatív) tartalmáról rövid szóbeli közlésre; – képes szóbeli leírást adni a közvetlen környezetében található tárgyakról, növényekről, állatokról; – közlését képes egyéni módon kezdeni és befejezni; – kerüli a szóismétlést; – az új szavakat, a rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat megfelelő módon építi be szókinccsbe; – kívülről/fejből mond rövid szépirodalmi szöveget; <p>– rövid jelenetekben szerepel.</p> <p>Figyelmesen hallgatja beszédpartnerét, és nem szakítja félbe;</p> <ul style="list-style-type: none"> – meghallgatja, megérti és értelmezi az üzenetet; – megérti a felolvasott ismeretterjesztő szöveget; <p>– átéli az irodalmi szöveget a bemutató olvasás során és néma olvasáskor.</p> <p>Nehézség nélkül használja az írott betűket;</p> <ul style="list-style-type: none"> – képes vázlatot írni, és a vázlat alapján gondolatait rendezni; – címet tud adni megadott témához; – tudja, hogy írásának a címről kell szólania, és a mondanivalót időrendben kell közölnie; – fogalmazásának (gondolatsorának) minden lényeges elemet kell tartalmaznia; – képes üdvözetek, meghívók, képeslapok megírására; – képes önálló szövegek precíz tagolására (bevezetés, tárgyalás, befejezés), az új bekezdések alkalmazására; – képes egy adott téma kifejtésére, ügyel a logikus szövegszerkesztésre és a részletek kellő kidolgozására; – korának megfelelő szókinccsel rendelkezik, kerüli a szóismétlést, használja a rokon értelmű szavakat; <p>– képes saját szövegeinek javítására (kijavítja a nyelvi és helyesírási hibákat, kritikus szemléletmóddal közelít</p>	<p>NYELVIKULTÚRA</p>	<p>jelentéshordozó szerepének figyelembe vétele.</p> <p>Szóbeli közlés:</p> <p>Irányított és szabadon folytatott beszélgetés (párbeszéd). Elmesélés, elbeszélés kép/képsor vagy saját/közös élmény alapján. Irodalmi és ismeretterjesztő szövegek, események előadása. Az események időrendi sorrendjével kapcsolatos gyakorlatok. Közös vagy egyéni terv készítése és a rövid szóbeli közlés előkészítése. A beszélgetés szabályai. Időrend. Rokon értelmű szavak alkalmazása. Összefüggő mondatok. Szituációs játékok. Iskolai és házi olvasmány, egyéni vagy közös élmény. Jelenetek előadása és bábozás. Az anyaggyűjtés módjai. Motiváció és kreativitás. Rokon értelmű szavak gyűjtése és alkalmazásuk. A szituációs játékok, valamint a mesék és mondák dramatizálása. Versek, prózarészletek.</p> <p>Dráma - és dramatizált szövegek, színpadi improvizációk.</p> <p>Befogadás:</p> <p>Valós szituáció. Utasítás, szóbeli üzenet. A másokra figyelmet fejlesztő játékok. Ismeretterjesztő szöveg bemutatása.</p> <p>Irodalmi szöveg bemutatása.</p> <p>Néma olvasás.</p> <p>Írásbeli szövegalkotás:</p> <p>Másolás, tollbamondás, közös fogalmazás lejegyzése. Vázlat, gondolattérkép készítése és alkalmazása. Irodalmi szöveg megfigyelése, Címadási gyakorlatok.</p>
--	-----------------------------	--

írásához).		<p>A cím és a tartalom kapcsolata. Az események időrendje. Vázlat, vázlatkészítés, címadás. Fogalmazás írása. Iskolai és házi feladat. Üdvözlőlap, képeslap, meghívó. A fogalmazás részei. Anyaggyűjtés. Párbeszéd. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése. Szólások, szóláshasonlatok jelentése. Önellenőrzés, javítás.</p>
------------	--	---

A tanterv megvalósításának módja: A 3. osztályos nyelvtani anyag gerincét az új szófaji ismeretek alkotják az ige, a főnév, a melléknév és a határozott névelő használatáról, továbbá megismerkednek a mondat fő részeivel. A helyesírás tananyagánál tovább gyakoroltatjuk a helyes interpunkciót, s az írásban nem jelölt hangváltozásokra hívjuk fel a figyelmet. Az irodalomórákon továbbra is fejlesztjük a szövegértő néma olvasást és a kifejező hangosolvasást. A szóbeli közlés minden tanórán megnyilvánul. Az írásbeliszövegalkotás tanításánál megismerik a fogalmazás lépéseit: a téma kiválasztását, a címadás lényegét, az anyaggyűjtés módjait, az anyag elrendezésének módjait.

Naziv predmeta	SRPSKI KAO NEMATERNJI JEZIK
----------------	------------------------------------

PROGRAM A
ZA UČENIKE ČIJI MATERNJI JEZIK PRIPADA NESLOVENSKIM JEZICIMA I KOJI ŽIVE U HOMOGENIM
SREDINAMA
(osnovni nivo standarda)

Cilj	Cilj učenja Srpskog kao nematernjeg jezika jeste ospobljavanje učenika da se služi srpskim jezikom na osnovnom nivou u usmenoj i pisanoj komunikaciji radi kasnijeg uspešnog uključivanja u život zajednice i ostvarivanja građanskih prava i dužnosti, kao i uvažavanje srpske kulture i razvijanje interkulturalnosti kao temeljne vrednosti demokratskog društva.
Razred	Treći
Godišnji fond časova	108 časova

ISHODI Po završenoj oblasti /temi učenik će biti u stanju da:	OBLAST/ TEMA	SADRŽAJI
– razume i koristi predviđeni leksički fond; – razume i koristi gramatičke	JEZIK	Oko 150 novih punoznačnih i pomoćnih reči; Gramatički sadržaji iz

<p>konstrukcije usvajane u prethodnim razredima i proširuje ih novim jezičkim sadržajima;</p> <p>– iskaže radnju u prošlosti;</p> <p>– razume kratke pesme i odabrane odlomke prozних tekstova, po potrebi adaptirane;</p> <p>– napamet kazuje kratke pesme i kraće literarne forme;</p>		<p>prethodnih razreda (ponavljanje i uvežbavanje na poznatoj i novoj leksici);</p> <p>Perfekat glagola (sva tri lica i oba broja);</p> <p>Prisvojne zamenice za treće lice jednine sva tri roda;</p> <p>Prilozi sada, danas i juče.</p>
<p>– uoči melodiju stiha i odredi reči koje se rimuju;</p> <p>– ilustruje tekst koji sluša, ističući neke od motiva (uz pomoć audio i vizuelnih sredstava);</p> <p>– izdvoji glavni događaj u književnom tekstu;</p> <p>– razume polako i jasno izgovorena jednostavna pitanja i informacije o sadašnjim i prošlim događajima;</p> <p>– učestvuje u kratkom dijalogu s vršnjacima i odraslima u skladu s tematskim oblastima i preporučenom lekskom;</p> <p>– čita naglas poznate linearne i nelinearne tekstove;</p> <p>– piše kratke forme štampanim i pisanim slovima pismom</p>	<p>KNJIŽEVNOST</p>	<p>J. J. Zmaj: „Ala je lep ovaj svet”</p> <p>Dragan Lukić: „Mamino srce”</p> <p>Narodna priča: „Deda i repa”</p> <p>Narodna priča: „Zec i kornjača”</p> <p>Vlada Stojiljković: „Crno-belo”</p> <p>Miroslav Antić: „Gozba”</p> <p>Narodna pesma: „Na kraj sela žuta kuća” (pesma koja se peva)</p> <p>Po slobodnom izboru (u skladu sa interesovanjima učenika), nastavnik bira još jedan do dva teksta koja nisu na ovoj listi.</p>

<p>koje je blisko njegovom maternjem jeziku (ćirilica ili latinica) poštujući ortografsku normu.</p>	<p>JEZIČKA KULTURA</p>	<p>Osnovni sadržaji tematskih oblasti:</p> <p>I. Lično predstavljanje: osnovne informacije o sebi - ime i prezime</p> <p>II. Porodica i ljudi u okruženju: osnovne informacije o članovima uže porodice</p> <p>III. Život u kući: delovi nameštaja prema prostorijama u kući/stanu; uobičajene dnevne aktivnosti (ustajanje, doručak, odlazak u školu, slobod- ne aktivnosti...)</p> <p>IV. Hrana i piće: obroci, voće, povrće, posuđe</p> <p>V. Odeća i obuća: odevanje prema godišnjim dobima</p> <p>VI. Zdravlje: delovi tela, održavanje lične higijene; pribor za ličnu higijenu</p> <p>VII. Obrazovanje: školski predmeti, ocenjivanje; čas i odmor; raspored časova</p> <p>VIII. Priroda: godišnja doba – atmosferske pojave; kućni ljubimci</p> <p>IX. Sport i igre: dečije, društvene i kompjuterske igre</p> <p>X. Naselja, saobraćaj i javni objekti:</p>
--	----------------------------	---

		prevozna sredstva; ambulanta/dom zdravlja, apoteka XI. Netematizovana leksika: brojevi do 100, sabiranje i oduzimanje, izvedene boje, prisvojne zamenice, predlozi, veznici, prilozi, upitne reči, reče XII. Komunikativni modeli: upoznavanje; želja; nuđenje; prihvatanje/neprihvatanje ponuđenog
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Gramatički sadržaji se usvajau postupno, selektivno i skladu sa uzrastom. Pravopis se savlađuje putem sistematskim vežbanja, elementarnih i složenih, koje se organizuju kroz različite oblike pismenog vežbanja. Izražajno čitanje se neguje sistematski uz stalno povećavanje zahteva.

Naziv predmeta	STRANI JEZIK
Cilj	Cilj učenja Stranog jezika u osnovnom obrazovanju i vaspitanju jeste da se učenik usvajanjem funkcionalnih znanja o jezičkom sistemu i kulturi i razvijanjem strategija učenja stranog jezika osposobi za osnovnu usmenu, a od trećeg razreda i pisanu komunikaciju, i da stekne pozitivan odnos prema drugim jezicima i kulturama, kao i prema sopstvenom jeziku i kulturnom nasleđu.
Razred	treći
Godišnji fond časova	72 časa

ENGLISKI JEZIK

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA Komunikativne funkcije	SADRŽAJI
-pozdravi i otpozdravi, primenjujući jednostavna jezička sredstva;	POZDRAVLJANJE	Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Reagovanje na usmeni i pisani impuls sagovornika (nastavnika, vršnjaka, i slično); usmeno i pisano izražavanje prikladnih pozdrava.
– predstavi sebe i drugog;	PREDSTAVLJANJE SEBE I DRUGIH; DAVANJE OSNOVNIH INFORMACIJA O SEBI; DAVANJE I I TRAŽENJE OSNOVNIH INFORMACIJA O	Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje kratkih i jednostavnih tekstova u kojima se neko predstavlja; predstavljanje sebe i drugih

<p>– razume jednostavna pitanja lične prirode i odgovara na njih;</p>	<p>DRUGIMA</p>	<p>osoba, prisutnih i odsutnih.</p>
<p>– razume jednostavna uputstva i naloge i reaguje na njih;</p> <p>– saopšti jednostavna uputstva i naloge;</p>	<p>RAZUMEVANJE I DAVANJE JEDNOSTAVNIH UPUTSTAVA I NALOGA</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje naloga i uputstava i reagovanje na njih; davanje kratkih i jednostavnih uputstava (komunikacija u učionici - uputstva i nalozi koje razmenjuju učesnici u nastavnom procesu, uputstva za igru i slično).</p>
<p>– razume poziv na zajedničku aktivnost i na prikladan način reaguje na njega;</p> <p>– uputi poziv na zajedničku aktivnost;</p>	<p>POZIV I REAGOVANJE NA POZIV ZA UČEŠĆE U ZAJEDNIČKOJ AKTIVNOSTI</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje kratkih jednostavnih poziva na zajedničku aktivnost i reagovanje na njih (poziv na rođendan, igru, druženje...); upućivanje i prihvatanje/odbijanje poziva na zajedničku aktivnost, uz korišćenje najjednostavnijih izraza.</p>
<p>– razume kratke i jednostavne molbe i reaguje na njih;</p> <p>– uputi kratke i jednostavne molbe;</p> <p>– iskaže i prihvati zahvalnost i izvinjenje na jednostavan način</p>	<p>ISKAZIVANJE MOLBE, ZAHVALNOSTI I IZVINJENJA</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje jednostavnih iskaza kojima se traži pomoć, usluga ili obaveštenje; davanje jednostavnog, usmenog odgovora na iskazanu molbu; izražavanje i prihvatanje molbi, zahvalnosti i izvinjenja.</p>
	<p>ČESTITANJE PRAZNIKA, ROĐENDANA I DRUGIH ZNAČAJNIH DOGAĐAJA</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje kratkih i jednostavnih ustaljenih izraza kojima se čestita praznik, rođendan; reagovanje na upućenu čestitku i upućivanje kratkih prigodnih čestitki.</p>
	<p>OPISIVANJE ŽIVIH BIĆA, PREDMETA, MESTA I POJAVA</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje kraćih jednostavnih opisa živih bića, predmeta i mesta u kojima se pojavljuju informacije o spoljnom izgledu, pojavnim oblicima, dimenzijama i ostalim najjednostavnijim karakteristikama; davanje kratkih usmenih opisa živih bića, predmeta i mesta.</p>
	<p>ISKAZIVANJE POTREBA, OSETA I OSEĆANJA</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje iskaza u vezi sa potrebama, osetima,</p>

		osećanjima; saopštavanje svojih potreba, oseta i osećanja i (empatično) reagovanje na tuđa.
	ISKAZIVANJE POLOŽAJA U PROSTORU	Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje kratkih tekstova u kojima se na jednostavan način opisuje položaj u prostoru; usmeno traženje i davanje informacija o položaju u prostoru.
	ISKAZIVANJE VREMENA	Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje jednostavnih iskaza u vezi sa hronološkim vremenom i meteorološkim prilikama; usmeno i pisano traženje i davanje informacija o hronološkom vremenu i meteorološkim prilikama korišćenjem najjednostavnijih jezičkih sredstava.
	IZRAŽAVANJE PRIPADANJA/NEPRIPADANJA I POSEDOVANJA/NEPOSEDOVANJA	Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje kratkih tekstova s jednostavnim iskazima za izražavanje pripadanja/nepripadanja i posedovanja/neposedovanja i reagovanje na njih; usmeno iskazivanje pripadanja/nepripadanja i posedovanja/neposedovanja.
	IZRAŽAVANJE DOPADANJA/NEDOPADANJA	Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje tekstova s jednostavnim iskazima za izražavanje dopadanja/nedopadanja i reagovanje na njih; usmeno i pisano iskazivanje slaganja/neslaganja, dopadanja/nedopadanja korišćenjem najjednostavnijih jezičkih sredstava.
	OPISIVANJE DOGAĐAJA I SPOSOBNOSTI SADAŠNJOSTI	Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama Slušanje jednostavnih iskaza koji govore o broju i količini nečega; saopštavanje broja i količine, postavljanje pitanja i odgovaranje na njih, usmeno i pisano, korišćenjem najjednostavnijih jezičkih sredstava.

Način ostvarivanja programa: Uobličavanje i poimanje ličnih autentičnih doživljaja učenika kroz govor u grupi i nastavnikom, imenovanje predmeta i situacija i ličnosti iz neposrednog i daljeg okruženja učenika. Vežbanje pisanja i čitanja kao i govora na relaciji nastavnik – učenik i učenik – učenik. aktivnosti i dogovor o pravilima kojih trebada se pridržavaju učesnici. 2. Raspored sedenja (po mogućstvu u krug) koji omogućuje svim učesnicima razmene davide jedni druge.

Naziv predmeta	MATEMATIKA
Cilj	Cilj učenja Matematike je da učenik, ovladavajući matematičkim konceptima, znanjima i vještinama, razvije osnove apstraktnog i kritičkog mišljenja, pozitivne stavove prema matematici, sposobnost komunikacije matematičkim jezikom i pismom i primeni stečena znanja i vještine u daljem školovanju i rešavanju problema iz svakodnevnog života, kao i da formira osnov za dalji razvoj matematičkih pojmova.
Razred	treći
Godišnji fond časova	180 časova

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> – pročitati, zapiše i uporedi brojeve prve hiljade i prikaže ih na brojevnoj pravoj; – pročitati broj zapisan rimskim ciframa i napiše dati broj rimskim ciframa (do 1.000); – izvrši četiri osnovne računске operacije, pismeno i usmeno (do 1.000); – podeli broj brojem prve desetice, sa i bez ostatka, i proveri rezultat; – proceni vrednost izraza sa jednom računskom operacijom; – izračuna vrednost brojevnog izraza sa najviše tri računске operacije; – odredi desetice i stotine najbliže datom broju; – reši jednačinu sa jednom računskom operacijom; – odredi i zapiše skup rešenja nejednačine sa sabiranjem i oduzimanjem; – reši problemski zadatak koristeći brojevni izraz ili jednačinu; – uporedi razlomke oblika sa jednakim imeniocima; 	BROJEVI	<p>Brojevi prve hiljade.</p> <p>Sabiranje i oduzimanje (usmeni i pismeni postupak).</p> <p>Množenje jednocifrenim brojevima i brojem 10 i deljenje</p> <p>brojevima prve desetice sa i bez ostatka (usmeni i pismeni postupak).</p> <p>Zavisnost rezultata od promene komponenata.</p> <p>Jednačine oblika: $a + x = b$,</p> <p>$a - x = b$, $x - a = b$, $a \times x = b$.</p> <p>Nejednačine oblika: $a \pm x < b$,</p> <p>$a \pm x > b$, $x - a < b$, $x - a > b$.</p> <p>Rimske cifre D, M.</p> <p>Upoređivanje razlomaka sa jednakim imeniocima.</p> <p>Decimalni zapis broja sa jednom decimalom.</p>
	GEOMETRIJA	<p>Uzajamni položaji pravih (paralelne prave i prave koje se seku).</p>

<ul style="list-style-type: none"> – rezultat merenja dužine zapiše decimalnim brojem sa jednom decimalom; – uoči i rečima opiše pravilo za nastajanje brojevnog niza; – čita i koristi podatke predstavljene tabelarno ili grafički (stubičasti dijagram i slikovni dijagram); – crta paralelne i normalne prave, pravougaonik i kvadrat; – konstruiše trougao i krug; – imenuje elemente ugla, pravougaonika, kvadrata, trougla i kruga; – razlikuje vrste uglova i trouglova; – odredi obim pravougaonika, kvadrata i trougla, primenom obrasca; – opiše osobine pravougaonika i kvadrata; – preslika geometrijsku figuru u kvadratnoj ili tačkastoj mreži na osnovu zadanog uputstva; – koristi geometrijski pribor i softverske alate za crtanje; – čita, uporedi i pretvara jedinice za merenje dužine, mase, zapremine tečnosti i vremena; – uporedi veličine (dužina, masa, zapremina tečnosti i vreme); – izmeri površinu geometrijske figure zdatom merom (pravougaonikom, kvadratom i trouglom); – primenjuje koncept merenja u jednostavnim realnim situacijama. 		<p>Ugao, vrste uglova.</p> <p>Trougao, vrste trouglova.</p> <p>Kružnica i krug.</p> <p>Pravougaonik i kvadrat.</p> <p>Obim trougla, kvadrata i pravougaonika.</p> <p>Crtanje paralelnih i normalnih pravih pomoću lenjira.</p> <p>Konstrukcije trougla i kružnice.</p> <p>Preslikavanje geometrijskih figura na kvadratnoj mreži.</p>
	<p>MERENJE I MERE</p>	<p>Merenje mase (kg, g, t).</p> <p>Merenje vremena (decenija, vek, sekund).</p> <p>Merenje dužine (mm, km).</p> <p>Merenje zapremine tečnosti (l, dl, cl, ml, hl).</p> <p>Merenje površine geometrijskih figura zdatom merom.</p>

Način ostvarivanja programa: Program matematike predviđa da učenici postupno upoznaju upotrebu reči skup i elemenat i simbole za skup i pripadnost. brojeve prirodnog niza i broj nula; Izdvaj anjem različitih kolekcija objekata vrši se prebrojavanje i zapisivanje brojeva ciframa čime se uči "aritmetička azbuka" i ističe

nezavisnost broja; Uzastopno broj anje navodi ih na otkrivanje zakonitosti formiranja nizabrojeva; Posle obrade operacija sabiranja i oduzimanja uvode se operacije množenja i deljenja Učenici prvo upoznaju svojstva operacije, a zatim objašnjavanje načina računanja; operacije se vrše usmeno. Učenici najpre upoznaju oblike geometrijskih tela. Zatim najprostije geometrijske figure: linije, tačku, duž, pa tek onda pravougaonik, kvadrat, ugao, trougao, krug, prava, ravan, kvadar, kocka.

Naziv predmeta	PRIRODA I DRUŠTVO
Cilj	Cilj učenja Prirode i društva jeste upoznavanje sebe, svog prirodnog i društvenog okruženja i razvijanje sposobnosti za odgovoran život u njemu.
Razred	treći
Godišnji fond časova	72

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> -identifikuje oblike reljefa i površinskih voda u svom kraju; – odredi položaj zadatog objekta u odnosu na istaknute oblike reljefa i površinske vode u svom kraju; – ilustruje primerima kako reljef i površinske vode utiču na život ljudi u kraju; – primeni pravila društveno prihvatljivog ponašanja poštujući prava, obaveze i različitosti među ljudima; – poveže različita zanimanja i delatnosti sa potrebama ljudi u kraju u kome živi; – poveže vrste i značaj saobraćaja u svom kraju sa potrebama ljudi; – primeni pravila bezbednog ponašanja u saobraćaju; – razlikuje čvrsto, tečno i gasovito stanje vode u prirodi i svakodnevnom životu; – poveže temperaturne promene sa promenama zapremine i kretanja vazduha; – očita vrednosti temperature vode, vazduha i tela pomoću termometra; – prikaže veze među živim bićima u različitim životnim zajednicama pomoću lanaca ishrane; – ilustruje primerima odgovoran i neodgovoran 	<p>PRIRODA,</p> <p>ČOVEK,</p> <p>DRUŠTVO</p>	<p>Oblici reljefa: uzvišenja (podnožje, strane, obronci, vrh),</p> <p>ravnice i udubljenja. Reljef u mom kraju.</p> <p>Površinske vode: reka i njene pritoke (leva i desna obala);</p> <p>bara i jezero. Površinske vode u mom kraju.</p> <p>Grupe ljudi: stanovnici i narodi kraja (prava i obaveze; običaji; suživot).</p> <p>Proizvodne i neproizvodne delatnosti i njihova međuzavisnost.</p> <p>Selo i grad, njihova povezanost, zavisnost i međuslovljenost.</p> <p>Značaj i uloga saobraćaja. Putnički, teretni i informacioni saobraćaj.</p> <p>Bezbedno ponašanje učenika na saobraćajnicama u kraju. Oprema za bezbednu vožnju rolera, trotineta i</p>

<p>odnos čoveka prema životnoj sredini;</p> <p>– primeni postupke (mere) zaštite od zaraznih bolesti;</p> <p>– se orijentiše u prostoru pomoću kompasa i orijentira iz prirode/okruženja;</p> <p>– opiše put kojim se može stići od jedne do druge tačke pomoću plana naselja;</p> <p>– identifikuje geografske objekte u svom kraju koristeći geografsku kartu Republike Srbije;</p> <p>– koristi vremenske odrednice (godina, decenija, vek) u svakodnevnim situacijama i prilikom opisivanja događaja iz prošlosti;</p> <p>– prikupi i predstavi podatke o prošlosti porodice i kraja;</p> <p>– poveže jačinu delovanja na telo sa njegovim pređenim rastojanjem;</p> <p>– dovodi u vezu brzinu padanja tela sa njegovim oblikom;</p> <p>– razlikuje prirodne i veštačke izvore svetlosti;</p> <p>– poveže promenu veličine i položaja senke sa promenom položaja izvora svetlosti;</p> <p>– poveže promenu jačine zvuka sa promenom udaljenosti od njegovog izvora;</p> <p>– razlikuje povratne i nepovratne promene materijala;</p> <p>– uoči sličnosti i razlike među tečnostima – teče, promenljivost oblika; providnost, boja, gustina;</p> <p>– odabere materijale koji po toplotnoj provodljivosti najviše odgovaraju upotrebi u svakodnevnom životu;</p> <p>– objasni kako reciklaža pomaže očuvanju prirode;</p>		<p>bicikla.</p> <p>Tečno, gasovito i čvrsto stanje vode. Kruženje vode u prirodi.</p> <p>Promene pri zagrevanju i hlađenju vazduha (promena temperature, zapremina i kretanje vazduha).</p> <p>Merenje temperature vode, vazduha i tela.</p> <p>Uslovi za život, lanac ishrane i međusobni uticaji u životnim zajednicama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kopnene životne zajednice: šume, livade i pašnjaci; • Vodene životne zajednice: bare, jezera i reke. <p>Kultivisane životne zajednice: voćnjaci, povrtnjaci, njive i parkovi.</p> <p>Značaj i zaštita zemljišta i kopnenih životnih zajednica.</p> <p>Značaj i zaštita voda i vodenih životnih zajednica.</p> <p>Životne zajednice u mom kraju i čovekov odnos prema njima.</p> <p>Načini prenošenja i mere zaštite od zaraznih bolesti (grip, zarazna žutica, varičele) i bolesti koje prenose životinje (krpelji, vaške)</p>
<p>– izvede jednostavne oglede/eksperimente i poveže rezultat sa objašnjenjem/zaključkom;</p> <p>– saraduje sa drugima u grupi na zajedničkim</p>	<p>ORIJENTACIJA U</p> <p>PROSTORU I</p> <p>VREMENU</p>	<p>Glavne strane sveta.</p> <p>Umanjeno prikazivanje objekata i prikazivanje iz „ptičije”</p>

<p>aktivnostima;</p> <p>– predstavi rezultate istraživanja (pisano, usmeno, pomoću lente vremena, Power Point prezentacijom i/ili crtežom i dr);</p> <p>-poveže rezultate rada sa uložnim trudom</p>		<p>perspektive.</p> <p>Plan naselja.</p> <p>Geografska karta Republike Srbije: kartografske boje, kartografski znaci).</p> <p>Moj kraj na geografskoj karti Republike Srbije.</p> <p>Vremenske odrednice (datum, godina, decenija i vek).</p>
	<p>PROŠLOST</p>	<p>Istorijski izvori (materijalni, pisani i usmeni).</p> <p>Sadašnjost, prošlost, budućnost: događaji, ljudi i promene u mom kraju. Porodična prošlost (preci i potomci) i znameniti ljudi kraja. Način života danas i u prošlosti – zanimanja, odevanje, ishrana, dečije igre.</p>
	<p>KRETANJE</p>	<p>Kretanje tela po putanji (pravolinijsko i krivolinijsko).</p> <p>Uticaj jačine delovanja na pređeno rastojanje tela.</p> <p>Dejstvo Zemljine teže – padanje tela. Uticaj oblika tela na brzinu padanja.</p> <p>Izvori svetlosti (prirodni i veštački). Kako nastaje senka – oblik i veličina senke.</p> <p>Kretanje proizvodi zvuk: treperenje zategnute žice, glasnih žica; različiti zvuci u prirodi. Zvuk kao</p>

		<p>informacija. Zaštita od buke.</p>
	<p>MATERIJALI</p>	<p>Promene materijala: povratne (istezanje, savijanje, širenje/skupljanje; isparavanje, kondenzovanje, topljenje/očvršćavanje) i nepovratne (sagorevanje, rđanje).</p> <p>Sličnosti i razlike među tečnostima (voda, ulje, deterdžent za pranje sudova, med, mleko, sok od limuna).</p> <p>Voda i druge tečnosti kao rastvarači. Zavisnost brzine rastvaranja od usitnjenosti materijala, temperature tečnosti i mešanja.</p> <p>Toplotna provodljivost materijala.</p> <p>Vazduh kao toplotni izolator u prirodi i svakodnevnom životu (krzno i perje; slojevito oblačenje, vunene rukavice, građevinski blokovi, termos-boca).</p> <p>Značaj reciklaže. Razvrstavanje otpada od plastike, stakla, papira, metala.</p> <p>Racionalna potrošnja.</p> <p>Međusobni uticaj čoveka i okruženja (način na koji čovek menja okruženje), uticaj na zdravlje i život kroz pravila ponašanja koji doprinose održivom razvoju.</p>

Način ostvarivanja programa: Program predmeta priroda i društvo zadržao je postojeći okvir, nastavni plan od 72 časa godišnje ili dva časa nedeljno po razredu. Ponuđeni broj časova je orijentacioni vodič kroz realizaciju navedenih sadržaja programa u procesu nastave. Osnovna interakcija nastave predmeta, nije samo na usvajanju programskih sadržaja već na podsticanju razvojnih potencijala deteta. Navedeni sadržaji su usmereni na razvoj intelektualnih, psihofizičkih i socijalno-afektivnih sfera ličnosti deteta.

Naziv predmeta		MUZIČKA KULTURA
Cilj	Cilj učenja Muzičke kulture je da kod učenika razvije interesovanje i ljubav prema muzici kroz individualno i kolektivno muzičko iskustvo kojim se podstiče razvijanje kreativnosti, estetskog senzibiliteta i duha zajedništva, kao i odgovornog odnosa prema očuvanju muzičkog nasleđa i kulture svoga i drugih naroda.	
Razred	treći	
Godišnji fond časova	36	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> – opiše svoja osećanja u vezi sa slušanjem muzike; – primenjuje pravilan način držanja tela i disanja pri pevanju; – izgovara brojalice u ritmu, uz pokret; – peva po sluhu i sa notnog teksta pesme različitog sadržaja i raspoloženja; – navede osobine tona i osnovne muzičke izražajne elemente; – razlikuje instrumente po boji zvuka i izražajnim mogućnostima; – povezuje karakter dela sa 	SLUŠANJE MUZIKE	<p>Kompozicije različitog karaktera i elementi muzičke izražajnosti (melodijska linija, tempo, ritam, dinamika).</p> <p>Osobine tona: boja (različiti glasovi i instrumenti), trajanje, jačina, tonske visine.</p> <p>Muzički dijalog (hor, glas i hor, glas i instrument, dva glasa, dva instrumenta, jedan svirač, grupa svirača, orkestar).</p> <p>Različiti žanrovi vezani za uobičajene situacije u životu.</p> <p>Muzička priča.</p> <p>Filmska muzika.</p> <p>Muzički bonton.</p> <p>Muzika i zdravlje.</p> <p>Digitalizacija.</p>

<p>izborom instrumenta i muzičkim</p> <p>izražajnim elementima;</p> <p>– prepozna muzičku temu ili karakteristični motiv koji se</p> <p>ponavlja u slušanom delu;</p> <p>– povezuje početne tonove pesama – modela i jednostavnih</p> <p>namenskih pesama sa tonskom visinom;</p> <p>– komunicira sa drugima kroz izvođenje tradicionalnih i</p> <p>muzičkih igara uz pokret;</p> <p>– svira po sluhu i iz notnog teksta ritmičku i melodijsku</p> <p>pratnju;</p> <p>– osmisli i izvede jednostavnu ritmičku i melodijsku pratnju;</p> <p>– osmisli muzički odgovor na muzičko pitanje;</p> <p>– osmisli jednostavnu melodiju na kraći zadati tekst;</p> <p>– izabere odgovarajući muzički sadržaj(od ponuđenih) prema</p> <p>literarnom sadržaju;</p> <p>– poštuje dogovorena pravila ponašanja pri</p>	<p>IZVOĐENJE MUZIKE</p>	<p>Didaktičke muzičke igre.</p> <p>Pravilan način pevanja – držanje tela i disanje.</p> <p>Pravilna dikcija.</p> <p>Pevanje pesama po sluhu</p> <p>različitog sadržaja i karaktera</p> <p>Pevanje pesama uz pokret.</p> <p>Pevanje modela i namenskih pesama i povezivanje njihovih</p> <p>početnih tonova u tonskom opsegu od ha do ce2.</p> <p>Pevanje i sviranje pesama iz notnog teksta.</p> <p>Dečji i alternativni instrumenti i načini sviranja na njima.</p> <p>Instrumentalna pratnja po sluhu.</p> <p>Pevanje i izvođenje muzičkih igara uz sviranje na dečjim</p> <p>instrumentima – pesme uz igru, didaktičke igre, muzičke</p> <p>dramatizacije.</p> <p>Sviranje instrumentalnih aranžmana na dečjim ritmičkim</p> <p>instrumentima i na alternativnim izvorima zvuka.</p> <p>Muzički bonton.</p> <p>Osobine tona: boja (različiti glasovi i instrumenti), trajanje</p> <p>(notna trajanja), jačina (dinamičke oznake – piano, forte, kre-</p> <p>šendo i dekrešendo), tonske visine (od ce1 do ge1).</p> <p>Elementi muzičkog pisma: linijski sistem, violinski</p>
---	--------------------------------	---

slušanju i izvo- đenju muzike; – komentariše svoje i tuđe izvođenje muzike; – samostalno ili uz pomoć odraslih, koristi prednosti		ključ, trajanje tonova (polovina, četvrtina, osmina note i odgovaraju- će pauze) u taktu 2/4. Jedinica brojanja. Taktiranje u 2/4 taktu.
digitalizacije; – učestvuje u školskim priredbama i manifestacijama.	MUZIČKO STVARALAŠTVO	Stvaranje jednostavne ritmičke i melodijske (jednostavne) pratnje. Muzička pitanja i odgovori i muzička dopunjalka. Stvaranje zvučne priče od poznatih muzičkih sadržaja, zvučnih onomatopeja i ilustracija na kraći literarni tekst (učenje u kontekstu).

Način ostvarivanja programa: Nastava muzičke kulture ostvaruje se prožimanjem sledećih aktivnosti: Pevanje i sviranje uz postupno usvajanje i upoznavanje ritmičkih struktura, muzičkog pisma i intonacije. Slušanje muzike i usvajanje osnovnih pojmova iz opšte muzičke kulture; Aktivnosti u muzičkom Stvaralaštvu. Povezivanjem muzičkih sadržaja sa sadržajima ostalih nastavnih predmeta.

Naziv predmeta Razred Godišnji fond časova	LIKOVNA KULTURA Cilj učenja Likovne kulture je da se učenik, razvijajući stvaralačko mišljenje i estetičke kriterijume kroz praktični rad, osposobljava za komunikaciju i da izgrađuje pozitivan odnos prema kulturi i umetničkom nasleđu svog i drugih naroda. treći 72	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
– poštuje instrukcije za pripremanje, korišćenje, održavanje i odlaganje materijala i pribora;	MATERIJALI	Svojstva materijala. Svojstva materijala za likovno oblikovanje – tvrdoća, elastičnost,

<ul style="list-style-type: none"> – poveže umetničko zanimanje i umetnički zanat sa odgovarajućim produktom; – preoblikuje, samostalno ili u saradnji sa drugima, ambalažu i predmete za reciklažu menjajući im upotrebnu funkciju; – izrazi svoje doživljaje, emocije, imaginaciju i zapažanja odabranim materijalom, priborom i tehnikama; – koristi odabrane podatke i informacije kao podsticaj za stvaralački rad; – protumači jednostavne vizuelne informacije i poruke iz svakodnevnog života; – ukaže na sličnosti i razlike koje opaža u umetničkim delima i tradiciji različitih naroda; – izrazi odabrane sadržaje izrazom lica, položajem tela, pokretima ili kretanjem; – rasporedi oblike, boje, linije i/ili teksture kreirajući originalne kompozicije; – razgovara sa vršnjacima o doživljaju prostora, dizajna, umetničkih i učeničkih radova, uvažavajući različitosti; 		<p>rastvorljivost ili postojanost</p> <p>(promene u toku sušenja, u kontaktu sa svetlošću, u kontaktu sa</p> <p>različitim supstancama i podlogama...), materijali koji mogu</p> <p>da se koriste kao alatke (pera, krzno, dlaka, lišće, drvca...). Iz-</p> <p>gled materijala – osnovne i izvedene boje, prirodne i stvorene</p> <p>teksture.</p> <p>Tehnike. Odnos materijala, likovne tehnike i ideje. Proizvodi</p> <p>umetničkih zanata (nakit, umetničke lutke, šeširi, tapiserije,</p> <p>ćilimi, oslikani tekstil, sobne svetiljke i senila, grnčarija,</p> <p>duborez, gravure...). Značaj recikliranja, umetnička reciklaža.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – učestvuje u oblikovanju i uređenju prostora u školi, kod kuće ili u okruženju; – razmatra, u grupi, šta i kako je učio/la i gde ta znanja može primeniti. 	<p>SPORAZUMEVANJE</p>	<p>Govor tela. Pogled, izraz lica, držanje tela, gest i kretanje,</p> <p>odnos verbalne i neverbalne komunikacije.</p> <p>Tumačenje vizuelnih informacija. Vizuelne karakteristike bi-</p> <p>ljaka i životinja, znaci, simboli, uniforme, zastave, nošnje...</p> <p>Pejzaž, portret, autoportret.</p>

		Slika, tekst, zvuk. Kratki animirani filmovi, reklame, bilbordi... Lepo pisanje – plakat, pozivnice, čestitke...
	KOMPOZICIJA	Kompozicija. Dvodimenzionalne i trodimenzionalne kompozicije, organizacija kompozicije, ravnoteža. Ornament. Tradicionalna i savremena upotreba ornamenata, simetrija.
	PROSTOR	Oblici u prostoru. Nepokretni objekti u otvorenom i zatvorenom prostoru (spomenici, umetnička dela, eksponati...). Kom- pozicija u prostoru – postavka izložbe, uređenje prostorije, uređenje škole, uređenje okoline u lokalnoj zajednici... Optičke iluzije na dvodimenzionalnoj podlozi, specijalni efekti na sceni, u filmovima, igricama... Kretanje. Pokret i kretanje u prirodi, okruženju i umetničkim delima

Način ostvarivanja programa: Posmatranjem, opažanjem i uočavanjem neponovljivosti prirode proizaći će potreba za očuvanjem prirode i simboličan izraz karakterističnih elemenata koji će označiti prirodu učenika; Zahtev prilagoditi uzrastu učenika (mogućnostima) čime će biti zadovoljen elementaran zahtev za predviđeno vreme, do dva časa, da učenik završi svoj rad; Voditi razgovor sa učenicima kako bi svaki učenik, pre početka rada, došao do svoje ideje, a na osnovu sadržaja koje se nudi; Učenik će stvarati sopstvene ideje; ispoljiće svoju kreativnost. Predvideti oko 60% obrade novog gradiva i 40% vežbanja. Utvrditi identifikaciju sadržaja, nivo zahteva za učenike; U procesu motivisanja voditi razgovor o predviđenim sadržajima čime će se ostvariti uslovi (oslanjajući se na znanje učenika stečena u drugim oblastima) da svaki učenik pronađe svoju temu za rad; Učenik treba da istražuje, da se trudi da reši problem, a time bude kreativan.

Naziv predmeta	FIZIČKO I ZDRAVSTVENO VASPITANJE
Cilj	Cilj učenja Fizičkog i zdravstvenog vaspitanja je da učenik unapređuje fizičke sposobnosti, motoričke veštine i znanja iz oblasti fizičke i zdravstvene kulture, radi očuvanja zdravlja i primene pravilnog i redovnog fizičkog vežbanja u savremenim uslovima života i rada.
Razred	treći
Godišnji fond časova	108 časova

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> – primeni jednostavne, dvostavne opštepripreme vežbe (vežbe oblikovanja); – pravilno izvodi vežbe, raznovrsna prirodna i izvedena kretanja; – kombinuje usvojene motoričke veštine u igri i svakodnevnom životu; – održava ravnotežu u različitim kretanjima; – koriguje sopstveno držanje tela na osnovu saveta nastavnika; – pravilno drži telo; – pravilno podiže, nosi i spušta teret; – izvede kretanja, vežbe i – sastave uz muzičku pratnju; – izvede dečji i narodni ples; – koristi terminologiju vežbanja; 	FIZIČKE SPOSOBNOSTI	<p>Osnovni sadržaji</p> <p>Vežbe za razvoj snage sa i bez rekvizita.</p> <p>Vežbe za razvoj pokretljivosti sa i bez rekvizita.</p> <p>Vežbe za razvoj aerobne izdržljivosti.</p> <p>Vežbe za razvoj brzine i eksplozivne snage.</p> <p>Vežbe za razvoj koordinacije.</p> <p>Primena nacionalne baterije testova za praćenje fizičkog razvoja i motoričkih sposobnosti.</p>
	MOTORIČKE VEŠTINE SPORT I SPORTSKE DISCIPLINE	<p>Atletika</p> <p>Tehnika trčanja.</p> <p>Istrajno trčanje.</p> <p>Skok udalj zgrčnom tehnikom.</p> <p>Bacanje loptice iz zaleta.</p> <p>Skok uvis prekoračnom tehnikom.</p> <p>Sportska gimnastika</p>

<ul style="list-style-type: none"> – poštuje pravila ponašanja na vežbalištima; – poštuje mere bezbednosti tokom vežbanja; – odgovorno se odnosi prema objektima, spravama i rekvizitima; – primeni pravila igre; – navija i bodri učesnike u igri na način kojim nikoga ne vređa; – prihvati pobedu i poraz kao sastavni deo igre i takmičenja; – uredno odlaže svoje stvari pre i nakon vežbanja i u drugim situacijama; – pravilno izvodi i kontroliše pokrete u različitim kretanjima; – prati promene u težini i visini kod sebe i drugih; – prepozna zdravstveno stanje kada ne treba da vežba; – primenjuje higijenske mere pre, u toku i nakon vežbanja i drugim životnim situacijama; – uredno održava prostor u kome živi i boravi; – koristi zdrave namirnice u ishrani; – povezuje različita vežbanja sa njihovim uticajem na zdravlje; – prepozna lepotu pokreta u vežbanju; 		<p>Vežbe na tlu: vežbe i kombinacije.</p> <p>Preskoci i skokovi.</p> <p>Vežbe u visu, vežbe u uporu i vežbe i vežbe promenama visova i upora.</p> <p>Vežbe ravnoteže na švedskoj klupi i niskoj gredi.</p> <p>Osnove timskih, sportskih i elementarnih igara</p> <p>Između četiri vatre</p> <p>Mini-rukomet.</p> <p>Futsal – „mali fudbal”.</p> <p>Ples i ritmika</p> <p>Vežbe sa vijačom.</p> <p>Vežbe sa loptom.</p> <p>Narodno kolo „Savila se bela loza vinova”.</p> <p>Narodno kolo iz kraja u kojem se škola nalazi.</p> <p>Plivanje</p> <p>Prilagođavanje na vodenu sredinu i osnovna obuka plivanja</p> <p>Poligoni</p> <p>Poligon u skladu sa realizovanim motoričkim sadržajima</p>
<ul style="list-style-type: none"> – se pridržava pravila vežbanja; – vrednuje sopstvena i tuđa postignuća u vežbanju. 	<p>FIZIČKA I</p> <p>ZDRAVSTVENA</p> <p>KULTURA</p>	<p>Kultura vežbanja i igranja</p> <p>Osnovna pravila: Između četiri vatre, Mini-rukometa i</p>

		<p>Futsala.</p> <p>Ponašanje prema ostalim učesnicima u igri (prema sudiji, igračima suprotne i sopstvene ekipe).</p> <p>Čuvanje i održavanje materijalnih dobara.</p> <p>Postavljanje, sklanjanje i čuvanje sprava i rekvizita neophodnih za vežbanje.</p> <p>„Ferplej” (navijanje, pobeda, poraz).</p> <p>Porodica i vežbanje.</p> <p>Vežbanje kao deo dnevnih aktivnosti.</p> <p>Zdrastveno vaspitanje</p> <p>Moje srce – puls.</p> <p>Disanje i vežbanje.</p> <p>Higijena prostora za vežbanje.</p> <p>Značaj voća i povrća u ishrani.</p> <p>Značaj vode za organizam i vežbanje.</p> <p>Postupanje u slučaju povrede.</p>
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Programska koncepcija fizičkog vaspitanja u osnovnoj školi zasniva se na jedinstvu nastavnih, vančasovnih i vanškolskih organizovanih oblika rada, kao osnovne pretpostavke za ostvarivanje cilja fizičkog vaspitanja. Program fizičkog vaspitanja pretpostavlja da se kroz razvijanje fizičkih sposobnosti i sticanje mnoštva raznovrsnih znanja i umenja, učenici osposobljavaju za zadovoljenje individualnih potreba i sklonosti, u krajnjem za korišćenje fizičkog vežbanja u svakodnevnom životu.

IZBORNI PROGRAMI

Naziv predmeta	GRAĐANSKO VASPITANJE
Cilj	Cilj nastave i učenja Građanskog vaspitanja je podsticanje razvoja ličnosti koja je odgovorna prema svojim pravima i pravima drugih, otvorena za dogovor i saradnju i spremna da aktivno učestvuje u životu školske i lokalne zajednice, uvažavajući principe, procedure i vrednosti demokratskog društva.
Razred	treći
Godišnji fond časova	36 časova

ISHODI Po završenom razredu učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> – svojim ponašanjem pokazuje da prihvata različitost drugih; – prepoznaje u svom okruženju primere nejednakog postupanja prema nekoj osobi ili grupi na osnovu nekog njihovog ličnog svojstva; – se ponaša na način koji uvažava sopstvene i tuđe potrebe, prava i osećanja u svakodnevnim situacijama; – prepoznaje primere solidarnosti u svom okruženju, pričama, filmovima; – ukaže vršnjacima na osobe ili grupe u svom okruženju kojima je potrebna pomoć i podrška; – objasni razliku između saosećanja, solidarnosti i sažaljenja na datom primeru; – ukaže na uprošćeno, pojednostavljeno, generalizovano i najčešće netačno prikazivanje nekoga na prikazanim primerima; 	<p>LJUDSKA PRAVA svi različiti a svi ravnopravni</p>	<p>Različitost</p> <p>Život u zajednici u kojoj bi svi ljudi bili isti (po polu, uzrastu, veri, nacionalnosti, obrazovanju, interesovanju). Različitost kao bogatstvo jedne društvene zajednice. Otvorenost i zatvorenost za različitosti. Različitosti u našoj lokalnoj zajednici.</p> <p>Ravnopravnost muškaraca i žena</p> <p>Uvažavanje razlika uz jednaka prava, odgovornosti i mogućnosti. Dečaci i devojčice – sličnosti i razlike, ista prava i mogućnosti.</p> <p>Osetljive društvene grupe</p> <p>Grupe kojima je usled specifičnih razlika potrebna dodatna podrška kako bi imale iste šanse i mogle ravnopravno da se uključe u život zajednice i ostvare svoje potrebe i prava.</p> <p>Stereotipi i predrasude</p> <p>Uprošćeno, pojednostavljeno, generalizovano i najčešće netačno prikazivanje nekoga (svi dečaci su, sve devojčice su, svi Romi su). Negativno mišljenje pojedinaca o nekome ko se ne poznaje dovoljno. Stereotipi i predrasude kao osnov za diskriminaciju.</p> <p>Diskriminacija</p> <p>Nejednako postupanje prema osobi ili nekoj grupi na osnovu nekog njihovog ličnog svojstva (pol, uzrast, vera,</p>

<p>– navede nekoliko institucija u svom okruženju koje brinu o potrebama i pravima građana, posebno dece;</p> <p>– navede šta bi voleo da ima u svojoj lokalnoj zajednici što sada nedostaje;</p> <p>– traži pomoć u situacijama kršenja svojih ili tuđih prava;</p> <p>– navede jedno udruženje građana u svom okruženju i opiše čime se bavi;</p> <p>– opiše na koje sve načine deca njegovih/njenih godina mogu da brinu o svojoj lokalnoj zajednici;</p> <p>– pažljivo sluša sagovornika, slobodno iznosi mišljenje, obrazlaže ideje, daje predloge i prihvata da drugi mogu imati drugačije mišljenje;</p> <p>– ispoljava zainteresovanost za saradnju i učešće u grupnom radu;</p> <p>– zajedno sa ostalim učenicima učestvuje u pronalaženju osoba kojima je potrebna pomoć, u izradi plana i realizaciji akcije, njenoj promociji i vrednovanju.</p>	<p>DEMOKRATSKO DRUŠTVO Jai drugi u lokalnoj zajednici</p>	<p>nacionalnost, obrazovanje, invaliditet), što za posledicu ima narušavanje njihovih prava i dostojanstva. Jednako postupanje prema nejednakima kao vid diskriminacije. Etiketiranje, ružni nadimci kao vid diskriminacije.</p> <p>Lokalna zajednica</p> <p>Mesto gde građani zadovoljavaju najveći broj svojih potreba i ostvaruju najveći broj svojih prava. Potrebe i prava koje deca zadovoljavaju u lokalnoj zajednici</p> <p>– za obrazovanjem, zdravstvenom zaštitom, odmorom, igrom, učestvovanjem u sportskim, kulturnim i umetničkim aktivnostima.</p> <p>Komunalne usluge</p> <p>Usluge od opšteg interesa za sve građane lokalne zajednice– voda, prevoz, putevi, parking, otpad, osvetljenje, parkovi, pijace, dimničari.</p> <p>Institucije i organizacije</p> <p>Lokalne zajednice u oblasti obrazovanja, kulture, zdravlja, sporta i rekreacije, očuvanja okoline, bezbednosti, verske organizacije. Aktivnosti i doprinosi udruženja građana u lokalnoj zajednici.</p> <p>Naša lokalna zajednica</p> <p>Briga naše lokalne zajednice o potrebama i pravima svojih građana. Briga naše lokalne zajednice o deci različitih svojstava (pol, uzrast, siromaštvo, zdravlje). Dostupnost sadržaja u našem okruženju slepim ili gluvim osobama, roditeljima sa dečijim kolicima ili osobama u invalidskim kolicima (pešački prelazi, škola, dom zdravlja, prodavnica, prevoz). Briga dece o svojoj lokalnoj zajednici – o otpadu, biljkama i životinjama, spomenicima kulture, umetničkim delima, potrošnji vode, pružanje pomoći onima kojima je to potrebno. Udruženje građana u našem okruženju nekad i sad.</p>
	<p>PROCESI U SAVREMENOM SVETU Snaga uzajamne</p>	<p>Solidarnost</p> <p>Potreba uzajamne brige i odgovornosti među ljudima. Lažna solidarnost. Razlika između saosećanja, sažaljenja i solidarnosti. Primeri akcija solidarnosti u našoj lokalnoj</p>

	pomoći	<p>zajednici (mobe, dobrovoljno davanje krvi i humanitarne akcije za lečenje bolesnih, SMS akcije prikupljanja novca). Situacije u kojima svakome može biti potrebna pomoć (bolest, siromaštvo, ratovi, poplave, zemljotresi, požari, migracije). Mediji kao podrška solidarnosti.</p> <p>Volontiranje</p> <p>Dobrovoljno angažovanje pojedinaca i grupa u pružanju pomoći ljudima, životinjama, biljkama. Motivi volontera – verovanje u snagu uzajamne pomoći, čovekoljublje i humanost. Volonterske akcije učenika/učenica škole u lokalnoj zajednici (čišćenje javnih površina, sađenje biljaka, pomoć starim ljudima, udomljavanje napuštenih kućnih ljubimaca). Aktivnosti volontera Crvenog krsta u našoj lokalnoj zajednici.</p>
	<p>GRAĐANSKI AKTIVIZAM</p> <p>Akcija solidarnosti u lokalnoj zajednici</p>	<p>Planiranje i izvođenje akcije solidarnosti u lokalnoj zajednici. Utvrđivanje kome je u zajednici potrebna pomoć. Određivanje cilja akcije. Priprema plana akcije – podela uloga, dogovor o rokovima, načinu realizacije. Izvođenje i dokumentovanje akcije – video, fotografije, tekstovi i sl. Promocija akcije na nivou škole – prikazivanje drugim odeljenjima, roditeljima i sl., pravljenje postera ili panoa, objavljivanje priloga u školskom listu. Vrednovanje akcije – čime smo zadovoljni, šta je moglo biti bolje.</p>

Način ostvarivanja programa: Uobličavanje i poimanje ličnih autentičnih doživljaja učenika kroz razmenu u grupi, a ne prenošenje gotovih znanja, tuđih uvida. Kroz igru ostvaruju i istražuju raznovrsna divergentna rešenja za probleme sa kojima se suočavaju; Činioci koji su od suštinskog značaja za kvalitetnu i razvojno podsticajnu razmenu:

1. Jasno artikulisanje cilja aktivnosti i dogovor o pravilima kojih treba da se pridržavaju učesnici
2. Raspored sedenja (po mogućnosti u krug) koji omogućuje svim učesnicima razmene da vide jedni druge

MATERNJI JEZICI SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

MADARSKI JEZIK SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

A tantárgy neve	MAGYAR NYELV - anyanyelvápolás
Cél	<p><i>A magyar nyelv – anyanyelvápolás tanításának célja, hogy a szerb nyelvű tagozatra járó magyar anyanyelvű tanulók elsajátítsák a magyar nyelv alapvető nyelvhasználati szabályait, és megfelelő módon tudják magukat kifejezni szóban, tudatosuljon bennük az anyanyelv fontossága a nemzeti identitás megőrzése szempontjából.</i></p>
Osztály	harmadik
Évi óraszám	72 óra
KIMENET	RÉSZTERÜLET/
	TARTALOM

A tanév végére a tanuló:	TÉMA	
<p>Megérti az elolvasott, kimondott mondatokat;</p> <ul style="list-style-type: none"> – alapszinten képes verbális kommunikációra; – meg tudja nevezni a szöveg szereplőit, a cselekmény helyét és idejét; – rövid szóbeli üzenetet fogalmaz meg, megfelelő szavakkal; – képes rövidebb szövegek alkotására; – kívülről/fejből mond rövid népköltészeti alkotást, drámai szöveget, gyermekverset; – képes egyszerű beszédhelyzetek eljátszására; – a felolvasott rövid szöveggel kapcsolatban tud a feltett kérdésekre válaszolni (elmesélni a szöveg tartalmát). 	NYELVI KULTÚRA	<p>Beszéd</p> <p>Szókincsfejlesztő és mondatalkotási gyakorlatok. Irányított és szabadon folytatott beszélgetés (párbeszéd). Az életkornak megfelelő rövid mesék, történetek. Vázlat. Nyelvi játékok. Beszélgetések, szituációs játékok. Élménybeszámoló, egy szöveg tartalmának elmesélése. Dráma-és dramatizált szövegek, színpadi improvizációk. Jelenetek előadása és bábozás. Szituációs játék. Hibás szórendű mondatok javítása. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése.</p> <p>Önellenőrzés, közös javítás.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Figyelmesen hallgatja beszédpartnerét, és nem szakítja félbe; – meghallgatja, megérti és értelmezi az üzenetet; – megérti a felolvasott, rövid ismeretterjesztő szöveget; – átéli az irodalmi szöveget a bemutató olvasás során. 	Befogadás	<p>Valós vagy szimulált helyzetek. Szóbeli közlés befogadása. Felolvasott szöveg befogadása. Utasítás, szóbeli üzenet. A másokra figyelmet fejlesztő játékok. Ismeretterjesztő szöveg bemutatása.</p> <p>Irodalmi szöveg bemutatása.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Elsajátította a magyar ábécé betűit; – eszközhasználat szintjén tud nyomtatott és írott betűkkel írni; – képes a mondatok helyes megszerkesztésére és a tartalmilag összetartozó mondatok összekapcsolására; – tud rövid üzeneteket írni; – ügyel a szórendre, a különböző mondatfajták helyes használatára; – le tudja írni a rövid szöveg tartalmát kérdések segítségével vagy azok nélkül; – összefüggő mondatokat ír, és betartja az időrendi sorrendet; – 4-6 mondatos elbeszélő fogalmazást ír közös vagy egyéni élmény alapján; – közös terv alapján adott témáról, tárgyról, növényről, 	Írás	<p>Másolás, tollbamondás, közös fogalmazás lejegyzése. Hibás szórendű mondat javítása. Gondolattérkép készítése és alkalmazása. Vázlatkészítés. A mondatfajták kommunikációs szerepe. Iskolai és házi olvasmány. Kép, képsor, megadott szavak. Hiányos vázlat kiegészítése. Tartalmilag összefüggő mondatok írása. A cím és a tartalom kapcsolata. Szerkezeti egységek. Iskolai és házi olvasmány. Megfigyelés, anyaggyűjtés. Vázlat, vázlatkészítés, címadás. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése. Szólások, szóláshasonlatok jelentése. Önellenőrzés, javítás.</p>

<p>állatról írásban összefüggő mondatokat alkot; – kerüli a szóismétlést; – az új szavakat megfelelő módon építi be szókincsébe; – képes saját szövegének javítására.</p>			
<p>– Felismeri a verset, az elbeszélést és a mesét (tanmese és tündérmese); – meghatározza a szöveg témáját; – meghatározza a szöveg számára kevésbé érthető tartalmi elemeit; – meghatározza a szöveg cselekményét, annak idejét és helyét; – elsajátítja a hangos és néma olvasás technikáját; – felismeri a szereplőket, és meg tudja különböztetni őket a pozitív és negatív tulajdonságaik alapján; – képes rövid szöveget értelmezni; – felismeri a rímet.</p>	<p>IRODALOM</p>	<p>ISKOLAI OLVASMÁNYOK</p> <p>Költészet: Petőfi Sándor: Füstbement terv – József Attila: Altató – Weöres Sándor: Szán megy el az ablakod alatt – Devecseri Gábor: Tavaszhívogató – Szabó Lőrinc: Esik a hó – Nagy László: Dióverés</p> <p>Próza: – Mikszáth Kálmán: Madárfészek – A kőleves (népmese) – La Fontaine: A nyúl meg a teknős – A kígyóbőr (vajdasági magyar népmese) – Az égig érő paszuly (népmese) – Mit gondolt Kinizsi Pál a maga fejről? (monda) – Gyurkovics Tibor: Rád nem lehet számítani – Adaptált szövegek</p> <p>Népköltészeti alkotások: Közmondások, szólások, népi mondókák és gyermekjátékok, találós kérdések, sorolók és ünnepköszöntők.</p> <p>Drámai szövegek: drámai szövegek gyermeklapokból</p> <p>Tudományos és ismeretterjesztő szövegek: A magyar nemzeti kultúra elemeivel kapcsolatos szövegek. Válogatás a gyermekenciklopédiák és a gyermeklapok szövegeiből.</p> <p>Irodalomelméleti fogalmak: – vers (versszak, verssor); – mese (tündérmese, állatmese); – párbeszéd, dráma; – a cselekmény; helye és ideje; – a mű szereplője – külső és belső tulajdonságai és cselekedetei.</p>	
<p>– Felismeri, megkülönbözteti és alkalmazza a kijelentő, a kérdő és a felszólító mondatokat a beszédben és az írásban; – helyesen használja a megtanult rokon értelmű szavakat és az ellentétes jelentésű szavakat; – odafigyel a helyes szórendre; – megkülönbözteti a különféle időben végbemenő cselekvéseket, történéseket; – a mondatvégi írásjeleket helyesen használja az egyszerű</p>	<p>NYELVTAN</p>	<p>Csoportmunka, nyelvi játékok alkalmazása. A szerb nyelv hangrendszerétől eltérő magyar hangok ejtésének gyakorlása. Mondókák, versek hangosan történő felolvasása. A hosszú magánhangzók és mássalhangzók minél pontosabb kiejtésének begyakorlása. Beszélgetés. Párbeszéd folytatása játék keretében, illetve ismert szöveggel kapcsolatban. Képek alapján történet elmondása. Olvasmány alapján történet elmondása és leírása. Nyelvhelyességi gyakorlatok. Saját élmény, tapasztalat, vélemény megfogalmazása szóban. Hibás szövegek javítása. Üzenet írása.</p>	

<p>mondatok végén; – helyesen használja az igeidőket beszédben és írásban; – felismeri a köznevet és a tulajdonnevet, és helyesen írja le őket; – képes többes számú főneveket alkotni; – alkalmazni tudja a melléknevet a nyelvhasználatban; – megérti a névmások (személyes, mutató, kérdő) alkalmazását a beszédben és a szövegben; – A hosszú magánhangzókat és mássalhangzókat helyesen használja írásban.</p> <p>– a j hangot biztonságosan jelöli a tanult szófajok körében.</p>		<p>Saját élmény megfogalmazása, leírása.</p> <p>Helyesírási gyakorlatok.</p>
---	--	--

A tanterv megvalósításának módja: A nyelvi kifejezőképesség közvetlen kapcsolatban áll az egyén megismerő képességének a fejlődésével általában. A nyelvtanulás, a nyelv szerkezetének és szerepének megismerése sokkal eredményesebb, ha a tanító/tanár a nyelvet a kommunikáció szolgálatába állított természetes eszköznek fogja fel, mintha a nyelvi szabályokat elszigetelten, kontextusok nélkül tanítaná. Alapvető feladat az értelmes, kifejező beszédtechnika, a beszédmegértés és a nyelvi kommunikáció alakítása, a tanulók nyelvi tudásának továbbfejlesztése, melynek során lényeges a magyar nemzeti kultúra elemeinek megismerése. A tanítási részterületek összefüggnek egymással, és nem lehet őket egymástól elkülönítve tanítani.

Naziv predmeta	VERSKA NASTAVA – KATOLIČKA VERONAUKA	
Cilj	<p>Cilj nastave Veronauka je da u skladu sa župskom katehezom pomogne detetu aktivnije uključenje u liturgijsku zajednicu. Naime, u ovoj dobi se djeca pripuštaju, koja to žele, prvoj pričesti. Među njima dakle nastaje jedno osobito zajedništvo koje nije više samo razredno nego „stolno“, to znači zajedništvo oko oltara. Kako je sama pričest po naravi komunitarni sakrament i izgrađuje zajedništvo sa Bogom i ljudima, odgojni cilj je ugraditi preko veronauka radost druženja i u Crkvi oko oltara. Cilj je da dijete nauči kako Bog deli sebe kao kruh drugima, da i mi budemo kruh drugima.</p>	
Razred	treći	
Godišnji fond časova	36 časova	
<p>ISHODI</p> <p>Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:</p> <ul style="list-style-type: none"> • da izrazi potrebu zajedništva, suradnje i pomaganja među učenicima • da zauzme stav poštovanja i 	<p style="text-align: center;">I</p> <p style="text-align: center;">NAŠI VERONAUČNI SUSRETI</p> <hr/> <p style="text-align: center;">II</p> <p style="text-align: center;">BOG JE NAŠ SPASITELJ</p>	<p>1. Opet smo zajedno - znakovi ljubavi i dobrote</p> <p>2. Vidio sam vašu nevolju (Izrael u egipatskom sužanjstvu)</p>

<p>zajedništva</p> <ul style="list-style-type: none"> • da prihvati s poštovanjem razlike kao puta u izgradnji dobrih međuljudskih odnosa u školi i razredu • da uoči Božju brigu za izraelski narod • da shvati da Bog traži od čovjeka suradnju • da shvati kako je Bog prisutan u životima ljudi • da usvoji značenje riječi "Jahve" 		<ol style="list-style-type: none"> 3. Bog se objavljuje Mojsiju 4. Deset egipatskih zala 5. Pashalna noć 6. Prijelaz preko Crvenog mora i izlazak 7. Bog hrani svoj narod u pustinji 8. Bog daje Deset zapovijedi 9. Isusov zakon ljubavi 10. Ponavljanje i sistematizacija obrađenih nastavnih tema
<ul style="list-style-type: none"> • da uoči djelovanje Božje po ljudima u svijetu • da razumije pojam pustinje u Starom zavjetu • da razumije zapovijedi kao pomoć za uspjeh u životu • da spozna ljubav kao temelj života i ljudske sreće da uoči Božju dobrotu prema ljudima koja se iskazuje preko ljudi • da bolje shvati Marijinu suradnju u povijesti spasenja • da prepozna Božje zajedništvo s čovjekom po rođenju Isusa Krista 	<p>III</p> <p>BOG JE DOŠAO MEĐU LJUDE</p>	<ol style="list-style-type: none"> 11. Znakovi Božje dobrote - Sv. Nikola znak čudesne Božje ljubavi prema čovjeku 12. Naviještaj Isusova rođenja Mariji 13. Radost Marije i Elizabete 14. Bog postaje čovjekom - rođenje Spasitelja svijeta 15. Isus - Spasitelj svih ljudi (poklon kraljeva) 16. Iznad svakog čovjeka sjaji zvijezda 17. Ponavljanje i sistematizacija obrađenih nastavnih tema
<p>da razume neke nove pojmove: Prvorođenac, Spasitelj</p> <ul style="list-style-type: none"> • da bolje shvati novi Savez, prijateljavanje s Bogom na nov način • da predoči društvene prilike vremena u kojem je živio Isus Krist 	<p>IV</p> <p>ISUS POZIVA NA POMIRENJE</p>	<ol style="list-style-type: none"> 18. Ljudi i njihova krivnja 19. Naši grijesi i Božje mislostrde - prispodoba o dobrom ocu (Lk 15) 20. Isus daje priliku za novi početak - Zakej (Lk 19) 21. Sakrament pomirenja - kao put obraćenja 22. Isusova smrt i uskrsnuće temelj oprostjenja - Uskrsli darovatelj

<ul style="list-style-type: none"> • da se otvori prema vrijednostima mira, pomirenja, opraštanja i tolerancije 		<p>mira</p> <p>23. Ponavljanje i sistematizacija obrađene nastavne teme</p>
<ul style="list-style-type: none"> • da prepozna životna iskustva koja doprinose jačanju odnosa Boga i čovjeka • da pristupi sakramentu pomirenja • da razumije i prihvati Kristovu žrtvu na križu za spas čovječanstva • da prihvati sakrament pomirenja kao osobni susret s Bogom dobrim Ocem <p>da uoči kako ono što je dato u prirodi može imati i dodatno značenje za čovjeka</p> <ul style="list-style-type: none"> • da shvati odnos Posljednje večere i Kristove smrti na križu, ali i prepoznavanju po lomljenju kruha na putu u Emaus 	<p>V</p> <p>U EUHARISTIJU - ISUS JE MEĐU NAMA</p>	<p>24. Kruh je više od kruha - Isusovo darivanje kruha (Iv 6,1-13)</p> <p>25. Vino je više od vina - Kana Galilejska (Iv 2,1- 12)</p> <p>26. Isusova Posljednja večera (Lk 22,19-20; Iv 6,51)</p> <p>27. Prepoznaše ga po lomljenju kruha - Emaus (Lk 24,13-35)</p> <p>28. Naše slavlje svete mise</p> <p>29. Prisutnost Isusa Krista u kruhu i vinu</p> <p>30. Podijeli svoj kruh s gladnima</p> <p>31. Priprava na prvu pričest</p> <p>32. Slavlje prve svete pričesti u župnoj zajednici</p>
<ul style="list-style-type: none"> • da uoči važnost vjerovanja u Kristovu prisutnost u prilikama kruha i vina • da budnije i svjesnije sudjeluje na misnim slavljinama • da bolje shvati značenje deljenja i sam poželi to činiti • da razumije euharistiju kao izvor zajedništva Crkve • da sudjeluje s razumijevanjem u slavlju Prve pričesti <p>da bolje razume Božju prisutnost u sakramentima Crkve</p> <ul style="list-style-type: none"> • da bude otvoren za susret s Isusom u molitvi, sakramentima pomirenja i euharistije 	<p>VI</p> <p>BOG NAS LJUBI</p>	<p>33. Isus je uvijek među nama</p> <p>34. Isus je prisutan u sakramentima</p> <p>35. Na praznicima svjedočimo Isusovu dobrotu</p> <p>36. Ponavljanje i sistematizacija obrađene nastavne teme</p>

• da svedoči Isusovu dobrotu u susretima s drugima i u uzajamnom pomaganju		
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Iz doživljenih iskustava prelazi se na istine, iz kojih se potom vraća na svakodnevnu njihovu primjenu. Kratko ponavljanje sadržaja predhodnog sata, i posebno osvjetljavanje onoga što će poslužiti kao temelj za aktualni sat. Nakon postavljanja cilja, prelazi se na obradu novih nastavnih sadržaja, gdje se zapravo objašnjava učeniku, što to znači da „smo u zajednici s Bogom“, ističući što to znači za nas i za ljude oko nas. Ovako usvojeno gradivo, u skladu sa odgojnim ciljem, mora naći svoju primjenu u životu učenika. Razgovara se zašto i kako treba zahvaliti Bogu za roditelje, braću i prijatelje. Ovakva spoznaj a i dječje iskustvo se oslanjaju na njegov doživljaj i na tekst Svetog Pisma.

Naziv predmeta	VERSKA NASTAVA – REFORMATSKA VERONAUKA	
Cilj	Cilj nastave versko vaspitanje Reformatorske hrišćanske crkve jeste vrednovanje vjerskih i socijalnih datosti u kršćanstvu i ljudskoj zajednici sa naglaskom na odgovorno stvaranje boljega svijeta. Mlade vodimo onim stavovima i istinama koje naučava Katekizam Katoličke crkve. Ovdje donosimo samo naslove pojedinih nastavnih tema i jedinica.	
Razred	treći	
Godišnji fond časova	36 časova	
ISHODI	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:		

<p>Misao vodilja nastave versko vaspitanje trećeg razreda jeste izgradnja kompletne i odgovorne osobe u odnosu prema sebi, prema vjerskim vrednotama, prema drugim ljudima i konačno da se osjeća pozvanim da te vrednote ne samo spoznaje i govori nego i potvrđuje životom.</p> <p>Teme omogućuju mladom čovjeku samokontrolu, upućuju ga na izvor nadahnuća, odgajaju za izgradnju pravilnih stavova prema drugima i konačno upućuju na funkcionalnost vjere u njegovom životu.</p>	<p>Stari zavjet. Novi zavjet. Rođenje Mojsija. Misija Mojsijeva. Zadaci Mojsija. Bog dodeli zadatke Mojsiju. Pretnje o desetom patnju. Pasha. Udaljivanje od Božje milosti. Mojsijeva opomena. Misija Isusa Navina. Zauzimanje države (Israela). Vreme sudije. Značajnije sudije. Gedeon kao sudija i vojskovođa. Pobeda Gedeona nad madijanima. Život Samsona. Pad Samsona Smrt Samsona. Samuil. Samuilova poslušnost. Davidova hrabrost. Tajna Davidove pobede. David kao kralj. David kao autor dela psalme. Isus se sprema ući u Jerusalim. Učenici nađu magarca. Narod dočeka Isusa kao kralja. Strogost Isusa. Zapovest Isusa. Juda se dogovorio sa vojnicima o izdaji Isusa. Izdaja. Šta znači sveta večera? Zašto je Isus želeo da verni primaju svetu večeru? Borba u Getsimaniji. Jakov, Jovan i Petar. Isus pred Pilatom. Lažne tužbe protiv Isusa. Apostolsko verovanje ima tri dela: 1. Govori o Bogu Ocu i o stvorenju. 2. Govori o Bogu Sinu i našem spasenju. 3. Govori o Bogu Duhu Svetom i o našem posvećenju. Gde se održava bogoslužjenje (mesto)? Po čemu raspoznamo crkve?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.Neka saznanje (opšte) iz svetog pisma I deo 2.Iz koliko delova sastoji sveto Pismo? 3.Mojsije I deo 4.Mojsije II deo 5.Mojsije III deo 6.Ponavljanje 7.Ponavljanje 8.Deset zapovesti(Zakon Božji) 9.Zlatno tele 10.Misija Isusa Navina 11.vreme sudije 12.Gedeon 13.Samson 14.Ponavljanje 15.Ponavljanje 16.Samuil 17.David i Goliat 18.David 19.Ponavljanje 20.Ponavljanje 21.Isusov ulazak u Jerusalim 22.Čišćenje hrama 23.Juda 24.Sveta večera 25.Borba u Gesimaniji 26.Isus pred Pilatom 27.Ponavljanje 28.Ponavljanje 29.Apostolsko verovanje 30.Molitve – prilikom ulaza u crkvu 31.Molitve – prilikom izlaska iz crkve 32.bogoslužjenje reformatske crkve 33.Ponavljanje na kraju školske godine 34. Ponavljanje na kraju školske godine 35. Ponavljanje na kraju školske godine 36. Ponavljanje na kraju školske godine
--	--	---

Način ostvarivanja programa: Verska nastava je zajedničko delo veroučitelja i veroučenika. Polazište nastave je konkretna stvarnost. Iz doživljenih iskustava prelazi se na istine, iz kojih se potom vraća na svakodnevnu njihovu primenu. Ovakav način saznanja ima vlastiti red: upoznavanje (obrada novih sadržaja), ponavljanje, primena i proveravanje, sređivanje (sistematizacija). To je makro struktura ovakvog načina saznanja. Međutim, i ovi delovi imaju svoju strukturu. Primer: način saznanja poseduje sledeće stupnjeve: postavljanje cilja, motivisanje, obrada novih nastavnih sadržaja, učenje, induktivni i deduktivni zaključci, tačni i netačni dokazi, formulisanje zapamćenih činjenica... U primeni sadržaj ima sledeće delove: problem, postavljanje cilja, rešavanje problema, zadatka, upoznavanje prilika i uvežbavanje. Kod saznavanja, pred očima treba imati fizionomiju grupe i pojedinca. U okviru časa obrade novog nastavnog gradiva vrši se primena, ponavljanje i vrednovanje obrađenog gradiva.

Naziv predmeta	VERSKA NASTAVA - ISLAMSKA VERONAUKA
Cilj	<p>Cilj nastave islamske vjeronauke u osnovnom obrazovanju i vaspitanju je da pruži učeniku osnovni vjernički pogled na svijet, sa posebnim naglaskom na vjernički praktični život, a takođe i budući vječni život.</p> <p>To znači da djeca na način primjeren njihovom uzrastu upoznaju vlastitu vjeru u njenoj duhovnoj, moralnoj, socijalnoj, misionarskoj i drugim dimenzijama.</p> <p>Izlaganje vjerskog viđenja i postojanja svijeta obavlja se u otvorenom i tolerantnom dijalogu sa ostalim naukama i teorijama.</p>
Razred	treći
Godišnji fond časova	36 časova

ISHODI Po završenom razredu učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
- upoznaju šta treba da učine prije namaza, - znaju koje su radnje sastavni dio namaza,	UVOD	1. Upoznavanje učenika sa nastavnim programom ovog razreda 2. Poslušnost roditeljima je naredba Uzvišenog Gospodara
- upoznaju način obavljanja jutarnje molitve, - upoznaju vrste jela i pića koje musliman smije jesti, - upoznaju način ponašanja muslimana pri jelu i piću, - upoznaju dokaz da je Uzvišeni Allah stvorio prirodu, - upoznaju Kur'anske sure koje	NAMAZ	3. Namaski šartovi-priprema za namaz 4. Namaski ruknovi-sastavni dijelovi namaza 5. Tri pravila o klanjanju dnevnih namaza 6. Obnavljanje pređenog gradiva 7. Sabah namaz (jutarnja molitva)

<p>ukazuju na važnost vremena, - upoznaju način uzimanja abdesta.</p>	<p>ISHRANA MUSLIMANA</p>	<p>8. Muslimani jedu zdravu i čistu hranu</p> <p>9. Ponašanje pri jelu i piću</p> <p>10. Obnavljanje pređenog gradiva</p> <p>11. Alah dž.š. je Stvoritelj prirode</p> <p>12. Muhamed a.s. u plemenu Benu Sad</p> <p>13. Alah dž.š. je stvorio čovjeka u najljepšem obliku</p> <p>14. Obnavljanje gradiva</p> <p>15. Važnost vremena u životu vjernika</p> <p>16. Alah dž.š. se kune vremenom</p> <p>17. Svaki posao ima svoje vrijeme</p> <p>18. Obnavljanje gradiva</p> <p>19. Način uzimanja abdesta (vjersko pranje prije molitve)</p> <p>20. Način stajanja u namazu</p> <p>21. Način odijevanja osobe koja obavlja namaz</p> <p>22. Obnavljanje gradiva</p> <p>23. Podne namaz</p> <p>24. Muhamed a.s. kod svog amidže</p> <p>25. Alah je stvorio dan i noć, sunce, mjesec i zvijezde</p> <p>26. Obnavljanje gradiva</p>
---	--------------------------	---

		27. Dužnosti prema samom sebi 28. Bog sve vidi 29. Ikindija namaz 30. Obnavljanje gradiva 31. Musliman je muslimanu brat 32. Akšam namaz 33. Jacija namaz 34. Obnavljanje gradiva 35. Obnavljanje gradiva 36. Obnavljanje gradiva
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Vjerska nastava je zajedničko djelo vjeroučitelja i učenika. Polazište je konkretna stvarnost. Iz doživljenih iskustava prelazi se na istine iz kojih se potom vraća na svakodnevnu njihovu primjenu. Ovakav način saznanja ima svoj red: upoznavanje (obrada novih sadržaja), ponavljanje, primjena i provjeravanje, sređivanje (sistemizacija). To je makro struktura ovakvog načina saznanja. Međutim, i ovi dijelovi imaju svoju mikro strukturu. Tako, na primjer: način saznanja posjeduje sljedeće stupnjeve: postavljanje cilja, motivisanje, obrada novih nastavnih sadržaja, učenje. Treba imati pred očima fizionomiju grupe i pojedinca, a takođe u okviru časa na kojem se obrađuju novi sadržaji, vrši se primjena i obnavljanje obrađenog gradiva.

Naziv predmeta	ČUVARI PRIRODE	
Cilj	Cilj Razvijanje svesti o potrebi i mogućnostima ličnog angažovanja u zaštiti životne sredine, usvajanje i primena principa održivosti, etičnosti i prava budućih generacija na očuvanu životnu sredinu.	
Razred	treći	
Godišnji fond časova	36 časova	
ISHODI	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:		
- razumevanje pojava vezanih za neposrednu životnu sredinu;	ŽIVOTNA SREDINA	- Povezivanje osnovnih elemenata životne sredine i njihov značaj.
- prepoznavanje negativnih pojava u		- Uticaj čoveka na životnu sredinu

<p>čovjekovom odnosu prema životnoj sredini (kvalitet vode, vazduha, zemljišta, hrane, biljnog i životinjskog sveta);</p>		<p>(kvalitet vazduha, vode, zemljišta...).</p> <p>- Pravila ponašanja u prirodi.</p>
<p>- uočavanje uzročno-posledičnih veza u životnoj sredini;</p> <p>- uočavanje uzročno-posledičnih veza u životnoj sredini izvođenjem jednostavnih oglada;</p>	<p>PRIRODNE POJAVE I PROMENE U ŽIVOTNOJ SREDINI</p>	<p>- Prirodne pojave i promene u neposrednoj životnoj sredini.</p> <p>- Uočavanje (prirodnih) promena na živoj prirodi u neposrednoj okolini.</p> <p>- Veze između životinja i biljaka, staništa i načina života; lanci ishrane.</p>
<p>- vaspitavanje učenika da čuva i uređuje prostor u kome živi i uči;</p> <p>- sticanje navika odgovornog ponašanja prema životinjama;</p> <p>- razvijanje interesovanja i sposobnosti za aktivno upoznavanje i čuvanje životne sredine;</p> <p>- rešavanje jednostavnih problem-situacija</p> <p>- samostalno i u timu; - razvijanje pravilnog stava i kritičkog mišljenja.</p>	<p>ZAGAĐIVANJE ŽIVOTNE SREDINE</p>	<p>- Zagađivanje vode (izvori, posledice i zaštita).</p> <p>- Zagađivanje vazduha (izvori, posledice i zaštita).</p> <p>- Zagađivanje zemljišta (izvori, posledice i zaštita).</p> <p>- Buka (izvori, posledice i zaštita).</p> <p>- Posmatranje i istraživanje izvora zagađivanja životne sredine (aktivno istraživanje u neposrednoj okolini).</p> <p>- Istraživanje promena u neposrednoj okolini (uzročno-posledične veze) preko jednostavnih oglada.</p>
	<p>ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE</p>	<p>- Aktivno upoznavanje i zaštita životne sredine (organizovanje aktivnosti Čuvara prirode van učionice).</p> <p>- Najčešće ugrožene biljke i životinje i njihova zaštita.</p> <p>- Odgovoran odnos prema životinjama (kućni ljubimci, psi lualice...).</p> <p>- Čuvanje i uređivanje životnog i radnog prostora (akcija).</p> <p>- Sakupljanje i razdvajanje otpada (akcija).</p> <p>- Pravilan odnos prema sebi i životnoj sredini.</p>

		- Pravo na zdravu životnu sredinu, kritički i otvoren stav (saradnja sa lokalnom sredinom, društvom za zaštitu životne sredine, društvom za zaštitu životinja...).
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Svrha izbornog predmeta Čuvari prirode je upoznavanje i razumevanje pojma životne sredine, interdisciplinarnog pristupa u zaštiti sa težnjom za njenim očuvanjem i unapređenjem sadašnje i buduće generacije. Aktivnosti su kreativne, istraživačkog tipa i razvijaju radoznalost sa elementima kritičkog i logičkog mišljenja. Nastavnikima slobodu da realizaciju nastavnih sadržaja ne vezuje za časovni sistem stoga čas može biti u funkciji programskih sadržaja.

Naziv predmeta		RUKA U TESTU
Razred		treći
Godišnji fond časova		36 časova
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:		OBLAST/TEMA
-formiranje elementarnih naučnih pojmova iz prirodnih nauka, -razvijanje dečjih interesovanja i intelektualne aktivnosti, -uočavanje uzročno-posledičnih veza između pojava i procesa u okruženju i izvedenim ogledima, -rešavanje jednostavnih problem-situacija, samoostalno i u timu, -prepoznavanje opasnosti i uslova za bezbedan rad.		SADRŽAJI Ispitajmo neka svojstva vazduha, vode i smeša (rastvora), ili onoga što udišemo, pijemo i jedemo. Da li je boca prazna? Vetrokaz. Mali zamrzivač. Kako sačuvati led. Vodena turbina. Potopi jedrenjak. Pliva - tone jaje. Napravi magnet. Da li voda provodi električnu struju? Da li će zajedno da padnu na zemlju (klikeri različitih veličina, jednake kocke od drveta, plastike i stiropora...)? Šta najbrže pada: list, loptica ili avion - sve od hartije?
		Priroda-čovek-društvo Materijali i njihova upotreba Ljudska delatnost Kretanje u prostoru i vremenu

		Kako nam pomaže Zemljina teža? Merenje vremena. Peščani sat.
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Učenicima treba pružiti priliku da promišljaju i razvijaju intelektualnu aktivnost i veštine u procesu upoznavanja i razumevanja pojava u prirodi, zadovolje svoju radoznalost na različite načine: posmatranjem, istraživanjem, kroz samostalnu aktivnost.

NASTAVNI PROGRAM ZA ČETVRTI RAZRED OSNOVNOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA OBAVEZNI NASTAVNI PREDMETI

Naziv predmeta	SRPSKI JEZIK
Cilj	Cilj nastave srpskog jezika jeste da učenici ovladaju osnovnim zakonitostima srpskog književnog jezika na kojem će se usmeno i pismeno pravilno izražavati, da upoznaju, dožive i osposobe se da tumače odabrana književna dela, pozorišna, filmska i druga umetnička ostvarenja iz srpske i svetske baštine.
Razred	četvrti
Godišnji fond časova	180 časova

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> -prepoznaje književne rodove - prepoznaje književne vrste -određuje glavni događaj i likove u književnoumetničkom tekstu - određuje vreme i mesto dešavanja radnje -razlikuje lirsku od epske pesme - određuje folkorne forme -prepoznaje subjekat i glagolski predikat prepoznaje rimu, stih i strofu u lirskoj pesmi -određuje karakteristične osobine, osećanja, izgled i postupke likova kao i njihove odnose -uočava vezu među događajima -razlikuje pripovedanje od dijaloga i opisivanja -razume figurativnu upotrebu 	KNJIŽEVNOST	<p>LEKTIRA <i>Lirika</i></p> <p>Narodna pesma: <i>Nadžnjeva se momak i devojka</i></p> <p>Narodna pesma: <i>Jelenče</i></p> <p>Jovan Jovanović Zmaj: <i>Ciganin hvali svoga konja</i></p> <p>Vojislav Ilić: <i>Jesen</i></p> <p>Desanka Maksimović: <i>Paukovo delo</i></p> <p>Dušan Radović: <i>Plavi zec</i></p> <p>Dragan Lukić: <i>Drug drugu</i></p>

<p>jezika u književnoumetničkom tekstu</p> <ul style="list-style-type: none"> -tumači osobine, ponašanje i postupke likova pozivajući se na tekst -uočava uzročno-posledične veze među događajima u tekstu -tumači ideje u književnoumetničkom tekstu i argumentuje ih - . prepoznaje vrste reči -prepoznaje gramatičke kategorije promenljivih reči -prepoznaje vrste rečenica -prepoznaje antonimiju - . poznaje značenje reči i frazeoloizama koji se upotrebljavaju u svakodnevnoj komunikaciji - upotrebljava veliko slovo -koristi skroman fond reči i pravilno ih upotrebljava -piše čestitku, pozivnicu, razglednicu -određuje vrste reči -prepoznaje podvrste reči - prepoznaje lice, broj i rod ličnih zamenica -prepoznaje gramatičke kategorije glagola -prepoznaje subjekat i glagolski predikat -određuje rečenice različite po komunikativnoj funkciji i obliku -sastavlja rečenice različite po komunikativnoj funkciji i obliku -prepoznaje sinonimiju -poznaje značenje reči i frazeologizama koji se javljaju u školskim tekstovima -upotrebljava veliko slovo -piše pismo i ume da ga adresira -imenuje vrste i podvrste reči -ume da promeni oblik promenljivih reči prema zadatom kriterijumu 		<p>Miroslav Antić: <i>Junačka pesma</i></p> <p>Branislav Crnčević: <i>Mrav dobra srca</i></p> <p>Branko Ćopić: <i>Mjesec i njegova baka</i></p> <p>Stevan Raičković: <i>Ka da to bude</i></p> <p>Milovan Danojlić: <i>Trešnja u cvetu</i></p> <p>Dobrica Erić: <i>Svitac pšeničar i vodeničar</i></p> <p>Ljubivoje Ršumović: <i>Aždaja svome čedu tepa</i></p> <p>Izbor iz poezije Milovana Danojlića</p> <p>Federiko Garsija Lorca: <i>Luckasta pesma</i></p> <p>Epika</p> <p>Narodna pesma: <i>Jetrvica adamsko koleno</i></p> <p>Narodna pesma: <i>Stari Vujadin</i></p> <p>Narodna pripovetka: <i>Međed, svinja i lisica</i></p> <p>Narodna bajka: <i>Pepeljuga</i></p> <p>Narodna priča: <i>Najbolje zadužbine</i></p> <p>Janko Veselinović: <i>Grad</i></p> <p>Isidora Sekulić: <i>Pozno jesenje jutro</i></p> <p>Miroslav Demak: <i>Violina</i></p> <p>Branislav Nušić: <i>Prva ljubav</i></p> <p>Branko V. Radičević: <i>Priča o dečaku i Mesecu</i></p> <p>Branislav Crnčević: <i>Bosonogi i nebo</i></p> <p>Grozdana Olujić: <i>Oldanini vrtovi i druge bajke (izbor)</i></p> <p>Svetlana Velmar-Janković: <i>Knjiga za Marka (Zlatno jagnje, Stefanovo drvo)</i></p>
---	--	--

<p>-piše jasnim, potpunim i dobro oblikovanim rečenicama</p> <p>-koristi bogat fonda reči</p> <p>-priča na zadatu temu</p> <p>-obrazlaže ideje</p> <p>-argumentuje svoj stav</p> <p>-određuje osnovnu temu teksta</p> <p>-razume doslovno značenje teksta</p> <p>-razlikuje književnoumetnički od informativnog teksta</p> <p>- procenjuje sadržaj teksta na osnovu zadatog kriterijuma</p> <p>-prepoznaje figurativno značenje u tekstu i iznosi svoj stav o sadržaju teksta</p> <p>-izvodi jednostavne zaključke na osnovu teksta</p> <p>-iznosi svoj stav o sadržaju teksta i obrazlaže zašto mu se dopada/ ne dopada, zbog čega mu je zanimljiv/nezanimljiv</p> <p>-izvodi složenije zaključke na osnovu teksta</p> <p>-objašnjava događaje i postupke likova u tekstu</p>		<p>Hans Kristijan Andersen: <i>Ružno pače</i></p> <p>Rene Gijo: <i>Bela Griva</i></p> <p>Luis Kerol: <i>Alisa u zemlji čuda</i></p> <p>Braća Grim: <i>Trnova ružica</i></p> <p>Antoan de Sent Egziperi: <i>Mali princ</i> (odlomak)</p> <p>Mihael Ende: <i>Beskrajna priča</i> (odlomak)</p> <p>Drama</p> <p>Gvido Tartalja: <i>Podela uloga</i></p> <p>Aleksandar Popović: <i>Pepeljuga</i></p> <p>Dobrica Erić: <i>Čik, da pogodite zbog čega su se posvađali dva zlatna brata</i></p> <p><i>Dopunski izbor</i></p> <p>Pored navedenih dela, nastavnik i učenici slobodno biraju najmanje tri, a najviše još pet dela za obradu.</p> <p><i>Naučno-popularni i informativni tekstovi</i></p> <p>Milutin Milanković: <i>Kroz vasionu i vekove</i> (odlomak)</p> <p>Mihajlo Pupin: <i>Od pašnjaka do naučenjaka</i> (odlomak)</p> <p>Izbor iz knjiga, enciklopedija i časopisa za decu.</p> <p>Književni pojmovi</p> <p><i>Lirika</i></p> <p>Osnovni motiv i sporedni motivi u lirskoj pesmi. Vizuelni i auditivni elementi u pesničkoj slici. Pesnička slika kao činilac kompozicije lirske pesme.</p> <p>Dužina stiha prema broju slogova - prepoznavanje.</p> <p>Ponavljjanja u stihu, strofi, pesmi - funkcija.</p> <p>Personifikacija kao stilsko sredstvo.</p> <p>Slikovitost kao obeležje pesničkog jezika.</p>
--	--	---

		<p>Običajne narodne lirske pesme - osnovna obeležja. Lirska pesma - osnovna obeležja. <i>Epika</i> Tema i ideja u epskom delu. Fabula: hronološki redosled događaja, elementi fabule (uvod, zaplet, rasplet). Odnosi među likovima; osnovni tipovi (vrste) karakterizacije. Pripovedač, pripovedanje; dijalog, monolog, opis u epskom delu. Priča i roman - razlike. Roman za decu - osnovna obeležja. <i>Drama</i> Likovi u dramskom delu. Remarke (didaskalije). Dramska radnja - način razvijanja radnje. Dramski tekstovi za decu.</p>
	<p style="text-align: center;">JEZIK Gramatika, pravopis i ortoepija</p>	<p>Gramatika Obnavljanje i utvrđivanje znanja usvojenih u prethodnim razredima. Uočavanje reči koje u govoru i pisanju menjaju svoj osnovni oblik (promenljive reči) - bez definicija i zahteva za promenom po padežima i vremenima. Uočavanje reči koje zadržavaju svoj osnovni oblik u svim situacijama (nepromenljive reči) bez imenovanja vrsta tih reči. <i>Rečenica</i> - pojam glagolskog predikata (lični glagolski oblik); uočavanje reči i grupe reči (sintagma) u funkciji objekta i priloških odredaba za mesto, vreme i način. Pojam subjekta; uočavanje reči u funkciji atributa uz imenicu i imeničkog skupa reči (imenička sintagma). Red rečeničnih članova u rečenici. <i>Imenice</i> - zbirne i gradivne; rod i broj - pojam i prepoznavanje. <i>Pridevi</i> - prisvojni i gradivni - uočavanje značenja, roda i broja u rečenici. <i>Zamenice</i> - lične; rod i broj ličnih zamenica; lična zamenica u funkciji subjekta u rečenici - pojam i prepoznavanje. <i>Brojevi</i> - glavni (osnovni) i redni - pojam i prepoznavanje u rečenici. <i>Glagoli</i> - pojam i osnovna značenja prezenta, perfekta i futura; vežbe u rečenici zamenom glagolskih oblika u vremenu, licu i broju. Upravni i neupravni govor. Utvrđivanje i sistematizacija sadržaja</p>

		<p>obrađenih od I do IV razreda.</p> <p>Pravopis Upotreba velikog slova u pisanju: imena država i pokrajina i njihovih stanovnika; imena naselja (gradova, sela) i njihovih stanovnika. Pisanje upravnog i neupravnog govora (sva tri modela). Navodnici. Zagrada. Pisanje prisvojnih prideva izvedenih od vlastitih imena (-ov / -ev, -in / -ski). Pisanje suglasnika j u pridevskim oblicima na -ski, i u ličnim imenima i prezimenima. Pisanje skraćenica tipa: itd., sl., npr. i skraćenica koje označavaju imena država. Ponavljanje, uvežbavanje i proveravanje osposobljenosti učenika za primenu obrađenih pravopisnih pravila.</p> <p>Ortoepija Uočavanje naglašanih i nenaglašanih reči: vežbe u izgovaranju akcenatskih celina. Vežbe za otklanjanje grešaka koje se javljaju u govoru učenika. Izgovor svih suglasnika i glasovnih grupa u skladu sa književnojezičkom normom č, ć, dž, đ, h; - ds - (ljudskih), - io, - ao itd. Vežbe za otklanjanje grešaka koje se javljaju u govoru i pisanju učenika. Uočavanje diferencijalne (distinktivne) funkcije akcenta u rečima istog glasovnog sastava, a različitog akcenta.</p>
	<p style="text-align: center;">JEZIČKA KULTURA</p>	<p>Prepričavanje teksta sa promenom gramatičkog lica. Prepričavanje sa izmenom završetka fabule. Prepričavanje teksta u celini i po delovima - po datom planu, po zajednički i samostalno sačinjenom planu.</p> <p>Pričanje u dijaloškoj formi; unošenje dijaloga, upravnog govora u strukturu kazivanja - po zajednički i samostalno sačinjenom planu. Pričanje prema samostalno odabranoj temi. Nastavljanje priče inspirisane datim početkom. Sastavljanje priče po slobodnom izboru motiva.</p> <p>Opisivanje slika koje prikazuju pejzaže, enterijere, portrete. Opisivanje složenijih odnosa među predmetima, bićima i pojavama.</p> <p>Izveštavanje o obavljenom ili neobavljenom zadatku u školi ili kod kuće - u obliku odgovora na pitanja.</p>

Usmena i pismena vežbanja

Ortoepske vežbe: uvežbavanje pravilnog izgovora reči, iskaza, rečenica, poslovice, brzalice, zagonetaka, pitalica, kraćih tekstova; slušanje zvučnih zapisa, kazivanje napamet lirskih i epskih tekstova; snimanje kazivanja i čitanja, analiza snimka i vrednovanje.

Diktati: sa dopunjavanjem, izborni, slobodni, kontrolni diktat.

Leksičke i semantičke vežbe: građenje reči - formiranje porodica reči; iznalaženje sinonima i antonima, uočavanje semantičke funkcije akcenta; neknjiževne reči i tuđice - njihova zamena jezičkim standardom; osnovno i preneseno značenje reči.

Sintaksičke i stilske vežbe: sastavljanje i pisanje rečenica prema posmatranim predmetima, slici i zadanim rečima; sastavljanje i pisanje pitanja o tematskoj celini u tekstu, na slici, u filmu; pisanje odgovora na ta pitanja.

Prepisivanje rečenica u cilju savladavanja pravopisnih pravila.

Korišćenje umetničkih, naučnopopularnih i učeničkih tekstova kao podsticaja za slikovito kazivanje. Vežbe za bogaćenje rečnika i traženje pogodnog izraza. Uopšteno i konkretno kazivanje. Promena gledišta.

Uočavanje i otklanjanje beznačajnih pojedinosti i suvišnih reči u tekstu i govoru. Otklanjanje praznoslovlja i tuđica. Otklanjanje nejasnosti i dvosmislenosti.

Uvežbavanje tehnike izrade pismenog sastava: analiza teme, određivanje njenog težišta; posmatranje, uočavanje i izbor građe; raspoređivanje pojedinosti; elementi kompozicije.

Osam domaćih pismenih zadataka i njihova analiza na času. Četiri školska pismena zadatka - po dva u prvom i drugom polugodištu. Jedan čas za izradu i dva časa za analizu zadataka i pisanje poboljšane verzije sastava.

Način ostvarivanja programa: U nastavi jezika učenici se osposobljavaju za pravilnu usmenu i pismenu komunikaciju standardnim srpskim jezikom. Za usavršavanje čitanja i pisanja koriste se:

Glasno čitanje protumačenog teksta iz čitanke ili lektire, uz analitičku i kritičku procenu takvog čitanja

Tiho čitanje teksta neposredno pre razgovora o njemu. Čitanje po ulogama. Jezička kultura realizuje se kroz osnovne oblike pismenog i usmenog izražavanja, pričanja i prepričavanja. Pravopis se savladava putem sistematskih vežbanja, elementarnim i složenim, koja se organizuju često, raznovrsno i različitim oblicima pismenih vežbi.

Naziv predmeta

SRPSKI KAO NEMATERNJI JEZIK

PROGRAM A
ZA UČENIKE ČIJI MATERNJI JEZIK PRIPADA NESLOVENSKIM JEZICIMA I KOJI ŽIVE U HOMOGENIM
SREDINAMA
(osnovni nivo standarda)

Cilj	Cilj učenja <i>srpskog kao nematernjeg jezika</i> jeste osposobljavanje učenika da se služi srpskim jezikom na osnovnom nivou u usmenoj i pisanoj komunikaciji radi kasnijeg uspešnog uključivanja u život zajednice i ostvarivanja građanskih prava i dužnosti, kao i uvažavanje srpske kulture i razvijanje interkulturalnosti kao temeljne vrednosti demokratskog društva.
Razred	Četvrti
Godišnji fond časova	108 časova

ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
- razume i koristi predviđeni leksički fond; - razume i koristi gramatičke konstrukcije usvajane u prethodnim razredima i proširuje ih novim jezičkim sadržajima; - iskaže radnju u budućnosti; - razume molbu, zahtev i nalog; - sastavi rečenice s nepravim objektom; - koristi frekventne odredbe za uzrok i način;	JEZIK	Oko 150 novih punoznačnih i pomoćnih reči; Gramatički sadržaji iz prethodnih razreda (ponavljanje i uvežbavanje na poznatoj i novoj leksici); Futur I glagola (sva tri lica i oba broja); Imperativ (2. lice jednine i množine najfrekventnijih glagola); Imenica u dativu u funkciji nepravog objekta uz glagole davanja i govorenja; Prisvojne zamenice za sva tri lica jednine i množine - slaganje s imenicom u jednini; <i>Prilozi sutra, ujutru, uveče;</i> Uzročna rečenica s veznicima <i>jer</i> i <i>zato što</i> (na nivou razumevanja); Frekventni prilozi za način; Tvorba imenica sa značenjem vršioca radnje, imaoca zanimanja izvedene sufiksima: <i>-ar, -ac, -ač;</i> Imenice koje označavaju žensku osobu izvedene sufiksima: <i>-ica, -ka;</i>
- razume kratke pesme i odabrane odlomke proznih tekstova, po potrebi adaptirane; - napamet kazuje kratke pesme i kraće literarne forme;	KNJIŽEVNOST	Narodna priča: "Cvrčak i mrav" Momčilo Tešić: "Ruke" Ljubivoje Ršumović: "Imam pravo" Vojislav Stanojčić: "Deda i unuk" Ivan Pudlo: "Dva solitera"

<p>- uoči melodiju stiha i odredi reči koje se rimuju;</p> <p>- izdvoji glavni događaj u književnom tekstu;</p> <p>- opiše jednostavnim iskazima karakteristične osobine književnog junaka;</p>		<p>Selimir V. Milosavljević: "Domaći zadatak" Dositej Obradović: "Pas i njegova senka" (adaptacija) Dušan Radović: "Tužibaba" Velimir Milošević: "Najdraža šetnja" Dragan Lukić: "Fifi"; "Svejedno" Izbor iz časopisa za decu</p> <p>Po slobodnom izboru (u skladu sa interesovanjima učenika), nastavnik bira još dva teksta koja nisu na ovoj listi.</p> <p>Nastavnik bira 7 tekstova za obradu.</p>
<p>- razume informacije, zahteve i naloge izgovorene razgovetno i sporim tempom ili napisane;</p> <p>- učestvuje u dijalogu na zadatu temu usklađenu s tematskim oblastima;</p> <p>- čita u sebi s razumevanjem kratke linearne i nelinearne tekstove s poznatom leksikom i gramatikom;</p> <p>- piše kratak tekst (ćirilicom ili latinicom) u skladu s predviđenom ortografskom normom.</p>	<p>JEZIČKA KULTURA</p>	<p>I. Lično predstavljanje: osnovne informacije o sebi - mesec rođenja, uzrast, mesto i ulica stanovanja</p> <p>II. Porodica i ljudi u okruženju: članovi šire porodice i osnovne informacije o njima</p> <p>III. Život u kući: prostor u kome se uči i odmara; radni dani i vikend; podela poslova i obaveza u porodici</p> <p>IV. Hrana i piće: izbor hrane i pića, voće i povrće, poslastice</p> <p>V. Odeća i obuća: odevni predmeti za određene prilike (svečana i sportska odeća)</p> <p>VI. Zdravlje: lekarski pregled i intervencije; najčešće bolesti</p> <p>VII. Obrazovanje: učenje i školske obaveze; izlet, ekskurzija</p> <p>VIII. Priroda: domaće i divlje životinje; osnovni geografski pojmovi, strane sveta</p> <p>IX. Sport i igre: sportovi i osnovna sportska oprema</p> <p>X. Naselja, saobraćaj i javni objekti: delovi grada; na putu do škole, učesnici u saobraćaju; pekara, poslastičarnica</p> <p>XI. Netematizovana leksika: prisvojne zamenice; veznici, prilozi, upitnezamenice i zamenički prilozi, rečce</p> <p>XII. Komunikativni modeli: davanje i traženje informacija; zahtev; dopadanje/nedopadanje; traženje dopuštenja; privlačenje pažnje</p>

Način ostvarivanja programa: Gramatički sadržaji se usvajaju postupno, selektivno i skladu sa uzrastom. Pravopis se savlađuje putem sistematskim vežbanja, elementarnih i složenih, koje se organizuju kroz različite oblike pismenog vežbanja. Izražajno čitanje se neguje sistematski uz stalno povećavanje zahteva.

<p>A tantárgy neve</p> <p>Cél</p> <p>Osztály</p> <p>Évi óraszám</p>	<p>MAGYAR NYELV/МАЂАРСКИ ЈЕЗИК</p> <p>A <i>magyar nyelv</i> tanításának célja, hogy a tanulók elsajátítsák a magyar irodalmi nyelv alapvető törvényszerűségeit és megfelelő módon tudják magukat kifejezni szóban és írásban, tudatosítva bennük az anyanyelv fontosságát a nemzeti identitás megőrzése szempontjából, képessé téve őket arra, hogy a magyar irodalmi és más műalkotások megismerésével ápolják a magyar nép hagyományait, kultúráját és a magyar világörökség kincseit.</p> <p>negyedik</p> <p>180 óra</p>	
<p>KIMENET</p> <p>A tanév végére a tanuló:</p>	<p>RÉSZTERÜLET/ TÉMA</p>	<p>TARTALOM</p>
<ul style="list-style-type: none"> – ismeri és felismeri a szöveg és a könyv részeit, szerkezeti egységeit; – elkülöníti a lényeges és kevésbé lényeges információkat; – felismeri a szöveg átvitt értelmét; – felismeri a szövegben a cselekménymozzanatok összefüggéseit és az eseménymozzanatok időrendjét; – meghatározza a szépirodalmi szövegek szereplőinek jellemét, rendszerét, egymáshoz való viszonyát; – képes a szereplők tetteinek és magatartásformáinak értelmezésére az adott szövegre hivatkozva; – felismeri a szövegen belüli ok-okozati összefüggéseket, előzményeket és következményeket; – az irodalmi műben képes önállóan meglátni a problémákat; – véleményezi a szöveghez kapcsolódó illusztráció-válogatást; 	<p style="text-align: center;">IRODALOM</p>	<p>ISKOLAI OLVASMÁNYOK</p> <p>Költészet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz 2. Vörös István: Téli zaj 3. Lackfi János: Nyári pixelek 4. SzabóLőrinc: Hajnali rigók 5. Vörös István: Hajnali rugók 6. WeöresSándor: Galagonya 7. Fehér Ferenc: Bácskai tájkép 8. Brasnyó István: Nem szeretnék lakni szürke házban 9. Kányádi Sándor: Hallgat az erdő 10. József Attila: Betlehemi királyok 11. Vörös István: Elek, Benő meg a lányrabló sárkány 12. Pilinszky János: A nap születése (részletek) 13. Juhász Ferenc: Nagymama 14. Nemes Nagy Ágnes: Bors néni beszélget a cipővel 15. Tóth Krisztina: Rozsomák <p>Próza:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Örkény István: Nápolyi 2. Kosztolányi Dezső: Tükörponty 3. Janikovszky Éva: Dani meg a csuka 4. Kontra Ferenc: A halász meg a fiai (részlet) 5. Lázár Ervin: Megértik-e az állatok az emberi beszédet? 6. Áprily Lajos: Az őz 7. Lázár Ervin: Nagyapa meg a csillagok 8. Fekete István: A bizonyítvány

- különbséget tesz a leíró és elbeszélő közlésmód között, felismeri a párbeszédet;
- megkülönbözteti a prózát és a verset;
- felismeri a verssort, a versszakot és a rímet;
- megérti a szépirodalmi szövegekben az alakzatok szerepét (hasonlat, megszemélyesítés);
- az irodalmi műveket össze tudja hasonlítani műfajuk és témájuk alapján;
- felfedezi az irodalmi művek és más művészeti alkotások kapcsolatát;
- képes a különböző jelrendszerek segítségével megjelenített információk befogadására (pl. szöveg, táblázat, grafikon stb.);
- értelmezi az egyszerűbb nem lineáris szövegeket,
- ismeri az alapvető olvasási stratégiákat;
- meghatározza a következő népi-kisepikai műfajokat: mondóka, közmondás, találós kérdés, szöveges népi gyermekjáték.

9. Gyurkovics Tibor: Az én barátom
10. Kányádi Sándor: A kis fiú hiányzik
11. Csukás István: Tapintat és egyéb lelki finomságok
12. Kosztolányi Dezső: Az állatok beszéde
13. Lackfi János: Málnafolt
14. Mészöly Miklós: A torony meséje
15. Janikovszky Éva: Már megint (részlet)

Drámai szövegek:

1. Mátyás király meg az igazmondó juhász
2. Tasnádi Emese: Duplavé, a vízimanó (részlet)
3. Válogatás a gyermeklapok szövegeiből.

Tudományos és ismeretterjesztő szövegek

(válogatás a gyermekenciklopédiák és a gyermeklapok szövegeiből)

- ismert írókról, költőkről, festőművészekről és tudósokról;
- hazánk természeti szépségeiről és kulturális értékeiről;
- érdekes tájakról, emberekről, hagyományokról;
- illemtan.

HÁZI OLVASMÁNY:

(a felsorolt művek közül legalább négy kerüljön feldolgozásra)

1. Berg Judit: Rumini
2. Lackfi János: Málnafagy
3. Geronimo Stilton történetei (pl. Egy bajuszmeresztő hétvége, Nosztregerusz titokzatos kézírata stb.)
4. Békés Pál: A Félőlény
5. Varró Dániel: Túl a Maszat-hegyen. Muhi András és a pacák birodalma
6. Lázár Ervin: Négyszögletű Kerek Erdő
7. J. K. Rowling: Harry Potter és a bölcsek köve
8. Fekete István: Vuk

KIEGÉSZÍTŐ IRODALOM:

(a felsorolt művek közül három kerülhet feldolgozásra)

1. Csoóri Sándor: Kicsi néném (részlet)
2. Nemes Nagy Ágnes: Minden kedden
3. Kukorelly Endre: Legszeb
4. Fecske Csaba: Ha Laurával beszélgetek
5. Janikovszky Éva: Örülj, hogy lány! (részlet)

		<p>6. Janikovszky Éva: Örülj, hogy fiú! (részlet) 7. Csáki szalmája (magyar monda) 8. A tulipánná változott királyfi (magyar népmese) 9. A rátóti csikótojás (magyar népmese) 10. Az állatok nyelvén tudó juhász (magyar népmese) 11. Zelk Zoltán: Rajzpapír</p> <p>Irodalomelméleti fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vers; – rím; – refrén; – hasonlat, megszemélyesítés, hangutánzás; – metafora; – mese (népmese, műmese); – monda; – a cselekmény; helye és ideje; – a mű szereplője – külső és belső tulajdonságai és cselekedetei; – drámai szöveg a gyerekeknek; – elbeszélő és leíró rész, párbeszéd; – tréfás vers; – a humor, gúny, irónia; – tanmese; állatmese; – találós kérdés.
<ul style="list-style-type: none"> – A felkiáltó, felszólító és óhajtó mondatokat felismeri a szóbeli és írott szövegekben, megfelelő módon használja őket szóban és írásban. – Felismeri és megkülönbözteti az igeidőket és -módokat. – Az igeidőket és igemódokat funkciójuk szerint használja beszédben és írásban. – Az igekötőket szerepük és írásmódjuk tekintetében megfigyeli, és helyesen, tudatosan alkalmazza őket. – A szavakat szerkezetük és jelentésük alapján osztályozza, jelentésük szerint használja a rokon értelmű, a többjelentésű, az azonos alakú 	<p>NYELV Nyelvtan és helyesírás</p>	<p>Szerepjátékok, párbeszéd, szituációk dramatizálása, dramatizálás szöveg alapján. Szóbeli és írásbeli fogalmazás. Képek alapján történet elmondása. Olvasmány alapján történet elmondása és leírása.</p> <p>Saját élmény, tapasztalat, vélemény megfogalmazása szóban.</p> <p>Saját élmény megfogalmazása, leírása: elbeszélés írása.</p> <p>Üzenet írása, levél írása.</p> <p>Hibás szövegek javítása.</p> <p>Csoportmunka.</p> <p>Projektmunka.</p> <p>A szövegfeldolgozás folyamán a nyelvi megformáltság jelentéshordozó szerepének figyelembevétele.</p> <p>Alternatívák alkalmazása a tartalmak szóbeli és írásbeli megfogalmazásában. Játék az</p>

<p>és az ellentétes jelentésű szavakat. A szóalkotás különböző módjait felismeri és alkalmazza.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A főnév fajtáit csoportosítja, megnevezi. – A tulajdonnevek csoportjait egymástól megkülönbözteti. – A névutókat felismeri és használja. – A határozott és határozatlan számnevet, illetve a számnevek fajtáit felismeri és megfelelően használja. – A melléknév szerepét felismeri a nyelvhasználatban. – A névmásokat (személyes, mutató, kérdő) alkalmazza a beszédben, megérti a szövegben. – A helyesírási szabályokat alkalmazza különböző írástevékenységekben: különböző igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék esetében; felszólítást kifejező igealakok esetében; ige kötős igék esetében; tulajdonnevek, fokozott melléknevek és számnevek esetében; ragos névszók esetében; névutós szerkezetek esetében; betűvel írt számnevek, a keltezés többféle formájának esetében. 		<p>alternatívákkal.</p> <p>A vicc nyelvi mozgatórugói.</p> <p>Nyelvi jelenségek megfigyeltetése, tapasztalatcsere. A média nyelvének új, szokatlan elemei. Nyelvi játék.</p> <p>Szövegminták használata a nyelvtani egységek működésének megfigyeléséhez.</p> <p>A szövegértés és a megfelelő szóhasználat, nyelvtani forma használatának összefüggései.</p> <p>Vetélkedő, csoportmunka. Házi verseny.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – alkalmazza az alapvető szóbeli és írásbeli kifejezőmódot: tartalom elmondásakor, elbeszéléskor és leírásakor; – tud vázlatot írni, szükség esetén azt megváltoztatni és tartalmilag átszerkeszteni a szöveget; – alkalmazza az azonos és a rokon értelmű, valamint az ellentétes jelentésű szavakat; – felismeri a mindennapi szóhasználatban a szavak, 	<p>NYELVI KULTÚRA</p>	<p>A szóbeli és az írásbeli kifejezés formái: a teljes szöveg vagy egy részlet tartalmának elbeszélése (megadott vázlat segítségével); a párbeszéd alkalmazása szóbeli közléskor és a fogalmazásban.</p> <p>Helyesírási gyakorlatok: tollbamondás; párbeszéd; a nagybetű és az írásjelek; a számnevek.</p> <p>Vázlat.</p> <p>A feladott témának megfelelően szóbeli vagy írásbeli szövegek alkotása: leírás, elbeszélés, párbeszéd.</p> <p>Az azonos jelentésű vagy rokonértelmű szavak</p>

<p>közmondások, szólások jelentését;</p> <ul style="list-style-type: none"> – a lineáris és nem lineáris szövegben megtalálja az információkat, és azok alapján következtetéseket von le; – ismeri az anyaggyűjtés módjait (megfigyelés, emlékezés, képzelet és olvasás); – elbeszélő fogalmazást vagy leírást tud készíteni; – képeslapot, üdvözlőlapot fogalmaz meg; – tud magánlevelet írni és megcímezni; – leírást készít tárgyról, növényről, állatról és személyről; – kifejezésmódját a kommunikációs helyzetnek (formális és nem formális) megfelelően választja meg; <p>– helyesen tagolja a szöveget, makroszerkezeti egységekre tudja osztani.</p>		<p>(felismerése az irodalmi alkotások példáján) alkalmazása a gyakorlatokban;</p> <p>Közmondások és szólás(hasonlat)ok alkalmazása a mindennapi beszédben és írásban.</p> <p>Irodalmi és nem irodalmi szövegek (lineáris és nem lineáris) a szókincs gyarapításának szolgálatában.</p> <p>A tárgyak, személyek és jelenségek közötti viszony leírása; a természet, tárgy ismert személy vagy mesehős leírása.</p> <p>Szókincsfejlesztő gyakorlatok: szólánc alkotása; tárgykörös szógyűjtés.</p> <p>Nyelvi gyakorlatok: mondatok kiegészítése; mondatbővítés; keresztrejtvény; asszociációk.</p> <p>Képeslap, üdvözlőlap.</p> <p>Levél és címzés. Megszólítás a levélben és a keltezés.</p> <p>Az anyaggyűjtés módjai. A leírás előkészítése.</p> <p>Leírás. Bevezetés, tárgyalás, befejezés.</p> <p>Beszédgyakorlatok: versmondás, kifejező olvasás, dramatizált szöveg előadása, elbeszélés vagy mese tartalmának elmondása, színpadi előadás stb.</p> <p>A cím és a bekezdés.</p> <p>Bevezetés, tárgyalás, befejezés.</p> <p>Két iskolai dolgozat – egy az első, egy pedig a második félévben.</p>
---	--	---

A tanterv megvalósításának módja: A szóbeli közlés minden tanórán megnyilvánuló tevékenység, ezért fontos a gondolatok, érzelmek, ötletek, vélemények érthető megfogalmazása és elmondása. A tanulóknak minél több alkalmat kell biztosítani a szóbeli megnyilvánulásra. S ilyenkor azt is el kell várnunk, hogy a hallgatósággal kommunikációs kapcsolatot teremtsenek. A nyelvi kommunikációban nagy szerepe van az írásbeli kifejező – készségnek, ezért a szókincsbővítő feladatoknak hangsúlyosan jelen kell lenniük minden órán. Az előző években már megismert anyaggyűjtési módok folyamatos önálló használatára kell bízni a tanulókat. Emellett írásaikban meg kell, hogy jelenjenek a szinonimák, megszemélyesítések, hasonlatok, párbeszéddek... A mondattani alapismeretek a stílus fejlesztését kell, hogy szolgálják. A nyelvtan és helyesírás egyre összetettebb jelenségeinek megismerése és begyakorlása az írásbeli kommunikáció értelemzavaró hibáinak elkerülését hivatott szolgálni. Fontos tudatosítani az interpunkciós jelek helyes használatát. A szövegfeldolgozó órákon tovább is az irodalmi esztétikumnak kell dominálni. Válogatott szövegekkel kell megismertetni a tanulókat. Szolgálják ezek a szövegek a hangos és néma olvasás gyakorlását, gyakoroltatását, ellenőrzését.

A szerepjátékokon keresztül lehetőséget biztosítunk a gyerekek kreativitásának megnyilvánulására, érzelmeik szabad kinyilvánítására.

Naziv predmeta	STRANI JEZIK
Cilj	<p>Cilj nastave stranog jezika na mlađem školskom uzrastu je da osposobi učenika da na stranom jeziku komunicira na osnovnom nivou u usmenom i pisanom obliku o temama iz njegovog okruženja. U isto vreme, nastava stranih jezika treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podstakne razvijanje svesti o sopstvenom napredovanju radi jačanja motivacije za učenje jezika; - olakša razumevanje drugih i različitih kultura i tradicija; - stimuliše maštu, kreativnost i radoznalost; - podstiče zadovoljstvo korišćenja stranog jezika.
Razred	četvrti
Godišnji fond časova	72 časa

ENGLISKI JEZIK

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA Komunikativne funkcije	SADRŽAJI
<p>-Učenik razume i reaguje na kraći usmeni tekst u vezi sa poznatim temama.</p> <p>-Učenik čita sa razumevanjem kratke pisane i ilustrovane tekstove u vezi sa poznatim temama.</p> <p>-Učenik samostalno usmeno izražava sadržaje u vezi sa poznatim temama.</p> <p>-Učenik u pisanoj formi izražava kraće sadržaje u vezi sa poznatim temama, poštujući pravila pisanog koda.</p> <p>-Učenik ostvaruje komunikaciju i sa sagovornicima razmenjuje informacije u vezi sa poznatim temama poštujući sociokulturne norme komunikacije.</p> <p>-Prepoznaje osnovne principe gramatičke i sociolingvističke kompetencije uočavajući značaj ličnog zalaganja u procesu učenja stranog jezika.</p> <p>-razume opšti sadržaj kratkih i</p>	Škola	- sklonosti prema predmetima, aktivnosti i teme po predmetima, školski dan
	Ja i moji drugovi	- hobi, zajedničke aktivnosti, solidarnost i tolerancija (pomoć drugu/dругarici, pozajmljivanje stvari, užine, podela odgovornosti)
	Porodica i blisko okruženje	- slobodno vreme u porodici, porodična putovanja i izleti - podela poslova i obaveza u porodici - opis i osobine životinja; odnos prema životinjama
	Praznici	- proslave i manifestacije u okviru škole i van nje (Dan škole, takmičenja, revije...)
	Moj dom	- dnevni raspored aktivnosti tokom radnih dana i vikendom (učenje, igre, obaveze...)
	Ishrana	- obroci van kuće (restoran, užina u školi, kupovina u supermarketu...)
	Odeća	- odevni predmeti za određene prilike (formalno i neformalno odevanje) - narodna nošnja zemalja čiji se jezik izučava
	Okruženje	- susedski odnosi - ekologija, odnos prema čovekovoј okolini
	Ostalo	- znamenitosti zemalja čiji se jezik uči - prigodna dečja priča ili bajka

<p>prilagođenih tekstova posle nekoliko slušanja;</p> <p>- razume kraće dijaloge (do 5 replika / pitanja i odgovora), prilagođene priče i pesme u okviru tema predviđenih programom, koje čuje uživo, ili sa audio-vizuelnih zapisa i adekvatno reaguje na pojedinačne delove usmenih poruka izdvajajući bitne informacije (datum, vreme, mesto, osobe, količinu...);</p> <p>- razume i reaguje na odgovarajući način na usmene poruke u vezi sa ličnim iskustvom i sa aktivnostima na času (poziv na igru, zapovest, uputstvo, događaj iz neposredne prošlosti i planovi za budućnost itd.).</p>		<p>- brojevi do 1.000</p> <p>- iskazivanje vremena (detaljno)</p> <p>- korišćenje novca</p> <p>Program za četvrti razred podrazumeva komunikativne funkcije kao i u prethodnom razredu. One se usložnjavaju leksičkim i gramatičkim sadržajima predviđenim nastavnim programom.</p> <p>Sadržaj komunikativnih funkcija može biti jednostavan ili složen u zavisnosti od ciljne grupe (uzrast, nivo jezičkih kompetencija, nivo obrazovanja). U nastavi stranih jezika sadržaj komunikativnih funkcija zavisice od nastavnog programa.</p> <p>Iako su komunikativne funkcije iste kao u prethodnom razredu, one su strukturalno i leksički u skladu sa programom za strane jezike za četvrti</p>
<p>- razume kraći tekst (do 50 reči), napisane reči i rečenice sastavljene uglavnom od poznatih jezičkih elemenata (reči i jezičke strukture predviđene programom);</p> <p>- razume osnovna značenja kratkih pisanih i ilustrovanih tekstova o poznatim temama;</p> <p>- razume i reaguje na odgovarajući način na pisane poruke u vezi sa ličnim iskustvom i sa aktivnostima na času (poziv na igru, zapovest, uputstvo, događaj iz neposredne prošlosti i planovi za budućnost itd.).</p> <p>- razgovetno izgovara glasove, akcentuje reči, poštuje ritam i intonaciju;</p> <p>- samostalno daje informacije o sebi i okruženju;</p> <p>- opisuje u nekoliko rečenica poznatu radnju ili situaciju, prepričava opšti</p>	<p>Gramatički sadržaji sa primerima</p>	<p>1. Upotreba određenog i neodređenog člana u rečeničnom kontekstu (osnovni principi i najčešće kombinacije) - i receptivno i produktivno:</p> <p>I have a new book.</p> <p>The book is very interesting.</p> <p>2. Slaganje imenica i zamenica sa glagolima u licu i broju (osnovni principi i najčešće kombinacije) - i receptivno i produktivno:</p> <p>I speak, you speak, he/she/it speaks, etc.</p> <p>Do you speak English? Does she speak English?</p> <p>3. Oblici ličnih zamenica - i receptivno i produktivno (bez gramatičkih objašnjenja ukoliko učenici na njima ne insistiraju):</p> <p>I, you, he/she/it, we, you, they, me, you, him/her/it, us, you, them</p> <p>4. a) Receptivno i produktivno:</p> <p>- The Simple Present Tense, the Present</p>

<p>sadržaj pročitanog ili saslušanog teksta, koristeći usvojene jezičke elemente i strukture.</p> <ul style="list-style-type: none"> - u stvarnim i simuliranim govornim situacijama sa sagovornicima razmenjuje iskaze u vezi sa kontekstom učionice, aktivnostima u učionici, svakodnevnim aktivnostima i dogovorima (u sadašnjosti i budućnosti), kao i događajima iz neposredne prošlosti; - razmenjuje informacije o hronološkom i meteorološkom vremenu; - učestvuje u komunikaciji (u paru, u grupi itd.) poštujući sociokulturne norme komunikacije (traži reč, ne prekida sagovornika, pažljivo sluša druge...); - prepoznaje kad nešto ne razume, postavlja pitanja i traži razjašnjenja. - dopunjava i piše rečenice i kraće tekstove (do 5 rečenica, odnosno 20 reči), čiju koherentnost i koheziju postiže koristeći jezičke elemente predviđene programom i u vezi sa poznatim pisanim tekstom ili vizuelnim podsticajem, koristeći poznate tematske i jezičke elemente; - prepričava tekst, piše čestitku ili razglednicu, poruku, pozivnicu i dr.; - popunjava formular ili prijavu (ime, prezime, ulica i broj, mesto i poštanski broj, datum rođenja). - prepoznaje i koristi predviđene gramatičke sadržaje (glagolska vremena: sadašnje, prošlo i buduće vreme u jasno kontekstualizovanim strukturama, odnosno bez teorijskog objašnjavanja i insistiranja na 		<p>Continuous Tense</p> <p>She goes to school every day. They are watching TV now.</p> <p>- Prošlo vreme, samo određeni broj najfrekventnijih glagola i receptivno i produktivno, kao kompletne fraze (bez gramatičkih objašnjenja ukoliko učenici na njima ne insistiraju):</p> <p>The Past Simple Tense, the Present Perfect Tense</p> <p>She made a cake yesterday. She has never been in London.</p> <p>- Buduće vreme pomoću going to i the Future Tense:</p> <p>I am going to see my grandparents.</p> <p>They will come tomorrow.</p> <p>b) Osnovni glagolski izrazi - receptivno i produktivno:</p> <p>I am hungry. He is cold. They are feeling thirst.</p> <p>I like cooking.</p> <p>v) Najčešći modalni glagoli - receptivno i produktivno (bez gramatičkih objašnjenja ukoliko učenici ne insistiraju):</p> <p>must, can, may</p> <p>I must go. You mustn't touch it! Can I sit here? I had to go earlier.</p> <p>g) Imperativ - receptivno i produktivno kao kompletne fraze (bez gramatičkih objašnjenja ukoliko učenici na njima ne insistiraju)</p> <p>Come in. Stop talking. Let's go.</p> <p>d) Bezlične konstrukcije sa infinitivom</p> <p>It is important to study English.</p>
--	--	---

<p>apsolutnoj gramatičkoj tačnosti);</p> <p>- poštuje red reči u rečenici;</p> <p>- koristi jezik u skladu sa nivoom formalnosti komunikativne situacije (npr. forme učtivosti);</p> <p>- razume vezu između sopstvenog zalaganja i postignuća u jezičkim aktivnostima.</p>		
---	--	--

Način ostvarivanja programa: Kroz nastavu stranih jezika učenik bogati sebe upoznavajući drugog, stiče svest o značaju sopstvenog jezika i kulture u kontaktu sa drugim jezicima. Učenik razvija radoznalost, istraživački duh i otvorenost prema komunikaciji sa govornicima drugim jezika. Pored toga, učenik uočava značaj ličnog zalaganja u procesu učenja stranog jezika.

Naziv predmeta	MATEMATIKA		
Cilj	Da učenici usvoje elementarna matematička znanja koja su potrebna za shvatanje pojava i zavisnosti u životu i društvu; da osposobi učenike za primenu usvojenih matematičkih znanja u rešavanju raznovrsnih zadataka iz životne prakse, za uspešno nastavljanje matematičkog obrazovanja i samoobrazovanja; kao i doprinese razvijanju mentalnih sposobnosti, svestranom razvitku ličnosti učenika.		
Razred	četvrti		
Godišnji fond časova	180 časova		
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI	
<p>- uspešno savladaju čitanje i pisanje prirodnih brojeva u dekadnom brojevnom sistemu;</p> <p>- upoznaju skup prirodnih brojeva;</p> <p>- nauče da prirodne brojeve prikazuju tačkama brojevine poluprave;</p> <p>- umeju da čitaju i zapisuju pomoću slova osnovna</p>	Skup prirodnih brojeva	<p>Pisanje i čitanje prirodnih brojeva u dekadnom sistemu. Brojevine poluprava.</p> <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="text-align: center;"> $\frac{a}{b} \quad (a < b \text{ i } b \leq 10).$ </td> </tr> </table> <p>Računske operacije u skupu prirodnih brojeva i njihova osnovna svojstva (izražena formulom). Zavisnost zbira, razlike i proizvoda od članova. Izrazi sa više operacija. Jednačine i nejednačine ranije upoznatih oblika. Rešavanje tekstualnih zadataka.</p>	$\frac{a}{b} \quad (a < b \text{ i } b \leq 10).$
	$\frac{a}{b} \quad (a < b \text{ i } b \leq 10).$		
	Merenje i mere	Mere za površinu.	
Površina	Površina pravougaonika i kvadrata. Površina kocke i kvadra.		

<p>svojstva računskih operacija;</p> <ul style="list-style-type: none"> - upoznaju i uočavaju zavisnost između rezultata i komponenata operacije (na primerima); - primenjuju poznata svojstva računskih operacija pri transformisanju izraza i u slučaju računskih olakšica; - znaju da čitaju, sastavljaju i izračunavaju vrednost izraza sa više operacija; - znaju da rešavaju jednostavnije jednačine i nejednačine (upoznatih oblika) u skupu prirodnih brojeva; - uspešno rešavaju zadatke date u tekstualnoj formi; - upoznaju razlomke (navedene u programu), njihovo čitanje, pisanje i značenje, uz korišćenje odgovarajućih termina; - znaju da crtaju mreže i prave modele kocke i kvadra; - upoznaju jedinice za površinu i primenjuju ih pri izračunavanju površine kvadrata, pravougaonika, kvadra i kocke. 		
---	--	--

Način ostvarivanja programa: Program matematike predviđa da učenici postupno upoznaju upotrebu reči skup i elemenat i simbole za skup i pripadnost. brojeve prirodnog niza i broj nula; Izdvajanjem različitih kolekcija objekata vrši se prebrojavanje i zapisivanje brojeva ciframa čime se uči "aritmetička azbuka" i ističe nezavisnost broja; Uzastopno brojanje navodi ih na otkrivanje zakonitosti formiranja niza brojeva; Posle obrade operacija sabiranja i oduzimanja uvode se operacije množenja i deljenja Učenici prvo upoznaju svojstva operacije, a zatim objašnjavanje načina računanja; operacije se vrše usmeno Učenici najpre upoznaju oblike

Naziv predmeta	PRIRODA I DRUŠTVO
Cilj	Upoznavanje sebe, svog prirodnog i društvenog okruženja i razvijanje sposobnosti za odgovoran život u njemu. Razvijanje osnovnih pojmova o prirodnom i društvenom okruženju i povezivanje tih pojmova. Razvijanje sposobnosti zapažanja osnovnih svostava objekata, pojava i procesa u okruženju i uočavanje njihove povezanosti. Razvijanje osnovnih elemenata logičkog mišljenja. Usvajanje civilizacijskih tekovina i upoznavanje mogućnosti njihovog racionalnog korišćenja i dograđivanja. Razvijanja ekološke svesti i navika zdravog življenja.
Razred	četvrti
Godišnji fond časova	72

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> -zna geografski položaj i osnovne odrednice države Srbije -ume da pronađe osnovne informacije na geografskoj karti Srbije -ume da čita geografsku kartu primenjujući znanja o stranama sveta i značenju kartografskih znakova -zna koje ljudske delatnosti postoje i njihovu ulogu -razlikuje obnovljive i neobnovljive prirodne resurse -razume ekološku opravdanost upotrebe obnovljivih resursa i racionalnog korišćenja neobnovljivih resursa -zna da svojstva materijala određuju njihovu upotrebu -zna promene materijala -ume da prepozna kretanje tela u različitim pojavama -razlikuje materijale koji su dobri provodnici toplote i elektriciteta -razlikuje promene materijala pri kojima nastaju drugi materijali -zna da kretanje tela zavisi od sile koja na njega deluje, vrste podloge i oblika tela -primenjuje znanje o promenama materijala za objašnjenje pojava u svom okruženju 	<p>MOJA DOMOVINA DEO SVETA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Osnovne odrednice države (teritorija, stanovništvo, simboli ...). - Osnovne odrednice države Srbije (teritorija, granice, stanovništvo, glavni grad, simboli). - Razvoj moderne srpske države (period devetnaestog i dvadesetog veka). - Strateški položaj Srbije - fizičko-geografski i saobraćajno-geografski (u državnoj zajednici SCG, na Balkanskom poluostrvu, Evropi i svetu). - Prirodno-geografske odlike Srbije: <i>reljef, vode i klima</i> naše domovine. <i>Reljef</i> (Panonska nizija, nizije u dolinama reka i kotlina, brdsko-planinski predeli, najveće planine) <i>vode</i> (najduže reke, slivovi, prirodna i veštačka jezera, banje) <i>klima</i> (odlike umerene klime). - Ugrožena i zaštićena područja u Srbiji (nacionalni parkovi, rezervati spomenici prirode). - Stanovništvo Srbije: prirodno kretanje stanovništva (broj, gustina naseljenosti, migracije); strukture stanovništva (starosna, obrazovna; nacionalna, verska, jezička ...). - Građenje demokratskih odnosa (upoznati pravila koja regulišu uzajamna prava i obaveze države i

<p>-razlikuje staništa prema uslovima života i živim bićima u njima</p> <p>-razume međusobnu zavisnost živih bića u životnoj zajednici</p> <p>-zna šta je dobrobit životinja</p> <p>-razume povezanost žive i nežive prirode na manje očiglednim primerima</p> <p>- zna koji su glavni izvori opasnosti po zdravlje i život ljudi i osnovne mere zaštite</p>		<p>građana).</p> <p>- Očuvanje nacionalnog identiteta i ugrađivanje u svetsku kulturnu baštinu (negovanje identiteta, razvijanje tolerancije i svesti o pripadnosti multietničkom, multikulturalnom i multikonfesionalnom svetu).</p> <p>- Mi smo deca jednog Sveta - <i>Konvencija o pravima deteta</i> (OUN, UNICEF, UNESKO, SAVET EVROPE "Radost Evrope"...)</p>
<p>-zna postupke za očuvanje i unapređivanje ljudskog zdravlja</p> <p>-zna koja su prava i obaveze članova u različitim društvenim grupama</p> <p>-razume da se prava i obaveze članova društvenih grupa međusobno dopunjuju</p> <p>- zna najvažnije događaje, pojave i ličnosti iz prošlosti</p> <p>-zna osnovne informacije o načinu života ljudi u prošlosti</p> <p>-prepoznaje osnovna kulturna i društvena obeležja različitih istorijskih perioda</p> <p>-prepoznaje na osnovu karakterističnih istorijskih izvora o kom periodu ili ličnosti je reč</p> <p>-zna šta je prethodilo, a šta je usledilo nakon važnih istorijskih događaja i pojava</p>	<p>SUSRET SA PRIRODOM</p>	<p><i>Biljni i životinjski svet u Srbiji</i></p> <p>- Grupisanje živog sveta na osnovu sličnosti i razlika (podela na carstva);</p> <p>- Flora naše zemlje (značaj, tipične, retke i ugrožene biljke; raznovrsnost, bogatstvo, zaštita, revitalizacija);</p> <p>- Fauna naše zemlje (značaj, tipične, retke i ugrožene životinje; raznovrsnost, bogatstvo, zaštita, revitalizacija);</p> <p>- Domaće životinje i gajene biljke (značaj, potrebe i mogućnosti; potencijali za proizvodnju zdrave hrane);</p> <p>- Prirodne pojave, prilagođavanje: posmatranje, zapažanje, praćenje i beleženje na različite načine nekih adaptivnih promena i ponašanja (rađanje, cvetanje, plodonošenje, linjanje - mitarenje, seobe...).</p> <p><i>Čovek deo prirode</i></p> <p>- Čovek, deo prirode - svesno i društveno biće.</p> <p>- Spoznaja sebe, uočavanje polne različitosti.</p> <p>- Osnovi zdravog življenja - kako mogu da utičem na kvalitet života (ishrana, higijena, odevanje, stanovanje, zdravstvena kultura...).</p> <p>- Odgovoran odnos prema sebi i drugima (vršnjacima, starim licima, bolesnim licima, kućnim ljubimcima, napuštenim životinjama...)</p>
	<p>ISTRAŽUJEMO PRIRODNE POJAVE</p>	<p><i>Istraživanje i uočavanje uzročno-posledičnih veza, izdvajanje parametara, njihov međusobni odnos,</i></p>

ogled

- Pravila koja važe za sva kretanja (pokretanje, zaustavljanje, promena brzine...); sistematizacija dosadašnjih znanja i provera parametara.
 - Šta i kako utiče na pređeno rastojanje nekog predmeta; padanje različitih predmeta; klizanje i kotrljanje naniže; šta utiče na brzinu kretanja klatna?
 - Od čega zavisi veličina senke?
 - Kako visina vazdušnog stuba (nivo vode u čaši) utiče na visinu zvuka?
- Ispitivanje svojstava materijal*
- Materijali i njihova svojstva: *mehanička, toplotna, električna, magnetna, rastvorljivost.*
 - Koji se predmeti (materijali) najbolje naelektrišu, a koji najbolje provode električnu struju. Kako to utvrditi?
 - Kako povećati ili smanjiti dejstvo magneta?
 - Materijali i svetlosna propustljivost.
 - Koji materijali najbolje provode toplotu?
 - Ispitivanje rastvorljivosti materijala (uočavanje razlika u rastvorljivosti čvrstih, tečnih i gasovitih materijala u vodi).
 - Smeše - identifikovanje i opisivanje smeša u okruženju (voda u prirodi, vazduh, zemljište, hrana...).
 - Razdvajanje sastojaka smeše različitim postupcima, koji se biraju na osnovu svojstava sastojaka (prosejavanjem, ceđenjem, isparavanjem vode iz rastvora...).
- Promene materijala*
- Povratne i nepovratne promene materijala.
 - Identifikovanje promena materijala pri kojima nastaju drugi materijali, različitih svojstava (sagorevanje, rđanje, truljenje, kuvanje...).
 - Sagorevanje materijala - vazduh (kiseonik), zapažanje promena pri sagorevanju.
 - Zapaljivi materijali, oznake za zapaljive materijale; opasnost i zaštita od požara,

		<p>gašenje požara. <i>Gde sve zapažamo i koristimo ono što smo naučili o:</i> različitim oblicima kretanja, električnim pojavama, magnetima, svetlosnim pojavama, različitim svojstvima i promenama materijala</p>
	<p>RAD, ENERGIJA, PROIZVODNJA I POTROŠNJA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rad - svesna aktivnost čoveka (porediti rad ljudi i aktivnosti različitih životinja). - Uticaj prirodnih i društvenih faktora na život i rad ljudi. - Prirodna bogatstva i njihovo korišćenje (resursi, tehnologije, proizvodi, racionalna proizvodnja i potrošnja, reciklaža, revitalizacija). - Resursi: vode, goriva, rude i minerali, zemljište, šume, biljni i životinjski svet. - Prirodne sirovine - primena: (kuhinjska so, gips, mermer...). - Prerada prirodnih sirovina - tehnologije dobijanja metala, papira, gume... Prerada vode i dobijanje zdrave hrane. - Sunce, vazduh, voda - obnovljivi izvori energije. - Ugalj, nafta, gas - neobnovljivi izvori energije, zaštita životne sredine. - Nedovoljno iskorišćeni i ekološki izvori energije. - Delatnosti ljudi u različitim krajevima Srbije (ravničarskim, kotlinskim, brdsko-planinskim; selu i gradu). - Proizvodnja i usluge, plasman i tržište, ponuda i potražnja, trgovina i potrošnja (marketing). - Rad, proizvodnja, potrošnja i održivi razvoj (uvideti veze između korišćenja resursa, primenjenih tehnologija i održivog razvoja).
	<p>OSVRT UNAZAD - PROŠLOST</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tragovi prošlosti (pratiti tragove prošlosti: svoje i svoje porodice, naselja - kraja u kome živim). - Vremenska lenta (vremenski odrediti vekove, konstatovati neke tipične karakteristike vekova). - Lociranje događaja - datuma (snalaziti

		<p>se na vremenskoj lenti: locirati događaje, datume; odrediti vreme, životno doba svojih roditelja i njihovih predaka; odrediti neke poznate savremenike, na vremenskoj lenti obeležiti životni period nekih znamenitih (poznatih) ličnosti i odrediti njihove savremenike iz istih i različitih oblasti kao i prethodnike i sledbenike iz istih oblasti (likovne stvaraoce, muzičke, književnike, sportiste, glumce...).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hronologija različitih naučnih otkrića (recimo iz oblasti medicine u prošlom veku). - Način života u srednjem veku - informisati se o različitim životnim situacijama ljudi u srednjem veku na teritoriji Srbije: selo - grad, život nekad i sad (stanovanje, ishrana, rad, dečije igre, školovanje, ponašanje, ratovanje...). - Prošlost srpskog naroda (upoznati se sa značajnim događajima iz nacionalne prošlosti: seobe Srba, prostor na kome su Srbi živeli, Prvi i Drugi srpski ustanak...). - Uočiti vezu između istorijskih zbivanja u svetu i kod nas (Prvi i Drugi svetski rat...). - Stvaranje što objektivnije slike o događajima iz prošlosti korišćenjem različitih istorijskih izvora. - Na vremenskoj lenti hronološki odrediti razvoj (<i>kontinuitet i diskontinuitet</i>) države Srbije i upoznati se sa njenim vladarima, počev od loze Nemanjića pa sve do danas.
--	--	---

Način ostvarivanja programa: Predmet u 4. razredu predstavlja programski kontinuitet integrisanog nastavnog predmeta iz prva tri razreda osnovnog obrazovanja i vaspitanja. Nastavlja razvojnu koncepciju uzlaznih spiralnih krugova u građenju pojmova, usvajanju znanja, umenja, stavovi iz vrednosti iz integrativnih oblasti priroda i društva. Program će se ostvarivati: posmatranje opisivanje, procenjivanje, grupisanje, praćenje, beleženje, praktikovanje, eksperimentisanje, istraživanje, sakupljanje, stvaranje, oblici, ambientalnog učenja, korišćenje izvora informacija.

Naziv predmeta	MUZIČKA KULTURA
Cilj	Razvijanje interesovanja, muzičke osetljivosti i kreativnosti. Osposobljavanje za razumevanje mogućnosti muzičkog izražavanja. Razvijanje osetljivosti za muzičke vrednosti upoznavanjem muzičke tradicije i kulture svog i drugih naroda.
Razred	četvrti
Godišnji fond časova	36

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
pevaju pesme po sluhu; - pevaju pesme solmizacijom; - obrade proste i složene taktove; - usvajaju osnove muzičke pismenosti; - sviraju na dečjim muzičkim instrumentima; - izvode dečje, narodne i umetničke igre; - improvizuju melodije na zadani tekst; - upoznaju zvuke raznih instrumenata; - slušaju vredna dela umetničke i narodne muzike.	IZVOĐENJE MUZIKE	<p>a) Pevanje</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pevanje pesama (učenje po sluhu i učenje pesme sa notnog teksta) različitog sadržaja i raspoloženja, tradicionalne i umetničke muzike, koje su primerene glasovnim mogućnostima i uzrastu učenika. Poželjno je povezivanje sadržaja pesama sa sadržajima ostalih nastavnih predmeta (učenici i škola, godišnja doba, praznici i običaji, zavičaj i domovina, priroda i okolina, životinje...). - Pevanje i izvođenje muzičkih igara (igre uz pokret, didaktičke igre). - Pevanje namenskih pesama kao zvučna priprema za postavku muzičke pismenosti. <p>b) Sviranje</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sviranje pratnje za brojalice, pesme, igre na ritmičkim dečjim instrumentima. - Sviranje pesama na melodijskim instrumentima Orfovog instrumentarijuma. - Na osnovu iskustva u izvođenju muzike, prepoznati i svirati delove pesama.
	SLUŠANJE MUZIKE	<ul style="list-style-type: none"> - Slušanje vokalno-instrumentalnih kompozicija za decu i kratkih instrumentalnih kompozicija različitog sadržaja, oblika i raspoloženja, kao i muzičkih priča. - Slušanje narodnih pesama i igara. <p>U slušanim primerima prepoznati različite tonske boje (glasove i instrumente), različit tempo, dinamičke razlike, različita raspoloženja na osnovu izražajnih elemenata, kao i kompoziciju koju su slušali, a na osnovu karakterističnog odlomka.</p> <p>Osposobljavati učenike da uoče vrednosti i ulogu muzike u svakodnevnom životu.</p>
	STVARANJE MUZIKE	<ul style="list-style-type: none"> - Ritmičkim i zvučnim efektima kreirati jednostavne pratnje za brojalice, pesme, priče, stihove, muzičke igre, koristeći pri tom različite izvore zvuka (glas, telo, Orfov instrumentarijum). - Kreiranje pokreta uz muziku koju pevaju ili slušaju učenici. - Smišljanje muzičkih pitanja i odgovora, ritmička dopunjalka, melodijska dopunjalka, melodijska dopunjalka sa potpisanim

		<p>tekstom, sastavljanje melodije od ponuđenih dvotaktnih motiva.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Improvizacija melodije na zadani tekst. - Improvizovanje dijaloga na melodijskim instrumentima Orfovog instrumentarijuma.
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Nastava muzičkog vaspitanja teži ka svesnom usvajanju znanja i veština tako da muzička umetnost postane potreba svake ličnosti. Usvajanjem veštine čitanja nota pomogućava se učenicima lakše i tačnije pevanje melodija, kao i aktivnost ticanje informacija osviraju na pojedinim instrumentima. Poželjno je povezivanje muzičkih sadržaja sa sadržajima ostalih nastavnih predmeta ukoliko je to moguće ostvariti. Treba da bude aktivno učešće učenika na času i da bude doživljaj za učenike. Nastava treba da se odvija u vedroj i radnoj atmosferi. Raznim oblicima rada: izvođenjem muzike, pevanjem, sviranjem kroz upoznavanjem muzičkih dela, slušanjem narodne i umetničke muzike, kroz izvođenjem muzičkih igara, kroz uvođenje u muzičku pismenost, kroz dečje muzičko stvaralaštvo. Tehnikama i očiglednim sredstvima učenicima se prenose znanja i kombinuju razne metode u nastavi.

Naziv predmeta		LIKOVNA KULTURA	
Cilj		Sposobnost za opažanje oblika, veličina, svetlina, boja, položaja oblika. Razvija pamćenje povezivanje opaženih informacija. Učenici koriste tehnike i sredstva likovno-vizuelno izražavanje. Sposobnost za prepoznavanje tradicionalne, moderne umetnosti. Razvijati za samostalno izražavanje korišćenje primenih tehnika i sredstva. Ljubav prema vrednostima izraženim u delima svih oblika umetnosti. Stvara interesovanje i potrebu za posećivanje izložbi, galerija, muzeja, kulturnih dobara. Osetljivost za likovne i vizualne vrednosti. Razvijati motorike sposobnosti učenika. Razvijanje senzibileteta za lepo pisanje.	
Razred		Četvrti	
Godišnji fond časova		72	
ISHODI		OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:			
<ul style="list-style-type: none"> - razlikuju i povezuju dvodimenzionalne i trodimenzionalne oblike; - grade iskustva i kriterijume prema zahtevima programa, likovnih umetnosti i likovnih pojava u životu; - usvoje znanja o boji, likovnim tehnikama i kreativno praktično rade sa odnosima boja; 		I KOLAŽ, FROTAŽ, DEKOLAŽ I ASAMBLAŽ	<p>(površinski i trodimenzionalni kolaž) (6+4)</p> <p>1. Kolaž (dvodimenzionalni - površinski kolaž)</p> <p>Pojmovi: kolaž, frotaž, dekolaž, asamblaž</p> <p>2. Frotaž (površinske igre)</p> <p>3. Dekolaž (naslojavanje,</p>

<p>- usklade likovni rad sa drugim medijima (zvukom, pokretom, literarnim izrazom i scenskim ambijentima);</p> <p>- prepoznaju likovne tehnike.</p>		<p>docrtavanje, doslikavanje...)</p> <p>4. Asamblaž (trodimenzionalni kolaž, instalacije, prošireni mediji...)</p>
	<p>II VEZIVANJE OBLIKA U TRODIMENZIONALNOM PROSTORU I U RAVNI (6+4)</p>	<p>Komponovanje apstraktnih oblika u prostoru prema položenoj, kosoj ili uspravnoj liniji</p> <p>Organizacija bojenih oblika u odnosu na ravan u prostoru</p> <p>Organizacija trodimenzionalnih oblika u prostoru i na ravni</p> <p>Pojmovi: akvarel, pastel, tempera</p>
	<p>III SLIKARSKI MATERIJALI I TEHNIKE (6+4)</p>	<p>Karakteristike akvarel tehnike</p> <p>Karakteristike pastelnih boja i kreda u boji (suvi pastel i voštani pastel)</p> <p>Karakteristike tempera boja</p> <p>Pojmovi: materijali i tehnike</p>
	<p>IV OSNOVNE I IZVEDENE BOJE (6+4)</p>	<p>Crvena + žuta = narandžasta</p> <p>Crvena + plava = ljubičasta</p> <p>Žuta + plava = zelena</p> <p>Pojmovi: osnovne boje, izvedene boje</p>
	<p>V LINIJA, POVRŠINA, VOLUMEN, BOJA, PROSTOR (16+8)</p>	<p>1. Linija - prostor</p> <p>2. Površina - prostor</p> <p>3. Volumen - prostor</p> <p>4. Boja - prostor</p> <p>5. Linija, površina, volumen, boja - prostor</p> <p>Pojmovi: volumen</p>

	VI AMBIJENT - SCENSKI PROSTOR (6+4)	1. Idejna rešenja za izradu maski 2. Izrada maski 3. Izrada scene 4. Predlog za koreografiju, muziku, kostim 5. Izrada scene 6. Realizacija po grupama ili u celini Pojmovi: ambijent i scenski prostor
--	--	---

Način ostvarivanja programa: Uvođenje učenika u nova iskustva. Samostalni radovi. Kolaž- šaljive teme Dekolaž i asamblaž Prikazivanje oblika prema karakterističnim linijama. Upoznavanje tehnike akvarel i gvaž Da usvoje znanja o boji, likovnim tehnikama i kreativnom rade sa osnovnim i izvedenim bojama Povezivanje učenikovih iskustva o linijama, površinama i volumenu u određenom prostoru Učenici sami otkrivaju bogatstvo prirode.

Naziv predmeta	FIZIČKO I ZDRAVSTVENO VASPITANJE	
Cilj	Cilj fizičkog i zdravstvenog vaspitanja jeste da raznovrsnim i sistematskim motoričkim aktivnostima, u povezanosti sa ostalim vaspitno-obrazovnim područjima, doprinese integralnom razvoju ličnosti učenika (kognitivnom, afektivnom, motoričkom), razvoju motoričkih sposobnosti, sticanju, usavršavanju i primeni motoričkih umenja, navika i neophodnih teorijskih znanja u svakodnevnim i specifičnim uslovima života i rada.	
Razred	četvrti	
Godišnji fond časova	108 časova	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
– primeni jednostavne, dvostavne opštepripreme vežbe (vežbe oblikovanja); – pravilno izvodi vežbe, raznovrsna prirodna i izvedena kretanja; – kombinuje usvojene motoričke	MOTORIČKE VEŠTINE SPORT I SPORTSKE DISCIPLINE	Atletika Tehnika trčanja: Rad na tehnici trčanja u mestu i u kretanju. Rad ruku sa savijenim laktovima (napred, napred šaka do visine brade, a nazad 5 do 10 cm iza zgloba kuka). Stopala paralelna i trči se na prednjem delu stopala. Trup uspravan, glava podignuta i disanje slobodno (na nos i na

<p>veštine u igri i svakodnevnom životu;</p> <ul style="list-style-type: none"> – održava ravnotežu u različitim kretanjima; – koriguje sopstveno držanja tela na osnovu saveta nastavnika; – pravilno drži telo; – pravilno podiže, nosi i spušta teret; – izvede kretanja, vežbe i – sastave uz muzičku pratnju; – izvede dečji i narodni ples; – koristi terminologiju vežbanja; – poštuje pravila ponašanja na vežbalištima; – poštuje mere bezbednosti tokom vežbanja; – odgovorno se odnosi prema objektima, spravama i rekvizitima; – primeni pravila igre; – navija i bodri učesnike u igri na način kojim nikoga ne vređa; – prihvati pobedu i poraz kao sastavni deo igre i takmičenja; – uredno odlaže svoje stvari pre i nakon vežbanja i u drugim situacijama; – pravilno izvodi i kontroliše pokrete u različitim kretanjima; 		<p>usta). Varijanta trčanja: napred, bočno i leđima okrenuti u pravcu kretanja. Trčanje kraćim i dužim korakom (uz nagib trči se kratkim korakom i na prednjem delu stopala). Kod kros trčanja i na slobodnim površinama (trava, šuma i sl.) obratiti pažnju na neravnine zbog mogućih povreda. Savlađivanje brzog trčanja kroz ubrzanja (2 do 3 ubrzanja na 30-40 m).</p> <p>Tehnika visokog i niskog starta. Sprint na deonicama do 50 m. Za razvoj izdržljivosti koristiti intervalni metod rada, umerenog intenziteta (npr. na stazi dužine najviše do 800 metara naizmenično 100 m trčanja, 100 m hodanja, ili u ukupnom trajanju od 5 do 10 minuta).</p> <p>Skok uvis Usavršavanje prekoračene tehnike na većim visinama.</p> <p>Skok udalj Usavršavanje tehnike zgrčne i predvežbe za tehniku uvinuća.</p> <p>Bacanje Bacanje loptice od 200 grama u dalj jačom i slabijom rukom, tehnikom iz mesta i tehnikom iz zaleta. Bacanje medicine od 2 kg. Sa dve i jednom rukom na različite načine (napred, uvis i nazad preko glave).</p> <p>Štafetno trčanje Igre, deonice do 20 m sa dodirnom (ruka dodirne rame, leđa, ruku).</p> <p>Vežbe na tlu i spravama Tlo Preskok Dvovisinski razboj Greda Paralelni razboj Vratilo Krugovi</p>
---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> – prati promene u težini i visini kod sebe i drugih; – prepozna zdravstveno stanje kada ne treba da vežba; – primenjuje higijenske mere pre, u toku i nakon vežbanja i drugim životnim situacijama; – uredno održava prostor u kome živi i boravi; – koristi zdrave namirnice u ishrani; – povezuje različita vežbanja sa njihovim uticajem na zdravlje; – prepozna lepotu pokreta u vežbanju; – se pridržava pravila vežbanja; – vrednuje sopstvena i tuđa postignuća u vežbanju. 		<p>Konj sa hvataljkama</p> <p>Osnove timskih, sportskih i elementarnih igara</p> <p>Ponoviti vežbe osnovnih stavova iz prethodnog razreda i kombinovati sa raznim varijantama situacija igre.</p> <p>Rukomet: ponoviti osnovne vežbe držanja lopte, hvatanja i dodavanja. Vežbe osnova tehnike kombinovati sa vežbama situacije u igri; šutiranje iz mesta posle vođenja i zaustavljanja; skok - šut (za naprednije). Igru 3:3 usavršiti sa konkretnim zadatkom iz osnova taktike u odbrani i napadu.</p> <p>Košarka: ponoviti vežbe rukovanja loptom i usložnjavati vežbama "žongliranja"; vežbe hvatanja i dodavanja ponoviti i dalje ih primeriti situaciji njihove primene u osnovnoj taktici odbrane i napada; šutiranje ispod koša posle vođenja i zaustavljanja sa leve i desne strane ; dvokorak (za naprednije). Igra 3:3 sa konkretnim zadatkom iz osnova taktike u odbrani i napadu.</p> <p>Odbojka: ponoviti vežbe dodavanja prstima iz prethodnog razreda; za naprednije učenike: primena tehnike u nekoliko situacija igre; dodavanje preko glave i bočno. Igra preko niže mreže (lastiša) na smanjenom terenu 2:2 sa primenom osnovne tehnike i za naprednije učenike 3:3 iz osnovne taktike u napadu i odbrani.</p> <p>Fudbal: vođenje lopte pravolinijsko i sa promenom pravca; primanje lopte i dodavanje</p>
--	--	--

		<p>lopte različitim delovima stopala; šutiranje; oduzimanje lopte; igra sa osnovnim pravilima za mali fudbal.</p> <p>Ritmička gimnastika i narodni plesovi</p> <p>Obnoviti program iz prethodnog razreda. Povezati različite pokrete ruku, trupa i nogu u kompleks vežbi oblikovanja.</p> <p>Ravnoteže usponom na dve i jednoj nozi.</p> <p>Okreti za 180° i 360° osloncem na dve i jednoj nozi.</p> <p>Skokovi: visoko-daleki skok i povezivanje sa galopom.</p> <p>Vijača: povezivanje galopa sa dečjim poskokom i elementima iz prethodnog razreda.</p> <p>Lopta: bacanja i hvatanja povezati sa ravnotežama, okretima i skokovima i dopuniti obavezni sastav iz trećeg razreda ovim elementima.</p> <p>Obruč: zamasi u bočnoj i čeonj ravni sa prehvatanjem i niskim izbacivanjem iz ruke u ruku u mestu i kretanju (korakom, trčeći korakom i dečjim poskokom).</p> <p>Plesovi: Srpsko kolo. Jedno kolo iz kraja u kojem se nalazi škola.</p>
	<p style="text-align: center;">FIZIČKA I ZDRAVSTVENA KULTURA</p>	<p>Kultura vežbanja i igranja</p> <p>Vežbanje kao deo dnevnih aktivnosti.</p> <p>Zdrastveno vaspitanje</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - tvoja fizička forma, - lična higijena i higijena zdravlja, - pravilna ishrana, - pravilan ritam rada i odmora, - prva pomoć. <p>-pravilno držanje tela, lična higijena i higijena zdravlja, pravilna ishrana, ritam rada i odmora.</p>
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Učenje ispravnog disanja i pravilnog držanja tela, gradivo odrađivati postupno i u skladu sa dinamikom razvoju sposobnosti i interesa za određene programske jedinice.

IZBORNI NASTAVNI PREDMETI

Naziv predmeta	GRAĐANSKO VASPITANJE
Cilj	Opšti cilj predmeta je podsticanje razvoja ličnosti i socijalnog saznanja kod učenika IV razreda osnovne škole. Ovaj predmet treba da pruži učenicima mogućnost da postanu aktivni učesnici u procesu obrazovanja i vaspitanja, i da izgrade saznanja, umjenja, sposobnosti i vrednosti neophodne za formiranje autonomne, kompetentne, odgovorne i kreativne ličnosti, otvorene za dogovor i saradnju, koja poštuje i sebe i druge.
Razred	četvrti
Godišnji fond časova	36 časova

ISHODI	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Po završenom razredu učenik će biti u stanju da:		
<ul style="list-style-type: none"> – svojim ponašanjem pokazuje da prihvata različitost drugih; – prepoznaje u svom okruženju primere nejednakog postupanja prema nekoj osobi ili grupi na osnovu nekog njihovog ličnog svojstva; – se ponaša na način koji uvažava sopstvene i tuđe potrebe, prava i osećanja u svakodnevnim situacijama; – prepoznaje primere 	<p>I Tema: Podsticanje grupnog rada, dogovaranja i saradnje sa vršnjacima i odraslima</p>	<p>1. Roditeljski sastanak - susret roditelja, nastavnika i učenika. Razmena o uzajamnim očekivanjima, potrebama, zahtevima, teškoćama u vezi sa ostvarivanjem programa građanskog vaspitanja,</p> <p>2. Uvodni čas - upoznavanje učenika sa sadržajem predmeta i načinom rada.</p>
	<p>II Tema: Dečja prava su univerzalna, jednaka za sve</p>	<p>1. Drvo dečijih prava - uvođenje ljudskih i dečjih prava u razred, podsećanje na ono što već znaju o pravima i razmatranje značaja ovih prava za sopstveni život.</p> <p>2. Pravimo reklamni štand konvencije o dečijim</p>

<p>solidarnosti u svom okruženju, pričama, filmovima;</p> <ul style="list-style-type: none"> – ukaže vršnjacima na osobe ili grupe u svom okruženju kojima je potrebna pomoć i podrška; – objasni razliku između saosećanja, solidarnosti i sažaljenja na datom primeru; – ukaže na uprošćeno, pojednostavljeno, generalizovano i najčešće netačno prikazivanje nekoga na prikazanim primerima; – navede nekoliko institucija u svom okruženju koje brinu o potrebama i pravima građana, posebno dece; – navede šta bi voleo da ima u svojoj lokalnoj zajednici što sada nedostaje; – traži pomoć u situacijama kršenja svojih ili tuđih prava; – navede jedno udruženje građana u svom okruženju i opiše čime se bavi; – opiše na koje sve načine deca njegovih/njenih godina mogu da brinu o svojoj lokalnoj zajednici; – pažljivo sluša sagovornika, slobodno iznosi mišljenje, obrazlaže ideje, daje predloge i prihvata da drugi mogu imati drugačije mišljenje; – ispoljava zainteresovanost za saradnju i učešće u grupnom radu; – zajedno sa ostalim učenicima učestvuje u pronalaženju osoba kojima je potrebna pomoć, u izradi plana i realizaciji akcije, njenoj promociji i vrednovanju. 		<p><i>pravima</i> - učenici detaljno proučavaju jedno pravo za koje se opredele dogovaranjem, analiziraju tekst, istražuju način simboličkog prikazivanja. Uče se da objasne svoj izbor, da ga javno prezentuju u stvarnoj situaciji.</p> <p>3. Svi različiti - svi jednaki - učenici će naučiti da se upoznaju međusobno i da razlike prihvate kao bogatstvo</p> <p>4. Nepravda je kad... - kroz igru sastavljanja slagalice simuliraju nepravdu. Postaju svesni svoje reakcije na nepravdu i shvataju značaj saradnje za rešenje problema.</p> <p>5. Stavovi o pravdi - povezivanje prava sa dužnostima; prihvatanje da pravedno za jednog nije uvek nužno pravedno i za drugog</p>
	<p>III Tema: Zajedno stvaramo demokratsku atmosferu u našem razredu, školi</p>	<p>1. Prava, dužnosti, pravila - uvođenje učenika u demokratski način dogovaranja oko zajedničkih pravila, shvatanje međusobne povezanosti prava, dužnosti, pravila, zakona</p> <p>2. Uloga pravilnika, kućnog reda škole - podsticanje učenika da odaberu vrednosti u okvirima ljudskih/dečjih prava; da ih razmatraju, upoređuju, da ih se pridržavaju. Pomoći deci da dođu do rešenja: kad je teško da poštuju pravila...</p> <p>3. Svi mi imamo predrasude - učenici preispituju postojanje predrasuda i stereotipa vezanih za uzrast, pol, nacionalnost. Uče se da uvide uzročno-posledičnu vezu između postojanja predrasuda i kršenja prava drugih. Uče se da prepoznaju sukob različitih vrednosti.</p> <p>4. Da sam čarobnjak, ja bih - podstaći učenike da stvaraju vizije sa značenjem, da kreiraju svet u kojem se poštuju prava, u kojem se prihvataju odgovornosti, prevazilaze stereotipi, prihvataju različitosti kao bogatstvo...</p> <p>5. Stavovi o moći - pomoći učenicima da prepoznaju vrednosti koje podržavaju dečja/ljudska prava i razvijaju demokratske odnose. Pomoći učenicima da prepoznaju nametanje volje jednoga ili grupice u odnosu na zajedničko dogovaranje i da sagledaju posledice jednog i drugog načina ponašanja po zajednički život.</p>
	<p>IV Tema: Živim demokratiju, demokratska akcija</p>	<p>1. Sukobi i prevazilaženje sukoba, pregovaranje - upoznavanje učenika sa konstruktivnim načinom za rešavanje međuljudskih sukoba, koji je primenljiv u raznim situacijama.</p> <p>2. Timski rad - stavljanje učenika u situaciju u kojoj</p>

		<p>uviđaju prednost timskog rada, naćin funkcionisanja u timu, uloge svakog od ćlanova tima.</p> <p>3. <i>Da se ćuje nać glas</i> - ohrabriti ućenike da izlistaju situacije u ćkoli za koje smatraju da ne podrćavaju ili krće njihova prava na igru, razvoj, zdravlje...</p> <p>4. <i>Delujemo jedinstveno</i> - upoznavanje i voćenje ućenika sa i kroz demokratske procedure odlućivanja, radi dolaćenja do zajednićkog rećenja problema za koji se svi zalaću</p> <p>5. <i>Argumentujemo i zastupamo naće interese</i> - uće se prikupljanju podataka/argumenata, zastupanju, javnom nastupanju</p> <p>6. <i>Traćimo zakon za...</i> - planiranje i sprovoćenje akcije za rećavanje problema koji su odabrali</p>
	V Tema: Ljudsko biće je deo celog sveta, razvijanje ekoloćke svesti	<p>1. <i>Mećuzavisnost</i> - razumevanje sveta kao sistema u kome su svi elementi - ljudi, dogaćaji, mesta - mećusobno povezani</p> <p>2. <i>Mreća života</i> - mećuzavisnost postoji i u prirodi</p> <p>3. <i>Brinemo o biljkama i ćivotinjama</i> - kako brinemo o biljkama i ćivotinjama, kakva je naća odgovornost prema njima</p>
	VI Tema: Evaluacija	<p>1. <i>Ja pre, ja posle</i> - ućenici se podstiću da sami procene program koji su proćli, kao i sopstveno napredovanje.</p> <p>2. <i>Prezentacija</i> rezultata rada roditeljima.</p>

Naćin ostvarivanja programa: Bitne **metodićke** odrednice obrazovno-vaspitolnog rada su:

- iskustveno ućenje, tj. uoblićavanje i poimanje lićnih, autentićnih doćivljaja i stavova ućenika kroz razmenu u grupi a ne prenoćenje gotovih znanja;
- igrovni kontekst, tj. da kroz igru istraćuju raznovrsna rećenja za probleme sa kojima se suoćavaju; Kako je u predmetu graćansko vaspitanje - saznanje o sebi i drugima vaćno da ućenici stiću znanja, usvajaju vrednosti i razvijaju primerene većtine ućeći sa drugima i uz njihovu pomoć, programom su predvićeni sledeći oblici obrazovno-vaspitolnog rada:
- rad u paru,
- rad u grupi,
- razmena u velikoj grupi - odeljenju,
- rad celog razreda,
- individualni rad.

A tantárgy neve	MAGYAR NYELV – ANYANYELV A NEMZETI KULTÚRA ELEMÉVEL
Cél	A magyar nyelv – anyanyelvápolás tanításának célja, hogy a szerb nyelvű tagozatra járó magyar anyanyelvű tanulók elsajátítsák a magyar nyelv alapvető nyelvhasználati szabályait, és megfelelő módon tudják magukat kifejezni szóban, tudatosuljon bennük az anyanyelv fontossága a nemzeti identitás megőrzése szempontjából.
Osztály	negyedik
Évi óraszám	72 óra

KIMENET A tanév végére a tanuló:	RÉSZTERÜLET/ TÉMA	TARTALOM
<ul style="list-style-type: none"> – Felismeri a verset, az elbeszélést és a mesét (tanmese és tündérmese); – meghatározza a szöveg témáját; – meghatározza a szöveg számára kevésbé érthető tartalmi elemeit; – meghatározza a szöveg cselekményét, annak idejét és helyét; – elsajátítja a hangos és néma olvasás technikáját; – felismeri a szereplőket, és meg tudja különböztetni őket a pozitív és negatív tulajdonságaik alapján; – képes rövid szöveget értelmezni; – felismeri a versszakot, a verssort és a rímet. 	IRODALOM	<p>ISKOLAI OLVASMÁNYOK</p> <p>Költészet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz 2. Varró Dániel: Túl a Maszat-hegyen (versrészletek) 3. WeöresSándor: Galagonya 4. Fehér Ferenc: Bácskai tájkép 5. Brasnyó István: Nem szeretnék lakni szürke házban 6. József Attila: Betlehemi királyok 7. Tóth Krisztina: Állatságok (versválogatás) <p>Próza:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kosztolányi Dezső: Tükörponty 2. Janikovszky Éva: Dani meg a csuka 3. Gyurkovics Tibor: Az én barátom 4. Kányádi Sándor: A kisfiú hiányzik 5. Csukás István: Tapintat és egyéb lelki finomságok 6. Darvasi László: Daru Dénes 7. Lackfi János: Málnafolt 8. Csoóri Sándor: Kicsi néném (részlet) 9. JanikovszkyÉva: Örülj, hogy lány! (részlet) 10. JanikovszkyÉva: Örülj, hogy fiú! (részlet) <p>Népköltészeti alkotások:</p> <p>Közmondások, szólások, népi mondókák és gyermekjátékok, találós kérdések, sorolók és ünnepköszöntők.</p> <p style="text-align: center;">Drámai szövegek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mátyás király meg az igazmondó juhász • drámai szövegek gyermeklapokból <p style="text-align: center;">Tudományos és ismeretterjesztő szövegek</p> <ul style="list-style-type: none"> • A magyar nemzeti kultúra elemeivel kapcsolatos szövegek. • Válogatás a gyermekenciklopédiák és a gyermeklapok szövegeiből. <p>KIEGÉSZÍTŐ IRODALOM: (a felsorolt művek közül három kerülhet feldolgozásra)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Juhász Ferenc: Nagymama 2. Dušan Radović: A szőke nyuszi 3. Csáki szalmája (magyar monda) 4. Mátyás király meg az igazmondó juhász

		<p>5. A tulipánná változott királyfi (magyar népmese) 6. A rátóti csikótozás (magyar népmese) 7. Az állatok nyelvén tudó juhász (magyar népmese) 8. Weöres Sándor: Suttog a fenyves 9. Domonkos István: Eperfa 10. A tulipánná változott királyfi (magyar népmese) 11. Fekete István: A bizonyítvány</p> <p>Irodalomelméleti fogalmak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vers; • rím; • hasonlat, megszemélyesítés, • metafora; • mese (népmese, műmese); • a cselekmény; helye és ideje; • a mű szereplője – külső és belső tulajdonságai és cselekedetei; • drámai szöveg a gyerekeknek; • elbeszélő és leíró rész, párbeszéd; • tréfás vers; • a humor; • tanmese; • találós kérdés.
<ul style="list-style-type: none"> – Felismeri, megkülönbözteti és alkalmazza a kijelentő, a kérdő és a felszólító mondatokat a beszédben és az írásban; – helyesen használja a megtanult rokon értelmű szavakat és az ellentétes jelentésű szavakat; – odafigyel a helyes szórendre; – megkülönbözteti a különféle időben végbemenő cselekvéseket, történéseket; – az igekötőket megfelelően használja; – helyesen használja az igeidőket beszédben és írásban; – felismeri a köznevet és a tulajdonnevet, és helyesen írja le őket; – képes többes számú főneveket alkotni; 	<p style="text-align: center;">NYELV Nyelvtan és helyesírás</p>	<p>Csoportmunka, nyelvi játékok alkalmazása.</p> <p>A szerb nyelv hangrendszerétől eltérő magyar hangok ejtésének gyakorlása.</p> <p>Mondókák, versek hangosan történő felolvasása. A hosszú magánhangzók és mássalhangzók minél pontosabb kiejtésének begyakorlása.</p> <p>Beszélgetés.</p> <p>Párbeszéd folytatása játék keretében, illetve ismert szöveggel kapcsolatban.</p> <p>Képek alapján történet elmondása. Olvasmány alapján történet elmondása és leírása.</p> <p>Nyelvhelyességi gyakorlatok. Saját élmény, tapasztalat, vélemény megfogalmazása szóban.</p> <p>Hibás szövegek javítása.</p> <p>Üzenet írása.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – alkalmazni tudja a melléknevet a nyelvhasználatban; – megérti a névmások (személyes, mutató, kérdő) alkalmazását a beszédben és a szövegben; – a hosszú magánhangzókat és mássalhangzókat helyesen használja írásban; – a j hangot biztonságosan jelöli a tanult szófajok körében. 		<p>Saját élmény megfogalmazása, leírása.</p> <p>Helyesírási gyakorlatok.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Alkalmazza az alapvető szóbeli kifejezésmódot tartalom elmondásakor és, elbeszéléskor; – írása eléri az automatizáltság kezdeti fokát; – verset mond, kifejezően olvas, képes dramatizált szöveg reprodukálására, eljátszására; – alkalmazza az elsajátított rokon értelmű, valamint az ellentétes jelentésű szavakat; – felismeri a mindennapi szóhasználatban a szavak jelentését; – a lineáris szövegben megtalálja az ismeretlen kifejezéseket, fontos információkat; – képes szavakat, kifejezéseket gyűjteni megadott témával kapcsolatban; 	<p>NYELVI KULTÚRA</p>	<p>A szóbeli és az írásbeli kifejezés formái: teljes szöveg vagy egy részlet tartalmának elbeszélése (megadott vázlat segítségével).</p> <p>Helyesírási gyakorlatok: tollbamondás; a nagybetű és az írásjelek.</p> <p>Beszédgyakorlatok: versmondás, kifejező olvasás, dramatizált szöveg előadása, elbeszélés vagy mese tartalmának elmondása, színpadi előadás stb.</p> <p>A rokonértelmű szavak felismerése, és alkalmazása a gyakorlatokban;</p> <p>Az új szavak beépítése a mindennapi beszédbe és írásba. Szituatív beszédhelyzetek dramatizálása.</p> <p>Irodalmi és nem irodalmi szövegek.</p> <p>Szókincsfejlesztő gyakorlatok: szólánc alkotása; tárgyköros szógyűjtés.</p> <p>Nyelvi gyakorlatok: mondatok kiegészítése; mondatbővítés; ötsoros; keresztretjtvény; asszociációs játékok.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – képes mondatokat alkotni adott szavakkal, kifejezésekkel; – kifejezésmódját a kommunikációs helyzetnek megfelelően választja meg; – elbeszélő fogalmazást tud készíteni élmény alapján, vagy egy szöveg tartalmáról; – képes életkorának és nyelvi szintjének megfelelő tömörséggel kifejezni gondolatait; – helyesen tagolja a szöveget, makroszerkezeti egységekre tudja osztani; – levelet és képeslapot, üdvözlőlapot tud megfogalmazni. 		<p>Írásbeli és szóbeli gyakorlatok.</p> <p>A cím és a bekezdés. Bevezetés, tárgyalás, befejezés.</p> <p>Elbeszélő fogalmazás.</p> <p>Iskolai és házi feladatok: Rövidebb 10-12 mondatos fogalmazás.</p> <p>A levél, üdvözlőlap, képeslap formai jegyei. A megszólítás. A címzés.</p>
---	--	--

A tanterv megvalósításának módja: . A tanító/tanár a gyerekek egyéni sajátosságainak és a közösség lehetőségeinek megfelelően tervez, és választja meg a felsorolt iskolai olvasmányok közül a megfelelőket.

A tanító az iskolában különböző szövegtípusokkal ismerteti meg a tanulókat, amelyeket meg is értenek, de megértik az enciklopédiák és a gyermeklapok szövegeit is. Észre tudják venni az eseményt, a cselekvésmozzanatokat, az időbeli és térbeli viszonyokat.

A tanterv egyszerű, rövid, néha adaptált, a tanulók számára érthető szövegeket lát elő, melyeket önállóan olvasnak, így könnyen felfedezhetik a szövegekben az események időrendi sorrendjét, meghatározzák az esemény helyét és idejét. A tanulónak meg kell különböztetnie a verset a mesétől, valamint fel kell ismernie a tündérmesét és az állatmesét.

Képek és indukciós szövegek kapcsán mondatokat és kérdéseket fogalmaznak meg, majd összetett, illetve egyszerű bővített mondatokkal történetet mesélnek el. Megadott szavakból mondatokat alkotnak, a szórendre figyelnek, annak jelentőségét felismerik. Szavakat gyűjtenek adott témával kapcsolatban. A kérdésekre válaszokat fogalmaznak meg.

Tantárgy: **HITOKTATÁS - KATOLIKUS HITAN**

Évi óraszám: **36**

Osztály: **Negyedik**

TÉMA	CÉLOK	EREDMÉNYEK A téma feldolgozása után a tanuló:	A TÉMÁKON BELÜLI AJÁNLOTT TARTALOM	AJÁNLOTT MÓDSZEREK
------	-------	--	--	-----------------------

<p>I KÖZÖS TALÁLKOZÁSAINK</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Közösség és kötődés kiépítése az iskolai hittanos csoportban 	<ul style="list-style-type: none"> • a hittanos közösség értékes tagjának tekinti magát 	<p>1. Hívekként és testvérekként találkozunk</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nyári élménybeszámoló, különös figyelmet fordítva az Istennel és egyházzal kapcsolatos élményekre • Bevezetés a témákba
<p>II A SZENTSÉGEK - AZ ISTENNEL ÉS EMBEREKEL VALÓ TALÁLKOZÁS JELEI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Felismerni a jelek és szimbólumok jelentését • Megérteni a szentségeket, mint a megváltás jeleit • Kiemelten megismerni a beavatás szentségeinek értelmét és jelentését • Megélni a szentségeket, mint a találkozás jeleit és az Istennel és másokkal való új élet jeleit • Belátni a keresztény életnek az újdonságát és erejét (átmenet a régiből az újba), mely a szentségekben valósul meg • A szentségi élethez való tudatosabb és felelősségteljesebb hozzáállás kiépítése és ápolása 	<ul style="list-style-type: none"> • megérti a jelek és szimbólumok jelentőségét saját életére nézve • olvassa a jelek és szimbólumok nyelvét • Jobban megérti a bibliai szimbólumokat és azok jelentését • összekapcsolja az egyes jellegzetes szimbólumokat és gesztusokat a megfelelő szentségekkel • meg tudja nevezni mind a hét szentséget és meg tudja magyarázni mindegyik alapvető jelentését • saját szentségi életét megerősíti 	<p>2. Jelek és szimbólumok az életben</p> <p>3. A szentségek - Jézus ajándékai</p> <p>4. Keresztelés: új életre születés</p> <p>5. A bérálás szentsége - Lélekkel megerősítve</p> <p>6. Oltáriszentség: új közösségre hívás</p> <p>7. A megbékélés és bűnbánat szentsége</p> <p>8. Betegek kenete</p> <p>9. Egyházi rend - meghívás és szolgálat</p> <p>10. Házasság - a szeretet és a hűség ígérete</p> <p>11. Ismétlés és a feldolgozott témakör rendszerezése</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A mindennapi életben megtalálható jelek felfedezése és magyarázata • Beszélgetés arról, mi lenne a következménye, ha az emberek nem ismernék ezeket a jeleket • A szimbólumok magyarázata • Diapozitívok és képek bemutatása • Bibliai szövegekből való képek kiemelése és magyarázata • Meditáció, elmélkedés szentkép előtt • Templomlátogatás, a liturgikus tér felfedezése
<p>III ISTEN KÜLDÖTTEI HÍVNAK MINKET</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Különböző személyek példáján keresztül megérezni, mi mindent kezdeményezhet Isten hangja az emberben • Megismerni a saját választási - és döntési lehetőségeinket és összefüggésbe hozni a felelősséggel • Megérteni ádvent hívását, mint az újszülött Megváltóval 	<ul style="list-style-type: none"> • megérti, hogy szabad választási lehetősége van és felelősségteljesebb • megérti, hogy ádvent az újszülött Krisztussal való személyes találkozásra hív • felfogja, hogy Jézus minden ember és nemzet megváltásáért született meg 	<p>12. Meghallani Isten hívó szavát - A pusztába kiáltó szó</p> <p>13. Ádvent - az Újszülöttel való találkozásra hív</p> <p>14. Mária kiválasztása és válasza: "Legyen nekem a Te Igéd szerint"</p> <p>15. Krisztus minden emberért és a föld minden népéért</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Témákhoz illő különböző bibliai szövegek olvasása, elmesélése, elemzése és bemutatása • Egyéni és csoportos munka a bibliai és más szövegeken • A "hit" fogalmának, mint az emberi élet és alkotóképesség feltételének elemzése és magyarázata • Bibliai események

	<p>való találkozásra szóló hívást és döntést</p> <ul style="list-style-type: none"> • Megtanulni felismerni mások problémáit és szolidárisan segíteni azok megoldásában • Felfogni Jézus születését, mint hívást a megtérésre • Isten üzenetének környezetünkben való híredetése által hozzájárulni karácsony öröméhez • Megérteni Jézus Krisztus Istenfiúságát 	<ul style="list-style-type: none"> • elfogadja karácsony ünneplésének különböző formáit a különböző kultúrákban • nyitott másokkal és a másmilyen emberekkel szemben, tisztelettel fordul felénk • megnyílik Jézus születésének örömteli liturgikus megünneplése felé 	<p>született</p> <p>16. Mindenütt Betlehem</p> <p>17. Csillag a föld felett - karácsony ünnepe és a fény ünnepe más népeknél (Hanuka)</p>	<p>szini előadása</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ádventi kalendárium készítése • Rövid fogalmazás írása a témára: "Jézus minden emberhez jön: fehérekhez és feketékhez, szegényekhez és gazdagokhoz, azokhoz, akik keresik és azokhoz is, akik elutasítják Őt"
<p>IV</p> <p>ISTEN SZAVAI SZERINT ÉLNI JÓ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerni Jézus Krisztus Jordán folyóban történt keresztkelését, mint nyilvános működésének kezdetét, valamint a Mennyei Atya közelségét és tanúságtételét • Megérteni Krisztus tanítását, viselkedését és tetteit a zsidó nép vallási szokásaival összefüggésben • Megismerni és tapasztalni Krisztus szavainak erejét • Felismerni nagyszüleink, szüleink életét és hagyományait, valamint hitét, mint belső örökséget, melyet tovább adnak a fiatal generációknak 	<ul style="list-style-type: none"> • felismeri Jézus különleges emberi mivoltát és különleges kapcsolatát a Mennyei Atyával • úgy tekint Jézus nyilvános működésére, mint a Mennyei Atya emberekhez való közelségére • felismeri annak jelentőségét, hogy Jézus tanítványai vagyunk • elfogadja Jézus néhány tanítását • belátja elődei hittapasztalatainak fontosságát életére nézve • megérti az imádságnak, mint Istennel való beszélgetésnek fontosságát, hogy vele együtt haladhasson az élet útján 	<p>18. Jézus megkeresztelkedése - "Ez az én szeretett Fiam - Őt hallgassátok" (Lk 3,21)</p> <p>19. Jézus összegyűjti tanítványait</p> <p>20. Jézus fontos ember - a megszállott meggyógyítása (Jn 5,5)</p> <p>21. Jézus életre tanít</p> <p>22. Jézus az élő Isten Fia - Péter tanúsága hitéről (Mt 16,13)</p> <p>23. Istennel haladni az élet útján</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A Jézus keresztkeléséről szóló bibliai szövegek olvasása és magyarázata • Magyarázat: Isten egyszülött Fia • munka fényképekkel • Panó készítése • Bibliai szövegek csoportokban törénő feldolgozása • Magyarázat diapozitívok felhasználásával
<p>V</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megérteni és 	<ul style="list-style-type: none"> • felismeri a 	<p>24. Hinni Istent</p>	<ul style="list-style-type: none"> • "Beszélő képek"

<p>KÖVETJÜK JÉZUS MŰVÉT</p>	<p>elfogadni az áldozat (lemondás, böjt) kötelezettségét és parancsát, mint utat önmagunk, mások és Isten felé</p> <ul style="list-style-type: none"> • Megérteni Jézus kereszttútját, mint az emberek iránti szeretetének jelét • Úgy értelmezni a halált, mint az emberi élet részét és átmenetet az Istennel való örök közösségbe • Megérteni és elfogadni húsvét titkát, mint az új életre való felhívást 	<p>szenvedés különböző formáit, melyek a gyerekeket és az embereket sujtják</p> <ul style="list-style-type: none"> • többet imádkozik felebarátai szükségleteiért • megérti a kereszttút üzenetét • elfogadja Krisztus halálát és feltámadását, mint az emberiség megváltásának alapvető eseményét • elfogadja Krisztus feltámadását, mint életének újdonságát • megéli húsvét ünnepének örömet 	<p>szeretetében és tenni a jót - Nagyböjt</p> <p>25. Jézus kereszttútján járni</p> <p>26. Krisztus feltámadása - az élet győzelme és ünneplése</p> <p>27. Jézus feltámadásának tanui</p> <p>28. Ismétlés és a feldolgozott témakör rendszerezése</p>	<p>módszere a szenvedés témájának megközelítéséhez</p> <ul style="list-style-type: none"> • A kereszttút közös kialakítása rajzokkal • Kollázs készítése: az élet győzelme • Tempera: húsvét örömeinek és üzenetének színekkel történő kifejezése • Krisztus feltámadásának színi bemutatása • Húsvéti énekeket éneklünk • Tánc és pantomim, mint a szomorúság és a boldogság jele a kövttkező témára: "Húsvét hajnalának világossága"
<p>VI KRISZTUS EGYHÁZÁT ÉPÍTJÜK</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megérteni a béke és közösség üzenetét • Megérteni, hogy a Szentlélek vezet és építi ki az egyházat és az embereket • Megtanulni, hogy Krisztus egyházában különböző nemzetiségű, nyelvű, kultúrájú és szokású emberek élnek • Megismerni és elfogadni Jézus Krisztus imáját, hogy mindannyian egyek legyünk • Megismerni néhány fontosabb egyházi szolgálatot és feladatot • Megnyílni a Szentléleknek és megengedni, hogy Ő működjön bennünk az emberekkel való 	<ul style="list-style-type: none"> • megérti a béke és a közösség üzenetét az emberek között és saját életében • megérti, hogyan működik a Szentlélek • felismeri néhány Lélektől kapott ajándékát és készen áll a Krisztus közösségében való aktív részvételre • érti a kifejezéseket: "Jézus Krisztushoz és az egyházhoz tartozni" és "minden keresztény egysége" • elfogadja a más vallású és hitű embereket 	<p>29. Salom - békesség nektek (Jn 20, 19-23)</p> <p>30. A Te Lelked vezérli a világot (ApCsel 5)</p> <p>31. Az etiópiaiak megkeresztelkedése (ApCsel 8, 26)</p> <p>32. Az egyházban található meg a Szentlélek ajándékai és a sokféle feladat (Róm 12)</p> <p>33. Együtt építjük Krisztus egyházát</p> <p>34. Egy Krisztus - különböző egyházak</p> <p>35. Add nekünk Lelkedet, Urunk</p> <p>36. A feldolgozott tanítási egységek ismétlése és a tanulók tudásának felmérése</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bibliai szövegek feldolgozása előre elkészített kérdések alapján • Kollázs: "Az egyház Jézus híveinek közössége" • A Szentlélek az emberek életére gyakorolt hatásának magyarázata és annak színekkel való kifejezése • A Szentlélek hívásának leírása • Kérdőív a tudás felmérésére

Naziv predmeta	VERSKA NASTAVA - REFORMATSKA VERONAUKA
Cilj	Cilj nastave versko vaspitanje je da učenici budu ojačani u veri, da se Bog stara o čoveku i opštenito, a i preko svog naroda, pozvanu i okupljenu u Crkvi. Najviše se starao za nas, kad je dao svog jedinorođenog Sina, Isusa, za žrtvu za naše grehove. Ali Isusova žrtva je bila u stvari pobjeda nad smrću, koju pobjedu ćemo okusiti i tako ulaziti u život večni.
Razred	četvrti
Godišnji fond časova	36 časova

ISHODI Po završenom razredu učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
	UVOD	- Upoznavanje učenika sa sadržajima programa verskog vaspitanja Reformatske hrišćanske crkve za IV razred osnovne škole.
-steknu predstavu o Bogu na osnovu biblijskog teksta; - prepoznaju Božje delo u svemu što je stvoreno; - prepoznaju Božju brigu i ljubav prema svakom stvorenju, čoveku; - shvate da postoje vrednosti koje su dostupne ne samo preko intelekta, nego i preko verovanja;	SVETO PISMO JE PUTOKAZ ZA HRIŠĆANE	- Pokazuje staranje Boga preko Starog zaveta; - Proroci kao instrumenti Božjeg staranja o narodu Starog zaveta; - Upozorenje proroka; - Poslušnost naroda na upozorenje: put ka oproštaju; - Posledice odbijanja Božje poruke preko proroka.
- shvate da je Biblija najvažnija knjiga za sve hrišćane i da je najvažniji izvor odgovora za sva životna pitanja; - prepoznaju istinu kroz veru u Boga: živeće pod Njegovom večnom zaštitom; - prepoznaju ljubav Božju prema njima lično u liku Isusa Hrista.	SAVRŠENA IZJAVA BOGA PREKO SVOJE UTELOVLJENE REČI	- Isus je najsavršeniji informator za nas o Bogu; - Isus poziva svoje učenike da im poveri najvažnije informacije o Bogu; - Isus pokazuje na pogrešna učenja svojih savremenika; - Isus prikazuje Boga ne samo preko reči, nego preko čudesu;

		- Isus uči i pojedince.
	ISUS NAS UČI KAKO DA IZGRADIMO BRATSKU ZAJEDNICU	-Priprema za život u zajednici Crkve: pokajanje; - Bog neće odbiti nikoga, koji dolazi kod Njega preko Isusa Hrista; - Kako Bog prašta nama, tako i mi moramo da oprostimo našim bližnjima; - Isus nas aktivira za dobra dela.

Način ostvarivanja programa: Deca moraju da zaključe: pravo bratstvo i pravi mir sa bližnjima je jedino mogući, ako smo u živoj vezi sa Gospodarom Crkve, sa Isusom Hristom. I za decu i za veroučitelje najvažnije je da se osećaju članovima porodice Boga, preko Isusa Hrista. I da to nije samo vremenska, nego večna zajednica, koja ne zavisi samo od ljudi, od verskih praznika i časa veronauke, nego postepeno obuhvata i pokriva i svakodnevnicu i rečju celu večnost.

Naziv predmeta	VERSKA NASTAVA - ISLAMSKA VERONAUKA
Cilj	Cilj nastave islamske vjeronauke (ilmudin) u četvrtom razredu jeste da učenike upozna sa činjenicom da su oni društvena bića koja znaju cijeniti osnovne vrijednosti u životu na ovome svijetu, te da u praksi Poslanika Muhameda a.s. nalaze odgovor za svoje probleme i uzor za svoj odnos prema onome što ih okružuje.
Razred	četvrti
Godišnji fond časova	36 časova

ISHODI Po završenom razredu učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Zadaci nastave islamske vjeronauke (ilmudin) su da kod učenika: - razvija svijest o Bogu kao Stvoritelju i ljudima kao najsavršenijim stvorenjima;	PORODICA I DRUŠTVO	- uloga i važnost porodice u islamu; - odnos prema roditeljima; - odnos prema braći i sestrama; - odnos prema ostalim članovima rodbine; - odnos prema siročadima (djeci)

<p>- razvija sposobnost o vrednovanju kulture i civilizacije u kojoj žive, te shvatanje razloga uspona i padova u historiji čovječanstva;</p> <p>- razvije sposobnost za odgovorno oblikovanje zajedničkog života sa drugima.</p>		<p>koja su bez roditelja);</p> <p>- odnos prema zajednici u kojoj se živi;</p> <p>- kakav je bio odnos Muhameda a.s. prema svojoj porodici;</p> <p>- kakvi su bili unuci Muhameda a.s;</p> <p>- koje su osnovne dužnosti roditelja prema djeci.</p>
	<p>ŽIVOT POSLANIKA MUHAMEDA A.S.</p>	<p>- u kakvim prilikama je rođen i gdje je živio Poslanik a.s;</p> <p>- šta je dovelo do iseljavanja prvih muslimana u Abesiniju;</p> <p>- koja je vrijednost i uloga strpljenja u pozivanju na put spasa;</p> <p>- zašto je jedan period u životu Poslanika a.s. prozvan "godine tuge";</p> <p>- šta je hiira (preseljenje iz Meke u Medinu) koji je njen značaj, poruka i pouka;</p> <p>- kako su stanovnici Medine prihvatili islam i muslimane;</p> <p>- šta je dovelo do prvog otvorenog sukoba muslimana i idolopoklonika iz Meke na Bedru;</p> <p>- drugi sukob na Uhudu, i šta je razlog negativnom ishodu na Uhudu;</p> <p>- dogovor na Hudejbiji;</p> <p>- pisma Muhameda a.s. vladarima;</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - oslobođenje Meke; - oprostni hac Poslanika a.s.; - koje su glavne poruke sa oprostnog hadža; - preseljenje Poslanika a.s. na ahiret; - kakav je bio Muhamed a.s. kao ličnost; - šta kažu veliki mudri ljudi o Muhamedu a.s.
	NAMAZ (MOLITVA)	<ul style="list-style-type: none"> - šta je cuma namaz, kad i kako se ona obavlja; - kad i kako se obavlja teravija namaz; - kako se obavlja bajram namaz; - šta kvari namaz; - koja je vrijednost zajedničkog obavljanja namaza; - kako se obavlja cena za namaz; - šta je sehvi secda i kako se ona obavlja.

Način ostvarivanja programa: Predviđeni broj časova za versku nastavu, islamska vjeronauka, vjeroučitelj će iskoristiti tako što će na svakom času kratko ponoviti sadržaje sa prethodnog časa, a zatim će preći na temu koja je predviđena za aktuelni čas. Nakon obrade date teme vjeroučitelj će podsticati učenike na razgovor. Međusobni razgovor učenika, i učenika i vjeroučitelja, ima za cilj da pokaže da li je obrađeni sadržaj usvojen i da li je našao mjesto u praktičnom životu učenika. U ostvarivanju sadržaja programa islamska vjeronauka treba koristiti i udžbenik vjeronauke za četvrti razred osnovne škole autora Refika Ćatića.

Naziv predmeta	ČUVARI PRIRODE
Cilj	<p>Osposobljavanje za aktivno upoznavanje stanja životne sredine. Poznavanje čovekovih negativnih uticaja na životnu sredinu. Podsticanje odgovornog odnosa prema svetu oko nas. Osposobljavanje učenika za rešavanje raznih problemskih situacija</p>

Razred	kako samostalno tako i timski.	
Godišnji fond časova	četvrti 36 časova	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Ciljevi i zadaci: - osposobljavanje za aktivno upoznavanje stanja životne sredine; - poznavanje uzročno-posledičnih veza u životnoj sredini; - poznavanje negativnih uticaja čoveka na životnu sredinu; - ispitivanje uzročno-posledičnih veza u životnoj sredini izvođenjem jednostavnih ogleda; - podsticanje odgovornog odnosa prema živom svetu; - podsticanje odgovornog odnosa za racionalno korišćenje prirodnih bogatstava; - uočavanje različitosti u živom svetu kao uslova za opstanak; - ispitivanje pojava i promena u prirodi; - podsticanje odgovornog, zdravog odnosa prema sebi; - osposobljavanje za rešavanje problemskih situacija samostalno/timski; - osposobljavanje za donošenje pravilnog stava i za kritičko mišljenje.	ŽIVOTNA SREDINA	- Snalaženje u prirodi (povratak prirodi, staze u prirodi, znaci orijentacije i ishrana u prirodi). - Istraživanje uzročno-posledičnih veza u životnoj sredini (vazduh, voda, zemljište i buka). - Aktivno upoznavanje stanja životne sredine izvođenjem jednostavnih ogleda u učionici.
	PRIRODNE POJAVE I PROMENE U ŽIVOTNOJ SREDINI	- Raznovrsnost živog sveta kao uslov za opstanak (biodiverzitet). - Nestajanje vrsta (najčešće ugrožene biljke i životinje). - Kruženje materije i proticanje energije kroz odnose ishrane. - Prirodne pojave i promene u životnoj sredini.
	ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE	- Aktivna zaštita životne sredine kroz organizovanje raznih akcija čuvara prirode van učionice (štednja, reciklaža, ozelenjavanje...) - Odgovoran odnos prema životinjama i biljkama. - Pravo na zdravu životnu sredinu, kvalitet života. - Odgovoran odnos prema sebi i životnoj sredini u celini. - Kritički i otvoren stav i saradnja sa lokalnom sredinom, društvom

za zaštitu životne sredine, za
zaštitu životinja...

Način ostvarivanja programa: Nastavni predmet *Čuvari prirode* ima za cilj podizanje svesti učenika o zdravoj životnoj sredini, kao i produbljivanje znanja o odgovornom odnosu prema životnoj sredini. Podsticanjem učenika da kroz raznolike aktivnosti steknu što jasniju sliku o svetu koji nas okružuje, ostvaruju se i ciljevi ovog nastavnog predmeta.

Naziv predmeta	RUKA U TESTU
Cilj	Negovanje, podsticanje i razvijanje prirodne dečje radoznalosti i traženje odgovora na pitanja šta, kako i zašto -da dete otkriva da je materijalni svet pogodan za istraživanje i postavljanje brojnih pitanja. Ono razvija svoju ličnost, inteligenciju, kritički duh i formira stav prema realnom svetu. Na taj način se menja njegova uloga, od pasivnog posmatrača ono postaje istraživač -podsticanje usmenog i pismenog izražavanja kroz diskusije i zapise o izvedenim ogledima -formiranje i razvijanje osnovnih pojmova i prirodnih nauka i njihovo povezivanje -razvijanje dečjih interesovanja i intelektualne aktivnosti.
Razred	četvrti
Godišnji fond časova	36 časova

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
- formiranje i razvijanje osnovnih pojmova iz prirodnih nauka i njihovo povezivanje; - razvijanje sposobnosti za aktivno sticanje znanja o prirodnim pojavama kroz istraživanje; - razvijanje dečjih interesovanja i intelektualne aktivnosti; - razvijanje sposobnosti zapažanja osnovnih svojstava objekata (materijala), pojava i procesa i uočavanje njihove povezanosti; - formulisanje pitanja, postavljanje hipoteza i iskazivanje pretpostavki za rešavanje problema; - razvijanje kritičkog mišljenja kroz	1. Moja domovina deo sveta 2. Susret sa prirodom 3. Istražujemo prirodne pojave 4. Rad, energija, proizvodnja, potrošnja 5. Osvrt unazad-prošlost	<i>Istražimo:</i> Ima li pravila koja važe za sva kretanja. Da li je lakše pomoću strme ravni (podizanje predmeta, savlađivanje uspona). Čemu služi poluga. Prisustvo pritiska vazduha (atmosferskog pritiska). Boca kao barometar. Kako ugaziti užareno drveće. Pritisak u vodi.

<p>posmatranje i eksperiment;</p> <ul style="list-style-type: none"> - istraživanje i uočavanje uzročno-posledičnih veza pojava i procesa okruženju i u izvedenim ogledima, izdvajanje parametara i uočavanje njihovog odnosa; - rešavanje jednostavnih problem-situacija, samostalno i u timu; - korišćenje naučnog rečnika, primerenog uzrastu, za opisivanje promena svojstava materijala, pojava i procesa i postupaka i koraka u istraživanju; - podsticanje usmenog i pismenog izražavanja kroz diskusije i vođenje eksperimentalne sveske; - razvijanje kritičkog odnosa prema informacijama koje se dobijaju čulima; - prepoznavanje opasnosti i uslova za bezbedan rad. 		<p>Kako vodu učiniti bistrom.</p> <p>U kojoj vodi sapun bolje peni (kišnica, voda sa česme, morska voda).</p> <p>Kako voda provodi toplotu.</p> <p>Kako napraviti vodeni termometar.</p> <p>U kojoj će posudi čaj najduže ostati topao.</p> <p>Limun kao baterija.</p> <p>Kako su vezane dve sijalice koje svetle ako pri odvrtnanju jedne druga ostane da svetli.</p> <p>Kako napraviti kompas.</p> <p>"Strujni" magnet.</p> <p>Kako pomoću ogledala osvetliti deo tela koji je u senci.</p> <p>Šta se događa iza ugla zgrade (periskop).</p> <p>Likovi kod ravnog ogledala (različiti položaj predmeta i ogledala).</p> <p>Koji se efekti mogu postići sa dva ravna ogledala.</p> <p>Kašika kao ogledalo.</p> <p>Da li nas oči varaju (prelamanje svetlosti).</p> <p>Lupa nam pomaže - kako.</p>
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Za ostvarivanje ciljeva i zadataka ovog predmeta važno je da se omogući nastava u kojoj će aktivnosti učenika biti raznovrsne: posmatranje, sakupljanje materijala i podataka, upoređivanje, klasifikovanje, beleženje, zamišljanje i postavljanje ogleda (eksperimenata), objašnjavanje, korišćenje podataka, predstavljanje onog što je viđeno i urađeno, postavljanje jednostavnih modela,

diskutovanje rezultata i davanje predloga novih eksperimenata, samostalno i grupno istraživanje. Nastavnik vodi i usmerava učenike u svim etapama istraživačkog rada: prilikom postavljanja pitanja i hipoteza, predlaganja oglada, njihovog izvođenja i predstavljanja rezultata rada.

PROGRAM NASTAVE I UČENJA ZA PETI RAZRED OSNOVNOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA OBAVEZNI NASTAVNI PREDMETI

Naziv predmeta	SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST	
Cilj	<p>Ciljevi nastave i učenja <i>srpskog jezika i književnosti</i> jesu da se učenik osposobi da pravilno koristi srpski jezik u različitim komunikativnim situacijama, u govoru i pisanju, tako što će ovladati osnovnim zakonitostima srpskog književnog jezika, da stiče osnovna znanja o ulozi i značaju jezika u nacionalnoj kulturi i izgradnji nacionalnog identiteta; da kroz čitanje i tumačenje književnih dela iz srpske i svetske baštine razvija čitalačke kompetencije koje, uz književno znanje, obuhvataju emocionalno i fantazijsko uživanje, živo pamćenje, istraživačko posmatranje, podstiču imaginaciju i umetnički senzibilitet, estetsko doživljavanje i kritičko mišljenje, moralno prosuđivanje i asocijativno povezivanje; da se odgovarajućim vrstama čitanja osposobljava da usmereno pristupa delu i prilikom tumačenja otkriva različite slojeve i značenja; da stiče osnovna znanja o mestu, ulozi i značaju jezika i književnosti u srpskoj i svetskoj kulturi, neguje ljubav prema srpskom jeziku i književnosti; da stiče i razvija najšira humanistička znanja i da nauči kako funkcionalno da povezuje sadržaje predmetnih oblasti.</p>	
Razred	peti	
Godišnji fond časova	180 časova	
OBLAST/TEMA	ISHODI	SADRŽAJI
	Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da:	
KNJIŽEVNOST	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje književni i neknjiževni tekst; upoređuje odlike fikcionalne i nefikcionalne književnosti - čita sa razumevanjem i opiše svoj doživljaj različitih vrsta književnih dela - čita sa razumevanjem odabrane primere ostalih tipova tekstova - odredi rod književnog dela i književnu vrstu - razlikuje karakteristike narodne od karakteristika umetničke književnosti - razlikuje realističnu prozu i prozu zasnovanu na natprirodnoj motivaciji - analizira elemente kompozicije lirske pesme (strofa, stih); epskog dela u stihu i 	<p>LIRIKA</p> <p>Lektira</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Narodna pesma: <i>Vila zida grad</i> 2. Narodne lirske pesme o radu (izbor); narodne lirske porodične pesme (izbor) 3. Branko Radičević: <i>Pevam danju, pevam noću</i> 4. Milica Stojadinović Srпкиnja: <i>Pevam pesmu</i> 5. Dušan Vasiljev: <i>Domovina/Aleksa Šantić: Moja otadžbina</i> 6. Vojislav Ilić: <i>Zimsko jutro</i> 7. Milovan Đanojlić: <i>Šljiva/Desanka Maksimović: Srebrne plesačice</i> 8. Peđa Trajković: <i>Kad knjige budu u</i>

u prozi (delovi fabule - poglavlje, epizoda; stih); dramskog dela (čin, scena, pojava)

- razlikuje pojam pesnika i pojam lirskog subjekta; pojam pripovedača u odnosu na pisca
- razlikuje oblike kazivanja
- uviđa zvučne, vizuelne, taktilne, olfaktorne elemente pesničke slike
- odredi stilske figure i razume njihovu ulogu u književno-umetničkom tekstu
- proceni osnovni ton pevanja, pripovedanja ili dramske radnje (šaljiv, vedar, tužan i sl.)
- razvija imaginacijski bogate asocijacije na osnovu tema i motiva književnih dela
- odredi temu i glavne i sporedne motive
- analizira uzročno-posledično nizanje motiva
- ilustruje osobine likova primerima iz teksta
- vrednuje postupke likova i argumentovano iznosi stavove
- ilustruje verovanja, običaje, način života i događaje u prošlosti opisane u književnim delima
- uvažava nacionalne vrednosti i neguje srpsku kulturnoistorijsku baštinu
- navede primere lične dobiti od čitanja
- napreduje u sticanju čitalačkih kompetencija
- uporedi književno i filmsko delo, pozorišnu predstavu i dramski tekst

modi

Književni termini i pojmovi

Pesnik i lirski subjekat.
 Motivi i pesničke slike kao elementi kompozicije lirske pesme.
 Vrsta strofe prema broju stihova u lirskoj pesmi: katren; vrsta stiha po broju slogova (deseterac i osmerac).
 Odlike lirske poezije: slikovitost, ritmičnost, emocionalnost.
 Stilske figure: epitet, onomatopeja.
 Vrste autorske i narodne lirske pesme: opisne (deskriptivne), rodoljubive (patriotske); mitološke, pesme o radu (posleničke) i porodične.

EPIKA

Lektira

1. Narodna pesma: *Sveti Savo*
2. Narodna pesma: *Ženidba Dušanova* (odlomak o savladavanju prepreka zatočnika Miloša Vojinovića)
3. *Ero s onoga svijeta*
4. *Djevojka cara nadmudrila*
5. Milovan Glišić: *Prva brazda*
6. Stevan Sremac: *Čiča Jordan* (odlomak)
7. Branko Ćopić: *Pohod na Mjesec*
8. Ivo Andrić: *Mostovi*
9. Danilo Kiš: *Dečak i pas*
10. Goran Petrović: *Mesec nad tepsijom* (prvi odlomak priče "Beli hleb od preterivanja" i kraj priče koji čine odeljci "Možeš smatrati da si zadobio venac slave" i "Mravi su vukli velike trošice tišine")
11. Anton Pavlovič Čehov: *Šala*

Književni termini i pojmovi

Pisac i pripovedač.
 Oblici kazivanja: pripovedanje u prvom i trećem licu.
 Fabula: nizanje događaja, epizode, poglavlja.
 Karakterizacija likova - način govora, ponašanje, fizički izgled, životni stavovi, etičnost postupaka.

Vrste epskih dela u stihu i prozi: epska narodna pesma, bajka (narodna i autorska), novela (narodna i autorska), šaljiva narodna priča.

Vrsta stiha prema broju slogova: deseterac.

DRAMA

Lektira

1. Branislav Nušić: *Kirija*
2. Dušan Radović: *Kapetan Džon Pipfoks*
3. Ljubiša Đokić: *Biberče*

Književni termini i pojmovi

Pozorišna predstava i drama.

Čin, pojava, lica u drami, dramska radnja. Scena, kostim, gluma, režija.

Dramske vrste: jednočinka, radio-drama.

NAUČNOPOPULARNI I INFORMATIVNI TEKSTOVI

(birati do 2 dela)

1. Vuk St. Karadžić: *Moba i prelo* (odlomak iz dela *Život i običaji naroda srpskoga*)
2. Dositej Obradović: *O ljubavi prema nauci*
3. M. Petrović Alas: *U carstvu gusara* (odlomci)
4. Milutin Milanković: *Uspomene, doživljaji, saznanja* (odlomak)
5. Izbor iz enciklopedija i časopisa za decu

DOMAĆA LEKTIRA:

1. *Epske narodne pesme* (o Nemanjićima i Mrnjavčevićima - pretkosovski tematski krug)
2. *Narodne bajke, novele, šaljive narodne priče* (izbor); kratke folklorne forme (pitalice, brzalice, poslovice, zagonetke)
3. Branislav Nušić: *Hajduci*
4. Danijel Defo: *Robinson Kruso* (odlomak o izgradnji skloništa)
5. Mark Tven: *Doživljaji Haklberija Fina/Kraljević i prosjak/Doživljaji Toma Sojera*

			<p>6. Izbor autorskih bajki (Grozdana Olujić; Ivana Nešić: <i>Zelenbabini darovi</i> (odlomci))</p> <p>7. Igor Kolarov: <i>Agi i Ema</i></p> <p>8. Izbor iz savremene poezije za decu (Aleksandar Vučo, Miroslav Antić, Dragomir Đorđević, Vladimir Andrić, Dejan Aleksić...)</p> <p>Dopunski izbor lektire (birati do 3 dela)</p> <p>1. Jovan Jovanović Zmaj: <i>Pesmo moja</i> (iz <i>Đulića</i>)</p> <p>2. Stevan Raičković: <i>Veliko dvorište</i> (izbor)/<i>Male bajke</i> (izbor)</p> <p>3. Ivan Cankar: <i>Desetica</i></p> <p>4. Ljubivoje Ršumović: <i>Ujdurme i zvrčke iz antičke Grčke</i> (izbor)/Gustav Švab: <i>Priče iz starine</i></p> <p>5. Džon R. R. Tolkin: <i>Hobit</i> (odlomci)</p> <p>6. Nikol Lezije: <i>Tajna žutog balona</i></p> <p>7. Kornelija Funke: <i>Gospodar lopova</i> (odlomak)</p> <p>8. Vida Ognjenović: <i>Putovanje u putopis</i> (odlomak)</p> <p>9. Vladislava Vojnović: <i>Priče iz glave</i> (izbor, osim priče <i>Pozorište</i>)</p> <p>10. Dejan Aleksić: <i>Muzika traži uši</i> (izbor)/<i>Koga se tiče kako žive priče</i> (izbor)</p> <p>11. Jovan Sterija Popović: <i>Laža i paralaža</i> (odlomak o Mesečevoj kraljici) i Edmon Rostan: <i>Sirano de Beržerak</i> (odlomak o putu na Mesec)</p> <p>Delo zavičajnog autora po izboru.</p>
JEZIK	Gramatika (morfologija, sintaksa)	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje promenljive reči od nepromenljivih - razlikuje kategorije roda, broja, padeža reči koje imaju deklinaciju - razlikuje osnovne funkcije i značenja padeža - upotrebljava padežne oblike u skladu sa normom - upotrebljava glagolske oblike u skladu sa normom - razlikuje osnovne rečenične članove (u tipičnim slučajevima) 	<p>Promenljive reči: imenice, zamenice, pridevi, brojevi (s napomenom da su neki brojevi nepromenljivi), glagoli; nepromenljive reči: prilozima (s napomenom da neki prilozima mogu imati komparaciju) i predlozi.</p> <p>Imenice - značenje i vrste (vlastite, zajedničke, zbirne, gradivne; misaone, glagolske).</p> <p>Promena imenica (deklinacija): gramatička osnova, nastavak za oblik,</p>

			<p>pojam padeža.</p> <p>Osnovne funkcije i značenja padeža (s predlozima i bez predloga): nominativ (subjekat); genitiv (pripadanje i deo nečega); dativ (namena i usmerenost); akuzativ (objekat); vokativ (dozivanje, obraćanje); instrumental (sredstvo i društvo); lokativ (mesto).</p> <p>Pridevi - značenje i vrste prideva (opisni, prisvojni, gradivni; mesni i vremenski); rod, broj, padež i komparacija prideva.</p> <p>Slaganje prideva sa imenicom u rodu, broju i padežu.</p> <p>Zamenice - lične zamenice: promena, naglašeni i nenaglašeni oblici, upotreba lične zamenice svakog lica <i>sebe, se</i>.</p> <p>Brojevi - vrste i upotreba: glavni (osnovni, zbirni brojevi, brojne imenice na <i>-ica</i>) i redni brojevi.</p> <p>Glagoli - glagolski vid (nesvršeni i svršeni); glagolski rod (prelazni, neprelazni i povratni glagoli); glagolski oblici (građenje i osnovno značenje): infinitiv (i infinitivna osnova), prezent (prezentska osnova, naglašeni i nenaglašeni oblici prezenta pomoćnih glagola), perfekat, futur I.</p> <p>Predikatska rečenica - predikat (glagolski; imenski); slaganje predikata sa subjektom u licu, broju i rodu; pravi i nepravi objekat; priloške odredbe (za mesto, za vreme, za način; za uzrok i za meru i količinu); apozicija.</p>
	<p>Pravopis</p>	<p>- dosledno primenjuje pravopisnu normu u upotrebi velikog slova; sastavljenog i rastavljenog pisanja reči; interpunkcijskih znakova</p> <p>- koristi pravopis (školsko izdanje)</p>	<p>Veliko slovo u višečlanim geografskim nazivima; u nazivima institucija, preduzeća, ustanova, organizacija (tipični primeri); veliko i malo slovo u pisanju prisvojnih prideva.</p> <p>Zamenica <i>Vi</i> iz poštovanja.</p>

		<p>Odrična rečca <i>ne</i> uz imenice, prideve i glagole; rečca <i>naj</i> u superlativu; višočlani osnovni i redni brojevi.</p> <p>Interpunkcijski znaci: zapeta (u nabranju, uz vokativ i apoziciju); navodnici (naslovi dela i nazivi škola); crta (umesto navodnika u upravnom govoru).</p>	
	Ortoepija	<p>- pravilno izgovara reči vodeći računa o mestu akcenta i intonaciji rečenice</p> <p>- govori jasno poštujući književnojezičku normu</p> <p>- tečno i razgovetno čita naglas književne i neumetničke tekstove</p>	<p>Mesto akcenta u višesložnim rečima (tipični slučajevi).</p> <p>Intonacija i pauze vezane za interpunkcijske znakove; intonacija upitnih rečenica.</p> <p>Artikulacija: glasno čitanje brzalica, najpre sporo, a potom brže (individualno ili u grupi).</p>
	JEZIČKA KULTURA	<p>- koristi različite oblike kazivanja: deskripciju (portret i pejzaž), pripovedanje u 1. i 3. licu, dijalog</p> <p>- izdvaja delove teksta (naslov, pasuse) i organizuje ga u smislaone celine (uvodni, središnji i završni deo teksta)</p> <p>- sastavlja govoreni ili pisani tekst o doživljaju književnog dela i na teme iz svakodnevnog života i sveta mašte</p> <p>- pronalazi eksplicitno i implicitno sadržane informacije u jednostavnijem književnom i neknjiževnom tekstu</p> <p>- napamet govori odabrane književne tekstove ili odlomke</p>	<p>Prepričavanje, pričanje, opisivanje - uočavanje razlike između govornog i pisanog jezika; pisanje pisma (privatno, imejl)</p> <p>Bogaćenje rečnika: sinonimi i antonimi; neknjiževne reči i tuđice - njihova zamena jezičkim standardom; uočavanje i otklanjanje beznačajnih pojedinosti i suvišnih reči u tekstu i govoru.</p> <p>Tehnika izrade pismenog sastava (težište teme, izbor i raspored građe, osnovni elementi kompozicije i grupisanje građe prema kompozicionim etapama); pasus kao uže tematske celine i njegove kompozicijsko-stilske funkcije.</p> <p>Osam domaćih pismenih zadataka. Četiri školska pismena zadatka.</p>

Način ostvarivanja programa: U nastavi jezika učenici se osposobljavaju za pravilnu usmenu i pismenu komunikaciju standardnim srpskim jezikom Osnovni programski zahtev u nastavi gramatike jeste da se učenicima jezik predstavi i tumači kao sistem Pravopis se savlađuje putem sistematskih vežbanja, elementarnih i složenih, koja se organizuju često, raznovrsno i različitim oblicima pismenih vežbi. Pored toga, učenike vrlo rano treba upućivati na služenje pravopisom i pravopisnim rečnikom (školsko izdanje). Savremena metodika nastave gramatike zalaže se da težište obrade određenih jezičkih pojava bude zasnovano na suštinskim osobenostima, a to znači na njihovim bitnim svojstvima i stilskim funkcijama, što podrazumeva zanemarivanje formalnih i sporednih obeležja proučavanih jezičkih pojava.

MAGYAR NYELV

A tantárgy neve

MAGYAR NYELV

Cél

A magyar nyelvoktatásának és tanulásának **célja**, hogy a tanuló ápolja a magyar nyelvet, helyesen használja a különféle kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban; az irodalmi művek olvasása és értelmezése révén fejlessze képzelőerejét, esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét, kritikai és erkölcsi ítélőképességét; alapvető tájékozottságot szerezzen az irodalomtörténet és -elmélet, az általános és magyar nyelvészet, valamint a mediális írásbeliség terén; az interdiszciplinaritás jegyében összefüggésbe hozza a nyelvet és irodalmat más művészeti ágakkal és tudományterületekkel; bevezesse a tanulót a tudományos gondolkodásmódba; értékelje és becsülje a nemzeti értékeket és hagyományokat, elfogadja a különböző kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt; fejlessze a kulcskompetenciákat, amelyek képessé teszik őt a minőségi életvitelre, a munkára és az élethosszig tartó tanulásra.

Osztály

Ötödik

Évi óraszám

180 óra

TERÜLET/TEMATIKAI EGYSÉG	KIMENET A tematikai egység/terület feldolgozását követően a diák képes lesz:	TARTALOM
IRODALMI ISMERETEK	<ul style="list-style-type: none"> - Felismeri a tantervben előírt alaplírák címét és szerzőjét. - Felismeri az irodalmi mű jellemző vonásait. - Meghatározza az irodalmi mű témáját, fő motívumait és szereplőit, összefoglalja, reprodukálja a cselekményt. - Felismeri és megkülönbözteti a prózai és verses formákat. - Megkülönbözteti a népköltészetet a műköltészettől, a szépirodalmi szöveget a nem szépirodalmi szövegektől. - Felismeri az epikai, drámai és lírai szövegek beszélőjét. Különbséget tesz szerző és narrátor/lírai én között. - Különbséget tesz az epikus közlés alapformái az elbeszélés, a leírás és a dialógus között. - Meg tudja állapítani a cselekmény helyét és idejét. - Felismeri az idézetet a szövegben. - Felismeri a költői jelzőt, 	<p style="text-align: center;">NÉPKÖLTÉSZET</p> <p>Feldolgozásra szánt szövegek Kötelező szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hat különböző tájegységhez kapcsolódó népdal feldolgozása (pl. <i>Megizentem</i> (népdal) - Bartók Béla gyűjtése, <i>Úgy tetszik, hogy</i> (népdal) - Kodály Zoltán gyűjtése) 2. <i>Kőműves Kelemenné</i> (népballada) 3. <i>Tündérszép Ilona és Árgyélus</i> 4. H. C. Andersen: <i>Ateáskanna</i> - Andersen hatása a magyar irodalomra; Atárgymintmesék (beszámoló); 5. Mészöly Miklósegymeseje: <i>Tréfás mese/Akisjátárszótársak/Vidám ésszomorú/Atoronymeseje</i> (műmese) 6. <i>A csodaszarvas</i> (monda) <p>Kiegészítő és ajánlott szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Szent Száva</i> (Jung Károly fordítása) - A Szent Száva-legenda magyar irodalmi kapcsolatai 2. Csáth Géza: <i>Bartók Béla</i> (részlet) 3. <i>Az Ezeregyéjszaka legszebb meséiből: Az ökör és a szamár/A halász és a szellem vagy más mese</i>

megszemélyesítést, hasonlatot, metaforát, ismétlést, költői kérdést.

- Elhelyezi a tantervben előírt kötelező irodalmi műveket az alapvető irodalmi kontextusokban (magyar irodalom/világirodalom, régi/újabb/kortárs, szóbeli/szerzői).
- Képes a következő szépirodalmi szövegelemek meghatározására és példákkal való illusztrálására: motívum, téma, fabula, a cselekmény helye és ideje, főszereplő, mellékszereplő stb.
- Az irodalmi művekben a szövegrészletek, a hősök és a helyzetek alapján felismeri a műnemet és a műfajt.
- Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: monda, mítosz, elbeszélő költemény, dal, tájleíró költemény, ballada, elbeszélés, novella, regény, levél, episztola, mesejáték.
- Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: meselem, meseformula, bevezetés, kibontakozás, bonyodalom, tetőpont, megoldás, valószerű és valószerűtlen elemek, konfliktus.
- Megnevezi a leírás formáit: személyleírás, tárgyleírás, tájleírás.
- Felismeri és megnevezi a rímfajtákat és a refrént, hasonlatot, metaforát, megszemélyesítést, ellentétet, fokozást, hangutánzást és hangulatfestést.
- Felismeri és értelmezi a tanterv által kötelezően előírányzott egyszerű szövegek konfliktushelyzeteit, a hősök jellemvonásait, s velük kapcsolatban megállapít, véleményt formál.
- A szépirodalmi művek tudatos,

4. Grimm-mese: *Holle anyó*
5. Boldizsár Ildikó: *Boszorkányos mesék* (egy mese feldolgozása)
6. Berg Judit meséi
7. Pilinszky János: *A nap születése*
8. *Mátyás király meg a csókai földesúr/Székké változott Juliska* (Penavin Olga gyűjtése)/Raffai Judit: *Vajdasági történetek Mátyás királyról* (válogatás).
9. *A tordai hasadék* (népmonda)
10. Hiedelemmondák elvarázsolt lényekről, mitikus állatokról virágokról, lidércről, elásott kincsről, kötésről és oldásról, ördögösökről stb. - kapcsolni összehasonlító elemzésként a népmesékhez, mítoszokhoz.

Irodalmi alapfogalmak

A szöveg formája: vers, próza. Műnemek: líra, epika, dráma. Műköltészet és népköltészet. Szerző (költő, író), lírai én, elbeszélő. Műfaji ismeretek: dal, tájleíró költemény, ballada, mese, monda, anekdota, elbeszélés, regény, levél, mesejáték.

Az ütemhangsúlyos verselés. Az időmértékes verselés alapjai: a rövid és hosszú szótag fogalma.

Mesetípusok, a népmese jellemzői.

Mesemondás. Mesepoétika.

	<p>igényes olvasója.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiszteli a nemzeti irodalom és kultúra hagyományait. - Képes esztétikai élmény átélésére. - Változatos olvasási stratégiákat alkalmaz. - Tudatosan gyűjt információkat (nyomtatott, audiovizuális, elektronikus forrásokból) iskolai feladataihoz. - Könyvtárba jár és önállóan választ irodalmi alkotást, képes naplót vezetni vagy portfóliót összeállítani olvasmányairól. 	
		<p style="text-align: center;">LÍRA</p> <p>Feldolgozásra szánt szövegek</p> <p>Kötelező szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kosztolányi Dezső: <i>Mostan színes tintákról álmodom</i> 2. Arany János: <i>Családi kör</i> 3. Weöres Sándor: <i>Ballada három falevélről</i> 4. Nemes Nagy Ágnes: <i>Tavaszi felhők</i> 5. Nagy László: <i>Csodafiú-szarvas</i> 6. Domonkos István: <i>Néha így, néha úgy</i> 7. Tari István: <i>Amikor a villámnak szaga volt</i> <p>Petőfi Sándor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 8. Petőfi Sándor: <i>Szülőföldemen/A négyökrös szekér</i> 9. Petőfi-átírások, Petőfi-paródiák, - parafrázisok: pl. Lackfi János (<i>Apám kakasa</i>), Weöres Sándor, Varró Dániel stb. <p>Kiegészítő és ajánlott szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fehér Ferenc: <i>Színes vers</i> 2. Domonkos István: <i>Bizonyítványom/S.O.S.</i> 3. Tóth Árpád: <i>Láng</i> 4. Kosztolányi Dezső: <i>Nyárfa/Este, este</i> 5. Kányádi Sándor: <i>Szarvas-itató</i> 6. Weöres Sándor: <i>Egerrágta mese/Fülemüle</i> 7. Tari István: <i>Ablakomban</i> 8. Kovács András Ferenc gyermekversei (pl. <i>Egértánc</i>) 9. Petőfi Sándor: <i>Én/István öcsémhez/Két vándor/Nemzeti dal/Apám mestersége, s az enyém/Reszket a bokor/Pató Pál úr/Szeretlek</i>

kedvesem/A természet vadvirága/A márciusi ifjak/Dalaim/A természet vadvirága/A XIX. század költői/Minek nevezelek?/

Irodalmi alapfogalmak

A költő és a lírai én. Lírai műfajok. A motívumok és költői képek mint a lírai mű kompozíciójának elemei. A lírai formanyelv jellemzői: képiség, ritmus, szerkezet. Rím. Kötött és szabad vers. Szóképek és stílus eszközök: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, ellentét, fokozás, költői jelző, ismétlés, hangutánzás és hangulatfestés. Költői kérdés.

EPIKA

Feldolgozásra szánt szövegek

Kötelező szövegek

1. Tersánszky Józsi Jenő: *Ákombákom tanár úr* (részlet)
 2. Gárdonyi Géza: *Apám*
 3. Karinthy Frigyes: *Röhög az egész osztály/Magyarázom a bizonyítványom*
 4. Németh István: *Faliórák*
 5. Csáth Géza: *Szombat este*
 6. Darvasi László: *Trapiti, avagy a nagy tökfőzelékháború* (részlet)
 7. Tóth Krisztina: *A Mikulás három élete*
- Mitológia:
8. Kalevala: *A világ keletkezése*
 9. *Daidalosz és Ikarosz* (görög mítosz) - Ikarosz a kortárs irodalomban

Kiegészítő és ajánlott szövegek

1. Gyurkovics Tibor: *A tanár úr notesza*
2. Fox: *Majom-sziget* (részlet)
3. Domonkos István: *Via Italia!* (részlet)
4. Mirnics Zsuzsa: *Órásköz 12* (részlet)
5. Nógrádi Gábor: *Hogyan neveljünk?*
6. Kosztolányi Dezső: *Petőfi Sándorka*
7. Majtényi Mihály: *Megy a juhász a számaron* (novella)

Irodalmi alapfogalmak

Szerző és elbeszélő. Epikai műfajok. Az elbeszélésmód sajátosságai: egyes szám harmadik személyű és egyes szám első

személyűelbeszélés; jellemzés; párbeszéd.
Leírások (táj-, személy-, tárgyleírás). Az epikai művek szerkezeti egységei. A szereplők jellemzésének eszközei: beszéd, tettek, külső tulajdonságok, életfelfogás, erkölcsiség.

DRÁMA

Feldolgozásra szánt szövegek

Kötelező szövegek

1. Szabó Palócz Attila: *Zöldleveli Kótyonfitty, a kalandor béka legnagyobb szerelme*, mesejáték
2. Berg Judit: *Üdv néked, Arthur, nagy király*

Kiegészítő és ajánlott szövegek

1. *Kitrikoty* Mészöly Miklós dramatizált meséje
2. Horváth Péter: *Bendegúz iskolába megy/az Indul a bakterháznyomán/*

Projektmunka-javaslatok irodalomból:

- óriások és törpék a mesékben,
- kígyó az irodalomban (pl. Biblia, Kis herceg, magyar hitvilág, mesék, mondák stb.),
- ló motívum különböző népek kultúrájában (kapcsolódva ősi temetkezési szokásunkhoz, Attila, országvásárlás stb.) és az irodalomban,
- kortárs gyermekirodalmi projekt,
- repülés az irodalomban,
- apaszövegek,
- a folyó vagy a hajó szerepe az irodalomban,
- tanár- diák viszony az irodalomban,
- évszakok az irodalomban,
- boszorkányszótár,
- Petőfi-szótár,
- 12 legszebb magyar versem magyarázatokkal,
- a szöveg és a kép összefüggéseinek feltárása,
- a régió és a lakóhely irodalmi emlékei stb.

Irodalmi alapfogalmak

Drámai műfajok: komédia, tragédia; egyfelvonásos; rádiódráma.

A drama jellemzői: felvonás, jelenet, szereplők. Népi dramatikus játékok/farsang, betlehemezés stb./

ISMERETTERJESZTŐ ÉS INFORMATÍV

SZÖVEGEK

(2 mű kiválasztása)

1. Egy szabadon választott tanulmány a mese és a hiedelemvilág kapcsolatáról (pl. Dömötör Tekla, Nagy Olga, Voigt Vilmos, Penavin Olga, Raffai Judit)
2. Illyés Gyula: *Petőfi Sándor* (részletek, főként diákéveiből) vagy Margócsy István: *Petőfi-kísérletek* (részlet). /Válogatás a Petőfi-kultusszal, a reformkori kávéházakkal és öltözködéssel (huszárok, fegyverek, divat) kapcsolatos szövegekből.
3. *A világ keletkezése* (bibliai történet) - ismeretterjesztő szöveg/Bibliai szólások: júdáscsók, bábeli zűrzavar, matuzsálemi kor, hétpecsétes titok, pálfordulás, tamaskodik stb./
4. *Fej fej mellett* (nyest.hu) - szótörténeti kérdések
5. Válogatás könyvekből, enciklopédiákból és gyermeklapokból

HÁZI OLVASMÁNY

Kötelező szövegek

1. Petőfi Sándor: *János vitéz*
2. Lázár Ervin: *Szegény Dzsoni és Árnika*
3. Egy szabadon választott vagy ajánlott műfeldolgozása a kortárs irodalomból olvasónapló vagy portfólió formájában

Ajánlott szövegek

1. Lengyel Dénes: *Régi magyar mondák*
2. *Volt egyszer egy...*
3. Janikovszky Éva: *Égig érő fű*
4. Astrid Lindgren: *Juharfalvi Emil/Juharfalvi Emil újabb csínyei/Harisnyás Pippi*
5. Mándy Iván: *Csutak színre lép/Csutak és a szürke ló*
6. *Macskamenyasszony* - határon túli magyar népmesék és mondák
7. Erich Kästner: *A repülő osztály/Emil és a detektívek*
8. Varró Dániel: *Túl a Maszat-hegyen*
9. Békés Pál: *A kétbalkezes varázsló/A Férlőlény*
10. Luis Sachar: *Stanley, a szerencse fia*
11. Renè Goscinny: *A kis Nicolas*

			<p>12. Jules Verne: <i>Kétévi vakáció</i> 13. Nógrádi Gábor: <i>Petepite</i> 14. J. K. Rowling: <i>Harry Potter és a Bölcsek Köve</i> 15. George Lucas: <i>Csillagok háborúja</i> 16. William Kotzwinkle: <i>E. T. a földönkívüli</i></p> <p>Projektmunka vagy portfólió: - A feldolgozott művek filmes kapcsolatai stb.</p>
<p>NYELVI ISMERE- TEK</p>	<p>Az egyszerű mondat</p> <p>Az egyszerű mondat szerkezete, mondatrészek</p> <p>Nyelvhelyeségi ismeretek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Felismeri és megnevezi a mondatfajtákat a beszélő szándéka és logikai minőségük szerint. - Megkülönbözteti az egyszerű és az összetett mondatot. - Felismeri, megnevezi a tőmondatot, az egyszerű bővített és a hiányos mondatot (alany, állítmány). - Mondatátalakítást végez (zsugorítás stb.) a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban. - Felismeri, megnevezi a mondat fő részeit (állítmány és alany), valamint az alapvető bővítményeket (tárgy, hely-, idő- és módhatározó, minőség-, mennyiség- és birtokos jelző). - Aláhúzással tud nem bonyolult szerkezetű bővített mondatot elemezni. - Érthető, nyelvtanilag kifogástalan mondatokat szerkeszt. Írásban tudja a szöveget tagolni (cím, bekezdések) és makroszerkezeti egységekre osztani (bevezetés, tárgyalás, befejezés). A szövegben felfedezett hibákat képes kijavítani. 	<ul style="list-style-type: none"> - A mondatfajták és kifejezőeszközök; helyes használatuk. - A névszói és névszói-igei állítmány; birtokos jelző. - Írásjelek az egyszerű mondat végén. - Nyelvhelyességi hibák: suksükölés, nákolás. - Az -e kérdőszó, félrecsúszott toldalékok stb. - Az egyes mondatfajták helyes kiejtése. - Nyelvünk szóbeli és írásbeli öröksége (szólások, közmondások, szállóigék).
	<p>A hangok és betűk</p> <p>A hangok rendszere, a</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ismeri a magánhangzók felosztását a nyelv vízszintes mozgása alapján, a hangrend és illeszkedés törvényszerűségeit. - Ismeri és alkalmazza a szótagolás 	<ul style="list-style-type: none"> - A beszédhangok keletkezése, hangképzési folyamat. - A öznyelvi normához alkalmazkodó szabatos kifejezőmód. - A magánhangzókról: rövid-hosszú, magas-

<p>magyar ábécé</p> <p>Magán- és mássalhangzó-törvények</p> <p>J hang kétféle jelölése</p> <p>Helyesírási alapelvek</p>	<p>és elválasztás szabályait.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fel tudja osztani a mássalhangzókat a zöngesség szempontja szerint, felismeri a részleges hasonulás, a teljes hasonulás és az összeolvadás egyszerűbb eseteit. - Ismeri és alkalmazza a betűrend szabályait. - Felismeri, megnevezi, alkalmazza a helyesírási alapelveket. - Alkalmazza a helyesírás-ellenőrző programot. 	<p>mély magánhangzók.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A magánhangzók illeszkedése, helyesírási és helyes ejtési gyakorlatok. - Mássalhangzók: a rövid-hosszú, zöngés és zöngétlen mássalhangzók. - A mássalhangzók egymás mellé kerülésekor létrejövő hangtani változások-hasonulások (teljes és részleges hasonulás, összeolvadás, rövidülés és kiesés) a szavakban, ezek felismerése révén a helyesírás megerősítése. - Az egység keretén belül a j hang kétféle jelölésére vonatkozó helyesírási gyakorlatok. - A magyar helyesírás négy alapelvének alkalmazása. - Az alapvető helyesírási szabályok készség szintű alkalmazása.
<p>A szavak hangalakja és jelentése</p> <p>A szavak szerkezete</p> <p>Szóelemek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Felismeri, megnevezi az egyjelentésű, többjelentésű, rokon-és ellentétes jelentésű, azonos alakú, hasonló alakú valamint a hangutánzó és a hangulatfestő szavakat. - Felismeri, megnevezi, csoportosítja a szavakat szerkezetük alapján. - Felismeri és megnevezi a szóelemek fajtáit (szótő, toldalék). 	<ul style="list-style-type: none"> - Az egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, rokon-és ellentétes jelentésű, hasonló alakú, hangutánzó és hangulatfestő szavak. - A szavak szerkezete (egyszerű és összetett szavak, többszörösen összetett szavak). - Képző: -i, -ság/-ség, -ó/-ő. - Jel: a közép- és felsőfok jele: -bb, a múlt idő jele: -t, -tt, a többes szám jele: -k, felszólító mód jele: -j, feltételes mód jele: -na/-ne, -ná/-né. - Rag: tárgy-, birtokos-, idő-, mód- és helyhatározó ragok. - A szótő és toldalék határa, a kötőhang(zó). - A toldalékos szavak helyesírása.
<p>Sajtó és információ-keresés</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Felismeri és megnevezi a nyomtatott és elektronikus média fajtáit. - Tájékozódik, információkat talál a különféle dokumentumtípusokban, korosztálynak szóló kézikönyvekben. - Képes nyelviileg kifejtett (explicit) és nem kifejtett (implicit) információkat kiszűrni a szövegből. - Képes az alapinformációk és eszmék összehasonlítására két vagy több rövid, egyszerű szövegben. - A rendelkezésére álló 	<ul style="list-style-type: none"> - A média: nyomtatott és elektronikus médiumok (újságok, televízió, rádió, világháló - honlapok, hírportálok). - A hír fogalma és jelentősége. - Közösségi média. - Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon, enciklopédia), ismeretterjesztő forrásokban. - Írói szótárak.

		<p>információkat értékeli, tárolja, rendszerezi.</p> <p>- Képes az interneten való kommunikációra és együttműködésre.</p>	
	Helyesírás	<p>- Ismeri a helyesírási alapelveket és <i>A magyar helyesírás szabályainak</i> használati módját.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A mondatvégi írásjelek, az összetett mondatok tagolása. - A magyar helyesírás alapelvei. - A toldalékok helyes kapcsolása a szavakhoz, a zöngés és zöngétlen mássalhangzók. - Szótőkeresési gyakorlatok néhány gyakori hasonulás megfigyeltetésével. - Szóelemző, szótagoltató, toldalékoló, toldaléktalanító, válogató, másoló tollbamondás valamint komplex emlékezetből írás. - Helyesírási táblázatok, fűrtábrák, folyamatábrák stb. - A régies írású tulajdonnevek helyes ejtése és írása, a j hang kétféle jelölése. - Az elválasztás szabályai. - Digitális írástudás, e-nyelvhelyesség: az e-dokumentumok létrehozásához szükséges nyelvi és szedési szabályrendszerek együttese, elektronikus szövegek létrehozása (pl. beszámolók, könyvismertető, vázlatok, saját könyv, eseményre invitáló meghívók, listák, e-mail, egyszerűbb űrlapok kitöltése). - A magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságok és különbségek. - A helyesírást segítő kézikönyvek (helyesírási szabályzat, szótár, digitális szótárak stb.) önálló használata.
	Nyelv-helyesség	<ul style="list-style-type: none"> - Felismeri és alkalmazza az állandósult szókapcsolatokat. - Képes olyan szövegeket létrehozni, amelyekben a téma, a kompozíció, a tartalom és a stílus megfelelnek a feladatnak, a szöveg rendeltetésének és a címzettnek (célközönségnek). 	<ul style="list-style-type: none"> - Az egyes mondatfajták helyes kiejtése. A hosszú és rövid hangok (mássalhangzók és magánhangzók) helyes ejtése (gyakorlatok). - Az állandósult szókapcsolatok (szólások, közmondások, szállóigék) az írásban és a beszédben.
NYELV-KULTÚRA	A szóbeli kifejező-készség fejlesztése	<p>- Értelmes és szabatos beszédre, helyes artikulációra törekszik, igyekszik betartani az igényes nyelvhasználat szabályait és elsajátítani a kódváltás alapvető</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Események és élmények időrendi sorrendben történő elmondása közös, illetve egyéni vázlat alapján. - A természetben levő tárgyak és jelenségek, a mozgásában levő állatok és személyek

	<p>képességét.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egyszerű szerkezetű szóbeli vagy írásbeli szövegeket tud alkotni a leírás, az elbeszélés és a kifejtés eszközeit alkalmazva (és a célközönség összetételét szem előtt tartva). - Képes egyszerű szöveget alkotni szóban vagy írásban, amelyben valamely irodalmi élményét írja le, vagy egy valós, hétköznapi, illetve képzeletbeli témát fejt ki. - Különböző céllal (pl. informálódás, tanulás, önfejlesztés, esztétikai élmény átélése, szórakozás) képes rövidebb, egyszerűbb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegeket (pl. egyszerű szakszövegeket, tudománynépszerűsítő ismeretterjesztő szövegeket stb.) olvasni és saját szavaival elmondani. - Meg tudja fogalmazni véleményét, és igényes nyelvhasználatra törekedve (kódváltási képességéhez mérten a sztenderd nyelvváltozat - vagy legalább a regionális köznyelv - normájához igazodva) nyilvános beszédhelyzetben képes kifejtetni gondolatait. 	<p>bemutatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sikeresebb irodalmi portrék és a megírásukhoz felhasznált nyelvi kifejezőeszközök. A közvetlen környezetből választott egyén bemutatása. - Rövidebb szövegek tartalmának összefoglalása szem előtt tartva az esemény időrendjét és mozzanatait (bevezetés, a cselekmény kezdete, a cselekménymozzanatok kiemelése, a tetőpont és a befejezés). - A szóbeli elbeszélés: film, tévéadás, szabadon választott dinamikus jelenetek elmondása. - A nyelvi-stilisztikai kifejezőeszközök a leíró jellegű részletekben (versben és prózában egyaránt). - A retorika alapelvei (a konkrét fogalmak megnevezése nélkül).
<p>Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ismeri és készségszinten használja a kibővített magyar ábécé nyomtatott és írott betűit, valamint az írásjeleket, egyszerűbb példákban alkalmazni. - Törekszik értelmes, nyelvtanilag helyes mondatokat alkotni. - Írásban tudja a szöveget tagolni (cím, bekezdések) és makroszerkezeti egységekre osztani (bevezetés, tárgyalás, befejezés). - A szövegben felfedezett hibákat képes kijavítani. - Tud levelet írni, s képes különféle 	<ul style="list-style-type: none"> - Önálló elbeszélő fogalmazás készítése a tanult nyelvi és helyesírási tudnivalók alkalmazásával, felhasználva az anyaggyűjtés módjait. Az írás folyamatának megtapasztalása, folytonos ön- és társreakció. Az írásmű üzenetének, céljának, befogadójának megfelelő szókinccs használata. - Önálló vázlatkészítés elolvasott irodalmi vagy ismeretterjesztő szövegről. - Kérdések és írásbeli válaszok megfogalmazása a tanult olvasmányok, megnézett filmek, színházi előadások, meghallgatott zeneművek alapján. - Szövegszerkesztés: elbeszélés, leírás, levél. - Élménybeszámoló közösen elkészített vázlat

		<p>úrlapokat és formanyomtatványokat kitölteni, amelyekkel a mindennapi életben találkozunk.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Képes figyelemmel követni és megérteni a nyelvet, az irodalom vagy valamely egyéb művelődési terület tárgyköréből tartott előadásokat, s tud jegyzetet készíteni. - Meghatározott műfajokban témának, kommunikációs alkalomnak megfelelő kritikus, egyéni szemléletű, nyelvi-stilisztikai szempontból példás szövegeket, beszámolót alkot. - Beszámolóját prezentációval/poszterrel teszi szemléletesebbé. - Valós vagy képzeletbeli tapasztalatokat, szereplőket, illetve eseményeket bemutató fogalmazást tud írni. 	<p>alapján, különös tekintettel a párbeszéd helyes alkalmazására.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A leírás megadott vázlat alapján (A tájleírás sorrendjének megoldása a távolitól közeli felé, vagy fordítva. Rész-egész viszonya valamilyen sorrend szerint. Tárgy-és személyleírás, jellemzés. Nem felsoroljuk a tulajdonságokat, hanem megelevenítjük. Lehetséges témák: falu télen, az én szobám, a gyümölcsös tavasszal, a rét stb.). - A fogalmazási ismeretek (a téma meghatározása, az anyag kiválasztása és elrendezése, a legfontosabb szerkezeti részek megjelölése és az anyag szerkezeti részek szerinti csoportosítása). - Szövegalkotás az internetes műfajokban (pl. e-mail, komment). Az írás nem nyelvi jeleinek (betűforma, nagyság, sorköz, margó, távolság, színek, kiemelések stb.) megismerése. A kézzel írt és a számítógépes szövegek különbözőségei és hasonlóságai. - Az önálló és a tanári segítséggel történő anyaggyűjtés módjai. - Nyolc házi írásbeli feladat a tanév folyamán, melyeket az órán elemeznek. - Négy iskolai dolgozat - kettő félévente (az írásmű kidolgozása egy óra, elemzés és javítás két óra).
--	--	---	---

A tanterv megvalósításának módja: Az előző években szerzett nyelvi ismeretek elmélyítése. A szófajok fogalma. Fajtáik, képzésük, ragozásuk. Az egyes szófajok írásmódjának megismerése, gyakorlása. A szófajokról tanultak rendszerezőisméltése. Lírai és epikus alkotások értelmezése. A kifejező olvasás gyakorlása. A néma olvasás gyakorlása előre megadott feladat alapján. A leírás, a jellemábrázolás, a tartalommondás gyakorlása. Önálló szövegalkotás vázlat alapján. Párbeszéd alkalmazása. Fogalmazási tudnivalók: az anyag kiválasztása, elrendezése. A film (közös elemzés).

<p>Naziv predmeta</p> <p>PROGRAM A - za učenike čiji maternji jezik pripada neslovenskim jezicima i koji žive u homogenim sredinama (osnovni nivo standarda)</p> <p>Cilj</p> <p>Razred</p> <p>Godišnji fond časova</p>	<p>SRPSKI KAO NEMATERNJI JEZIK</p> <p>Cilj nastave i učenja srpskog kao nematernjeg jezika jeste osposobljavanje učenika da se služi srpskim jezikom na osnovnom nivou u usmenoj i pisanoj komunikaciji radi kasnijeg uspešnog uključivanja u život zajednice i ostvarivanja građanskih prava i dužnosti, kao i uvažavanje srpske kulture i razvijanje interkulturalnosti kao temeljne vrednosti demokratskog društva.</p> <p>peti</p> <p>108 časova</p>
---	--

OBLAST/TEMA	ISHODI Po završenoj oblasti/temi učenik će biti u stanju da:	SADRŽAJI
JEZIK	<ul style="list-style-type: none"> - upotrebljava 100-150 novih reči i iskaza - imenuje predmete i bića i pripisuje im karakteristične osobine - u pismenom i usmenom iskazu upotrebi proste rečenice s gramatičkim subjektom i glagolskim predikatom u prezentu, perfektu i futuru I; rečenice s pravim i nepravim objektom, frekventnim priloškim odredbama za mesto, vreme i način; imperativ sa značenjem molbe i zapovesti - iskaže potrebu, mogućnost i želju - uočava rod i broj imenica, kongruenciju atributa s imenicom u tipičnim primerima - razume rečenice sa odredbom za uzrok, sredstvo i društvo, kvantifikativne konstrukcije iskazane osnovnim brojem i imenicom 	<p>Osnovni sadržaji:</p> <p>Leksika: 100-150 novih reči (imenice, glagoli, pridevi, prilozi za vreme i način, najfrekventniji povratni glagoli, osnovni brojevi do 100, redni brojevi)</p> <p>Proste rečenice s iskazanim gramatičkim subjektom (imenice sva tri roda i oba broja, lične zamenice) i glagolskim predikatom u prezentu, perfektu i futuru I (sva tri lica u jednini i množini)</p> <p>Imperativ (2. lice jednine i množine najfrekventnijih glagola) u funkciji molbe i zapovesti</p> <p>Personalne proste rečenice s kopulativnim predikatom (frekventne imenice i pridevi u funkciji leksičkog dela predikata)</p> <p>Imenica u akuzativu u funkciji direktnog/pravog objekta (u jednini i množini)</p> <p>Imenica u dativu u funkciji indirektnog/nepravog objekta (objekta namene) uz glagole davanja i govorenja</p> <p>Priloške odredbe za mesto iskazane genitivom imenica s predlozima <i>ispred, iza, iznad, ispod, pored</i></p> <p>Kazivanje punih sati</p> <p>Priloške odredbe za vreme: nazivi meseci u lokativu s predlogom <i>u</i></p> <p>Priloške odredbe za način iskazane načinskim prilozima</p> <p>Složeni glagolski predikat s modalnim glagolima: <i>trebati, morati, moći, smeti, želeći</i></p> <p>Prošireni sadržaji:</p> <p>Personalne proste rečenice s neiskazanim gramatičkim subjektom (imenice sva tri roda i oba broja, lične zamenice) i glagolskim predikatom u prezentu, perfektu i futuru I (sva tri lica u jednini i množini)</p> <p>Lična zamenica u akuzativu u funkciji direktnog/pravog objekta (u jednini i množini), naglašeni i nenaglašeni oblici ličnih zamenica u akuzativu</p> <p>Lična zamenica u dativu u funkciji indirektnog/nepravog objekta (objekta namene) uz glagole davanja i govorenja; naglašeni i nenaglašeni oblici ličnih zamenica u dativu</p> <p>Kongruentni atribut iskazan opisnim pridevom i prisvojnom zamenicom uz imenice u funkciji subjekta, objekta i leksičkog dela kopulativnog predikata</p> <p>Priloške odredbe za mesto iskazane genitivom ličnih zamenica s predlozima <i>ispred, iza, iznad, ispod, pored</i></p> <p>Precizno određivanje vremena rečima koje označavaju</p>

		<p>vremenske jedinice (<i>sat, čas, minut</i>)</p> <p>Imenice u instrumentalu za iskazivanje sredstva i društva</p> <p>Priloška odredba za uzrok iskazana genitivom s predlogom <i>zbog</i>; uzročne rečenice s veznicima <i>jer</i> i <i>zato što</i></p> <p>Kvantifikacija iskazana osnovnim brojem i imenicom</p> <p>Leksika (tipični vidski glagolski parovi, osnovni brojevi do 1000, redni brojevi)</p>
KNJIŽEVNOST	<p>- razume sadržaj kratkog književnog adaptiranog teksta</p> <p>- formuliše kratke odgovore na jednostavna pitanja o pročitanoj tekstu (ko, šta, gde, kada, kako)</p> <p>- primeni kratke rečenične modele iz književnih tekstova u svakodnevnom životu</p> <p>- reprodukuje kazujući ili pevajući kratke odlomke iz odabranih književnoumetničkih i drugih tekstova</p>	<p>Adaptirani tekstovi:</p> <p>Vladimir Ličina: <i>Vesna i torba</i></p> <p>L. Kaminski: <i>Zakasnio sam</i></p> <p>Dušica Lukić: <i>U biblioteci</i></p> <p>Vesna Vidojević Gajović: <i>Spomenici</i></p> <p>Dragan Lukić: <i>Trgovina</i></p> <p>Jovanka Jorgačević: <i>Kako je nastao đuveč u rerni</i></p> <p>"Politika za decu": <i>Prijatelji</i></p> <p>Mira Alečković: <i>Pas u soliteru</i></p> <p>Rade Obrenović: <i>Požurite, opet ćemo zakasniti</i></p> <p>Dragomir Đorđević: <i>Opet škola</i></p> <p>Dragan Lukić: <i>Smeha deci</i></p> <p>Aleksa Mikić: <i>Hrabar dečak</i></p> <p>Vesna Vidojević Gajović: <i>Kišna priča</i></p> <p>Iz "Poletarca" Dušana Radovića: <i>Juče, danas, sutra</i></p> <p>Ratomir Damjanović: <i>Slepi Jovan puca penale</i></p> <p>Šaljiva narodna priča: <i>Zec na spavanju</i></p> <p>Dragan Lukić: <i>Jabuka</i></p> <p>Olga Stanković: <i>Junak dana</i></p> <p>Sa spiska nastavnik bira 10 tekstova za obradu.</p> <p>Po slobodnom izboru (uzimajući u obzir kvalitet grupe i sastav), nastavnik bira još dva teksta koja nisu na ovoj listi.</p>
JEZIČKA KULTURA	<p>- razume jednostavna pitanja, kratke jasne naloge i informacije bitne za zadovoljenje svakodnevnih životnih potreba (npr. u porodici, školi itd.);</p> <p>- razume sadržaj kratkog kontinuiranog govorenog teksta (do 5-6 prostih rečenica) saopštenog standardnim jezikom, izgovorenog razgovetno, sporim tempom¹</p> <p>- iskaže molbu, izvinjenje, čestitanje, zahvalnost, koristeći forme učtivog obraćanja</p> <p>- ispriča događaj u kojem je</p>	<p>Osnovni sadržaji tematskih oblasti:</p> <p>I. Lično predstavljanje: <i>datum svog rođenja</i></p> <p>II. Porodica: <i>porodični status: oženjen, udata</i></p> <p>III. Mesto za život: <i>nazivi prostorija; delovi nameštaja</i></p> <p>IV. Život u kući: <i>pribor za ličnu higijenu; svakodnevne aktivnosti u kuhinji, sobi, kupatilu; slaviti</i></p> <p>V. Ljudi: <i>odnosi među ljudima; vrste osećanja; fizičke karakteristike; psihičke karakteristike; profesije u okruženju</i></p> <p>VI. Zdravlje: <i>najčešće bolesti; razboleti se, ozdraviti</i></p> <p>VII. Obrazovanje: <i>(omiljeni) školski predmeti; školski nameštaj; školski pribor; igre; (omiljeni) sport</i></p> <p>VIII. Hrana i piće: <i>gladan, žedan; (omiljena) hrana i piće; vrste voća i povrća</i></p> <p>IX. Odeća i obuća: <i>imati na sebi, nositi</i></p>

	<p>učestvovao u nekoliko rečenica</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepriča kratak jednostavan narativni tekst² - učestvuje u kratkom dijalogu o temama iz svakodnevnog života, poštujući osnovna načela vođenja razgovora - čita naglas i razume kraći poznat tekst³ pisan ćirilicom ili latinicom - izdvaja eksplicitne informacije i izvodi jednostavne zaključke na osnovu pročitanoog teksta - piše kratak jednostavan narativan i ekspoziorni tekst⁴ - piše kratku poruku, čestitku, pozivnicu, obaveštenje, poštujući jezičku i ortografsku normu. 	<p>X. Kupovina: <i>cene; plaćanje</i></p> <p>XI. Saobraćaj i život u gradu: <i>načini kretanja; orijentacija (levo, desno, pravo); cilj putovanja; važni objekti</i></p> <p>XII. Priroda: <i>(omiljene) domaće i divlje životinje; kućni ljubimci; vremenske prilike</i></p> <p>XIII. Vreme: <i>precizno iskazivanje vremena (sat i minut)</i></p> <p>XIV. Nesemantizovana leksika: <i>osnovni brojevi do 1000; redni brojevi; modalni glagoli; predlozi (iznad, ispod, iza, pored, zbog)</i></p>
		<p>Prošireni sadržaji tematskih oblasti:</p> <p>I. Lično predstavljanje: <i>datum rođenja</i></p> <p>II. Porodica: <i>šira porodica</i></p> <p>III. Mesto za život: <i>nazivi prostorija; delovi nameštaja; kućni aparati; dvorište; bašta</i></p> <p>IV. Život u kući: <i>aktivnosti u kuhinji, u sobi, u kupatilu; pribor za ličnu higijenu; praznici</i></p> <p>V. Ljudi: <i>odnosi među ljudima; vrste osećanja; fizičke karakteristike; psihičke karakteristike; profesije u okruženju</i></p> <p>VI. Zdravlje: <i>stanje; najčešće bolesti</i></p> <p>VII. Obrazovanje: <i>(omiljeni) školski predmeti; školski nameštaj; školski pribor; aktivnosti na času i na odmoru; igre; (omiljeni) sport</i></p> <p>VIII. Hrana i piće: <i>gladan, žedan; (omiljena) hrana i piće</i></p> <p>IX. Odeća i obuća: <i>obući, skinuti, imati na sebi, odevanje prema godišnjim dobima</i></p> <p>X. Kupovina: <i>cene; plaćanje</i></p> <p>XI. Saobraćaj i život u gradu: <i>prevozna sredstva, načini kretanja, grad, važni objekti: orijentacija u prostoru; cilj putovanja; delovi grada; važni objekti</i></p> <p>XII. Priroda: <i>(omiljene) domaće i divlje životinje; kućni ljubimci; zoološki vrt; vremenske prilike</i></p> <p>XIII. Vreme: <i>precizno iskazivanje vremena (sat i minut); prilozima za vreme</i></p> <p>XIV. Nesemantizovana leksika: <i>osnovni brojevi do 1000; redni brojevi; modalni glagoli; predlozi (iznad, ispod, iza, pored, zbog); veznici (jer, zato što)</i></p> <p>Kratki adaptirani književnoumetnički i neumetnički</p>

tekstovi usklađeni s potrebama i interesovanjima učenika i temama iz programa (porodica, škola, svakodnevne aktivnosti...) ili zvučni zapisi.

Način ostvarivanja programa: Sve aktivnosti nastave srpskog jezika kao nematernjeg se planiraju i organizuju tako da budu u funkciji nekog od navedenih zadataka koji se ne bi mogao ostvariti bez upotrebe nastavnih sadržaja. Pri tom, zadaci treba da sadrže različite mogućnosti rešenja kako bi svi učenici, u skladu sa svojim sposobnostima, interesovanjima i poznavanje/nepoznavanjem srpskog jezika, mogli učestvovati u njegovom ostvarivanju. Kada je zadatak govornog ili životnog karaktera i blizak iskustvu i interesovanjima učenika, pojačava se motivacija, želja, potreba i volja za ulaganjem napora.

Naziv predmeta	STRANI JEZIK
Cilj	Cilj nastave i učenja stranog jezika je da se učenik usvajanjem funkcionalnih znanja o jezičkom sistemu i kulturi i razvijanjem strategija učenja stranog jezika osposobi za osnovnu pismenu i usmenu komunikaciju i stekne pozitivan odnos prema drugim jezicima i kulturama, kao i prema sopstvenom jeziku i kulturnom nasleđu.
Razred	peti
Godišnji fond časova	72 časa

ENGLESKI JEZIK

OBLAST/TEMA Komunikativne funkcije	ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da u usmenoj i pisanoj komunikaciji:	SADRŽAJI
Pozdravljanje i predstavljanje sebe i drugih i traženje/davanje osnovnih informacija o sebi i drugima u širem društvenom kontekstu	<ul style="list-style-type: none"> - razume kraće tekstove koji se odnose na pozdravljanje, predstavljanje i traženje/davanje informacija lične prirode; - pozdravi i otpozdravi, predstavi sebe i drugog koristeći jednostavna jezička sredstva; - postavi i odgovori na jednostavnija pitanja lične prirode; - u nekoliko vezanih iskaza saopšti informacije o sebi i drugima; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih, jednostavnijih tekstova koji se odnose na date komunikativne situacije (dijalozi, narativni tekstovi, formulari i sl.); reagovanje na usmeni ili pisani impuls sagovornika (nastavnika, vršnjaka i sl.) i iniciranje komunikacije; usmeno i pisano davanje informacija o sebi i traženje i davanje informacija o drugima (SMS, imejl, formulari, članske karte, opis fotografije i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Hello. Hi. I'm Maria. What's your name? I'm/My name is... Tony is 11. How old are you? I live in (town, city, village). Where do you live? I live at number 46 Black Street. My best friend lives next door. What's your address? What's your phone number? Have you got/Do you have an email address? These are my parents. Their names are ... I can't play tennis, but I</i></p>

		<p><i>can do karate. Can you play the guitar? My birthday is on the 21st of May. When is your birthday? This is Miss May. She's my teacher. This is Mr Crisp. He's my tennis coach.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense za izražavanje stalnih radnji. Have got/Have za izražavanje posedovanja. Lične zamenice u funkciji subjekta - I, you ... Privojni pridevi - my, your... Pokazne zamenice - this/these, that/those Pitanja sa Who/What/Where/When/How(old)... Osnovni brojevi (1-1000). Predlozi za izražavanje mesta - in, at... Predlozi za izražavanje vremena - in, on, at... Upotreba neodređenog člana sa imenicama u jednini. Izostavljanje člana ispred naziva sportova. Upotreba određenog člana uz nazive muzičkih instrumenata.</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: ustaljena pravila učtivosti; titule uz prezimena osoba (<i>Mr, Miss, Mrs, Ms, Sir</i>); imena i nadimci; način pisanja adrese.</p>
<p>Opisivanje karakteristika živih bića, predmeta, pojava i mesta</p>	<p>- razume jednostavniji opis osoba, biljaka, životinja, predmeta, pojava ili mesta; - uporedi i opiše karakteristike živih bića, predmeta, pojava i mesta, koristeći jednostavnija jezička sredstva;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih opisa živih bića, predmeta, pojava i mesta i njihovog poređenja; usmeno i pisano opisivanje/poređenje živih bića, predmeta, pojava i mesta; izrada i prezentacija projekata (postera, stripova, PPT-a, kratkih audio/video zapisa, radio emisija i slično).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Who's the boy with short fair hair and a black jacket? What's Maria wearing? She's wearing a nice white T-shirt and dark blue jeans. My brother is clever, but lazy. My best friend is kind and fiendly. There is/isn't a cinema/hospital in my town. There are two big bookshops in my town. What's this/that over there? It's a sports centre. How far is it? Zebras are white wild animals with black and white stripes. A cheetah is a fast, dangerous animal. How deep is the Adriatic Sea/the Pacific Ocean? How long is the Danube/the Thames River? Layla is prettier than Susan. Who's the best student in your class? This car is more expensive than that one. London is larger than Belgrade. About eight million people live there. Belgrade is much</i></p>

		<p><i>smaller, but...</i></p> <p><i>The Present Simple Tense i The Present Continuous Tense</i> za izražavanje radnji i stanja u sadašnjosti</p> <p>Glagoli <i>have got, to be</i> za davanje opisa</p> <p>Pitanja sa <i>Who/What/Where/When/Which/How (old, far, deep, long...)</i></p> <p>Egzistencijalno <i>There is/are...</i></p> <p>Upotreba određenog člana sa imenicama koje označavaju lica i predmete koji su poznati sagovorniku, kao i uz imena reka, mora i okeana.</p> <p>Upotreba/izostavljanje određenog člana uz imena gradova i država.</p> <p>Poređenje prideva (pravilno i nepravilno poređenje).</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: geografske karakteristike Velike Britanije; biljni i životinjski svet.</p>
<p>Poziv i reagovanje na poziv za učešće u zajedničkoj aktivnosti</p>	<p>- razume jednostavnije predloge i odgovori na njih; - uputi jednostavan predlog; - pruži odgovarajući izgovor ili odgovarajuće opravdanje;</p>	<p style="text-align: center;">Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji sadrže predloge; usmeno i pisano pregovaranje i dogovaranje oko predloga i učešća u zajedničkoj aktivnosti; pisanje pozivnice za proslavu/žurku ili imejla/SMS-a kojim se ugovara zajednička aktivnost; prihvatanje/odbijanje predloga, usmeno ili pisano, uz poštovanje osnovnih normi učtivosti i davanje odgovarajućeg opravdanja/izgovora.</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p> <p><i>I think we can go out this afternoon. Why not? Let's do it. Sorry. I can't. I must do my homework. Sorry, I think that's boring. Let's do something else. How about going to the cinema? Great. What time? See you then.</i></p> <p><i>Let's make pancakes. That's a good idea. What shall we do? Let's play Monopoly. Why don't we meet at the sports centre? What time? Half past two. Fine. I'll see you at the sports centre at half past two.</i></p> <p><i>Would you like to come to my birthday party on</i></p>

		<p><i>Sunday? I'm sorry, but I can't make it. I'd love to, thanks.</i></p> <p>Imperativ <i>How about + glagolska imenica</i> <i>Why don't we + infinitivna osnova glagola</i> <i>Would you like + infinitiv glagola</i> Modalni glagoli za izražavanje predloga - <i>can/could/shall</i> Glagol <i>will</i> za izražavanje odluka (Inter)kulturalni sadržaji: prikladno pozivanje i prihvatanje/odbijanje poziva.</p>
<p>Izražavanje molbi, zahteva, obaveštenja, izvinjenja, i zahvalnosti</p>	<p>- razume i jednostavne molbe i zahteve i reaguje na njih; - uputi jednostavne molbe i zahteve; - zatraži i pruži kratko obaveštenje; - zahvali i izvini se na jednostavan način; - saopšti kratku poruku (telefonski razgovor, dijalog uživo, SMS, pismo, imejl) kojom se zahvaljuje;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih iskaza kojima se traži/nudi pomoć, usluga, obaveštenje ili se izražava želja, izvinjenje, zahvalnost; usmeno i pisano traženje i davanje obaveštenja, upućivanje molbe za pomoć/uslugu i reagovanje na nju, izražavanje želja, izvinjenja i zahvalnosti.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Can I help you? It's OK, I can do it. May I ask a question? Sure. What do you want? Do you want an orange? Yes, please. No, thank you. Can you pass me an orange, please? Of course, here you are. Thank you very much/so much. I want an apple. Can I have this one? Anything else? Can I borrow your pen? Sorry, you can't. I want to go home. Can we buy lemonade there? No, we can't. Oh no. I'm sorry. When does the movie start? It starts at 8.</i></p> <p>Modalni glagoli za izražavanje molbe i zahteva - <i>can/could/may</i>. (Inter)kulturalni sadržaji: pravila učtive komunikacije.</p>
<p>Razumevanje i davanje uputstava</p>	<p>- razume i sledi jednostavnija uputstva u vezi s uobičajenim situacijama iz svakodnevnog života (pravila igre, recept za pripremanje nekog jela i sl.) sa vizuelnom podrškom bez nje; - da jednostavna uputstva (npr. može da opiše kako se nešto koristi/pravi, napiše recept i sl.);</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje tekstova koji sadrže jednostavnija uputstva (npr. za kompjutersku ili običnu igru, upotrebu aparata, recept za pravljenje jela i sl.) sa vizuelnom podrškom i bez nje; usmeno i pisano davanje uputstava.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Drag (the word) and drop it in the correct place. Throw the dice. Move your token... Press the button and wait. Insert the coin in the slot. Peel the onions</i></p>

		<p><i>and chop them. Put the saucepan on the stove.</i></p> <p>Imperativ Lične zamenice u funkciji objekta - <i>me, her, him...</i> (Inter)kulturalni sadržaji: tradicionalne/omiljene vrste jela.</p>
<p>Opisivanje i čestitanje praznika, rođendana i značajnih događaja, čestitanje na uspehu i izražavanje žaljenja</p>	<p>- razume čestitku i odgovri na nju; - uputi prigodnu čestitku; - razume i, primenjujući jednostavnija jezička sredstva, opiše način proslave rođendana, praznika i važnih događaja;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u kojima se opisuju i čestitaju praznici, rođendani i značajni događaji; opisivanje praznika, rođendana i značajnih događaja; reagovanje na upućenu čestitku u usmenom i pisanom obliku; upućivanje prigodnih čestitki u usmenom i pisanom obliku; izrada i prezentacija projekata u vezi sa proslavom praznika, rođendana i značajnih događaja.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Children in Britain usually have their birthday parties at home. Everybody sings Happy Birthday! In Britain, people open their presents on Christmas Day. On Easter Sunday children often hunt for eggs. Happy Valentine's Day! Same to you! Roses are red, violets are blue, my heart is full of love for you. In my country we celebrate a lot of different festivals, but my favourite is... Good luck! Congratulations! Well done! Lucky you! I'm so happy for you! I'm sorry to hear that/about that! It's a pity!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> za izražavanje uobičajenih radnji. Izostavljanje člana ispred naziva praznika. Izostavljanje člana ispred imenica upotrebljenih u opštem smislu. (Inter)kulturalni sadržaji: značajni praznici i događaji i način obeležavanja/proslave; čestitanje.</p>
<p>Opisivanje događaja i sposobnosti u sadašnjosti</p>	<p>- razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju stalne, uobičajene i trenutne radnje i sposobnosti; - razmeni informacije koje se odnose na datu komunikativnu situaciju; - opiše stalne, uobičajene i trenutne događaje/aktivnosti i sposobnosti koristeći nekoliko vezanih iskaza;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje opisa i razmenjivanje iskaza u vezi sa stalnim, uobičajenim i trenutnim događajima/aktivnostima i sposobnostima; usmeno i pisano opisivanje stalnih, uobičajenih i trenutnih događaja/aktivnosti i sposobnosti (razgovor uživo ili putem telefona, razglednica, SMS poruka, imejl i sl.).</p> <p>Sadržaji</p>

		<p><i>I live in a flat on the first floor. What do you usually do on Sundays? Do you live in a house or in a flat? My sister doesn't go to school. What time do you go to bed/does she get up? He never tidies his room. I can clean my dad's car. When do Americans celebrate Halloween? When does winter start? Where do penguins live? What are you doing at the moment? I'm feeding my cat. We're going on a school trip today. They're having dinner now. I normally go to school by bus, but today I'm going on foot. I'm doing my homework. I always do it after dinner. I can speak three languages, but now I'm speaking English. I am good at maths.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> za izražavanje uobičajenih i stalnih radnji <i>The Present Continuous Tense</i> za izražavanje trenutnih i privremenih radnji Modalni glagol <i>can</i> za izražavanje sposobnosti Prilozi za učestalost - <i>usually, often...</i> Predlozi za izražavanje pravca kretanja - <i>to, from...</i> Predlozi za opisivanje načina kretanja - <i>by (car), on (foot)...</i> (Inter)kulturni sadržaji: porodični život; život u školi - nastavne i vannastavne aktivnosti; raspusti i putovanja.</p>
<p>Opisivanje događaja i sposobnosti u prošlosti</p>	<p>- razume kraće tekstove u kojima se opisuju događaji i sposobnosti u prošlosti; - razmeni informacije u vezi sa događajima i sposobnostima u prošlosti; - opiše u nekoliko kraćih, vezanih iskaza događaj u prošlosti; - opiše neki istorijski događaj, istorijsku ličnost i sl.;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje opisa i usmeno i pisano razmenjivanje iskaza u vezi sa događajima/aktivnostima i sposobnostima u prošlosti; usmeno i pisano opisivanje događaja/aktivnosti i sposobnosti u prošlosti; izrada i prezentacija projekata o istorijskim događajima, ličnostima i sl.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Where were you at eight o'clock last Saturday? I was at home. What was on TV last night? What time was it on? I watched/didn't watch TV last night. I played volleyball on Monday. What did you do? We went to Paris in July. We travelled by plane. Where did you spend your summer holiday? How did you travel? I lost my passport yesterday. Did you have a good time on holiday? Yes, we did./No, we didn't. I could swim when I was five. I couldn't ski last year.</i></p>

		<p><i>The Past Simple Tense</i> pravilnih i najčešćih nepravilnih glagola Modalni glagol <i>could</i> za izražavanje sposobnosti u prošlosti (Inter)kulturalni sadržaji: istorijski događaji, epohalna otkrića; važnije ličnosti iz prošlosti (istorijska ličnost, pisac,</p>
<p>Iskazivanje želja, planova i namera</p>	<p>- razume želje planove i namere i reaguje na njih; - razmeni jednostavne iskaze u vezi sa svojim i tuđim željama, planovima i namerama; - saopšti šta on/ona ili neko drugi želi, planira, namerava;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih tekstova u vezi sa željama, planovima i namerama; usmeno i pisano dogovaranje o željama, planovima i namerama (telefonski razgovor, razgovor uživo, SMS, imejl i sl.).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>I would like/want to be a doctor when I grow up. He would like a new mobile phone/to go out with his friends. I'm going to do my homework in the afternoon. What are you going to do this afternoon? My parents are going to visit their friends this evening, so I'm going to play all my favourite computer games. Oh! Are you?</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (want)</i> <i>Would like + imenica/infinitiv glagola.</i> <i>Going to</i> za izražavanje budućih planova. Upotreba neodređenog člana uz nazive zanimanja. (Inter)kulturalni sadržaji: svakodnevni život i razonoda; porodični odnosi.</p>
<p>Iskazivanje potreba, oseta i osećanja</p>	<p>- razume i reaguje na svakodnevne izraze u vezi sa neposrednim i konkretnim potrebama, osetima i osećanjima; - izrazi, osnovne potrebe, osete i osećanja jednostavnijim jezičkim sredstvima;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa potrebama, osetima i osećanjima; usmeno i pisano dogovaranje u vezi sa zadovoljavanjem potreba;</p> <p>predlaganje rešenja u vezi sa osetima i potrebama; usmeno i pisano iskazivanje, svojih osećanja i reagovanje na tuđa.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>I'm hot/cold/hungry/thirsty... Take off/Put on your coat. Why don't you take a sandwich/a glass of water? Do you want some juice/biscuits too? Yes, please. Would you like some fruit? I'm tired. What shall we do? Why don't we stop and take some rest? How about going home? I'm happy to see you. I'm</i></p>

		<p><i>glad/sorry to hear that. Oh dear! It's a pity!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (be, want)</i> Imperativ <i>Why don't we/you + infinitivna osnova glagola</i> <i>How about + glagolska imenica</i> <i>Would like + imenica/infinitiv glagola</i> (Inter)kulturalni sadržaji: mimika i gestikulacija; upotreba emotikona.</p>
Iskazivanje prostornih odnosa i veličina	<ul style="list-style-type: none"> - razume jednostavnija pitanja i odgovori na njih; - razume obaveštenja o prostoru i veličinama; - opiše specifičnije prostorne odnose i veličine jednostavnim, vezanim iskazima; 	<p style="text-align: center;">Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih tekstova u vezi sa specifičnijim prostornim odnosima i veličinama; usmeno i pisano razmenjivanje informacija u vezi sa prostornim odnosima i veličinama; usmeno i pisano opisivanje prostornih odnosa i veličina.</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p> <p><i>Which room is it in? Where's the library?</i> <i>It's on the left/right. Is the sofa by the door? What's next to/near the table? Where are the (books)?</i> <i>They're on the top/bottom shelf. It's in front of/behind the wardrobe. Where do you do your homework? Where is she? She's at the supermarket/in/at the park... The bakery is between the school and the supermarket. How wide/long/deep is the river? It's 45 metres wide/2 kilometres long. An elephant is bigger than a hippo. The Blue whale is the biggest animal in the world. What is the largest room in your house/flat? The room above/below. My town is in the north-east of Serbia.</i></p> <p>Predlozi za izražavanje položaja i prostornih odnosa - <i>in front of, behind, between, opposite...</i> Pitanja sa <i>What/Where/Which/How (far, deep, long...)</i> Poređenje prideva (pravilno i nepravilno poređenje). Upotreba određenog člana sa superlativom prideva. (Inter)kulturalni sadržaji: javni prostor; tipičan izgled školskog i stambenog prostora; lokalne merne jedinice (inč, stopa...); priroda.</p>
Iskazivanje vremena (hronološkog i meteorološkog)	<ul style="list-style-type: none"> - razume, traži i daje jednostavnija obaveštenja o hronološkom vremenu i meteorološkim prilikama u širem komunikativnom kontekstu; 	<p style="text-align: center;">Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa hronološkim vremenom, meteorološkim prilikama i klimatskim uslovima; usmeno i pisano traženje i davanje informacija o</p>

	<p>- opiše dnevni/nedeljni raspored aktivnosti;</p> <p>- opiše meteorološke prilike i klimatske uslove u svojoj zemlji i jednoj od zemalja ciljne kulture jednostavnim jezičkim sredstvima;</p>	<p>vremenu dešavanja neke aktivnosti, meteorološkim prilikama i klimatskim uslovima u širem komunikativnom kontekstu; izrada i prezentacija projekata (npr. o časovnim zonama, upoređivanje klimatskih uslova u svojoj zemlji sa klimatskim uslovima jedne od zemalja ciljne kulture i sl.).</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p> <p><i>What time is it? It's five o'clock. It is half past six. It's (a) quarter to/past seven. It's ten past/to eleven. When do your lessons start? At (a) quarter to nine. When do you have your dance classes? On Monday and Wednesday. I was born in January/on the first of January/January the first.. ...on Christmas/Easter Day... Columbus discovered America in 1492/in the 15th century. What is the weather like? It's cold/sunny... The wind is blowing. What was the weather like yesterday? It was foggy/cloudy/windy... It didn't rain, it snowed. It is usually warm in spring/hot in summer/freezing in winter. It's wetter in the west than in the east. It is much drier in Australia than in Serbia.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> za izražavanje utvrđenih programa, planova i rasporeda (red vožnje, TV/bioskopski program i sl.) i uobičajenih radnji.</p> <p><i>The Present Continuous Tense</i> za izražavanje trenutnih i privremenih radnji</p> <p><i>The Past Simple Tense</i></p> <p>Predlozi za izražavanje vremena - <i>in, on, at, to, past, after...</i></p> <p>Pitanja sa <i>When, What (time/day)...</i></p> <p>Redni brojevi do 100.</p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: klimatski uslovi u Velikoj Britaniji; razlika u časovnoj zoni (Beograd-London).</p>
<p>Izricanje dozvola, zabrana, pravila ponašanja i obaveza</p>	<p>- razume i reaguje na jednostavnije zabrane, svoje i tuđe obaveze;</p> <p>- razmeni jednostavnije informacije koje se odnose na zabrane i pravila ponašanja u školi i na javnom mestu (u prevoznom sredstvu, sportskom centru, bioskopu, zoološkom vrtu i sl.) kao i na svoje i tuđe obaveze;</p> <p>- predstavi pravila ponašanja,</p>	<p style="text-align: center;">Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama; postavljanje pitanja u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama i odgovaranje na njih; usmeno i pisano saopštavanje zabrana, pravila ponašanja i obaveza (npr. kreiranje postera sa pravilima ponašanja, spiska obaveza i sl.).</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p>

	zabrane i listu svojih i tuđih obaveza koristeći odgovarajuća jezička sredstva;	<p><i>Remember to bring your membership card. You can't sit here, the seat isn't free. Can you use your phone in class? No, we can't. You mustn't use your phone in class. You must write in ink. Do you have to wear uniforms at school? They have to/don't have to wear uniforms at school. I must study today. I have to feed our dog every morning. I must/have to go now.</i></p> <p>Modalni glagoli za izražavanje dozvole, zabrane, pravila ponašanja i obaveze - <i>can/can't, must/mustn't (Not) Have to</i> za izražavanje obaveze i odsustva obaveze</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: ponašanje na javnim mestima; značenje znakova i simbola.</p>
Izražavanje pripadanja i posedovanja	- razume i formuliše jednostavnije izraze koji se odnose na posedovanje i pripadnost; - pita i kaže šta neko ima/nema i čije je nešto;	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova s iskazima u kojima se govori šta neko ima/nema ili čije je nešto; postavljanje pitanja u vezi sa datom komunikativnom situacijom i odgovaranje na njih.</p> <p><i>Is this your dog? No, it's Steve's dog. Whose house is this? It's Jane and Sally's house. They're Jane's and Sally's bags. These are the children's toys. That's my parents' car. This is my blanket. This blanket is mine. This isn't your card. It's hers. I've got/I have a ruler. Have you got/Do you have a pen? Sally hasn't got/doesn't have an umbrella.</i></p> <p>Sadržaji</p> <p>Saksonski genitiv sa imenicom u jednini i množini (pravilna i nepravilna množina) - <i>my friend's/friends'/children's books</i> Prisvojni pridevi <i>my, your...</i> Prisvojne zamenice <i>mine, yours...</i> <i>Have got/Have</i> za izražavanje posedovanja Pitanja sa <i>Whose</i></p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: porodica i prijatelji; odnos prema svojoj i tuđoj imovini.</p>
Izražavanje interesovanja, dopadanja i nedopadanja	- razume i reaguje na jednostavnije iskaze koji se odnose na opisivanje interesovanja, hobija i izražavanje dopadanja i nedopadanja; - opiše svoja i tuđa interesovanja i hobije i izrazi	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa nečijim interesovanjima, hobijima i stvarima koje voli/ne voli, koje mu/joj se sviđaju/ne sviđaju; razmena informacija o svojim i tuđim interesovanjima, hobijima, dopadanju i nedopadanju (telefonski razgovor, intervju, običan razgovor sa prijateljima u školi i sl.);</p>

	<p>dopadanje i nedopadanje uz jednostavno obrazloženje;</p>	<p>usmeno i pisano opisivanje interesovanja, dopadanja i nedopadanja (pisanje imejla o ličnim interesovanjima, hobijima, dopadanju i nedopadanju, liste stvari koje mu/joj se sviđaju/ne sviđaju i sl.); istraživačke projektne aktivnosti (npr. koliki broj učenika u odeljenju voli/ne voli plivanje, skijanje, tenis i sl.) grafičko prikazivanje i tumačenje rezultata.</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p> <p><i>I'm interested in (swimming). What (sports) are you interested in? My hobby is (collecting bagdes). What's your hobby? I love swimming because I'm good at it. I don't like skiing. I'm bad at it. What do you like doing? Peter doesn't like football. Sally is crazy about dancing. My favourite sport is tennis. What's your favourite sport? What are your hobbies and interests? Fifteen out of thirty people like tennis - eight boys and seven girls.</i></p> <p>Pridevsko-predložke fraze - <i>interested in, good/bad at, crazy about...</i></p> <p>Glagoli <i>like/love/hate</i> + glagolska imenica</p> <p>Pitanja sa <i>What, Who, Why ...</i></p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: interesovanja, hobiji, zabava, razonoda, sport i rekreacija; umetnost (književnost za mlade, strip, muzika, film).</p>
<p>Izražavanje mišljenja (slaganja i neslaganja)</p>	<p>- razume i formuliše jednostavnije iskaze kojima se traži mišljenje, izražava slaganje/neslaganje;</p>	<p style="text-align: center;">Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa traženjem mišljenja i izražavanjem slaganja/neslaganja; usmeno i pisano traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja.</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p> <p><i>What do you think of/about...? How do you like it? Please tell me about... Do you agree with (me)? I think/feel it's OK/Okay. You're right/wrong! That's true. Exactly. That's not true. I'm not sure. I like/don't like it because it's boring.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (think, like, agree...)</i></p> <p>Pitanja sa <i>What, Why, How ...</i></p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: poštovanje osnovnih normi učtivosti u komunikaciji sa vršnjacima i odraslima.</p>
<p>Izražavanje količine, brojeva i cena</p>	<p>- razume jednostavnije izraze koji se odnose na količinu</p>	<p style="text-align: center;">Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p>

	<p>nečega; - pita i kaže koliko nečega ima/nema, koristeći jednostavnija jezička sredstva; - na jednostavan način zatraži artikle u prodavnici jednostavnim izrazima za količinu, naruči jelo i/ili piće u restoranu i pita/kaže/izračuna koliko nešto košta; - sastavi spisak za kupovinu - namirnice i količina namirnica (dve vekne hleba, paket testenine, tri konzerve tunjevine i sl.); - izrazi količinu u merama - 100 gr šećera, 300 gr brašna i sl.</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji govore o količini nečega; postavljanje pitanja u vezi s količinom i odgovaranje na njih, usmeno i pisano; slušanje i čitanje tekstova na teme porudžbine u restoranu, kupovine, igranje uloga (u restoranu, u prodavnici, u kuhinji...); pisanje spiska za kupovinu; zapisivanje i računanje cena.</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p> <p><i>How many people are there in the park? There are two men/women and three children in the park. How much milk does he need? Is there any butter in the fridge? No, there isn't any butter, but there's some margarine. I haven't got any food for you. I've got some lemonade/strawberries. There isn't much fruit in the bowl. There aren't many biscuits left in the cupboard. There are a lot of spoons and forks and some/six knives on the table. I need a hundred grams of sugar (100 g)/a bottle of (fizzy) water/2 kilos of potatoes. Can I have a sandwich and a glass of juice please? That's £7.80. Shopping list: a packet of butter, two loaves of bread, three pots of yoghurt, a bunch of bananas...</i></p> <p>Osnovni brojevi do 1000. Pravilna množina imenica. Množina imenica koje se završavaju na -y, -f/fe: <i>strawberries, shelves, knives...</i> Množina imenica koje se završavaju na -o: <i>kilos, potatoes...</i> Sinkretizam jednine i množine: <i>sheep, fish...</i> Najčešći oblici nepravilne množine (<i>men, women, children, people, feet, teeth, mice....</i>) Brojive i nebrojive imenice - <i>pounds, money...</i> Determinatori - <i>some, any, no.</i> Kvantifikatori - <i>much, many, a lot of.</i> Pitanja sa <i>How much/many.</i> (Inter)kulturni sadržaji: društveno okruženje; lokalna merna jedinica za težinu (funta); valuta, namirnice i proizvodi specifični za ciljnu kulturu.</p>
--	---	--

Način ostvarivanja programa: Komunikativna nastava **jezik** smatra sredstvom komunikacije. Stoga je i program usmeren ka ishodima koji ukazuju na to šta je učenik u komunikaciji u stanju da razume i produkuje. Tabela prikaz nastavnika postepeno vodi od komunikativne funkcije kao oblasti, preko aktivnosti koje u nastavi osposobljavaju učenika da komunicira i koristi jezik u svakodnevnom životu, u privatnom, javnom ili obrazovnom domenu. Primena ovog pristupa u nastavi stranih jezika zasniva se na nastojanjima da se dosledno sprovede i primenjuju sledeći stavovi.

Naziv predmeta	LIKOVNA KULTURA
Cilj	Cilj nastave i učenja <i>likovne kulture</i> je da se učenik razvijajući stvaralačko i kreativno mišljenje i estetičke kriterijume kroz praktični rad, osposobljava za komunikaciju i rešavanje problema i da izgrađuje pozitivan odnos prema umetničkom nasleđu i kulturnoj baštini svog i drugih naroda.
Razred	peti
Godišnji fond časova	72 časa

OBLAST/TEMA	ISHODI Po završenoj oblasti/temi učenik će biti u stanju da:	SADRŽAJI
RITAM	<ul style="list-style-type: none"> - opiše ritam koji uočava u prirodi, okruženju i umetničkim delima; - poredi utisak koji na njega/nju ostavljaju različite vrste ritma; - gradi pravilan, nepravilan i slobodan vizuelni ritam, spontano ili s određenom namerom; - koristi, u saradnji sa drugima, odabrane sadržaje kao podsticaj za stvaranje originalnog vizuelnog ritma; - razmatra, u grupi, kako je učio/la o vizuelnom ritmu i gde ta znanja može primeniti; - napravi, samostalno, improvizovani pribor od odabranog materijala; - iskaže svoje mišljenje o tome zašto ljudi stvaraju umetnost; 	<p>Postupci za bezbedno i odgovorno korišćenje i održavanje pribora i radne površine;</p> <p>Materijal iz prirode, veštački materijal, materijal za reciklažu, reciklirani materijal, improvizovani pribor, školski pribor i materijal, profesionalni pribor;</p> <p>Ritam u prirodi (smena dana i obdanice, smena godišnjih doba, talasi, padavine...); Ritam u prostoru (raspored trodimenzionalnih oblika u prirodi, urbanim sredinama i u bližem okruženju učenika). Ritam u strukturi (građi) oblika. Ritam u teksturi prirodnih i veštačkih materijala;</p> <p>Vrste ritma. Pravilan i nepravilan ritam. Slobodan ritam. Spontani ritam (ritam linija, oblika, mrlja). Funkcije ritma</p> <ul style="list-style-type: none"> - ponavljanje boja, linija i/ili oblika da bi se postigla dinamičnost (živost) ili red. Utisak koji različite vrste ritma ostavljaju na posmatrača. Subjektivni utisak kretanja i optička iluzija kretanja; <p>Ritam kao princip komponovanja u delima likovnih umetnosti. Ritam u drugim vrstama umetnosti. Primena vizuelnog ritma u svakodnevnom životu;</p> <p>Različiti ritmovi kao podsticaj za stvaralački rad - zvuci iz prirode i okruženja, muzika, kretanje u prirodi i okruženju, ples...;</p> <p>Umetničko nasleđe - značaj praistorijskog nasleđa na prostoru Srbije i u svetu.</p>
LINIJA	<ul style="list-style-type: none"> - opiše linije koje uočava u prirodi, okruženju i umetničkim delima; - poredi utisak koji na njega/nju ostavljaju različite vrste linija; - gradi linije različitih vrednosti kombinujući materijal, ugao i pritisak pribora/materijala; 	<p>Vrste linija i izražajna svojstva linija. Linije u prirodi i okruženju. Linija kao ivica trodimenzionalnih oblika;</p> <p>Izražajna svojstva linija u odnosu na pribor, materijal, pritisak i ugao pod kojim se drži pribor/materijal.</p> <p>Savremena sredstva za crtanje - digitalna tabla i olovka za crtanje, 3D olovka, aplikativni programi za crtanje...</p> <p>Svojstva linije u aplikativnom programu za crtanje.</p> <p>Crtanje svetlom;</p> <p>Umetnički crtež, amaterski crtež, dečji crtež, shematski</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - koristi odabrane sadržaje kao podsticaj za stvaranje originalnih crteža; - crta raznovrsnim priborom i materijalom izražavajući zamisli, maštu, utiske i pamćenje opaženog; - razmatra, u grupi, kako je učio/la o izražajnim svojstvima linija i gde se ta znanja primenjuju; - iskaže svoje mišljenje o tome kako je razvoj civilizacije uticao na razvoj umetnosti; 	<p>crtež, tehnički crtež, naučne ilustracije... Vrste umetničkog crteža - skica, studija, ilustracija, strip, karikatura, grafiti... Zanimanja u kojima je neophodna veština slobodnoručnog crtanja;</p> <p>Postupci građenja crteža dodavanjem i oduzimanjem linija. Lavirani crtež. Linearni crtež. Crtež u boji; Tekstura (likovni element). Postupci građenja teksture linijama. Ritam linija;</p> <p>Različiti sadržaji kao podsticaj za stvaralački rad (oblici iz prirode i okruženja, zvuci iz prirode i okruženja, muzika, kretanje u prirodi i okruženju, tekst, pismo...);</p> <p>Čitanje (dekodiranje) crteža, stripa, karikature, grafita, reklamnih poruka...</p> <p>Umetničko nasleđe - značaj nasleđa prvih civilizacija.</p>
<p style="text-align: center;">OBLIK</p>	<ul style="list-style-type: none"> - poredi oblike iz prirode, okruženja i umetničkih dela prema zadatim uslovima; - gradi apstraktne i/ili fantastične oblike koristeći odabrane sadržaje kao podsticaj za stvaralački rad; - naslika realne oblike u prostoru samostalno mešajući boje da bi dobio/la željeni ton; - oblikuje prepoznatljive trodimenzionalne oblike odabranim materijalom i postupkom; - preoblikuje predmet za reciklažu dajući mu novu upotrebnu vrednost; - kombinuje ritam, linije i oblike stvarajući originalan ornament za određenu namenu; - objasni zašto je dizajn važan i ko dizajnira određene proizvode; - razmatra, u grupi, kako je učio/la o oblicima i gde ta znanja primenjuje; - iskaže svoje mišljenje o tome zašto je umetničko nasleđe važno; 	<p>Dvodimenzionalni i trodimenzionalni oblici. Pravilni geometrijski oblici (geometrijske figure i tela). Pravilni oblici u prirodi i u likovnoj umetnosti. Nepravilni oblici; Svojstva oblika. Veličina oblika. Boja oblika. Realna i imaginarna funkcija oblika. Karakteristični detalji i svojstva po kojima je oblik prepoznatljiv. Svetlost kao uslov za opažanje oblika. Izgled oblika posmatranog iz različitih uglova. Stilizovanje oblika;</p> <p>Statični oblici. Kretanje oblika (kretanje statičnih oblika pomoću vetra i vode, karakteristično kretanje bića i mašina);</p> <p>Raspored oblika u prostoru i njihovo dejstvo na posmatrača. Položaj oblika u ravni - linija horizonta, planovi i veličina oblika u odnosu na rastojanje od posmatrača. Preklapanje, prožimanje, dodirivanje oblika;</p> <p>Postupci građenja apstraktnih i fantastičnih oblika (prevođenje realnih oblika u apstraktne oduzimanjem karakterističnih detalja, prevođenje realnih oblika u fantastične dodavanjem neočekivanih detalja, građenje imaginarnih i apstraktnih oblika na osnovu jedne, dve i tri informacije...);</p> <p>Luminoobjekti. LED tehnologija u savremenoj umetnosti. Oblikovanje prostora svetlom;</p> <p>Oblikovanje (dizajn) upotrebnih predmeta. Preoblikovanje materijala i predmeta za reciklažu;</p> <p>Različiti sadržaji kao podsticaj za stvaralački rad (oblici iz prirode i okruženja, kretanje u prirodi i okruženju, umetnička dela, etno nasleđe, sadržaji drugih nastavnih predmeta...);</p> <p>Ornament i ornamentika. Funkcija ornamenta. Simetrija. Ritam linija, boja i oblika u ornamentu;</p> <p>Umetničko nasleđe - nasleđe etno kulture. Značajni rimski spomenici na tlu Srbije.</p>

<p>VIZUELNO SPORAZUMEVANJE</p>	<ul style="list-style-type: none"> - poredi različite načine komuniciranja od praistorije do danas; - oblikuje ubedljivu poruku primenjujući znanja o ritmu, liniji, obliku i materijalu; - izrazi istu poruku pisanom, verbalnom, neverbalnom i vizuelnom komunikacijom; - tumači jednostavne vizuelne informacije; - objasni zašto je nasleđe kulture važno. 	<p>Različite vrste komunikacije od praistorije do danas; Neverbalna komunikacija - čitanje informacija; izraz lica i karakterističan položaj tela; Čitanje vizuelnih informacija (dekodiranje). Vizuelno izražavanje; Umetničko nasleđe - značaj nasleđa za turizam i za poznavanje sopstvenog porekla.</p>
--------------------------------	---	--

Način ostvarivanja programa: Smanjiti ukupnu opterećenost učenika tako što će se naglasiti nove tehnike i materijale u skladu sa savremenim kretanjima umetnosti; rasteretiti važeći program neprimerenih sadržaja i uvećati broj časova vežbanja. Pri izradi programa likovne kulture dominantnu ulogu, pored smernica Ministarstva prosvete i sporta, imala je i sledeća činjenica: osnovno obrazovanje je obavezno za celokupnu populaciju učenika.

Naziv predmeta	MUZIČKA KULTURA	
Cilj	<p>Cilj nastave i učenja <i>muzičke kulture</i> je da kod učenika, razvijajući interesovanja za muzičku umetnost, stvaralačko i kritičko mišljenje, estetske kriterijume, formira estetsku percepciju i muzički ukus, kao i odgovoran odnos prema očuvanju muzičkog nasleđa i kulturi svoga i drugih naroda.</p>	
Razred	peti	
Godišnji fond časova	72 časa	
OBLAST/TEMA	ISHODI U okviru oblasti/teme učenik će biti u stanju da:	SADRŽAJI
ČOVEK I MUZIKA	<ul style="list-style-type: none"> - navede načine i sredstva muzičkog izražavanja u praistoriji i antičkom dobu; - objasni kako društveni razvoj utiče na načine i oblike muzičkog izražavanja; - iskaže svoje mišljenje o značaju i ulozi muzike u životu čoveka; - rekonstruiše u saradnji sa drugima način komunikacije kroz muziku u smislu ritualnog ponašanja i panteizma; - identifikuje uticaj ritualnog ponašanja u muzici savremenog doba (muzički elementi, nastup i sl.); 	<p>Čovek u praistoriji Uloga muzike u prvobitnom društvu; Čovek i ritual: uloga muzike u ritualu (muzičko-antropološka istraživanja); Magijska moć muzike; Elementi muzičkog toka: pokret, ritam (ritam kao osnova rituala), kolo/grupni ples; Pokret: poreklo plesa; Slušanje/doživljaj ritma telom; Najstarija folklorna muzička tradicija u Srbiji i svetske baštine. Čovek Antike Božanska priroda muzike: - mitološka svest antičkog čoveka; - muzički atributi bogova; - muzika i država. Muzika u hramu i muzika na dvoru;</p>

			<p>Primeri različitih instrumenata i muzičkih oblika u antičkim civilizacijama; Uloga i mesto muzike u antičkim civilizacijama: Indija, Sumer/Vavilon, Kina, Egipat, Grčka, Rim; Pojava prvih notacija, pentatonika;</p>
MUZIČKI INSTRUMENTI		<ul style="list-style-type: none"> - klasifikuje instrumente po načinu nastanka zvuka; - opiše osnovne karakteristike udaraljki; - prepozna vezu između izbora vrste instrumenta i događaja, odnosno prilike kada se muzika izvodi; - koristi mogućnosti IKT-a u primeni znanja o muzičkim instrumentima (korišćenje dostupnih aplikacija); 	<p>Najstariji instrumenti: telo, udaraljke, duvački, žičani; Udaraljke - nastanak, prvobitni oblik i razvoj; Ritmičke udaraljke kao najjednostavnija grupa instrumenata; Melodijske udaraljke;</p>
SLUŠANJE MUZIKE		<ul style="list-style-type: none"> - izražava se pokretima za vreme slušanja muzike; - verbalizuje svoj doživljaj muzike; - identifikuje efekte kojima različiti elementi muzičke izražajnosti (melodija, ritam, tempo, dinamika) utiču na telo i osećanja; - analizira slušano delo u odnosu na izvođački sastav i instrumente; - ilustruje primere korišćenja plesova i muzike prema nameni u svakodnevnom životu (vojna muzika, obredna muzika, muzika za zabavu...); - kritički prosuđuje loš uticaj preglasne muzike na zdravlje; - ponaša se u skladu sa pravilima muzičkog bontona; - koristi mogućnosti IKT-a za slušanje muzike; 	<p>Elementi muzičke izražajnosti - tempo, dinamika, tonske boje različitih glasova i instrumenata; Slušanje vokalnih, vokalno-instrumentalnih i kratkih instrumentalnih kompozicija, domaćih i stranih kompozitora; Slušanje dela najstarije folklorne tradicije srpskog i drugih naroda; Slušanje narodnih i umetničkih dela inspirisanih folklorom naroda i narodnosti, različitog sadržaja, oblika i raspoloženja, kao i muzičkih priča;</p>
IZVOĐENJE MUZIKE	Pevanje	<ul style="list-style-type: none"> - peva i svira samostalno i u grupi; - primenjuje pravilnu tehniku pevanja (pravilno disanje, držanje tela, artikulacija); - kroz sviranje i pokret razvija sopstvenu koordinaciju i motoriku; - koristi različita sredstva izražajnog pevanja i sviranja u zavisnosti od vrste, namene i karaktera kompozicije; 	<p>Pevanje pesama po sluhu samostalno i u grupi; Pevanje pesama iz notnog teksta solmizacijom; Izvođenje jednostavnih ritmičkih i melodijskih motiva (u stilu) muzike starih civilizacija pevanjem; Pevanje pesama u kombinaciji sa pokretom;</p>
	Sviranje	<ul style="list-style-type: none"> - iskaže svoja osećanja u toku izvođenja muzike; - primenjuje princip saradnje i međusobnog podsticanja u zajedničkom 	<p>Sviranje pesama i lakših instrumentalnih dela po sluhu na instrumentima Orfovog instrumentarija i/ili na drugim instrumentima; Sviranje dečjih, narodnih i umetničkih</p>

		<p>muziciranju;</p> <ul style="list-style-type: none"> - učestvuje u školskim priredbama i manifestacijama; - koristi mogućnosti IKT-a u izvođenju muzike (korišćenje matrica, karaoke programa, audio snimaka...); 	<p>kompozicija iz notnog teksta;</p> <p>Izvođenje dečjih, narodnih i umetničkih igara;</p> <p>Izvođenje jednostavnih ritmičkih i melodijskih motiva (u stilu) muzike starih civilizacija na instrumentima ili pokretom;</p>
MUZIČKO STVARALAŠTVO		<ul style="list-style-type: none"> - koristi muzičke obrasce u osmišljavanju muzičkih celina kroz pevanje, sviranje i pokret; - izražava svoje emocije osmišljavanjem manjih muzičkih celina; - komunicira u grupi improvizujući manje muzičke celine glasom, instrumentom ili pokretom; - učestvuje u kreiranju školskih priredbi, događaja i projekata; - koristi mogućnosti IKT-a za muzičko stvaralaštvo. 	<p>Kreiranje pratnje za pesme ritmičkim i zvučnim efektima, koristeći pritom različite izvore zvuka;</p> <p>Kreiranje pokreta uz muziku koju učenici izvode;</p> <p>Osmišljavanje muzičkih pitanja i odgovora, ritmička dopunjalka, melodijska dopunjalka sa potpisanim tekstom, sastavljanje melodije od ponuđenih motiva;</p> <p>Improvizacija melodije na zadati tekst;</p> <p>Improvizacija dijaloga na instrumentima</p> <p>Orfovog instrumentarija i drugim instrumentima;</p> <p>Izrada jednostavnih muzičkih instrumenata;</p> <p>Rekonstrukcija muzičkih događaja u stilu starih civilizacija.</p>

Način ostvarivanja programa: Kroz nastavne sadržaje učenike aktivno uključiti u ostvarivanje programa.

Koristiti razne metode i oblike rada u okviru jednog časa: kombinovano individualni i grupni rad, dijaloško ,monološko izlaganje gradiva; takođe aktivno i pasivno učešće učenika u toku nastave.

Program muzičke kulture se ostvaruje u muzičkom kabinetu uz korišćenje tehničkih sredstava, klavira i dečjih instrumenata.

Naziv predmeta		ISTORIJA
Cilj		Cilj nastave i učenja <i>istorije</i> je da učenik, izučavajući istorijske događaje, pojave, procese i ličnosti, stekne osnovna istorijska znanja i kompetencije neophodne za razumevanje savremenog sveta, razvije veštine kritičkog mišljenja i odgovoran odnos prema sebi, sopstvenom i nacionalnom identitetu, kulturno-istorijskom nasleđu, društvu i državi u kojoj živi.
Razred		peti
Godišnji fond časova		36 časova
OBLAST/TEMA	ISHODI	SADRŽAJI
	Po završenoj oblasti/temi učenik će biti u stanju da:	
OSNOVI PROUČAVANJA PROŠLOSTI	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje osnovne vremenske odrednice (godinu, deceniju, vek, milenijum, eru); - locira određenu vremensku 	<p>Osnovni sadržaji</p> <p>Pojam prošlosti i istorija kao nauka o prošlosti ljudskog društva.</p>

	<p>odrednicu na vremenskoj lenti; - razlikuje načine računanja vremena u prošlosti i sadašnjosti; - imenuje periode prošlosti i istorijske periode i navede granične događaje; - razvrsta istorijske izvore prema njihovoj osnovnoj podeli; - poveže vrste istorijskih izvora sa ustanovama u kojima se čuvaju (arhiv, muzej, biblioteka);</p>	<p>Hronologija - računanje vremena. Podela prošlosti i periodizacija istorije. Istorijski izvori - definicija, osnovna podela i ustanove u kojima se čuvaju.</p> <p>Prošireni sadržaji</p> <p>Srodne nauke i pomoćne istorijske nauke. Istorija oko nas. Istorijsko nasleđe - tekovine.</p>
PRAISTORIJA	<p>- navede glavne pronalaskе i opiše njihov uticaj na način života ljudi u praistoriji; - razlikuje osnovne odlike kamenog i metalnog doba;</p>	<p>Osnovni sadržaji Osnovne odlike praistorije (način života ljudi, pronalasci). Podela praistorije (kamenog, metalnog doba).</p> <p>Prošireni sadržaji Najvažniji praistorijski lokaliteti u Evropi i Srbiji (Lasko, Altamira, Lepenski Vir, Vinča...).</p>
STARI ISTOK	<p>- locira na istorijskoj karti najvažnije civilizacije i države Starog istoka; - koristeći istorijsku kartu, dovede u vezu osobine reljefa i klime sa nastankom civilizacija Starog istoka; - odredi mesto pripadnika društvene grupe na grafičkom prikazu hijerarhije zajednice; - poredi način života pripadnika različitih društvenih slojeva na Starom istoku; - navede najvažnije odlike državnog uređenja civilizacija Starog istoka; - identifikuje osnovna obeležja i značaj religije u civilizacijama Starog istoka; - razlikuje vrste pisama civilizacija Starog istoka; - ilustruje primerima važnost uticaja privrednih, naučnih i kulturnih dostignuća naroda Starog istoka na savremeni svet; - koristeći datu informaciju ili lentu vremena, smesti istorijsku pojavu, događaj i ličnost u odgovarajući milenijum ili vek;</p>	<p>Osnovni sadržaji Pojam Starog istoka - geografske odlike, najznačajnije civilizacije (Mesopotamija, Egipat, Judeja, Fenikija). Društveni odnosi (robovlasničko i teokratsko društvo) i državno uređenje (monarhija - carstva/kraljevstva) u civilizacijama Starog istoka. Osnovne odlike privrede i svakodnevni život - običaji, zanimanja, kultura ishrane i stanovanja. Kultura i istorijsko nasleđe naroda Starog istoka - religija (monoteizam i politeizam), pismo, književnost, umetnost, nauka, civilizacijske tekovine (matematika, arhitektura, kalendar, irigacioni sistem, saobraćajna sredstva, medicina, zakoni...).</p> <p>Prošireni sadržaji Specifičnosti egipatske religije. Specifičnosti religija civilizacija Mesopotamije. Osnovne odlike judaizma. Najvažnije civilizacije Dalekog istoka (Indija, Kina).</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - izloži, u usmenom ili pisanom obliku, istorijske događaje ispravnim hronološkim redosledom; - prikupi i prikaže podatke iz različitih izvora informacija vezanih za određenu istorijsku temu; - vizuelne i tekstualne informacije poveže sa odgovarajućim istorijskim periodom ili civilizacijom; 	
<p style="text-align: center;">ANTIČKA GRČKA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opiše osobenosti prirodnih uslova i geografskog položaja antičke Grčke; - locira na istorijskoj karti najvažnije civilizacije i države antičke Grčke; - prikazuje društvenu strukturu i državno uređenje grčkih polisa na primeru Sparte i Atine; - poredi način života pripadnika različitih društvenih slojeva u antičkoj Grčkoj; - identifikuje uzroke i posledice grčko-persijskih ratova i Peloponeskog rata; - istraži osnovna obeležja i značaj religije starih Grka; - razlikuje legende i mitove od istorijskih činjenica; - navede značaj i posledice osvajanja Aleksandra Velikog; - ilustruje primerima važnost uticaja privrednih, naučnih i kulturnih dostignuća antičke Grčke i helenističkog doba na savremeni svet; - koristeći datu informaciju ili lentu vremena, smesti istorijsku pojavu, događaj i ličnost iz istorije antičke Grčke i helenizma u odgovarajući milenijum, vek ili deceniju; - izračuna vremensku udaljenost između pojedinih događaja; - koristi osnovne istorijske pojmove; 	<p>Osnovni sadržaji</p> <p>Pojam antičke Grčke - geografske odlike. Najstariji period grčke istorije (Kritska i Mikenska civilizacija). Grčki mitovi (pojam, primeri) i homerski epovi. Kolonizacija i osnovne odlike privrede. Polisi - Sparta i Atina (pojam polisa, struktura društva, državno uređenje). Grčko-persijski ratovi. Peloponeski rat - uzroci i posledice. Kultura i svakodnevni život (religija, olimpijske igre, mitologija, umetnost, nauka, običaji, zanimanja). Helenističko doba i njegova kultura. Istorijsko nasleđe (institucije, zakoni, književnost, pozorište, filozofija, demokratija, medicina, umetnost, arhitektura, besedništvo, olimpijske igre).</p> <p>Prošireni sadržaji</p> <p>Peloponeski rat (tok rata, najvažniji događaji i ličnosti). Najstaknutije ličnosti: Drakont, Perikle, Filip II, Aristotel, Arhimed... Grčka mitologija, panteon. Sedam svetskih čuda antičkog doba.</p>

ANTIČKI RIM	<ul style="list-style-type: none"> - locira na istorijskoj karti prostor nastanka i širenja Rimske države; - navede osnovne razlike između antičke rimske republike i carstva; - razlikuje uzroke od posledica najznačajnijih događaja u istoriji antičkog Rima; - istraži osnovna obeležja i značaj religije antičkog Rima; - ilustruje primerima važnost uticaja privrednih, naučnih i kulturnih dostignuća antičkog Rima na savremeni svet; - poredi način života pripadnika različitih društvenih slojeva u antičkom Rimu; - navede najznačajnije posledice nastanka i širenja hrišćanstva; - locira na karti najvažnije rimske lokalitete na teritoriji Srbije; - koristeći datu informaciju ili lentu vremena, smesti istorijsku pojavu, događaj i ličnost iz istorije antičkog Rima u odgovarajući milenijum, vek ili deceniju. 	<p>Osnovni sadržaji</p> <p>Pojam antičkog Rima - geografske odlike i periodizacija. Osnivanje Rima (legenda o Romulu i Remu). Struktura društva i uređenje Rimske republike. Širenje Rimske države (osvajanja i provincije, privreda). Rim u doba carstva - principat i dominat. Kultura i svakodnevni život (religija, umetnost, nauka, običaji, zanimanja).</p> <p>Hrišćanstvo - pojava i širenje.</p> <p>Pad Zapadnog rimskog carstva (početak Velike seobe naroda, podela carstva i pad Zapadnog carstva). Istorijsko nasleđe (abeceda, kalendar, medicina, umetnost, arhitektura, putevi, vodovod, kanalizacija, terme, rimski brojevi, hrišćanstvo, rimsko nasleđe na teritoriji Srbije).</p> <p>Prošireni sadržaji</p> <p>Etrurci.</p> <p>Rimska vojska.</p> <p>Rimski gradovi na teritoriji Srbije.</p> <p>Najistaknutije ličnosti: Hanibal, Ciceron, Julije Cezar, Kleopatra, Oktavijan Avgust, Konstantin Veliki...).</p> <p>Rimski panteon.</p> <p>Gladijatorske borbe.</p>
-------------	---	--

Način ostvarivanja programa: Nastava se realizuje korišćenjem nastavnih sredstava: ist.karta, internet, filmovi, ist.izvori *Istorija* kao narativni predmet, u kome usmeno izlaganje, , pruža velike mogućnosti za podsticanje učeničke radoznalosti .Nastavni sadržaji treba da budu predstavljeni kao "priča" bogata informacijama i detaljima, ne zato da bi opteretili pamćenje učenika, već da bi im istorijski događaji, bili opisani jasno, detaljno, živo .Nastava ne bi smela biti statistička zbirka podataka i izveštaj o tome šta se nekada zbilo, već treba da pomogne u stvaranju što jasnije slike kod učenika ne samo o tome šta se tada desilo, već i zašto se to desilo.

Naziv predmeta		GEOGRAFIJA
Cilj	Cilj nastave i učenja <i>geografije</i> je da učenik izučavanjem geografskih objekata, pojava i procesa u prirodnom i društvenom okruženju i međusobnoj povezanosti sa njima razvije odgovoran odnos prema sebi, prirodi i budućnosti planete Zemlje.	
Razred	peti	
Godišnji fond časova	36 časova	
OBLAST/TEMA	ISHODI	SADRŽAJI
	Po završenoj oblasti/temi učenik će biti u stanju da:	
ČOVEK I GEOGRAFIJA	<ul style="list-style-type: none"> - poveže postojeća znanja o prirodi i društvu sa geografijom kao naukom; - poveže geografska znanja o svetu sa 	Širenje geografskih horizonata i velika geografska otkrića.

		<p>istorijskim razvojem ljudskog društva i naučno-tehničkim progresom;</p> <ul style="list-style-type: none"> - na primerima pokaže značaj učenja geografije za svakodnevni život čoveka; - razlikuje odgovorno od neodgovornog ponašanja čoveka prema prirodnim resursima i opstanku života na planeti Zemlji; 	Odgovornost čoveka prema planeti Zemlji.
	VASIONA	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje pojmove vasiona, galaksija, Mlečni put, Sunčev sistem, Zemlja; - objasni i prikaže strukturu Sunčevog sistema i položaj Zemlje u njemu; - razlikuje nebeska tela i navodi njihove karakteristike; - odredi položaj Meseca u odnosu na Zemlju i imenuje mesečeve mene; 	<p>Vasiona, galaksija, Mlečni put, zvezde, sazvežđa.</p> <p>Sunčev sistem: Sunce, planete, sateliti, Mesec, mesečeve mene, asteroidi, komete, meteori.</p>
PLANETA ZEMLJA	Oblik Zemlje i struktura njene površine	<ul style="list-style-type: none"> - pomoću globusa opiše oblik Zemlje i navede dokaze o njenom obliku; - pomoću karte opiše raspored kopna i vode na Zemlji i navede nazive kontinenata i okeana; - primerima objasni delovanje Zemljine teže na geografski omotač; 	<p>Oblik i dimenzije Zemlje, raspored kopna i vode na Zemlji</p> <p>Sila Zemljine teže, globus, ekvator, polovi.</p>
	Zemljina kretanja	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje i objasni Zemljina kretanja i njihove posledice; - poveže smer rotacije sa smenom dana i noći; - poveže nagnutost zemljine ose sa različitom osvetljenošću površine Zemlje; - poveže revoluciju Zemlje sa smenom godišnjih doba na severnoj i južnoj polulopti i pojavom toplotnih pojaseva; 	<p>Rotacija Zemlje i posledica rotacije: smena obdanice i noći, prividno kretanje Sunca, lokalno vreme.</p> <p>Revolucija Zemlje i posledice revolucije: nejednaka dužina obdanice i noći tokom godine, smena godišnjih doba, kalendar, toplotni pojasevi.</p>
	Unutrašnja građa i reljef Zemlje	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje delovanje unutrašnjih sila (sila Zemljine teže, unutrašnja toplota Zemlje); - razlikuje osnovne omotače unutrašnje građe Zemlje; - navede spoljašnje sile (vetar, voda) Zemlje; - pomoću karte i crteža opiše načine i posledice kretanja litosfernih ploča (vulkanizam, zemljotresi, nabiranje i rasedanje); - razlikuje hipocentar i epicentar i 	<p>Postanak i unutrašnja građa Zemlje, litosferne ploče: kretanje ploča, promena položaja kontinenata.</p> <p>Vulkanizam i zemljotresi: elementi, nastanak, zone pojava u svetu i Srbiji, posledice i šta raditi u slučaju zemljotresa.</p> <p>Stene: magmatske, sedimentne, metamorfne.</p> <p>Postanak reljefa procesima nabiranja i</p>

	<p>navede trusne zone u svetu i u Srbiji;</p> <ul style="list-style-type: none"> - navede postupke koje će preduzeti za vreme zemljotresa ; - opiše proces vulkanske erupcije i njene posledice; - pomoću fotografija ili uzorka stena razlikuje osnovne vrste stena, opisuje njihov nastanak i navodi primere za njihovo korišćenje; - pomoću karte, crteža i multimedija objašnjava nastanak planina i nizija i razlikuje nadmorsku i relativnu visinu; - razlikuje erozivne i akumulativne procese; - navede primere delovanja čoveka na promene u reljefu (brane, nasipi, kopovi); 	<p>rasedanja, planine, nizije, nadmorska i relativna visina.</p> <p>Oblikovanje reljefa dejstvom vode (radom reka, talasa, leda, rastvaranje stena) i vetra.</p> <p>Čovek i reljef (pozitivni i negativni uticaji).</p>
	<p>Vazdušni omotač Zemlje</p> <ul style="list-style-type: none"> - opiše strukturu atmosfere; - navede vremenske promene koje se dešavaju u troposferi (vetrovi, padavine, oblaci, zagrevanje vazduha...); - razlikuje pojam vremena od pojma klima; - navede klimatske elemente i činioce i osnovne tipove klime; - grafički predstavi i čita klimatske elemente (klimadijagram) koristeći IKT; - koristi dnevne meteorološke izveštaje iz medija i planira svoje aktivnosti u skladu sa njima; - navodi primere uticaja čoveka na zagađenje atmosfere i predviđa posledice takvog ponašanja; - navodi primere o uticaju atmosferskih nepogoda na čoveka (ekstremne temperature i padavine, grad, grom, oluja); 	<p>Atmosfera (sastav, struktura i značaj).</p> <p>Vreme i klima: klimatski elementi i pojave (temperatura, pritisak, vlažnost vazduha, padavine, oblačnost, vetar).</p> <p>Klimatski činioci, osnovni tipovi klime.</p> <p>Čovek i klima (atmosferske nepogode, uticaj čoveka na klimu).</p>
	<p>Vode na Zemlji</p> <ul style="list-style-type: none"> - uočava i razlikuje na geografskoj karti okeane, veća mora, zalive i moreuze; - navede i opiše svojstva morske vode; - pomoću karte pravi razliku između rečne mreže i rečnog sliva; - navede i opiše elemente reke (izvor, ušće, različiti padovi na rečnom toku); - razlikuje tipove jezerskih basena 	<p>Svetsko more i njegova horizontalna podela, svojstva morske vode (slanost, temperatura, boja, providnost), kretanje morske vode (talasi, cunami, plima i oseka, morske struje).</p> <p>Vode na kopnu: podzemne vode i izvori,</p>

		prema načinu postanka; - navede uzroke nastanka poplava i bujica i objasni posledice njihovog dejstva; - navede postupke koje će preduzeti za vreme poplave i nakon nje; - navede primere uticaja čoveka na zagađivanje voda i predviđa posledice takvog ponašanja;	reke, jezera i lednici. Čovek i voda - poplave i bujice, zaštita voda od zagađenja.
	Biljni i životinjski svet na Zemlji	- pomoću karte poveže klimatske uslove sa rasprostranjenošću živog sveta na Zemlji; - pomoću karte navede prirodne zone i karakterističan živi svet u njima; - opiše uticaj čoveka na izumiranje određenih biljnih i životinjskih vrsta; - navede primere za zaštitu živog sveta na Zemlji.	Rasprostriranje biljnog i životinjskog sveta na Zemlji. Ugroženost i zaštita živog sveta.

Način ostvarivanja programa: Korelacija geografije sa drugim nastavnim predmetima predstavlja postupak koji je neophodno sprovesti u nastavi. Korelacija sa drugim predmetima može se ostvariti na tri načina: u vidu horizontalne, dijagonalne i vertikalne korelacije. Svi navedeni načini korelacije doprinose poboljšavanju kvaliteta i strukture nastavnih sadržaja, razvijanju logičkog mišljenja, funkcionalnog i trajnog znanja, ostvarivanju principa kompleksnosti, odnosno, stvaranju realnih predstava o geografskoj stvarnosti.

Naziv predmeta		MATEMATIKA	
Cilj	Cilj nastave i učenja <i>matematike</i> je da učenik, ovladavajući matematičkim konceptima, znanjima i veštinama, razvije osnove apstraktnog i kritičkog mišljenja, pozitivne stavove prema matematici, sposobnost komunikacije matematičkim jezikom i pismom i primeni stečena znanja i veštine u daljem školovanju i rešavanju problema iz svakodnevnog života, kao i da formira osnov za dalji razvoj matematičkih pojmova.		
Razred	peti		
Godišnji fond časova	144 časa		
OBLAST/TEMA	ISHODI	SADRŽAJI	
	Po završenoj oblasti/temi učenik će biti u stanju da:		
PRIRODNI BROJEVI I DELJIVOST	- izračuna vrednost jednostavnijeg brojevnog izraza i reši jednostavnu linearnu jednačinu ili nejednačinu (u skupu prirodnih brojeva); - reši jednostavan problem iz svakodnevnog života koristeći brojevni izraz, linearnu jednačinu ili nejednačinu (u skupu	Prvi deo Svojstva operacija sabiranja, množenja, oduzimanja i deljenja u skupu N_0 . Deljenje sa ostatkom u skupu N_0 (jednakost $a = bq + r, 0 \leq r < b$). Svojstva deljivosti; činioci i sadržaooci prirodnog broja. Deljivost sa 2, 5 i dekadnim jedinicama.	

	<p>prirodnih brojeva);</p> <ul style="list-style-type: none"> - primeni pravila deljivosti sa 2, 3, 4, 5, 9, 25 i dekadnim jedinicama; - razlikuje proste i složene brojeve i rastavi broj na proste činioce; - odredi i primeni NZS i NZD; - izvodi skupovne operacije unije, preseka, razlike i pravilno upotrebljava odgovarajuće skupovne oznake; - pravilno koristi reči <i>i</i>, <i>ili</i>, <i>ne</i>, <i>svaki</i> u matematičko-logičkom smislu; 	<p>Deljivost sa 4 i 25. Deljivost sa 3 i 9. Skupovi i skupovne operacije: unija, presek i razlika.</p> <p style="text-align: center;">Drugi deo</p> <p>Prosti i složeni brojevi. Eratostenovo sito. Rastavljanje prirodnih brojeva na proste činioce. Zajednički delilac i najveći zajednički delilac. Euklidov algoritam za nalaženje NZD. Zajednički sadržalac i najmanji zajednički sadržalac. Veza između NZD i NZS.</p>
OSNOVNI POJMOVI GEOMETRIJE	<ul style="list-style-type: none"> - analizira odnose datih geometrijskih objekata i zapiše ih matematičkim pismom; - opiše osnovne pojmove u vezi sa krugom (centar, poluprečnik, tangenta, tetiva) i odredi položaj tačke i prave u odnosu na krug; - nacрта pravu paralelnu datoj pravoj koristeći geometrijski pribor; - uporedi, sabira i oduzima duži, konstruktivno i računski; - preslika dati geometrijski objekat centralnom simetrijom i translacijom, - pravilno koristi geometrijski pribor; 	<p>Tačke i prave; odnosi pripadanja i rasporeda. Odnos pravih u ravni; paralelnost. Merenje dužine i jednakost duži. Kružnica i krug. Kružnica i prava. Prenošenje i nadovezivanje duži. Centralna simetrija. Vektor i translacija.</p>
UGAO	<ul style="list-style-type: none"> - identifikuje vrste i opiše svojstva uglova (susedni, uporedni, unakrsni, uglovi na transverzali, uglovi sa paralelnim kracima) i primeni njihove uzajamne odnose; - nacрта pravu normalnu na datu pravu koristeći geometrijski pribor; - izmeri dati ugao i nacрта ugao zadate mere; - uporedi, sabere i oduzme uglove računski i konstruktivno, - reši jednostavan zadatak primenom osnovnih svojstva 	<p>Ugao, centralni ugao; jednakost uglova. Nadovezivanje uglova (susedni uglovi, konstruktivno upoređivanje, sabiranje i oduzimanje uglova). Uporedni uglovi; vrste uglova. Merenje uglova, sabiranje i oduzimanje mere uglova. Ugao između dve prave; normalne prave; unakrsni uglovi. Uglovi na transverzali. Translacija i uglovi.</p>

	paralelograma (jednakost naspramnih stranica i naspramnih uglova);	
RAZLOMCI	<ul style="list-style-type: none"> - pročitaj, zapiše, uporedi i predstavi na brojevnoj polupravoj razlomke i decimalne brojeve i prevodi ih iz jednog zapisa u drugi; - odredi mesnu vrednost cifre u zapisu decimalnog broja, - zaokrugli broj i proceni grešku zaokrugljivanja; - izračuna vrednost jednostavnijeg brojevnog izraza i reši jednostavnu linearnu jednačinu i nejednačinu; - reši jednostavan problem iz svakodnevnog života koristeći brojevni izraz, linearnu jednačinu ili nejednačinu; - odredi procenat date veličine; - primeni razmeru u jednostavnim realnim situacijama; - primeni aritmetičku sredinu datih brojeva; - sakupi podatke i prikaže ih tabelom i kružnim dijagramom i po potrebi koristi kalkulator ili raspoloživi softver; 	<p style="text-align: center;">Prvi deo</p> <p>Pojam razlomka oblika a/b ($a, b \in \mathbb{N}$). Pridruživanje tačaka brojevnih poluprave razlomcima. Proširivanje, skraćivanje i upoređivanje razlomaka. Decimalni zapis broja i prevođenje u zapis oblika a/b ($b \neq 0$). Upoređivanje brojeva u decimalnom zapisu. Zaokrugljivanje brojeva.</p> <p style="text-align: center;">Drugi deo</p> <p>Osnovne računске operacije s razlomcima (u oba zapisa) i njihova svojstva. Izrazi. Jednačine i nejednačine u skupu razlomaka.</p> <p style="text-align: center;">Treći deo</p> <p>Primene razlomaka (procenti, aritmetička sredina, razmera). Osnovna nejednakost $p < (p+q)/2 < q$.</p>
OSNA SIMetriJA	<ul style="list-style-type: none"> - identifikuje osnosimetričnu figuru i odredi njenu osu simetrije; - simetrično preslika tačku, duž i jednostavniju figuru koristeći geometrijski pribor; - konstruiše simetralu duži, simetralu ugla i primenjuje njihova svojstva; - konstruiše pravu koja je normalna na datu pravu ili paralelna datoj pravu. 	<p>Osnovna simetrija u ravni i njene osobine. Osa simetrije figure. Simetrala duži i konstrukcija normale. Simetrala ugla.</p>

Način ostvarivanja programa: Nastaviti s daljim izgrađivanjem pojmova: brojevni izraz, promenljiva, izraz s promenljivom i pridruživanje (povezano s računskim operacijama, odgovarajućim jednačinama i nejednačinama), koristeći pri tome i termine: izraz, formula, iskaz. Mada se pojam preslikavanja (funkcije), kao i sam termin, ne uvode, treba uočavati i navoditi primere jednostavnih (funkcijskih) zavisnosti u raznim

oblastima (otkrivanje pravila pridruživanja, pridruživanje po datom pravilu: brojeva – brojevima, brojeva – dužima, brojeva – površima, brojeva – imenima i dr.)

Naziv predmeta		BIOLOGIJA
Cilj		Cilj nastave i učenja biologije je da učenik izučavanjem živih bića u interakciji sa životnom sredinom i bioloških procesa razvije odgovoran odnos prema sebi i prirodi i razumevanje značaja biološke raznovrsnosti i potrebe za održivim razvojem.
Razred		peti
Godišnji fond časova		72 časa
OBLAST/TEMA	ISHODI Po završenoj oblasti/temi učenik će biti u stanju da:	SADRŽAJI PREPORUČENI
POREKLO I RAZNOVRSNOST ŽIVOTA	<ul style="list-style-type: none"> - istražuje osobine živih bića prema uputstvima nastavnika i vodi računa o bezbednosti tokom rada; - grupiše živa bića prema njihovim zajedničkim osobinama; - odabira makro-morfološki vidljive osobine važne za klasifikaciju živih bića; 	<p>Živa bića, neživa priroda i biologija.</p> <p>Osobine živih bića: ćelijska građa, ishrana, disanje, izlučivanje, nadražljivost, pokretljivost, razmnožavanje, rast i razviće.</p> <p>Jednoćelijski i višećelijski organizmi.</p> <p>Osnove klasifikacije: glavni (morfološki) karakteri i osobine važne za klasifikaciju. Formiranje skupova karaktera koji se uklapaju jedni u druge (grupisanje živih bića).</p> <p>Ishrana. Hrana kao izvor energije i gradivnih supstanci potrebnih za obavljanje svih životnih procesa.</p> <p>Disanje kao razmena gasova u različitim sredinama.</p> <p>Izlučivanje.</p> <p>Nadražljivost.</p> <p>Pokretljivost - kretanje.</p> <p>Razmnožavanje: bespolno i polno.</p> <p>Rast i razviće. Dužina života. Promene koje čovek prolazi tokom razvića; pubertet i polna zrelost.</p>
JEDINSTVO GRAĐE I FUNKCIJE KAO OSNOVA ŽIVOTA	<ul style="list-style-type: none"> - identifikuje osnovne prilagođenosti spoljašnje građe živih bića na uslove životne sredine, uključujući i osnovne odnose ishrane i rasprostranjenje; - jednostavnim crtežom prikaže biološke objekte koje posmatra i istražuje i označi ključne detalje; 	<p>Život u vodenoj i kopnenoj sredini - izgled, prilagođenosti na način života</p> <p>Život u vodi - izgled, prilagođenosti na način života.</p> <p>Život na kopnu - izgled, prilagođenosti na način života.</p> <p>Život pod zemljom - izgled, prilagođenosti na način života.</p>
NASLEĐIVANJE I EVOLUCIJA	<ul style="list-style-type: none"> - prikuplja podatke o varijabilnosti organizama unutar jedne vrste, tabelarno i grafički ih predstavlja i 	<p>Prenošenje osobina sa roditelja na potomke. Razlike roditelja i potomaka. Razlike polnog i bespolnog razmnožavanja u nastanku varijabilnosti. Jedinke</p>

	<p>izvodi jednostavne zaključke;</p> <ul style="list-style-type: none"> - razlikuje nasledne osobine i osobine koje su rezultat delovanja sredine, na modelima iz svakodnevnog života; - postavlja jednostavne pretpostavke, ogledom ispituje uticaj sredinskih faktora na nenasledne osobine živih bića i kritički sagledava rezultate; - koristi dostupnu IKT i drugu opremu u istraživanju, obradi podataka i prikazu rezultata; 	<p>unutar jedne vrste se međusobno razlikuju (varijabilnost) - uzroci varijabilnosti: nasleđivanje i uticaj sredine na razviće svake jedinke. Varijabilnost organizama unutar vrste je preduslov za evoluciju.</p>
<p>ŽIVOT U EKOSISTEMU</p>	<ul style="list-style-type: none"> - dovede u vezu promene u spoljašnjoj sredini (uključujući uticaj čoveka) sa gubitkom raznovrsnosti živih bića na Zemlji; - napravi razliku između odgovornog i neodgovornog odnosa prema živim bićima u neposrednom okruženju; - predlaže akcije brige o biljkama i životinjama u neposrednom okruženju, učestvuje u njima, saraduje sa ostalim učesnicima i rešava konflikte na nenasilan način; - ilustruje primerima delovanje ljudi na životnu sredinu i procenjuje posledice takvih dejstava; 	<p>Živa bića iz neposrednog okruženja. Pozitivan i negativan uticaj ljudi na živa bića i životnu sredinu. Zaštita živih bića i životne sredine. Projekat očuvanja prirode u mom kraju. Divlje životinje kao kućni ljubimci - da ili ne. Značaj vrsta za čoveka (samoniklo jestivo, lekovito, otrovno bilje; životinje kao hrana i mogući prenosioci bolesti, otrovne životinje).</p>
<p>ČOVEK I ZDRAVLJE</p>	<ul style="list-style-type: none"> - identifikuje elemente zdravog načina života i u odnosu na njih ume da proceni sopstvene životne navike i izbegava rizična ponašanja. 	<p>Zdrava ishrana i unos vode. Energetski napici. Štetnost duvanskog dima i psihoaktivnih supstanci. Fizička aktivnost i zdravlje. Promene u pubertetu i posledice preranog stupanja u seksualne odnose.</p>

Način ostvarivanja programa: Verbalno tekstualne: usmeno izlaganje – crtanje

Ilustrativno-demonstrativne: Ilustracija crtežom i demonstracija ogledom

Laboratorijsko-eksperimentalne: Laboratorijske vežbe i praktični radovi

Naziv predmeta	TEHNIKA I TEHNOLOGIJA
Cilj	<p>Cilj nastave i učenja <i>tehnike i tehnologije</i> je da učenik razvije tehničko-tehnološku pismenost, da izgradi odgovoran odnos prema radu i proizvodnji, životnom i radnom okruženju, korišćenju tehničkih i tehnoloških resursa, stekne bolji uvid u sopstvena profesionalna interesovanja i postupa preduzimljivo i inicijativno.</p>

Razred	peti	
Godišnji fond časova	72 časa	
OBLAST/TEMA	ISHODI Po završenoj oblasti/temi učenik će biti u stanju da:	SADRŽAJI
ŽIVOTNO I RADNO OKRUŽENJE	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje ulogu tehnike, tehnologije i inovacija u razvoju zajednice i njihovo povezivanje - razlikuje osnovna područja čovekovog rada, proizvodnje i poslovanja u tehničko-tehnološkom području - navodi zanimanja u oblasti tehnike i tehnologije - procenjuje sopstvena interesovanja u oblasti tehnike i tehnologije - organizuje radno okruženje u kabinetu - pravilno i bezbedno koristi tehničke aparate i IKT uređaje u životnom i radnom okruženju 	<p>Pojam, uloga i značaj tehnike i tehnologije na razvoj društva i životnog okruženja.</p> <p>Područja čovekovog rada i proizvodnje, zanimanja i poslovi u oblasti tehnike i tehnologije.</p> <p>Pravila ponašanja i rada u kabinetu. Organizacija radnog mesta u kabinetu i primena mera zaštite na radu.</p> <p>Korišćenje tehničkih aparata i IKT uređaja u životnom i radnom okruženju.</p>
SAOBRAĆAJ	<ul style="list-style-type: none"> - proceni kako bi izgledao život ljudi bez saobraćaja - klasifikuje vrste saobraćaja i saobraćajnih sredstava prema nameni - navodi profesije u području rada saobraćaj - napravi vezu između savremenog saobraćaja i korišćenja informacionih tehnologija - razlikuje bezbedno od nebezbednog ponašanja pešaka, vozača bicikla i dečijih vozila - pravilno se ponaša kao pešak, vozač bicikla i dečijih vozila u saobraćaju - koristi zaštitnu opremu za upravljanje biciklom i dečijim vozilima - argumentuje neophodnost korišćenja sigurnosnih pojaseva na prednjem i zadnjem sedištu automobila i uvek ih koristi kao putnik - poveže mesto sedenja u automobilu sa uzrastom učenika - odgovorno se ponaša kao putnik u vozilu - pokazuje poštovanje prema drugim učesnicima u saobraćaju - analizira simuliranu saobraćajnu 	<p>Uloga, značaj i istorijski razvoj saobraćaja.</p> <p>Vrste saobraćaja i saobraćajnih sredstava prema nameni.</p> <p>Profesije u području rada saobraćaj. Upotreba informacionih tehnologija u savremenom saobraćaju</p> <p>Saobraćajna signalizacija - izgled i pravila postupanja.</p> <p>Pravila i propisi kretanja pešaka, vozača bicikla i dečijih vozila (roleri, skejt, trotinet) u saobraćaju - računarska simulacija i saobraćajni poligon.</p> <p>Obaveze i odgovornost dece kao učesnika u saobraćaju.</p> <p>Zaštitna oprema potrebna za bezbedno upravljanje biciklom i dečijim vozilima.</p>

	nezgodu na računar i identifikuje rizično ponašanje pešaka i vozača bicikla	
TEHNIČKA I DIGITALNA PISMENOST	<ul style="list-style-type: none"> - samostalno crta skicom i tehničkim crtežom jednostavan predmet - pravilno čita tehnički crtež - prenosi podatke između IKT uređaja - primenjuje osnovne postupke obrade digitalne slike na računaru - koristi program za obradu teksta za kreiranje dokumenta sa grafičkim elementima - koristi Internet servise za pretragu i pristupanje online resursima - preuzima odgovornost za rad - predstavi ideje i planove za akcije koje preduzima koristeći savremenu informaciono-komunikacionu tehnologiju i softver 	<p>Pribor za tehničko crtanje (olovka, gumica, lenjir, trougaonici, šestar). Formati crteža (A3, A4). Razmera. Tipovi i debljine linija (puna debela linija; puna tanka linija; puna tanka linija izvučena slobodnom rukom; isprekidana tanka linija; crta-tačka-crta tanka linija).</p> <p>Geometrijsko crtanje (crtanje paralelnih pravih, crtanje normale na datu pravu, crtanje uglova pomoću lenjira i trougaonika).</p> <p>Elementi kotiranja (pomoćna kotna linija, kotna linija, pokazna linija, kotni završetak, kotni broj - vrednost).</p> <p>Crtanje tehničkog crteža sa elementima (tipovi linija, razmera i kotiranje).</p> <p>Prenos podataka između IKT uređaja (računar, tablet, smartphone, digitalni fotoaparati).</p> <p>Aplikacija za digitalnu obradu slike. Operacije podešavanja osvetljenosti i kontrasta slike. Promena veličine/rezolucije slike, izdvajanje dela slike.</p> <p>Kreiranje dokumenta u programu za obradu teksta.</p> <p>Formatiranje teksta, umetanje slike i grafike.</p> <p>Internet pretraga i pristup online resursima.</p>
RESURSI I PROIZVODNJA	<ul style="list-style-type: none"> - povezuje svojstva prirodnih materijala sa primenom - objasni tehnologije prerade i obrade drveta, proizvodnju papira, tekstila i kože - seče, spaja i vrši zaštitu papira, tekstila, kože i drveta - pravilno i bezbedno koristi alate i pribor za ručnu mehaničku obradu (makaze, modelarska testera, brusni papir, stega) - napravi plan izrade jednostavnog proizvoda i plan upravljanja otpadom - samostalno izrađuje jednostavan model 	<p>Prirodni resursi na Zemlji: energija i materijali.</p> <p>Upravljanje otpadom (reciklaža; zaštita životne sredine).</p> <p>Vrste, svojstva i primena prirodnih materijala.</p> <p>Tehnologija prerade i obrade drveta.</p> <p>Tehnologija prerade i obrade kože.</p> <p>Tekstilna tehnologija.</p> <p>Tehnologija proizvodnje papira.</p> <p>Postupci ručne obrade i spajanja papira, tekstila, kože i drveta -</p>

		<p>sečenje/rezanje, spajanje (lepljenje) i zaštita (lakiranje).</p> <p>Korišćenje alata i pribora za ručnu obradu i spajanje navedenih materijala - makaze, modelarska testera, brusni papir, stega.</p>
KONSTRUKTORSKO MODELOVANJE	<ul style="list-style-type: none"> - samostalno pronalazi informacije potrebne za izradu predmeta/modela koristeći IKT i Internet servise - odabira materijale i alate za izradu predmeta/modela - meri i obeležava predmet/model - ručno izrađuje jednostavan predmet/model koristeći papir i/ili drvo, tekstil, kožu i odgovarajuće tehnike, postupke i alate - koristi program za obradu teksta za kreiranje dokumenta realizovanog rešenja - samostalno predstavlja projektnu ideju, postupak izrade i rešenje/proizvod - pokazuje inicijativu i jasnu orijentaciju ka ostvarivanju ciljeva i postizanju uspeha - planira aktivnosti koje dovode do ostvarivanja ciljeva uključujući okvirnu procenu troškova - aktivno učestvuje u radu para ili male grupe u skladu sa ulogom i pokazuje poštovanje prema saradnicima - pruži pomoć u radu drugim učenicima - procenjuje ostvaren rezultat i razvija predlog unapređenja 	<p>Izrada predmeta/modela ručnom obradom i spajanjem papira i/ili drveta, tekstila, kože korišćenjem odgovarajućih tehnika, postupaka i alata.</p> <p>Prikazivanje ideje, postupka izrade i rešenja/proizvoda.</p> <p>Timski rad i podela zaduženja u timu.</p>

Način ostvarivanja programa: Učenici u peti razred dolaze sa izvesnim znanjem iz oblasti tehnike i tehnologije koja su stekli u okviru predmeta *svet oko nas i priroda i društvo*, kao i sa određenim životnim iskustvima u korišćenju različitih uređaja i učestvovanja u saobraćaju. Na tome treba graditi dalje sticanje znanja, ovladavanje veštinama vodeći računa da su izuzetno važni ishodi ovog predmeta formiranje pravilnih stavova prema tehnici i tehnologiji gde je čovek lično odgovoran za njihovu upotrebu i zloupotrebu, kao i za zaštitu životne sredine. Kod učenika uzrasta 11, 12 godina postoji prirodna radoznalost za tehniku i tehnologiju, kao i potreba da nešto sami stvaraju svojim rukama. To treba iskoristiti na pravi način i učiniti realizaciju ovog predmeta što više povezanim sa svakodnevnim životom učenika. Realizacijom vežbi učenici otkrivaju i rešavaju jednostavne tehničke i tehnološke probleme, upoznaju primenu prirodnih zakonitosti u praksi, formiraju svest o tome kako se primenom tehnike i tehnologije menja svet u kome žive. Oni uočavaju kako na okolinu tehnika utiče pozitivno, a kako ponekad narušava prirodni sklad i kako se mogu smanjiti štetni uticaji na prirodno okruženje čime razvijaju svest o potrebi, značaju i načinima zaštite životne sredine.

Naziv predmeta	INFORMATIKA I RAČUNARSTVO	
Cilj	Cilj nastave i učenja <i>informatike i računarstva</i> je osposobljavanje učenika za upravljanje informacijama, bezbednu komunikaciju u digitalnom okruženju, proizvodnju digitalnih sadržaja i kreiranje računarskih programa za rešavanje različitih problema u društvu koje se razvojem digitalnih tehnologija brzo menja.	
Razred	peti	
Godišnji fond časova	36 časova	
OBLAST / TEMA	ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da:	SADRŽAJI
IKT	<ul style="list-style-type: none"> - navede primenu informatike i računarstva u savremenom životu - pravilno koristi IKT uređaje - imenuje osnovne vrste i komponente IKT uređaja - pravi razliku između hardvera, softvera i servisa - prilagodi radno okruženje kroz osnovna podešavanja - kreira digitalni sliku i primeni osnovne akcije editovanja i formatiranja (samostalno i saradnički) - kreira tekstualni dokument i primeni osnovne akcije editovanja i formatiranja (samostalno i saradnički) - primeni alate za snimanje i reprodukciju audio i video zapisa - kreira multimedijalnu prezentaciju i primeni osnovne akcije editovanja i formatiranja (samostalno i saradnički) - sačuva i organizuje podatke - razlikuje osnovne tipove datoteka 	<p>Predmet izučavanja informatike i računarstva. IKT uređaji, jedinstvo hardvera i softvera. Podešavanje radnog okruženja. Organizacija podataka. Rad sa slikama. Rad sa tekstom. Rad sa multimedijom. Rad sa prezentacijama.</p>
DIGITALNA PISMENOST	<ul style="list-style-type: none"> - reaguje ispravno kada dođe u potencijalno nebezbednu situaciju u korišćenju IKT uređaja; - dovodi u vezu značaj pravilnog odlaganja digitalnog otpada i zaštitu životne sredine 	<p>Upotreba IKT uređaja na odgovoran i siguran način. Pravila bezbednog rada na internetu. Pretraživanje interneta, odabir rezultata i preuzimanje sadržaja. Zaštita privatnosti ličnih podataka. Zaštita zdravlja, rizik zavisnosti od tehnologije i upravljanje vremenom.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje bezbedno od nebezbednog, poželjno od nepoželjnog ponašanja na internetu - reaguje ispravno kada dođu u kontakt sa neprimerenim sadržajem ili sa nepoznatim osobama putem interneta - pristupa internetu, samostalno pretražuje, pronalazi informacije u digitalnom okruženju i preuzima ih na svoj uređaj - informacijama na internetu pristupi kritički - sprovodi postupke za zaštitu ličnih podataka i privatnosti na internetu - razume značaj autorskih prava - prepoznaje rizik zavisnosti od tehnologije i dovodi ga u vezu sa svojim zdravljem - racionalno upravlja vremenom koje provodi u radu sa tehnologijom i na internetu 	
<p>RAČUNARSTVO</p>	<ul style="list-style-type: none"> - izvodi skupovne operacije unije, preseka, razlike i pravilno upotrebljava odgovarajuće skupovne oznake - shvati matematičko-logički smisao reči "i", "ili", "ne", "svaki", "neki", izraza "ako...onda" - zna algoritme aritmetike (sabiranja, množenja, deljenja s ostatkom, Euklidov algoritam) i interpretira ih algoritamski - navede redosled koraka u rešavanju jednostavnog logičkog problema - kreira jednostavan računarski program u vizuelnom okruženju - svrsishodno primenjuje programske strukture i blokove naredbi - koristi matematičke operatore za izračunavanja - objasni scenario i algoritam projekta 	<p>Uvod u logiku i skupove: unija, presek, razlika; reči "i", "ili", "ne", "svaki", "neki", "ako...onda".</p> <p>Uvod u algoritme aritmetike: pismeno sabiranje, množenje, deljenje s ostatkom, Euklidov algoritam.</p> <p>Uvod u temu programiranja.</p> <p>Radno okruženje izabranog softvera za vizuelno programiranje.</p> <p>Alati za rad sa grafičkim objektima, tekstom, zvukom i videom.</p> <p>Program - kategorije, blokovi naredbi, instrukcije.</p> <p>Programske strukture (linijska, ciklična, razgranata).</p>

	- analizira i diskutuje program - pronalazi i otklanja greške u programu	
	- saraduje sa ostalim članovima grupe u odabiru teme, prikupljanju i obradi materijala u vezi sa temom, formulaciji i predstavljanju rezultata i zaključaka - odabira i primenjuje tehnike i alate u skladu sa fazama realizacije projekta - navede korake i opiše postupak rešavanja projektnog zadatka - vrednuje svoju ulogu u grupi pri izradi projektnog zadatka i aktivnosti za koje je bio zadužen - postavlja rezultat svog rada na internet, radi deljenja sa drugima, uz pomoć nastavnika	Faze projektnog zadatka od izrade plana do predstavljanja rešenja. Izrada projektnog zadatka u grupi u korelaciji sa drugim predmetima. Predstavljanje rezultata projektnog zadatka.

Način ostvarivanja programa: Program nastavnog predmeta *informatika i računarstvo*, u drugom ciklusu osnovnog obrazovanja i vaspitanja, organizovan je po spiralnom modelu i orijentisan je na ostvarivanje ishoda. Ishodi govore o tome šta učenici umeju da urade na osnovu znanja koja su stekli učeći ovaj predmet. Predstavljaju opis integrisanih znanja, veština, stavova i vrednosti učenika u tri tematske celine: *IKT, Digitalna pismenost i Računarstvo*.

Naziv predmeta	FIZIČKO I ZDRAVSTVENO VASPITANJE	
Cilj	Cilj nastave i učenja <i>fizičkog i zdravstvenog vaspitanja</i> je da učenik unapređuje fizičke sposobnosti, motoričke veštine i znanja iz oblasti fizičke i zdravstvene kulture, radi očuvanja zdravlja i primene pravilnog i redovnog fizičkog vežbanja u savremenim uslovima života i rada.	
Razred	Peti	
Godišnji fond časova	72 časa + 54 časa (obavezne fizičke aktivnosti učenika)	
OBLAST/TEMA	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	SADRŽAJI
FIZIČKE SPOSOBNOSTI	- primeni jednostavne komplekse prostih i opštepripremljenih vežbi - izvede vežbe (raznovrsna prirodna i izvedena kretanja) i	Obavezni sadržaji Vežbe za razvoj snage Vežbe za razvoj pokretljivosti Vežbe za razvoj aerobne

		koristi ih u sportu, rekreaciji i različitim životnim situacijama - uporedi rezultate testiranja sa vrednostima za svoj uzrast i sagleda sopstveni motorički napredak	izdržljivosti Vežbe za razvoj brzine Vežbe za razvoj koordinacije Primena nacionalne baterije testova za praćenje fizičkog razvoja i motoričkih sposobnosti
MOTORIČKE VEŠTINE, SPORT I SPORTSKE DISCIPLINE	Atletika	- kombinuje i koristi dostignuti nivo usvojene tehnike kretanja u sportu i svakodnevnom životu - dovodi u vezu razvoj fizičkih sposobnosti sa atletskim disciplinama	Obavezni sadržaji Tehnika istrajnog trčanja Istrajno trčanje - priprema za kros Tehnika sprinterskog trčanja Tehnika visokog i niskog starta Skok uvis (prekoračna tehnika) Bacanje loptice (do 200 g) Preporučeni sadržaji Tehnika štafetnog trčanja Skok udalj Bacanja kugle 2 kg Bacanje "vorteks-a" Troboj
	Sportska gimnastika	- održava stabilnu i dinamičku ravnotežu u različitim kretanjima, izvodi rotacije tela - koristi elemente gimnastike u svakodnevnim životnim situacijama i igri - proceni sopstvene mogućnosti za vežbanje u gimnastici	Obavezni sadržaji Vežbe na tlu Preskoci i skokovi Vežbe u upor Vežbe u visu Niska greda Gimnastički poligon Preporučeni sadržaji Vežbe na tlu (napredne varijante) Visoka greda Trambolina Preskok Konj sa hvataljkama Vežbe u upor (složeniji sastav) Vežbe u visu (složeniji sastav)
	Osnove timskih i sportskih igara	- koristi elemente tehnike u igri - primenjuje osnovna pravila rukometa u igri - učestvuje na unutarodeljenskim takmičenjima	Obavezni sadržaji Rukomet/minirukomet: Osnovni elementi tehnike i pravila; - vođenje lopte, - hvatanja i dodavanja lopte, - šutiranja na gol,

			<ul style="list-style-type: none"> - fintiranje, - principi individualne odbrane - osnovna pravila rukometa/minirukometa <p>Sportski poligon</p> <p style="text-align: center;">Preporučeni sadržaji</p> <p>Napredni elementi tehnike, taktike i pravila igre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hvatanja kotrljajućih lopti, - dribling, - šutiranja na gol, - fintiranje, - osnovni principi kolektivne odbrane.
	Ples i ritmika	<ul style="list-style-type: none"> - izvede kretanja, vežbe i kratke sastave uz muzičku pratnju - igra narodno kolo - izvede kretanja u različitom ritmu - izvede osnovne korake plesa iz narodne tradicije drugih kultura 	<p style="text-align: center;">Obavezni sadržaji</p> <p>Pokreti uz ritam i uz muzičku pratnju</p> <p>Ritmička vežba bez rekvizita</p> <p>Skokovi kroz vijaču</p> <p>Narodno kolo "Moravac"</p> <p>Narodno kolo iz kraja u kojem se škola nalazi</p> <p>Osnovni koraci društvenih plesova</p> <p style="text-align: center;">Preporučeni sadržaji</p> <p>Vežbe sa obručem</p> <p>Vežbe sa loptom</p> <p>Složeniji skokovi kroz vijaču</p>
	Plivanje	<ul style="list-style-type: none"> - kontroliše i održava telo u vodi - prepliva 25 m slobodnom tehnikom - skoči u vodu na noge - poštuje pravila ponašanja u i oko vodene sredine 	<p style="text-align: center;">Obavezni sadržaji</p> <p>Predvežbe u obučavanju plivanja</p> <p>Igre u vodi</p> <p>Samopomoć u vodi</p> <p style="text-align: center;">Preporučeni sadržaji</p> <p>Pliva jednom tehnikom</p> <p>Ronjenje u dužinu</p>
FIZIČKA I ZDRAVSTVENA KULTURA (Realizuje se kroz sve nastavne oblasti i teme)	Fizičko vežbanje i sport	<ul style="list-style-type: none"> - objasni svojim rečima svrhu i značaj vežbanja - koristi osnovnu terminologiju vežbanja - poštuje pravila ponašanja u i 	<p>Cilj i svrha vežbanja u fizičkom i zdravstvenom vaspitanju</p> <p>Osnovna pravila Rukometa/minirukometa i Malog fudbala</p>

uz praktičan rad)		na prostorima za vežbanje u školi i van nje, kao i na sportskim manifestacijama - primeni mere bezbednosti tokom vežbanja - odgovorno se odnosi prema objektima, spravama i rekvizitima u prostorima za vežbanje - primeni i poštuje pravila timske i sportske igre u skladu sa etičkim normama - navija i bodri učesnike na takmičenjima i rešava konflikte na socijalno prihvatljiv način - koristi različite izvore informacija za upoznavanje sa raznovrsnim oblicima fizičkih i sportsko-rekreativnih aktivnosti - prihvati sopstvenu pobedu i poraz u skladu sa "ferplejom" - primenjuje naučeno u fizičkom i zdravstvenom vaspitanju u vanrednim situacijama - prepozna lepotu pokreta i kretanja u fizičkom vežbanju i sportu - napravi plan dnevnih aktivnosti	Ponašanje prema ostalim subjektima u igri (prema sudiji, igračima suprotne i sopstvene ekipe) Čuvanje i održavanje materijalnih dobara koja se koriste u fizičkom i zdravstvenom vaspitanju Uredno postavljanje i sklanjanje sprava i rekvizita neophodnih za vežbanje Upoznavanje učenika sa najčešćim oblicima nasilja u fizičkom vaspitanju i sportu "Ferplej" (navijanje, pobeda, poraz rešavanje konfliktnih situacija) Pisani i elektronski izvori informacija iz oblasti fizičkog vaspitanja i sporta Značaj razvoja fizičkih sposobnosti za snalaženje u vanrednim situacijama (zemljotres, poplava, požar...) Fizičko vežbanje i estetika (pravilno oblikovanje tela) Planiranje dnevnih aktivnosti
	Zdravstveno vaspitanje	- navede primere uticaja fizičkog vežbanja na zdravlje - razlikuje zdrave i nezdrave načine ishrane - napravi nedeljni jelovnik uravnotežene ishrane uz pomoć nastavnika. - primenjuje zdravstveno-higijenske mere pre, u toku i nakon vežbanja - prepozna vrstu povrede - pravilno reaguje u slučaju povrede - čuva životnu sredinu tokom vežbanja	Fizička aktivnost, vežbanje i zdravlje Osnovni principi vežbanja i vrste fizičke aktivnosti Održavanje lične opreme za vežbanje i poštovanje zdravstveno-higijenskih mera pre i posle vežbanja Lična i kolektivna higijena pre i posle vežbanja Uticaj pravilne ishrane na zdravlje i razvoj ljudi Ishrana pre i posle vežbanja Prva pomoć: - značaj prve pomoći, - vrste povreda. Vežbanje i igranje na čistom vazduhu - čuvanje okoline prilikom vežbanja

Način ostvarivanja programa: Koncepcija *fizičkog i zdravstvenog vaspitanja zasniva se na jedinstvu časovnih, vančasovnih i vanškolskih organizacionih oblika rada, kao osnovne pretpostavke za ostvarivanje cilja kroz dostizanje ishoda i standarda ovog vaspitno-obrazovnog područja. Glavna promena u savremenoj koncepciji i praksi obrazovanja i vaspitanja, pa tako i u programu premeta *fizičko i zdravstveno vaspitanje*, je pomeranje težišta sa nastavnih sadržaja na jasno definisane ishode, odnosno sa nastavnih sadržaja na proces učenja i njegove rezultate. Ishodi su iskazi o tome šta učenici umeju da urade na osnovu znanja koja su stekli u predmetu *fizičko i zdravstveno vaspitanje*, i učešćem u *obaveznim fizičkim aktivnostima*. Ishodi predstavljaju opis integrisanih znanja, veština, stavova i vrednosti učenika u tri predmetne oblasti: fizičke sposobnosti, motoričke veštine, sport i sportske discipline i fizička i zdravstvena kultura.*

IZBORNI NASTAVNI PREDMETI

Tantárgy:		HITOKTATÁS - KATOLIKUS HITTAN		
Évi óraszám:		36		
Osztály:		Ötödik		
TÉMA	CÉLOK	EREDMÉNYEK A téma feldolgozása után a tanuló:	A TÉMÁKON BELÜLI AJÁNLOTT TARTALOM	AJÁNLOTT MÓDSZEREK
I A KÖZÖSSÉG EREJE	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerni és elfogadni azokat az alapszabályokat, melyek lehetővé teszik a jó egymás közötti viszony kialakulását és a zökkenőmentes munkát a hittanos csoportban • Megismerni a hit és a bizalom jelentőségét az emberek közötti kapcsolatokban és az Istennel való kapcsolatunkban 	<ul style="list-style-type: none"> • a közös aktivitások során készen áll az együttműködésre • jobban megérti a hit fontosságát a közösség kialakulásában 	1. Én és a többiek - együtt	<ul style="list-style-type: none"> • Elmélkedés és beszélgetés • Életből vett példák arra, hogyan fogadták el magukat és egymást az emberek a hit segítségével
II ISTEN MEGSZÓLAL A TÖRTÉNELEMBEN - ŐSATYÁK	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerni a Biblia keletkezésére vonatkozó tényeket (szóbeli átadás, leírás, a Biblia világa, Isten szava, a szent szövegek sugalmazottsága, az emberről szóló beszéd) • Megismerni a különbségeket az Ó- és Újszövetség között 	<ul style="list-style-type: none"> • megérti a nomád életmódnak és istenképének jellegzetességeit • megérti az Isten és jelenléte iránti nyitottság fontosságát • megismeri a zsidó nép történetének legfontosabb eseményeit • mindinkább úgy 	2. A Biblia: a szavak és az élet különleges könyve 3. Hogyan megismerni és megérteni a Szentírást 4. Ábrahám tapasztalatai Istentről 5. Isten megjelenik Jákobnak 6. A rabság földjén 7. Isten megjelenik Mózesnek - Égő	<ul style="list-style-type: none"> • Izrael történetének elmesélése • Bibliai szövegek olvasása • Képek, diapozitívek, térképek használata • A bibliai és a mai tapasztalatok összekapcsolása • Elmélkedés a gyökereket bemutató képről • Időszerű parancsok

	<p>(ígéreték könyvei, beteljesedés könyve)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Megismerni hitünk ősatyjait, Ábrahámot, Izsákot és Jákobot, valamint barátságukat, szövetségüket Istennel • Megismerni a Mózes által kötött szövetséget - Isten barátságát és törődését népe iránt • Megismerni Istent, mint Szabadítót, aki szabadságra vezeti az embert 	<p>tekint az imádságra, mint az Istennel való beszélgetésre</p> <ul style="list-style-type: none"> • felismeri az első Pászka jelentőségét a pászka mai ünneplése szemszögéből • megérti a Tízparancsolat értelmét és jelentőségét, és kibővíti azt a ma érvényes szabályokkal, értékekkel (ökológia...) • felismeri a keresztény és a zsidó vallás közötti összefüggést • figyel Istent vezetésére az életében 	<p>csipkebokor</p> <p>8. Az első Pászka</p> <p>9. Szövetség Istennel</p> <p>10. Isten népe hazatér</p> <p>11. A feldolgozott tanegységek ismétlése</p>	<p>leírása, páros - vagy csoportmunka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kvíz a tudás felmérésére és a tananyag megerősítésére
<p>III</p> <p>A VÁLASZTOTT NÉP KIRÁLYAI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerni Dávid történetét és Istennel való kapcsolatát • Megismerni Dávid és Jonathan barátságának nagyságát • Figyelni és keresni a bölcsességet, mint ahogyan azt Salamon király tette • Megismerni és megérteni Izrael népének történelmét, melynek vezére Dávid király és az új Dávid, Jézus Krisztus 	<ul style="list-style-type: none"> • képes rá, hogy megnyíljon és átvegye Dávid emberi és hitbeli értékeit - az Istenbe vetett bizalmat, a vele való barátságot, a bűnbánatot • megnyílik az igaz baráti kapcsolat felé • megérti és elsajátítja a "bölcsesség" szó jelentését • képes saját élményekből, cselekedetekből fakadó példákat felhozni a bölcs viselkedésre • felismeri Jézus eredetének jelentőségét - Dávid király leszármazottja (Dávid csillaga) 	<p>12. Dávid igazságos király - Dávid és Saul</p> <p>13. Dávid, a vezeklő király</p> <p>14. Salamon, a bölcs király</p> <p>15. Várakozás az igazságos uralkodóra (Messianizmus)</p> <p>16. A várakozás beteljesedése - Jézus Krisztus születése</p> <p>17. Ismétlés és a félévi osztályzatok lezárása</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Történelmi tények elmesélése • Izrael földrajzi jellegzetességeinek megismerése - térkép segítségével • Szemléltetés képek és diapozitívek segítségével • Film • Kiválasztott bölcs mondások felfedezése és magyarázata • Dávid csillagot készítünk karácsonyra

<p>IV A PRÓFÉTÁK - ISTEN HÍRNÖKEI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megismertetni a diákokkal a próféta kifejezést és a próféták küldetését • Felfedezni a tanulókkal a próféták meghívását, küldetését, életét és tevékenységét • Rámutatni, hogy ma is léteznek és működnek közöttünk próféták, és nekünk is prófétai küldetésünk van • Megismerni, hogy Jézus a legnagyobb próféta, benne teljesedett be a Messiásról szóló összes jóslat és ígélet 	<ul style="list-style-type: none"> • érti a próféta kifejezés jelentését • felismeri, hogy a próféták mindig határozottan és híven tanúskodtak az igazságról • megérti, hogy ma is élnek és tevékenykednek próféták (az igazság, a remény, a béke, a megtérés és a megbocsájtás, az Isten iránti bizalom és hit hírnökei) • belátja, hogy Isten őt is prófétai küldetésre hívta 	<p>18. A próféták - a szövetség őrei (Isten nevében szólnak: Sámuel)</p> <p>19. Illés - az Isten jogainak és a szegények védnöke</p> <p>20. Isten a szellőben jelenik meg</p> <p>21. Az "ötödik evangélista" - Izajás</p> <p>22. A remény és imádság prófétája - Dániel</p> <p>23. Isten minden embert szereti - Jónás</p> <p>24. Keresztelő Szent János - az utolsó ószövetségi próféta (Mt 11,1-15; 3,1-12)</p> <p>25. A feldolgozott tanegységek ismételése</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Elbeszélés és magyarázat Rövid ösztönző filmek megtekintése • Bibliai szövegek feldolgozása • Aktualizáció: a nap igaz és hamis prófétái • A próféták táblázatos bemutatása • Feladatlapok, kérdőívek • Képzőművészeti kifejezés • Dijapozitívek egyes prófétákról
<p>V JÉZUS KRISZTUS AZ ÚJ KIRÁLYSÁG MEGALAPÍTÓJA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Felismerni Isten Országának értékeit a béke és szeretet megvalósításában • Belátni, hogy Jézus élete minden embert választás elé állít • Megismerni Jézus üzenetének, emberek iránti álláspontjának eredetiségét (a bűnösökhöz, betegekhez, kizsájtottakhoz, pogányokhoz... fordul) 	<ul style="list-style-type: none"> • érti az "Isten Országát" kifejezést • önállóan megtalál szövegrészeket az Újszövetségben • érti, hogy Jézus Dávid leszármazottja • megnyílik Isten Országát értékei előtt: a béke, az igazság és a szeretet előtt • képes magát beleélni mások helyzetébe 	<p>26. Jézus az új ország örömhírét hirdeti</p> <p>27. Jézus másokkal szemben - a találkozások megváltoztathatnak (Lk 7,36-50; 5,12; Mk 10,46-52)</p> <p>28. Jézus - szokatlan király (Mt 22,34; 5,43; Lk 6,37-38. 41-42)</p> <p>29. Jézus tanítványai - az igazság és szeretet tanúi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bibliai szövegek olvasása és magyarázata • Beszélgetés - olyan példák felfedezése, melyek során az embereknek segítségre van szükségük • Bibliai szövegek önálló megtalálása - ÚSZ • Fényképek és művészi képek felhasználása (Köder)
<p>VI AZ EMBER IMÁDSÁGGAL ÉS ÉNEKSEL FORDUL ISTEN FELÉ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerni az Isten felé fordulás legfontosabb módjait (imádság, ének, áldozat és felajánlás) • Megismerni az imádság helyeit (sátor, templom, "lélekben és igazságban", 	<ul style="list-style-type: none"> • érti az imádság jelentését • elfogadja az imádkozás különböző formáit • megnyílik az imádsággal kapcsolatos tapasztalatok felé • képes rövid, 	<p>30. Különböző alkalmakkor fordulunk Istenhez</p> <p>31. Dávid zoltárai (Zsolt 27)</p> <p>32. Az imádság - betekintés lelkünk mélyére (az imádság formái, módjai és ideje)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Magyarázat Bibliai szövegek feldolgozása és értelmezés • Zsoltárfeldolgozás • Zsolt 27 képzőművészeti kifejezése • Az imádság módjainak

	egyedüllét...) • A figyelmet a keresztény imádságok tartalmára és fajtáira összpontosítani • Átélni és megtapasztalni, hogy Isten az, akihez megtérünk	személyes imát szerkeszteni		szemléltetése testmozgással és gesztusokkal • Fényképek és diapozitívek • Templomlátogatás • Egyéni ima szerkesztése • Imafeldolgozás hangszerezésével
VII MÁS VALLÁSOK SZENT KÖNYVEI	• Megismertetni a diákokat a többi világvallás szent könyvével • Megismerni, hogy Isten a különböző kultúrák és idők embereihez különbözőképpen szól	• megérti, hogy az emberek különböző vallási kultúrával és szertartásokkal rendelkeznek • elfogadja, hogy minden ember Isten gyermeke és a másik ember testvére • megérti, hogy Isten emberek iránti szeretete határtalan	33. Isten különböző módokon és időben szól a népekhez 34. A judaizmus szent könyve - a Tóra 35. Az iszlám szent könyve - a Korán 36. A feldolgozott tanegységek ismételése és az osztályzatok lezárása	• Bemutató • Beszélgetés • Szemléltetés • Képek • Kérdőív, feladatlap

REFORMATSKA HRIŠĆANSKA CRKVA

Cilj i zadaci

Cilj nastave verskog vaspitanja Reformatske hrišćanske crkve jeste vrednovanje verskih i socijalnih datosti u hrišćanstvu i ljudskoj zajednici sa naglaskom na odgovornom stvaranju boljeg sveta. Mlade vodimo onim stavovima i istinama koje naučava Katehizam katoličke crkve.

Zadaci nastave verskog vaspitanja Reformatske hrišćanske crkve jesu: da misao vodilja verske nastave jeste izgradnja kompletne i odgovorne osobe u odnosu prema sebi, prema vjerskim vrednotama, prema drugim ljudima i konačno da se oseća pozvanim da te vrednote ne samo spoznaje i govori nego i potvrđuje životom.

SADRŽAJI PROGRAMA

	TEMA:	GLAVNI CITAT:	PODELA:	APLIKACIJA:	PEVANJE:
1.	Uvod u istoriju crkve - hrišćanstva	Mat. 16, 13			Himna 363
2.	Značaj crkvene istorije	Efes. 2, 19-20	1. Pojmovi osnove crkvene istorije 2. Ciljevi nastave crkvene istorije 3. Podela	Poimanje Božjeg dara i ljubavi u prošlosti i danas	Himna 411
3.	Istorija starog (pra)	Djela Ap. 2, 1-11	1. Osnivanje hrišćanstva		Himna

čas	hrišćanstva		2. Stvaranje prvih verskih zajednica		344
4. čas	Apostol Petar	I. Sab. Posl. Ap. Petra 5, 7	1. Petrovo svedočenje vere 2. Propovedi Petra o potvrdi vere	Isusovi sledbenici i učenici	Psalm V
5. čas	Apostol Jovan (jevandelist)	Jovan 3, 16	Najmiliji učenik Gospodnji Značaj jevandelite i pisca poslanica		Psalm XCVI
6. čas	Apostol Pavle	Djela Ap 9, 20	1. Savle 2. Obraćanje Savlovo 3. Pavlova apostolska dela (misija)	Značaj Pavlovih poslanica	Psalm III
7. čas	Ponavljjanje				
8. čas	Ponavljjanje				
9. čas	Život hrišćana u prvobitnim hrišćanskim zajednicama	Djela Ap 12, 12	1. Bogoslužjenja u početku hrišćanstva 2. Značaj života prvih crkvenih zajednica 3. Značaj pridržavanja Božjim zapovestima i život po poslanicama		Himna 152
10. čas	Car Konstantin	Luk 19, 10	1. Car Konstantin 2. Prihvatanje hrišćanstva (Milanski edikt - 313)	Značaj i zasluge cara Konstantina za prihvaćanje i razvoj hrišćanstva	Psalm CXXV
11. čas	Stvoriooci crkvene filozofije	Rim 13, 13-14	Crkveni otac Augustin "Svedočenja"	Njegova učenost Preobraćanje Dela	Psalm CXXII
12. čas	Monaštvo i renegati	Jovan 17, 14	Njihov bogomilni život Zakletva - svedočenja	Značaj monaštva u razvoju i širenju crkve (hrišćanstva)	Himna 191
13. čas	Stvaranje crkvene hijerarhije, apostolski naslednici Hrista - patrijarsi		1. Značaj patrijaršija 2. Rimski patrijarh - papa		Himna 195
14. čas	Stvaraoci slavenske pismenosti - Kiril i Metodije	Sol. I. 5, 19	1. Značaj širenja vere među Slavenima 2. Prevod Svetog pisma na slavenske jezike	Najveći misionari među Slavenima	
15. čas	Pokršćavanje Mađara - sveti Stevan I.	Luk 17, 5	1. Veliki župan Geza 2. Sveti Stevan I 3. Stvaranje crkvenih župa	Sukob istočnog i zapadnog hrišćanstva	Himna 212
16. čas	Ponavljjanje				
17. čas	Ponavljjanje				

čas					
18. čas	Pad značaja crkve sa raspadom - pojava jeretizma	Efes 2, 8-9	1. Uzroci raspada 2. Lažna svedočenja - jeretizam 3. Pojava dogmatizma, zabrana tumačenja Sv. pisma laicima	Zamke i štetna delovanja jeretizma	Himna 196
19. čas	Uticao na svetovnu vlast i zloupotreba istih kod rimskih papa		1. Grgur VII 2. Sukob nemačkog rimskog cara i rimskog pape	Crkva i vlast	Himna 471
20. čas	Skizma (1054)	Kor I. 11, 17-19	1. Katolicizam 2. Ortodohia (pravoslavlje)	Gubljenje jevanđelja u crkvenoj hijerarhiji	Himna 476
21. čas	Reformacija I. deo	Sol I. 5, 20	1. Suština 2. Značaj 3. Ciljevi	Razlozi brzog širenja reformacije	Psalm CL
22. čas	Reformacija II. deo	Sol I. 5, 23	Prvi reformatori Reformacije po Cvingliju		Himna 312
23. čas	Luther Martin	Rim 8, 28	Preobraćanje Reformacije	Luterova poznaja reformacije crkve - približavanje širokim masama	Himna 362
24. čas	Žan Kalvin I. deo	Fil 4, 13	1. Prosvećenje 2. Uvođenje discipline ljudskog lica u crkvenoj zajednici	Značaj Suština Dela	Himna 338
25. čas	Žan Kalvin II. deo	Rim 8, 31	Kalvinove reformacije Lik i karakter		Himna 391
26. čas	Širenje i napad reformacije	Sol I. 5, 21-22	Škotska Holandija	"Nova duhovnost"	Himna 306
27. čas	Ponavljjanje				
28. čas	Ponavljjanje				
29. čas	Kontrareformacija	I Mojs 50, 20	Tridentski sinod (1563) Jezuitizam (Ignacije Lojola)		Psalm LXXIX
30. čas	Hugenotizam	Jov 10, 12	Širenje kalvinizma u Francuskoj Vartolomejska noć (1572)		Himna 162
31-35. čas	Ponavljjanje na kraju školske godine				

NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA

Tema: *Sveto pismo kao putokaz je prvi instrument Boga, a nama govori o sebi.* Veroučitelj mora uticati u tom pravcu da učenici zavole čitanje Biblije već u ovom razredu, i to one delove Starog i Novog zaveta koji su u skladu sa interesovanjem ovog uzrasta. Čitanje Biblije je bila najsnažnija karakteristika reformatske hrišćanske tradicije od doba reformacije do danas. Proučavanje Svetog pisma, naročito onih delova Novog zaveta (4 evanđelija) razvija zajedništvo sa Hristom, jer on nije samo odraslima, nego i deci obećavao. "Ja sam sa vama, ako ste dvoje ili troje, već ste zajedno u moje ime". Deca moraju da zaključe: pravo bratstvo i pravi mir sa bližnjima je jedino mogući ako smo u živoj vezi sa Gospodarom Crkve: sa Isusom Hristom.

Naziv predmeta	VERSKA NASTAVA - ISLAMSKA VERONAUKA
Cilj	Cilj nastave islamske vjeronauke u petom razredu jeste da učenike upozna sa osnovnim postulatima (temeljnim dužnostima) vjere islama, te da učenike upozna sa važnošću i sadržajem namaza (molitve) i njegovom ulogom u životu svakog pojedinca i zajednice u cjelini.
Razred	peti
Godišnji fond časova	36 časova

ISHODI Po završenom razredu učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Zadaci nastave islamska vjeronauke: - poznavanje osnovnih principa vjere islama; - poznavanje vrijednosti molitve; - poznavanje sastavnih dijelova molitve; - upoznavanje međusobnih prava i dužnosti pojedinca i zajednice; - razvijanje svijesti o Bogu kao Stvoritelju i odnos prema ljudima kao najsavršenijim božjim stvorenjima, - razvijanje sposobnosti (na način primjeren uzrastu učenika) za postavljanje pitanja o cjelini i najdubljem smislu postojanja	TEMELJNE ISLAMSKE DUŽNOSTI (islamski šarti)	kelime-i-šehade, sadržaj i značenje Imanski šarti: - prvi imanski šart, obrada pjesme "Allah"; - drugi i treći imanski šart; - četvrti, peti i šesti imanski šart.
	NAMAZ (molitva)	- pojam, značenje i važnost namaza; - kako treba, a kako ne treba obavljati namaz; - posljedice napuštanja namaza; Osnovni uvjeti za ispravnost namaza: 1. čistoća tijela, odijela i mjesta gdje će se klanjati; 2. abdest (vjersko pranje prije

<p>čovjeka i svijeta, o ljudskoj slobodi, životu u zajednici, smrti, odnosu s prirodom koja nas okružuje, kao i za razmišljanje o tim pitanjima u svijetlu vjere islama,</p> <p>- razvijanje sposobnosti za odgovorno oblikovanje zajedničkog života sa drugima, za nalaženje ravnoteže između vlastite ličnosti i zajednice, za ostvarivanje susreta sa svijetom (sa ljudima različitih kultura, religija, pogleda na svijet, s društvom, prirodom) i s Bogom, u izgrađivanje uvjerenja da je čovekov život na ovom svijetu samo priprema za vječnost, da su svi stvoreni da budu sudionici vječnog života, da se iz te perspektive, kod učenika razvija sposobnost razumijevanja, preispitivanja i vrijednovanja vlastitog odnosa prema drugom čovjeku kao božjem stvorenju i izgradi spremnost za pokajanje.</p>		<p>namaza-molitve);</p> <ul style="list-style-type: none"> - namaz i higijena; - mesh, gusul i tejemum. <p>3. propisna odjevenost u namazu.</p> <p>4. namasko vrijeme, ezan i ikamet.</p> <p>5. i 6. namaski šart;</p> <ul style="list-style-type: none"> - obrada Kur'anskog poglavlja el-felek. <p>Sastavni dijelovi namaza:</p> <ul style="list-style-type: none"> - početni tekbir, stajanje i učenje u namazu; - ruku' (pregibanje), sedžda i posljednje sjedenje u namazu. - Et-tehijjat i salavati; - obrada kur'anskih sura el-Ihlas i el-Leheb; - Sabah namaz - upoznavanje broja rekata i načina obavljanja; - Podne namaz - upoznavanje broja rekata i načina obavljanja; - Ikindija i akšam namaz - upoznavanje načina obavljanja; - Jacija namaz - upoznavanje broja rekata i načina obavljanja; - Značaj namaza sa fizičkog gledišta; - Namaz u različitim prilikama; - obrada poglavlja En-Nas; - završavanje namaza (zikr i
---	--	--

		<p>tesbih);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Namaski vadžibi (radnje koje se ne smiju izostavljati u toku namaza); - namaski suneti (radnje koje je Poslanik a.s. prakticirao u toku namaza); - namaski mustehabi (radnje koje je lijepo prakticirati u namazu); - radnje koje utiču na ispravnost namaza; - zajedničko obavljanje namaza i prispjivanje u džemat; - važnost džamije.
	<p>DUŽNOSTI MUSLIMANA PREMA SEBI I PORODICI</p>	<ul style="list-style-type: none"> - čuvanje zdravlja i života; - alkohola i drugih nečisti musliman se mora kloniti; - međusobna prava i dužnosti djece i roditelja; - dužnosti prema komšijama i okolini; - dužnosti prema islamskoj zajednici; - sklapanje braka (ženidba i udaja); - rad i privređivanje.

Način ostvarivanja programa: Vjeroučitelj će ukupan broj predviđenih časova za vjeronauku (36) iskoristiti tako što će svaki čas predvideti kratko ponavljanje sadržaja sa prethodnog časa, a zatim preći na temu planiranu za aktuelni čas, uz obavezni međusobni razgovor nakon obrade date teme, iz kojeg će se zaključiti da li su sadržaj učenici usvojili i da li je našao mjesto u njihovom praktičnom životu.

<p>Naziv predmeta</p> <p>Cilj</p>	<p>GRAĐANSKO VASPITANJE</p> <p>Cilj nastave i učenja <i>građanskog vaspitanja</i> je da učenik izučavanjem osnovnih principa, vrednosti i procedura građanskog društva postane svestan</p>
-----------------------------------	--

<p>Razred</p> <p>Godišnji fond časova</p>		<p>svojih prava i odgovornosti, osetljiv za potrebe pojedinaca i zajednice i spreman da aktivno deluje u zajednici uvažavajući demokratske vrednosti.</p> <p>peti</p> <p>36 časova</p>
<p>OBLAST/TEMA</p>	<p>ISHODI</p> <p>Po završenoj oblasti/temi učenik će biti u stanju da:</p>	<p>SADRŽAJI</p>
<p>LJUDSKA PRAVA Prava deteta</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje želje od potreba i navede primere veze između potreba i ljudskih prava; - prepozna svoje potrebe, kao i potrebe drugih i da ih uvažava; - štiti svoja prava na način koji ne ugrožava druge i njihova prava; - učestvuje u donošenju pravila rada grupe i poštuje ih; - argumentuje potrebu posebne zaštite prava deteta; - na primeru prepozna ugrađenost prava dece u osnovnim dokumentima koja uređuju rad škole; - navodi primere i pokazatelje ostvarenosti i kršenja dečijih prava; - navodi činioce koji utiču na ostvarenje dečijih prava; - poštuje prava i potrebe učenika koji su u inkluziji u njegovom odeljenju/školi; - prepozna situacije kršenja svojih prava i prava drugih; - identifikuje kršenje ljudskih prava na primeru nekog istorijskog događaja; 	<p>Potrebe i prava Potrebe i želje. Potrebe i prava. Prava i pravila u učionici. Pravila rada u učionici, donošenje grupnih pravila.</p> <p>Prava deteta u dokumentima o zaštiti prava Posebnost prava deteta i ljudska prava. Konvencija o pravima deteta. Vrste prava. Pokazatelji ostvarenosti i kršenja dečijih prava. Konvencija o pravima deteta u dokumentima koja se odnose na školu.</p>
<p>DEMOKRATSKO DRUŠTVO Škola kao zajednica</p>	<ul style="list-style-type: none"> - poštuje pravila odeljenske zajednice i pravila na nivou škole; - postupa u skladu sa moralnim vrednostima građanskog društva; - iskaže svoj stav o značaju pravila u funkcionisanju zajednice; - ponaša se u skladu sa pravilima i dužnostima u školi; - navodi načine demokratskog odlučivanja; - prepozna odgovornost odraslih u zaštiti prava dece; - objasni ulogu pojedinca i grupa u 	<p>Prava i funkcionisanje zajednice Moje zajednice. Škola kao zajednica. Odlučivanje u učionici i školi. Glasanje i konsenzus kao demokratski načini odlučivanja.</p> <p>Odgovornosti i obaveze u zajednici Odgovornost dece. Odgovornosti odraslih (roditelja, nastavnika).</p> <p>Kršenje i zaštita prava Šta mogu i kome da se obratim u situacijama nasilja.</p>

	<p>zaštiti dečijih prava; - realno proceni sopstvenu odgovornost u situaciji kršenja nečijih prava i zna kome da se obrati za pomoć;</p>	
<p>PROCESI U SAVREMENOM SVETU Sukobi i nasilje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - prepozna i analizira sličnosti i razlike između učenika u grupi; - prihvata druge učenike i uvažava njihovu različitost; - pronalazi primere moralnih postupaka u književnim delima koje čita, u medijima i u svakodnevnom životu; - navodi primere iz svakodnevnog života predrasuda, stereotipa, diskriminacije, netolerancije po različitim osnovama; - pronalazi primere netolerancije i diskriminacije u književnim delima koja čita; - u medijima pronalazi primere predrasuda, stereotipa, diskriminacije, netolerancije po različitim osnovama i kritički ih analizira; - prepozna i objasni vrste nasilja; - pravi razliku između bezbednog i nebezbednog ponašanja na društvenim mrežama; - zaštiti od digitalnog nasilja; - analizira sukob iz različitih uglova (prepoznaje potrebe učesnika sukoba) i nalazi konstruktivna rešenja prihvatljiva za sve strane u sukobu; - argumentuje prednosti konstruktivnog načina rešavanja sukoba; 	<p>Naši identiteti Naše sličnosti i razlike (rasa, pol, nacionalna pripadnost, društveno poreklo, veroispovest, politička ili druga uverenja, imovno stanje, kultura, jezik, starost i invaliditet). Stereotipi i predrasude. Diskriminacija. Tolerancija.</p> <p>Sukobi i nasilje Sukobi i načini rešavanja sukoba. Prednosti konstruktivnog rešavanja sukoba. Vrste nasilja: fizičko, aktivno i pasivno, emocionalno, socijalno, seksualno, digitalno. Reagovanje na nasilje. Načini zaštite od nasilja.</p>
<p>GRAĐANSKI AKTIVIZAM</p>	<ul style="list-style-type: none"> - prepoznaje primere građanskog aktivizma u svojoj školi i iskazuje pozitivan stav prema tome; - identifikuje probleme u svojoj školi; - prikuplja podatke o problemu koristeći različite izvore i tehnike; - osmišljava akcije, procenjuje njihovu izvodljivost i predviđa moguće efekte; - aktivno učestvuje u timu, poštujući pravila timskog rada (u grupnoj diskusiji pokazuje veštinu aktivnog 	<p>Planiranje i izvođenje akcija u školi u korist prava deteta Učešće učenika u školi. Izbor problema. Traženje rešenja problema. Izrada plana akcije. Analiza mogućih efekata akcije. Planiranje i izvođenje akcije. Završna analiza akcije i vrednovanje efekata. Prikaz i analiza grupnih radova.</p>

	<p>slušanja, iznosi svoj stav zasnovan na argumentima, komunicira na neugrožavajući način);</p> <ul style="list-style-type: none"> - učestvuje u donošenju odluka u timu/grupi poštujući dogovorene procedure i pravila; - učestvuje u izvođenju akcije; - procenjuje efekte sprovedene akcije i identifikuje propuste i greške; - prezentuje, obrazlaže i argumentuje izabranu akciju i dobijene rezultate za unapređivanje života u školi. 	
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Programske sadržaje bi trebalo realizovati tako da se učenicima omoguće: sloboda izražavanja mišljenja i stavova o otvorenim pitanjima i problemima koje su sami identifikovali kao značajne; razumevanje i razmatranje različitih mera koje se u školi/lokalnoj zajednici preduzimaju u cilju rešavanja problema; Realizacija programa se zasniva na korišćenju interaktivnih i istraživačkih metoda rada.

Naziv predmeta	DRUGI STRANI JEZIK
Cilj	Cilj nastave i učenja stranog jezika je da se učenik usvajanjem funkcionalnih znanja o jezičkom sistemu i kulturi i razvijanjem strategija učenja stranog jezika osposobi za osnovnu pismenu i usmenu komunikaciju i stekne pozitivan odnos prema drugim jezicima i kulturama, kao i prema sopstvenom jeziku i kulturnom nasleđu.
Razred	peti
Godišnji fond časova	72 časa

NEMAČKI JEZIK

OBLAST/TEMA Komunikativne funkcije	ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da u usmenoj i pisanoj komunikaciji:	SADRŽAJI
Pozdravljanje	- pozdravi i otpozdravi, primenjujući najjednostavnija jezička sredstva;	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Reagovanje na usmeni ili pisani impuls sagovornika (nastavnika, vršnjaka, i slično) i iniciranje upoznavanja; uspostavljanja kontakta (npr. pri susretu, na razglednici, u imejlu, SMS-u).</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p> <p><i>Guten Morgen/Guten Tag/Guten Abend/Hallo! Gute Nacht/Auf Wiedersehen/Auf</i></p>

		<p><i>Wiederschauen/Tschüs!</i> <i>Bis dann. Bis später.</i> <i>Wie geht`s? Wie geht es Ihnen?</i> <i>Danke, gut. Und dir?/Und Ihnen?/Und selbst/selber?</i></p> <p>(Inter)kulturni sadržaji: formalno i neformalno pozdravljanje; ustaljena pravila učtivosti, ime i prezime, nadimci.</p>
<p>Predstavljanje sebe i drugih; davanje osnovnih informacija o sebi; davanje i i traženje osnovnih informacija o drugima</p>	<p>- predstavi sebe i drugog; - razume jasno postavljena jednostavna pitanja lične prirode i odgovara na njih;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Iniciranje upoznavanja, posredovanje u upoznavanju i predstavljanje drugih osoba, prisutnih i odsutnih, usmeno i pisano; slušanje i čitanje kratkih i jednostavnih tekstova kojim se neko predstavlja; popunjavanje formulara osnovnim ličnim podacima (prijava na kurs, pretplata na dečji časopis, nalepnica za prtljag, članska karta i slično).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Mein Name ist Petra Novak. Ich heiße Petra (Novak). Ich bin Petra (Novak). Wie heißt du? Wie heißen Sie? Wie heißt ihr? Wer ist das?</i> <i>Das ist Markus. Das ist meine Lehrerin, Frau Simin./Freut mich.</i> <i>Meine Eltern heißen Zorica und Drago. Woher kommst du? Woher kommt ihr? Woher kommen Sie?</i> <i>Ich komme aus Serbien.</i> <i>Ich wohne in Smederevo. Wo wohnst du?</i> <i>Wie ist deine Adresse/Telefonnummer?</i></p> <p>Prezent slabih glagola i najfrekventnijih jakih glagola (<i>schlafen, fahren, essen, lesen, geben, nehmen, sprechen</i>). Upotreba određenog, neodređenog, negacionog, prisvojnog člana u nominativu i akuzativu. Upotreba nultog člana. Upotreba upitnih zamenica i priloga (<i>wer, was; wo, wie, wann</i>). Upotreba pokazne zamenice <i>das</i>.</p>

		<p>Iskazna i upitna rečenica - položaj glagola/red reči. (Inter)kulturalni sadržaji: formalno i neformalno predstavljanje, imenovanje srodstva, ime i prezime, zemlje nemačkog govornog područja.</p>
<p>Razumevanje i davanje jednostavnih uputstava i naloga</p>	<p>- razume uputstva i naloge i reaguje na njih;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje naloga i uputstava i reagovanje na njih (komunikacija u učionici - uputstva i nalozi koje razmenjuju učesnici u nastavnom procesu, uputstva za igru i slično).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Komm her! Kommt an die Tafel! Setz dich! Setzt euch! Mach(t) das Buch auf/zu! Lies/Lest vor! Hör(t) zu! Sing(t) mit! Sprich/Sprecht nach! Hör/Hört zu! Steh(t) auf! Pass(t) auf! Gib dein Buch an Petra! Gebt mir eure Hausaufgaben! Kannst du mir dein Heft geben? Kann ich dein Heft bekommen?</i></p> <p>Imperativ - potvrdni i odrični oblici 2. lica jednine i množine. Upotreba negacione partikule <i>nicht</i>. Imperativ glagola sa naglašenim prefiksom (receptivno). Modalni glagoli u ljubazno formulisanim molbama, uputstvima i predlozima (receptivno). Red reči u rečenicama sa imperativom. (Inter)kulturalni sadržaji: poštovanje osnovnih normi učtivosti, pesme.</p>
<p>Iskazivanje pravila ponašanja</p>	<p>- razume jednostavna i pažljivo iskazana pravila ponašanja (sugestije, preporuke, zabrane) i reaguje na njih, uz vizuelnu podršku (znakovi, simboli i slično) i bez nje;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnih iskaza u vezi sa pravilima ponašanja.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Kann ich mich hier hinsetzen? Leider</i></p>

		<p><i>nicht, es ist besetzt. Hier darf man nicht sprechen. Du musst dein Handy ausschalten. Die Tiere darf man nicht füttern.</i></p> <p>Neodređena zamenica <i>man</i> u nominativu i akuzativu. Prezent modalnih glagoli u formulisanim molbama, uputstvima i predlozima (receptivno). Red reči u rečenicama sa imperativom. (Inter)kulturalni sadržaji: ponašanje na javnim mestima, značenje simbola.</p>
<p>Poziv i reagovanje na poziv za učešće u zajedničkoj aktivnosti</p>	<p>- razume poziv i reaguje na njega; - uputi poziv na zajedničku aktivnost;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kratkih jednostavnih poziva na zajedničku aktivnost i reagovanje na njih, usmeno ili pisano (poziv na rođendan, žurku, na igru, u bioskop...); upućivanje i prihvatanje/odbijanje poziva na zajedničku aktivnost, usmeno ili pisano, koristeći najjednostavnije izraze molbi, zahvalnosti, izvinjenja.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Spielen wir Fußball/Tischtennis/ Monopoly? Komm, wir spielen Schach! Wir spielen Basketball. Spielst du mit? Möchtest du zu meiner Party kommen? Komm zu mir! Gehen wir ins Kino? Ja, gerne./Leider kann ich nicht. Ich muss lernen./Nien, ich habe keine Lust.</i> Upotreba glagola kretanja sa akuzativom. Upotreba predloga (<i>an, in, auf</i>). (Inter)kulturalni sadržaji: prikladno prihvatanje i odbijanje poziva, rođendani, proslava rođendana, igre.</p>
<p>Iskazivanje molbe, zahteva i zahvalnosti</p>	<p>- razume kratke i jednostavne molbe i zahteve i reaguje na njih; - uputi kratke i jednostavne molbe i zahteve; - iskaže i prihvati zahvalnost na jednostavan način;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje jednostavnih iskaza kojima se traži pomoć, usluga ili obaveštenje; davanje jednostavnog, usmenog i pisanog odgovora na iskazanu</p>

		<p>molbu ili zahtev; izražavanje i prihvatanje zahvalnosti u usmenom i pisanom obliku.</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p> <p><i>Kann ich dir/Ihnen helfen?/Ich habe eine Bitte.</i> <i>Möchtest du eine Orange? Kannst du mir bitte eine Orange geben? Ich möchte eine Tasse Tee. Kannst du mir ein Stück Torte geben?Danke. Vielen Dank. Ich danke dir./Bitte. Nichts zu danken./Gern geschehen.</i></p> <p>Upotreba neodređenog člana u nominativu i akuzativu. Upotreba modalnih glagola u prezentu. (Inter)kulturalni sadržaji: pravila učtive komunikacije.</p>
<p style="text-align: center;">Čestitanje</p>	<p>- razume jednostavno iskazane čestitke i odgovara na njih; - uputi jednostavne čestitke;</p>	<p style="text-align: center;">Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kratkih i jednostavnih ustaljenih izraza kojima se čestita praznik, rođendan ili neki drugi značajan događaj; reagovanje na upućenu čestitku u usmenom i pisanom obliku; upućivanje kratkih prigodnih čestitki u usmenom i pisanom obliku.</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p> <p><i>Alles Gute zum Geburtstag! Liebe Lina, zum Geburtstag Viel Glück...</i> <i>Ich gratuiere dir/Ihnen zum Jubileum. Frohe Weihnachten/Ostern.</i></p> <p>Upotreba ličnih zamenica u nominativu, dativu i akuzativu. (Inter)kulturalni sadržaji: najznačajniji praznici i način obeležavanja/proslave.</p>
<p>Opisivanje živih bića, predmeta, mesta i pojava</p>	<p>- razume jednostavan opis živih bića, predmeta, mesta i pojava; - opiše živa bića, predmete i mesta i pojave jednostavnim jezičkim sredstvima;</p>	<p style="text-align: center;">Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih jednostavnih opisa živih bića, predmeta, mesta i pojava u kojima se pojavljuju informacije o spoljnom izgledu, pojavnim oblicima,</p>

		<p>dimenzijama i ostalim najjednostavnijim karakteristikama; davanje kratkih usmenih i pisanih opisa živih bića, predmeta, mesta i pojava.</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p> <p><i>Meine Schwester ist groß und schlank. Wie sind deine Augen? Blau oder grün Ihr Hund ist 2 Jahre alt, klein und schwarz. Er frisst gern Kekse. Das ist mein Zimmer. Es ist klein aber schön. Es gefällt mir sehr. Anna ist meine beste Freundin. Sie ist nett und freundlich. Sie hilft mir gern. Ich wohne in Bonn. Bonn ist eine schöne Stadt am Rhein.</i></p> <p>Upotreba prideva i priloga kao imenskog dela predikata uz glagol <i>sein</i>. Prisvojni determinativi u nominativu, dativu i akuzativu. Red reči u iskazanoj i upitnoj rečenici. Predlozi uz glagole mirovanja. (Inter)kulturni sadržaji: kultura stanovanja, odnos prema živoj i neživoj prirodi.</p>
<p>Opisivanje uobičajenih i trenutnih aktivnosti, planova i sposobnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - razume jednostavne iskaze o uobičajenim i trenutnim aktivnostima i sposobnostima i reaguje na njih; - opiše i planira uobičajene i trenutne aktivnosti kratkim jednostavnim jezičkim sredstvima; - opiše šta ume/ne ume da (u)radi; 	<p style="text-align: center;">Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje opisa u vezi sa uobičajenim i trenutnim aktivnostima, planovima i sposobnostima u porodičnoj i školskoj sredini; sastavljanje poruka i spiskova u vezi sa uobičajenim i trenutnim aktivnostima, planovima i sposobnostima.</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p> <p><i>Was machst du jetzt/heute Nachmittag? Ich mache meine Hausaufgaben. Ich wohne ganz oben im Haus/im fünften Stock. Hast du eine Wohnung oder ein Haus? Wann gehst du schlafen? Hast du freitags immer Deutsch. Ich gehe dreimal der Woche zum Training.</i></p>

		<p>Upotreba priloga za vreme i mesto (<i>donnerstags/da, dort, hier</i>).</p> <p>Red reči u iskaznoj, upitnoj i uzvičnoj rečenici.</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: radno vreme, razonoda, život porodice.</p>
Iskazivanje potreba, oseta i osećanja	<ul style="list-style-type: none"> - razume svakodnevne iskaze u vezi s neposrednim potrebama, osetima i osećanjima i reaguje na njih; - izrazi osnovne potrebe, osete i osećanja kratkim i jednostavnim jezičkim sredstvima; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa potrebama, osetima, osećanjima; saopštavanje potreba i oseta i predlaganje rešenja u vezi s njima; usmeno i pisano iskazivanje svojih osećanja i (empatično) reagovanje na tuđa.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Ich bin durstig. Ich habe Hunger. Mir ist kalt/heiß. Ich bin müde/tautrig/froh. Möchtest du schlafen? Etwas Wasser trinken? Möchtest du ein Käsebrod?</i></p> <p>Lične zamenice u nominativu, dativu i akuzativu.</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: mimika i gestikulacija; upotreba emotikona.</p>
Iskazivanje prostornih odnosa i veličina	<ul style="list-style-type: none"> - razume jednostavna obaveštenja o prostoru i orijentaciji u prostoru i reaguje na njih; - traži i pruži kratka i jednostavna obaveštenja o orijentaciji u prostoru; - opiše neposredni prostor u kojem se kreće; 	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih tekstova u kojima se na jednostavan način opisuju prostorni odnosi i orijentacija u prostoru; usmeno i pisano traženje i davanje informacija o snalaženju/orijentaciji u prostoru; usmeno i pisano opisivanje prostornih odnosa u privatnom i javnom prostoru (soba, stan, kuća, učionica, škola, muzej, bioskop).</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Wo ist dein Sportzeug? Wo liegt die Schweiz auf der Landkarte? Wo ist die Bank?</i></p> <p><i>Ich bin vor/neben/hinter der Garage. Meine Mutter ist auf dem Markt/im</i></p>

		<p><i>Supermarkt/bei ihrer Frisörin. Die Bäckerei ist neben der Schule. Meine Stadt ist in Nordserbien.</i> <i>Entschuldigung, wie kommen ich zum Theater? - Gehen Sie nur geradeaus, etwa 50 m.</i></p> <p>Upotreba dativa i akuzativa uz glagole mirovanja i kretanja u prostoru. Prilozi za mesto: <i>geradeaus, links, rechts.</i> (Inter)kulturalni sadržaji: javni prostor, kultura stanovanja.</p>
<p>Iskazivanje vremena (hronološkog i meteorološkog)</p>	<p>- razume jednostavna obaveštenja o hronološkom/meteorološkom vremenu i reaguje na njih; - traži i daje kratka i jednostavna obaveštenja o hronološkom/meteorološkom vremenu;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kratkih tekstova koji se odnose na tačno vreme, dan, mesec ili deo dana (razglas/plan vožnje na autobuskoj/železničkoj stanici, aerodromu; bioskopski program, dogovor za neku aktivnost) ili na meteorološko vreme (trenutne ili uobičajene vremenske prilike); usmeno i pisano traženje i davanje informacija o vremenu dešavanja neke aktivnosti ili meteorološkim prilikama.</p> <p>Sadržaji</p> <p><i>Wie spät ist es? Es ist Viertel nach neun. Es ist einundzwanzig Uhr fünfzehn. Wann beginnt die Schule? Am ersten September. Am Donnerstag. Um 8 Uhr. Wie ist das Wetter? Es regnet/scheit. Die Sonne scheint. Es ist kalt/warm/heiß.</i> Upotreba fraza za zvanično i nezvanično iskazivanje satnice. Upotreba predloga (am, um, nach, vor). Bezlični glagoli (receptivno). (Inter)kulturalni sadržaji: klima, razgovor o vremenu, geografske destinacije.</p>
<p>Izražavanje pripadanja/nepripadanja i posedovanja/neposedovanja</p>	<p>- razume jednostavne iskaze kojima se izražava pripadanje/nepripadanje, posedovanje/neposedovanje i reaguje na njih;</p>	<p>Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih tekstova s jednostavnim iskazima za izražavanje pripadanja/nepripadanja i</p>

	<p>- traži i da jednostavne iskaze kojima se izražava pripadanje/nepripadanje, posedovanje/neposedovanje;</p>	<p>posedovanja/neposedovanja i reagovanje na njih; usmeno i pisano, iskazivanje pripadanja/nepripadanja i posedovanja/neposedovanja.</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p> <p><i>Ist das deine Katze? Nein, das ist Marias Katze. Mein Hund ist nicht da. Das ist das Haus von meinen Eltern. Mimi ist die Katze von Barbara. Hast du einen Kugelschreiber? Ich brauche einen Regenschirm. - Hier ist mein Kugelschreiber.</i></p> <p>Upotreba prisvojnih članova. Izražavanje pripadnosti predlogom von + dativ. (Inter)kulturalni sadržaji: porodica i prijatelji, odnos prema životinjama, kućni ljubimci.</p>
<p style="text-align: center;">Izražavanje dopadanja/nedopadanja</p>	<p>- razume jednostavne iskaze za izražavanje dopadanja/nedopadanja, slaganja/neslaganja i reaguje na njih;</p> <p>- traži mišljenje i izražava dopadanje/nedopadanje jednostavnim jezičkim sredstvima;</p>	<p style="text-align: center;">Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p> <p>Slušanje i čitanje kraćih tekstova s jednostavnim iskazima za izražavanje dopadanja/nedopadanja i reagovanje na njih; usmeno i pisano iskazivanje slaganja/neslaganja, dopadanja/nedopadanja.</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p> <p><i>Ich mag Rockmusik. Ich liebe meine Familie und meine Freunde. Ich schwimme gern. Mein Lieblingssport ist Volleyball. Skifahren finde ich doof. Wie findest du die neue Mathelehrerin? Ich finde sie nett.</i></p> <p>Prezent modalnog glagola <i>mögen</i>. Složenice - rod i građenje: (receptivno). Glagol <i>finden</i> za izražavanje dopadanja/nedopadanja. (Inter)kulturalni sadržaji: umetnost (književnost za mlade, strip, film, muzika...), hrana, sport.</p>
<p>Izražavanje količine i brojeva</p>	<p>- razume jednostavne izraze koji se odnose na količinu (broj osoba, životinja i predmeta količina</p>	<p style="text-align: center;">Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama</p>

	<p>prilikom kupovine i sl.) i reaguje na njih;</p> <ul style="list-style-type: none"> - traži i pruži osnovne informacije u vezi sa količinama i brojevima; - izrazi prisustvo i odsustvo nekoga ili nečega; 	<p>Slušanje i čitanje jednostavnih iskaza koje sadrže informacije u vezi sa količinom i brojevima (novčani iznos, uzrast, vreme, broj telefona i slično); usmeno i pisano korišćenje jednostavnih iskaza sa brojevima do 100.</p> <p style="text-align: center;">Sadržaji</p> <p><i>Wie viele Menschen stehen da? Wieviel Butter brauchst du für den Kuchen? 200 Gramm.</i></p> <p><i>Gibt es etwas Butter im Kühlschrank? Nein, wir brauchen Butter.</i></p> <p><i>Ich kaufe vier Flaschen Öl, eine Packung Salz, einen Becher Joghurt, zwei Schachteln Pralinen.</i></p> <p><i>Was kostet das? Das macht 15,50 Euro.</i></p> <p><i>Meine Einkaufsliste: zwei Kilo Äpfel, drei Liter Milch, ein Pfund Kaffee.</i></p> <p>Upotreba jezičkih sredstava kvantifikacije. Upotreba leksike kojom se imenuje ambalaža. Iskazivanje količine i cene. Brojevi do 100.</p> <p>(Inter)kulturalni sadržaji: društveno okruženje, putovanja.</p>
--	--	---

Način ostvarivanja programa: Komunikativna nastava **jezik** smatra sredstvom komunikacije. Stoga je i program usmeren ka ishodima koji ukazuju na to šta je učenik u komunikaciji u stanju da razume i produkuje. Tabela prikaz nastavnika postepeno vodi od komunikativne funkcije kao oblasti, preko aktivnosti koje u nastavi osposobljavaju učenika da komunicira i koristi jezik u svakodnevnom životu, u privatnom, javnom ili obrazovnom domenu. Primena ovog pristupa u nastavi stranih jezika zasniva se na nastojanjima da se dosledno sprovode i primenjuju sledeći stavovi:

- ciljni jezik upotrebljava se u učionici u dobro osmišljenim kontekstima od interesa za učenike, u prijatnoj i opuštenoj atmosferi;
- govor nastavnika prilagođen je uzrastu i znanjima učenika; nastavnik mora biti siguran da je shvaćeno značenje poruke uključujući njene kulturološke, vaspitne i socijalizirajuće elemente;
- bitno je značenje jezičke poruke; znanja učenika mere se jasno određenim **relativnim** kriterijumima tačnosti i zato uzor nije izvorni govornik;
- sa ciljem da unapredi kvalitet i obim jezičkog materijala, nastava se zasniva i na socijalnoj interakciji;
- rad u učionici i van nje sprovodi se putem grupnog ili individualnog rešavanja problema, potragom za informacijama iz različitih izvora (internet, dečiji časopisi, prospekti i audio materijal) kao i rešavanjem manje ili više složenih zadataka u realnim i virtuelnim uslovima sa jasno određenim kontekstom, postupkom i ciljem;

Naziv predmeta	CRTANJE, SLIKANJE I VAJANJE
Cilj	Cilj vaspitno-obrazovnog rada ovog izbornog predmeta jeste da dodatno podstiče razvoj i praktičnih i teorijskih znanja učenika koja su važna za njihovo slobodno, spontano i kreativno kombinovanje likovnih elemenata u oblasti: crtanja, slikanja, vajanja, grafike, primenjenih umetnosti i vizuelnih komunikacija, a u cilju razvoja njihovog kreativnog mišljenja.
Razred	peti
Godišnji fond časova	36 časova

OBLAST / TEMA	ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da:	SADRŽAJI
CRTANJE (12)	<p>Ova izborna nastava :</p> <p>omogućava i podstiče razvoj učenikovog spontanog i kreativnog mišljenja u oblastima likovne kulture;</p> <p>omogućava i podstiče učenike na savladavanje tehnoloških postupaka likovnog rada u okviru određenih sredstava i medijuma;</p> <p>motivise učenike na upoznavanje osnovnih elemenata i zakonomernosti likovnog jezika;</p> <p>razvija sposobnosti i veće osetljivosti učenika za opažanje kvaliteta svih likovnih elemenata: linija, oblika, boja;</p> <p>stvara uslove da učenici na časovima u procesu realizacije sadržaja koriste različite tehnike i sredstva i da kreativnim izražavanjem bolje upoznaju njihova vizuelna i likovna svojstva;</p> <p>razvija sposobnosti učenika za vizuelno pamćenje, za povezivanje opaženih informacija kao osnove uvođenja u kreativno vizuelno</p>	<p>Vrste i svojstva linije (2)</p> <p>Stvaranje različitih vrednosti linija.</p> <p>Crtanje, crtački materijali, meke olovke, krede, pero, trska, razni crtački materijali.</p> <p>Linija kao sredstvo za stvaranje različitih kvaliteta površina (2)</p> <p>Percepcija, stvaranje različitih vrednosti kvaliteta površina.</p> <p>Crtanje, crtački materijali, meke olovke, krede, pero, trska, razni crtački materijali.</p> <p>Estetsko procenjivanje (1)</p> <p>Odnosi veličina (2)</p> <p>Percepcija, opažanje ritma linija, boja, oblika.</p> <p>Crtanje, crtački materijali, meke olovke, krede, pero, trska, razni crtački materijali.</p> <p>Lepo pisanje sa kaligrafijom (2)</p> <p>Percepcija, opažanje ritma linija, boja, oblika.</p> <p>Crtanje, crtački materijali, obične olovke sa oznakom "B" pljosnato zaoštrene olovke, metalno pero, tuš i pero i penkalo, razni crtački materijali.</p>

	<p>mišljenje;</p> <p>razvija veću osetljivost za likovne i vizuelne vrednosti koje se stiču u nastavi, a primenjuju u radu i životu;</p> <p>razvija motoričke sposobnosti učenika i navike za lepo pisanje;</p>	<p>Komponovanje više ritmičkih celina u prostoru (2)</p> <p>Percepcija, opažanje ritma linija, boja, oblika.</p> <p>Crtanje, slikanje i vajanje.</p> <p>Estetsko procenjivanje (1)</p>
<p>SLIKANJE (12)</p>	<p>kontinuirano podstiče i prati interesovanja za posećivanjem muzeja, izložbi i jača potrebe kod učenika za čuvanje kulturnih dobara i estetskog izgleda sredine u kojoj učenici žive i rade;</p> <p>stvara uslove da se upoznavanjem likovnih umetnosti bolje razumeju prirodne zakonitosti i društvene pojave;</p> <p>omogući razumevanje pozitivnog emocionalnog stava prema vrednostima izraženim u delima različitih područja umetnosti;</p> <p>razvija sposobnosti za prepoznavanje osnovnih svojstava tradicionalne, moderne i savremene umetnosti.</p>	<p>Svojstva slikarskih materijala i podloga (2)</p> <p>Percepcija.</p> <p>Slikanje i crtanje raznim slikarskim i crtačkim materijalima.</p> <p>Ritmičko komponovanje boja i oblika (2)</p> <p>Percepcija, opažanje ritma linija, boja, oblika.</p> <p>Slikanje, crtanje i vajanje, odgovarajuća sredstva i materijali.</p> <p>Korišćenje raznih materijala za komponovanje (2)</p> <p>Percepcija.</p> <p>Slikanje, crtanje i kolaž; odgovarajuća sredstva i materijali.</p> <p>Vizuelno sporazumevanje (2)</p> <p>Percepcija linija, boja i oblika.</p> <p>Slikanje, crtanje i vajanje; odgovarajuća sredstva i materijali.</p> <p>Vremenski i prostorni nizovi (crtani film, strip) (2+1)</p> <p>Apercepcija, percepcija - asocijacije u nizu pokretne slike; boje, mrlje, crteži, oblici.</p> <p>Slikanje, crtanje i vajanje; odgovarajuća sredstva i materijali.</p> <p>Slikanje, estetsko procenjivanje (1)</p>

VAJANJE (12)		<p>Vajanje, vrste vajarskog materijala (4)</p> <p>Percepcija i apercepcija, stvaranje različitih vrednosti forme (konveksno, konkavno; otvoreno, zatvoreno) i čvrsti materijali.</p> <p>Vajanje, glina, gips i ostala odgovarajuća sredstva i čvrsti materijali.</p> <p>Vezivanje trodimenzionalnih oblika u prostoru (2)</p> <p>Percepcija i apercepcija.</p> <p>Vajanje, glina, keramička glina i ostala odgovarajuća sredstva i materijali.</p> <p>Slobodno komponovanje (2)</p> <p>Percepcija i apercepcija.</p> <p>Vajanje, glina, keramička glina, gips i ostala odgovarajuća sredstva i materijali.</p> <p>Oblikovanje upotrebnih predmeta (sitna plastika, nakit) (2+1)</p> <p>Apercepcija, percepcija.</p> <p>Vajanje, glina, keramička glina, plastelin, gips i ostala odgovarajuća sredstva i materijali.</p> <p>Vajanje, estetska analiza (1)</p>
---------------------	--	---

Način ostvarivanja programa: Sadržaje programa likovne kulture treba ostvariti:

1. primanjem (učenjem), tako što će učenicima biti omogućeno da stiču znanja iz oblasti likovne kulture, savladavaju tehnološke postupke likovnog rada u okviru određenih sredstava i medijuma i da upoznaju zakonitosti i elemente likovnog jezika;
2. davanjem (stvaranjem) putem podsticanja učenika da se izražavaju u okviru likovnih aktivnosti i ostvaruju rezultate (uvek na višem nivou kultivisanja i jačanja likovne osetljivosti).

Naziv predmeta	ČUVARI PRIRODE
Cilj	<p>Cilj nastave izbornog predmeta čuvari prirode jeste razvijanje funkcionalne pismenosti iz oblasti zaštite životne sredine, usvajanje i primena koncepta održivog razvoja i ostvarivanje obrazovanja o kvalitetu života.</p>
Razred	peti

Godišnji fond časova		36 časova
OBLAST / TEMA	ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da:	SADRŽAJI
POLOŽAJ I ULOGA ČOVEKA U PRIRODI	<p>razvijaju obrazovanje za zaštitu životne sredine;</p> <p>razvijaju vrednosti, stavove, veštine i ponašanje u skladu sa održivim razvojem;</p> <p>razvijaju zdrav odnos prema sebi i drugima;</p> <p>umeju da na osnovu stečenih znanja izaberu kvalitetne i zdrave stilove života;</p> <p>primenjuju racionalno korišćenje prirodnih resursa;</p>	<p>Osnovni pojmovi iz oblasti životne sredine.</p> <p>Uticaji čoveka na životnu sredinu.</p> <p>Koncept održivog razvoja.</p> <p>Prirodna ravnoteža.</p> <p>Sprovođenje akcija u zaštiti i očuvanju životne sredine (mali projekti).</p> <p>Vođenje sopstvene ekonomije i ekonomije prirode (mali projekti).</p> <p>Kvalitetan i zdrav stil života (mali projekti).</p>
PRIRODNA BOGATSTVA (RESURSI) I ODRŽIVO KORIŠĆENJE	<p>prepoznaju izvore zagađivanja i uočavaju posledice;</p> <p>stiču sposobnost za uočavanje, formulisanje, analiziranje i rešavanje problema;</p> <p>razvijaju radoznalost, aktivno učestvovanje i odgovornost;</p>	<p>Prirodni resursi (bogatstva) - definicija podela i značaj.</p> <p>Obnovljivi i neobnovljivi prirodni resursi.</p> <p>Živa bića kao prirodni resurs.</p> <p>Održivo korišćenje resursa.</p>
IZVORI I POSLEDICE ZAGAĐIVANJA ŽIVOTNE SREDINE	<p>poseduju razvijenu svest o ličnom angažovanju u zaštiti i očuvanju životne sredine, prirode i biodiverziteta.</p>	<p>Pojam, izvori i vrste zagađivanja.</p> <p>Globalne promene i globalne posledice.</p> <p>Globalno zagrevanje i posledice.</p> <p>Ozonske rupe i posledice.</p> <p>Smanjenje zagađenja od otpada. Reciklaža.</p>
BIODIVERZITET - BIOLOŠKA RAZNOVRSNOST		<p>Definicija i pojam biodiverziteta.</p> <p>Ugrožavanje biodiverziteta.</p>

	da razvija kritičko mišljenje.	izražajnih elemenata, kao i kompoziciju koju su slušali, a na osnovu karakterističnog odlomka. Osposobljavati učenike da uoče vrednosti i ulogu muzike u svakodnevnom životu.
STVARANJE MUZIKE		Ritmičkim i zvučnim efektima kreiranje pratnje za pesme, stihova, koristeći pri tom različite izvore zvuka. Kreiranje pokreta uz muziku koju pevaju ili slušaju učenici. Smišljanje muzičkih pitanja i odgovora, ritmička dopunjalka, melodijska dopunjalka sa potpisanim tekstom, sastavljanje melodije od ponuđenih dvotaktnih motiva. Improvizacija melodije na zadani tekst. Improvizacija dijaloga na instrumentima Orfovog instrumentarija.

Način ostvarivanja programa: U programu izbornog predmeta istaknuto mesto ima slušanje muzičkih dela i aktivno muziciranje (pevanje i sviranje). Osnove muzičke pismenosti i muzičko-teoretski pojmovi u ovakvom pristupu planirani su u funkciji boljeg razumevanja muzike i muzičkog dela. Osnovni princip u ostvarivanju ciljeva i zadataka treba da bude aktivno učešće učenika na času. Pri tome treba obuhvatiti sva područja predviđena za taj razred i kombinovati razne metode u nastavi. Čas posvećen samo jednom području i izvođen samo jednom metodom ne može biti ni koristan ni zanimljiv za učenike, što vodi ka osiromašivanju sadržaja i smisla predmeta. Nastava izbornog predmeta ostvaruje se kroz: pevanje, sviranje i osnove muzičke pismenosti; slušanje muzike; dečje muzičko stvaralaštvo.

MATERNJI JEZICI SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

MADARSKI JEZIK SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

A tantárgy neve	MAGYAR NYELV - anyanyelvápolás	
Cél	A magyar nyelv oktatásának és tanulásának célja, hogy a tanuló ápolja vagy idegen nyelvként tanulja a Magyar nyelvet, helyesen használja a különböző kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban. Ismerje meg, értékelje és becsülje a magyar nemzeti értékeket és hagyományokat, elfogadja a különböző kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt, fejlessze a kulcskompetenciákat.	
Osztály	ötödik	
Évi óraszám	72 óra	
KIMENET A tanév végére a tanuló:	RÉSZTERÜLET/ TÉMA	TARTALOM
-felismeri az irodalmi mű jellemző vonásait	IRODALOMISMERETEK	Irodalmi alapfogalmak A szöveg formája: vers, próza

<p>-megismeri egyes magyar irodalmi szövegek szerb, ill. délszláv műfordításait és néhány délszláv alkotó művének magyar fordítását</p> <p>-megismeri néhány Magyar író életrajzát</p> <p>-felismeri és megkülönbözteti a prózai és verses formákat</p> <p>-megérti az irodalmi mű témáját, felismeri szereplőit, összefoglalja, reprodukálja a cselekményt</p> <p>-megkülönbözteti a népköltészetet a műköltészettől, aszépirodalmi szöveget a nem szépirodalmi szövegektől</p> <p>-felismeri az epikai, drámai és lírai szövegek beszélőjét</p> <p>-meg tudja állapítani a cselekmény helyét és idejét</p> <p>-felismeri a költői jelzõt, megszemélyesítést, hasonlatot</p> <p>-képes a következő szépirodalmi szövegelemek meghatározására és példák aló illusztrálására: téma, cselekmény helye és ideje, főszereplő, mellékszereplő stb.</p> <p>-ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: monda, mese, tájleíró költemény, elbeszélés, regény, level, mesejáték</p> <p>-megnevezi és a gyakorlatban is alkalmazza a leírás formáit: személyleírás, tárgyleírás, tájleírás</p> <p>-felismeri és értelmezi az egyszerű szövegek konfliktushelyzeteit, a hősök jellemvonásait, s velük kapcsolatban megállapít, véleményt formál</p> <p>-képes vázlat készítésére, és a vázlat alapján beszélni a szövegről</p> <p>-nyelvtudásának szintje alapján eljut a rövidebb és/vagy hosszabb szövegek megértéséig</p> <p>-a szépirodalmi művek tudatos, igényes olvasója</p> <p>-képes esztétikai élmény átélésére</p> <p>-tiszteli a nemzeti irodalom és kultúra hagyományait</p> <p>-különböző beszédhelyzetekben nyelvtudásának megfelelően képes egyszerű és/vagy összetettebb/bonyolult információkat kérni és adni</p> <p>-képes megérteni az alapvető információkat, amelyek a mindennapi kommunikációs helyzetekben hangzanak el</p> <p>-nyelvtudásának megfelelően képes a szituatív kódváltás alkalmazására</p> <p>-használja a megfelelő udvariassági formákat</p>		<p>Műnemek: líra, epika és dráma</p> <p>LÍRA</p> <p>Feldolgozásra szánt szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tamkó Sirató Károly: Tengerecki Pál 2. Fehér Ferenc: Őszi vers és ősversek a magyar irodalomban 3. Petőfi Sándor: Szülőföldemen és/vagy valamelyik szerelmes verse 4. Petőfi Sándor: Arany Lacinak 5. Kosztolányi Dezső: A játék 6. Kosztolányi Dezső: A doktor bácsi 7. József Attila: Betlehemi királyok (zenei feldolgozás is) 8. Tandori Dezső egy verse <p>Kiegészítő, választható szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ady Endre: Balzsam tündér postája 2. Domonkos István: Tessék engem megdicsérni, Béci 3. Tolnai Ottó: Puccs 4. Varró Dániel: Miért üres a postaláda mostanába? <p>Irodalmi alapfogalmak</p> <p>A költő és a lírai én. Lírai műfajok. A lírai formanyelv jellemzői: képiség, ritmus, szerkezet. Rím. Stíluszeszközök: hasonlat, megszemélyesítés, költői jelző.</p> <p>EPIKA</p> <p>Feldolgozásra szánt szövegek – kötelező szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Egy kortárs Magyar szöveg feldolgozása pl. Tóth Krisztina novellája vagy tárcája, darvasi László Trapiti, avagy a nagy tökfőzelékháború (részlet), Berg Judit egy meséje stb. 2. Egy világirodalmi szövegrészlet feldolgozása magyar nyelven pl. Exupéry: A kis herceg, J.K. Rowling: Harry Potter és a bölcsek köve, Pamela Lyndon Travels: A csudálatos Mary stb. 3. Egy kortárs vajdasági magyar novella feldolgozása 4. Tamási Áron: Vándormadár lennék 5. Janikovszky Éva: Kire ütött ez a gyerek? (részlet) 6. Egyszer volt Budán kutyavásár 7. Mátyás és a bolond (Mátyás-mesék a Vajdaságban, délszláv vonatkozások) 8. Márkus szekrénye 9. A kis fánkocská (láncmese) 10. Nagy Lajos: A macska (részlet) 11. A csodaszarvas (monda) 12. Mikszáth Kálmán: A bádi csoda vagy Bede Anna tartozása (részlet) – anyanyelvápolói szinten 13. Gárdonyi Géza: Egri csillagok (részlet) – anyanyelvápolói szinten 14. Lázár Ervin: A hétfejű Tündér vagy A kisfiú meg az oroszlánok (részlet) 15. Néhány magyar ró életrajzának és délszláv kapcsolatainak feldolgozása: Petőfi Sándor, Kosztolányi Dezső, József Attila stb. <p>Kiegészítő, választható szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Érdekességek a tűzhányókról 2. A rózsákról 3. Néhány szó Erdélyről 4. Minecraft
--	--	--

<p>-megértia hangzó,multimédiás anyagok lényegeés információit</p> <p>-részt vesz szerepjátékokban</p> <p>-tudatosul benne, hogy a magyar nyelv aglutináló nyelv</p> <p>-képes alapszintű kontrasztív gondolkodásra, összevetésre</p> <p>-felismeri és megnevezi a mondatfajtákat a beszélő szándéka szerint</p> <p>-felismeri és megnevezi az alapszófajokat (ige, főnév, melléknév, személyes, birtokos, kérdő és mutató névmás)</p> <p>-ismeri és alkalmazza az igeidőket és igemódokat</p> <p>-ismeri és alkalmazza az alanyi és tárgyas ragozást</p> <p>-ismeri és alkalmazza a melléknevek fokozását</p> <p>-felismeri és gyakorlatban alkalmazza a fő mondatrészeket, tárgyat, hely-, idő-, mód-, eszköz- és társhatározót, minőség-, mennyiség- és birtokos jelzőt</p> <p>-meglülönbözteti az egyszerű és összetett szavakat</p> <p>-képes az elsajátított nyelvi modellek alkalmazására</p> <p>-képes többszöri olvasás után megérteni egyszerű és/vagy összetettebb szövegeket</p> <p>-tud rövidebb és/vagy hosszabb szövegeket hangosan olvasni és reprodukálni, ügyelve a helyes artikulációra, hangsúlyra, hanglejtésre, valamint mondatformálásra</p> <p>-képek, kérdések, vázlat és kulcsszavak alapján képes összefoglalni a szöveg lényeges információit</p> <p>-képes megfogalmazni a szöveghez kapcsolódó egyéni élményeket</p> <p>-képes a nem lineáris szövegek befogadására</p> <p>-megismeri a vajdasági magyar gyermeksjajtót</p> <p>-ismeri és alkalmazza a helyesírási alapelveket</p> <p>-képes rövid szövegek másolására</p>		<p>5.Mátyás király</p> <p>6. Az udvari bolond</p> <p>7. A farsangi fánk története</p> <p>8. A macska mint szakács</p> <p>9. A macskákról</p> <p>10. A betlehemezés</p> <p>11. Régi falusi lakadalmas szokások</p> <p>12. A Nagy Könyv</p> <p>13. Karinthy Frigyes: Fejtörő</p> <p>Irodalmi alapfogalmak</p> <p>Szerző és elbeszélő. Epikai műfajok. Az elbeszélés mód sajátosságai: eyes szám harmadik személyű és egyes szám első személyű elbeszélés, jellemzés, párbeszéd. Leírások (táj-, epikai művek szerkezeti egységei. A szereplők jellemzésének eszközei:beszéd, tettek, külső tulajdonságok, életfelfogás. Néhány Magyar vers és/vagy szöveg megtanulása fejből. Projektmunka:</p> <p>-faliújság, poszter készítése</p> <p>-magyar és szerb műfordítások elemzése, összevetése az eredeti szöveggel</p> <p>-évszak- és ősz-versek a Magyar irodalomban</p> <p>-játékműtípusokat középpontba állító szövegek a Magyar és a délszláv irodalomban</p> <p>DRÁMA ÉS FILM</p> <p>Népszokásokkal kapcsolatos dramatikus játékok</p> <p><i>Lúdas Matyi, Vuk, Mindenki, A légy c. animációs film, Abigél (részlet) stb.</i></p>
	<p>KOMUNIKÁCIÓ</p>	<p>Egyirányú és kétirányú kommunikáció.</p> <p>Témakörök:</p> <p>család, iskola, környezet és lakóhely, szabadidőtevékenységek, bolt, kórház, vásárlás, tudomány és technika (Magyar tudósok és találmányok) stb.</p> <p>A hallásértés kialakítása és fejlesztése.</p> <p>Udvariassági formák: köszönés, bemutatkozás, bemutatás, elköszönés, megköszönés, bocsánatkérés, telefonálás, útbaigazítás, értesítés, meghívó, születésnap gratuláció, jókívánság kifejezése stb.</p> <p>Részvétel roved interakciókban, abszéd szándékok nonverbális elemekkel támogatott kifejezése.</p> <p>Kommunikáció begyakorolt beszéd fordulatokkal.</p> <p>A diákok anyanyelve hatására előállt interferencia, jelenségek javítására irányuló képességek fejlesztése.</p> <p>A hangzó és multimédiás anyagokban bizonyos információk lokalizálása.</p> <p>Szerepjátékok.</p>

<p>- képes rövid szövegek alkotására (képeslap, meghívó, SMS, stb.) - ismeri és alkalmazza az elválasztás szabályait - képes 10-12 mondatos és/vagy hosszabb fogalmazás írására - hangalak és jelentés alapján felismeri a rokonértelmű, többjelentésű, ellentétes jelentésű szavakat - felismeri a közmondásokat, szólásokat, jeles ünnepeket - szókincsét kb. 250-300 további új lexikai egységgel gazdagítja</p>	<p style="text-align: center;">NYELVI ISMERETEK</p>	<p>Mondatfajták és kifejezőeszközök, helyes használatuk. Alany, állítmány, tárgy, hely-, idő-, mód-, eszköz- és társhatározó, minőség-, mennyiség- és birtokos jelző (csak alapszinten) Az irányharmasság: a hol?, hová?, honnan? kérdésre válaszoló helyhatározóragok, névutók, -kor időhatározórag. Ige. Igeragozás. Igeidők. Igemódok. Igekötők. Főnév, tulajdonnév, köznév, a főnév többes száma, a főnév tárgyessége. Melléknév. A melléknév fokozása. Személyes, birtokos, kérdő és mutató névmás (csak a legegyszerűbb alapesetek). A szavak szerkezete (egyszerű, összetett).</p>
	<p style="text-align: center;">OLVASÁS ÉS SZÖVEGÉRTÉS</p>	<p>Tanári minta alapján a szavak, szó szerkezetek, mondatok helyes felolvasása a szupraszegmentális jegyek (ritmus, hangsúly, hanglejtés) helyes felhasználásával. Szövegek hallgatása és megértése, a tanult témák keretében. Az ismert szavak néma olvasása és megértése. Az új szövegben az ismeretlen elemek azonosítása, jelentésük tisztázása. Szövegfeldolgozó feladatok megoldása. Nem lineáris szövegek feldolgozása (pl. állatkerti belépőjegyek, menetrendek, képregények, nyelvtani táblázatok, gondolattérképek, pókhálóábrák, diagramok, grafikonok stb.) Egy-egy cikk feldolgozása a vajdasági magyar gyermekszajtóból (Mézeskalács, Jó Pajtás)</p>
	<p style="text-align: center;">HELYESÍRÁS</p>	<p>Írott, nyomtatott minta alapján szavak, szókapcsolatok, később mondatok másolása. Rövid szavak leírása tollbamondás alapján. Rövid szavak, mondatok leírása emlékezetből (pl. képekhez kapcsolva). Rövid szövegek másolása. Mintaszöveg alapján egyszerű, rövid szövegek: pl. képeslap, meghívó, SMS írása. Helyesírási alapelvek. Az elválasztás szabályai. A tulajdonnevek helyesírása. Magán- és mássalhangzók időtartama. J- hang kétféle jelölése. A múlt idő jele és a tárgyrag írása.</p>
	<p style="text-align: center;">SZÓKÉSZLET</p>	<p>Szóalkotás. Rokon értelmű, többjelentésű, ellentétes jelentésű, szavak a választott szövegben. Állandósult szókapcsolatok. Jeles ünnepek. Megismerkedés az életkornak megfelelő szinten a magyar kultúra alapvető műveltségelemeivel (híres emberek, helyek, szokások, ünnepek stb.)</p>

A program megvalósításának módja: A tanuló tevékenysége: Olvasásfejlesztés, szövegértés, irdalomelméleti fogalmak elsajátítása, szövegalkotás, szókincsbővítés, vers- és szövegtanulás, elbeszélés, a kommunikációs készségek fejlesztése, film- és színművészet, házi feladatok, írásbeli dolgozatok

PROGRAM NASTAVE I UČENJA ZA ŠESTI RAZRED OSNOVNOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA

OBAVEZNI NASTAVNI PREDMETI

Naziv predmeta SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST		
SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST		
Cilj Cilj nastave srpskog jezika jeste da učenici ovladaju osnovnim zakonitostima srpskog književnog jezika na kojem će se usmeno i pismeno pravilno izražavati, da upoznaju, dožive i osposobe se da tumače odabrana književna dela, pozorišna, filmska i druga umetnička ostvarenja iz srpske i svetske baštine.		
Razred šesti		
Godišnji fond časova 144 časa		
ISHODI	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Po završenoj oblasti/temi učenik će biti u stanju da:		
<ul style="list-style-type: none"> - poveže književne termine i pojmove obrađivane u prethodnim razredima sa novim delima koja čita; – čita sa razumevanjem; parafrazira pročitano i opisuje svoj doživljaj različitih vrsta književnih dela i naučno-popularnih tekstova; – odredi pod književnog dela i književnu vrstu; – pravi razliku između dela lirskog, epskog i dramskog karaktera; – razlikuje autorsku pripovetku od romana; – analizira strukturu lirске 	KNJIŽEVNOST	<p>LIRIKA</p> <p>Lektira</p> <ul style="list-style-type: none"> -Odredne lirske narodne pesme (izbor) -Kura Jakšić: Veče -Jovan Dučić: Selo -Miroslav Antić: Plava zvezda -Beako Petrović: <i>Ramar</i>/ Aleksa Šantić: <i>O, klasje moje</i> -Desanka Maksimović: <i>Gračanica</i> / Vojislav Ilić: Sveti Sava -Stevan Raičković: <i>Hvala suncu, zemlji, travi</i> -Milovan Danojlić: <i>Ovaj dečak zove se Pepo Krsta</i>

pesme (strofa, stih, rima);

– uočava osnovne elemente strukture književnoumetničkog dela: tema, motiv; radnja, vreme i mesto radnje;

– razlikuje zaplet i rasplet kao etape dramske radnje;

– razlikuje pojam pesnika i pojam lirskog subjekta; pojam pripovedača u odnosu na pisca;

– razlikuje oblike kazivanja;

– uviđa zvučne, vizuelne, taktilne, olfaktorne elemente pesničke slike;

– odredi stilske figure i razume njihovu ulogu u književnoumetničkom tekstu;

– analizira uzročno-posledične odnose u tekstu i vrednuje istaknute ideje koje tekst nudi;

– analizira postupke likova u književnoumetničkom delu, služeći se argumentima iz teksta;

– uočava humor u književnom delu;

– razlikuje humoristički i ditirambski ton od elegičnog tona;

– ilustruje verovanja, običaje, način života i događaje u prošlosti opisane u književnim delima;

– uvažava nacionalne vrednosti i neguje kulturnoistorijsku baštinu;

-Sergej Jesenjin: *Pesma o keruši*

Književni termini i pojmovi

Vrsta strofe prema broju stihova u lirskoj pesmi: distih, tercet, vrsta stiha, po broju slogova (lirski i epski desetarac).

Odlike lirske poezije: naglasak reči i ritam; rima – parna, ukrštena, obgraena; uloga rime u oblikovanju stiha.

Stilske figure: contrast, hiperbola.

Vrste autorske i narodne lirske pesme: socijalne pesme, ditiramb, elegija; obredne pesme (koledarske, kraljičke, dodolske, božične).

EPIKA

Lektira

-Narodna pesma: Smrt majke Jugovića

-Narodna pesma: Marko Kraljević ukida svadbarinu

-Petar Kočić: Jablan

-Isidora Sekulić: Bure (odlomak)/ Branko Topić: Čudesna sprava

-Ivo Andrić: Aska i vuk

-Anton Pavlovič Čehov: *Vanjka*/Italo Kalvino: *Šuma na auto-putu* (iz zbirke priča *Markovaldo ili godišnja doba u gradu*)

-Svetlana Velmar Janković: *Siroto ždrebe* (iz Knjige za Marka)

Književne termini i pojmovi

Osnovna tema i ključni motivi.

Oblici kazivanja: naracija (hronološko pripovedanje), opisivanje, dijalog, monolog. Fabula/radnja, redosled događanja .

Vrste epskih dela: pripovetka, roman.

Kulturno-istorijsko predanje (npr. Smrt Marka Kraljevića)

DRAMA

Lektira

-Kosta Trifković: *Izbiračica* (odlomak)

-Miodrag Stanisavljević: I mi trku za konja

- preporučiti književno delo uz kratko obrazloženje;
- uporediti književno i filmsko delo, pozorišnu predstavu i dramski tekst;
- poveže gramatičke pojmove obrađene u prethodnim razredima sa novim nastavnim sadržajima;
- prepozna delove reči u vezi sa njihovim građenjem;
- razlikuje glasove srpskog jezika po zvučnosti i mestu izgovora;
- razlikuje vrste glasovnih promena u jednostavnim primerima i primenjuje književnojezičku normu;
- odredi vrste i podvrste zamenica, kao i njihov oblik;
- prepoznaje glagolska vremena i upotrebljava ih u skladu sa normom;
- razlikuje rečenice po komunikativnoj funkciji;
- dosledno primenjuje pravopisnu normu;
- koristi pravopis (školsko izdanje); razlikuje dugi i kratki akcent u izgovorenoj peči;
- upotrebljava različite oblike usmenog i pismenog izražavanja: prepričavanje različitih tipova tekstova, bez sažimanja i sažimanjem, pričanje o događajima i doživljajima i opisivanje;

imamo (odlomak)

-Branislav Nušić: *Analfabeta* (odlomak)

Književni termini i pojmovi

Dramske vrste: komedija – osnovne odlike. Monolog i dijalog u drami. Didakskalija, replica. Etape dramske radnje (zaplet i rasplet)

NAUČNOPOPULARNI I INFORMATIVNI TEKSTOVI

(birati 2 dela)

-Vuk Karadžić: Život i običaji naroda srpskoga: *Božić* (odlomak);

Đurđevdan (odlomak); *Dobole, prporuše i čaroice* (odlomci)

-Vladimir Hulpah: *Legende o evropskim gradovima* (izbor)

-Nikola Tesla: *Moji izumi* (poglavlje po izboru)

-Žan-Bernaj Pij, Serž Blok, An Vlanšar: *Enciklopedija loših đaka, buntovnika i ostalih genijalaca* (izbor)

-Grozdana Olujić: *Bili su deca kao i mi* (избор)

DOMAĆA LEKTIRA

-Epske narodne pesme o Kosovskom boju (izbor)

-Epske narodne pesme o Marku Kraljevića (izbor)

-Branislav Nušić: Autobiografija

-Anđela Naneti: *Moj deka je bio trešnja*

-Vesna Aleksić: *Kaljavi konj* (Priča o boginji Ladi – Zvezdana voda; Priča o bogu Svarogu – Nebeski kovač i Priča o bogu Striboru – Sečensko svetlo)

-Branko Ćopić: *Orlovi rano lete*

-Ferenc Molnar: *Dečaci Pavlove ulice*

Dopunski izbor

lektire (birati 3
dela)

-Dobrica Erić: *Mesečevi miljenici* (pesme o svicima) (izbor)

-branslav Petrović: izbor iz antologija pesama za decu (Morava, Vlašići, Dunav, Građenje)

<ul style="list-style-type: none"> – razlikuje i gradi augmentative i deminutive; – sastavlja obaveštenje, vest i kratak izveštaj; – razume osnovna značenja književnog i neumetničkog teksta; – pronalazi, povezuje i tumači eksplicitno i implicitno sadržane informacije u kraćem, jednostavnijem književnom i neumetničkom tekstu; – dramatizuje odlomak odabranog književnoumetničkog teksta; – govori jasno, poštujući standardnojezičku normu; – izražajno čita obrađene književne tekstove. 		<p>kuće, Pa šta, pa šta i druge)</p> <p>-Vladimir Stojiljković: Pismonisac (Pismo Branku Ćopocu)</p> <p>-Vladimir Andrić: Pismolov</p> <p>-Tiodor Rosić: Priče starog čarobnjaka (jedna priča po izboru)</p> <p>-Borislav Pečić: Sentimentalna povest Britanskog carstva („Velika povelja slobode u zemlji bez ustava” – odlomci)</p> <p>-Vilijem Saročan: Zovem se Aran</p> <p>-Henrik Sjenkijević: Kroz pustinju i prašumu</p> <p>-Džejms Kris: Tip Tapir ili Prodati smeh</p> <p>-Džek London: Zov divljine/Beli oćnjak</p> <p>-Rej Bredberi: Maslaćkovo vino (izbor)</p> <p>-Ivana Vrlić Mažuranić: Priče iz davnina (izbor)</p> <p>-Vladislava Vojnović: Priče iz glave (priča Pozorište – odlomci)</p> <p>-Jasminka Petrović: Ovo je najstrašnji dan u mom životu</p> <p>-Aleksandar Popović: Snežana is edam patuljaka , dramska baljka</p>
	<p>JEZIK</p>	<p style="text-align: center;">GRAMATIKA</p> <p>Obnavljanje, proveravanje i sistematizovanje znanja koja se u ovom i starijim razredima proširuju i produbljuju, do nivoa njihove primene i automatizacije u izgovoru i pisanju u skladu sa književno-jezičkom normom i pravopisom. Podela reći po nastanku: proste, izvedene i složene. Sufiksi - razlikovanje sufiksa od gramatičkih nastavaka; tvorbena osnova; koren reći. Primeri izvedenih imenica, prideva i glagola (pevač, školski, školovati se). Složenice, primeri složenih reći nastalih srastanjem dveju ili više reći, odnosno njihovih tvorbenih osnova; prosto srastanje i srastanje sa spojnim vokalom (Beo/grad, par/o/brod). Prefiksi; primeri imenica, prideva i glagola nastalih prefiksacijom (praunuk, prevelik, naučiti). Atributska i predikatska funkcija imenica i prideva. Samoglasnici i suglasnici; slogotvorno r. Podela reći na slogove. Podela suglasnika po mestu izgovora i po zvučnosti. Glasovne promene i alternacije -</p>

		<p>uočavanje u građenju i promeni reči: palatalizacija i sibilizacija; nepostojano a; promena l u o; jednačenje suglasnika po zvučnosti (odstupanja u pisanom jeziku); jednačenje suglasnika po mestu izgovora; jotovanje; asimilacija i sažimanje samoglasnika; gubljenje suglasnika (na odstupanja ukazati u primerima).Pridevske zamenice: razlikovanje po značenju i funkciji - prisvojne, pokazne, odnosno-upitne, neodređene, opšte, odrične; upotreba povratne zamenice svoj.Građenje i značenja glagolskih oblika: aorist (stilaska obeležnost), futur II; imperfekat; pluskvamperfekat; imperativ; potencijal; trpni glagolski pridev; glagolski prilozi. Prosti i složeni glagolski oblici. Lični i nelični glagolski oblici.Rečenica (osnovni pojmovi): komunikativna rečenica (sintaksičko-komunikativna jedinica koja predstavlja celovitu poruku) i predikatska rečenica (sintaksička jedinica koja sadrži glagol u ličnom obliku).Nezavisne i zavisne predikatske rečenice.Vežbe u iskazivanju rečeničnih članova rečju, sintagmom i zavisnom rečenicom.Komunikativne rečenice koje se sastoje od jedne nezavisne predikatske rečenice i od više njih.</p>
		<p style="text-align: center;">PRAVOPIS</p> <p>Proveravanje, ponavljanje i uvežbavanje pravopisnih pravila obrađenih u prethodnim razredima (pisanje rečce li uz glagole, ne uz glagole, imenice i prideve; naj uz prideve; upotreba velikog slova i dr.).Pisanje odričnih zamenica uz predloge.Pisanje zamenica u obraćanju: Vi, Vaš.Pisanje imena vasionkih tela - jednočlanih i višečlanih.Pisanje glagolskih oblika koje učenici često pogrešno pišu (radni glagolski pridev, aorist, potencijal, perfekat, futur I).Interpunktija posle uzvika.Rastavljanje reči na kraju reda.Navikavanje učenika na korišćenje pravopisa (školsko izdanje).</p>
		<p style="text-align: center;">ORTOEPIJA</p> <p>Proveravanje i uvežbavanje sadržaja iz</p>

		prethodnih razreda (pravilan izgovor glasova, razlikovanje dugih i kratkih akcenta, intonacija rečenice). Vežbe u izgovaranju dugouzlaznog i dugosilaznog akcenta. Intonacija vezana za izgovor uzvika.
	JEZIČKA KULTURA	<p>Tekstovi u funkciji unapređivanja jezičke kulture. Analiziranje snimljenih kazivanja i čitanja (zvučna čitanka).</p> <p>Govorne vežbe na unapred određenu temu.</p> <p>Učtive forme obraćanja.</p> <p>Leksikologija: augmentativi (sa pejorativima), deminutivi (sa hipokoristicima).</p> <p>Pravopisne vežbe: doktat, dopunjavanje teksta; uočavanje i objašnjavanje naučenih pravopisnih pravila u tekstu.</p> <p>Bogaćenje rečnika: leksičko-semantičke vežbe (npr. izbegavanje suvišnih reči i tuđica; figurativna značenja reči; pronalaženje izostavljenih rečeničnih delova); <i>stilske vežbe</i>: (npr. tekst kao posticaj za slikovito kazivanje; situacioni predložak za traženje pogodnog izraza). Pismene vežbe i domaći zadaci i njihova analiza na času. Četiri školska pismena zadatka – po dva u svakom polugodištu (jedan čas za izradu zadatka i dva za analizu i pisanje unapređene verzije sastava).</p>

Način ostvarivanja programa: U nastavi jezika učenici se osposobljavaju za pravilnu usmenu i pismenu komunikaciju standardnim srpskim jezikom. Osnovni programski zahtev u nastavi gramatike jeste da se učenicima jezik predstavi i tumači kao sistem. Nijedna jezička pojava ne bi trebalo da se izučava izolovano, van konteksta u kojem se ostvaruje njena funkcija. Postupnost se obezbeđuje samim izborom i rasporedom nastavnih sadržaja, a konkretizacija nivoa obrade. Selektivnost se ostvaruje izborom najosnovnijih jezičkih zakonitosti i informacija o njima.

MAĐARSKI JEZIK

A tantárgy neve	MAGYAR NYELV
Cél	<ul style="list-style-type: none"> - a leíró nyelvtan (szófajok) alapvető fogalmainak és összefüggéseinek megtanítása, - a helyesírás és helyes, tiszta beszéd fejlesztése, - a szóbeli és írásbeli szövegszerkesztés (fogalmazás) szabályainak megtanítása. <p>A magyar nyelv és irodalom tanításának feladata az értő és kifejező olvasás készségének kialakítása. Célunk, hogy a tanuló önálló véleményt</p>

nyilvánítson a tanultakról, tudatosodjon benne, hogy egy-egy irodalmi szöveg kapcsán többféle értelmezés is elképzelhető, s ennek megfelelően érveljen, beszámolókat készítésével bővítse ismereteit. Más művészeti ágakkal korelációban is felismerje és értékelje a tanultakat.

Osztály

hatodik

Évi óraszám

144 óra

<p>KIMENET A tanév végére a tanuló:</p>	<p>RÉSZTERÜLET/ TÉMA</p>	<p>TARTALOM</p>
<p>- a tanulók önállóan ismerjék fel és határozzák meg a tanult szófajokat,</p> <p>- az eddig megszerzett helyesírási ismeretek elmélyítésére és új nyelvtani ismeretek alkalmazására,</p> <p>- önálló beszámoló, vélemény kialakítására az irodalmi művekről valamint színházi előadásokról, filmről,</p> <p>- szerezzon jártasságot a vázlatkészítésben, tudja kiemelni az olvasottak/ hallottak lényegét,</p> <p>- önálló véleményalkotásra, valamint a nézőpont megvédésének képességére,</p> <p>- a lexikonok, szótárak, kézikönyvek, monográfiák, a könyvtár önálló használatára, s ennek megfelelően egy-egy felmerülő problémához tudjon akár önállóan is kellő mennyiségű és színvonalas szakirodalmat összegyűjteni,</p> <p>- a műköltészeti alkotások különböző műfajainak és ezek sajátosságainak felismerésére,</p> <p>- irodalomelméleti ismereteik</p>	<p>IRODALOMISMERETEK</p>	<p>Irodalmi olvasmányok</p> <p>Az irodalmi olvasmányok jegyzékében kiemelten megjelenő szövegek feldolgozása kötelező, a többi szöveg feldolgozásra, olvasásra, ismeretszerzésre javasolt.</p> <p>I.</p> <p>Az első csoportba tartozó olvasmányok átmenetet képeznek az V. osztályos népköltészeti tananyag és a VI. osztályos olvasmányanyag között.</p> <p>Arany János balladái</p> <p>Legendák a Képes Krónika nyomán</p> <p>Helytörténeti monda (vidékünkéről)</p> <p>Monda Kinizsi Pálról (egyéb történelmi személyről szóló monda is lehetséges Toldi alakjának összehasonlításához)</p> <p>Arany János: Toldi (a mű részletesebb feldolgozásával)</p> <p>Jókai Mór: A legvitézesebb huszár/ Székely asszonyok/ A két menyasszony</p> <p>Heltai Gáspár fabulái</p> <p>II.</p>

<p>bővítésére,</p> <ul style="list-style-type: none"> - irodalmi élményei más művészeti ágakkal kapcsolatot találjonak, - a beszédképesség, írásképesség, önellenőrzés kialakítására. - a tanuló felismeri a szófajok fajtáit, helyesen használja őket szóban és írásban, - a tanuló az ismeretlen szövegeket is folyamatosan tudja olvasni, ki tudja emelni a lényegi tartalmát, az epikus művek hőseit jellemezni tudja, - következetesen tudja használni a megszerzett stilisztikai, verstani, műfajelméleti ismereteit, - véleményt tud nyilvánítani a látott/halott/ olvasottakról, - a tanuló önállóan is információkat tud szerezni a tananyaghoz, igazolva ezzel, hogy jártas a kézikönyvek, lexikonok, enciklopédiák és az internet világában, - megtudja különböztetni az irodalmi alkotásokat formájuk és műnemük szerint, valamint a tanult műfajok jellemzőit, - a tanuló továbbra is aktívan részt vesz az alkotás folyamatában (elemzésével, gyűjtéssel, párbeszédbe való bekapcsolódással, véleményének kinyilvánításával, fogalmazásával). 		<p>A második csoportot Kosztolányi Dezső az adott korcsoportnak értelmezhető és elemezhető olvasmányai alkotják.</p> <p>Kosztolányi Dezső: Aranysárkány (regényrészlet),</p> <p>A kulcs/ Házi dolgozat/ Esti Kornél novella</p> <p>Nyelv és lélek c. kötetből válogatás</p> <p>Bölcsőtől a koporsóig (akár mind a 4 fejezetéből)</p> <p>A Kosztolányi család levelezéseiből</p> <p>Versek: A szegény kisgyermek panaszából (A doktor bácsi, Már néha gondolok a szerelemre, Az iskolában hatvanan vagyunk, Este, este..., A játék, stb.; Pasztellek (Faszti); Magyar szonettek (a szonett forma).</p> <p>Csacsi rímek (válogatás)</p> <p>Esti Kornél rímei (válogatás)</p> <p>Zsivajgó természetből: Fák beszéde, Állatok beszéde, Madarak beszéde.</p> <p>III.</p> <p>Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk (a mű részletes feldolgozásával, a filmhez kapcsolódó címszavak tárgyalására is alkalmas)</p> <p>Lázár Ervin: Csapda</p> <p>Danilo Kiš: Korai bánat című kötetéből (részletek)</p> <p>Mándy Iván: Kék dívány</p> <p>Kinőttelek (versek kamaszoknak: Kányádi Sándor, Szabó Lőrinc, Tamkó</p>
--	--	--

Sirató Károly, Zelk Zoltán, Csorba Piroska...)

Szabó Lőrinc: Tücsökgzene (részletek)

Szűcs Imre: Szerelemről komolyan

Böndör Pál: Regina és a szemtelen fiúk

Dušan Radović

Kortárs magyar gyermekirodalomból
(pl. Friss tinta! c. antológiából)

Tandori Dezső, Kiss Ottó, Kukorelly Endre gyerekversei

Varró Dániel: Túl a Maszat-hegyen
(Naptárvers)

Babits Mihály: Aranygaras (részlet)

Fekete István: A három uhu és más történetek (más természetleírás is lehetséges)

Tordon Ákos: Körülöttem forgott a világ (részlet)

Mészöly Miklós: Gyigyimóka (novella)

Gobby Fehér Gyula: Az ujjak mozgása (novella)

Németh István: Színötös (novella)

Molnár Ferenc/ Karinthy Frigyes/
Szép Ernő/ Heltai Jenő/ Fehér Klára
karcolatai közül

Mikszáth Kálmán: A néhai bárány/ Az aranykisasszony

Lengyel József: A könyv, a kert és a gyermek

Juhász Gyula: Tiszai csönd

Ivo Andrić: Aska és a farkas

A tankönyv az illusztrációs anyag mellett tartalmazza még:

- Életrajzi lexikont a szerzőkről
- Irodalmi és irodalomelméleti fogalomtárat
- Kézikönyv ismertetőt
- Ismeretterjesztő olvasmányokat.

Kötelező olvasmány(2):

Arany János: Toldi

Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk

A tanuló a felajánlott olvasmányok közül szabadon választhat 3-at:

Móra Ferenc: A rab ember fiai

Szász Imre: Kisanna Erdőországban

Németh István: Bühüm meg a lotyogi

Fekete István: A koppányi aga testamentuma/ Csutak/Bogánacs/ Téli berek

Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami/ Égig érő fű

Erich Kästner: A két Lotti

Kontra Ferenc: A halász fiai

Babits Mihály: Aranygaras

Bálint Ágnes: Hajónapló/ Szeleburdi család

Nagy Katalin: Szív a kerítésen/ Intőkönyvem története

Twain, Mark: Huckleberry Finn

kalandjai/ Tom Sawyer kalandjai

Böszörmény Gyula: Gergő és az álomfogók

Varró Dániel: Szívdezzert

Ende, Michael: Momo/ A varázslóiskola

Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem...

Lamb, Charles-Lamb, Mary:
Shakespeare mesék

Fazekas Mihály: Lúdas Matyi

Irodalomelméleti ismeretek:

- a műfaji ismeretek megerősítése,
szonett, karcolat, mint új műfaj,

- szóképek:metafora, szimbólum,
illetve az 5. osztályban tanultak
megerősítése,

- a költői nyelv sajátosságainak
ismertetése (műelemzés),

- az ellentét és fokozás,

- a lírai én fogalma,

- az elbeszélő fogalma,

- tér és idő fogalma,

- a motívum,

- irónia,

- az irodalmi hős tulajdonságai,
jellemzés.

Taneszközök:

Magyar irodalmi lexikon

Magyar értelmező kéziszótár

Rokon értelmű szavak szótára

Idegen szavak és kifejezések szótára

Irodalmi fogalomtárak

Enciklopédiák

Aktuális könyvajánlatok

A világháló

Napilapok, folyóiratok, a diákok által is olvasott magazinok

Oktató jellegű televíziós műsorok stb.

Fogalmazási gyakorlatok:

A fogalmazás szóban és írásban is világos mondszerkesztésű, célratörő legyen. Az olvasott művekről értelmesen, világosan és összefüggően kell beszámolnia a tanulóknak.

- 4 írásbeli dolgozat- 4 óra megírásra, 8 óra javítás (4-közös, 4-egyéni)

Írásgyakorlatot bármikor végezhetünk iskolai óra ill. házi feladat keretében is.

Feladatok:

- a vázlatkészítés a hallott olvasmányról illetve az írandó fogalmazás vázlatának elkészítése.

- egy kiválasztott tanítási egység keretében ismertessük meg a tanulókat a filmkészítés szakszavaival. Nézzünk és elemezzünk közösen filmet!

Megtanulandó: 2 vers és egy epikus alkotás részlete.

NYELVI ISMERETEK

Az ötödik osztályban tanult nyelvtani tananyag ismétlése. (4 óra)

I. **A szavak és szófajok** (2 óra) Alsó tagozatban már tanultak a diákok a szófajokról. Felvezetjük az évi témát, átismételjük a már tanultakat.

II. **Ige** (8 óra) Az ige fogalmának ismertetése mellett visszautalva a 3. osztályos tananyagra felelevenítjük, hogy mit fejezünk ki az igealakokkal, gyakoroltatjuk az igemódokat és igeidőket, valamint az ige ragozását. Az ikés igék. Itt tanítjuk az igekötőket illetve a segédigét. A feladatokban az igék helyesírása is fontos szerepet kap.

III. **Névszók** (18 óra) A névszókról már tanultak a gyerekek alsó tagozatban, valójában ismétlés az anyagrész, azzal, hogy a nyelvtan rendszerében most már megtanulják elhelyezni a fogalmakat, a feladatok nehézsége (részletessége) pedig az adott korcsoportot célozza meg.

Itt tanulják (ismétlik): a *főnevet* (6 óra) (köznév és tulajdonnév, valamint a tulajdonnév alfajai), illetve a főnevek helyesírását gyakoroljuk be.

A *melléknév* (2 óra) fogalma, a melléknév fokozása, helyesírása a tananyag, emellett mutassunk rá a melléknévek sokszínűségére az irodalmi olvasmányokon keresztül. A tanulókat különböző nyelvi gyakorlatok elvégzése és feladatlapok kitöltése által sarkalljuk a szabatos, a nyelvi kifejezőmódot melléknévekkel színesebbé tevő élőbeszédre és írásra.

A *számnév* (2 óra) foglamlama, a számnév felosztása (határozott, ezen belül a tőszámnév, törttszámnév valamint a sorszámnév fogalma/ és a

határozatlan számnév), helyesírása.

A *névmások* (6 óra) A névmás fogalma. A személyes névmás, visszaható névmás, kölcsönös névmás, birtokos névmás, mutató névmás, kérdő névmás, vonatkozó névmás, az általános és a határozatlan névmás fogalma, szabályai, helyesírási tudnivalók.

IV. **Igenevek** (2 óra) A főnévi-, melléknévi- és számnévi igenevek.

V. **Határozószók** (2 óra) A hely-, idő-, mód- és állapothatározószók.

VI. **Viszonyszók** (2 óra) A névelő, névutó, kötőszó és módosítószó (szóértékű) már tanult anyagrész az alsó tagozatból. Akár év közben is csatolni tudjuk egy-egy témához a viszonzyszók valamelyikét. Az igekötőket és segédigéket eleve az igék tanításakor vesszük át. Minden viszonzó átvételekor nyelvi gyakorlatokkal tudatosítsuk használati körüket és szerepüket.

VII. **Mondatszók** (1 óra) Az indulatszók (mondatértékűek).

Félévi és évvégi összefoglalások+4 óra

Ellenőrzés+5 óra

Helyesírás

Az általános iskolában eddig szerzett jártasságok és készségek birtokában a tanulóknak további jártasságra kell szert tenniük helyesírási alapelveink érvényesítésében.

A közkeletű szókészlet leírásakor a készség fokára kell eljutniuk a tanulóknak a főnevek, melléknevek, számnevek, névmások, határozószók,

		<p>igekötők, névutók, kötőszók és indulatszók írásában; a vessző használatában kötőszók előtt és indulatszók után.</p> <p>A nyelvtani szabályok felismeréséig szövegeken alkalmazott gyakorlatokkal jussanak el a tanulók a fokozatosság elvét érvényesítve.</p>
--	--	--

A tanterv megvalósításának módja: A 6. osztályos nyelvtani tananyagot a szófajok rendszere alkotja. Az irodalomtanításnál a tanár szabadon választhat szöveget, ami feldolgozásra kerül. A kiválasztásnál figyelembe kell vennie az osztály fejlettségi szintjét, valamint ügyelnie kell, hogy a választott olvasmányok hatékonyan járuljanak hozzá a tantervben megjelölt cél és feladatrendszer eléréséhez.

Naziv predmeta		SRPSKI KAO NEMATERNJI JEZIK
PROGRAM A - za učenike čiji maternji jezik pripada neslovenskim jezicima i koji žive u homogenim sredinama (osnovni nivo standarda)		
Cilj	Cilj nastave srpskog jezika jeste da svi učenici produktivno ovladaju srpskim jezikom u okviru predviđene jezičke i leksičke građe, da upoznaju elemente kulture naroda koji govore tim jezikom i osposobe se za sporazumevanje, druženje i zблиžavanje sa pripadnicima većinskog naroda i drugih nacionalnosti.	
Razred	šesti	
Godišnji fond časova	108 časova	
OBLAST/TEMA	ISHODI Po završenoj oblasti/temi učenik će biti u stanju da:	SADRŽAJI
JEZIK	<ul style="list-style-type: none"> - razume i koristi predviđeni leksički fond - razume i koristi gramatičke usvajanje u predhodnim razredima i proširuje ih novim jezičkim sadržajima; - primeni u govoru i pisanju pravila: rod i broj imenica u odgovarajućem padežu, kongruenciju atributa sa imenicom u tipičnim primerima; - sastavi rečenice sa odredbom za sredstvo i društvo; 	<p>Oko 100 punoznačnih i pomoćnih reči.</p> <p>Gramatički sadržaji iz predhodnih razreda (ponavljanje i uvežbavanje na poznatoj i novoj lekciji).</p> <p>Imenice u genitive s predlozima od i do u funkciji odredbi za mesto i vreme.</p> <p>Prilozi rano , kasno, uvek, nikad, često, retko, dugo, zimi, leti.</p> <p>Kongruencija atributa i imenice u nominativu i akuzativu. Imenica u instrumentalu sa značenjem sredstva i društva.</p> <p>Komparativ i superlative prideva i priloga.</p> <p>Nazivi zemalja i regija izvedeni sufiksima –ija, -ska.</p>

	-iskaže osobine pojma i način vršenja radnje u različitom stepenu;	
KNJIŽEVNOST	<ul style="list-style-type: none"> - savladane (već usvojene) sadržaje iz književnosti povezuje sa novim književnoumetničkim tekstovima i koristi ih u njihovom tumačenju; - iskaže sopsstvenu doživljaj književnog; - odredi temu, glavni motiv i likove; - prepriča (uz pomoć nastavnika i postavljanih pitanja) kratak narativni tekst; - prepozna i imenuje osećanja lirskog junaka; - dramatičuje (uz pomoć nastavnika) odlomak proznog teksta u kratkim dijalozima; - prepozna slične motive u književnim delima na maternjem jeziku; 	<p>Milan Šika: "Reči kojima se pozdravljamo" (iz knjige „Priče o rečima")</p> <p>Narodna bajka: "Bik i zec"</p> <p>Narodna lirski pesma: „Majka Jovu u ruži rodila"</p> <p>Vladimir Anrić: "Koškarkaš", "Daj mi krila jedan krug"</p> <p>Narodna priča: "Svijetu se ne može ugoditi"</p> <p>Narodna bajka: "Biberče" (ili strip K. Lobačeva)</p> <p>Dragan Lukić: "Gde je torba", „Šaputanje" injstvu"</p> <p>Nikola Tesla: "Priča o detinjstvu" (odlomak)</p> <p>Gvido Tartalja: "Mikica ide na izlet"</p> <p>Vojislav Donić: "Školske reči"</p> <p>Igor Kolarov: "SMS priče: uputstvo za upotrebu knjige" Izbor iz časopisa za decu</p> <p>Po slobodnom izboru (u skladu sa interesovanjima učenika), nastavnik bira još dva teksta koji nisu na ovoj listi. Nastavnik bira 8 tekstova za obradu.</p>
JEZIČKA KULTURA	<ul style="list-style-type: none"> - razume pitanja , naloge, i informacije u vezi sa svakodnevnim aktivnostima, ljudskim osobinama i postupcima; - ispriča događaj u kojem je učestvovao u nekoliko rečenica - prepriča kratak jednostavan narativni tekst; - učestvuje u kratkom dijalogu o temama iz svakodnevnog života, poštujući osnovna načela vođenja razgovora; - iskaže molbu, izvinjenje, čestitanje, zahvalnost, koristeći forme učtivog obraćanja; - čita kraće tekstove sa poznatom gramatikom i uglavnom poznatom leksikom, a značenje nepoznatih reči 	<p>I. Lično predavljanje: osnovne informacije o sebi – omiljene lične aktivnosti</p> <p>II. Porodica i ljudi u okruženju: Opis članova porodice i ljudi u okruženju (fizičke i psihičke karakteristike)</p> <p>Život u kući: Pokuštvo (posteljina, posuđe, kućni aparati); uobičajene dnevne aktivnosti tokom radne nedelje i vikenda; praznici i proslave u porodici</p> <p>III. Hrana i piće: Omiljena hrana i piće; začini; vrste mesa</p> <p>IV. Odeća i obuće: opis odeće i obuće; održavanje odeće i obuće</p> <p>V. Zdravlje: aktivnosti za očuvanje zdravlja</p> <p>VI. Obrazovanje: omiljeni školski predmeti; dan škole; aktivnosti na času i na odmoru; osnovni pojmovi iz biologije</p> <p>VII. Priroda: Čuvanje prirode; geografski pojmovi i nazivi država</p>

	<p>određuje na osnovu konteksta; – piše kratak jednostavan narativni i ekspozitorni tekst;</p> <p>-piše kratku poruku, čestitku, pozivnicu, obaveštenje, poštujući jezičku i ortografsku normu.</p>	<p>viii. Sport i igre: Sportski rekviziti i osnovna sportska terminologija Kupovina: Cene; mesto kupovine; plaćanje</p> <p>ix. Naselja, saobraćaj i javni objekti: Orijentacija u prostoru, način kretanja; delovi grada; cilj putovanja; bolnica; biblioteka</p> <p>x. Vreme: Iskazivanje vremena ustajanja, odlaska u kreveti uzimanja osnovnih obroka</p> <p>xi. Komunikativni modeli:</p> <p>Raspoloženje; predlaganje; prihvatanje/neprihvatanje preloga</p>
--	--	---

Način ostvarivanja programa: Nastavnik planira, vodi i organizuje nastavni process (odabira sadržinu rada, leksiku, nastavne metode, oblike rada, tipove i broj vežbi, itd.), koordinira radom učenika da bi se što uspešnije ostvarivali postavljeni zadaci. Nastava mora biti postavljena tako da se svakom učeniku omoguće što češće verbalne aktivnosti jer se samo govorenjem može produktivnog ovladati jezikom. Neobično je važno da se poštuje princip individualizacije u radu, s obzirom na to da je znanje jezika veoma heterogeno i među učenicima jednog odeljenja. Da bi se uticaj maternjeg jezika isključio (nastava srpskog jezika organizuje se bez učešća maternjeg jezika, direktnom metodom, što znači da je jezik komunikacije na časovima srpski).

Naziv predmeta	STRANI JEZIK	
Cilj	<p>Cilj nastave stranog jezika u osnovnom obrazovanju zasniva se na potrebama učenika koje se ostvaruju ovladavanjem komunikativnim veštinama i razvijanjem sposobnosti i metoda učenja stranog jezika. Cilj nastave stranog jezika u osnovnom obrazovanju stoga jeste: razvijanje saznavnih i intelektualnih sposobnosti učenika, njegovih humanističkih, moralnih i estetskih stavova, sticanje pozitivnog odnosa prema drugim jezicima i kulturama, kao i prema sopstvenom jeziku i kulturnom nasleđu, uzvažavanje različitosti i navikavanje otvorenost u komunikaciji, sticanje svesti i saznanja o funkcionisanju stranog i maternjeg jezika. Tokom osnovnog obrazovanja, učenik treba da usvoji osnovna znanja iz stranog jezika koja će mu omogućiti da se u jednostavnoj usmeno i pisanoj komunikaciji sporazumeva sa ljudima iz drugih zemalja, usvoji norme verbalne i neverbalne komunikacije u skladu sa specifičnostima jezika koji uči, kao i da nastavi, na višem nivou obrazovanja i samostalno, učenje istog ili drugog stranog jezika.</p>	
Razred	šesti	
Godišnji fond časova	72 časa	
<p>ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:</p>	<p>OBLAST/TEMA Komunikativne funkcije</p>	<p>Jezički sadržaji</p>

<p>– razume jednostavnije tekstove koji se odnose na pozdravljanje,</p> <p>predstavljanje i traženje/davanje informacija lične prirode;</p> <p>– pozdravi i otpozdravi, predstavi sebe i drugog koristeći jednostavnija jezička sredstva;</p> <p>– razmeni jednostavnije informacije lične prirode;</p> <p>– u nekoliko vezanih iskaza saopšti informacije o sebi i drugima;</p> <p>– razume jednostavnije tekstove koji se odnose na opis osoba,</p>	<p>POZDRAVLJANJE I PREDSTAVLJANJE SEBE I DRUGIH</p> <p>I TRAŽENJE/ DAVANJE OSNOVNIH INFORMACIJA O SEBI I DRUGIMA</p>	<p><i>What's your first/last name/surname? Jack, this is Andrew. He's the new boy in our class. Hi Andrew. Nice to meet you. I'm glad to meet you too. What's your nickname? It's Andy. Where do you live? I live in Sunny Street. How do you go to school? I walk there/take the bus... What does your father do? He's a science teacher. Have you got/Do you have any brothers or sisters? No, I'm an only child, but my mum's got two sisters, Sophia and Lily. Aunt Lily is the eldest. She says I am her favourite nephew. This is my cousin, Bob. Where does he come from? He lives in Brisbane now, but he was born in London. Where were you born? When did you move there? We moved there when I was four. Where were you living when you started school? Who do you usually go out with? How long have you known Susan? For one year. Since last year.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense za izražavanje stalnih i uobičajenih radnji. The Past Simple Tense glagola to be i ostalih glagola (pravilnih i nepravilnih). The Past Continuous Tense. The Present Perfect Tense učestalijih glagola (pravilnih i nepravilnih). Who/What/Where/When/Why... Pitanja sa prepozicionim glagolima. Upotreba i izostavljanje članova pri bližem određivanju lica, u fiksnim izrazima (go to school/by car/on foot...), sa osnovnim geografskim pojmovima (nazivima ulica, gradova, država...)</i></p>
<p>biljaka, životinja, predmeta, mesta, pojava, radnji, stanja i zbivanja;</p> <p>– opiše i uporedi živa bića, predmete, mesta, pojave, radnje, stanja i zbivanja koristeći jednostavnija jezička sredstva;</p> <p>– razume jednostavnije predloge, savete i pozive na zajedničke</p> <p>aktivnosti i odgovori na njih uz odgovarajuće obrazloženje;</p> <p>– uputi predloge, savete i pozive na zajedničke aktivnosti koristeći situaciono prikladne komunikacione modele;</p> <p>– zatraži i pruži dodatne informacije u vezi sa predlozima, savetima i pozivima na zajedničke aktivnosti;</p> <p>– razume uobičajene molbe</p>	<p>OPISIVANJE BIĆA, PREDMETA, MESTA, POJAVA, RADNJI, STANJA I ZBIVANJA</p>	<p><i>What does Emma look like? She looks gorgeous. She's the prettiest girl in our class. What's he like? He's smart and hard-working. Noah doesn't care about anyone. He's is selfish. My friend is sporty and good-looking, but he is very shy. Her clothes are cool! Samuel is as tall as his brother/not as(so) tall as his father. This laptop is less expensive than that one. It's the least expensive laptop in the shop. Jacob's room is usually tidy, but Michael's is often untidy/messy. You can find his clothes everywhere. Why is he exhausted? Because the trip was exhausting. The party was really exciting. Everybody was excited. She looks really unhappy. How does he swim? He swims well. We worked hard. He was running fast. It is raining heavily. Are they listening carefully? Ten minutes from here is the biggest wheel of its kind in the world – the London Eye. The buildings are amazing /fantastic. That's the cafe where my sister works. Is that the message which/that Tom sent? There's somebody/nobody/no one in the street. There was nothing strange in his voice. Everything was OK. This chair's uncomfortable. That's impossible!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense w The Present Continuous Tense za izražavanje pojava, radnji, stanja i zbivanja u sadašnjosti, The Past</i></p>

<p>i zahteve i reaguje na njih;</p> <p>– uputi uobičajene molbe i zahteve;</p> <p>– čestita, zahvali i izvini se koristeći manje složena jezička sredstva;</p> <p>– razume i sledi jednostavnija uputstva u vezi s uobičajenim situacijama iz svakodnevnog života;</p>		<p><i>Simple Tense</i> и <i>The Past Continuous Tense</i> za izražavanje <i>pojave, radnji, stanja i zbivanja u prošlosti</i>. Poređenje prideva po jednakosti <i>as... as, not so/as...as</i>. Poređenje prideva sa <i>less</i> i <i>the least</i>. Pridevi sa nastavcima <i>–ed</i> i <i>–ing</i>. Tvorba i upotreba priloga za način (<i>beautifully, quickly, happily, well, badly, fast, hard...</i>)</p> <p>Upotreba određenog člana uz superlativ prideva. Upotreba/ izostavanje određenog člana uz nazive mesta. (spomenici, muzeji, ulice, parkovi...). Relativne zamenice <i>who, which, that, whose, where...</i></p> <p>Neodređene zamenice (<i>somebody, something, anybody, anything, nobody, no one, nothing, everything...</i>).</p> <p>Pitanja sa <i>What...like, How, Why...</i></p> <p>Negativni prefiksi <i>un-, im-...</i></p>
<p>– pruži jednostavnija uputstva u vezi sa uobičajenim situacijama iz svakodnevnog života;</p> <p>– razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju radnje i situacije u sadašnjosti;</p> <p>– razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju sposobnosti i umeća;</p> <p>– razmeni pojedinačne informacije i/ili nekoliko informacija u nizu koje se odnose na radnje u sadašnjosti;</p> <p>– opiše radnje, sposobnosti i umeća koristeći nekoliko vezanih iskaza;</p> <p>– razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju iskustva,</p> <p>događaji i sposobnosti u prošlosti;</p> <p>– razmeni pojedinačne informacije i/ili nekoliko informacija u nizu o iskustvima, događajima i sposobnostima u prošlosti;</p> <p>– opiše u nekoliko kraćih, vezanih iskaza iskustva,</p>	<p>IZNOŠENJE PREDLOGA I SAVETA, UPUĆIVANJE POZIVA ZA UČEŠĆE U ZAJEDNIČKOJ AKTIVNOSTI I REAGOVANJE NA NJIH</p>	<p><i>I'm going to the swimming pool. Would you like to come? Yes, please. I like swimming. Would you like a cup of tea? No, thank you/thanks.</i></p> <p><i>What are you doing next weekend? Do you want to come to my party? Yes, I'd love to. When is it? At 7.30 on Saturday. Do you fancy/How about a game of tennis this afternoon? Sorry. I can't. I've got a dance class.</i></p> <p><i>Shall we go to the sports centre today? Good idea. See you there at 6.00 pm. That's no good for me. What about 5.30? Yes, sure. Howabout trying my new computer game this morning? I'm afraid I can't. I'm looking after my little sister. Why don't we go to the park?</i></p> <p><i>Let's get out of here. That sounds good. The music is too loud. We could/ may/might stay here and watch DVDs. That's boring. If it is cold, put on your jacket. If you hurry, you won't miss the bus. If you don't feel well, you should see a doctor.</i></p> <p><i>I've got the flu. You must stay in bed and drink lots of hot drinks. If you don't stay up late, you won't feel tired.</i></p> <p><i>You shouldn't eat too much chocolate. Don't give your real name on the Internet.</i></p> <p><i>The Present Continuous Tense za unapred dogovorene radnje.</i></p> <p>Zapovedni način.</p> <p>Izrazi: <i>How about...? What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...</i></p> <p>Modalni glagoli za izražavanje predloga – <i>can/could/may/might</i>.</p> <p>Modalni glagoli <i>should</i> za davanje saveta. Prvi kondicional.</p>
	<p>IZRAŽAVANJE MOLBI,</p>	<p><i>Can/Could you help me with these bags, please? They're too heavy. Could I have a glass of water,</i></p>

<p>dogadjaj iz prošlosti;</p> <p>– opiše neki istorijski dogadjaj, istorijsku ličnost i sl.;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na odluke, obećanja, planove, namere i predviđanja i reaguje na njih;</p> <p>– razmeni jednostavnije iskaze u vezi sa obećanjima, odlukama,</p> <p>planovima, namerama i predviđanjima;</p> <p>– saopšti šta on/ona ili neko drugi planira, namerava, predviđa;</p> <p>– razume uobičajene izraze u vezi sa željama, interesovanjima, potrebama, osećanjima i reaguje na njih;</p> <p>– izrazi želje, interesovanja, potrebe, osećanja jednostavnijim jezičkim sredstvima;</p> <p>– razume jednostavnija pitanja koja se odnose na orijentaciju/položaj predmeta, bića i mesta u prostoru i pravac kretanja i odgovori na njih;</p> <p>– zatraži i razume obaveštenja o orijentaciji/položaju predmeta, bića i mesta u prostoru i pravcu kretanja;</p> <p>– opiše pravac kretanja i prostorne odnose jednostavnijim, vezanim iskazima;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na dozvole, zabra-</p>	<p>ZAHTEVA,</p> <p>OBAVEŠTENJA,</p> <p>IZVINJENJA,</p> <p>ČESTITANJA I</p> <p>ZAHVALNOSTI</p>	<p><i>please?</i></p> <p><i>Could I see your exercise book, please? Yes, just a minute. Oh, no. I can't find it. May I see your tickets, please? Here you are, sir. Thank you.</i></p> <p><i>Will you open the door for me? Sure.</i></p> <p><i>I'm so sorry for... It's all my fault. Sorry, it was an accident. I didn't mean to (break your skateboard). That's all right/OK. Never mind. It doesn't matter.</i></p> <p><i>Thank you for (your help). Thank you from the bottom of my heart. That's very kind of you. That means a lot to me. Don't mention it. It's nothing. You're welcome.</i></p> <p><i>Well done. Congratulations! Happy (festival).</i></p> <p><i>When does the train for Glasgow leave? It leaves at 7.38. School starts at 8.45.</i></p> <p><i>Which book do you want? The red one. Can I try on those trousers, please? Which ones? The blue ones.</i></p> <p>Modalni glagoli za izražavanje molbe i zahteva - <i>can/could/may. Would you like...?</i></p> <p><i>Will</i> za izražavanje molbi.</p> <p><i>The Present Simple Tense za izražavanje utvrđenih programa, reda vožnje, rasporeda is l. Zamenice one, ones.</i></p>
<p>– razume jednostavnija pitanja koja se odnose na orijentaciju/položaj predmeta, bića i mesta u prostoru i pravac kretanja i odgovori na njih;</p> <p>– zatraži i razume obaveštenja o orijentaciji/položaju predmeta, bića i mesta u prostoru i pravcu kretanja;</p> <p>– opiše pravac kretanja i prostorne odnose jednostavnijim, vezanim iskazima;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na dozvole, zabra-</p>	<p>RAZUMEVANJE I</p> <p>DAVANJE</p> <p>UPUTSTAVA</p>	<p><i>Read the explanation and circle the correct words.</i></p> <p><i>State your problem and describe how you feel about it. Use the expressions below.</i></p> <p><i>Make a project about an important city in your town. Make a map and label the important places.</i></p> <p><i>To end the call, tap the „end call” button (typically a red button on the left side of your cell phone) or close your phone.</i></p> <p><i>Do not touch the adapter with wet hands.</i></p> <p>Zapovedni način.</p>
<p>– zatraži i razume obaveštenja o orijentaciji/položaju predmeta, bića i mesta u prostoru i pravcu kretanja;</p> <p>– opiše pravac kretanja i prostorne odnose jednostavnijim, vezanim iskazima;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na dozvole, zabra-</p>	<p>OPISIVANJE</p> <p>RADNJI U</p> <p>SADAŠNJOSTI</p>	<p><i>She rarely takes the bus to school.</i></p> <p><i>They usually play games in their free time.</i></p> <p><i>Does James play any musical instruments? Yes, he does. No, he doesn't.</i></p> <p><i>How many languages do you speak? What time do you usually wake up on school days?</i></p> <p><i>My sister doesn't eat fish.</i></p> <p><i>Water freezes at zero degrees Celsius. If /When you heat ice, it melts. What are you looking for? I am looking for my glasses. I can't find them.</i></p> <p><i>Shhh! I am trying to concentrate. What are you thinking about? Who are you talking to?</i></p> <p><i>Sorry, she can't come to the phone right now. She's having a shower. She is studying French in Paris.</i></p> <p><i>We are very busy these days. We are decorating the school hall. Look! It's raining. It doesn't usually rain here in summer. Does it rain a lot in your hometown?</i></p> <p><i>We normally grow vegetables, but this year we aren't growing any. I can't see anybody/anyone.</i></p> <p><i>How long has he played the guitar? For five years./Since last summer.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense za izražavanje stalnih i uobičajnjih radnji.</i></p>

<p>ne, upozorenja, pravila ponašanja i obaveze i reaguje na njih;</p> <p>– razmeni jednostavnije informacije koje se odnose na dozvole, zabrane, upozorenja, pravila ponašanja i obaveze kod kuće, u školi i na javnom mestu;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na posedovanje i pripadanje;</p> <p>– formuliše pitanja i jednostavnije iskaze koji se odnose na posedovanje i pripadanje;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na izražavanje dopadanja i nedopadanja i reaguje na njih;</p> <p>– izrazi dopadanje i nedopadanje uz jednostavnije obrazloženje;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze kojima se traži mišljenje i reaguje na njih;</p> <p>– izražava mišljenje, slaganje/neslaganje i daje kratko obrazloženje</p> <p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na količinu, dimenzije i cene;</p> <p>– razmeni informacije u vezi sa količinom, dimenzijama i cenama.</p>		<p><i>The Present Continuous Tense za izražavanje trenutnih i privremenih radnji.</i></p> <p>Razlike u upotrebi glagolskih oblika <i>The Present Simple Tense</i> i <i>The Present Continuous Tense</i>.</p> <p><i>The Present Perfect Simple Tense za izražavanje radnji koje su počele u prošlosti i još uvek traju. Nulti kondicional.</i></p> <p>Pitanja sa prepozicionim glagolima.</p> <p>Modalni glagol <i>can</i> za izražavanje sposobnosti.</p>
	<p>OPISIVANJE RADNJI U PROŠLOSTI</p>	<p><i>When did Columbus discover America? Who invented the telephone? People lived in caves a long time ago. We saw a good film last week.</i></p> <p><i>She used to wear glasses.</i></p> <p><i>Did he use to drink tea every morning? No, he didn't. What did you do when you heard the noise? First, I called the police. What were you doing when you heard the noise? I was watching TV.</i></p> <p><i>At ten o'clock yesterday morning, I was cycling to school. I fell off my bike and hurt my knee. I couldn't stand up. Was there anyone to help? No, there wasn't.</i></p> <p><i>I was walking down the lane when I saw a beautiful lady.</i></p> <p><i>She was wearing a red dress and a big red hat.</i></p> <p><i>While I was sleeping, my brother was helping our father in the garden. She was sleeping when we came in.</i></p> <p><i>As soon as I saw them, I started to run.</i></p> <p><i>They have finished their project. They finished it yesterday.</i></p> <p><i>Who did you get the letter from?</i></p> <p><i>Have you ever been to London? Yes, I have. I was there last year./ No, I haven't. I have never been to London.</i></p> <p><i>He has just arrived.</i></p> <p><i>I've already learnt to use that program.</i></p> <p><i>Have they arrived yet?</i></p> <p><i>They haven't finished their dinner yet.</i></p> <p><i>The Past Simple Tense</i> правилних и неправилних глагола, све употребе.</p> <p><i>The Past Continuous Tense</i>, све употребе</p> <p><i>Used to.</i></p> <p>Контрастирање употребе и значења глаголских облика <i>The Past Simple Tense</i> и <i>The Past Continuous Tense</i>.</p> <p><i>The Present Perfect Simple Tense</i> за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са <i>ever, never, just, already, yet...</i></p> <p>Контрастирање употребе и значења глаголских облика <i>The Past Simple Tense</i> и <i>The Present Perfect Simple Tense</i>.</p> <p>Модални глагол <i>could</i> за изражавање способности у прошлости</p> <p><i>Linking words and phrases (first, then, next, as soon as, after that, finally...).</i></p> <p>Питања са <i>Who/What/Where/When/Why...</i></p> <p>Питања са препозиционим глаголима.</p>
	<p>OPISIVANJE BUDUĆIH RADNJI (PLANOVA, NAMERA,</p>	<p><i>When I grow up, I would like/I'm going to be a web designer. What about you? I really want to be a programmer. I can't find my keys anywhere. I'll/I will help you look for them. I'll take it, please. I'll leave it, thanks.</i></p> <p><i>I promise I won't be late.</i></p> <p><i>I believe he will be a great pianist. I don't think he will make it. It will be rainy tomorrow.</i></p>

	<p>PREDVIĐANJA)</p>	<p><i>Why are you putting on your coat? I'm going to take my dog for a walk. It's my birthday next Saturday. I'm going to have a big party.</i> <i>Look at those cars! They're going to crash!</i> <i>What are you doing tonight? We're playing football with friends.</i></p> <p><i>Would like + именица/инфинитив глагола.</i> <i>Stative verbs (want, promise, believe, think...)</i> <i>The Future Simple Tense za izražavanje odluka donetih u trenutku govora, obećanja i predviđanja na osnovu znanja, iskustva i verovanja. Going to za izražavanje planova, namera, predviđanja na osnovu čulnih opažanja.</i> <i>The Present Continuous Tense za izražavanje unapred dogovorenih/isplaniranih radnji.</i></p>
	<p>ISKAZIVANJE ŽELJA, INTERESOVANJA, POTREBA, OSETA I OSEĆANJA</p>	<p><i>I'd like to try bungee jumping. I'm interested in swimming. What sports are you interested in? My hobby is collecting badges. What's your hobby?</i> <i>I'm starving. Shall I make a sandwich for you? Yes, please.</i> <i>I'm thirsty. Would you like some lemonade? What's wrong/the matter? I'm tired of/sick of/fed up with/bored with playing this game.</i> <i>Are you tired? I'm exhausted.</i> <i>I'm cold/hot. I don't feel well. I feel sick. Why don't you go to bed? I'm nervous / frightened /upset /scared... Don't worry. Everything will be all right/just fine. It's going to be all right.</i> <i>Are you happy with your new friends? Oh, yes. I am so glad/happy to hear that. I've got/ I have a terrible headache. Take a painkiller.</i> <i>My ear hurts. I'm sorry to hear that.</i> <i>Oh dear! My finger is bleeding. Why don't you put a plaster on it?</i> <i>I've sprained my ankle. Put some ice on it. I'm in trouble. I don't know what to do.</i> <i>Stative verbs (be, want, hurt, have, feel, know...)</i> <i>Zapovedni način.</i> <i>Why don't we/you + infinitivna osnova glagola.</i> <i>Would like + imenica/infinitiv glagola.</i> <i>Upotreba pridevsko-predložkih izraza tired of / sick of / fed up with / bored with.</i> <i>The Present Perfect Simple Tense</i></p>
	<p>ISKAZIVANJE PROSTORNIH ODNOSA I UPUTSTAVA ZA ORIJENTACIJU U PROSTORU</p>	<p><i>Excuse me. How do I get to...? What's the best way to...? Could you tell me the way to...? Go straight on until you get to (a bridge). Cross(the bridge). Turn back. Go back. Turn left/right into... Take the first/second turning on the right/left. Go along... It's on the left/right. It's opposite/behind/between/in front of/near/next to/at the corner/just around the corner...</i> <i>Zapovedni način.</i> <i>Predlozi za izražavanje položaja i prostornih odnosa – in front of, behind, between, opposite...</i></p>
	<p>IZRICANJE DOZVOLA, ZABRANA, UPOZORENJA, PRAVILA</p>	<p><i>Don't throw litter around. Save energy. Turn off lights when not in use. You can/can't sit here. The seat is/isn't free.</i> <i>Can I use your mobile phone? Sure.</i> <i>You mustn't use calculators during the exam. Students must turn</i></p>

	<p>PONAŠANJA I OBAVEZA</p>	<p><i>off their phones in the classroom. Do you have to wear a uniform at your school?</i> <i>John can't come because he has to work. I must get up early tomorrow morning.</i> <i>I don't have to take my dog for a walk every day/tomorrow. My parents let me go out at weekends.</i> <i>They won't let us feed the animals.</i> <i>Our head teacher made us clean our classroom last Friday.</i> <i>John couldn't come because he had to work.</i> <i>He didn't have to come early yesterday.</i> <i>You should slow down, you shouldn't run down the corridor.</i></p> <p>Zapovedni način. Modalni glagoli za izražavanje dozvole, zabrane, pravila ponašanja i prisustvo/odsustvo obaveze – <i>can/can't, must/mustn't, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, should/shouldn't.</i> <i>Let/Make + infinitivna osnova glagola .</i></p>
	<p>IZRAŽAVANJE PRIPADANJA I POSEDOVANJA</p>	<p><i>Is this your dog? No, it's Steve's dog. Whose house is this? It's Jane and Sally's house. They're Jane's and Sally's bags. These are the children's toys. That's my parents' car. This is my blanket.</i> <i>This blanket is mine.</i> <i>This isn't your card. It's hers.</i> <i>I've got/I have a ruler. Have you got/Do you have a pen? Sally hasn't got /doesn't have an umbrella.</i></p> <p>Saksonski genitive sa imenicom u jednini i množini (pravilna i nepravilna množina)– <i>my friend's/ friends'/ children's books.</i> Prisvojne zamenice <i>mine, yours...</i> Pitanja sa <i>Whose.</i></p>
	<p>IZRAŽAVANJE DOPADANJA I NEDOPADANJA</p>	<p><i>I love working with people. I don't like skiing. I'm bad at it. What do/don't you like doing?</i> <i>Peter hates watching horror films. He enjoys playing video games. I can't/couldn't stand the heat. My favourite sport is tennis. What's your favourite sport?</i> <i>What are your hobbies and interests?</i> <i>Fifteen out of thirty people like tennis – eight boys and seven girls.</i></p> <p>Privevsko-predložke fraze – <i>interested in, good/bad at, crazy about...</i> Glagoli <i>like/love/hate/enjoy/can't stand</i> + glagolska imenica Pitanja sa <i>What, Who, Why ...</i></p>
	<p>IZRAŽAVANJE MIŠLJENJA</p>	<p><i>Tea is better than coffee. Of course. That's true. You are right.</i> <i>The food was great! I disagree/don't agree with you. It was awful.</i></p>

		<p><i>I think we should help him. Yes, I agree with you. He always helps his friends. I enjoy skiing. Me too.</i></p> <p><i>I don't think he will win the race. Well, I do. No chance! I don't believe it! That's right! That's wrong!</i></p> <p><i>Stative verbs (think, like, agree, believe...)</i></p> <p><i>Pitanja sa What, Why, How ...</i></p>
	<p>IZRAŽAVANJE KOLIČINE,</p> <p>DIMENZIJA I CENA</p>	<p><i>How many people are there (in the park)? There are two men/women and three children (in the park). How much fruit do we have? There isn't much fruit in the bowl. There aren't many books on the shelves. A lot of/Lots of people went to the match.</i></p> <p><i>A lot of/Lots of snow falls in winter. There were loads of apples on the table.</i></p> <p><i>There is a little lemonade in the bottle. There are a few apples. How much is this? It's € 2,365 (two thousand, three hundred and sixty-five euros). That's £ 245 (two hundred and forty-five pounds)/ \$300 (three hundred dollars).</i></p> <p><i>In my school, 60% of children eat junk food.</i></p> <p>Osnovni brojevi preko 1000.</p> <p>Pravila množina imenica.</p> <p>Množina imenica koje se završavaju na -y, -f/fe: <i>strawberries, shelves, knives...</i></p> <p>Množina imenica koje se završavaju na -o: <i>kilos, potatoes...</i></p> <p>Sinkretizam jednine i množine: <i>sheep, fish...</i></p> <p>Najčešći oblici nepravilne množine (<i>men, women, children, people, feet, teeth, mice</i>).</p> <p>Brojive i nebrojive imenice– <i>pounds, money...</i></p> <p>Kvantifikatori – <i>much, many, a lot of, lots of, loads of, a few, a little.</i></p> <p>Pitanja sa <i>How much/many.</i></p>

Način ostvarivanja programa: Komunikativna nastava jezik smatra sredstvom komunikacije. Primena ovog pristupa u nastavi stranih jezika zasniva se na nastojanjima da se dosledno sprovede i primenjuju sledeći stavovi:

- ciljni jezik upotrebljava se u učionici u dobro osmišljenim kontekstima od interesa za učenike, u prijatnoj i opuštenoj atmosferi;
- govor nastavnika prilagođen je uzrastu i znanjima učenika;
- nastavnik mora biti siguran da je shvaćeno značenje poruke uključujući njene kulturološke, vaspitne i socijalizirajuće elemente;
- bitno je značenje jezičke poruke;
- i u šestom razredu očekuje se da nastavnik učenicima skreće pažnju i upućuje ih na značaj gramatičke preciznosti iskaza;
- znanja učenika mere se jasno određenim **relativnim** kriterijumima tačnosti i zato uzor nije izvorni govornik;
- sa ciljem da unapredi kvalitet i obim jezičkog materijala, nastava se zasniva i na socijalnoj interakciji; rad u učionici i van nje sprovodi se putem grupnog ili individualnog rešavanja problema, potragom za informacijama iz različitih izvora (internet, odgovarajući časopisi, prospekti i audio materijal) kao i rešavanjem manje ili više složenih zadataka u realnim i virtuelnim uslovima sa jasno određenim kontekstom, postupkom i ciljem;

Naziv predmeta	LIKOVNA KULTURA	
Cilj	Cilj učenja Likovne kulture je da se učenik, razvijajući stvaralačko mišljenje i estetičke kriterijume kroz praktični rad, osposobljava za komunikaciju i da izgrađuje pozitivan odnos prema kulturi i umetničkom nasleđu svog i drugih naroda.	
Razred	šesti	
Godišnji fond časova	36 časova	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> - koristi odabrane informacije kao podsticaj za stvaralački rad; - pravi rasnovrsne teksture na podlogama, oblicima ili aplikativnom programu; - koristi izražajna svojstva boja u likovnom radu i svakodnevnom životu; - oblikuje, samostalno, ili u saradnji sa drugima, upotrebne predmete od materijala za reciklažu; - izrazi svoje zamisli i pozitivne poruke odabranom likovnom tehnikom; - opiše svoj rad, estetski doživljaj prostora, dizajna i umetničkih dela; - identifikuje teme u odabranim umetničkim delima i ciljeve jednostavnih vizuelnih poruka; - povezuje karakterističan eksponat i odgovarajući muzej; - razmatra sa drugima šta i kako je učio i gde ta znanja može primeniti. 	BOJA	<p>Pigmentne boje (hromatske i ahromatske boje-, osnovne i izvedene boje).</p> <p>Dejstvo boja (utisak koji boja ostavlja na posmatrača; tople i hladne boje; komplementarne boje) .</p> <p>Svetlost i boja (svetlost kao uslov za opažanje boje-, razlike u opažanju boja; valeri; gradanica i kontrast) .</p> <p>Primena boja (tehnik i sredstva: akvarel, tempera, mozaik, vitraž, aplikativni programi; izražajna svojstva boja u keramici, skulpturi, grafici, tapiseriji, dizajnu odeće i obuće, industrijskom dizajnu; primena i svakodnevnom životu učenika.</p> <p>Umetničko nasleđe (muzeji i eksponati)</p>
	KOMUNIKACIJA	<p>Komunikativna uloga umetnosti (teme, motive, i poruke u vizuelnim umetnostima; uloga umetnosti u svakodnevnom životu).</p> <p>Umetničko nasleđe (umetnost nekad i sad)</p>

	TEKSTURE	Tekstura (vrste tekstura . taktilna i vizuelna; tekture u prirodi i umetničkim delima, materijali i tekstura, oblik i tekstura, linija i tekstura, ritam i tekstura). Umetničko nasleđe (građevine, skulpture i parkovi).
	UOBRAZIJA	Stvaralačka uobrazija (stvarnost i mašta, značaj mašte; raznovrsne informacije kao podsticaj za stvaranje – snovi, bajke, mitovi, legende). Umetničko nasleđe (neobična umetnička ostvarenja).
	PROSTOR	Ambijent (elementi koji čine ambijent – dizajn enterijera, atmosfera, korisnici-, uticaj ambijenta na raspoloženje, aktivnost i učenje; oblikovanje šolskog prostora; postavka izložbe).

Način ostvarivanja programa: Smanjiti ukupnu opterećenost učenika tako što će se naglasiti nove tehnike i materijale u skladu sa savremenim kretanjima umetnosti;
 Rasteretiti važeći program neprimerenih sadržaja i uvećati broj časova vežbanja. Pri izradi programa likovne kulture dominantnu ulogu, pored smernica Ministarstva prosvete i sporta, imala je i sledeća činjenica: osnovno obrazovanje je obavezno za celokupnu populaciju učenika.

Naziv predmeta	MUZIČKA KULTURA	
Cilj	Razvijanje interesovanja za muzičku kulturu, razvijanje muzikalnosti i kreativnosti. Negovanje smisla za zajedničko muziciranje u svim oblicima vaspitno obrazovnog rada sa učenicima. Upoznavanje muzičke tradicije i kulture svoga i drugih naroda.	
Razred	šesti	
Godišnji fond časova	36 časova	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI

<ul style="list-style-type: none"> - poveže različite vidove muzičkog izražavanja sa društveno-istorijskim ambijentom u kome su nastali; - navede izražajna sredstava muzičke umetnosti karakteristična za period srednjeg veka i renesanse; - uoči osnovne karakteristike muzičkog stvaralaštva u srednjem veku i renesansi; - opiše ulogu muzike u srednjovekovnoj Srbiji; - uoči razlike između duhovnih i svetovnih vokalnih kompozicija srednjeg veka i renesanse; - izdvoji načine korišćenja izražajnih sredstava u odabranim muzičkim primerima; - objasni kako je muzika povezana sa drugim umetnostima i oblastima van umetnosti (muzika i religija; tehnologija zapisivanja, štampanja nota; izvođačke i tehničke mogućnosti instrumenata); 	ČOVEK I MUZIKA	<p>Srednji vek: Ranohrišćanska muzika. Vizantijsko pevanje Gregorijanski koral Rani oblici višeglasja – motet. Svetovna muzika srednjeg veka: Trubaduri, truveri minezengeri. Duhovna i svetovna muzika u srednjovekovnoj Evropi i Srbiji. Muzika srednjeg veka kao inspiracija za umetničku i popularnu muziku. Renesansa Razvoj duhovnog i svetovnog višeglasja. Motet, misa, madrigal. Najveći predstavnici renesansne vokalne muzike- K.P. da Palestrina, O. di Laso. Instrumentalna muzika renesanse.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - odredi vrstu muzičkog instrumenta sa dirkama po izgledu i zvuku; 	MUZIČKI INSTRUMENTI	<p>Instrumenti sa dirkama: orguja, čembalo, klavir, harmonika, čelesta. Narodni instrumenti</p>
<ul style="list-style-type: none"> - opiše razliku u načinu dobijanja zvuka kod instrumenata sa dirkama; - prepozna instrument ili grupu prema vrsti kompozicije u okviru datog muzičkog stila; - razlikuje vokalno-instrumentalne i instrumentalne oblike srednjeg veka i renesanse; - komentariše slušano delo u odnosu na izvođački sastav i instrumente ; 	SLUŠANJE MUZIKE	<p>Slušati vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne kompozicije naših i stranih kompozitora. Posebnu pažnju obratiti na solo i horsku pesmu uz osnovne informacije o delu i kompozitoru. Učenike osposobiti da prepoznaju i upoznaju zvuk instrumenta u primerima koje slušaju, predstavljati im izgled i mogućnosti instrumenta.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - identifikuje reprezentativne muzičke primere najznačajnijih predstavnika srednjeg veka i renesanse; - uoči sličnosti i razlike između pravoslavne i (rimo)katoličke duhovne 	IZVOĐENJE MUZIKE	<p>Pevanje, sviranje i osnove muzičke pismenosti Obraditi i pevati narodne, dečje, umetničke pesme, kanone i pesme naših i stranih kompozitora. Na dečjim ritmičkim i melodijskim instrumentima izvoditi pesme odgovarajuće</p>

<p>muzike;</p> <ul style="list-style-type: none"> – identifikuje elemente srednjovekovne muzike kao inspiraciju u muzici savremenog doba; – izvodi muzičke primere koristeći glas, pokret i tradicionalne i/ ili elektronske instrumente, samostalno i u grupi; – primenjuje pravilnu tehniku pevanja; – primenjuje različita sredstva izražajnog pevanja i sviranja u zavisnosti od vrste, namene i karaktera kompozicije; – razvije koordinaciju i motoriku kroz sviranje i pokret; – primenjuje princip sapadnje i međusobnog podsticanja u zajedničkom muziciranju; – koristi muzičke obrasce u osmišljavanju muzičkih celina kroz pevanje, sviranje i pokret; – komunicira u grupi improvizujući manje muzičke celine glasom, instrumentom ili pokretom; – učestvuje u kreiranju školskih priredbi, događaja i projekata; – izrazi doživljaj muzike jezikom drugih umetnosti (ples, gluma, risana ili govorna peč, likovna umetnost); – učestvuje u školskim priredbama i manifestacijama; – ponaša se u skladu sa pravilima muzičkog bontona različitim muzičkim prilikama; – kritički prosyđuje loš uticaj preglasne muzike na zdravlje; <p>koristi mogućnosti IKT-a za samostalno istraživanje, izvođenje i stvaralaštvo.</p>		<p>težine (obnavljanje cele note, polovine, četvrtine, osmine, šesnaestine u grupi i odgovarajućih pauza; obrada osminske triole i sinkope).</p> <p>Kroz obradu pesama upoznati <i>F-dur</i>, <i>D-dur</i> i <i>d-moll</i> lestvicu.</p>
--	--	--

	MUZIČKO STVARALAŠTVO	<p>Podsticanje muzičke kreativnosti kroz improvizaciju na dostupnim instrumentima.</p> <p>Improvizovanje dijaloga na instrumentima Orfovog instrumentarija.</p> <p>Stvaranje dečjih pesama.</p>
--	-----------------------------	---

Način ostvarivanja programa: Nastava muzičke kulture ostvaruje se kroz: aktivno uključivanje učenika u ostvarivanje ciljeva: izvođenjem, slušanjem muzike i kroz dečje muzičko stvaralaštvo, individualno i grupno pevanje i sviranje.

Koriste se kombinovane metode i oblike rada, a nastava se izvodi u opremljenom muzičkom kabinetu.

Organizuju se i slobodne aktivnosti, da bi talentovani učenici došli do izražaja i učestvovali sa horom i orkestrom u kulturnom životu škole.

Naziv predmeta		ISTORIJA	
Cilj	Cilj učenja Istorije je da učenik, izučavajući istorijske događaje, pojave, procese i ličnosti, stekne znanja i kompetencije neophodne za razumevanje savremenog sveta, razvije veštine kritičkog mišljenja i odgovoran odnos prema sebi, sopstvenom i nacionalnom identitetu, kulturno-istorijskom nasleđu, društvu i državi u kojoj živi.		
Razred	šesti		
Godišnji fond časova	72		
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI	
<ul style="list-style-type: none"> - obrazloži uzroke i posledice istorijskih događaja na konkretnim primerima; – poredi istorijske pojave; – navede najznačajnije posledice nastanka i razvoja država u Evropi i Sredozemlju u srednjem i ranom novom veku; – na osnovu datih primera, izvodi zaključak o povezanosti nacionalne istorije sa regionalnom i evropskom (na planu politike, ekonomskih prilika, društvenih i kulturnih pojava); 	OSNOVI PROUČAVANJA PROŠLOSTI	<p>Osnovne odlike perioda srednjeg veka i novog veka (pojmovi srednji vek, novi vek, predindustrijsko doba, hronološki i prostorni okviri).</p> <p>Istorijski izvori za istoriju srednjeg veka i ranog novog veka i njihova sazajna vrednost (pisani i materijalni).</p>	
	EVROPA I SREDOZEMLJE U RANOM SREDNJEM VEKU	<p>Velika seoba naroda i Franačka država (germanske države na teritoriji Zapadnog rimskog carstva, hristijanizacija Germana, Karlo Veliki, uloga Vikinga).</p> <p>Hrišćanska crkva (crkvena organizacija, monaštvo, manastiri kao središta ranosrednjovekovne kulture i pismenosti, procesi pokrštanja, Veliki raskol i njegove</p>	

<ul style="list-style-type: none"> – sagleda značaj i ulogu istaknutih ličnosti u datom istorijskom kontekstu; – prikazuje na istorijskoj karti dinamiku različitih istorijskih pojava i promena; – na istorijskoj karti locira pravce migracija i prostor naseljen Srbima i njihovim susedima u srednjem i ranom novom veku; - identifikuje razlike između tipova državnog uređenja u periodu srednjeg i ranog novog veka; – izvodi zaključak o značaju srpske srednjovekovne državnosti i izdvaja najistaknutije vladarske porodice; – poredi položaj i način života žena i muškaraca, različitih životnih dobi, pripadnika postojećih društvenih slojeva, u srednjem i ranom novom veku; – razlikuje osnovna obeležja i identifikuje najznačajnije posledice nastanka i širenja različitih verskih učenja u srednjem i ranom novom veku; – na ponuđenim primerima, razlikuje legende i mitove od istorijskih činjenica, kao i istorijske od legendarnih ličnosti; – obrazlaže najvažnije posledice naučno-tehničkih 		<p>posledice).</p> <p>Vizantija do XII veka (grčko i rimsko nasleđe, Konstantin Veliki, osnivanje Carigrada, Justinijan I i pokušaji obnove Rimskog carstva, uspon carstva u doba Makedonske dinastije i u doba Komnina; privredni, kulturni i verski uticaj na susedne narode - Bugare, Srbe, Ruse...).</p> <p>Islamski svet u ranom srednjem veku (Muhamed - pojava islamske religije, nastajanje muslimanske države u Arabiji i arapska osvajanja, osobenost državnog i društvenog uređenja, raspad jedinstvene države, arapsko-islamska kultura i njen uticaj na kulturu naroda Evrope).</p> <p>Nastanak feudalnog društva (formiranje feudalne društvene strukture - vitezovi i kmetovi, piramidalna hijerarhija vlasti, vazalni odnosi, ruralno društvo).</p>
	<p>SRBI I NJIHOVO OKRUŽENJE U RANOM SREDNJEM VEKU</p>	<p>Sloveni i njihovo naseljavanje Balkanskog poluostrva (život Starih Slovena u prapostojbini, slovenski običaji i verovanja, uzroci i pravci seobe, naseljavanje Balkanskog poluostrva).</p> <p>Južni Sloveni prema starosedeocima i susedima (Avari, Franačka i Vizantija, odnos prema starosedeocima, formiranje plemenskih saveza, naseljavanje Bugara i Mađara i nastanak njihovih država, Prvo bugarsko carstvo, Samuilova država).</p> <p>Srbi od VII do XII veka (doseljavanje Srba i Hrvata, srpske zemlje, Srbija između Vizantije i Bugarske, uspon i</p>

<p>otkrića u periodu srednjeg i ranog novog veka;</p> <ul style="list-style-type: none"> – identifikuje osnovne odlike i promene u načinu proizvodnje u srednjem i ranom novom veku; – ilustruje primerima značaj prožimanja različitih civilizacija; 		<p>pad Duklje).</p> <p>Pokrštavanje Srba i drugih Južnih Slovena i njihova rana kultura (začeci hristijanizacije, značaj misije Ćirila i Metodija i njihovih učenika, počeci pismenosti, karakter rane srednjovekovne kulture kod Srba i drugih Južnih Slovena).</p>
<ul style="list-style-type: none"> – razlikuje spomenike različitih epoha, sa posebnim osvrtom na one u lokalnoj sredini; – ilustruje primerima važnost uticaja političkih, privrednih, naučnih i kulturnih tekovina srednjeg i ranog novog veka u savremenom društvu; – korscteći IKT, samostalno ili u grupi, prezentuje rezultate elementarnog istraživanja zasnovanog na korišćenju odabranih istorijskih izvora i literature; – poveže vizuelne i tekstualne informacije sa odgovarajućim isto- rijskim kontekstom (hronološki, politički, društveni, kulturni); – učestvuje u organizovanju i sprovođenju zajedničkih školskih aktivnosti vezanih za razvoj kulture sećanja. 	<p>EVROPA U POZKOM SREDNJEM VEKU</p>	<p>Razvoj i struktura feudalnih država (srednjovekovne monarhije - primeri Francuske, Engleske i Nemačke, odnos države i crkve).</p> <p>Krstaški ratovi (hodočašća - sveta mesta, najznačajniji pohodi i najpoznatiji učesnici - Ričard Lavovo Srce, Saladin, Fridrih Barbarosa, Luj IX Sveti; viteški redovi, uloga Mletačke republike u četvrtom krstaškom pohodu, sudari i susreti civilizacija).</p> <p>Postanak i razvoj srednjovekovnih gradova (privredni napredak u doba razvijenog feudalizma, razvitak gradova, zanatstva i trgovine, začeci robne privrede, borba gradova za samoupravu, gradovi kao kulturna i prosvetna središta).</p> <p>Svakodnevni život u srednjem veku (vladar, dvor i dvorski život, svakodnevni život na selu i gradu, položaj žene u srednjem veku).</p> <p>Opšte odlike srednjovekovne kulture (verski karakter kulture, kulturne oblasti, škole i univerziteti, pronalasci, opšte odlike umetnosti i književnosti).</p>
	<p>SRBI I NJIHOVO OKRUŽENJE U POZKOM SREDNJEM VEKU</p>	<p>Srbija u XII i početkom XIII veka (Raška između Vizantije i Ugarske, borba za osamostaljivanje države - Stefan Nemanja, Stefan Prvovenčani, autokefalnost srpske</p>

crkve - sveti Sava).

Uspon srpske države u XIII i početkom XIV veka i Vizantija Paleologa (privredni razvoj - Uroš I, širenje države - Milutin, Stefan Dečanski i bitka kod Velbužda, značaj Dubrovnika u privrednom i kulturnom životu srpskih zemalja).

Srpsko carstvo (Dušanova osvajanja, uspostavljanje patrijaršije i proglašenje carstva, uređenje države).

Društvo u državi Nemanjića (podela društva, društveni slojevi i odnosi, veze srpske i vlastele okolnih država - povezivanje po društvenoj horizontali).

Kraj srpskog carstva (slabljenje carstva u vreme cara Uroša, oblasni gospodari i njihovi sukobi).

Postanak i razvoj srednjovekovne bosanske države (Kulin ban, borba sa Ugarskom, Crkva bosanska, uspon i proglašenje kraljevstva - Tvrtko I).

Srednjovekovna kultura Srba (jezik i pismo, značaj Mirosavljevog jevanđelja, književnost - sveti Sava, Teodosije, monahinja Jefimija...; najznačajnije zadužbine, heraldika, pravni spomenici - Svetosavski nomokanon i Dušanov zakonik i njihov istorijski značaj).

	SRPSKE ZEMLJE I NJIHOVO OKRUŽENJE U DOBA OSMANLIJSKIH OSVAJANJA	<p>Turci Osmanlije i njihova osvajanja na Balkanu (društveno i državno uređenje osmanske države, nemoć Vizantije, Srbije i Bugarske, bitka na Marici, ličnost kralja Marka).</p> <p>Moravska Srbija i njena uloga u borbi protiv Osmanlija (knez Lazar, boj na Kosovu, kosovska legenda - istorijski i legendarni likovi Vuka Brankovića i Miloša Obilića).</p> <p>Država srpskih despota i okolne zemlje (knežinja Milica, knez i despot Stefan Lazarević, odnosi prema Osmanskom carstvu i Ugarskoj, despot Đurađ Branković i slabljenje Srbije, pad Carigrada i propast Vizantije, pad Smedereva, seobe Srba u Ugarsku, slabljenje i pad Bosne, Zeta za vreme Balšića i Crnojevića, ličnosti Vlada Cepeša Drakule i Đurađa Kastriota Skenderbega i njihov otpor Osmanlijama).</p>
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Nastava se realizuje korišćenjem nastavnih sredstava: ist. karta, internet, filmovi, ist. izvori. *Istorija* kao narativni predmet, u kome usmeno izlaganje, , pruža velike mogućnosti za podsticanje učeničke radoznalosti. Nastavni sadržaji treba da budu predstavljeni kao "priča" bogata informacijama i detaljima, ne zato da bi opteretili pamćenje učenika, već da bi im istorijski događaji, bili opisani jasno, detaljno, živo. Nastava ne bi smela biti statistička zbirka podataka i izveštaj o tome šta se nekada zbilo, već treba da pomogne u stvaranju što jasnije slike kod učenika ne samo o tome šta se tada desilo, već i zašto se to desilo.

Naziv predmeta	GEOGRAFIJA	
Cilj	Cilj vaspitno-obrazovnog rada je da se polaznici osposobe da s razumevanjem posmatraju prirodne pojave u vasioni i geografskom prostoru na Zemlji, kao i da prate složene društveno-ekonomske procese u geografskoj sredini koja, u stvari, i nije ništa drugo do uzajamni odnos između datih prirodnih okolnosti u određenom geografskom prostoru, rada i organizacije života ljudskih zajednica tom prostoru.	
Razred	šesti	
Godišnji fond časova	72	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
- uspostavlja veze između fizičko-	DRUŠTVO I GEOGRAFIJA	Društvena geografija, predmet proučavanja i podela.

<p>geografskih i društveno-geografskih objekata, pojava i procesa;</p> <ul style="list-style-type: none"> – određuje matematičko geografski položaj na Zemlji; – analizira, čita i tumači opštegeografske i tematske karte; – orijentiše se u prostoru koristeći kompas, geografsku kartu i satelitske navigacione sisteme; 	<p>GEOGRAFSKA KARTA</p>	<p>Geografska/kartonska mreža Geografska širina i geografska dužina, časovne zone. Pojam karte i njen razvoj kroz istoriju. Elementi karte (matematički, geografski i dopunski). Kartografski znaci i metode za predstavljanje reljefa na karti. Podela karata prema sadržaju i veličini razmera. Orijentacija u prostoru i orijentacija karte, merenje na karti, satelitski navigacioni sistemi.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – dovodi u vezu razmeštaj svetskog stanovništva sa prirodnim karakteristikama prostora; – analizira komponente populacione dinamike i njihov uticaj na formiranje ukupnih demografskih potencijala na primerima Srbije, Evrope i sveta; 	<p>STANOVNIŠTVO</p>	<p>Osnovni pojmovi o stanovništvu: demografski razvitak, i izvori podataka o stanovništvu. Broj i raspored stanovništva na Zemlji. Prirodno kretanje stanovništva. Migracija stanovništva. Strukture stanovništva: biološke i društveno-ekonomske. Savremeni demografski procesi u Srbiji, Evropi i svetu.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – analizira različita obeležja svetskog stanovništva i razvija svest o solidarnosti između pripadnika različitih socijalnih, etničkih i kulturnih grupa; – analizira geografski položaj naselja; – objašnjava kontinuirane procese u razvoju naselja i daje primere u Srbiji, Evropi i svetu; – dovodi u vezu tipove naselja i urbane i ruralne procese sa strukturama stanovništva, migracijama, ekonomskim i globalnim pojavama i procesima; 	<p>NASELJA</p>	<p>Pojam i nastanak prvih naselja. Položaj i geografski razmeštaj naselja. Veličina i funkcije naselja. Tipovi naselja. Urbanizacija. Grad – unutrašnja struktura i odnosi sa okolnim prostorom. Selo i ruralni procesi.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – uz pomoć geografske karte analizira uticaj prirodnih i društvenih faktora na razvoj i razmeštaj privrednih delatnosti; 	<p>PRIVREDA</p>	<p>Privreda, privredne delatnosti i sektori privrede. Poljoprivreda i geografski prostor. Industrija i geografski prostor. Saobraćaj, turizam, i geografski prostor. Vanprivredne delatnosti. Razvijeni i nerazvijeni region i države i savremeni geoekonomske odnosi na svetu.</p>

<p>– dovodi u vezu razmeštaj privrednih objekata i kvalitet životne sredine;</p>		<p>Koncept održivog razvoja.</p>
<p>– vrednuje alternative za održivi razvoj u svojoj lokalnoj sredini, Srbiji, Evropi i svetu;</p> <p>– objasni političko-geografsku strukturu države;</p> <p>– predstavi procese koji su doveli do formiranja savremene političko-geografske karte sveta;</p> <p>– objasni kako se izdvajaju geografske regije;</p> <p>– ilustruje uz pomoć karte najvažnije geografske objekte, pojave i procese na prostoru Evrope.</p>	<p>DRŽAVA I INTEGRACIONI PROCESI</p>	<p>Pojam i nastanak prvih država. Geografski položaj države. Veličina i kompaktnost teritorije države. Pojam i funkcija državnih granica. Glavni grad. Oblik vladavine. Političko-geografska karta Evrope posle drugog svetskog rata. Teritorijalni integritet i sporovi. Integracioni procesi.</p>
	<p>GEOGRAFIJA EVROPE</p>	<p>Geografske regije i regionalna geografija. Položaj i granice Evrope. Prirodne karakteristike Evrope. Stanovništvo Evrope. Haselja Evrope. Privreda Evrope. Geografske regije Evrope.</p>

Način ostvarivanja programa: Korelacija geografije sa drugim nastavnim predmetima predstavlja postupak koji je neophodno sprovesti u nastavi. Korelacija sa drugim predmetima može se ostvariti na tri načina: u vidu horizontalne, dijagonalne i vertikalne korelacije. Svi navedeni načini korelacije doprinose poboljšavanju kvaliteta i strukture nastavnih sadržaja, razvijanju logičkog mišljenja, funkcionalnog i trajnog znanja, ostvarivanju principa kompleksnosti, odnosno, stvaranju realnih predstava o geografskoj stvarnosti.

Naziv predmeta	FIZIKA
Cilj	Cilj nastave fizike jeste da učenici upoznaju prirodne pojave i osnovne prirodne zakone, da steknu osnovnu naučnu pismenost, da se osposobe za uočavanje i raspoznavanje fizičkih pojava u svakodnevnom životu i za aktivno sticanje znanja o fizičkim pojavama kroz istraživanje, oforme osnovu naučnog metoda i da se usmere prema primeni fizičkih zakona u svakodnevnom životu i radu.
Razred	šesti
Godišnji fond časova	72

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
<p>-kroz veći broj zanimljivih i atraktivnih demonstracionih ogleda, koji manifestuju pojave iz različitih oblasti fizike, shvati kako fizika istražuje prirodu i da je materijalni svet pogodan za istraživanje i postavljanje brojnih pitanja;</p> <p>- ume da rukuje merilima i instrumentima za merenje odgovarajućih fizičkih veličina: metarska traka, lenjir sa milimetarskom podelom, hronometar, menzura, vaga, dinamometar;</p> <p>- samo upozna pojam greške i značaj relativne greške, a da zna šta je apsolutna greška i kako nastaje greška pri očitavanju skala mernih instrumenata;</p> <p>- koristi jedinice SI sistema za odgovarajuće fizičke veličine: m, s, kg, N, m/s, Pa...;</p> <p>- usvoji osnovne predstave o mehaničkom kretanju i zna veličine koje karakterišu ravnomerno pravolinijsko</p>	UVOD	Fizika kao prirodna nauka i metode kojima se ona služi (posmatranje, merenje, ogled...). Ogledi koji ilustruju različite fizičke pojave. (2+0)
	KRETANJE	<p>Kretanje u svakodnevnom životu. Relativnost kretanja. (1+0)</p> <p>Pojmovi i veličine kojima se opisuje kretanje (putanja, put, vreme, brzina, pravac i smer kretanja). (2+1)</p> <p>Podela kretanja prema obliku putanje i brzini tela. Zavisnost pređenog puta od vremena kod ravnomernog pravolinijskog kretanja. (3+2)</p> <p>Promenljivo pravolinijsko kretanje. Srednja brzina. (1+2)</p> <p>Sistematizacija i obnavljanje gradiva. (0+2)</p> <p><i>Demonstracioni ogledi.</i> Kretanje kuglice po Galilejevom žljebu. Kretanje mehura vazduha (ili kuglice) kroz vertikalno postavljenu dugu providnu cev sa tečnošću.</p>
	SILA	Uzajamno delovanje dva tela u neposrednom dodiru i posledice takvog delovanja: pokretanje, zaustavljanje i promena brzine tela, deformacija tela (istezanje, sabijanje, savijanje), trenje pri

<p>kretanje i srednju brzinu kao karakteristiku promennjivog pravolinijskog kretanja;</p> <p>- na osnovu pojava uzajamnog delovanja tela shvati silu kao meru uzajamnog delovanja tela koja se određuje intenzitetom, pravcem i smerom;</p> <p>- usvoji pojam mase i težine i pravi razliku između njih;</p> <p>- ume da odredi gustinu čvrstih tela i gustinu tečnosti merenjem njene mase i zapremine;</p> <p>- usvoji pojam pritiska, shvati prenošenje spoljnog pritiska kroz tečnosti i gasove i razume Paskalov zakon.</p>		<p>kretanju tela po horizontalnoj podlozi i otpor pri kretanju tela kroz vodu i vazduh. (1+1)</p> <p>Uzajamno delovanje dva tela koja nisu u neposrednom dodiru (gravitaciono, električno, magnetno). Sila kao mera uzajamnog delovanja dva tela, pravac i smer delovanja. (3+2)</p> <p>Procena intenziteta sile demonstracionim dinamometrom. (1+1)</p> <p>Sila Zemljine teže (težina tela). (1+2)</p> <p>Sistematizacija i obnavljanje gradiva. (0+2)</p> <p><i>Demonstracioni ogledi.</i> Istezanje i sabijanje elastične opruge. Trenje pri klizanju i kotrljanju. Slobodno padanje. Privlačenje i odbijanje naelektrisanih tela. Privlačenje i odbijanje magneta.</p>
	<p>MERENJE</p>	<p>Osnovne i izvedene fizičke veličine i njihove jedinice. Međunarodni sistem mera. (1+1)</p> <p>Merenje dužine, zapremine i vremena. Pojam srednje vrednosti merene veličine i greške pri merenju. Merni instrumenti. (3+3)</p> <p><i>Demonstracioni ogledi.</i> Merenje dužine (metarska traka, lenjir), zapremine (balon, menzura) i vremena (časovnik, hronometar, sekundmetar). Prikazivanje nekih mernih instrumenata (vaga, termometri, električni instrumenti).</p> <p><i>Laboratorijske vežbe</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Merenje dimenzija malih tela lenjirom sa milimetarskom podelom. (1) 2. Merenje zapremine čvrstih tela nepravilnog oblika pomoću menzure. (1) 3. Određivanje srednje brzine

		<p>promenljivog kretanja tela i stalne brzine ravnomernog kretanja pomoću staklene cevi sa mehurom. (2)</p> <p>4. Merenje elastične sile pri istezanju i sabijanju opruge. (1)</p> <p>5. Kalibrisanje elastične opruge i merenje težine tela dinamometrom. (1)</p> <p>6. Merenje sile trenja pri klizanju ili kotrljanju tela po ravnoj podlozi. (1)</p>
	<p>MASA I GUSTINA</p>	<p>Inertnost tela. Zakon inercije (Prvi Njutnov zakon mehanike). (1+0)</p> <p>Masa tela na osnovu pojma o inertnosti i o uzajamnom delovanju tela. (1+0)</p> <p>Masa i težina kao različiti pojmovi. (1+1)</p> <p>Merenje mase tela vagom. (0+1)</p> <p>Gustina tela. Određivanje gustine čvrstih tela. (1+2)</p> <p>Određivanje gustine tečnosti merenjem njene mase i zapremine. (1+1)</p> <p>Sistematizacija i obnavljanje gradiva. (0+2)</p> <p><i>Demonstracioni ogledi.</i> Ilustrovanje inertnosti tela. Sudari dveju kugli (a) iste veličine, od istog materijala, (b) različite veličine, od istog materijala, (v) iste veličine, od različitog materijala. Merenje mase vagom. Tečnosti različitih gustina u istom sudu - "tečni sendvič".</p> <p><i>Laboratorijske vežbe</i></p> <p>1. Određivanje gustine čvrstih tela pravilnog i nepravilnog oblika. (2)</p> <p>2. Određivanje gustine tečnosti merenjem njene mase i zapremine. (1)</p>

	PRITISAK	<p>Pritisak čvrstih tela. (1+1)</p> <p>Pritisak u mirnoj tečnosti. Hidrostatički pritisak. Spojeni sudovi. (2+1)</p> <p>Atmosferski pritisak. Toričelijev ogled. Zavisnost atmosferskog pritiska od nadmorske visine. Barometri. (1+1)</p> <p>Prenošenje spoljnjeg pritiska kroz tečnosti i gasove u zatvorenim sudovima. Paskalov zakon i njegova primena. (1+1)</p> <p>Sistematizacija i sinteza gradiva. (0+2)</p> <p><i>Demonstracioni ogledi.</i> Zavisnost pritiska od veličine dodirne površine i od težine tela. Staklena cev sa pokretnim dnom za demonstraciju hidrostatičkog pritiska. Prenošenje pritiska kroz tečnost (staklena cev s membranom, Heronova boca, spojeni sudovi). Hidraulična presa. Ogledi koji ilustruju razliku pritisaka vazduha (kako se vazduh može "videti", kako sveća može da gori pod vodom ...)</p> <p><i>Laboratorijska vežba</i></p> <p>1. Određivanje zavisnosti hidrostatičkog pritiska od dubine vode (1)</p>
--	-----------------	---

Način ostvarivanja programa: Na nastavniku je da navede učenika da svojim rečima, na osnovu sopstvenog rasuđivanja, opiše pojavu koju posmatra. Posle toga nastavnik, koristeći precizni jezik fizike, definiše nove pojmove (veličine) i rečima formuliše zakon pojave. Laboratorijske vežbe čine sastavni deo redovne nastave i organizuju se na sledeći način: učenici svakog odeljenja dele se u dve grupe, tako da svaka grupa ima svoj termin za laboratorijsku vežbu. Nastavnik je dužan da kontinuirano prati rad svakog učenika kroz neprekidnu kontrolu njegovih usvojenih znanja, stečenih na osnovu svih oblika nastave: demonstracionih ogleda, predavanja, rešavanja kvantitativnih i kvalitativnih zadataka i laboratorijskih vežbi.

Naziv predmeta	MATEMATIKA
Cilj	<p>Cilj nastave matematike u osnovnoj školi jeste: da učenici usvoje elementarna matematička znanja koja su potrebna za shvatanje pojava i zavisnosti u životu i društvu; da osposobi učenike za primenu usvojenih matematičkih znanja u rešavanju raznovrsnih zadataka iz životne prakse, za uspešno nastavljanje matematičkog obrazovanja i za samoobrazovanje; kao i da doprinose razvijanju mentalnih sposobnosti, formiranju naučnog pogleda na svet i svestranom razvitku ličnosti učenika.</p>

Razred	Šesti	
Godišnji fond časova	144	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
<p>-pročita, zapiše, uporedi i predstavi na brojevnoj pravoj cele i racionalne brojeve (zapisane u oblikurazlomka ili u decimalnom zapisu);</p> <p>– odredi suprotan broj, apsolutnu vrednost i recipročnu vrednst racionalnog broja;</p> <p>– izračuna vrednost jednostavnijeg brojevnog izraza i reši jed- nostavnu linearnu jednačinu i nejednačinu u skupu racionalnih brojeva;</p> <p>– reši jednostavan problem iz svakodnevnog života koristeći brojevni izraz, linearnu jednačinu ili nejednačinu;</p> <p>– primeni proporciju i procenat u realnim situacijama;</p> <p>– prikaže podatke i zavisnost između dve veličine u koordinatnom sistemu (stubičasti, tačkasti i linijski dijagram);</p> <p>– tumači podatke prikazane tabelom i grafički;</p> <p>– klasifikuje trouglove odnosno četvorouglove na osnovu njihovih svojstava;</p> <p>– konstruiše uglove od 90° i 60° i koristi njihove delove za konstrukcije drygih uglova;</p> <p>– uoči odgovarajće</p>	<p>CELI BROJEVI</p>	<p>Pojam negativnog broja. Skup celih brojeva (Z). Celi brojevi na brojevnoj pravoj.</p> <p>Suprotan broj. Apsolutna vrednost celog broja. Upoređivanje celih brojeva.</p> <p>Osnovne računске operacije s celim brojevima i njihova svojstva.</p>
	<p>RACIONALNI BROJEVI</p>	<p>Skup racionalnih brojeva (Q). Prikazivanje racionalnih brojeva na brojevnoj pravoj. Uređenost skupa Q.</p> <p>Računske operacije u skupu Q i njihova svojstva.</p> <p>Izrazi s racionalnim brojevima.</p> <p>Jednačine i nejednačine upoznatih oblika - rešavanje i primena.</p> <p>Procenat i primene.</p>
	<p>TROUGAO</p>	<p>Trougao; odnos stranica, vrste trouglova prema stranicama. Uglovi trougla, zbir uglova, vrste trouglova prema uglovima. Odnos između stranica i uglova trougla.</p> <p>Konstrukcije nekih uglova (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°).</p> <p>Podudarnost trouglova (interpretacija). Osnovna pravila o podudarnosti trouglova; zaključivanje o jednakosti analognih elemenata. Osnovne konstrukcije trouglova.</p> <p>Opisana kružna linija oko trougla i upisana u njega, visina i težišna duž. Četiri značajne tačke u trouglu i njihova konstrukcija.</p>
	<p>ČETVOROUGAO</p>	<p>Četvorougao; vrste četvorouglova (kvadrat, pravougaonik, paralelogram, romb, trapez, deltoid); uglovi četvorougla.</p>

<p>elemente podudarnih trouglova;</p> <ul style="list-style-type: none"> – utvrdi da li su dva trougla podudarna na osnovu stavova podudarnosti; – konstruiše trougao, paralelogram i trapez na osnovu zadatih elemenata (stranice i uglovi trouglova i četvorouglova i dijagonala četvorougla); 		<p>Paralelogram, svojstva; pojam centralne simetrije. Vrste paralelograma; pravougli paralelogrami. Konstrukcije paralelograma.</p> <p>Trapez, svojstva, srednja linija; vrste trapeza, jednakokraki trapez. Osnovne konstrukcije trapeza.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – primeni svojstva trouglova i četvorouglova u jednostavnijim problemskim zadacima; – sabira i oduzima vektore i koristi ih u realnim situacijama; – odredi centar opisane i upisane kružnice trougla; – primenjuje osobine centralne i osne simetrije i translacije u jednostavnijim zadacima; – izračuna površinu trougla i četvorougla koristeći obrasce ili razloživu jednakost. 	<p>POVRŠINA TROUGLA I ČETVOROUGLA</p>	<p>Pojam površine figure - površina pravougaonika.</p> <p>Jednakost površina figura. Površina paralelograma, trougla, trapeza. Površina četvorougla s normalnim dijagonalama.</p> <p>Napomena: Obavezna su četiri jednočasovna školska pismena zadatka godišnje (sa ispravkama ukupno 8 časova).</p>

Način ostvarivanja programa: Nastaviti s daljim izgrađivanjem pojmova: brojevni izraz, promenljiva, izraz s promenljivom i pridruživanje (povezano s računskim operacijama, odgovarajućim jednačinama i nejednačinama), koristeći pri tome i termine: izraz, formula, iskaz. Mada se pojam preslikavanja (funkcije), kao i sam termin, ne uvode, treba uočavati i navoditi primere jednostavnih (funkcijskih) zavisnosti u raznim oblastima (otkrivanje pravila pridruživanja, pridruživanje po datom pravilu: brojeva – brojevima, brojeva – dužima, brojeva – površima, brojeva – imenima i dr.).

Naziv predmeta	BIOLOGIJA	
Cilj	Cilj nastave biologije jeste da učenici usvajanjem obrazovno-vaspitnih sadržaja steknu osnovna znanja o životnom prostoru, načinu života, osnovnoj građi, raznovrsnosti i značaju životinjskog sveta.	
Razred	šesti	
Godišnji fond časova	72	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI

<p>- uoče potrebu za klasifikovanjem živog sveta zbog njegove velike raznovrsnosti;</p>	<p>UVOD</p>	<p>Raznovrsnost živog sveta.</p> <p>Osnovne razlike između biljaka, gljiva i životinja.</p>
<p>- uočavaju sličnosti i razlike u građi i načinu života biljaka, gljiva i životinja;</p> <p>- upoznaju osnovne pojmove o prirodnom sistemu životinja;</p> <p>- upoznaju životni prostor, način života, građu, raznovrsnost i značaj praživotinja;</p> <p>- upoznaju životni prostor, način života, spoljašnju građu i osnove unutrašnje građe, raznovrsnost i značaj sunđerica, dupljara, crva, mekušaca, zglavkara i bodljokožaca;</p> <p>- shvate ulogu insekata u prirodi;</p> <p>- upoznaju bolesti koje izazivaju ili prenose životinje, način prenošenja i prevenciju;</p> <p>- upoznaju životni prostor, način života, građu, raznovrsnost i značaj riba, vodozemaca, gmizavaca, ptica i sisara;</p>	<p>PRAŽIVOTINJE</p>	<p>Praživotinje - heterotrofni protisti, jednoćelijska organizacija, raznovrsnost.</p> <p>Amebe - životni prostor, način života, građa. Raznovrsnost i značaj.</p> <p>Bičari - životni prostor, način života, građa, kolonijalnost. Raznovrsnost i značaj.</p> <p>Trepljari - životni prostor, način života, građa. Raznovrsnost i značaj.</p> <p>Parazitske praživotinje (dizenterična ameba, malarični parazit, izazivač bolesti spavanja) - načini prenošenja, mere prevencije.</p> <p>Uporedni pregled građe praživotinja - korelacija sa funkcijom i životnom sredinom (tabelarni ili ilustrativni prikaz).</p> <p>Vežba: Život u kapi vode - posmatranje slatkovodnih praživotinja pod mikroskopom.</p>
<p>- shvate značaj brige o potomstvu ptica i sisara;</p> <p>- shvate značaj odgovornog odnosa prema životinjama;</p> <p>- saznaju osnovne naučne činjenice o toku i razvoju života na Zemlji i etape zemljine istorije;</p> <p>- znaju da život na Zemlji ima istoriju sa kojom se mogu upoznati na osnovu fosilnih ostataka (zapisa);</p>	<p>CARSTVO ŽIVOTINJA</p>	<p>Svet životinja - nastanak i razvoj životinja.</p> <p>Raznovrsnost životinja - pregled glavnih grupa.</p> <p>Sunđeri - životni prostor, način života, građa na nivou opšte organizacije.</p> <p>Raznovrsnost i značaj.</p> <p>Dupljari - životni prostor, način života, građa na nivou opšte organizacije.</p> <p>(hidra). Raznovrsnost (hidre, korali, morske sase, meduze), značaj.</p>

- razumeju evoluciju živog sveta i shvate njen značaj u formiranju savremenog biološkog mišljenja.

Pljosnati crvi - životni prostor, način života, spoljašnja građa i osnovi unutrašnje građe. Raznovrsnost (planarije, metilji, pantljičare), značaj. Parazitske vrste, načini prenošenja i mere prevencije.

Valjkasti crvi - životni prostor, način života, spoljašnja građa i osnovi unutrašnje građe (čovečija glista). Raznovrsnost i značaj.

Parazitske vrste, načini prenošenja i mere prevencije.

Člankoviti crvi - životni prostor, način života, spoljašnja građa i osnovi unutrašnje građe (kišna glista). Raznovrsnost (morski člankoviti crvi, kišne gliste, pijavice), značaj.

Mekušci - životni prostor, način života, spoljašnja građa i osnovi unutrašnje građe (školjka). Raznovrsnost (puževi, školjke i glavonošci), značaj.

Vežba: razvrstavanje puževa i školjki na osnovu izgleda ljušture.

Zglavkari - opšte odlike i raznovrsnost (rakovi, pauci, skorprije, krpelji, stonoge, insekti).

Rakovi - životni prostor, način života, spoljašnja građa i osnovi unutrašnje građe (rečni rak). Raznovrsnost i značaj.

Pauci - životni prostor, način života i spoljašnja građa. Raznovrsnost i značaj. Zanimljivosti iz života pauka.

Skorprije - životni prostor, način života i spoljašnja građa. Raznovrsnost i značaj.

Krpelji - životni prostor, način života,

spoljašnja građa i raznovrsnost.

Bolesti koje prenose i mere prevencije.

Stonoge - način života, spoljašnja građa i raznovrsnost.

Insekti - životni prostor, način života, spoljašnja građa, i raznovrsnost.

Uloga insekata u prirodi i značaj za čoveka. Zanimljivosti iz života insekata.

Vežba: Izrada školske zbirke insekata.

Bodljokošci - životni prostor, način života, spoljašnja građa. Raznovrsnost (morske zvezde, morski ježevi, morske zmijuljice, morski krastavci, morski krinovi), značaj.

Uporedni pregled građe sunđera, crva, mekušaca, zglavkara, bodljokožaca - tabelarni ili ilustrativni prikaz.

Hordati - osnovne odlike hordata na primeru kopljače - komparacija sa prethodnim grupama životinja. Raznovrsnost hordata, značaj.

Kičmenjaci - građa i raznovrsnost.

Ribe - način života, građa i korelacija sa staništem (šaran). Raznovrsnost (ajkule, raže, štitonoše, košljoribe), značaj.

Vežba: disekcija ribe.

Prelazak na kopneni način života.

Vodozemci - način života, građa i korelacija sa staništem (žaba).

Razmnožavanje i razviće. Raznovrsnost (žabe, daždevnjaci,

		<p>mrmoljci), značaj.</p> <p>Gmizavci - način života, građa i korelacija sa staništem (gušter).</p> <p>Razmnožavanje, regeneracija. Raznovrsnost (gušteri, zmije, kornjače, krokodili), značaj. Izumrli gmizavci.</p> <p>Ptice - način života, građa i korelacija sa staništem. Razmnožavanje, briga o potomstvu. Seoba ptica. Raznovrsnost (patke, guske, rode, čaplje, koke, detlići, grabljivice, sove, golubovi, pevačice), značaj.</p> <p>Sisari - način života, građa i korelacija sa staništem. Razmnožavanje i razviće, briga o potomstvu. Migracije i zimski san. Raznovrsnost (torbari, bubojedi, slepi miševi, majmuni, glodari, zečevi, perajari, slonovi, zveri, kitovi, kopitari, papkari), značaj.</p> <p>Uporedni pregled građe glavnih grupa kičmenjaka (tabelarni ili ilustrativni prikaz).</p>
	<p align="center">UGROŽENOST I ZAŠTITA ŽIVOTINJA</p>	<p>Raznovrsnost carstva životinja i biodiverzitet.</p> <p>Faktori ugrožavanja i značaj zaštite životinja.</p> <p>Suživot ljudi i životinja.</p> <p>Odgovoran odnos prema životinjama (životinje za društvo - ljubimci, domaće životinje, ogleadne životinje, krznašice).</p>
	<p align="center">UVOD U EVOLUCIJU ŽIVOG SVETA</p>	<p>Život na Zemlji.</p> <p>Dokazi evolucije.</p> <p>Geološka doba, kalendar života.</p> <p>Borba za opstanak - Čarls Darwin.</p>

		<p>Aktivnosti:</p> <p>Izlasci u prirodu, upoznavanje lokalne faune, poseta zoološkom vrtu, poseta prirodnjačkom muzeju.</p> <p>Pravljenje akvarijuma, terarijuma, kućica za ptice, kućica za pse i mačke.</p> <p>Posmatranje aktivnosti životinja i briga o njima tokom cele školske godine.</p> <p>Saradnja sa zdravstvenim i veterinarskim institucijama.</p>
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija.

Verbalno – tekstualne metode treba da budu manje zastupljene, a prednost treba dati demonstrativno-ilustrativnim metodama, metodama praktičnog rada i aktivnostima van učionice. Izbor nastavnih metoda zavisi od cilja i zadataka nastavnog časa i opremljenosti kabineta. Izbor oblika rada prepušten je nastavniku. Za časove vežbi treba koristiti grupni oblik rada, ali ako to vežba zahteva i postoje uslovi, može se primeniti rad u parovima ili individualni oblik rada.

Vežbe treba realizovati uz maksimalno korišćenje prirodnog materijala, preparata i laboratorijskog pribora. Veoma su korisni časovi u prirodi i posete prirodnjačkom muzaju i zoološkom vrtu...

Preporučuje se saradnja sa zdravstvenim i veterinarskim institucijama, njihovo angažovanje i organizovanje predavanja-tribina sa temama iz programskih sadržaja biologije.

FIZIČKO I ZDRAVSTVENO VASPITANJE		
Naziv predmeta	FIZIČKO I ZDRAVSTVENO VASPITANJE	
Cilj	Cilj učenja <i>fizičkog i zdravstvenog vaspitanja</i> je da učenik unapređuje fizičke sposobnosti, motoričke veštine i znanja iz oblasti fizičke i zdravstvene kulture, radi očuvanja zdravlja i primene pravilnog i redovnog fizičkog vežbanja u savremenim uslovima života i rada.	
Razred	šesti	
Godišnji fond časova	72 časa + 54 časa obaveznih fizičkih aktivnosti	
ISHODI	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:		
<ul style="list-style-type: none"> - primeni komplekse prostih i opštepripremnih vežbi u većem obimu i intenzitetu u samostalnom vežbanju; - koristi naučene vežbe u sportu, rekreaciji i različitim životnim situacijama; - upoređuje rezultate testiranja sa vrednostima za svoj uzrast; - primeni dosegnuti nivo usvojene 	FIZIČKE SPOSOBNOSTI	<p>Osnovni sadržaji</p> <p>Vežbe za razvoj snage.</p> <p>Vežbe za razvoj pokretljivosti.</p> <p>Vežbe za razvoj aerobne izdržljivosti.</p> <p>Vežbe za razvoj brzine.</p> <p>Vežbe za razvoj koordinacije.</p> <p>Primena nacionalne baterije testova za praćenje fizičkog razvoja i motoričkih</p>

<p>tehnike kretanja u igri, sportu i svakodnevnom životu;</p> <ul style="list-style-type: none"> - razlikuje atletske discipline; - razvija svoje motoričke sposobnosti primenom vežbanja iz atletike; - održava ravnotežu u različitim kretanjima, izvodi rotacije tela; - shvati vrednost sportske gimnastike za sopstveni razvoj; - izvede elemente košarkaške tehnike; - primeni osnovna pravila košarke; - koristi elemente košarke u igri; - primeni osnovne elemente taktike u odbrani i napadu; - učestvuje na unutar odeljenskim takmičenjima; - izvede kretanja u različitom ritmu; - igra narodno kolo; - izvede osnovne korake plesa iz narodne tradicije drugih kultura; - izvede kretanja, vežbe i sastave uz muzičku pratnju; - kontroliše pokrete i održava telo u vodi; - prepliva 25 m tehnikom kraula i leđnog kraula; - proceni svoje sposobnosti i veštine u vodi; - skoči u vodu na glavu; - poštuje pravila ponašanja u vodi, i oko vodene sredine; - objasni svojim rečima značaj primenjenih vežbi; - proceni nivo sopstvene dnevne fizičke aktivnosti; - prepozna načine za poboljšanje svojih fizičkih sposobnosti; - prepozna moguće posledice nedovoljne fizičke aktivnosti; - pravilno se ponaša na vežbalištima kao i na sportskim manifestacijama; - primeni mere bezbednosti u vežbanju u školi i van nje; - odgovorno se odnosi prema objektima, spravama i rekvizitima; - primeni i poštuje pravila igara u 			sposobnosti.
	<p>MOTORIČKE VEŠTINE SPORT I SPORTSKE DISCIPLINE</p>	<p>Atletika</p>	<p>Obavezni sadržaji</p> <p>Tehnika štafetnog trčanja. Skok udalj. Bacanja kugle 2 kg. Istrajno trčanje - priprema za kros. Skok uvis (opkoračna tehnika). Bacanje "vorteks-a".</p> <p>Prošireni sadržaji</p> <p>Troboj.</p>
		<p>Sportska gimnastika</p>	<p>Osnovni sadržaji</p> <p>Vežbe na tlu. Preskoci i skokovi. Vežbe u uporu. Vežbe u visu. Greda. Gimnastički poligon.</p> <p>Prošireni sadržaji</p> <p>Vežbe na tlu (napredne varijante). Visoka greda. Trambolina. Preskok. Konj sa hvataljkama. Vežbe u uporu (složeniji sastav). Vežbe u visu (složeniji sastav).</p>
	<p>Osnove timskih i sportskih igara</p>	<p>Osnovi sadržaji</p> <p>Košarka: Osnovni elementi tehnike i pravila: - kretanje u osnovnom stavu u odbrani, - kontrola lopte u mestu i kretanju, - vođenje lopte, - dribling, - hvatanja i dodavanja lopte, - šutiranja, - principi individualne odbrane,</p>	

<p>skladu sa etičkim normama;</p> <ul style="list-style-type: none"> - primereno se ponaša kao posmatrač na takmičenjima; - rešava konflikte na društveno prihvatljiv način; - pronade i koristi različite izvore informacija za upoznavanje sa raznovrsnim oblicima fizičkih i sportsko-rekreativnih aktivnosti; - prihvati pobeđu i poraz; - vrednuje sportove bez obzira na lično interesovanje; - primeni usvojene motoričke veštine u vanrednim situacijama; - proceni lepotu pokreta u fizičkom vežbanju i sportu; - podstiče porodicu na potrebu primene redovne fizičke aktivnosti; - poveže vrste vežbi, igara i sporta sa njihovim uticajem na zdravlje; - primeni preporučeni dnevni ritam rada, ishrane i odmora; - koristi zdrave namirnice u ishrani; - koristi samo preporučene dodatke ishrani; - primenjuje zdravstveno-higijenske mere u vežbanju; - pravilno reaguje nakon povreda; - čuva životnu sredinu tokom vežbanja; - prepozna posledice konzumiranja duvana. 			<p>- otkrivanje i pokrivanje (saradnja igrača),</p> <p>- osnovna pravila košarke.</p> <p style="text-align: center;">Prošireni sadržaji</p> <p>Napredni elementi tehnike, taktike i pravila igre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dribling (složenije varijante), - fintiranje. <p>Osnovni principi kolektivne odbrane i napada.</p>
		Ples i ritmika	<p style="text-align: center;">Osnovi sadržaji</p> <p>Vežbe sa vijačom. Narodno kolo "Moravac". Narodno kolo iz kraja u kojem se škola nalazi.</p> <p style="text-align: center;">Prošireni sadržaji</p> <p>Sastav sa obručem. Sastav sa loptom. Kratki sastav sa vijačom. Engleski valcer.</p>
		Plivanje	<p style="text-align: center;">Osnovni sadržaji</p> <p>Predvežbe u obučavanju tehnike plivanja. Tehnika kraula. Tehnika plivanja leđnog kraula. Održavanje na vodi radi samopomoći.</p> <p style="text-align: center;">Prošireni sadržaji</p> <p>Ronjenje u dužinu 5-10 m.</p>
		Poligoni	<p>Poligon u skladu sa realizovanim motoričkim sadržajima.</p>
	FIZIČKA I ZDRAVSTVENA KULTURA	Fizičko vežbanje i sport	<p style="text-align: center;">Osnovni sadržaji</p> <p>Osnovna pravila vežbanja. Osnovna pravila Košarke i pravila Rukometa. Ponašanje prema ostalim subjektima u igri (prema sudiji, igračima suprotne i sopstvene</p>

			<p>ekipe).</p> <p>Čuvanje i održavanje materijalnih dobara koja se koriste u vežbanju.</p> <p>Uredno postavljanje i sklanjanje sprava i rekvizita neophodnih za vežbanje.</p> <p>Oblici nasilja u fizičkom vaspitanju i sportu.</p> <p>"Ferplej" (navijanje, pobjeda, poraz rešavanje konfliktnih situacija).</p> <p>Pisani i elektronski izvori informacija iz oblasti fizičkog vaspitanja i sporta.</p> <p>Razvoj fizičkih sposobnosti u funkciji snalaženja u vanrednim situacijama (zemljotres, poplava, požar...).</p> <p>Povezanost fizičkog vežbanja i estetike.</p> <p>Značaj vežbanja u porodici.</p> <p>Planiranje vežbanja u okviru dnevnih aktivnosti.</p>
		<p>Zdravstveno vaspitanje</p>	<p>Osnovni sadržaji</p> <p>Značaj fizičke aktivnosti za zdravlje.</p> <p>Poštovanje zdravstveno-higijenskih mera pre i posle vežbanja.</p> <p>Posledice neodržavanja higijene - higijena pre i posle vežbanja.</p> <p>Značaj upotrebe voća i povrća u ishrani.</p> <p>Posledice nepravilne ishrane i prekomernog unošenja energetskih napitaka.</p> <p>Postupci učenika nakon povreda (traženje pomoći).</p> <p>Vežbanje i igranje u različitim vremenskim uslovima (uputstva za igru i vežbanje na otvorenom prostoru).</p> <p>Čuvanje okoline na otvorenim prostorima izabranim za vežbanje.</p>

			Posledice konzumiranja duvana.
--	--	--	--------------------------------

Način ostvarivanja programa: Konceptcija *fizičkog i zdravstvenog vaspitanja* zasniva se na jedinstvu nastavnih i vannastavnih organizacionih oblika rada, kao osnovne pretpostavke za ostvarivanje cilja kroz dostizanje ishoda i standarda ovog vaspitno-obrazovnog područja.

Cilj i ishodi predmeta se ostvaruju kroz nastavu *fizičkog i zdravstvenog vaspitanja* (u trajanju od 2 školska časa nedeljno) i *obavezne fizičke aktivnosti* svakog učenika (u trajanju od 1,5 školski čas nedeljno). Program šestog razreda baziran je na kontinuitetu usvojenih znanja, veština, stavova i vrednosti iz petog razreda.

Nastava *fizičkog i zdravstvenog vaspitanja* usmerena je prema individualnim razlikama učenika, koje se uzimaju kao kriterijum u diferenciranom pristupu, pa samim tim neophodno je uputiti učenika ili grupu učenika, na olakšane ili proširene sadržaje u časovnoj, vančasovnoj i vanškolskoj organizaciji rada.

INFORMATIKA I RAČUNARSTVO		
Naziv predmeta		
Cilj	Cilj učenja <i>informatike i računarstva</i> je osposobljavanje učenika za upravljanje informacijama, bezbednu komunikaciju u digitalnom okruženju, kreiranje digitalnih sadržaja i računarskih programa za rešavanje različitih problema u društvu koje se razvojem digitalnih tehnologija brzo menja.	
Razred	šesti	
Godišnji fond časova	36 časova	
ISHODI	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:		
<ul style="list-style-type: none">- pravilno koristi IKT uređaje;- kreira, uređuje i strukturira digitalne sadržaje koji sadrže tabele u programu za rad sa tekstem i programu za rad sa multimedijalnim prezentacijama;- kreira i obrađuje digitalnu sliku;- samostalno snima i vrši osnovnu obradu audio i video zapisa;- uređuje multimedijalnu prezentaciju koja sadrži video i audio sadržaje;- čuva i organizuje podatke lokalno i u oblaku;- odgovorno i pravilno koristi IKT uređaje u mrežnom okruženju;- razlikuje osnovne internet servise;- primenjuje postupke i pravila za bezbedno ponašanje i predstavljanje na mreži;- pristupa Internetu, samostalno pretražuje, pronalazi i procenjuje informacije i preuzima ih na svoj uređaj poštujući autorska prava;- objasni postupak zaštite digitalnog	IKT	Digitalni uređaji i korisnički programi. Upravljanje digitalnim dokumentima. Rad sa slikama. Rad sa tekstem. Rad sa multimedijalnim prezentacijama koje sadrže video i audio sadržaje.
		DIGITALNA PISMENOST

proizvoda/sadržaja odgovarajućom CC licencom;		
<ul style="list-style-type: none"> - objasni postupak prikupljanja podataka putem onlajn upitnika; - kreira jednostavan program u tekstualnom programskom jeziku; - koristi matematičke izraze za izračunavanja u jednostavnim programima; - objasni i primeni odgovarajuću programsku strukturu (naredbe dodele, grananja, petlje); - koristi u okviru programa numeričke, tekstualne i jednodimenzione nizovske vrednosti; - razloži složeni problem na jednostavnije funkcionalne celine (potprograme); - pronalazi i otklanja greške u programu; - saraduje sa ostalim članovima grupe u odabiru teme, prikupljanju i obradi materijala, predstavljanju projektnih rezultata i zaključaka; - koristi mogućnosti koje pružaju računarske mreže u sferi komunikacije i saradnje; - kreira, objavljuje i predstavlja digitalne sadržaje koristeći raspoložive alate; - vrednuje proces i rezultate projektnih aktivnosti. 	<p>RAČUNARSTVO</p> <p>Osnove izabranog programskog jezika. Osnovne aritmetičke operacije. Ugrađene funkcije. Niske (stringovi). Strukture podataka. Grananje. Ponavljanje. Osnovni algoritmi.</p>	
	PROJEKтни ZADATAK	<p>Faze projektnog zadatka od izrade plana do predstavljanja rešenja. Izrada projektnog zadatka u korelaciji sa drugim predmetima. Vrednovanje rezultata projektnog zadatka.</p>

Način ostvarivanja programa: Program nastave i učenja informatike i računarstva, u drugom ciklusu osnovnog obrazovanja i vaspitanja, organizovan je po spiralnom modelu i orijentisan je na ostvarivanje ishoda. Ishodi su jasni i precizni iskazi o tome šta učenik zna, da uradi i vrednosno proceni po završetku procesa učenja. Nastavni program predmeta informatika i računarstvo se sastoji iz tri tematske celine: Informaciono-komunikacione tehnologije (skr. IKT), Digitalna pismenost i Računarstvo. Da bi svi učenici ostvarili predviđene ishode, potrebno je da nastavnik upozna specifičnosti načina učenja svojih učenika i prema njima planira i prilagođava nastavne aktivnosti. Nastavnik treba da osmisli aktivnosti tako da uključuju praktičan rad uz primenu IKT-a, povezivanje različitih sadržaja iz drugih tema unutar samog predmeta, kao i sa drugim predmetima.

TEHNIKA I TEHNOLOGIJA	
Cilj	Cilj učenja <i>tehnike i tehnologije</i> je da učenik razvije tehničko-tehnološku pismenost, da izgradi odgovoran odnos prema radu i proizvodnji, životnom i radnom okruženju, korišćenju tehničkih i tehnoloških resursa, stekne bolji uvid u sopstvena profesionalna interesovanja i postupa preduzimljivo i inicijativno.
Razred	šesti

Godišnji fond časova	72 časa	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> - poveže razvoj građevinarstva i značaj urbanizma u poboljšanju uslova življenja; - analizira karakteristike savremene kulture stanovanja; - klasifikuje kućne instalacije na osnovu njihove namene; - klasifikuje vrste saobraćajnih objekata prema nameni; - povezuje neophodnost izgradnje propisne infrastrukture sa bezbednošću učesnika u saobraćaju; - povezuje korišćenje informacionih tehnologija u saobraćajnim objektima sa upravljanjem i bezbednošću putnika i robe; - demonstrira pravilno i bezbedno ponašanje i kretanje pešaka i vozača bicikla na saobraćajnom poligonu i/ili uz pomoć računarske simulacije; - skicira prostorni izgled građevinskog objekta; - čita i crta građevinski tehnički crtež uvažavajući faze izgradnje građevinskog objekta uz primenu odgovarajućih pravila i simbola; - koristi računarske aplikacije za tehničko crtanje, 3D prikaz građevinskog objekta i unutrašnje uređenje stana uvažavajući potrebe savremene kulture stanovanja; - samostalno kreira digitalnu prezentaciju i predstavlja je; - klasifikuje građevinske materijale prema vrsti i svojstvima i procenjuje mogućnosti njihove primene; - povezuje korišćenje građevinskih materijala sa uticajem na životnu sredinu; - povezuje alate i mašine sa vrstama građevinskih i poljoprivrednih radova; - realizuje aktivnost koja ukazuje na važnost reciklaže; - obrazloži na primeru korišćenje obnovljivih izvora energije i načine njihovog pretvaranja u korisne oblike energije; 	ŽIVOTNO I RADNO OKRUŽENJE	Značaj i razvoj građevinarstva. Prostorno i urbanističko planiranje. Kultura stanovanja u: urbanim i ruralnim sredinama, objektima za individualno i kolektivno stanovanje, raspored prostorija, uređenje stambenog prostora. Kućne instalacije.
	SAOBRAĆAJ	Saobraćajni sistemi. Saobraćajni objekti. Upravljanje saobraćajnom signalizacijom. Pravila bezbednog kretanja pešaka i vozača bicikla u javnom saobraćaju.
	TEHNIČKA I DIGITALNA PISMENOST	Prikaz građevinskih objekata i tehničko crtanje u građevinarstvu. Tehničko crtanje pomoću računara. Predstavljanje ideja i rešenja uz korišćenje digitalnih prezentacija
	RESURSI I PROIZVODNJA	Podela, vrste i karakteristike građevinskih materijala. Tehnička sredstva u građevinarstvu i poljoprivredi. Organizacija rada u građevinarstvu i poljoprivredi. Obnovljivi izvora energije i mere za racionalno i bezbedno korišćenje toplotne energije. Reciklaža materijala u građevinarstvu i poljoprivredi i zaštita životne sredine Modelovanje mašina i uređaja u građevinarstvu, poljoprivredi ili modela koji koristi obnovljive izvore energije
KONSTRUKTORSKO MODELOVANJE	Izrada tehničke dokumentacije. Izrada makete/modela u građevinarstvu, poljoprivredi ili modela koji koristi obnovljive izvore energije. Predstavljanje ideje, postupka izrade i rešenja proizvoda. Određivanje tržišne vrednosti proizvoda uključujući i okvirnu procenu troškova. Predstavljanje proizvoda i kreiranje digitalne prezentacije.	

<ul style="list-style-type: none"> - pravilno i bezbedno koristi uređaje za zagrevanje i klimatizaciju prostora; - povezuje značaj izvođenja toplotne izolacije sa uštedom energije; - povezuje grane poljoprivrede sa određenom vrstom proizvodnje hrane; - opisuje zanimanja u oblasti građevinarstva, poljoprivrede, proizvodnje i prerade hrane; - izradi model građevinske mašine ili poljoprivredne mašine uz primenu mera zaštite na radu; - samostalno/timski vrši izbor makete/modela građevinskog objekta i obrazlaži izbor; - samostalno pronalazi informacije o uslovima, potrebama i načinu realizacije makete/modela koristeći IKT; - kreira plansku dokumentaciju (listu materijala, redosled operacija, procenu troškova) koristeći program za obradu teksta; - priprema i organizuje radno okruženje određujući odgovarajuće alate, mašine i opremu u skladu sa zahtevima posla i materijalom koji se obrađuje; - izrađuje maketu/model poštujući principe ekonomičnog iskorišćenja materijala i racionalnog odabira alata i mašina primenjujući procedure u skladu sa principima bezbednosti na radu; - učestvuje u uspostavljanju kriterijuma za vrednovanje, procenjuje svoj rad i rad drugih i predlaže unapređenja postojeće makete/modela; - odredi realnu vrednost izrađene makete/modela uključujući i okvirnu procenu troškova. 		
---	--	--

Način ostvarivanja programa: Program nastave i učenja *tehnike i tehnologije* zahteva raznovrstan metodički pristup s obzirom na različitost funkcija i karaktera pojedinih delova programskih sadržaja, kao i psihofizičke mogućnosti učenika. Za uspešno ostvarivanje programa, odnosno cilja učenja, potrebno je organizovati nastavu u skladu sa sledećim zahtevima:

- uvoditi učenike u svet tehnike i savremene tehnologije na zanimljiv i atraktivan način, čime se podstiče njihovo interesovanje za tehničko stvaralaštvo;
- omogućiti učenicima da iskazuju vlastite kreativne sposobnosti, da traže i nalaze sopstvena tehnička rešenja i da se dokazuju u radu;
- sistematizovano izlagati učenike problemskim situacijama - raspodela kompleksnih zadataka na niz jednostavnijih zahteva, identifikovanje elementa koji učenik mora uzeti u razmatranje prilikom rešavanja

problemskih situacija, kao i podsticanje učenika na korišćenje različitih kognitivnih procesa kao što su induktivno i deduktivno zaključivanje, poređenje, klasifikacija, predviđanje rezultata, transfer znanja od poznatog na nepoznato;

- obezbediti uslove da učenici na najefikasniji način stiču trajna i primenljiva naučno-tehnološka znanja i da se navikavaju na pravilnu primenu tehničkih sredstava i tehnoloških postupaka;

OBAVEZNI IZBORNI NASTAVNI PREDMETI

Naziv predmeta	DRUGI STRANI JEZIK
Cilj	Cilj nastave stranog jezika u osnovnom obrazovanju zasniva se na potrebama učenika koje se ostvaruju ovladavanjem komunikativnih veština i razvijanjem sposobnosti i metoda učenja stranog jezika. Cilj nastave stranog jezika u osnovnom obrazovanju stoga jeste: razvijanje saznavnih i intelektualnih sposobnosti učenika, njegovih humanističkih, moralnih i estetskih stavova, sticanje pozitivnog odnosa prema drugim jezicima i kulturama, kao i prema sopstvenom jeziku i kulturnom nasleđu, uz uvažavanje različitosti i navikavanje na otvorenost u komunikaciji, sticanje svesti i saznanja o funkcionisanju stranog i maternjeg jezika.
Razred	šesti
Godišnji fond časova	72 časa

NEMAČKI JEZIK

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA Komunikativne funkcije	Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama
<ul style="list-style-type: none"> – razume jednostavnije tekstove koji se odnose na pozdravljanje, predstavljanje i traženje/davanje informacija lične prirode; – pozdravi i otpozdravi, predstavi sebe i drugog koristeći jednostavnija jezička sredstva; – razmeni jednostavnije informacije lične prirode; – u nekoliko vezanih iskaza saopšti informacije o sebi i drugima; – razume jednostavnije tekstove koji se odnose na opis osoba, biljaka, životinja, predmeta, mesta, pojava, radnji, stanja i zbi- 	<p>POZDRAVLJANJE I</p> <p>PREDSTAVLJANJE SEBE I DRUGIH</p> <p>I TRAŽENJE/ DAVANJE OSNOVNIH</p> <p>INFORMACIJA O SEBI I DRUGIMA</p>	<p><i>Hallo. Ich bin Anna. Und du? Wie heißt du? Er heißt Andreas. Mein Name ist Andera Zilinski. Freut mich. Wie alt bist du? Ich bin 12. Woher kommst du? Ich komme ausSerbien. Wo wohnt deine Tante? Meine Tante wohnt in Wien. Franz ist mein Schulfreund. Wir gehen in die sechste Klasse. Wann bist du geboren? Am(s)ten Wie ist deine Telefonnummer? Wie geht 's?Wie geht es Ihnen? Gut, danke. Und dir? Und Ihnen?Na ja, es geht. Schlecht. Auf Wiedersehen. Gute Nacht. Tschüs. Bis bald!</i></p> <p>Prezentacija slabih glagola i najfrekventnijih jakih glagola. Upotreba određenog, neodređenog, negacionog, prisvojnog člana u nominative i akuzativu. Upotreba nultog člana. Upotreba upitnih zamenica i priloga. (<i>wer, was; wo, wie, wann, woher</i>).</p>
<ul style="list-style-type: none"> vanja; – opiše i uporedi živa bića, predmete, 	<p>OPISIVANJE BIĆA, PREDMETA,</p> <p>POJAVA I MESTA</p>	<p><i>Meine Freundin ist groß und schlank. Wie sind deine Haare? Blond oder braun? Ihr Hund ist 2 Jahre alt, klein und schwarz. Er frisst gern Kekse. Anna ist meine beste Freundin. Sie ist nett und freundlich. Sie sieht sehr schön aus. Das ist unsere</i></p>

<p>mesta, pojave, radnje, stanja i zbivanja koristeći jednostavnija jezička sredstva;</p> <p>– razume jednostavnije predloge, savete i pozive na zajedničke aktivnosti i odgovori na njih uz odgovarajuće obrazloženje;</p> <p>– uputi predloge, savete i pozive na zajedničke aktivnosti koristeći situaciono prikladne komunikacione modele;</p>		<p><i>Wohnung. Sie ist neu und groß. Ich finde sie sehr schön.</i></p> <p><i>Wir wohnen in der Stadt.</i></p> <p><i>Meine Großeltern leben auf dem Lande. Die Natur ist wunderschön. Ich fühle mich wohl in ihrem Haus.</i></p> <p>Prezentacija najučestalijih glagola s prefiksom. Upotreba prideva i priloga kao imenskog dela predikata uz glagol <i>sein</i>. Prisvojni članovi/determinative u nominativu, dativu i akuzativu. Red reči u iskaznoj i upitnoj rečenici. Upotreba predloga sa dativom uz glagole mirovanja.</p>
<p>– zatraži i pruži dodatne informacije u vezi sa predlozima, savetima i pozivima na zajedničke aktivnosti;</p> <p>– razume uobičajene molbe i zahteve i reaguje na njih;</p> <p>– uputi uobičajene molbe i zahteve;</p> <p>– čestita, zahvali i izvini se koristeći jednostavnija jezička sredstva;</p> <p>– razume i sledi jednostavnija uputstva u vezi s uobičajenim situacijama iz svakodnevnog života;</p>	<p>POZIV NA REAGOVANJE I POZIV NA UČEŠĆE U ZAJEDNIČKOJ AKTIVNOSTI</p>	<p><i>Gehen wir ins Kino/ Theater/ zum Sportplatz? Warum nicht? Das ist eine gute Idee. Komm, wir basteln ein Spielzeug! Mach mit! Ja, gern./Leider kann ich nicht. Ich habe keine Zeit./Nein, tut mir leid. Ich muss lernen.</i></p> <p><i>Gehen wir zu Peter? Wann treffen wir uns dann morgen? Um sechs an der Bushaltestelle. Möchtest du mitkommen? Wollen wir ihm etwas mitbringen? Ja, vielleicht eine Schokolade.</i></p> <p>Zapovedni način frekventnih glagola. Modalni glagoli (<i>können, wollen, möchten</i>). Upotreba predloga sa akuzativom (uz glagola kretanja). Upotreba predloga sa dativom i akuzativom – (<i>an, in, auf, zu</i>).</p>
<p>– pruži jednostavnija uputstva u vezi s uobičajenim situacijama iz svakodnevnog života;</p> <p>– razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju radnje i situacije u sadašnjosti;</p> <p>– razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju sposobnosti i umeća;</p> <p>– razmeni pojedinačne informacije i/ili nekoliko informacija u nizu koje se odnose na radnje u sadašnjosti;</p>	<p>IZRAŽAVANJE MOLBI, ZAHTEVA, OBAVEŠTENJA, IZVINJENJA, ČESTITANJA I ZAHVALNOSTI</p>	<p><i>Entschuldigung, können Sie das Fenster aufmachen? Danke. Ich danke Ihnen/Bitte. Darf ich Sie etwas fragen? Wo ist der Markt? Tut mir leid, das ich weiß auch nicht. Kannst du mir ein Glas Wasser geben?</i></p> <p><i>Danke. Vielen Dank. Ich danke dir./Nichts zu danken. Gern geschehen.</i></p> <p><i>Hallo. Hier ist Sandra, kann ich Birgit sprechen? Tut mir leid, aber sie ist nicht zu Hause.</i></p> <p>Upotreba neodređenog člana u nominativu, dativu i akuzativu.</p> <p>Upotreba modalnih glagola u prezentu.</p>
<p>– opiše radnje, sposobnosti i umeća koristeći nekoliko vezanih iskaza;</p> <p>– razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju iskustva, događaji i sposobnosti u prošlosti;</p>	<p>RAZUMEVANJE I DAVANJE UPUTSTAVA</p>	<p><i>Lies den Text und antworte auf die Fragen. Ergänze die Sätze. Schreib deinem Freund/deiner Freundin eine E-Mail/ eine SMS./Du sollst die rote Taste drücken./Kartoffeln schälen/Nudeln kochen.</i></p> <p>Zapovedni način. Upotreba modalnih glagola u prezentu. Infinitiv u funkciji zapovesti.</p>
<p>– razmeni pojedinačne informacije i/ili nekoliko informacija u nizu o iskustvima, događajima i</p>	<p>UPUKIVANJE ČESTITKI I IZRAŽAVANJE ZAHVALNOSTI</p>	<p><i>Herzlichen Glückwunsch! Alles Gute zu/ zum/ zu! Zum Geburtstag viel Glück! Ich gratuliere dir zu Frohe Weihnachten/Ostern.</i></p> <p><i>Tut mir leid. Schade. Mehr Glück nächstes Mal.</i></p> <p>Upotreba ličnih zamenica u nominativu, dativu</p>

<p>sposobnostima u prošlosti;</p> <p>– opiše u nekoliko kraćih, vezanih iskaza iskustva, događ Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa željama, interesovanjima, potrebama, osetima i osećanjima. Usmeno i pisano dogovaranje</p> <p>u vezi sa zadovoljavanjem želja i potreba; predlaganje rešenja u vezi sa osetima i potrebama; usmeno i pisano iskazivanje svojih</p> <p>osećanja i reagovanje na tuđa. Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa željama, interesovanjima, potrebama, osetima i osećanjima. Usmeno i pisano dogovaranje</p>	<p style="text-align: center;">OPISIVANJE RADNJI U SADAŠNJOSTI</p>	<p>i akuzativu. Uzvične rečenice.</p> <p><i>Ich lebe in einer Großstadt. Meine Wohnung ist im Erdgeschoss/ im zweiten Stock. Was machst du am Wochenende? Ich räume mein Zimmer auf, lerne und am Nachmittag gehe ich aus. Sieht dein Vater gern fern? Was trainierst du? Wann gehst du zum Training? Mittwochs und freitags.</i></p> <p>Sadašnje vreme (slabii jaki glagoli, glagoli sa prefiksom, modalni glagoli).</p> <p>Upotreba priloga za vreme i mesto (<i>donnerstags/da, dort, hier</i>).</p> <p>Red reči u iskaznoj, upitnoj i uzvičnoj rečenici.</p> <p>Redni brojevi.</p>
<p>u vezi sa zadovoljavanjem želja i potreba; predlaganje rešenja u vezi sa osetima i potrebama; usmeno i pisano iskazivanje svojih</p> <p>osećanja i reagovanje na tuđa. aj iz prošlosti;</p> <p>– opiše neki istorijski događaj, istorijsku ličnost i sl.</p> <p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na odluke, obećanja, planove, namere i predviđanja i reaguje na njih;</p> <p>– razmeni jednostavnije iskaze u vezi sa obećanjima, odlukama, planovima, namerama i predviđanjima;</p>	<p style="text-align: center;">OPISIVANJE RADNJI U PROŠLOSTI</p>	<p><i>Ich war gestern bei Maria. Am Montag hatten wir kein Deutsch, unsere Lehrerin war krank. Was hast du gefrühstückt? Ich habe Butterbrot gegessen und Tee getrunken. Meine Großeltern hatten viele Tiere auf dem Bauernhof. Mozart ist in Salzburg geboren. Er war Pianist und Komponist. Er hatte eine Schwester. Er war sehr berümt.</i></p> <p>Prošlo vreme.</p> <p>Preterit pomoćnih glagola <i>sein/haben</i>.</p> <p>Perfekt najfrekventijih slabih i jakih glagola.</p> <p>Prilozi i priloški izrazi za vreme <i>gestern, vorgestern, vor drei Tagen, letztes Jahr, im Jahr 1746...</i></p>
<p>– saopšti šta on/ ona ili neko drugi planira, namerava, predviđa;</p> <p>– razume uobičajene izraze u vezi sa željama, interesovanjima, potrebama, osetima i osećanjima i reaguje na njih;</p> <p>– izrazi želje, interesovanja, potrebe, osete i osećanja jednostavnijim jezičkim sredstvima;</p> <p>– razume jednostavnija pitanja koja se odnose na orijentaciju/položaj predmeta i bića u prostoru i pravac kretanja i odgo-</p>	<p style="text-align: center;">ISKAZIVANJE ŽELJA, INTERESOVANJA, POTREBA, OSETA I OSEĆANJA</p>	<p><i>Mir ist kalt/heiß. Ich habe (keinen) Hunger/Durst. Ich bin müde/traurig/froh. Ich habe Angst. Ich fühle mich (nicht) wohl. Mein Kopf tut weh. Ich habe Kopfschmerzen./ Tut mir leid, nimm dann eine Tablette ein./ Geh ins Bett/ Du sollst zum Arzt gehen. Das macht mir großen Spaß! Das finde ich toll!</i></p> <p>Lične zamenice u nominativu, dativu i u akuzativu.</p> <p>Zapovedni način (drugo lice jednine i množine)</p> <p>Prilozi za način (<i>viel, gern, schlecht, super, toll</i>)</p>
	<p style="text-align: center;">ISKAZIVANJE PLANOVA I NAMERA</p>	<p><i>Am Samstag gehen wir ins Museum. Wir treffen uns um 10 Uhr vor dem Museum. Kommst du mit? Gerne. Ich möchte am Sonntag eine Grillparty</i></p>

<p>vori na njih;</p> <p>– zatraži i razume obaveštenja o orijentaciji/ položaju predmeta i bića u prostoru i pravcu kretanja;</p> <p>– opiše pravac kretanja i prostorne odnose jednostavnim, vezanim iskazima;</p> <p>– razume jednostavnije zabrane, pravila ponašanja, svoje i tuđe obaveze i reaguje na njih;</p> <p>– razmeni jednostavnije informacije koje se odnose na dozvole, zabrane, upozorenja, pravila ponašanja i obaveze kod kuće, u školi i na javnom mestu;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na posedovanje i pripadnost;</p> <p>– formuliše jednostavnije iskaze koji se odnose na posedovanje i pripadnost;</p> <p>– pita i kaže šta neko ima/ nema i čije je nešto;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na izražavanje dopadanja i nedopadanja i reaguje na njih;</p> <p>– izrazi dopadanje i nedopadanje uz jednostavno obrazloženje;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze kojima se traži mišljenje i reaguje na njih;</p> <p>– izražava mišljenje, slaganje/ neslaganje i daje kratko obrazloženje;</p> <p>– razume jednostavnije izraze koji se odnose na količinu i cenu;</p> <p>– pita i saopšti koliko nečega ima/ nema, koristeći jednostavnija jezička sredstva;</p> <p>– pita/ kaže/ izračuna koliko nešto košta.</p>	<p>ISKAZIVANJE PROSTORNIH ODNOSA I VELIČINA</p> <p>ISKAZIVANJE VREMENA</p> <p>IZRAŽAVANJE PRIPADANJA I POSEDOVANJA</p> <p>IZRAŽAVANJE INTERESOVANJA, DOPADANJA I NEDOPADANJA</p>	<p><i>machen./Um wieviel Uhr sollen wir kommen? Kannst du mir morgen beim Umzug helfen?/Leider kann ich nicht. Ich muss zu meinen Großeltern gehen. Mein Opa hat Geburtstag.</i> Upotreba sadašnjeg vremena za buduću radnju. Predlozi. Prilozi za vreme (<i>heute, morgen, bald...</i>). Modalni glagoli.</p> <p><i>Entschuldigung, wie komme ich zur Bibliothek?/Gehen sie geradeaus und dann die erste Straße links. Gibt es hier eine Apotheke? Ja, sie ist gleich neben der Post/ hinter dem Hotel. Novi Sad ist etwa 80km von Belgrad entfernt. Wo liegt der Bodensee? In der Schweiz?Warst duschon am Bodensee? Der See ist 60km lang und 14km breit.</i> Upotreba dativa i akuzativa uz glagola mirovanja i kretanja. Prilozi za pravac i mesto: <i>geradeaus, links, rechts</i> Zapovedni način. Predlozi za izražavanje položaja i prostornih odnosa <i>in, an, auf, hinter, unter, vor, neben, zwischen...</i></p> <p>Upotreba sadašnjeg vremena za izražavanje budućnosti. Prilozi za vreme (<i>heute, manchmal, immer, nie...</i>). Povratni glagoli.</p> <p><i>Ist das dein Bruder?Nein, mein Bruder ist viel größer. Wessen Auto ist das? Das ist das Auto von unserer Nachbarin. Wem gehört diese Tasche? Das ist Marias Tasche.</i> <i>Ich brauche einen Kugelschreiber./Nimm meinen. Ich habe einen Hund und keine Katze.</i> Upotreba prisvojnih članova u nominativu, dativu i akuzativu. Izražavanje pripadnosti predlogom <i>von + dativ</i>. Upotreba glagola <i>gehören</i>. Upotreba određenog i neodređenog člana. Negacija.</p> <p><i>Was machst du gern/nicht gern? Ich spiele gern Klavier. Früh aufstehen mag ich nicht. Isst du gern Erdbeeren? Ja, sie sind so lecker. Gehst du gern einkaufen? Nein, das finde ich langweilig. Wie findest du unsere neue Deutschlehrerin?/Sie ist nett und hübsch. Mein Lieblingsschauspieler ist ein Italiener. Was isst du lieber – Äpfel oder Birnen? Basketball spiele ich am liebsten.</i> Prezent modalnog glagola <i>mögen</i> Složenice - rod i građenje (receptivno) Glagoli <i>finden i gefallen</i> za izražavanje dopadanja/nedopadanja. Komparacija <i>gut, gern i viel</i>.</p>
---	--	---

	IZRAŽAVANJE KOLIČINE, BROJEVA I CENA	<p><i>Wie viele Häuser siehst du auf dem Bild? Da sind 10 Häuser, nicht wahr! Wieviel Butter brauchst du für den Kuchen? 200 Gramm. Gibt es etwas Butter im Kühlschrank? Ja, wir brauchen keine Butter. Haben Sie Äpfel? Ja, wieviel brauchen Sie? Zwei Kilo. Und was kostet ein Kilo? 2,20 Euro. Haben Sie diesen Rock in Größe 36? Dieser Rock kostet 12 Euro, das ist nicht teuer. Wie viele Schüler haben eine Eins in Mathe bekommen? Nur 5 von 25 Schülern in der Klasse. Also nur ein Fünftel, das ist nicht gut.</i></p> <p>Upotreba jezičkih sredstava kvantifikacije. Iskazivanje količine i cene. Osnovni brojevi do 1000.</p>
--	---	---

Način ostvarivanja programa: Komunikacija u učionici se ostvaruje kroz dijaloge, igre pogađanja, fizičke aktivnosti, takmičenja u kojima nastavnik učestvuje kao mentor ali i kao partner u igri. Komunikativne funkcije su obrađene u osmišljenim kontekstima primerenim za decu tog uzrasta i uvežbavaju se izvođenjem simuliranih dijaloga, opisivanjem situacija u učionici i rešavanjem zadataka u radnoj svesci.

MATERNJI JEZICI SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

MAĐARSKI JEZIK SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

<p>A tantárgy neve Cél</p> <p>Osztály Évi óraszám</p>	<p>MAGYAR NYELV - anyanyelvápolás</p> <p><i>A magyar nyelv oktatásának és tanulásának célja, hogy a tanuló ápolja vagy idegen nyelvként tanulja a magyar nyelvet, helyesen használja a különféle kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban. Ismerje meg, értékelje és becsülje a magyar nemzeti értékeket és hagyományokat, elfogadja a különböző kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt; fejlessze a kulcskompetenciákat.</i></p> <p>hatodik 72 óra</p>	
<p style="text-align: center;">KIMENET</p> <p>A tanév végére a tanuló:</p>	<p>RÉSZTERÜLET/ TÉMA</p>	<p>TARTALOM</p>
<p>– Felismeri az irodalmi mű jellemző vonásait. – Felismeri és megkülönbözteti a prózai és a verses formákat – Meghatározza az irodalmi mű témáját, szereplőit, összefoglalja, reprodukálja a cselekményt. – Megkülönbözteti a népköltészetet a műköltészettől, a szépirodalmi szöveget a nem szépirodalmi szövegektől. Különbséget tesz a szerző és a narrátor/lírai én között.</p>	<p style="text-align: center;">ÁLTALÁNOS NYELVISMERET</p> <hr/> <p style="text-align: center;">IRODALOMISMERETEK</p>	<p>A magyar nyelv területi régegződése és változati: – a köznyelv, – a nyelvjárások, – a szaknyelvek, – a gyermeknyelv, – a diáknyelv.</p> <p>Az irodalomismeret keretében be kell mutatni a magyar gyermekirodalom néhány alkotását, különös tekintettel a vajdasági</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Felismeri az epikai, drámai és lírai szövegek beszélőjét. – Meg tudja állapítani a cselekmény helyét és idejét. – Felismeri a költői jelzőt, a megszemélyesítést, a hasonlatot, a metaforát, az iróniát, a fokozást, a túlzást és a hiperbolát. – Meghatározza és példákkal illusztrálja a következő szépirodalmi szövegelemeket: a téma, a cselekmény helye és ideje, főszereplő, mellékszereplő stb. – Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: monda, mese, tájleíró költemény, elbeszélés, novella, regény, levél, napló, életrajz, önéletrajz, ballada, dráma. – Megnevezi és a gyakorlatban is alkalmazza a leírás formáit: személyleírás, tárgyleírás, tájleírás. – Felismeri és értelmezi az egyszerű szövegek konfliktushelyzeteit, a hősök jellemvonásait, s velük kapcsolatban megállapít, véleményt formál. – A szépirodalmi művek tudatos, igényes olvasója. – Képes esztétikai élmény átélésére. – Tiszteli a nemzeti irodalom és kultúra hagyományait. – Többszöri olvasás után megérti az egyszerű és/vagy összetettebb szövegeket. – Hangosan olvas és reprodukál rövidebb és/vagy hosszabb szövegeket, ügyelve a helyes artikulációra, hangsúlyra, hanglejtésre, valamint mondatformálásra. – Képek, kérdések, vázlat és kulcsszavak alapján összefoglalja a szöveg lényeges információit. – Megfogalmazza a szöveghez kapcsolódó egyéni élményeit. – Képes a nem lineáris szövegek befogadására. – Megismeri a vajdasági magyar gyermeksjátót. – Különböző beszédhelyzetekben nyelvtudásának megfelelően egyszerű és/vagy összetettebb/bonyolult információkat kér és ad. – Megérti azokat alapvető információkat, amelyek a mindennapi kommunikációs helyzetekben hangzanak el. – Nyelvtudásának megfelelően 		<p>magyar írókra: Majtényi Mihály, Fehér Ferenc, Német István, Deák Ferenc, Kosztolányi Dezső, művei kerüljenek bemutatásra a tanár megítélésére bízva a válogatást. Esetleg, a tanulók nyelvismeretének szintjét megítélve a tanár háziolvasmányként is feladhat egy-egy rövidebb elbeszélést vagy műrészletet.</p> <p>Ajánlott irodalom:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kosztolányi Dezső (1975) Mostan színes tintákról álmodom, Budapest: Móra 2. Idő, idő, tavaszidő (1971) Újvidék: Fórum 3. Németh István (1976): Lepkelánc 4. Jung Károly (1975) Újvidék: Fórum 5. Majtényi Mihály: A földgömb 6. Herceg János: Három halász meg egy molnár (elbeszélés) 7. Herceg János: Vas Ferkó a vitéz kovács (mese) 8. Kortárs magyar gyermekirodalomból (pl. Friss tinta! c. antológiából) 9. Fehér Ferenc: Az én nyuszim (1961), Szeptemberi útravaló (1968) 10. Szélördög - vajdasági népmesék <p>Házi olvasmány (javaslat):</p> <p>Fazekas Mihály: Lúdas Matyi Benedek Elek: A kék lilium - a tanár válogasson a mesék közül A NEMZETI KULTÚRA ELEMELI - A magyarok eredete és őshazája (eredetmondák ismertetése) - A honfoglalás - A magyarok Vajdaságban - Magyar népi, egyházi és nemzeti ünnepek. - Magyar népi szokások bemutatása.</p> <p>A témakörök és azok feldolgozásánk szintje feleljen meg a gyermek életkorának. A szövegek, amelyeket a az órán feldolgoznak legyenek érthetőek, egyértelműek. A válogatás a vajdasági magyar gyermekirodalom művein alapuljon.</p>
	KOMUNIKÁCIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - A szövegalkotás célja, - a kommunikáció funkciói. (Példák alapján történik bemutatásuk.) - A köszöntések, a jókívánságok kifejezése. - Gratulálás formái. - Üdvözetek küldése
	NYELVTAN	

<p>alkalmazza a szituatív kódváltást.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Használja a megfelelő udvariassági formákat. – Megérti a hangzó, multimédiás anyagok lényeges információit. – Részt vesz szerepjátékokban. <p>– Kommunikációs alapismeretek elsajátítása</p> <p>– Alapszinten kontrasztív módon gondolkodik, összevet.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Felismeri és megnevezi az alapszófajokat (ige, főnév, főnévi igenév, melléknév, számnevek, névmások, határozószók). – Ismeri és alkalmazza az igeidőket és igemódokat. – Ismeri és alkalmazza az alanyi és tárgyas ragozást. – Ismeri és alkalmazza a melléknevek fokozását. <p>– Képes az elsajátított nyelvi modellek alkalmazására.</p>		<p>A szintagmák fogalma és megfigyelése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A magyar nyelv rétegződése, a főbb nyelvváltozatok, a nyelvjárások, a diáknyelv sajátosságai. - A szótövek. - A toldalékok típusai, funkcióik. - Az igekötős igék. - A főnév többes száma. - A névelő és a névutók - A rokonértelmű és az ellentétes jelentésű melléknevek. - A melléknevek mondatbeli szerepe. - A határozott és határozatlan számnév és mondatbeli viselkedésük.
<p>– Többszöri olvasás után megérti az egyszerű és/vagy összetettebb szövegeket.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hangosan olvas és reprodukál rövidebb és/vagy hosszabb szövegeket, ügyelve a helyes artikulációra, hangsúlyra, hanglejtésre, valamint mondatformálásra. – Képek, kérdések, vázlat és kulcsszavak alapján összefoglalja a szöveg lényeges információit. – Megfogalmazza a szöveghez kapcsolódó egyéni élményeit. – Képes a nem lineáris szövegek befogadására. <p>– Megismeri a vajdasági magyar gyermeksjátót.</p>	<p>OLVASÁS ÉS SZÖVEGÉRTÉS</p>	<p><i>Olvasásfejlesztés</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a tanulók ösztönzése a ritmus, a hangerő és a hangszín érzékelésére olvasás közben - a kifejező olvasás gyakorlása - a némaolvasás gyakorlása előre megadott feladatok alapján <p><i>Szövegértés</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a szövegösszefüggés megértése - a leírás jellemzőinek megfigyelése, különös tekintettel a képszerű részekre, valamint azokra a kifejezésekre, amelyek a különböző érzetek felkeltését hivatottak biztosítani - a külső és belső tényezők, körülmények, állapotok hatásának megfigyelése a szereplők cselekedeteire - a konfliktusokat ábrázoló szövegrészletek elemzése, a kiváltóok meghatározása, a megoldás lehetősége stb. <p><i>Irodalomelméleti fogalmak elsajátítása</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a téma, - a költői nyelv alapvető tényezői - a körülmény, a helyzet, a hangulat, a benyomás, a következtetés fogalmainak tisztázása, azok megkeresése a szövegekben <p><i>Szövegalkotás</i></p>

		<ul style="list-style-type: none"> - a tanuló közvetlen környezetének a megfigyelése és szóbeli leírása - természeti jelenségek és történések megfigyelése és élő szóban való leírása - személyek megfigyeltetése és leírása - a jól tagolt elbeszélések fő részeinek megfigyelése, a szövegkoherenciai elemeinek tudatosítása és használata - kérvény megfogalmazása - üdvözlőlapok írása valamilyen ünnep alkalmából <p><i>A szövegek műfajával kapcsolatos gyakorlatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - az eseményekre és személyekre vonatkozó leírás alkalmazása - a kérvényírás formai jellemzői - a táviratírás jellemzői - üdvözlőlapok írásának formái
<ul style="list-style-type: none"> - Ismeri és alkalmazza a helyesírási alapelveket. - Képes rövid szövegek másolására. - Képes rövid szövegek alkotására (képeslap, meghívó, SMS stb.) - Ismeri és alkalmazza az elválasztás szabályait. - Képes 10-12 mondatos és/vagy hosszabb fogalmazás írására. 	HELYESÍRÁS	<ul style="list-style-type: none"> - A magyar betűrend, a szűkebb és a teljes magyar ábécé, a betűrendezés alapjai. - A nagy kezdőbetű írásának helyes használata. - A szóhatárok felismerése, az egybeírás és különírás.
<ul style="list-style-type: none"> - Hangalak és jelentés alapján felismeri a rokon értelmű és az ellentétes jelentésű szavakat. - Felismer (egyszerűbb) közmondásokat, szólásokat. –Szókincset kb.250–300 további új lexikai egységgel gazdagítja. 	SZÓKÉSZLET	<p><i>Szókincsbővítés</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a szövegben felbukkanó ismeretlen kifejezések kiemlése, - az ismeretlen kifejezések jelentésének megkeresésére irányuló gyakorlatok - ritka és szép szavak folyamatos feljegyzése és megfelelő szöveggörnyezetben való alkalmazása - szómezők gyűjtése <p><i>Vers- és szövegtanulás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a diák életkornak megfelelő, a vajdasági magyar gyermekirodalom néhány versének vagy szövegrészletének megtanulása <p><i>Elbeszélés</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a diákok életével kapcsolatos események, történések elmondása - személyek és állatok külső tulajdonságainak leírása megfigyelés alapján <p><i>A kommunikációs készségek fejlesztése</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - táviratírás - kérvényírás

		<ul style="list-style-type: none"> - üdvözlőlap írása - telefonbeszélgetések lebonyolítása <p><i>Film- és színművészet</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a fő- és mellékszereplők felismerése és jellemzése - vizuális és akusztikai hatások megfigyelése - a jelenet és felvonás megfigyelése a drámaműben
--	--	---

A program megvalósításának módja: A tanulók tevékenysége: Olvasásfejlesztés, szövegértés, irdodalomelméleti fogalmak elsajátítása, szövegalkotás, szókincsbővítés, vers- és szövegtanulás, elbeszélés, a kommunikációs készségek fejlesztése, film- és színművészet, házi feladatok, írásbeli dolgozatok

Naziv predmeta		GRADANSKO VASPITANJE
Cilj		Cilj nastave i učenja <i>građanskog vaspitanja</i> je da učenik izučavanjem osnovnih principa, vrednosti i procedura građanskog društva postane svestan svojih prava i odgovornosti, osetljiv za potrebe pojedinaca i zajednice i spreman da aktivno deluje u zajednici uvažavajući demokratske vrednosti.
Razred		šesti
Godišnji fond časova		36 časova
ISHODI	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Po završenoj oblasti/temi učenik će biti u stanju da:		
<ul style="list-style-type: none"> - obrazloži vezu prava odgovornosti na primenu; - navede primere za grupu prava sloboda da i zaštita od; - argumentuje značaj inkluzivnog obrazovanja, prava i potrebe za obrazovanjem svih učenika; - štiti svoja prava na način koji ne ugrožava druge i njihova prava; - identifikuje pokazatelje kršenja prava deteta u svakodnevnom životu, primerima iz prošlosti, literature; - svrsishodno koristi ključne pojmove savremenog demokratskog društva: demoratija, građanin, vlast; - obrazloži ulogu građana u društvenom sistemu i sistemu 	LJUDSKA PRAVA	<p>Prava i odgovornosti</p> <p>Moja i tvoja prava – naša su prava. Prava i odgovornosti.</p> <p>Posebna grupa prava: sloboda da i pripadajuće odgovornosti. Psebna grupa prava: zaštita od i pripadajuće odgovornosti. Pravo na očuvanje ličnog, porodičnog, nacionalnog, kulturnog i verskog identiteta i i pripadajuće odgovornosti.</p> <p>Pravo na kvalitetno obrazovanje i jednake mogućnosti za sve i i pripadajuće odgovornosti.</p> <p>Inkluzivno obrazovanje – kvalitetno obrazovanje za sve.</p>
	DEMOKRATSKO DRUŠTVO	<p>Demokratsko društvo i participacija građana</p> <p>Demokratsko društvo – pojam, karakteristike. Građanin.</p> <p>Dete kao građanin.</p> <p>Procedure kojima se reguliše život u zajednici. Ko je ovlašćen da donosi kolektivne odluke in a osnovu kojih procedura.</p> <p>Vlast.</p>

<p>vlasti na primeru;</p> <ul style="list-style-type: none"> - razlikuje stvarnu participaciju učenika u odeljenju i školi od simboličke i demokrativne; - pozitivno koristi internet i mobilni telefon za učenje, informisanje, druženje, pokretanje akcija; - obrazloži mogući uticaj društvenih mreža na stavove i delovanje pojedinca; - primeni 7 pravila za sigurno četovanje i korišćenje SMS poruka; - prepoznaje situacije digitalnog nasilja i zna kako da reaguje i kome da se obrati za pomoć; - učestvuje u izboru teme, uzorka i instrumenta istraživanja; - učestvuje u sprovođenju istraživanja, prikupljanju i obradi dobijenih podataka i izvođenju zaključaka; - prezentuje sprovedene istraživanje i dobijene rezultate; - procenjuje efekte sprovedenog istraživanja i identifikuje propuste i greške; - u diskusiji pokazuje veštinu aktivnog slušanja, iznosi svoj stav zasnovan na argumentima, komunicira na konstruktivan način - učestvuje u donošenju pravila rada grupe i poštuje ih; - pronalazi, kritički razmatra i koristi informacije iz različitih izvora. 		<p>Nivoi i grane vlasti.</p> <p>Lestvica participacije učenika u školi: manipulacija, demokrativna upotreba, simbolička upotreba, stvarna participacija.</p> <p>Participacija učenika na nivou odeljenja i škole.</p>
	<p>PROCESI U SAVREMENOM SVETU</p>	<p>Upotreba i zloupotreba interneta i mobilnih telefona</p> <p>Pozitivno korišćenje internet i mobilnog telefona. Šta je dozvoljen, a šta nije na internetu. Uticaja društvenih mreža na mišljenje i delovanje pojedinca. Opasnosti u korišćenju internet i mobilnog telefona.</p> <p>Digitalno nasilje i veza sa Konvekcijom o pravima deteta. Karakteristike i posledice digitalnog nasilja. Sedam pravila za sigurno četovanje i korišćenje SMS poruka.</p> <p>Reagovanje u situacijama digitalnog nasilja. Odgovornosti učenika i škole.</p>
	<p>GRAĐANSKI AKTIVIZAM</p>	<p>Planiranje i izvođenje istraživanja o ponašanju učenika u školi i njihovim stavovima o upotrebi/zloupotrebi internet i mobilnih telefona.</p> <p>Šta su stavovi, na čemu se zasnivaju i kakva je njihova veza sa ponašanjem.</p> <p>Izbor teme, uzorka i instrumenta istraživanja. sprovođenje istraživanja.</p> <p>Obrada podataka. Tumačenje rezultata. Priprema i prezentacija dobijenih rezultata. Evaluacija istraživanja.</p>

Način ostvarivanja programa: Programske sadržaje bi trebalo realizovati tako da se učenicima omoguće: sloboda izražavanja mišljenja i stavova o otvorenim pitanjima i problemima koje su sami identifikovali kao značajne; razumevanje i razmatranje različitih mera koje se u školi/lokalnoj zajednici preduzimaju u cilju rešavanja problema; Realizacija programa se zasniva na korišćenju interaktivnih i istraživačkih metoda rada.

VERSKO VASPITANJE REFORMATSKE HRIŠĆANSKE CRKVE

Cilj nastave verskog vaspitanja Reformatske hrišćanske crkve jeste vrednovanje verskih i socijalnih datosti u hrišćanstvu i ljudskoj zajednici sa naglaskom na odgovornom stvaranju boljeg sveta. Mlade vodimo onim stavovima i istinama koje naučava Katehizam katoličke crkve.

SADRŽAJI PROGRAMA

	TEMA:	GLAVNI CITAT:	PODELA:	APLIKACIJA:	PEVANJE:
1. čas	Upoznavanje učenika sa gradivom				
2. čas	Uteha	Rim. 8, 16			Himna 394
3. čas	Koliko stvari moraš znati da u tom blaženstvu možeš živeti?	Mat. 11, 28-30	Moram znati tri stvari: 1. Prvo... 2. Drugo... 3. Treće...		Himna 191
4. čas	Zakon Božji	Mat. 22, 37	Otkud znaš da si grešan? Šta zahteva od nas zakon Božji?		Himna 408
5. čas	Održavanje Božjeg Zakona	I. Mojs. 1, 27	Može li se potpuno držati ove zapovesti? Zar je Bog stvorio čoveka zlim? Kako je onda ipak čovečja narav postala pokvarena i grešna?		Himna 396
6. čas	Ponavljjanje				
7. čas	O otkupljenju čoveka	2 Kor 5, 21	Kako ćemo se osloboditi od kazne za naše grehe i kako ćemo opet doći u milost Božju? Ko je taj osloboditelj koji je pravi Bog i pravi čovek? Otkud znaš da je Isus taj spasitelj?		Himna 399
8. čas	Apostolsko verovanje				Himna 411
9. čas	Podela Apostolskog verovanja	2 Kor. 13, 13	O Bogu Ocu i stvorenju O Bogu Sinu i našem spasenju		Psalm I

			O Bogu Duhu Svetom i o našem posvećenju		
10. čas	O Bogu Ocu	Psalm 23, 1	Šta veruješ o Bogu Ocu? Kakvu korist imamo od spoznaje Božje brižnosti?		Psalm VIII
11. čas	O Bogu Sinu	Djela. Ap. 4, 12	Šta znači ime Isus? Ima li osim Isusa drugog spasitelja? Šta znači ime Hrist?		Himna 273-274
12. čas	O Bogu Duhu Svetome I deo	Gal. 4, 4	Zašto trebamo verovati u Boga Duha Svetoga? Šta veruješ o opštoj crkvi hrišćanskoj?		Himna 330
13. čas	O Bogu Duhu Svetome II deo	Luk. 1, 35	Šta veruješ o oproštenju grehova? Kakvu utehu imaš u uskrsnuću tela?		Himna 170
14. čas	Ponavljjanje				
15. čas	O sakramentima	Rim 4, 11	Šta su sakramenti? Koju svrhu imaju sakramenti? Koliko ima sakramenata?		Himna 197
16. čas	O krštenju	Mat 28, 18-20	Kako krštenje podseća na smrt Isusovo? Kada je odredio Isus da se njegovi vernici krste? Treba li krstiti i malu decu?		Himna 369
17. čas	O svetoj večeri	I Kor 11, 23...	Kada je Isus odredio da njegovi vernici primaju svetu		Psalm LXV

			večeru?		
18. čas	O svetoj večeri II deo	I Kor 11, 23...	Promeni li se u svetoj večeri hleb i vino u telo i krv Hristovu? Ko može pristupiti stolu Gospodnjem?		Himna 376
19. čas	O zahvalnosti	I Kor 1, 30	Šta znači umiranje starog čovaka? Šta znači oživljavanje novoga čovaka?		Psaln CV
20. čas	Zakon Božji I deo	2 Mojs 20, 1-11	Koji je Zakon Božji? (I-IV Zapovest)		Himna 397
21. čas	Zakon Božji II deo	2 Mojs 20, 12-17	(V-X Zapovest)		Psaln XXIII
22. čas	Ponavljjanje				
23. čas	Zakon Božji III deo	Psaln 81, 10	Šta želi Bog od nas u prvoj zapovesti? Šta je idolstvo?		Psaln LXXXI
24. čas	Zakon Božji IV deo	5 Mojs 4, 12	Šta želi Bog u drugoj zapovesti? Zabranjuje li time Bog da izrađuje slike i kipovi? Dali je slobodno u crkvi imati slike, da neki iz njih uče?		Himna 341
25. čas	Zakon Božji V deo	Mat. 5, 34-36	Šta želi Bog u trećoj zapovesti? Šta zabranjuje treća zapovest Božja?		Himna 406
26. čas	Zakon Božji VI deo	Luk. 4, 15-16	Šta želi Bog u četvrtoj zapovesti? Trebali li to činiti samo nedeljom i praznicima?		Psaln LXXXIV
27. čas	Zakon Božji VII	3 Mojs. 19, 32	Šta želi Bog u		Psaln XXXIV

	deo		petoj zapovesti? Šta zabranjuje Bog u petoj zapovesti?		
28. čas	Zakon Božji VIII deo	Mat 5, 22	Šta želi Bog u šestoj zapovesti? Šta zabranjuje Bog u šestoj zapovesti?		Himna 206
29. čas	Zakon Božji IX deo	Efes. 5, 3	Šta želi Bog u sedmoj zapovesti? Šta zabranjuje Bog u sedmoj zapovesti?		Psalm L
30. čas	Zakon Božji X deo	Jov. 6, 12	Šta želi Bog u osmoj zapovesti? Šta zabranjuje Bog u osmoj zapovesti?		Psalm 429
31. čas	Zakon Božji XI deo	Jov. 7, 50	Šta želi deveta zapovest? Šta zabranjuje Bog u devetom zapovestu?		Psalm V
32. čas	Zakon Božji XII deo	Rim. 7, 7	Šta želi deseta zapovest? Mogu li se pridržavati svih ovih zapovesti oni koji su se obratili Bogu? Zašto je Bog dao da se Deset zapovesti tako strogo navešćuju kada ih se na zemlji niko ne može pridržavati?		Himna 184
33. čas	O molitvi	Mat. 6, 9-13	Zašto treba hrišćanin da se moli? Zašto trebamo moliti Boga? Kako glasi ta molitva? ("Oče		Himna 400

			naš...")		
34-36. čas	Sistematizacija gradiva				

NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA

Tema: *Sveto pismo kao putokaz je prvi instrument Boga, a nama govori o sebi.* Veroučitelj mora uticati u tom pravcu da učenici zavole čitanje Biblije već u ovom razredu, i to one delove Starog i Novog zaveta koji su u skladu sa interesovanjem ovog uzrasta. Čitanje Biblije je bila najsnažnija karakteristika reformatske hrišćanske tradicije od doba reformacije do danas. Proučavanje Svetog pisma, naročito onih delova Novog zaveta (4 evanđelija) razvija zajedništvo sa Hristom, jer on nije samo odraslima, nego i deci obećavao. "Ja sam sa vama, ako ste dvoje ili troje, već ste zajedno u moje ime". Deca moraju da zaključe: pravo bratstvo i pravi mir sa bližnjima je jedino mogućni ako smo u živoj vezi sa Gospodarom Crkve: sa Isusom Hristom.

Tantárgy:	HITOKTATÁS - KATOLIKUS HITAN			
Évi óraszám:	36			
Osztály:	Hatodik			
TÉMA	CÉLOK	EREDMÉNYEK A téma feldolgozása után a tanuló:	A TÉMÁKON BELÜLI AJÁNLOTT TARTALOM	AJÁNLOTT MÓDSZEREK
I BEVEZETÉS	<ul style="list-style-type: none"> Az idei tananyag és munkamódszer ismertetése a diákokkal 	<ul style="list-style-type: none"> felfogja az idei hittan tananyagának jelentőségét saját életére és a keresztény hitben való növekedésére nézve 	1. A VI. osztályos hitoktatás tananyagának ismertetése a diákokkal	<ul style="list-style-type: none"> Előadás, beszélgetés
II JÉZUS KRISZTUS - ISTEN FIA	<ul style="list-style-type: none"> Megismerni, hogy Isten emberré lett, hogy ezáltal új módon szóljon az emberekhez Megismerni a környezetet, amelyben Jézus felnőtt és felkészült a nyilvános működésre Megismerni Keresztelő Szent János meghívását, küldetését, életét és nyilvános működését Átélni Jézus megkeresztelkedésének különlegességét 	<ul style="list-style-type: none"> Felfogja és érti a megtestesülés fogalmát jobban felismeri Máriának, az édesanyjának szerepét Jézus életében érti Jézus Istenfiúságát és a Mennyei Atya felé irányuló különleges szeretetét megérti, hogy a keresztelés által ő maga is Isten gyermekévé és a keresztény közösség tagjává lett 	2. Isten, aki emberré lett 3. Mária, a megváltás közvetítője 4. A názáreti Jézus 5. A pusztába kiáltó szó - Keresztelő Szent János (Mk 1,1-8; Mt 3,1-12; Lk 3,1-18; Iv 1,19-27) 6. Az Atya tanúságtétele Jézusról - Megkeresztelkedés a Jordán folyóban (Mt 3,13-17; Mk 1,9-11; Lk 1,21-22; Iv 1,29-34;) 7. A feldolgozott tanítási egységek	<ul style="list-style-type: none"> Bibliai szöveg olvasása és elmesélése Bibliai szöveg elemzése - páros munka Diapozitívek Keresztelő Szt. János képzőművészetben keresztüli bemutatása a keresztelés fogadalm felelevenítése

		<ul style="list-style-type: none"> • Istent Atyjának tekinti 	isméltése	
III JÉZUS - A HIT LEGNAGYOBB TANÍTÓMESTERE	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerni Jézus tanítását - Boldogságok • Elgondolkodni "az emberek királyságának" és Isten Országának alapvető értékeiről • Megtanulni, mik a példabeszédek és miért használja őket Jézus • Megismerni néhány példabeszédet • Elmélkedni a példabeszédek szereplőiről és azok üzenetéről • Megérteni, hogy Jézus tanítása és példája a keresztény élet és viselkedés alapja 	<ul style="list-style-type: none"> • elfogadja Jézus beszédstílusát és érti az új fogalmakat (áldottak, irgalmasok, szelídek...) • belátja, hogy Jézus szavai megváltoztatják az embert • felismeri egy új, jobb világ létrehozásának jelentőségét • megérti, hogy ő maga a "jó föld", melyben Isten Igéjének, mint magnak növekednie kell • beleéli magát a példabeszédek szereplőinek helyzetébe • felfedezi néhány talentumát és fel tudja őket sorolni • megérti, hogy Isten számára minden ember fontos • követi Jézus példáját 	<p>8. Az új élet törvénye - A hegyi beszéd (Mt 5,4-12)</p> <p>9. Krisztus szava új emberré tesz -- Zakeus, a vámos (Lk 19,1)</p> <p>10. Jézus példabeszédekkel tanít - "Ti vagytok a világ világossága" (Mt 5,13)</p> <p>11. Isten szava mag (Mt 13,4; Mk 4,4; Lk 8,5)</p> <p>12. Sziklára és homokra épített ház (Mt 7,24; Lk 6,47)</p> <p>13. Isten számára mindenki fontos: Az elveszett juh (Mt 18,12; Lk 15,3); Elveszett és megkerült fiú (Lk 15,11)</p> <p>14. Isten ajándékai az embernek - példabeszéd a talentumokról (Mt 25,14; Lk 19,11)</p> <p>15. Isten Országá olyan, mint a mennyegző (Mt 22,15; Lk 14,15)</p> <p>16. A feldolgozott tanítási egységek isméltése</p> <p>17. A tanulók tudásának ellenőrzése és a félévi osztályzatok lezárása</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Problémamegoldó módszer a kutatási módszer elemeivel • szövegrészek feldolgozása - páros- vagy csoportos munka • Kollázs készítése • Példabeszédek dramatizációja • félbevágott mondatok párosítása • Sztikerek - az én talentumaim • Művészi reprodukciók tartalmának szemléltetése és elemzése • Új példabeszédek írása • Diapozitívek, film • témához illő feladatlapok
IV JÉZUS SEGÍT AZ EMBEREKNEK - MEGBOCSÁJT ÉS GYÓGYÍT	<ul style="list-style-type: none"> • Elgondolkodni arról, léteznek-e ma csodák • Megérteni, hogy a csodákhoz hitre van szükség • Találkozni a Jézus csodáiról beszámoló 	<ul style="list-style-type: none"> • felfogja, mire van szükség, hogy csoda történjen • elmeséli Jézus csodatetteit • beleképzeli magát például a 	<p>18. Hogy lássak - A vak Bartimeus (Mk 10,46-52; Mt 20,29-34; Lk 18,35-43; Jn 9,1-41)</p> <p>19. Egy római százados hite</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bibliai szöveg feldolgozása • játék -találd meg az elrejtettet - "hideg, meleg" • darabokra bontott mondat:

	<p>bibliai szövegekkel és azonosulni valamelyik szereplővel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elgondolkodni az emberi tévedésekről, kibékülésről és megbocsájtásról 	<p>vak ember helyzetébe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Megérti a mondatot: "Nem vagyok méltó..." és összekapcsolja a szentmisével • belátja az emberiség és saját gyengeségét és bűnösségét • belátja az elítélés következményeit és a megbocsájtás és szeretet nagyságát • maga is kész a megbocsájtásra 	<p>20. (Lk 7,1-10; Mt 8,5-13)</p> <p>21. A béna meggyógyítása (Lk 5,17-26; Mt 9,1-8; Mk 2,1-12)</p> <p>22. Megbocsájtás és szeretet (Jn 8,1-11; <i>Mária Magdolna</i> (Lk 7,36-50))</p> <p>23. A feldolgozott tanítási egységek ismétlése</p>	<p>"nem vagyok méltó..."</p> <ul style="list-style-type: none"> • színes sztikerekre írás: jó és rossz • Ének: Add a kezed
<p>V JÉZUS KRISZTUS - A MI MEGVÁLTÓNK</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Elmélkedni Jézus keresztútjáról és annak állomásairól • Találkozni a szentírási szövegekkel, melyek Jézus szenvedéséről és haláláról szólnak • Megtanulni, mi a Nagyhét • Megérteni, hogy Jézus feltámadása a keresztény hit és minden egyházi ünneplés alapja • Jézus tanítványaként tekinteni magunkra 	<ul style="list-style-type: none"> • úgy értelmezi Jézus önkéntes áldozatát, mint az emberek iránti végtelen szeretetet (nincs nagyobb szeretet ennél: saját életünket odaadni másokért) • felismeri a feltámadás győzelmét • megérti, hogyan folytatódik tovább Jézus műve tanítványain keresztül • belátja, hogy ő maga is megvan hívva Jézus szolgálatára és hirdetésére • megérti, hogy Jézus az Atyjához tér, és hogy ők egyek • érti a "Mennybemenetel" fogalmát 	<p>24. Önként átadta magát értünk - Bevonulás Jeruzsálembe</p> <p>25. Új Szövetség - Az utolsó vacsora (Mt 26,27)</p> <p>26. Isten szolgálatának titka - A lábmosás (Jn 13,1-17; 13,34-35; Mt 25,35)</p> <p>27. Szeretet, amely felszabadít - szenvedés, halál és feltámadás (Mt 27,45-51.54-66)</p> <p>28. Húsvét - a keresztény hit középpontja (Lk 24,13-35; 1Kor 15,17)</p> <p>29. A feltámadt krisztus tanítványait küldi szerte a világba (Mt 28,16-20; Jn 21,15-19)</p> <p>30. A Mennyei Atya megdicsőítette Jézust - Jézus mennybemenetele (Mk 16,19; Jn 10,30)</p> <p>31. A feldolgozott</p>	<ul style="list-style-type: none"> • elbeszélés képek alapján • keresztúton való részvétel a plébánián • Diapozitívek, film • Összehasonlítás: régi és új Pászka • csoportmunka: bárány készítése barkából • húsvéti panó • műalkotás elemzése: Sieger Köder, Az irgalmasság cselekedetei • munkalapok a Szent Háromnap témájára • Húsvéti énekek

			tanegységek ismétlése	
VI AZ EGYHÁZ - ISTEN ÚJ NÉPE	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerni az egyháznak, mint Jézus tanítványi közösségének létrejöttét • Bizalmas és nyitott kapcsolat kiépítése és ápolása az egyházzal, mint közösséggel • Úgy tekinteni az egyházra, mint Isten új népére, egy közösségre, melyben mindannyian az új világ értékeinek terjesztésére vagyunk meghívva • Ismerni a különböző egyházi szolgálatokat • Megismerni, hogy Jézus egyetlen egyházában több különböző közösség létezik 	<ul style="list-style-type: none"> • belátja a közösség, az egyház létezésének szükségességét • képes megértéssel felsorolni a különböző egyházi szolgálatokat • készen áll a saját plébániai közösségében való aktív részvételre • felismeri saját tehetségét, mellyel gazdagíthatja közösségét • megérti, hogy az egyházat a Szentlélek vezeti 	<p>32. Az egyház - Jézus tanítványainak közössége (ApCsel 1-2)</p> <p>33. Különböző adományok és szolgálatok (1Kor 12,4-31)</p> <p>34. Krisztus egyházának pásztorai - az apostolok és utódaik (és a szerzetesek)</p> <p>35. Krisztus hívei a világban (Hogyan tanúskodhatnak a mai keresztények a világban) - Egyház és egyházak - egység a különbözőségben (ökumenikus téma)</p> <p>36. A feldolgozott tanegységek ismétlése és az év végi osztályzatok lezárása</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bibliai szövegek feldolgozása • Asszociáció az egyház bibliai képeire • Diapozitívek, fényképek, film • Látogatás egy közeli szerzetesrendbe • Beszélgetés a plébániai közösségben az egységről szerzett tapasztalatokról

Naziv predmeta	VERSKA NASTAVA - ISLAMSKA VERONAUKA
Cilj	<p>Cilj nastave islamske vjeronauke u osnovnom obrazovanju i vaspitanju je da pruži učeniku osnovni vjernički pogled na svet, sa posebnim naglaskom na vjernički praktični deo, a takođe i budući vječni život.</p> <p>Izlaganje vjerskog viđenja i postojanja sveta obavlja se u otvorenom i tolerantnom dijalogu sa ostalim naukama i teorijama.</p> <p>Način pristupa je islamsko viđenje koje obuhvata sva pozitivna iskustva ljudi, bez obzira na njihovu nacionalnu pripadnost i vjersko obrazovanje.</p>
Razred	šesti
Godišnji fond časova	36 časova

ISHODI Po završenom razredu učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
---	--------------------	-----------------

<p>Zadaci nastave islamska vjeronauke:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznavanje osnovnih principa vjere islama; - poznavanje vrijednosti molitve; - poznavanje sastavnih dijelova molitve; - upoznavanje međusobnih prava i dužnosti pojedinca i zajednice; - razvijanje svijesti o Bogu kao Stvoritelju i odnos prema ljudima kao najsavršenijim božjim stvorenjima, - razvijanje sposobnosti (na način primjeren uzrastu učenika) za postavljanje pitanja o cjelini i najdubljem smislu postojanja čovjeka i svijeta, o ljudskoj slobodi, životu u zajednici, smrti, odnosu s prirodom koja nas okružuje, kao i za razmišljanje o tim pitanjima u svijetlu vjere islama, - razvijanje sposobnosti za odgovorno oblikovanje zajedničkog života sa drugima, za nalaženje ravnoteže između vlastite ličnosti i zajednice, za ostvarivanje susreta sa svijetom (sa ljudima različitih kultura, religija, pogleda na svijet, s društvom, prirodom) i s Bogom, u izgrađivanje uvjerenja da je čovekov život na ovom svijetu samo priprema za vječnost, da su svi stvoreni da budu sudionici vječnog života, da se iz te perspektive, kod učenika razvija sposobnost razumijevanja, preispitivanja i vrijednovanja vlastitog odnosa prema drugom 	<p>ISLAM</p>	<ul style="list-style-type: none"> - značenje riječi islam - suština islama - neka od načela islamskog vjerovanja - cilj islama - priroda nevjerstva - blagodati islama - vjera, šta to znači - vjera u nevidljivo i nepoznato
	<p>VRIJEDNOST NAMAZA (molitve)</p>	<ul style="list-style-type: none"> zašto obavljamo namaz vanjska forma namaza vrijednost dženaze namaza (namaz koji se klanja umrloj osobi) vrijednost džume namaza (sedmične molitve koja se obavlja petkom) vrijednost dobrovoljnih namaza vrijednost teravih namaza (namaz koji se klanja u toku mjeseca ramazana)
	<p>SVRHA NAMAZA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - namaz čovjeka čini srećnim - namaz je brana na putu loših djela - namaz pojačava ljubav prema drugome - namazom nastojimo zaslužiti Božiju pomoć

<p>čovjeku kao božjem stvorenju i izgradi spremnost za pokajanje</p>		
	<p>RAMAZANSKI POST</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kako treba provesti mjesec ramazan - neki propisi o postu - post kao stroga vjerska dužnost - važnost i koristi ramazanskog posta - post kao moralni faktor - post kao socijalni faktor - post kao zdravstveni faktor - materijalna davanja vezana za mjesec ramazan - sadekatu-l-fitr - posebni ibadeti (Allahu dž.š. draga djela) u ramazanu - i'tikaf
	<p>RAMAZANSKI OBIČAJI</p>	<ul style="list-style-type: none"> - doček ramazana - oglašavanje početka i završetka posta - učenje Kur'na (mukabela) - ramazanski dersovi - učenje salevata i ilahija - ramazanski iftari i sijela
<p>POSLANSTVO</p>	<ul style="list-style-type: none"> - historijat i svrha poslanstva - Muhamed a.s. kao Poslanik - konačnost Muhamedovog a.s. poslanstva 	

Način ostvarivanja programa: Vjeroučitelj će ukupan broj predviđenih časova za vjeronauku (36) iskoristiti tako što će svaki čas predvideti kratko ponavljanje sadržaja sa prethodnog časa, a zatim preći na temu planiranu za aktuelni čas, uz obavezni međusobni razgovor nakon obrade date teme, iz kojeg će se zaključiti da li su sadržaj učenici usvojili i da li je našao mjesto u njihovom praktičnom životu.

Naziv predmeta	CRTANJE, SLIKANJE I VAJANJE	
Cilj	Cilj vaspitno-obrazovnog rada u nastavi likovne kulture jeste da podstiče i razvija učenikovo stvaralačko mišljenje i delovanje u skladu sa demokratskim opredeljenjem društva i karakterom ovog nastavnog predmeta.	
Razred	šesti	
Godišnji fond časova	36 časova	
ISHODI	OBLAST / TEMA	SADRŽAJI
Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da:		
<ul style="list-style-type: none"> - razvijaju likovno-estetski senzibilitet za spontani ritam bojenih mrlja, linija, teksturu, svetlinu, boju i čulnu osetljivost i osećajnost za vizuelno sporazumevanje i svet uobrazilje u likovnim delima; - pokažu interese i sposobnosti za samostalno otkrivanje vizuelnih pojava i zakonitosti sveta oblika: svetlo-tamno, oblik-boja, prostor, kompozicija; - posmatraju i estetski doživljavaju dela likovnih umetnosti; - razvijaju ljubav prema likovnom nasleđu; - se osposobe za stvaralačko prenošenje vizuelno-likovnih iskustava u prirodno-društveno naučna područja i tako razvijaju interesovanje za oplemenjivanje i zaštitu prirode i smisao za unapređivanje kulture življenja; - razvijaju svest da će znanja koristiti u daljoj profesionalnoj 	CRTANJE	<p>Tačka, linija i smer (3)</p> <p>Percepcija i apercepcija</p> <p>Crtanje, crtački materijali, obične olovke, metalno pero, tuš i pero i penkalo, razni crtački materijali</p> <p>Slobodan ritam masa i volumena, bojenih mrlja, linija, svetlina (2)</p> <p>Percepcija i apercepcija</p> <p>Kombinovani, crtanje, slikanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Komponovanje osnovnih trodimenzionalnih oblika (3)</p> <p>Percepcija</p> <p>Crtanje, crtački materijali, obične olovke sa olovke, metalno pero, tuš i pero i penkalo, razni crtački materijali.</p> <p>Komponovanje više ritmičkih celina u prostoru (upotrebnih predmeti) (3)</p> <p>Percepcija i apercepcija</p> <p>Crtanje, crtački materijali, metalno pero, tuš,</p>

<p>orijentaciji i unapređivanju opšte kulture.</p> <p>- razvijaju stvaralački odnos prema okolini i veće kompetencije vizuelnog mišljenja;</p> <p>- razvijaju osetljivost za probleme u korišćenju likovno-tehničkih sredstava.</p>		<p>pero i penkalo, razni crtački materijali</p> <p>Estetsko procenjivanje (1)</p>
	<p>SLIKANJE</p>	<p>Hromatski i ahromatske skup (2)</p> <p>Percepcija i apercepcija</p> <p>Slikanje, odgovarajuća sredstva i slikarski materijali</p> <p>Intenzivne (jarke, čiste) boje i boje oslabljenog intenziteta (zamućene boje) (2)</p> <p>Percepcija i apercepcija</p> <p>Slikanje, odgovarajuća sredstva i slikarski materijali</p> <p>Tople i hladne boje (2)</p> <p>Percepcija i apercepcija</p> <p>Slikanje, odgovarajuća sredstva i slikarski materijali</p> <p>Vizuelno sporazumevanje (3)</p> <p>Stvaranje i dekodiranje vizuelne šifre</p> <p>Crtanje, slikanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Pantomima, govor tela (1)</p> <p>Percepcija i apercepcija</p> <p>Fotografija, film i ostala odgovarajuća sredstva</p> <p>Ambijent - scenski prostor (1)</p> <p>Percepcija i apercepcija</p> <p>Fotografija, film i odgovarajuća sredstva.</p> <p>Ambijent - scenski prostor (1)</p> <p><i>Estetska analiza</i></p>

	VAJANJE	<p>Taktilne vrednosti površine i oblika (2)</p> <p>Percepcija i apercepcija</p> <p>Vajanje, odgovarajuća sredstva i vajarSKI materijali</p> <p>Čvrsta i meka forma (2)</p> <p>Percepcija i apercepcija</p> <p>Vajanje, odgovarajuća sredstva i vajarSKI materijali</p> <p>Modelovanje geometrijskih i nepravilnih formi (2)</p> <p>Percepcija</p> <p>Vajanje, odgovarajuća sredstva i vajarSKI materijali</p> <p>Konveksna i konkavna forma (2)</p> <p>Percepcija i apercepcija</p> <p>Crtanje, slikanje, vajanje i odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Odnosi masa i volumena (2)</p> <p>Percepcija</p> <p>Vajanje, odgovarajuća sredstva i vajarSKI materijali</p> <p>Estetska analiza (2)</p>
--	----------------	--

Način ostvarivanja programa: Programski sadržaji omogućavaju prepoznavanje i razvoj darovitosti učenika i njihovih individualnih sposobnosti i postepeno uvođenje učenika u oblast profesionalne orijentacije. Sadržaje programa likovne kulture treba ostvariti:

1. primanjem (učenjem), tako što će učenicima biti omogućeno da stiču znanja iz oblasti likovne kulture, savladavaju tehnološke postupke likovnog rada u okviru određenih sredstava i medijuma i da upoznaju zakonitosti i elemente likovnog jezika;
2. davanjem (stvaranjem) putem podsticanja učenika da se izražavaju u okviru likovnih aktivnosti i ostvaruju rezultate (uvek na višem nivou kultivisanja i jačanja likovne osetljivosti).

Naziv predmeta	HOR I ORKESTAR	
Cilj	Opšti cilj nastave izbornog predmeta <i>hor i orkestar</i> je razvijanje interesovanja za muzičku umetnost i upoznavanje muzičke tradicije i kulture svoga i drugih naroda.	
Razred	šesti	
Godišnji fond časova	36 časova	
ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da:	OBLAST / TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> - pevaju po sluhu i iz notnog teksta pesme naših i drugih naroda (narodne, umetničke, dečje, starogradske); - upoznaju osnovne pojmove iz muzičke pismenosti; - upoznaju muzičke dela uz osnovne informacije o delu i kompozitoru; - razvijaju stvaralačke sposobnosti. 	IZVOĐENJE MUZIKE	<p>Pevanje, sviranje i osnove muzičke pismenosti</p> <p>Obraditi i pevati narodne, dečje, umetničke pesme, kanone i pesme naših i stranih kompozitora.</p> <p>Na dečjim ritmičkim i melodijskim instrumentima izvoditi pesme odgovarajuće težine (obnavljanje: cele note, polovine, četvrtine, osmine, šesnaestine u grupi i odgovarajućih pauza; obrada osminske triole i sinkope).</p> <p>Kroz obradu pesama upoznati <i>F-dur</i>, <i>D-dur</i> i <i>d-moll</i> lestvicu.</p>
	SLUŠANJE MUZIKE	<p>Slušati vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne kompozicije naših i stranih kompozitora.</p> <p>Posebnu pažnju obratiti na solo i horsku pesmu uz osnovne informacije o delu i kompozitoru.</p> <p>Učenike osposobiti da prepoznaju i upoznaju zvuk instrumenta u primerima koje slušaju, predstavljati im izgledi mogućnosti instrumenta.</p>
	STVARANJE MUZIKE	<p>Podsticati muzičke kreativnosti kroz improvizaciju na dostupnim instrumentima.</p> <p>Improvizovati dijaloge na instrumentima Orfovog instrumentarija.</p> <p>Stvarati dečje pesme.</p>

Način ostvarivanja programa: U programu izbornog predmeta istaknuto mesto ima slušanje muzičkih dela i aktivno muziciranje (pevanje i sviranje). Osnove muzičke pismenosti i muzičko-teoretski pojmovi u ovakvom

pristupu planirani su u funkciji boljeg razumevanja muzike i muzičkog dela. Osnovni princip u ostvarivanju ciljeva i zadataka treba da bude aktivno učešće učenika na času. Pri tome treba obuhvatiti sva područja predviđena za taj razred i kombinovati razne metode u nastavi. Čas posvećen samo jednom području i izvođen samo jednom metodom ne može biti ni koristan ni zanimljiv za učenike, što vodi ka osiromašivanju sadržaja i smisla predmeta.

Naziv predmeta	ČUVARI PRIRODE	
Cilj	Cilj nastave izbornog predmeta čuvari prirode jeste razvijanje funkcionalne pismenosti iz oblasti zaštite životne sredine, usvajanje i primena koncepta održivog razvoja i ostvarivanje obrazovanja o kvalitetu života.	
Razred	šesti	
Godišnji fond časova	36 časova	
ISHODI Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da:	OBLAST / TEMA	SADRŽAJI
primenjuju obrazovanje za zaštitu i održivost životne sredine, - razvijaju vrednosti, stavove, veštine i ponašanje u skladu sa održivim razvojem, - znaju da na osnovu stečenih znanja prepoznaju i izaberu kvalitetan i zdrav stil života, - primenjuju racionalno korišćenje prirodnih resursa, - prepoznaju izvore zagađivanja i uočavaju posledice, - razvijaju sposobnost za uočavanje, formulisanje, analiziranje i rešavanje problema, - poseduju inicijativu za aktivno učestvovanje i odgovornost, - poseduju potrebu za ličnim angažovanjem u zaštiti i održivosti životne sredine, prirode i biodiverziteta.	ODRŽIVOST, ŽIVOTNA SREDINA I UTICAJ ČOVEKA	Uzajamna povezanost živog sveta. Uticaj čoveka na održivost životne sredine. Sprovođenje akcija - zaštita i održivost životne sredine.
	ODGOVORAN ODNOS PREMA ODRŽIVOSTI ŽIVOTNE SREDINE	Ponašanja koja ne narušavaju održivost životne sredine. Globalne promene u životnoj sredini i njihove posledice. Smanjenje emisije štetnih gasova (projekat). Zaštita od buke. Komunalna higijena (akcija). Reciklaža (akcija). Sprovođenje akcija - odgovoran odnos prema održivosti životne sredine.
	ODGOVORAN ODNOS PREMA ZDRAVLJU	Pravila ponašanja koja doprinose očuvanju zdravlja. Potrošačka kultura (projekat). Organska hrana. Brza hrana.

		Sprovođenje akcija - zdravstvena kultura.
	ODGOVORAN ODNOS PREMA ŽIVOTINJAMA	Prava životinja - opstanak koji zavisi od čoveka. Životinje za društvo - kućni ljubimci. Ugroženost domaćih životinja, oglednih životinja i krznašica. Sprovođenje akcija - briga o životinjama.
	ODGOVORAN ODNOS PREMA RAZNOVRNOSTI ŽIVOG SVETA	Zaštićene biljke Srbije. Zaštićene životinje Srbije. Terenska vežba: poseta rezervatu prirode. Sprovođenje akcija - obeležavanja Dana planete i Svetskog dana zaštite životne sredine.

Način ostvarivanja programa: Navedeni sadržaji programa izbornog predmeta *čuvari prirode*, pored osnovnog teorijskog pristupa, poseduju i aktivan pristup koji je usmeren ka praktičnoj realizaciji zaštite životne sredine van učionice, akcijama i izradi malih projekata. Ovako koncipiran program daje veliku kreativnu slobodu nastavnicima i učenicima da ga shodno uslovima, mogućnostima i vremenu realizuju.

Uloga nastavnika je da uz primenu različitih metoda rada podstiču odgovoran odnos prema životnoj sredini, usmeravaju interesovanje učenika u pokušaju da samostalno organizuju aktivnosti i realizuju projekte čuvara prirode.

Operativna razrada programskih sadržaja prepuštena je nastavnicima koji određuju vreme i mesto realizacije nastavnih sadržaja izbornog predmeta *čuvari prirode*.

PROGRAM NASTAVE I UČENJA ZA SEDMI RAZRED OSNOVNOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA

OBAVEZNI NASTAVNI PREDMETI

Naziv predmeta	SRPSKI JEZIK
Cilj	Ciljevi učenja Srpskog jezika i književnosti jesu da se učenik osposobi da pravilno koristi srpski jezik u različitim komunikativnim situacijama, u govoru i pisanju; da kroz čitanje i tumačenje književnih dela razvija čitalačke kompetencije koje, uz književno znanje, obuhvataju emocionalno i fantazijsko uživanje, živo pamćenje, istraživačko posmatranje; podstiču imaginaciju i umetnički senzibilitet, estetsko doživljavanje i kritičko mišljenje, moralno prosuđivanje i asocijativno povezivanje; da se odgovarajućim vrstama čitanja osposobljava da usmereno pristupa delu i prilikom tumačenja otkriva različite slojeve i značenja; da stiče osnovna znanja o mestu, ulozi i značaju jezika i književnosti u kulturi, kao i o medijskoj pismenosti; da stiče i razvija najšira humanistička znanja i da nauči kako funkcionalno da povezuje sadržaje predmetnih oblasti.

Razred sedmi

Godišnji fond časova 144 časa

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<p>– koristi književne termine i pojmove obrađivane u prethodnim razredima i povezuje ih sa novim delima koja čita;</p> <p>– istakne univerzalne vrednosti književnog dela i poveže ih sa sopstvenim iskustvom i okolnostima u kojima živi;</p> <p>– čita sa razumevanjem različite vrste tekstova i komentariše ih, u skladu sa uzrastom;</p> <p>– razlikuje narodnu od autorske književnosti i odlike književnih rodova i osnovnih književnih vrsta;</p> <p>– razlikuje osnovne odlike stiha i strofe – ukrštenu, obgrljenu i parnu rimu; slobodni i vezani stih; refren;</p> <p>– tumači motive (prema njihovom sadejstvu ili kontrastivnosti) i pesničke slike u odabranom lirskom tekstu;</p> <p>– lokalizuje književna dela iz obaveznog školskog programa;</p> <p>– razlikuje etape dramske radnje;</p> <p>– razlikuje autora književnoumetničkog teksta od naratora, dramskog lica ili lirskog subjekta;</p> <p>– razlikuje oblike kazivanja (forme pripovedanja);</p> <p>– identifikuje jezičko-stilska izražajna sredstva i njihovu funkciju;</p> <p>– analizira idejni sloj književnog dela služeći se</p>	KNJIŽEVNOST	<p>LEKTIRA</p> <p>LIRIKA</p> <ol style="list-style-type: none">1. Jovan Dučić: Podne2. Milan Rakić: Božur3. Vladislav Petković Dis: Među svojim4. Milutin Bojić: Plava grobnica5. Desanka Maksimović: Krvava bajka6. Stevan Raičković: Posle kiše7. Jovan Jovanović Zmaj: Jututunska juhahaha8. Rabindranat Tagore: Papirni brodovi9. Vislava Šimborska: Oblaci <p>EPIKA</p> <ol style="list-style-type: none">1. Narodna bajka (jedna po izboru): Međedović / Čudotvorni prsten / Zlatorun ovan2. Stefan Mitrov Ljubiša: Kanjoš Macedonović (odlomak)3. Radoje Domanović: Vođa (odlomak)4. Petar Kočić: Kroz mećavu5. Ivo Andrić: Jelena, žena koje nema (odlomak)6. Danilo Kiš: Priča o pečurkama / Eolska

<p>argumentima iz teksta;</p> <p>– uoči razlike u karakterizaciji likova prema osobinama: fizičkim, govornim, psihološkim, društvenim i etičkim;</p> <p>– razlikuje humoristički od ironičnog i satiričnog tona književnog dela;</p> <p>– kritički promišlja o smislu književnog teksta i argumentovano obrazloži svoj stav;</p> <p>– dovede u vezu značenje poslovice i izreka sa idejnim slojem teksta;</p> <p>– prepozna nacionalne vrednosti i neguje kulturnoistorijsku baštinu;</p> <p>– razmotri aspekte rodne ravnopravnosti u vezi sa likovima</p> <p>književno-umetničkih tekstova;</p> <p>– preporuča književno delo uz kratko obrazloženje;</p> <p>– uporedi književno i filmsko delo nastalo po istom predlošku, pozorišnu predstavu i dramski tekst;</p> <p>– razlikuje glagolske načine i nelične glagolske oblike i upotrebi ih u skladu sa normom;</p> <p>– odredi vrste nepromenljivih reči u tipičnim slučajevima;</p> <p>– uoči delove imeničke sintagme;</p> <p>– razlikuje gramatički i logički subjekat;</p> <p>– razlikuje složeni glagolski predikat od zavisne rečenice sa veznikom da;</p> <p>– prepozna vrste naporednih odnosa među rečeničnim članovima i nezavisnim rečenicama;</p> <p>– identifikuje vrste zavisnih rečenica;</p> <p>– iskaže rečenični član rečju, predložko-padežnom konstrukcijom, sintagmom i</p>		<p>harfa</p> <p>7. Alfons Dode: Poslednji čas / Vladimir Nabokov: Loš dan</p> <p>8. Dnevnik Ane Frank (odlomak)</p> <p>9. Efraim Kišon: Kod kuće je najgore (jedna priča po izboru)</p> <p>10. Aforizmi (Dušan Radović i drugi)</p> <p>DRAMA</p> <p>1. Branislav Nušić: Vlast (odlomak)</p> <p>2. Vida Ognjenović: Kanjoš Macedonović (odlomak o susretu Kanjoša i Furlana)</p> <p>NAUČNOPOPULARNI I INFORMATIVNI TEKSTOVI</p> <p>Obavezna dela</p> <p>1. Mihajlo Pupin: Sa pašnjaka do naučenjaka (odlomak)</p> <p>2. Jelena Dimitrijević: Sedam mora i tri okeana (odlomak) / Miloš Crnjanski: Naša nebesa („Krf, plava grobnica“ – odlomak)</p> <p>Jedno delo po izboru</p> <p>1. Jovan Cvijić: Ohridsko jezero (odlomak) / Peđa Milosavljević: Potera za pejzažima</p> <p>2. Svetlana Velmar Janković: Srpski Beograd despota Stefana (Kapija Balkana)</p> <p>3. Umetnički i naučnopopularni tekstovi o prirodnim lepotama i kulturnoistorijskim spomenicima zavičaja</p>
---	--	---

<p>rečenicom;</p> <ul style="list-style-type: none"> – primeni osnovna pravila kongruencije u rečenici; – dosledno primeni pravopisnu normu; – razlikuje dugosilazni i dugouzlazni akcenat; – govori na zadatu temu poštujući književnojezičku normu; – razlikuje književnoumetnički od publicističkog funkcionalnog stila; – sastavi koherentan pisani tekst u skladu sa zadatom temom narativnog i deskriptivnog tipa; – napiše jednostavniji argumentativni tekst pozivajući se na činjenice; – koristi tehnički i sugestivni opis u izražavanju; – prepozna citat i fusnote i razume njihovu ulogu; – pronađe potrebne informacije u nelinearnom tekstu; – napiše elektronsku (imejl, SMS) poruku poštujući normativna pravila; – primeni različite strategije čitanja (informativno, doživljajno, istraživačko i dr.); – sastavi tekst reportažnog tipa (iskustveni ili fikcionalni); – pravilno upotrebi frazeologizme i ustaljene izraze koji se javljaju u literarnim i medijskim tekstovima namenjenim mladima. 		<p>4. Izbor iz enciklopedija i časopisa za decu</p> <p>DOMAĆA LEKTIRA</p> <p>1. Epske narodne pesme pokosovskog tematskog kruga (Smrt vojvode Prijezde, Dioba Jakšića i pesma po izboru)</p> <p>2. Epske narodne pesme o hajducima i uskocima (Mali Radojica, Stari Vujadin, Starina Novak i knez Bogosav; Ivo Senković i aga od Ribnika, Ropstvo Janković Stojana)</p> <p>3. Sveti Sava u književnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odlomak iz Žitija Svetog Simeona (o oproštaju oca od sina); – izbor iz narodnih priča i predanja (na primer Sveti Sava i đavo, legende o Svetom Savi); – izbor iz autorske poezije o Sv. Savi (na primer Matija Bečko-vić: Priča o Svetom Savi) <p>4. Miroslav Antić: Plavi čuperak i Šašava knjiga (izbor)</p> <p>5. Antoan de Sent Egziperi: Mali Princ; Momo Kapor: Mali Princ</p> <p>6. Jovan Sterija Popović: Pokondirena tikva</p> <p>7. Dušan Kovačević: Svemirski zmaj</p> <p>8. Dejan Aleksić: Cipela na kraju sveta / Igor Kolarov: Dvana-esto more</p> <p>DOPUNSKI IZBOR LEKTIRE</p>
--	--	--

(birati 3 dela)

1. Milorad Pavić: Ruski hrt (odlomak)
2. Turgenjev: Šuma i stepa
3. Anton Pavlovič Čehov: Činovnikova smrt
4. Janko Veselinović: Hajduk Stanko (odlomak iz prvog dela romana)
5. Gordana Maletić: Katarke Beograda (priča Zebnja i druge)
6. Uroš Petrović: Zagonetne priče
7. Aleksandar Manić: U svitanje sveta
8. Jasminka Petrović: Leto kad sam naučila da letim
9. Gradimir Stojković: Hajduk u Beogradu
10. Kornelija Funke: Srce od mastila
11. Dušica Lukić: Zemlja je u kvaru (izbor)
12. Gordana Brajović: iz zbirke pesama Indija, Indija (Prolazi slon pun mirisa, Prolazi slon pun Himalaja)
13. Dušan Pop Đurđev: Let lionskog Ikara

KNJIŽEVNI TERMINI I POJMOVI

Opkoračenje. Refren. Cezura.

Vezani i slobodni stih.

autorske lirske pesme: refleksivna i satirična pesma.

Jezičko-stilska izražajna sredstva: metafora, alegorija, grada-

cija, slovenska antiteza, figure ponavljanja (asonanca i alite-

racija).

		<p>Funkcija motiva u kompoziciji lirske pesme.</p> <p>Pesma u prozi.</p> <p>Fabula i siže.</p> <p>Statički i dinamički motivi.</p> <p>Kompozicija. Epizoda.</p> <p>Idejni sloj književnog teksta. Humor, ironija i satira.</p> <p>Vrste karakterizacije književnog lika.</p> <p>Unutrašnji monolog. Hronološko i retrospektivno pripovedanje.</p> <p>Dnevnik. Putopis. Autobiografija. Legendarna priča. Predanja</p> <p>o postanku bića, mesta i stvari.</p> <p>Aforizam.</p> <p>Poslovice, izreke; pitalice; zagonetke.</p> <p>Dramska radnja; etape dramske radnje: uvod, zaplet, vrhunac, pe-</p> <p>ripetija, rasplet. Dramska situacija. Drama u užem smislu.</p>
	<p style="text-align: center;">JEZIK</p>	<p>Gramatika</p> <p>Građenje i osnovna značenja glagolskih oblika: futur II, imperativ, potencijal; trpni gl. pridev, gl. prilog sadašnji i gl. prilog prošli. Podela glagolskih oblika na proste i složene i na lične (vremena i načini) i nelične.</p> <p>Nepromenljive vrste reči: veznici, rečce, uzvici.</p> <p>Pojam sintagme (glavni član i zavisni članovi); vrste sintagmi: imeničke, pridevske, priloške i glagolske. Atribut u okviru sintagme.</p>

		<p>Logički subjekat. Složeni glagolski predikat.</p> <p>Naporedni odnosi među rečeničnim članovima – sastavni, rastavni i suprotni.</p> <p>Pojam komunikativne i predikatske rečenice.</p> <p>Nezavisne predikatske rečenice – naporedni odnosi među neza-</p> <p>visnim rečenicama (sastavni, rastavni, suprotni).</p> <p>Zavisne predikatske rečenice (izrične, odnosne, mesne, vremen-</p> <p>ske, uzročne, uslovne, dopusne, namerne, posledične i poredbene).</p> <p>Rečenični članovi iskazani rečju, predložko-padežnom konstrukcijom, sintagmom i rečenicom.</p> <p>Kongruencija – osnovni pojmovi.</p> <p>Pravopis</p> <p>Pravopisna rešenja u vezi sa obrađenim glagolskim oblicima.</p> <p>Interpunktija u vezi sa zavisnim rečenicama (zapeta, tačka i</p> <p>zapeta). Pisanje skraćenica, pravopisnih znakova.</p> <p>Ortoepija</p> <p>Dugouzlazni i dugosilazni akcenat.</p>
	<p>JEZIČKA KULTURA</p>	<p>Književni i ostali tipovi tekstova u funkciji unapređivanja</p> <p>jezičke kulture.</p> <p>Književnoumetnički i publicistički tekstovi.</p> <p>Usmeni i pismeni sastavi prema unapred zadatim smernicama</p> <p>(ograničen broj reči; zadata leksika; određeni gramatički mo-</p> <p>deli i sl.).</p>

		<p>Tekst zasnovan na argumentima.</p> <p>Tehnički i sugestivni opis.</p> <p>Reportaža.</p> <p>Citati i fusnote iz različitih književnih i neumetničkih tekstova.</p> <p>Nelinearni tekstovi: tabele, legende, grafikoni, mape uma i drugo.</p> <p>Govorne vežbe: interpretativno-umetničke (izražajno čitanje, recitovanje); vežba argumentovanja (debatni razgovor).</p> <p>Pravopisne vežbe: diktat, ispravljanje pravopisnih grešaka u tekstu; zapeta u zavisnosloženim rečenicama; glagolski oblici; elektronske poruke.</p> <p>Jezičke vežbe: dopunjavanje teksta različitim oblicima promenljivih reči; dopunjavanje teksta nepromenljivim rečima;</p> <p>obeležavanje komunikativne rečenice u tekstu; iskazivanje rečeničnog člana na više načina (reč, sintagma, predložko-padežna konstrukcija, rečenica); frazeologizmi (razumevanje i upotreba) i druge.</p> <p>Pismene vežbe i domaći zadaci i njihova analiza na času.</p> <p>Četiri školska pismena zadatka – po dva u svakom polugodišt</p>
--	--	---

Način ostvarivanja programa: U nastavi jezika učenici se osposobljavaju za pravilnu usmenu i pismenu komunikaciju standardnim srpskim jezikom. Osnovni programski zahtev u nastavi gramatike jeste da se učenicima jezik predstavi i tumači kao sistem. Nijedna jezička pojava ne bi trebalo da se izučava izolovano, van konteksta u kojem se ostvaruje njena funkcija. Postupnost se obezbeđuje samim izborom i rasporedom nastavnih sadržaja, a konkretizacija nivoa obrade. Selektivnost se ostvaruje izborom najosnovnijih jezičkih zakonitosti i informacija o njima.

Naziv predmeta**SRPSKI KAO NEMATERNJI JEZIK****PROGRAM A****ZA UČENIKE ČIJI MATERNJI JEZIK PRIPADA NESLOVENSKIM JEZICIMA I KOJI ŽIVE U HOMOGENIM SREDINAMA**

(osnovni nivo standarda)

Cilj učenja Srpskog kao nematernjeg jezika jeste ospobljavanje učenika da se služi srpskim jezikom na osnovnom nivou u usmenoj i pisanoj komunikaciji radi kasnijeg uspešnog uključivanja u život zajednice i ostvarivanja građanskih prava i dužnosti, kao i uvažavanje srpske kulture i razvijanje interkulturalnosti kao temeljne vrednosti demokratskog društva.

Razred SedmiGodišnji fond časova **108**

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> - razume i koristi predviđeni leksički fond; – razume i koristi gramatičku materiju usvajanu u prethodnim razredima; – razume značaj glagolskog vida za razlikovanje značenja u tipičnim slučajevima; – savladane (već usvojene) sadržaje iz književnosti povezuje sa novim književnoumetničkim tekstovima i koristi ih u njihovom tumačenju; – iskaže sopstveni doživljaj književnog dela uz obrazloženje; – odredi temu, motive i likove, glavni događaj, vreme i mesto dešavanja radnje; – tumači odnose među likovima u tekstu; – razume ulogu humora u delu; – razlikuje pripovedanje u prvom i trećem licu; 	KNJIŽEVNOST	<ul style="list-style-type: none"> Dositej Obradović: „Lav i lisica” Narodno predanje: „Sveti Sava otkriva prozore” Narodna lirski ljubavna pesma po izboru; Narodna epska pesma po izboru (adaptirani odlomak); Izbor zagonetki i poslovice; Dušan Radović: „Zašto ljudi rade” Voja Carić: „Fizika” Branislav Nušić: „Čas geografije” (odlomak) Milovan Danojlić: „Ljubavna pesma” Jovanka Jorgačević: „Radna navika” Ljubivoje Ršumović: „Domovina se brani lepotom” Slobodan Stanišić: „Voleo sam školu i u školi” Alek Marjano: „Na kraju krajeva dođe i kraj školske godine” Izbor iz časopisa za decu Po slobodnom izboru (u skladu sa

<p>– dramatizuje (uz pomoć nastavnika) odlomak proznog teksta u kratkim dijalozima;</p> <p>– iznese jedan argument zbog čega bi književno delo preporučio drugu;</p>		<p>interesovanjima učenika),</p> <p>nastavnik bira još dva teksta koja nisu na ovoj listi.</p> <p>Nastavnik bira 8 tekstova za obradu.</p>
<p>– prepozna slične motive u književnim delima na maternjem jeziku;</p> <p>– razume informacije bitne za zadovoljenje svakodnevnih životnih potreba;</p> <p>– razume sadržaj kratkog govorenog ili pisanog teksta; prati glavnu ideju u svakodnevnoj komunikaciji i povezuje uzrok i posledicu;</p> <p>– u nekoliko kontinuiranih rečenica opiše sebe i ljude iz okruženja; ispriča neki događaj; saopšti svoje namere, želje i potrebe;</p> <p>– adekvatno koristi komunikativne modele za najčešće govorne činove;</p> <p>– pismeno ili usmeno prenese kratke informacije dobijene od drugih</p> <p>– normalnim tempom čita i razume leksički i gramatički poznat tekst pisan ćirilicom ili latinicom, a pojedinačne ne-poznate reči određuje na osnovu konteksta;</p> <p>– piše kraće tekstove u skladu sa ortografskom normom na zadate teme i organizuje ih u smisaone celine.</p>	<p>JEZIK</p>	<p>Oko 100 novih punoznačnih i pomoćnih reči;</p> <p>Gramatički sadržaji iz prethodnih razreda (ponavljanje i uvežbavanje na poznatoj i novoj leksici);</p> <p>Imenice u genitive s</p> <p>predlozima sa, iz, oko, između u funkciji odredbe za mesto;</p> <p>Imenice u genitivu s</p> <p>predlozima pre i posle u funkciji odredbe za vreme;</p> <p>Lokativ u funkciji nepravog objekta uz glagole govorenja i mišljenja;</p> <p>Imeničke, brojne i priloške</p> <p>sintagme sa značenjem količine;</p> <p>Kongruencija atributa i imenice u dativu, instrumentalu i lokativu;</p> <p>Najfrekventnije zbirne imenice izvedene sufiksom -je;</p> <p>Tvorba imenica za označavanje mesta (prostora i prostorija) na kojem se vrši rad-</p> <p>nja izvedenih sufiksima -ište/-lišće, -onica;</p> <p>Etnici (u okruženju);</p>

JEZIČKA KULTURA

I. Lično predstavljanje: osnovne informacije o sebi – nacio-

nalna ili etnička pripadnost

II. Porodica i ljudi:

odnosi među članovima porodice i prijateljima

III. Život u kući:

opis prostora u kojem se provodi najviše vremena (lični kutak)

– njegovo održavanje i uređenje

IV. Hrana i piće:

hrana biljnog i životinjskog porekla

V. Odeća i obuća:

materijali od kojih se pravi odeća i obuća; oblačenje mladih

VI. Zdravlje:

zdrav način života

VII. Obrazovanje:

specijalizovane učionice; pismeni zadaci, kontrolni zadaci;

osnovni pojmovi iz matematike i fizike

VIII. Priroda:

raznovrsnost biljnog i životinjskog sveta; opisivanje vremen-

skih prilika

IX. Sport:

timski i individualni sportovi, poznati sportisti

X. Kupovina:

kupovina u tržnim centrima

		<p>XI. Naselja, saobraćaj, javni i uslužni objekti:</p> <p>značajni građevinski objekti – kulturnoistorijski spomenici;</p> <p>pozorište, bioskop</p> <p>XII. Vreme:</p> <p>vremenski raspored dnevnih aktivnosti</p> <p>XIII. Kultura, umetnost, mediji: film, televizijska i radio</p> <p>emisija za decu; osnovni muzički instrumenti, koncert</p> <p>XIV. Komunikativni modeli: priyatnost/nepriyatnost; fizičke tegobe</p>
--	--	---

Način ostvarivanja programa: Aktivnosti srpskog kao nematernjeg jezika planiraju se i organizuju tako da budu u funkciji nekog zadatka koji se, bez upotrebe tog jezika, ne bi mogao ostvariti. Pritom, zadatak treba da sadrži različite mogućnosti rešenja, kako bi svi učenici (u skladu sa svojim sposobnostima, interesovanjem i poznavanjem/ nepoznavanjem srpskog jezika) mogli učestvovati u njegovom ostvarivanju. Kada je zadatak govornog ili životnog karaktera i blizak iskustvu i interesovanjima učenika, pojačava se motivacija, želja, potreba i volja za savladavanjem srpskog jezika.

A tantárgy neve	MAGYAR NYELV	
Cél	<p>A <i>magyar nyelv</i> oktatásának és tanulásának célja, hogy a tanuló ápolja a magyar nyelvet, helyesen használja a különféle kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban; az irodalmi művek olvasása és értelmezése révén fejlessze képzelőerejét, esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőképességét, kritikai és erkölcsi ítélőképességét; alapvető tájékozottságot szerezzen az irodalomtörténet és -elmélet, az általános és magyar nyelvészet, valamint a mediális írásbeliség terén; az interdiszciplinaritás jegyében összefüggésbe hozza a nyelvet és irodalmat más művészeti ágakkal és tudományterületekkel; bevezesse a tanulót a tudományos gondolkodásmódba; értékelje és becsülje a nemzeti értékeket és hagyományokat, fogadja el a különböző kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt; alapozza meg és bővítsa a kulcskompetenciákat, amelyek képessé teszik őt a minőségi életvitelre, a munkára, az önmegértésre és az élethosszig tartó tanulásra..</p>	
Osztály	hetedik	
Évi óraszám	144 óra	
KIMENET A tanév végére a tanuló:	RÉSZTERÜLET/ TÉMA	TARTALOM

- Felismeri a tantervben előírt alapművek címét és szerzőjét.
- Felismeri az irodalmi mű jellemző vonásait.
- Meghatározza az irodalmi mű témáját, fő motívumait és szereplőit; összefoglalja, reprodukálja a cselekményt.
- Felismeri és megkülönbözteti a prózai és verses formákat, a műnemeket: líra, epika, dráma.
- Az irodalmi művekben a szövegrészletek, a hősök és a helyzetek alapján felismeri a műnemet és a műfajt.
- Megkülönbözteti a népköltészetet a műköltészettől, a szépirodalmi szöveget a nem szépirodalmi szövegektől.
- Felismeri az epikai, drámai és lírai szövegek beszélőjét. Különbséget tesz szerző (költő, író) és a lírai én/elbeszélő között.
- Különbséget tesz az epikus közlés alapformái, az elbeszélés (narráció), a leírás, az elbeszélői reflexió és a dialógus között.
- Meg tudja állapítani az irodalmi művek cselekményének helyét és idejét, megnevezi a főszereplőket, a mellékszereplőket.
- Felismeri az idézetet a szövegben.
- Felismeri és megnevezi az ismétlés különböző formáit, a hasonlatot, szóhalmazást, felsorolást, ellentétet, fokozást, túlzást, iróniát, felkiáltást, költői kérdést, megszólítást, a szokatlan szórendet, az áthajlást, a költői jelzőt, az állandó jelzőt.
- Felismeri és megnevezi a megszemélyesítést, a jelentésátvitelt, a metaforát, a szimbólumot, a toposzt, a szinesztéziát, az allegóriát.
- Felismeri és megmagyarázza a hangutánzást és hangulatfestést, az impresszionista kifejezőmódot, a denotatív és konnotatív jelentést.
- Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: versciklus, múzsa, hangulatkép, életkép, idill, látomás, (nép)dal, elégia, óda, himnusz, tájleíró költemény, a szonett.
- Felismeri és megnevezi a rímfajtákat, a refrént, az alliterációt, az asszonáncot.
- Megkülönbözteti a kötött és a szabad verset.
- Felismeri a különböző verselési

IRODALOMISMERETEK

ÚT

A) A szülőföldtől a nagyvilágig
 Kötelező szövegek
Elmegyek, elmegyek, hosszú útra megyek...
 (a népköltészet és jellegzetességei: szóbeliség, szájhagyomány, változatképződés, egyéni-közösségi szerzőség, fokozott hagyománytiszteltet, népdal és popzene, újfoklór elemek: pl. Lokomotív GT: *Neked írom e dalt*).
 Johann Wolfgang Goethe: *Vándor éji dala* (műnem: líra, lírai én, dal, motívum, megszemélyesítés, metafora, toposz).
 Szabó T. Anna: *Útravaló* (népies motívumok, népiesség, jelentésátvitel, metafora).
 Szövegek és kapcsolódási pontok
Őszi harmat után... (bújosóénekek, búcsúénekek, kuruc költészet, változatok, népviválás, népiesség: folklorizáció és folklorizmus).
 Nemes Nagy Ágnes: *Madarak* (A madár mint *toposz* a világ- és a magyar irodalomban. Holló. Albatrosz.
 Daru. Edgar Allan Poe, Samuel Taylor Coleridge, Charles Baudelaire; *Ballada, balladás dal*: Gulyás József: *Várakozás*. Fehér Ferenc: *Daru-ballada*).
 B) Idegen világok felfedezése
 Kötelező szövegek
 Amerika felfedezése: *Kolumbusz útinaplója/ Kolumbusz hajónaplója* (részletek)
 Szövegek és kapcsolódási pontok
Projekt munka vagy portfólió (javaslatok): *Az Újvilág hajósai*. Kolumbusz, Vespucci, Magellán (ismeretterjesztő irodalom – részletek).
Kolumbusz az irodalomban és a filmművészetben (pl. Radnóti Miklós: *Kolumbusz*; Nagy Abonyi Árpád *Kolumbusz és én*; Karinthy Frigyes: *A másik Kolumbusz stb.*; pl. 1492 – *A Paradicsom meghódítása* (1992) és egyéb aktuális filmek (filmkultúra, filmnyelv, filmforgatókönyv, filmzene, életrajzi film, filmdráma). Kolumbusz tojása (szólás).
Utazók, felfedezők. Kenneth Roberts: *Északnyugati átjáró*

<p>formákat: az ütemhangsúlyos verselést, az időmértékes verselés alapjait (rövid és hosszú szótag).</p> <p>– Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: ballada, novella, filmnovella, elbeszélés, interjú, riport, regény, napló, önarckép, rövidtörténet, karcolat, útleírás, tudományos-fantasztikus mű, tanulmány, esszé.</p> <p>– Meg tudja állapítani az elbeszélésmód sajátosságait (egyes szám harmadik személyű és én-elbeszélés).</p> <p>– Felismeri és megnevezi az epikai közlésformákat: elbeszélés, párbeszéd, monológ, leírások (táj-, személy-, környezet-, tárgyleírás).</p> <p>– Meg tudja fogalmazni az epikai művek szerkezeti egységeit (bevezetés, kibontakozás, bonyodalom, tetőpont, megoldás).</p> <p>– Felismeri, megnevezi a szereplők jellemzésének eszközeit: cselekmény, beszéd, külső tulajdonságok, írói közlés, környezetrajz. Belső történések.</p> <p>– Felismeri és megnevezi a paródiát, a komikum változatait, a groteszk ábrázolásmódot.</p> <p>– Felismeri és megmagyarázza a plánokat, az irodalmi és a technikai forgatókönyvet.</p> <p>– Ismeri és megmagyarázza a következő fogalmakat: színház, színművészet, katarzis, drámai műnem, drámai műfajok (tragédia, komédia, színmű), felvonás, jelenet, drámai szereplők, monológ, dialógus.</p> <p>– Felismeri és értelmezi a szövegek konfliktushelyzeteit, a hősök jellemvonásait, s velük kapcsolatban megállapít, véleményt formál.</p> <p>– Elhelyezi a tantervben előírt kötelező irodalmi műveket az alapvető irodalmi kontextusokban (magyar irodalom/világirodalom, régi/újabb/kortárs, szóbeli/szerzői).</p> <p>– Képes az irodalmi művek összehasonlító vizsgálatára.</p> <p>– Változatos olvasási stratégiákat alkalmaz</p> <p>A szépirodalmi művek tudatos, igényes olvasója.</p> <p>– Tiszteli a nemzeti irodalom és kultúra hagyományait.</p> <p>– Képes esztétikai élmény átélésére,</p>		<p>(regény és film: <i>Északnyugati átjáró</i>, 1940. Rendezte: King Vidor; a sarkkutatók története, dokumentumfilm: <i>James Cook kapitány utolsó utazása</i>). <i>Indiánregények és -történetek</i> (James F. Cooper-regények. A westernfilm: pl. <i>Farkasokkal táncoló</i>. 1990. Rendezte: Kevin Costner). Híres magyar utazók szövegei (Kőrösi Csoma Sándortól Székely Tiborig). Az indián mint metafora.</p> <p><i>Vikingek az irodalomban és a filmművészetben</i>. pl. <i>Viking</i> (2016). Rendezte: Andrei Kravchuk. Mándy Iván: <i>A viking sisak</i>. <i>Párizs mint a művészvilág és a bohém életmód központja</i>. Ady Endre Párizs-versei. Radnóti Miklós Párizs-képe (Páris, Ikrek hava (részletek) stb.).</p> <p>C) Műfaj és műfajköziség</p> <p>Kötelező szövegek</p> <p>Orbán Ottó: <i>Óda a népdalhoz</i> (ó dai műfajok, a klasszikus óda)</p> <p>Szövegek és kapcsolódási pontok</p> <p>Petőfi Sándor: Nemzeti dal – újraolvasás, újraértelmezés (műfaji értelmezés, rapszódia, szimbólumok, forradalmi líra, Petőfi utóélete. Petőfi-epigonok, -palimpszesztek. Parti Nagy Lajos: <i>Grafitnesz</i>. Orbán Ottó és Petri György Petőfi-versei).</p> <p>Kölcsey Ferenc: <i>Hymnus</i> (himnusz, a nemzeti himnusz, a <i>Marseillaise</i> története: <i>Allonsanfan</i>, 1974. Rendezte: Vittorio Taviani, Paolo Taviani; Friedrich Schiller: <i>Az örömhöz</i>/ Ludwig van Beethoven: <i>IX. szimfónia. Örömóda</i>. Vörösmarty Mihály: <i>Szózat</i>. A <i>Szózat</i> megzenésítése. Kölcsey- és Vörösmartyátírások).</p> <p><i>Projektmunka vagy portfólió</i> (javaslatok): <i>Az Amazing Grace (Csodálatos kegyelem)</i> története, kultusza, zenéje. Rabszolgakereskedelem az irodalomban és a filmkultúrában. Kultuszfilmek és filmsorozatok. <i>Az Amazing Grace</i> a mai zenei kultúrában. <i>Popzene és népköltészet</i>. Énekelt versek. Fesztiválok,</p>
---	--	--

<p>befogadására.</p> <p>– Tudatosan gyűjt információkat (nyomtatott, audiovizuális, elektronikus forrásokból) iskolai feladataihoz.</p> <p>– Könyvtárba jár, és önállóan választ irodalmi alkotást, képes naplót vezetni</p> <p>vagy portfóliót összeállítani olvasmányairól.</p>		<p>fesztivalizáció. Freddie Mercury és a <i>Tavaszi szél vizet áraszt...</i>, <i>Bohém rapszódia (Bohemian Rhapsody)</i>, 2018. Rendezte: Bryan Singer és más aktuális zeneszámok, énekelt versek.</p> <p>D) A Titanic-legenda</p> <p>Kötelező szövegek</p> <p><i>A Titanic-történet</i>. Walter Lord: <i>A Titanic pusztulása (A Night to Remember)</i> – részlet. Munk Artúr: <i>Köszönöm addig is...</i> (a Titanic mentéséről szóló részletek).</p> <p>Szövegek és kapcsolódási pontok</p> <p>A Titanic-történet irodalmi és dokumentatív feldolgozásai:</p> <p>Beryl Bainbridge <i>Közelebb hozzád, Istenem (Every man for himself)</i>. Robert Ballard és a Titanic megtalálásának története.</p> <p>A bestseller fogalma és sajátosságai: Danielle Steel: <i>Erősebb a szeretetnél</i>. Dékány András: <i>S.O.S. Titanic</i>.</p> <p>A Titanic-zene:</p> <p>James Horner/Selin Dion: <i>My Heart Will Go On/A szívem visz tovább</i>.</p> <p><i>Közelebb, közelebb, Uram, hozzád! (Hadd menjek, Istenem, mindig feléd! /Nearer My God to Thee)</i> (zoltárének, himnusz.).</p> <p>A Mózes könyvén alapuló szöveg megzenésítésének története és a Titanic-legenda.</p> <p><i>Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):</i></p> <p><i>A Titanic</i>, 1997. Rendezte: James Cameron. A filmlegenda.</p> <p><i>Titánok</i>. Mitológia. <i>A titánok harca</i>. 2010. Rendezte: Louis Leterrier. Ady Endre: <i>A tűz csíholója</i>.</p> <p>E) Égtenger, világtenger</p> <p>Kötelező szövegek</p> <p>Petőfi Sándor: <i>Föltámadott a tenger</i> (az allegória: fokozás és ellentét). Fenyvesi Ottó: <i>Blues az óceán felett</i> (zene és irodalom, a tenger/óceán mint toposz).</p> <p>Szövegek és kapcsolódási pontok</p> <p>Az utazás kellékei, tárgyai, utazó hősök.</p> <p>Szindbád az utazó.</p> <p>Jonathan Swift: <i>Gulliver utazásai</i> (ismétlés és újabb részletek).</p> <p>Jókai Mór: <i>A jövő század regénye</i> (részlet).</p> <p>Antoine De Saint-Exupéry: <i>A kis herceg</i>. Szenteleky Kornél: <i>Útitarisznya</i>. Weöres Sándor: <i>A teljesség felé</i> (részletek). Karinthy Frigyes: <i>Utazás a</i></p>
---	--	--

koponyám körül.

Kulcsfogalmak/fogalmak és jelenségek:

- utazás, vándor, kereső/archetipikus hős, hajózás és felfedezések, Argonauták, Odüsszeia, mitikus világkép; irodalmi térképek, útinapló, útleírás; műnem: epikus beszédmód, elbeszélés/elbeszélő, az elbeszélés változatai: regény, napló, filmfeldolgozások;
- a líra, a líra nyelve, a lírai beszélő: népköltészet, népdal, ütemhangsúlyos verselés: felező tizenkettes, énekelt versek, vers és dallam, vers és ritmus;
- valóság és fikció, regény és referenciális mozzanatok, a dokumentum változatai és megjelenési formái (dokumentumregény, -film), urbánus legendák, bestseller, szakirodalom.
- KALAND

A) Határok és határátlépések
Kötelező szövegek
Móricz Zsigmond: *Hét krajcár* (a novella és változatai, műfaji és szerkezeti sajátosságok, az elbeszélő és a hős; a játék és a valóság kettőssége).
Szövegek és kapcsolódási pontok
Szirmai Károly: *A holló* (a rövidtörténet, műfaji és szerkezeti sajátosságok, látomásosság, metaforikus elbeszélésmód, toposzok és szimbólumok).
Juhász Erzsébet: *Határregény* (a regény egyik fejezete); (a novellai kiképzésű regény, műfajköziség; határ, idegenség, a vonat mint szimbólum, Közép-Európa és Monarchia-élmény).

B) Kettős tükör
Kötelező szövegek
Kettős tükör: Dragomán György: *A fehér király* (részlet) (az elbeszélői látószög – fiú). Dragomán György: *Máglya* (részlet) (az elbeszélői látószög – lány).
(A gyermek perspektívájából láttatott valóság, történelem: egy fiú és egy lány beszél a világról, a megélt traumákról. Lehetőség a párhuzamos és csoportmunkára; a többszólamúság, az eltérő látószög elfogadtatása, a hasonlóságok felismerése stb.).

Szövegek és kapcsolódási pontok
Kontra Ferenc: *Gimnazisták* (részlet) – iskolatörténet, iskolaregény, korkép, történelem.
(Iskolaregények (részletek):
A debreceni kollégium a magyar irodalomban: Jókai Mór: *És mégis mozog a föld...*, Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig*,
Perjéssy-Horváth Barnabás: *Kollégium-blues* stb.; Kaffka
Margit: *Hangyaboly*, Szabó Magda: *Abigél*,
Ottlik Géza: *Iskola a határon, Buda*).

Sirbik Attila: *St. Euphemia* (részlet) (kamaszkor, lázadás, kópéöntudat).
Legendák, összehasonlítás: Kontra Ferenc: *Angyalok regénye*.
Gion Nándor ifjúsági regényei (bandázás, felnőtté válás).

C) Az utazás-élmény megörökítése
Kötelező szövegek
Kosztolányi Dezső: *Apámmal utazunk a vonaton* (interpretációs gyakorlat).
Szövegek és kapcsolódási pontok
Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):
Kosztolányi Dezső: *A vonaton*. Esti Kornél mint utazó hős.
Nagy Abonyi Árpád: *Budapest, retour*.
Szirmai Károly:
Veszteglő vonatok a sötétben. Juhász Erzsébet *Határregényének* vonatkozó részletei.
Agatha Christie: *Gyilkosság az Orient-expresszen* – a bűnügyi történet mint irodalmi műfaj, bestseller, a leghíresebb krimiíró és leghíresebb regénye – filmfeldolgozások (pl. *Gyilkosság az Orient-expresszen*, 2017, Rendezte: Kenneth Branagh, videojátékok (Agatha Christie: *Murder on the Orient Express*, 2006), sorozatok (pl. *Poirot*).
Ismeretterjesztő szöveg az Orient Express útjáról.

D) Ez is irodalom
Kötelező szövegek
A szórakoztató irodalom: Rejtő Jenő: *Pizskos Fred, a kapitány*.
A Rejtő-kultusz: a kaland, a légiós és a háborús regény;
Rejtő Jenő–Korcsmáros Pál: *Pizskos Fred, a kapitány* – képregényváltozat, hangoskönyv, társasjáték (pl. Aczél Zoltán–

Árvai Péter, 2005).

Szövegek és kapcsolódási pontok

Charles Lorré: *Az ellopott legionista* (a légiós regény, a *Koczkás Pierre-történetek*, a digitális könyv).

Projekt munka vagy portfólió (javaslatok): Regények és történetek filmen. A filmadaptáció. *Három testőr Afrikában*, filmvígjáték (1996). Rendezte: Bujtor István.

Kulcsfogalmak/fogalmak és jelenségek:

- kaland, játék, utazás, vándorlás, küzdelem, harc, háború;

elbeszélés, elbeszélő, az elbeszélés változatai, kispikái

prózaműfajok: klasszikus elbeszélés, novella, rövidtörténet (short story), karcolat, tárca/újságnovella; a kalandregény és típusai; kalózregény.

- FANTASZTIKUM

A) Fikció, fantasztikum és valóság

Kötelező szövegek

Karinthy Frigyes: *A fotografált gondolat*. Karinthy és a fantasztikum. Michael Crichton: *Őslénypark (Jurassic Park)* – részlet (a tudományos–fantasztikus irodalom/sci-fi, műfajalkotó sajátosságok, filmfeldolgozások / kultuszfilmek, -sorozatok, videojátékok; őstörténet).

Szövegek és kapcsolódási pontok

Hász Róbert: *Ígéretföld* – részlet (negatív utópia, világirodalmi összefüggések: Orwell, Huxley, westernfilm-áthallások, -utalások: *Délidő*, 1952. Rendezte: Fred Zinnemann; zenei áthallások a regényben: Yves Montand: *Hulló levelek / Lexfeuilles*; nagy filmzenék és -slágerek, slágerszövegek: pl. Dimitri Tiomkin, Ennio Morricone, Vangelis).

A fantasztikum néhány aktuális filmművészeti alkotásban (pl. Suzanne Collins: *Az éhezők viadala* – részlet. *Az éhezők viadala/* The Hunger Games, 2012. Rendezte: Garry Ross; küzdelem, áldozat, lehetetlen küldetés, rossz világ, igazságtalanság, kegyetlenség, horror stb.).

B) Tudomány és fantasztikum

Kötelező szövegek

Tudomány és fantasztikum: Ottlik Géza: A

Valencia-rejtély
(részlet). *A csillagok háborúja (Star Wars)*
1977–, George Lucas at al. (ismeretterjesztő szöveg, részletek). (űropera/űrodüsszeia, regény, filmforgatókönyv, filmtörténet, filmkritika, médiafranchise).
Szövegek és kapcsolódási pontok
Hősök és hősiesség a magyar irodalomban: Kinizsi Pál, Mátyás király, Zrínyi Miklós, Dobó István stb. Az egrri hősök és az egrri nők: Gárdonyi Géza: *Egrri csillagok* (részlet). Hős és vándormotívum kapcsolata.
Szuperhősök és szuperemberek: pl. *Terminátor 2. – Az ítélet napja (Terminator 2 – Judgment Day)*, 1991. Rendezte: James Cameron (akciófilm, thrillerfilm, sci-fi film, posztapokaliptikus film, disztópikus film; a magányos hős: egy 14. századi terminátor, Toldi, westernhősök, revolverhősök: *Wyatt Earp*, *Doc Holliday* – filmfeldolgozások 1946-tól napjainkig); Góliát, Akhilleusz és a legújabb, a diákok által kedvelt szuperhősök az irodalomban és más művészeti ágakban. Jules Verne és a tudományos-fantasztikus regény.
Virtuális valóság: *Ready Player One*, 2018. Rendezte: Steven Spielberg. (sci-film, disztópikus film; könyvadaptáció: Ernest Cline: *Ready Player One* – magyarul: Roboz Gábor fordítása, virtuális valóság).
Számítógépes játék és irodalom: *Assassin's Crade-játékok*, Jade Raymond és Patrice Désilets (videójáték-sorozat, tudományos fantasztikum, sci-fi, film- és könyvfeldolgozások). *Halálos iramban (The Fast and the Furious)*, 2001. Rendezte: Rob Cohen. Wiz Khalifa: *See you again (Újra látni foglak)* (thriller/akciófilm, slágerszöveg).
Kilépés a képregényből: Képregényhősök (szuperhősképregények). Marvel-képregények. A vajdaságban kiadott képregények.
Publicisztikai szöveg egy tudományos felfedezésről, kiállításról, ismert tudósokról, kísérletekről (hír, interjú,

riport vagy tárca).
Fogalmak/kulcsfogalmak és jelenségek:
• sci-fi irodalom: fantázia, utópia/negatív utópia (disztópia), virtuális valóság, katasztrófafilm, horror; abszurd, fantasztikum; interjú, riport.
• A SZERELEM NYELVE
A) Szerelem és szubjektum
Kötelező szövegek
Szerelem, szerelem... (szerelmi dal: a vágyakozás, a magány kifejezése, a metaforikus beszéd eszközei és alakzatai).
Szövegek és kapcsolódási pontok
Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):
A modern folklór jelenségei:
népdalfeldolgozások, *Sebestyén Márta* és a *Deep Forest*; a *Csík zenekar*, a *Parno Graszt* és más folklór együttesek tevékenysége; a népies rockzene: *Bijelo Dugme*; a népies giccs: a műnépdal, a giccsparódia: MC Hawer és a Teknő: *Utcára nyílik a kocsmajtó* – rapzene, videoklip).
B) A babonától a frivol történetig
Kötelező szövegek
Sári bíróné (A halálra táncoltatott lány...) – a népballada: lírai, epikai és drámai elemei, a ballada konstruktív jegyei.
Szövegek és kapcsolódási pontok
Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):
Arany János: *Tetemre hívás* (az értelmezés lehetőségei:
a babonától a frivol történetig; műballada; Arany János megzenésített versei, a hangoskönyvek, az Arany János-év pályázatainak multimédiális anyagai).
A magyar film hőskora: *Körhinta*, 1956. Rendezte: Fábri Zoltán.
Szövegalapja: Sarkadi Imre: *A kútban* (novella).
C) Szerelem és intertextusok
Kötelező szövegek
Csokonai Vitéz Mihály: *Az éj és a csillagok* (jelentésátvitel, metafora, szimbólumok).
Szövegek és kapcsolódási pontok
Projektmunka vagy portfólió (javaslatok):
Csokonai-versek, -átírások. Petőfi Sándortól a *Halott pénzig*. A *Red Bull Pilvaker – A Szavak Forradalma*-jelenség.
D) Múza és magány
Kötelező szövegek

Juhász Gyula: *Milyen volt...* (az elégia: sajátosságai és nyelve, az Anna-versek története és jelentései, a ciklus, a múzsa stb.).
Műfaji gazdagság József Attila szerelmi költészetében: József Attila: *Mikor az uccán átment a kedves...* (idill, életkép: pillanatok, mozzanatok, jelképek). József Attila: *Tedd a kezed...*
Szövegek és kapcsolódási pontok
A magány élményének megjelenítései a magyar költészetben.
Három változat elemzése és értelmezése: József Attila: *Tél*.
Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*. Balázs Imre József: *Saját világok* (nyelvi jelenségek, mondattípusok, igeidők- és módok a jelentésalkotásban).
E) Szonett és szonett-átírások
Kötelező szövegek
A szonett. Nemes Nagy Ágnes: *Rózsafa* (a szonett és változatai: petrarcai, shakespeare-i szonett, szonettkoszorú, mesterszonett; az idő-élmény)
Szövegek és kapcsolódási pontok
Varró Dániel: *Őszi szonett*. Lackfi János: *Szösz-szonett*. Kovács András Ferenc: *József Attila szonettje* stb.
F) Sokszínű szerelem
Kötelező szövegek
Tolnai Ottó: *Mi volt kérdésed a legszebb Dániában?* (objektív líra, leíró vers, gondolatrítmus).
Greccsó Krisztián: *Megyek utánad* – részlet (szerelemtörténet és családregegy).
Szövegek és kapcsolódási pontok
A tizenévesek szerelme az irodalomban és más művészeti ágakban (pl. Janikovszky Éva: *Milyen színű a Móni haja?*)
Lovagi szerelem: Walter Scott: *Ivanhoe* (részlet) és más kapcsolódási pontok: *Ivanhoe*, 1958, Rendezte: Richard Thrope.
Fogalmak/kulcsfogalmak és jelenségek:
• szerelmi líra, képi és nyelvi alakzatok a versben, magány a szonett mint versforma; elégia, életkép, pillanatkép, a szerelem tematikája a balladában; szerelmes regény és film; a szubjektum magánya, az idő mint élmény; impressziók.
• NAPLÓ
A) Napló és önreprezentáció

		<p>Kötelező szövegek Csáth Géza: <i>Egy gimnazista naplójából</i>. Karinthy Frigyes gyerekkori naplója (a napló mint átmeneti műfaj, rokon műfajai: önéletrajzi regény, emlékirat, úti jegyzet, irodalmi levél, vallomás). Szövegek és kapcsolódási pontok Anna Frank naplója és feldolgozásai: képregény, filmek, múzeum, új kutatások. Sue Townsend: <i>A 13 és 3/4-ed éves Adrian Mole titkos naplója</i> – részlet (a fiktív napló, a gyermeki látszószög és irodalmi beszédmód, humor és irónia). Kötelező szövegek Janikovszky Éva: <i>Kire ütött ez a gyerek?</i> (önarckép, a humor változatai: groteszk; az önjellemzés irodalmi változatai, a jellemábrázolás: jellemregény, jellemvígjáték stb.) Tini-írás: Békés Pál: <i>Vattacukor</i> (társadalombírálat a gyermek látószögén keresztül, utalások, allúziók irodalmi szövegekben, Garaczi László Lemúr-sorozata I–IV. Szövegek és kapcsolódási pontok Leiner Laura: <i>Szent Johanna gimi</i> (részlet) (szórakoztató irodalom, regénysorozat) és egyéb kortárs szövegek. B) Mozi és irodalom Kötelező szövegek Film, mozi, irodalom: Mátyás Iván: <i>Csutak a mikrofon előtt</i> (részlet). A plánok (képsíkok), az irodalmi és a technikai forgatókönyv. Szövegek és kapcsolódási pontok Csutak a mikrofon előtt, 1977. Rendezte: Katkics Ilona (a filmfeldolgozások, filmek elektronikus hordozókon és interneten). Mátyás Iván: <i>Régi idők mozija</i> (a film és a mozi hőkora: filmtörténet, mozitörténet, a filmművészet sajátosságai és elemei, mozifilm, kultuszfilm, a filmművészet és az irodalom együtt hatása, filmes eszköztár az irodalomban, filmcsillagok, Oscar-díj, Cannes stb.) Kötelező szövegek Babits Mihály: <i>Mozgófénykép / Vasárnapi</i></p>
--	--	---

impresszió, autón
(a rögzített pillanat, „filmkockák” versben, az „epikus váz” a versben, impresszió/impresszionizmus, színesztézia).

Fogalmak/kulcsfogalmak és jelenségek:

- a naplóírás, a napló mint műforma: változatai, az irodalmi napló sajátosságai: naplóregény, napló és levél (episztola, fiktív levél, misszilis levél), konfesszió; dokumentum és fiktív napló, önarckép.
- JÁTÉK

A) Játék-narratívák
Kötelező szövegek
William Shakespeare: *Ahogy tetszik* (részlet) (műnem: a dráma, alaplírási és lírásváltozatai, színháztörténet, színháztörténet, színháztörténet, színjáték, színház, színészek, sztárok stb.).
Örkény István: *Tóték* (dobozolás).
Bereg Tamás: *Gladiátorok a számítógépen* (ismeretterjesztő szöveg, esszé; virtuális valóság, cyberspace, számítógépes játékok).

Szövegek és kapcsolódási pontok
Gladiátorok (filmen, irodalomban és a képzőművészetben):
Spartacus, 1960. Rendezte: Stanley Kubrick / Howard Fast
azonos című könyve, *Spartacus-filmek* és -sorozatok (2004, 2010, 2016). A korhatáros film kérdése. Harc, vér, bosszú a filmen és a számítógépes játékok világában. Az internet és a közösségi oldalak helyes használata.).
Hálózati lények (Ananovától T-Babe-ig, *Transformers*-sorozat.
2007 – Rendezte: Michael Bay, Travis Knight, képregények- és rajzfilmsorozat, videojátékok; *Mátrix*-filmek.
1999. Rendezte: Lilly Wachowski és Lana Wachowski).

B) Labdarúgás és irodalom
Kötelező szövegek
Futballregények és filmek: Nick Hornby: *Fociláz* (részlet).
Szövegek és kapcsolódási pontok
Modern „gladiátorok”. Futball a magyar irodalomban.
Futballregények: Esterházy Péter, Darvasi László, Kukorelly Endre. Az Aranycsapat legendája.
Sport, irodalom és film kapcsolata: Válogatás Tarján Tamás

		<p><i>Tizenegy dressz (Focinovellák)</i> című kötetéből; <i>Régi idők focija</i>, 1973. Rendezte: Sándor Pál.; J. K. Rowling: <i>Harry Potter</i> (regény és filmadaptációk) A tudósítás mint műfaj. <i>Fogalmak/kulcsfogalmak és jelenségek:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • műnem: a dráma, alpműfajai és műfajváltozatai, színháztörténet, színjátszás, színpad, színészek, sztárok. • ismeretterjesztő szöveg, esszé; virtuális valóság, cyberspace, számítógépes játékok. • modern „gladiátorok”; futball a magyar irodalomban; futballregények. <p>HÁZI OLVASMÁNY Ajánlott közös olvasmányok: Balladaválogatás Anne Frank naplója Csáth Géza ifjúkori naplójából Fekete István egy regénye Antoine de Saint-Exupéry: <i>A kis herceg</i> Németh István: <i>Házioltár</i> Varró Dániel: <i>Bögre azúr</i> Krinthy Frigyes: <i>Tanár úr, kérem</i> Jókai Mór: <i>A jövő század regénye</i> Radnóti Miklós: <i>Ikrek hava</i> Greccsó Krisztián: <i>Harminc év napsütés</i> Garaczi László: <i>Pompásan buszozunk!</i> Tóth Krisztina: <i>Pixel</i> Tóth Krisztina: <i>Párducpompa</i> Az ajánlott olvasmányok közül a tanár kiválaszt 4 olvasmányt (differentiáltan is feladhatja a tanulók érdeklődésének és nem összetételének megfelelően).</p>
	<p style="text-align: center;">NYELVI ISMERETEK</p>	<p>A szófajok ismétlése: A 6. osztályban tanult nyelvtani tananyag ismétlése.</p> <ul style="list-style-type: none"> • A MONDAT FOGALMA, FAJTÁI A mondatról tanultak ismétlése. A mondat fogalma, fajtái a kifejezett tartalom és a beszélő szándéka szerint. A kijelentő, a felkiáltó, a kérdő (kiegészítendő, eldöntendő), a felszólító és az óhajtó mondat. A mondatok logikai minősége. Az állító és a tagadó mondat. A mondatok osztályozása szerkezetük szerint. Az egyszerű és az összetett mondat. • A SZÓSZERKEZETEK A mondatrész és a szó szerkezet (szintagma) fogalma. A mondatrészek jelölése. A halmozott

		<p>mondatrészek. A szó szerkezetek fajtái: a hozzárendelő (alany-állítmányi), az alárendelő és a mellérendelő szó szerkezet.</p> <p>AZ EGYSZERŰ MONDAT SZERKEZETE <i>A mondat fő részei</i> Az állítmány és az alany. Az állítmány fogalma, fajtái (igei, névszói, névszói-igei állítmány), az állítmány szófaja. Az alany fogalma, fajtái (határozott, határozatlan, általános alany), a megszólítás a mondatban, az alany szófaja, kihagyása. Az alany és az állítmány egyeztetése (számbeli, személybeli és értelmi egyeztetés). <i>A bővítmények</i> A tárgy, a határozó és a jelző. A tárgy fogalma, fajtái (jelölt, jelöletlen, határozott, határozatlan tárgy), kifejezőeszközei. A tárgyas szó szerkezet. A határozók fogalma és rendszere. A határozók leggyakoribb kifejezőeszközei: ragtalan névszó, ragos névszó, névutós névszó, határozószó. A határozós szó szerkezet. A határozók fajtái: helyhatározó, időhatározó, módhatározó, állapothatározó, eszközhatározó, társhatározó, okhatározó, célhatározó, részeshatározó, állandó határozó mint vonzat. Vonzattévesztés. A jelzők fogalma és fajtái. A jelzők kifejezőeszközei. A jelzős szó szerkezetek. A minőségjelző, kijelölő jelző, mennyiségjelző, birtokos jelző. Az értelmező. <i>Kulcsfogalmak/fogalmak és jelenségek:</i> szófaj, mondat, mondatrész, alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző, szó szerkezet, halmazos mondatrész, ágrajz, helyesírás, nyelvhelyesség</p>
<p>Felismeri és megnevezi, rendszerezi a tanult szó fajokat, megfelelően használja őket az írott és beszélt szövegben.</p> <p>– Felismeri és megnevezi a mondatfajtákat a beszélő szándéka és a logikai minőségük szerint.</p> <p>– Felismeri, megnevezi a mondatfajtákat szerkezetük szerint (egyszerű mondat: tőmondat, bővített, hiányos</p>	<p>NYELVKULTÚRA</p>	<p>HELYESÍRÁS ÉS NYELVHELYESSÉG Az egyszerű mondat központozása, az írásjelek (vessző, kettőspont, idézőjel, gondolatjel, kötőjel) használata, szerepének részletesebb megismerése, gyakoroltatása. Az igekötős igék helyesírása. A -t végű igékkel kapcsolatos nyelvhelyességi tudnivalók. Az igék toldalékolása során előforduló teljes</p>

<p>mondat, összetett mondat).</p> <p>– Mondatátalakítást végez a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban.</p> <p>– Felismeri, megnevezi, jelölni tudja a szószerkezeteket: a hozzárendelő (alany-állítmányi), az alárendelő és a mellérendelő szószerkezetet.</p> <p>– Jelölni tudja a mondatrészeket, aláhúzással és szerkezeti ábrával/ágrajzzal tud bővített mondatot elemezni.</p> <p>Felismeri, megnevezi, ábrázolja a halmozott mondatrészeket.</p> <p>– Felismeri, megnevezi az igei, névszói, névszói-igei állítmányt, a határozott, határozatlan, általános alanyt, a megszólítást a mondatban, a tárgy fajtáit (jelölt, jelöletlen, határozott, határozatlan tárgy), a tárgyas szerkezetet, a határozós szerkezetet (hely-, idő-, mód-, eszköz-, társ-, állapot, ok-, cél-, állandó határozó), a jelzős szerkezetet (minőség-, mennyiség-, birtokos jelző), az értelmezőt, az alárendelő és a mellérendelő (halmozott) szintagmát.</p> <p>– Ábrázolni tudja az egyszerű mondat szerkezetét. Tudja egyeztetni az alanyt és az állítmányt (számbeli, személybeli és értelmi egyeztetés). Helyesen használja a mutató névmási kijelölő jelzős és a mennyiségjelzős szószerkezeteket.</p> <p>– Érthető, nyelvtanilag kifogástalan mondatokat szerkeszt. A szövegben felfedezett hibákat képes kijavítani.</p> <p>– Felismeri a magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságokat és különbségeket</p> <p>– Felismeri, megnevezi és következetesen alkalmazza a helyesírási alapelveket, valamint a helyesírási szabályok többségét.</p> <p>– Tudja helyesen használni az írásjeleket, az összetett mondatok írásakor jól központos.</p> <p>– Megfigyeli, helyesen jelöli a hosszú és rövid hangokat a tőhangváltást mutató főnevek és igék esetében, a hangkapcsolatokat, helyesen írja a tulajdonneveket, a földrajzi nevek bonyolultabb eseteit, az -i képzős mellékneveket; az igekötős igék, a -t végű igék, a toldalékos igék, a névutós szerkezetek, az alanyos, tárgyas,</p>		<p>hasonulás gyakorlása.</p> <p>A tulajdonnevek helyesírási szabályainak felelevenítése és alkalmazása.</p> <p>A tanult helyesírási szabályok alkalmazása a határozós szószerkezetek körében; pl.: -ba, -be, -ban, -ben ragok</p> <p>használata; -val, -vel, -vá, -vé ragok hasonulása.</p> <p>A földrajzi nevekből, intézmény- és személynevekből alkotott jelzők/melléknevek helyesírása.</p> <p>A sorszámmal kifejezett jelzők/melléknevek helyesírása.</p> <p>Az értelmező és a vesszőhasználat.</p> <p>A különírás és az egybeírás.</p> <p>Az ly-os szavak helyesírása.</p> <p>A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv hangtani, szótani szerkezetével (kontrasztív gyakorlatok).</p> <p>Információk gyűjtése, adatok elrendezése, lexikonhasználat.</p> <p>Helyesírási táblázatok, fűrtábrák, folyamatábrák készítése stb.</p> <p>Nyelvi tudatosság és nyelvi tervezés.</p> <p>• KOMMUNIKÁCIÓ</p> <p>A kommunikáció fogalma és fajtái. Az írásbeli és a szóbeli közlésmód. A kommunikáció tényezői. Kommunikációs célok.</p> <p>Alkalmazkodás a kommunikáció tényezőihez: cél, alkalom, partnerek, a köztük lévő viszony előre tervezett és spontán helyzetekben. A nonverbális kommunikáció.</p> <p>• KÖNYV-, KÖNYVTÁR- ÉS INTERNETISMERET</p> <p>Nyomatott és elektronikus médiumok (újságok, televízió, rádió, világháló – honlapok, hírportálok, blogok, vlogok).</p> <p>A hír fogalma és jelentősége.</p> <p>Közösségi média.</p> <p>Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon, enciklopédia), ismeretterjesztő forrásokban.</p> <p>A kézzel írt és a számítógépes szövegek különbözőségei és hasonlóságai.</p> <p>A számítógépes szövegszerkesztés néhány</p>
---	--	--

<p>határozós és birtokos szó szerkezetek, összetételek, az értelmező, az ly-os szavak helyesírásában magabiztos.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeri és alkalmazza a szótagolás és elválasztás, a betűrend, az egybeírás és a különírás szabályait. – Ismeri A magyar helyesírás szabályainak használati módját. – Alkalmazza a helyesírás-ellenőrző programot. – Felismeri és megnevezi a kommunikáció fajtáit, tényezőit és céljait. – Felismeri és megnevezi a nyomtatott és elektronikus média fajtáit. – Ismeri a korosztályának szánt fontosabb sajtótermékek fajtáit, formáit és szerkezeti jellemzőit. – Tájékozódik, információkat talál a különféle dokumentumtípusokban, korosztálynak szóló kézikönyvekben. – Képes nyelvileg kifejtett (explicit) és nem kifejtett (implicit) információkat kiszűrni a szövegből. – Képes az alapinformációk és eszmék összehasonlítására két vagy több rövid, egyszerű szövegben. – A rendelkezésére álló információkat értékeli, tárolja, rendszerezi. – Képes az interneten történő kommunikációra és interakcióra. – Felismeri és alkalmazza az állandósult szókapcsolatokat. – Képes olyan szövegeket létrehozni, amelyekben a téma, a kompozíció, a tartalom és a stílus megfelelnek a feladatnak, a szöveg rendeltetésének és a címzettnek (célközönségnek). – Egyszerű szerkezetű szóbeli vagy írásbeli szövegeket tud alkotni a leírás, az elbeszélés és a kifejtés eszközeit alkalmazva (és a célközönség összetételét szem előtt tartva). – Képes szöveget alkotni szóban vagy írásban, amelyben valamely irodalmi élményét írja le, vagy egy valós, hétköznapi, illetve képzeletbeli témát fejt ki, interjút készít valós vagy képzelt személyekkel. – Tud jellemzést, naplót, könyvismertetőt és más típusú szövegeket alkotni (pl. rövid önéletrajz, kérvény, meghívó). – Különböző céllal (pl. informálódás, tanulás, önfejlesztés, esztétikai élmény átélése, szórakozás) képes rövidebb, egyszerűbb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegeket (pl. egyszerű 		<p>szabálya.</p> <p>Digitális írástudás, e-nyelvhelyesség: az e-dokumentumok létrehozásához szükséges nyelvi és szedési szabályrendszerek együttese, elektronikus szövegek létrehozása (pl. beszámoló, könyvismertető, vázlatok, saját könyv, eseményre invitáló meghívók, listák, e-mail, egyszerűbb űrlapok kitöltése).</p> <p>Fórum, blogbejegyzés, komment írása.</p> <p>A helyesírást segítő kézikönyvek (helyesírási szabályzat, szótár, digitális szótárak stb.) és a helyesírási programok önálló használata.</p> <p>SZÖVEGÉRTÉS, SZÖVEGALKOTÁS, SZÖVEGMONDÁS</p> <p>A szöveg fogalma. Szövegösszefüggés. A szöveg hangzása.</p> <p>Beszédhangsúly, szórend, hanglejtés, beszédsszünet.</p> <p>Mondatrészek, tartalmak kiemelése szórenddel, hangsúllyal.</p> <p>Kifejező olvasás, próza- és versmondás (legalább 3–4 memoriter számonkérés).</p> <p>Anyaggyűjtés, szerkesztés (vázlatkészítés), általános szerkesztési elvek, kidolgozás. Közlésfajták (elbeszélő, leíró közlésfajta, párbeszéd). Szövegfajták (vita, riport, interjú, napló, könyvismertető). Különböző típusú fogalmazások (elbeszélés, leírás, jellemzés, napló, interjú, könyvismertető, meghívó, önéletrajz, kérvény). Rövidebb szövegek tartalmának összefoglalása szem előtt tartva az esemény időrendjét és mozzanatait. A cselekvés, történés lefolyásának módjához kötődő igék, határozók gyűjtése, párhuzamos történetek írása. A nyelvi-stilisztikai kifejezőeszközök a leíró jellegű részletekben (versben és prózában egyaránt).</p> <p>Kreatív írásgyakorlatok: Kortárs írókkal, művészekkel, tudósokkal készült interjúk elemzése. Interjúk íratása.</p> <p>Önálló vázlatkészítés elolvasott irodalmi vagy ismeretterjesztő szövegről.</p> <p>Kérdések és írásbeli válaszok megfogalmazása az olvasmányok, filmek, színházi előadások, zeneművek</p>
--	--	--

<p>szakszövegeket, tudománynépszerűsítő ismeretterjesztő szövegeket stb.) olvasni és saját szavaival elmondani.</p> <p>– Meg tudja fogalmazni véleményét, értelmes és szabatos beszédre, helyes artikulációra törekszik, figyel a szöveg jó hangzására (beszédhangsúly, szórend, hanglejtés, beszédszünet).</p> <p>– Meg tudja különböztetni a nemzeti nyelv sztenderd változatát a regionális köznyelvtől és a nyelvjárástól.</p> <p>– Igényes nyelvhasználatra törekedve értelmes, nyelvtanilag helyes mondatokat alkot. Kódváltási képességéhez mérten a sztenderd nyelvváltozat</p> <p>– vagy legalább a regionális köznyelv – normájához igazodva nyilvános beszédhelyzetben (vita, hozzászólás) képes kifejezni gondolatait.</p> <p>– Ismeri és alkalmazza az írásbeli szövegalkotás követelményeit: az anyaggyűjtés módjait, a szerkesztést (vázlatkészítés), az általános szerkesztési elveket, a kidolgozást.</p> <p>– Írásban tudja a szöveget tagolni (cím, bekezdések) és makroszerkezeti egységekre osztani (bevezetés, tárgyalás, befejezés), illetve ezeket kreatív módon alkalmazni.</p> <p>– A szövegben felfedezett hibákat képes kijavítani.</p>		<p>alapján. A szövegek és képek párhuzamba állítása.</p> <p>A jegyzetelési technika kialakítása (kulcsszavas vázlat, tételmondatos vázlat, grafikusán ábrázolt vázlat).</p> <p>Szövegi elbeszélés a retorika elemeinek alkalmazásával: film, tévéadás, szabadon választott dinamikus jelenetek közlése.</p> <p>Vita. Az érvelés gyakorlása (személyes példán, mások tapasztalatán, oksági viszonyokon alapuló, a kritika és a humor eszközeit felhasználó érvelés).</p> <p>Az állandósult szókapcsolatok (szólások, közmondások, szállóigék) írásban és a beszédben.</p> <p>E-mail, SMS írása. Különböző nyomtatott és elektronikus űrlapok kitöltése.</p> <p>Nyolc házi írásbeli feladat a tanév folyamán és azok órán való elemzése, közös értékelése, elbírálása.</p> <p>Négy iskolai dolgozat – kettő félévente (az írásmű kidolgozása egy óra, elemzés és javítás két óra).</p> <p><i>Kulcsfogalmak/fogalmak és jelenségek:</i> beszédművelés, artikulált nyelvi magatartás, szóbeli és írásbeli szövegalkotás, szövegértés, szövegmondás, íráskészség, helyesírás, nyelvhelyesség, médiaismeret, kommunikáció.</p>
---	--	--

A tanterv megvalósításának módja: Az előző években szerzett nyelvi ismeretek elmélyítése. Az egyszerű és összetett mondat fogalma. A szó szerkezet fogalma. A mondatrészek szerepe a mondatban. Az írásjelekre vonatkozó helyesírási szabályok elmélyítése. Az ige-kötés alakulatok írásmódja. A –val, –vel, –vá. –vé ragos szavak hasonlóságos alakjainak írásmódja. Rendszerező ismétlés. Epikai művek feldolgozása (lírai elemek, ok-okozati viszonyok, a fabula jellegzetességei, a szerkezet, a jellemábrázolás). Lírai alkotások feldolgozása (motívumok, költői képek, stílus). Drámai művek feldolgozása (párbeszéd, monológ, cselekmény, szereplők, idő és tér viszonya). A sajtó műfajainak és stílusának megfigyeltetése. Önálló szövegalkotás vázlat alapján. Külső és belső leírás terv alapján. Irodalmi szereplőjellemezése. Vázlatkészítés az irodalmi alkotás alapján. Napló írása. Levél írása.

Naziv predmeta	STRANI JEZIK
Cilj	Cilj učenja Stranog jezika jeste da se učenik usvajanjem funkcionalnih znanja o jezičkom sistemu i kulturni i razvijanjem strategija učenja stranog jezika osposobi za osnovnu pisanu i usmenu komunikaciju i stekne pozitivan odnos prema drugim jezicima i kulturama, kao i prema sopstvenom jeziku i kulturnom nasleđu.
Razred	sedmi
Godišnji fond časova	72 časa

ENGLISKI JEZIK

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA Komunikativne funkcije	Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama
<p>– razume jednostavnije tekstove koji se odnose na pozdravljanje, predstavljanje i traženje/davanje informacija lične prirode;</p> <p>– pozdravi i otpozdravi, predstavi sebe i drugog koristeći jednostavnija jezička sredstva;</p> <p>– razmeni jednostavnije informacije lične prirode;</p> <p>– u nekoliko vezanih iskaza saopšti informacije o sebi i drugima;</p> <p>– razume jednostavnije tekstove koji se odnose na opis osoba, biljaka, životinja, predmeta, mesta, pojava, radnji, stanja i zbivanja;</p> <p>– opiše i uporedi živa bića, predmete, mesta, pojave, radnje, stanja i zbivanja koristeći jednostavnija jezička sredstva;</p>	<p style="text-align: center;">POZDRAVLJANJE I PREDSTAVLJANJE SEBE I DRUGIH I TRAŽENJE/ DAVANJE OSNOVNIH INFORMACIJA O SEBI I DRUGIMA</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji se odnose na pozdravljanje i predstavljanje (dijalozi, narativni tekstovi, formulari i sl.); reagovanje na usmeni ili pisani impuls sa- govornika (nastavnika, vršnjaka i sl.) i iniciranje i proširivanje komunikacije; usmeno i pisano davanje informacija o sebi i traženje i davanje informacija o drugima (podaci o ličnosti, privatnim i školskim aktivnostima, društvenim ulogama i sl.).</p>
<p>– razume jednostavnije predloge, savete i pozive na zajedničke aktivnosti i odgovori na njih uz odgovarajuće obrazloženje;</p> <p>– uputi predloge, savete i pozive na zajedničke aktivnosti koristeći situaciono prikladne komunikacione modele;</p>	<p style="text-align: center;">OPISIVANJE BIĆA, PREDMETA, MESTA, POJAVA, RADNJI, STANJA I ZBIVANJA</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u kojima se opisuju bića, predmeti, mesta, pojave, radnje, stanja i zbivanja; usmeno i pisano opisivanje/ poređenje živih bića, predmeta, pojava, mestâ, iz iskustvenog sveta i fikcionalnog spektra.</p>
<p>– zatraži i pruži dodatne informacije u vezi sa predlozima, savetima i pozivima na zajedničke aktivnosti;</p> <p>– razume uobičajene molbe i zahteve i reaguje na njih;</p> <p>– uputi uobičajene molbe i zahteve;</p> <p>– čestita, zahvali i izvini se koristeći manje složena jezička sredstva;</p> <p>– razume i sledi jednostavnija uputstva</p>	<p style="text-align: center;">IZNOŠENJE PREDLOGA I SAVETA, UPUĆIVANJE POZIVA ZA UČEŠĆE U ZAJEDNIČKOJ AKTIVNOSTI I REAGOVANJE NA NJIH</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji sadrže predloge;</p> <p>usmeno i pisano pregovaranje i dogovaranje oko predloga i učešća u zajedničkoj aktivnosti; pisanje pozivnice za proslavu/ žurku ili imejla/ SMS-a kojim se ugovara zajednička aktivnost;</p> <p>prihvatanje/odbijanje predloga, usmeno ili</p>

<p>u vezi s uobičajenim situacijama iz svakodnevnog života;</p> <p>– pruži jednostavnija uputstva u vezi sa uobičajenim situacijama iz svakodnevnog života;</p> <p>– razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju radnje i situacije u sadašnjosti;</p> <p>– razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju sposobnosti i umeća;</p>		<p>pisano, uz poštova-</p> <p>nje osnovnih normi učtivosti i davanje odgovarajućeg opravda-</p> <p>nja/izgovora; obrazloženje spremnosti za prihvatanje predloga,</p> <p>uz iskazivanje emotivnih i ekspresivnih reakcija (radosti, us-</p> <p>hićenosti i sl.).</p>
<p>– razmeni pojedinačne informacije i/ili nekoliko informacija u nizu koje se odnose na radnje u sadašnjosti;</p> <p>– opiše radnje, sposobnosti i umeća koristeći nekoliko vezanih iskaza;</p> <p>– razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju iskustva,</p> <p>dogadjaji i sposobnosti u prošlosti;</p>	<p>IZRAŽAVANJE MOLBI, ZAHTEVA, OBAVEŠTENJA, IZVINJENJA, ČESTITANJA I ZAHVALNOSTI</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih iskaza kojima se nešto česti-</p> <p>ta, traži/nudi pomoć, usluga, obaveštenje ili se izražava</p> <p>izvinjenje, zahvalnost; usmeno i pisano čestitanje, traženje i</p> <p>davanje obaveštenja, upućivanje molbe za pomoć/uslugu i reago-</p> <p>vanje na nju, izražavanje izvinjenja i zahvalnosti.</p>
<p>– razmeni pojedinačne informacije i/ili nekoliko informacija u nizu o iskustvima, događajima i sposobnostima u prošlosti;</p> <p>– opiše u nekoliko kraćih, vezanih iskaza iskustva, događaj iz prošlosti;</p> <p>– opiše neki istorijski događaj, istorijsku ličnost i sl.;</p>	<p>RAZUMEVANJE I DAVANJE UPUTSTAVA</p>	<p>Slušanje i čitanje tekstova koji sadrže jednostavnija uputstva</p> <p>(npr. za izradu zadataka, projekata i sličnih nastavnih i van-</p> <p>stavnih aktivnosti), s vizuelnom podrškom i bez nje; usmeno i</p> <p>pisano davanje uputstava.</p>
<p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na odluke, obećanja, planove, namere i predviđanja i reaguje na njih;</p> <p>– razmeni jednostavnije iskaze u vezi sa obećanjima, odlukama,</p> <p>planovima, namerama i predviđanjima;</p> <p>– saopšti šta on/ona ili neko drugi planira, namerava, predviđa;</p>	<p>OPISIVANJE RADNJI U SADAŠNJOSTI</p>	<p>Slušanje i čitanje opisa i razmenjivanje iskaza u vezi sa stal-</p> <p>nim, uobičajenim i trenutnim događajima/aktivnostima i spo-</p> <p>sobnostima; usmeno i pisano opisivanje aktivnosti, radnji i</p> <p>sposobnosti u sadašnjosti.</p>
<p>– razume uobičajene izraze u vezi sa željama, interesovanjima, potrebama, osećanjima i reaguje na njih;</p> <p>– izrazi želje, interesovanja, potrebe, osećanja jednostavnijim</p>	<p>OPISIVANJE RADNJI U PROŠLOSTI</p>	<p>Slušanje i čitanje opisa i usmeno i pisano razmenjivanje iskaza</p> <p>u vezi s ličnim iskustvima, događajima, aktivnostima, sposob-</p> <p>nostima i osobnostima u prošlosti; usmeno i pisano opisivanje iskustava, aktivnosti i sposobnosti u prošlosti, istorijskih događaja i</p>

<p>jezičkim sredstvima;</p> <p>– razume jednostavnija pitanja koja se odnose na orijentaciju/položaj predmeta, bića i mesta u prostoru i pravac kretanja i odgovori na njih;</p> <p>– zatraži i razume obaveštenja o orijentaciji/položaju predmeta, bića i mesta u prostoru i pravcu kretanja;</p> <p>– opiše pravac kretanja i prostorne odnose jednostavnijim, vezanim iskazima;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na dozvole, zabrane, upozorenja, pravila ponašanja i obaveze i reaguje na njih;</p> <p>– razmeni jednostavnije informacije koje se odnose na dozvole, zabrane, upozorenja, pravila ponašanja i obaveze kod kuće, u školi i na javnom mestu;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na posedovanje i pripadanje;</p> <p>– formuliše pitanja i jednostavnije iskaze koji se odnose na posedovanje i pripadanje;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na izražavanje dopadanja i nedopadanja i reaguje na njih;</p> <p>– izrazi dopadanje i nedopadanje uz jednostavnije obrazloženje;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze kojima se traži mišljenje i reaguje na njih;</p> <p>– izražava mišljenje, slaganje/neslaganje i daje kratko obrazloženje</p> <p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na količinu, dimenzije i cene;</p> <p>– razmeni informacije u vezi sa količinom, dimenzijama i cenama.</p>		ličnosti.
	<p>OPISIVANJE BUDUĆIH RADNI (PLANOVA, NAMERA, PREDVIĐANJA)</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa odlukama,</p> <p>planovima, namerama i predviđanjima; usmeno i pisano dogovaranje/ izveštavanje o odlukama, planovima, namerama i predviđanjima.</p>
	<p>ISKAZIVANJE ŽELJA, INTERESOVANJA, POTREBA, OSETA I OSEĆANJA</p>	<p>. Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa željama,</p> <p>interesovanjima, potrebama, osetima i osećanjima; usmeno i pisano dogovaranje u vezi sa zadovoljavanjem želja i potreba;</p> <p>predlaganje rešenja u vezi sa osećanjima i potrebama; usmeno i pisano iskazivanje svojih osećanja i reagovanje na tuđa.</p>
	<p>ISKAZIVANJE PROSTORNIH ODNOSA I UPUTSTAVA ZA ORIJENTACIJU U PROSTORU</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa smerom</p> <p>kretanja i specifičnijim prostornim odnosima; usmeno i pisano razmenjivanje informacija u vezi sa smerom kretanja i prostornim odnosima; usmeno i pisano opisivanje smera kretanja i prostornih odnosa.</p>
	<p>IZRICANJE DOZVOLA, ZABRANA, UPOZORENJA, PRAVILA PONAŠANJA I OBAVEZA</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih iskaza u kojima se izražavaju</p> <p>dozvole, upozorenja, pravila ponašanja i obaveze; postavljanje</p> <p>pitanja u vezi sa zabranama, dozvolama, upozorenjima, pravilima ponašanja i obavezama i odgovaranje na njih; usmeno i pisano</p> <p>saopštavanje zabrana, dozvola, upozorenja, pravila ponašanja i obaveza.</p>
	<p>IZRAŽAVANJE PRIPADANJA I POSEDOVANJA</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova, u kojima se govori o</p> <p>tome šta neko ima/nema ili čije je nešto; postavljanje pitanja u vezi sa pripadanjem i odgovaranje na njih.</p>
	<p>IZRAŽAVANJE DOPADANJA I NEDOPADANJA</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova kojima se izražava dopadanje/ne dopadanje; usmeno i pisano izražavanje dopadanja/nedopadanja.</p>

	IZRAŽAVANJE MIŠLJENJA	Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u kojima se traži i iznosi mišljenje i izražava slaganje/neslaganje; usmeno i pisano traženje iznošenje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja.
	IZRAŽAVANJE KOLIČINE, DIMENZIJA I CENA	Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u kojima se navode količine, dimenzije i cene; razmenjivanje informacija u vezi s količinom, dimenzijama i cenama, usmeno i pisano.

Način ostvarivanja programa: Komunikativna nastava za cilj ima jezik kao sredstvo komunikacije. Primena ovog pristupa u nastavi stranih jezika zasniva se na nastojanjima da se dosledno sprovode i primenjuju sledeći stavovi:

- ciljni jezik upotrebljava se u učionici u dobro osmišljenim kontekstima od interesa za učenike, u prijatnoj i opuštеноj atmosferi;
 - govor nastavnika prilagođen je uzrastu i znanjima učenika;
 - nastavnik mora biti siguran da je shvaćeno značenje poruke uključujući njene kulturološke, vaspitne i socijalizirajuće elemente;
 - bitno je značenje jezičke poruke;
 - nastavnik i dalje učenicima skreće pažnju i upućuje ih na značaj gramatičke preciznosti iskaza;
 - znanja učenika mere se jasno određenim relativnim kriterijumima tačnosti i zato uzor nije izvorni govornik;
- Sa ciljem da unapredi kvalitet i količinu jezičkog materijala, nastava se zasniva i na socijalnoj interakciji; rad u učionici i van nje sprovodi se putem grupnog ili individualnog rešavanja problema, potragom za informacijama iz različitih izvora (internet, dečiji časopisi, prospekti i audio materijal) kao i rešavanjem manje ili više složenih zadataka u realnim i virtuelnim uslovima sa jasno određenim kontekstom, postupkom i ciljem

Naziv predmeta	LIKOVNA KULTURA	
Cilj	Cilj učenja Likovne kulture je da se učenik, razvijajući stvaralačko mišljenje i estetičke kriterijume kroz praktični rad, osposobljava za komunikaciju i da izgrađuje pozitivan odnos prema kulturi i umetničkom nasleđu svog i drugih naroda.	
Razred	sedmi	
Godišnji fond časova	36 časova	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
– koristi tradicionalne tehnike i odabrana savremena sredstva za likovna istraživanja;	PROSTOR I KOMPOZICIJA	Kompozicija. Boje i emocije, stilizacija oblika. Kompozicija linija, kompozicija boja, kompozicija oblika. Ravnoteža, kontrast, ponavljanje i stepenovanje oblika, varijacije. Ornament i arabeska.
– izražava, odabranim likovnim elementima, emocije, stanje ili imaginaciju;		Proporcije. Proporcije glave i tela.
– oblikuje kompozicije primenjujući osnovna znanja o proporcijama i perspektivi;	KOMUNIKACIJA	Perspektiva. Koloristička, vazдушna, linearna perspektiva.
– koristi, sam ili u saradnji sa drugima, odabrane izvore, podatke i informacije kao		Teme. Istorijska, religijska i mitološka

<p>podsticaj za stvaralački rad;</p> <p>– razgovara o odabranim idejama, temama ili motivima u umetničkim ostvarenjima različitih kultura i epoha;</p> <p>– uvažava sebe i druge kada snima, obrađuje i deli digitalne fotografije;</p> <p>– učestvuje u zajedničkom kreativnom radu koji objedinjuje različite umetnosti i/ili umetnost i tehnologiju;</p>		<p>tema. Original, kopija i plagijat.</p> <p>Digitalna fotografija. Kadar, selfi i autoportret.</p> <p>Animacija. Proces kreiranja, stori bord.</p> <p>Scena. Objedinjavanje pokreta, igre i zvuka.</p> <p>Prezentacije.</p>
<p>– pravi, samostalno ili u timu, prezentacije o odabranim temama povezujući ključne tekstualne podatke i vizuelne informacije;</p> <p>– predstavi svoje i radove drugih, kratko, argumentovano i afirmativno;</p> <p>– predlaže ideje za umetničku reciklažu, humanitarne akcije kroz likovno stvaralaštvo ili obilazak mesta i ustanova kulture;</p> <p>– razmatra svoja interesovanja i mogućnosti u odnosu na zanimanja u vizuelnim umetnostima.</p>	<p>UMETNOST OKO NAS</p>	<p>Umetnost i tehnologija. Umetnička zanimanja i produkti. Savremena tehnologija i umetnost.</p> <p>Umetnost oko nas. Umetnička reciklaža, umetnički projekti,</p> <p>humanitarne akcije... Nasleđe.</p>

Način ostvarivanja programa: Sadržaje programa likovne kulture treba ostvarivati:

- primanjem (učenjem) tako što će učenicima biti omogućeno da stiču znanja iz oblasti likovne kulture, savladaju tehnološke postupke, upoznaju zakonitosti i elemente likovnog jezika,
- posetama izložbi,
- kroz likovnu sekciju,
- učestvovanjem na raznim konkursima.

Naziv predmeta	MUZIČKA KULTURA	
Cilj	Cilj učenja predmeta Muzička kultura je da kod učenika, razvijajući interesovanja za muzičku umetnost, stvaralačko i kritičko mišljenje, formira estetsku percepciju i muzički ukus, kao i odgovoran odnos prema očuvanju muzičkog nasleđa i kulturi svoga i drugih naroda.	
Razred	sedmi	
Godišnji fond časova	36 časova	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI

<ul style="list-style-type: none"> – prepozna vrstu žičanih instrumenta po izgledu i zvuku; – opiše način dobijanja tona kod žičanih instrumenata; – poveže različite vidove muzičkog izražavanja sa društveno-istorijskim ambijentom u kome su nastali; – navede izražajna sredstava muzičke umetnosti karakteristična za period baroka i klasicizma; – uoči osnovne karakteristike muzičkog stvaralaštva u baroku i klasicizmu; – prepozna instrument ili grupu prema vrsti kompozicije u okviru datog muzičkog stila; – objasni kako je muzika povezana sa drugim umetnostima i oblastima van umetnosti (muzika i religija; tehnologija zapisivanja, štampanja nota; izvođačke i tehničke mogućnosti instrumenata); – razlikuje muzičke forme baroka i klasicizma; – identifikuje reprezentativne muzičke primere najznačajnijih predstavnika baroka i klasicizma; 	<p>ČOVEK I MUZIKA</p>	<p>Barok.</p> <p>Rođenje opere.</p> <p>Klaudio Monteverdi.</p> <p>Oblici vokalno-instrumentalne muzike (oratorijum, kantata).</p> <p>Instrumentalna muzika: solističko, kamerno i orkestarsko muziciranje.</p> <p>Instrumentalni oblici: svita, končerto groso.</p> <p>Antonio Vivaldi, Johan Sebastijan Bah i Georg Fridrih Hendl.</p> <p>Klasicizam</p> <p>Pojam sonate i simfonije. Žanrovi klasične muzike –opera,</p> <p>crkveni žanrovi, simfonijska, koncertantna, kamerna (posebno gudački kvartet), solistička muzika. Jozef Hajdn, Wolfgang</p> <p>Amadeus Mocart i Ludvig van Betoven.</p> <p>Razvoj srpske crkvene muzike.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – identifikuje elemente muzike baroka i klasicizma kao inspiraciju u muzici savremenog doba; – izvodi muzičke primere koristeći glas, pokret i instrumente, samostalno i u grupi; – koristi muzičke obrasce u osmišljavanju muzičkih celina 	<p>MUZIČKI INSTRUMENTI</p>	<p>Žičani: trzalački i gudački.</p> <p>Graditeljske škole.</p> <p>Pojam simfonijskog orkestra</p> <p>Srpski narodni muzički instrumenti.</p>
<p>kroz pevanje, sviranje i pokret;</p> <ul style="list-style-type: none"> – komunicira u grupi improvizujući manje muzičke celine <p>glasom, instrumentom ili pokretom;</p> <ul style="list-style-type: none"> – učestvuje u kreiranju školskih priredbi, događaja i projekata; – izrazi doživljaj muzike jezikom drugih umetnosti (ples, gluma, pisana ili govorna reč, 	<p>SLUŠANJE MUZIKE</p>	<p>Elementi muzičke izražajnosti: tempo, dinamika, tonske boje</p> <p>različitih glasova i instrumenata.</p> <p>Slušanje svetovne i duhovne muzike baroka i klasicizma.</p> <p>Slušanje vokalnih, vokalno-instrumentalnih i instrumentalnih kompozicija, domaćih i stranih kompozitora.</p> <p>Slušanje dela tradicionalne narodne muzike.</p>

<p>likovna umetnost);</p> <p>– učestvuje u školskim priredbama i manifestacijama;</p> <p>– primenjuje princip saradnje i međusobnog podsticanja u zajedničkom muziciranju;</p> <p>– ponaša se u skladu sa pravilima muzičkog bontona u različitim muzičkim prilikama;</p> <p>– kritički prosuđuje uticaj muzike na zdravlje;</p> <p>– koristi mogućnosti IKT-a za samostalno istraživanje, izvođenje i stvaralaštvo.</p>	IZVOĐENJE MUZIKE	<p>Pevanje pesama po sluhu i iz notnog teksta (solmizacijom) samostalno i u grupi. Pevanje pesama u kombinaciji sa pokretom. Pevanje i sviranje iz notnog teksta narodnih i umetničkih kompozicija na instrumentima Orfovog instrumentarija i/ili na drugim instrumentima. Izvođenje jednostavnijih muzičkih primera u vezi sa obrađenom temom. Izvođenje (pevanje ili sviranje) jednostavnih ritmičkih i melodijskih reprezentativnih primera (odlomaka/tema) u stilu muzike baroka, klasicizma.</p>
	MUZIČKO STVARALAŠTVO	<p>Kreiranje pokreta uz muziku koju učenici izvode. Kreiranje ritmičke pratnje. Rekonstrukcija muzičkih događaja u stilu baroka i klasicizma.</p>

Način ostvarivanja programa: Sa kombinovanim metodama i oblicima rada u muzičkom kabinetu uz korišćenje dečjih instrumenata i tehničkih aparata.

Naziv predmeta	ISTORIJA	
Cilj	Cilj učenja Istorije je da učenik, izučavajući istorijske događaje, pojave, procese i ličnosti, stekne znanja i kompetencije neophodne za razumevanje savremenog sveta, razvije veštine kritičkog mišljenja i odgovoran odnos prema sebi, sopstvenom i nacionalnom identitetu, kulturno-istorijskom nasleđu, društvu i državi u kojoj živi.	
Razred	sedmi	
Godišnji fond časova	72	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
<p>– dovodi u vezu uzroke i posledice istorijskih događaja, pojava i procesa na konkretnim primerima;</p> <p>– izvodi zaključak o povezanosti nacionalne istorije sa regionalnom i evropskom, na osnovu datih primera;</p>	OSNOVI PROUČAVANJA PROŠLOSTI	<p>Osnovne odlike, hronološki i prostorni okviri perioda od Industrijske revolucije do završetka Prvog svetskog rata.</p> <p>Istorijski izvori za izučavanje perioda od Industrijske revolucije do završetka Prvog svetskog rata i njihova sazajna vrednost (materijalni, pisani, audio i vizuelni).</p>
<p>– uočava vezu između razvoja srpske državnosti tokom novog veka i savremene srpske države;</p> <p>- sagleda značaj i ulogu istaknutih</p>	EVROPA, SVET, SRPSKA DRŽAVA I NAROD NA POČETKU INDUSTRIJSKOG DOBA	<p>Industrijska revolucija (parna mašina i njena primena; promene u društvu – jačanje građanske i pojava radničke klase).</p> <p>Političke revolucije (uzroci, posledice i obeležja, evropske monarhije uoči revolucija, prosvetiteljske ideje, primeri</p>

<p>ličnosti u datom istorijskom kontekstu;</p> <ul style="list-style-type: none"> – navede specifičnosti društvenih pojava, procesa, političkih ideja, stavova pojedinaca i grupa nastalih u novom veku; – prepoznaje osnovne karakteristike različitih ideologija; – analizira proces nastanka modernih nacija i navodi njihove osnovne karakteristike; – uočava uticaj i ulogu književnih i umetničkih dela na formiranje nacionalnog identiteta u prošlosti; – uočava uticaj istorijskih događaja, pojava i procesa na prilike u savremenom društvu; – prepoznaje istorijsku podlogu savremenih institucija i društvenih pojava (građanska prava, parlamentarizam, ustavnost); – analizirajući date primere, uočava uticaj naučno-tehnološkog razvoja na promene u društvenim i privrednim odnosima i prirodnom okruženju; – poredi položaj i način života pripadnika različitih društvenih slojeva i grupa u industrijsko doba; – prikazuje na istorijskoj karti dinamiku različitih istorijskih pojava i promena u novom veku; – uočava istorijske promene, poređenjem političke karte savremenog sveta sa istorijskim kartama drugih epoha; – poredi informacije prikazane na istorijskoj karti sa informacijama datim u drugim simboličkim modalitetima; – poveže vizuelne i tekstualne 	<p>(do sredine XIX veka)</p>	<p>američke i francuske revolucije; pojmovi ustavnosti i podele vlasti, Deklaracija o pravima čoveka i građanina, ukidanje feudalizma).</p> <p>Napoleonovo doba (Napoleonova vladavina, ratovi, tekovine, Bečki kongres).</p> <p>Svakodnevni život i kultura (promene u načinu života).</p> <p>Istočno pitanje i balkanski narodi (politika velikih sila, borba balkanskih naroda za oslobođenje).</p> <p>Život Srba pod osmanskom i habzburškom vlašću.</p> <p>Srpska revolucija 1804–1835 (osnovna obeležja, tok Prvog i Drugog srpskog ustanka, posledice i značaj).</p> <p>Razvoj moderne srpske države (autonomija Kneževine Srbije, uspostava države, osnivanje obrazovnih i kulturnih ustanova).</p> <p>Crna Gora u doba vlašićanstva (osnovna obeležja državnog idruštvenog uređenja).</p> <p>Istaknute ličnosti: Džejms Vat, Volter, Katarina II, Marija Terezija, Robespjer, Napoleon Bonaparta, vožd Karađorđe, knez Miloš, kneginja Ljubica, Dositej Obradović, Vuk Karadžić, prota Mateja Nenadović, Petar I i Petar II Petrović Njegoš, Sava Tekelija, mitropolit Stefan Stratimirović.</p>
	<p>EVROPA, SVET, SRPSKA DRŽAVA</p> <p>I NAROD U DRUGOJ POLOVINI</p> <p>XIX VEKA</p>	<p>Rađanje modernih država, međunarodni odnosi i krize (revolucije 1848/49 – „proleće naroda”, političke ideje, nastanak moderne Italije i Nemačke, uspon SAD i građanski rat, borba za kolonije u Africi i Aziji, Persija, Indija, Kina, opadanje Osmanskog carstva).</p> <p>Promene u privredi, društvu i kulturi (Druga industrijska revolucija, ljudska prava i slobode – pravo glasa, ukidanje robovlasništva, položaj dece i žena; kultura, nauka, obrazovanje, svakodnevni život).</p> <p>Kneževina i Kraljevina Srbija i njeno okruženje (razvoj državnih ustanova i političkog života, unutrašnja i spoljna politika, međunarodno priznanje – Berlinski kongres; kulturna i prosvetna politika, svakodnevni život; položaj Srba pod</p>

<p>informacije sa odgovarajućim</p> <p>istorijskim kontekstom (hronološki, politički, društveni, kulturni);</p> <p>– poredi različite istorijske izvore i klasifikuje ih na osnovu njihove saznajne vrednosti;</p> <p>– analizira i proceni bliže hronološko poreklo izvora na osnovu sadržaja;</p> <p>– uočava specifičnosti u tumačenju određenih istorijskih događaja i pojava na osnovu poređenja izvora različitog porekla;</p> <p>– uoči pristrasnost, propagandu i stereotipe u sadržajima istorijskih izvora;</p> <p>– upotrebi podatke iz grafikona i tabela u elementarnom istraživanju;</p> <p>– prezentuje, samostalno ili u grupi, rezultate elementarnog istraživanja zasnovanog na korišćenju odabranih istorijskih izvora i literature, koristeći IKT;</p> <p>– upoređuje, analizira i uočava razlike između svojih i stavova drugih;</p> <p>– razdvaja bitno od nebitnog u istorijskoj naraciji;</p> <p>– prepoznaje smisao i svrhu negovanja sećanja na važne ličnosti i događaje iz istorije države i društva;</p> <p>– identifikuje istorijske spomenike u lokalnoj sredini i učestvuje u organizovanju i sprovođenju zajedničkih školskih aktivnosti vezanih za razvoj kulture sećanja.</p>		<p>habzburškom i osmanskom vlašću).</p> <p>Istaknute ličnosti: Đuzepe Garibaldi, Oto fon Bizmark, Napoleon III, kraljica Viktorija, Abraham Linkoln, Karl Marks, braća Limijer, Alfred Nobel, knez Aleksandar Karađorđević, knez Mihailo, kralj Milan, kraljica Natalija i kralj Aleksandar Obrenović, knjaz Nikola Petrović, Ilija Garašanin, Jovan Ristić, Nikola Pašić, Stojan Novaković, patrijarh Josif Rajačić, Katarina Ivanović, Svetozar Miletić, Benjamin Kalaj, Aleksa Šantić</p>
	<p>EVROPA, SVET, SRPSKA DRŽAVA I NAROD NA POČETKU XX VEKA</p>	<p>Međunarodni odnosi i krize (formiranje saveza, sukobi oko kolonija, Rusko-japanski rat, Marokanska kriza, Aneksiona kriza, Libijski rat, balkanski ratovi).</p> <p>Kultura, nauka i svakodnevni život (Svetska izložba u Parizu, primena naučnih dostignuća, položaj žena).</p> <p>Kraljevina Srbija i njeno okruženje (Majski prevrat, politički život, unutrašnja i spoljna politika; pojava jugoslovenstva, nauka, kultura, svakodnevni život, položaj Srba pod austrougarskom i osmanskom vlašću, Crna Gora – donošenje ustava, proglašenje kraljevine; učešće Srbije i Crne Gore u balkanskim ratovima).</p> <p>Veliki rat (uzroci i povod, savezništva i frontovi, Srbija i Crna Gora u ratu; prelomnice, tok i posledice rata; aspekti rata – tehnologija rata, propaganda, gubici i žrtve, glad i epidemije; čovek u ratu – život u pozadini i na frontu; život pod okupacijom i u izbeglištvu; Veliki rat u sećanju).</p> <p>Istaknute ličnosti: Albert Ajnštajn, Pjer i Marija Kiri, Sigmund Frojd, Mihajlo Pupin, Nikola Tesla, Henri Ford, Vilhelm II, Nikolaj II Romanov, Vudro Vilson, kralj Petar i prestolonaslednik Aleksandar Karađorđević, Jovan Cvijić, Nadežda Petrović, Arčibald Rajs, Milunka Savić, Flora Senda, Radomir Putnik, Stepa Stepanović, Živojin Mišić, Petar Bojović, Janko Vukotić, Dragutin Dimitrijević Apis.</p>

Način ostvarivanja programa: Nastava se realizuje korišćenjem nastavnih sredstava: ist.karta, internet, filmovi, ist.izvori *Istorija* kao narativni predmet, u kome usmeno izlaganje, , pruža velike mogućnosti za podsticanje učeničke radoznalosti .Nastavni sadržaji treba da budu predstavljeni kao "priča" bogata informacijama i detaljima, ne zato da bi opteretili pamćenje učenika, već da bi im istorijski događaji, bili opisani jasno, detaljno, živo .Nastava ne bi smela biti statistička zbirka podataka i izveštaj o tome šta se nekada zbilo, već treba da pomogne u stvaranju što jasnije slike kod učenika ne samo o tome šta se tada desilo, već i zašto se to desilo.

Naziv predmeta	GEOGRAFIJA
Cilj	Cilj učenja Geografije je da učenik pojmovno i strukturno ovlada prirodno-geografskim, demografskim, naseobinskim, političko-geografskim, ekonomsko-geografskim, integracionim i globalnim pojavama i procesima u Srbiji i svetu uz negovanje vrednosti multikulturalnosti i patriotizma.
Razred	sedmi
Godišnji fond časova	72

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> – definiše granice kontinenta i pokazuje na karti okeane i mora kojima je proučavani kontinent okružen i locira najveća ostrva, poluostrva, moreuze, zemljouze, prolaze, rtove; – pronalazi na karti države proučavane regije i imenuje ih; – prikazuje na nemoj karti: kontinente, okeane, mora, oblike razuđenosti obala, nizije, planine, reke, jezera, države, gradove; – klasifikuje oblike reljefa, vodne objekte i živi svet karakterističan za navedenu teritoriju; – analizira uticaj geografske širine, reljefa, odnosa kopna i mora, morskih struja, vegetacije i čoveka na klimu; – objašnjava nastanak pustinja na teritoriji proučavanog kontinenta; – pronalazi podatke o brojnom stanju stanovništva po kontinentima, regijama i odabranim državama i izdvaja prostorne celine sa najvećom koncentracijom stanovništva u svetu; – ukaže na uzroke i posledice kretanja broja stanovnika, gustine naseljenosti, prirodnog priraštaja, migracija i specifičnih struktura stanovništva po kontinentima, regijama i u odabranim državama; – tumači i izrađuje tematske karte stanovništva po kontinentima, regijama i odabranim državama; 	<p>REGIONALNA GEOGRAFIJA</p>	<p>Regionalna geografija, principi regionalizacije. Homogenost i heterogenost geografskog prostora.</p>
	<p>GEOGRAFSKE REGIJE EVROPE</p>	<p>Južna Evropa – kulturno-civilizacijske tekovine, etnička heterogenost, turizam, politička podela.</p> <p>Države Južne Evrope: države bivše SFRJ, Italija, Španija i Grčka – osnovne geografske karakteristike.</p> <p>Srednja Evropa – kulturno-civilizacijske tekovine, savremeni demografski procesi, prirodni resursi i ekonomski razvoj, urbanizacija, politička podela.</p> <p>Nemačka – osnovne geografske karakteristike.</p> <p>Zapadna Evropa – kulturno-civilizacijske tekovine, savremeni demografski procesi, prirodni resursi i ekonomski razvoj, urbanizacija, politička podela.</p> <p>Francuska i Ujedinjeno Kraljevstvo – osnovne geografske karakteristike.</p> <p>Severna Evropa – prirodni resursi i ekonomski razvoj, narodi, politička podela.</p> <p>Norveška – osnovne geografske karakteristike.</p> <p>Istočna Evropa – kulturno-civilizacijske tekovine, etnička heterogenost, prirodni resursi i ekonomski razvoj, politička podela.</p> <p>Ruska Federacija – osnovne geografske karakteristike.</p> <p>Evropska unija – primer integracionih procesa.</p>

<p>– opisuje uzroke i posledice urbanizacije na različitim kontinentima, regijama i u odabranim državama;</p> <p>– dovede u vezu prirodne resurse sa stepenom ekonomske razvijenosti pojedinih regija i odabranih država;</p> <p>– uz pomoć geografske karte objašnjava specifičnosti pojedinih prostornih celina i opisuje različite načine izdvajanja regija;</p> <p>– objasni formiranje političke karte sveta;</p> <p>– objašnjava uzroke i posledice globalnih fenomena kao što su siromaštvo, unutrašnje i spoljašnje migracije, demografska eksplozija i prenaseljenost, bolesti i epidemije, politička nestabilnost;</p> <p>– dovode u vezu kvalitet života stanovništva sa prirodnim, demografskim, ekonomskim i političko-geografskim odlikama prostora;</p> <p>– prepoznaje negativne uticaje čoveka na životnu sredinu nastale usled specifičnosti razvoja poljoprivrede, rudarstva, energetike, industrije, saobraćaja i turizma na proučavanim kontinentima, regijama i u odabranim državama;</p> <p>– analizira primere pozitivnog uticaja čoveka na životnu sredinu u državama koje ulažu napore na očuvanju prirode i upoređuje ih sa sličnim primerima u našoj zemlji;</p> <p>– izvodi zaključak o mogućim rešenjima za korišćenje čistih izvora energije u državama čija se privreda zasniva najviše na eksploataciji nafte i uglja;</p> <p>– istražuje uticaj Evropske unije na demografske, ekonomske i političke procese u Evropi i svetu;</p> <p>– opisuje ulogu međunarodnih organizacija u svetu.</p>	<p>AZIJA</p>	<p>Geografski položaj, granice i veličina Azije.</p> <p>Prirodne odlike Azije.</p> <p>Stanovništvo Azije.</p> <p>Naselja Azije.</p> <p>Privreda Azije.</p> <p>Politička i regionalna podela.</p> <p>Jugozapadna Azija – prirodni resursi i ekonomski razvoj, kulturno-civilizacijske tekovine, savremeni demografski procesi, urbanizacija, politička podela.</p> <p>Južna Azija – kulturno-civilizacijske tekovine, savremeni demografski procesi, etnička heterogenost, urbanizacija, politička podela.</p> <p>Jugoistočna Azija – prirodni resursi i ekonomski razvoj, politička podela.</p> <p>Istočna Azija – kulturno-civilizacijske tekovine, savremeni demografski procesi, etnička heterogenost, prirodni resursi i ekonomski razvoj, urbanizacija, politička podela.</p> <p>Centralna Azija – prirodni resursi, politička podela, naselja i stanovništvo.</p>
	<p>AFRIKA</p>	<p>Geografski položaj, granice i veličina Afrike.</p> <p>Prirodne odlike Afrike.</p> <p>Stanovništvo Afrike.</p> <p>Naselja Afrike.</p> <p>Privreda Afrike.</p> <p>Politička i regionalna podela.</p> <p>Afrički Mediteran i Saharska Afrika.</p> <p>Podsaharska Afrika.</p>
	<p>SEVERNA AMERIKA</p>	<p>Geografski položaj, granice, veličina i regionalna podela Severne Amerike.</p> <p>Prirodne odlike Severne Amerike.</p> <p>Stanovništvo Severne Amerike.</p> <p>Naselja Severne Amerike.</p>

		Privreda Severne Amerike. Politička podela.
	JUŽNA AMERIKA	Geografski položaj, granice i veličina Južne Amerike. Prirodne odlike Južne Amerike. Stanovništvo Južne Amerike. Naselja Južne Amerike. Privreda Južne Amerike. Politička podela.
	AUSTRALIJA I OKEANIJA	Geografski položaj, granice i veličina Australije i Okeanije. Prirodne odlike Australije. Kolonijalni period i stanovništvo Australije. Naselja Australije. Privreda Australije. Okeanija – osnovna geografska obeležja. Politička i regionalna podela.
	POLARNE OBLASTI	Osnovne geografske odlike Antarktika – otkriće, naziv, geografski položaj, prirodne odlike, prirodni resursi i naučna istraživanja. Osnovne geografske odlike Arktika – otkriće, naziv, geografski položaj, prirodne odlike, prirodni resursi i savremena naučna istraživanja.

Način ostvarivanja programa: Prilikom obrade regija i pojedinih država sveta potrebno je da se isteknu bitna geografska obeležja kontinenta kao celine. Nalastiti međuslovljenost prirodnogeografskih i društvenogeografskih pojava, procesa i odnosa koji istovremeno utiče na razvoj privrede regije ili države o kojoj je reč. Treba posebno ukazati na postojeće razlike u stepenu demografske razvijenosti i država Evripe i ostalih kontinenta. Nastavne sadržaje treba iskoristiti i za vaspitno delovanje na učenike i razvijanje mišljenja na globalnom nivou.

Naziv predmeta

FIZIKA

Cilj

Cilj učenja Fizike jeste da učenici steknu bazičnu jezičku i naučnu pismenost, osposobe se da rešavaju probleme i zadatke u novim i nepoznatim situacijama, obrazlože svoje mišljenje u okviru diskusije, upoznaju prirodne pojave i osnovne prirodne zakone i njihovu primenu u svakodnevnom životu, razviju

	motivisanost za učenje i napreduju ka dostizanju odgovarajućih obrazovnih standarda.	
Razred	sedmi	
Godišnji fond časova	72	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> – razlikuje skalarne i vektorske fizičke veličine; – koristi i analizira rezultate merenja različitih fizičkih veličina i prikazuje ih tabelarno i grafički; – analizira zavisnost brzine i pređenog puta od vremena kod pravolinijskih kretanja sa stalnim ubrzanjem; – primeni Njutnove zakone dinamike na kretanje tela iz okruženja; – pokaže od čega zavisi sila trenja i na osnovu toga proceni kako može promeniti njeno delovanje; – demonstrira pojave: inercije tela, ubrzanog kretanja, kretanje tela pod dejstvom stalne sile, sile trenja i sila akcije i reakcije na primerima iz okruženja; – samostalno izvede eksperiment iz oblasti kinematike i dinamike, prikupi podatke merenjem, odredi traženu fizičku veličinu i objasni rezultate eksperimenta; – pokaže vrste i uslove ravnoteže čvrstih tela na primeru iz okruženja; – navodi primere prostih mašina koje se koriste u svakodnevnom životu; – prikaže kako sila potiska utiče na ponašanje tela potopljenih u tečnost i navede uslove plivanja tela na vodi; – poveže pojmove mehanički rad, energija i snaga i izračuna rad sile 	SILA I KRETANJE	<p>Sila kao uzrok promene brzine tela. Pojam ubrzanja.</p> <p>Uspostavljanje veze između sile, mase tela i ubrzanja. Drugi</p> <p>Njutnov zakon.</p> <p>Dinamičko merenje sile.</p> <p>Međusobno delovanje dva tela – sile akcije i reakcije. Treći</p> <p>Njutnov zakon. Primeri</p> <p>Ravnomerno promenljivo pravolinijsko kretanje. Intenzitet, pravac i smer brzine i ubrzanja.</p> <p>Trenutna i srednja brzina tela.</p> <p>Zavisnost brzine i puta od vremena pri ravnomerno promenljivom pravolinijskom kretanju.</p> <p>Grafičko predstavljanje zavisnosti brzine tela od vremena kod ravnomerno promenljivog pravolinijskog kretanja.</p> <p>Demonstracioni ogladi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ilustrovanje inercije tela pomoću papira i tega. – Kretanje kuglice niz Galilejev žljeb. – Kretanje tela pod dejstvom stalne sile. – Merenje sile dinamometrom. – Ilustrovanje zakona akcije i reakcije pomoću dinamometara i kolica, kolica sa oprugom i drugih oglada (reaktivno kretanje

<p>teže i rad sile trenja;</p> <p>– razlikuje kinetičku i potencijalnu energiju tela i poveže njihove promene sa izvršenim radom;</p> <p>– demonstrira važenje zakona održanja energije na primerima iz okruženja;</p> <p>– rešava kvalitativne, kvantitativne i grafičke zadatke (kinematika i dinamika kretanja tela, trenje, ravnoteža poluge,</p>		<p>balona i plastične boce).</p> <p>Laboratorijske vežbe</p> <p>1. Određivanje stalnog ubrzanja pri kretanju kuglice niz žljeb.</p> <p>2. Provera Drugog Njutnovog zakona pomoću pokretnog tela (ko-</p>
<p>lica ili pomoću Atvudove mašine.</p> <p>Ubrzanje pri kretanju tela pod dejstvom sile teže. Galilejev ogled.</p> <p>Slobodno padanje tela, bestežinsko stanje. Hitac naviše i hitac naniže.</p> <p>Sile trenja i sile otpora sredine (trenje mirovanja, klizanja i kotrljanja). Uticaj ovih sila na kretanje tela.</p> <p>Demonstracioni ogledi:</p> <p>– Slobodno padanje tela različitih oblika i masa (Njutnova cev, slobodan pad vezanih novčića...).</p> <p>– Padanje tela u raznim sredinama.</p> <p>– Bestežinsko stanje tela (ogledi sa dinamometrom, s dva tega</p> <p>i papirom između njih, sa plastičnom čašom koja ima otvor na</p> <p>dnu i napunjena je vodom).</p> <p>– Trenje na stolu, kosoj podlozi i sl.</p> <p>– Merenje sile trenja pomoću dinamometra.</p> <p>Laboratorijske vežbe</p> <p>1. Određivanje ubrzanja tela koje slobodno pada.</p> <p>2. Određivanje koeficijenta trenja klizanja.</p>	<p>KRETANJE TELA POD DEJSTVOM SILE TEŽE SILE TRENJA</p>	
	<p>RAVNOTEŽA TELA</p>	<p>Delovanje dve sile na telo, pojam rezultujuće sile kroz različite primere slaganja sila. Razlaganje sila.</p> <p>Pojam i vrste ravnoteže tela. Poluga, moment sile. Ravnoteža poluge i njena primena.</p> <p>Sila potiska u tečnosti i gasu. Arhimedov zakon i njegova primena. Plivanje i tonjenje tela.</p>

	<p>Demonstracioni ogledi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vrste ravnoteže pomoću lenjira ili štapa. – Ravnoteža poluge. – Uslovi plivanja tela (tegovi i staklena posuda na vodi, Kar-tezijanski gnjurac, suvo grožđe u mineralnoj vodi, sveže jaje u vodi i vodenom rastvoru soli, mandarina sa korom i bez kore u vodi, plivanje kocke leda na vodi...). <p>Laboratorijske vežbe</p> <p>1. Određivanje gustine čvrstog tela primenom Arhimedovog zakona.</p>
	<p style="text-align: center;">MEHANIČKI RAD I ENERGIJA, SNAGA</p> <p>Mehanički rad. Rad sile. Rad sile teže i sile trenja.</p> <p>Kvalitativno uvođenje pojma mehaničke energije tela. Kinetička energija tela. Potencijalna energija. Gravitaciona potencijalna energija tela.</p> <p>Veza između promene mehaničke energije tela i izvršenog rada.</p> <p>Zakon o održanju mehaničke energije.</p> <p>Snaga. Koeficijent korisnog dejstva.</p> <p>Demonstracioni ogledi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ilustrovanje rada utrošenog na savladavanje sile trenja pri klizanju tela po različitim podlogama, uz korišćenje dinamometra. – Korišćenje potencijalne energije vode ili energije naduvanog balona za vršenje mehaničkog rada. – Primeri mehaničke energije tela. Zakon o održanju mehaničke energije (Galilejev žljeb; matematičko klatno; teg sa oprugom) <p>Laboratorijske vežbe</p> <p>1. Određivanje rada sile pod čijim dejstvom se telo kreće po različitim podlogama.</p>

		2. Provera zakona održanja mehaničke energije pomoću kolica.
	TOPLOTNE POJAVE	<p>Čestični sastav supstancije: molekuli i njihovo haotično kretanje.</p> <p>Toplotno širenje tela. Pojam i merenje temperature.</p> <p>Unutrašnja energija i temperatura.</p> <p>Količina toplote. Specifični toplotni kapacitet. Toplotna ravnoteža.</p> <p>Agregatna stanja supstancije.</p> <p>Demonstracioni ogledi:</p> <p>– Difuzija i Braunovo kretanje.</p> <p>– Širenje čvrstih tela, tečnosti i gasova (naduvani balon na staklenoj posudi – flaši i dve posude sa hladnom i toplom vodom, Gravesandov prsten, izduženje žice, kapilara...).</p> <p>Laboratorijske vežbe</p> <p>1. Merenje temperature mešavine tople i hladne vode posle uspostavljanja toplotne ravnoteže.</p>

Način ostvarivanja programa: na nastavniku je da navede učenika da svojim rečima, na osnovu sopstvenog rasuđivanja, opiše pojavu koju posmatra. Posle toga nastavnik, koristeći precizni jezik fizike, definiše nove pojmove (veliĉine) i reĉima formuliše zakon pojave. Laboratorijske vežbe ĉine sastavni deo redovne nastave i organizuju se na sledeći naĉin: uĉenici svakog odeljenja dele se u dve grupe, tako da svaka grupa ima svoj termin za laboratorijsku vežbu. Nastavnik je dužan da kontinuirano prati rad svakog uĉenika kroz neprekidnu kontrolu njegovih usvojenih znanja, steĉenih na osnovu svih oblika nastave: demonstracionih ogleda, predavanja, rešavanja kvantitativnih i kvalitativnih zadataka i laboratorijskih vežbi.

Naziv predmeta	MATEMATIKA	
Cilj	Cilj uĉenja Matematike je da uĉenik, ovladavajući matematiĉkim konceptima, znanjima i veštinama, razvije osnove apstraktnog i kritiĉkog mišljenja, pozitivne stavove prema matematici, sposobnost komunikacije matematiĉkim jezikom i pismom i primeni steĉena znanja i veštine u daljem školovanju i rešavanju problema iz svakodnevnog života, kao i da formira osnov za dalji razvoj matematiĉkih pojmova.	
Razred	sedmi	
Godišnji fond ĉasova	144	
ISHODI	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
Po završetku razreda uĉenik ĉe		

biti u stanju da:		
<p>– izračuna stepen realnog broja i kvadratni koren potpunog kvadrata i primeni odgovarajuća svojstva operacija;</p> <p>– odredi brojevu vrednost jednostavnijeg izraza sa realnim brojevima;</p> <p>– na osnovu realnog problema sastavi i izračuna vrednost jednostavnijeg brojevnog izraza sa realnim brojevima;</p> <p>– odredi približnu vrednost realnog broja i proceni apsolutnu grešku;</p> <p>– nacрта grafik funkcije $y = kx$, $k \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$;</p> <p>– primeni produženu proporciju u realnim situacijama;</p> <p>– primeni Pitagorinu teoremu u računskim i konstruktivnim zadacima;</p>	REALNI BROJEVI	<p>Kvadrat racionalnog broja.</p> <p>Rešavanje jednačine $x^2 = a$, $a \geq 0$; postojanje iracionalnih brojeva (na primer rešenja jednačine $x^2 = 2$).</p> <p>Realni brojevi i brojevena prava.</p> <p>Kvadratni koren, jednakost .</p> <p>Decimalni zapis realnog broja; približna vrednost realnog broja; apsolutna greška. Osnovna svojstva operacija s realnim brojevima.</p> <p>Funkcija direktne proporcionalnosti $y = kx$, $k \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$.</p> <p>Produžena proporcija.</p>
<p>– transformiše zbir, razliku i proizvod polinoma;</p> <p>– primeni formule za razliku kvadrata i kvadrat binoma;</p> <p>– rastavi polinom na činioce (koristeći distributivni zakon</p>	PITAGORINA TEOREMA	<p>Pitagorina teorema (direktna i obratna). Važnije primene Pitagorine teoreme.</p> <p>Konstrukcije tačaka na brojevnoj pravoj koje odgovaraju brojevima , itd.</p> <p>Rastojanje između dve tačke u koordinatnom sistemu.</p>
<p>i formule za kvadrat binoma i razliku kvadrata);</p> <p>– primeni transformacije polinoma na rešavanje jednačina;</p> <p>– primeni svojstva stranica, uglova i dijagonala mnogougla;</p> <p>– izračuna površinu mnogougla koristeći obrasce ili razloživu jednakost;</p> <p>– konstruiše ortocentar i težište trougla;</p> <p>– primeni stavove podudarnosti pri dokazivanju jednostavnijih tvrdjenja i u</p>	CELI ALGEBARSKI IZRAZI	<p>Prvi deo</p> <p>Stepen čiji je izložilac prirodan broj; stepen dekadne jedinice čiji je izložilac ceo broj; operacije sa stepenima; stepen proizvoda, količnika i stepena.</p> <p>Drugi deo</p> <p>Algebarski izrazi. Polinomi i operacije (monomi, sređeni oblik, transformacije zbira, razlike i proizvoda polinoma u sređeni oblik polinoma). Kvadrat binoma i razlika kvadrata.</p> <p>Rastavljanje polinoma na činioce korišćenjem</p>

konstruktivnim zadacima; – primeni svojstva centralnog i periferijskog ugla u krugu; – izračuna obim i površinu kruga i njegovih delova; – preslika dati geometrijski objekat rotacijom; – određuje srednju vrednost, medijanu i mod.		distributivnog zakona, formule za kvadrat binoma i razliku kvadrata. Primene.
	MNOGOUGAO	Pojam mnogougla. Vrste mnogouglova. Zbir uglova mnogougla. Broj dijagonala mnogougla. Pravilni mnogouglovi (pojam, svojstva, konstrukcije). Obim i površina mnogougla. Težišna duž trougla. Ortocentar i težište trougla. Složenije primene stavova podudarnosti.
	KRUG	Centralni i periferijski ugao u krugu. Obim kruga, broj π . Dužina kružnog luka. Površina kruga, kružnog isečka i kružnog prstena. Rotacija.
	OBRADA PODATAKA	Srednja vrednost, medijana i mod.

Način ostvarivanja programa: Nastaviti sa daljim izgrađivanjem poljmova: brojevni izraz, promenljiva, izraz s promenljivom i pridruživanje (povezano s računskim operacijama odgovarajućim jednačinama i nejednačinama), koristeći pri tome i termine: izraz, formula, iskaz. Mada se pojam preslikavanja (funkcije) kao i sam termin ne uvode, treba uočavati i navoditi primere jednostavnijih (funkcijskih) zavisnosti u raznim oblastima (otkrivanje pravila pridruživanja, pridruživanje po datom pravilu: brojeva – brojevima, brojeva – dužina, brojeva – površina, brojeva – imenima i dr.)

Naziv predmeta	BIOLOGIJA	
Cilj	Cilj učenja Biologije je da učenik, izučavanjem bioloških procesa i živih bića u interakciji sa životnom sredinom, razume značaj biološke raznovrsnosti i potrebu za održivim razvojem i razvije odgovoran odnos prema sebi i prirodi.	
Razred	sedmi	
Godišnji fond časova	72	
ISHODI	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:		
- prikupi i analizira podatke o životnim ciklusima počevši od oplođenja; – uporedi bespolno i polno	NASLEĐIVANJE I EVOLUCIJA	Uloga i značaj jedra u metabolizmu ćelije. Deoba ćelije (hromozomi, nastajanje telesnih i polnih ćelija). DNK i pojam gena (alel, genotip, fenotip) Prvo Mendelovo pravilo, krvne grupe,

<p>razmnožavanje;</p> <p>– identifikuje razlike između mitoze i mejoze na osnovnu promene broja hromozoma i njihove uloge u razviću i reprodukciji;</p> <p>– odredi odnos između gena i hromozoma i osnovnu ulogu genetičkog materijala u ćeliji;</p> <p>– šematski prikaže nasleđivanje pola i drugih osobina prema</p>		<p>transfuzija i transplantacija.</p> <p>Nasleđivanje pola.</p> <p>Nasledne bolesti.</p> <p>Životni ciklusi biljaka i životinja. Smena generacija. Jednopolni i dvopolni organizmi. Značaj i uloga polnog razmnožavanja.</p>
<p>prvom Mendelovom pravilu;</p> <p>– odredi položaj organizma na drvetu života na osnovu prikupljenih i analiziranih informacija o njegovoj građi;</p> <p>– uporedi organizme na različitim pozicijama na „drvetu života” prema načinu na koji obavljaju životne procese;</p> <p>– koristi mikroskop za posmatranje građe gljiva, biljnih i životinjskih tkiva;</p> <p>– razvrsta organizme prema zadatim kriterijumima primenom</p> <p>dihotomih ključeva;</p> <p>– poveže principe sistematike sa filogenijom i evolucijom</p>	<p>JEDINSTVO GRAĐE I FUNKCIJE</p> <p>KAO OSNOVA ŽIVOTA</p>	<p>Osnovni principi organizacije živih bića. Pojam simetrije –</p> <p>tipični primeri kod jednoćelijskih i višćelijskih organizama; biološki značaj.</p> <p>Simetrija, cefalizacija i segmentacija kod životinja.</p> <p>Prisustvo/odsustvo biljnih organa, (simetrija i segmentacija kod biljaka).</p> <p>Ćelije sa specifičnom funkcijom: mišićne, krvne, nervne, ćelije zatvaračice...</p> <p>Građa i uloga tkiva, organa, organskih sistema i značaj za funkcionisanje organizma.</p> <p>Komparativni pregled građe glavnih grupa biljaka, gljiva i životinja – sličnosti i razlike u obavljanju osnovnih životnih</p> <p>procesa na metodski odabranim predstavnicima.</p>
<p>na osnovu današnjih i izumrlih vrsta – fosila;</p> <p>– identifikuje osnovne odnose u biocenozi na zadatim primerima;</p> <p>– ilustruje primerima odnos između ekoloških faktora i efekata prirodne selekcije;</p> <p>– uporedi prikupljene podatke o izabranoj vrsti i njenoj brojnosti na različitim staništima;</p> <p>– poveže uticaj abiotičkih činilaca u određenoj životnoj</p>	<p>POREKLO I RAZNOVRSNOST</p> <p>ŽIVOTA</p>	<p>Osnovni principi sistematike (Karl Line, binomna nomenklatura). Prikaz raznovrsnosti života kroz osnovne sistematske kategorije od nivoa kola i klase.</p> <p>Dokazi evolucije, fosili i tumačenje filogenetskih nizova (predačke i potomačke forme, prelazni fosili).</p> <p>ŽIVOT U EKOSISTEMU</p> <p>Sastav i struktura populacija. Populaciona dinamika</p>
<p>– poveže uticaj abiotičkih činilaca u određenoj životnoj</p> <p>oblasti – biomu sa životnim formama koje ga naseljavaju;</p>	<p>ŽIVOT U EKOSISTEMU</p>	<p>Sastav i struktura populacija. Populaciona dinamika (prirodni priraštaj i migracije).</p> <p>Abiotički faktori i biotički odnosi kao činiooci prirodne selekcije (adaptacije).</p>

<p>– analizira razliku između sličnosti i srodnosti organizama</p> <p>na primerima konvergencije i divergencije;</p>		<p>Mreže ishrane. Životne oblasti.</p> <p>Konvergencija i divergencija životnih formi.</p> <p>Zaštita prirode. Zaštita biodiverziteta.</p>
<p>– identifikuje trofički nivo organizma u mreži ishrane;</p> <p>– predloži akcije zaštite biodiverziteta i učestvuje u njima;</p> <p>– analizira zadati jelovnik sa aspekta uravnotežene i raznovrsne ishrane;</p> <p>– identifikuje poremećaje ishrane na osnovu tipičnih simptoma (gojaznost, anoreksija, bulimija);</p> <p>– planira vreme za rad, odmor i rekreaciju;</p> <p>– dovede u vezu izmenjeno ponašanje ljudi sa korišćenjem psihoaktivnih supstanci;</p> <p>– argumentuje prednosti vakcinacije;</p> <p>– primeni postupke zbrinjavanja lakših oblika krvarenja;</p> <p>– raspravlja o različitosti među ljudima sa aspekta genetičke varijabilnosti, tolerancije i prihvatanja različitosti.</p>	<p>ČOVEK I ZDRAVLJE</p>	<p>Primeri naslednih bolesti.</p> <p>Osobine i građa virusa. Bolesti izazvane virusima.</p> <p>Imunitet, vakcine.</p> <p>Puls i krvni pritisak.</p> <p>Prva pomoć: povrede krvnih sudova (praktičan rad).</p> <p>Principi uravnotežene ishrane i poremećaji u ishrani.</p> <p>Značaj pravilnog čuvanja, pripreme i higijene namirnica; trovanje hranom.</p> <p>Promene u adolescenciji.</p> <p>Zdravi stilovi života (san, kondicija, itd).</p> <p>Posledice bolesti zavisnosti – narkomanija.</p>

Način ostvarivanja programa: Verbalno tekstualne: usmeno izlaganje – crtanje

Ilustrativno-demonstrativne

Ilustracija crtežom i demonstracija ogledom

Laboratorijsko-eksperimentalne:

Laboratorijske vežbe i praktični radovi

Naziv predmeta	HEMIJA
Cilj	<p>Cilj učenja Hemije je da učenik razvije sistem osnovnih hemijskih pojmova i veštine za pravilno rukovanje laboratorijskim posuđem, priborom i supstancama, da se osposobi za primenu stečenog znanja i veština za rešavanje problema u svakodnevnom životu i nastavku obrazovanja, da razvije sposobnosti apstraktnog i kritičkog mišljenja, sposobnosti za saradnju i timski rad, i odgovoran odnos prema sebi, drugima i životnoj sredini.</p>
Razred	sedmi
Godišnji fond časova	72

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
identifikuje i objašnjava pojmove koji povezuju hemiju sa drugim naukama i različitim profesijama, i principima održivog razvoja; – pravilno rukuje laboratorijskim posuđem, priborom i supstancama, i pokazuje odgovoran odnos prema zdravlju i životnoj	HEMIJA KAO EKSPERIMENTALNA NAUKA I HEMIJA U SVETU OKO NAS	Predmet izučavanja hemije. Veze između hemije i drugih nauka. Primena hemije u različitim delatnostima i svakodnevnom životu. Supstanca. Vrste supstanci: hemijski elementi, hemijska jedinjenja i smeše. Demonstracioni ogledi: demonstriranje uzoraka elemenata, jedinjenja i smeša.
sredini; – eksperimentalno pojedinačno i u grupi ispita, opiše i objasni fizička i hemijska svojstva supstanci, i fizičke i hemijske promene supstanci; – povezuje fizička i hemijska svojstva supstanci sa primenom u svakodnevno životu i različitim profesijama; – nalazi potrebne informacije u različitim izvorima koristeći osnovnu hemijsku terminologiju i simboliku; – objašnjava osnovnu razliku između hemijskih elemenata i jedinjenja, i prepoznaje primere hemijskih elemenata i jedinjenja u svakodnevnom životu; – objašnjava po čemu se razlikuju čiste supstance od smeša i ilustruje to primerima;		HEMIJSKA LABORATORIJA
– razlikuje homogene i heterogene smeše, navodi primere iz svakodnevnog života i razdvaja sastojke smeša; – predstavlja strukturu atoma, molekula i jona pomoću modela, hemijskih simbola i formula; – povezuje raspored elektrona u atomu elementa s položajem	ATOMI I HEMIJSKI ELEMENTI	Atomi hemijskih elemenata. Hemijski simboli. Građa atoma: atomsko jezgro i elektronski omotač. Atomski i maseni broj, izotopi. Raspored elektrona po nivoima u atomima elemenata. Periodni sistem elemenata (PSE), zakon periodičnosti i veza između broja i rasporeda elektrona po nivoima u

<p>elementa u Periodnom sistemu elemenata i svojstvima elementa;</p> <p>– razlikuje hemijske elemente i jedinjenja na osnovu hemijskih simbola i formula;</p> <p>– razlikuje tipove hemijskih veza, prepoznaje tip hemijske veze u supstancama i povezuje sa svojstvima tih supstanci;</p> <p>– objasni proces rastvaranja supstance i kvantitativno značenje rastvorljivosti supstance;</p> <p>– izvodi izračunavanja u vezi s masenim procentnim sastavom rastvora;</p> <p>– napiše jednačine hemijskih reakcija i objasni njihovo kvalitativno i kvantitativno značenje;</p> <p>– kvantitativno tumači hemijske simbole i formule koristeći pojmove relativna atomska i molekulska masa, količina supstance i molarna masa;</p> <p>– opiše i objasni fizička i hemijska svojstva vodonika i kiseonika;</p> <p>– razlikuje okside, kiseline, hidrokside i soli na osnovu hemijske formule i naziva, i opiše osnovna svojstva ovih klasa jedinjenja;</p> <p>– indikatorima ispita i na rN skali proceni kiselost rastvora;</p> <p>– tumači oznake sa ambalaže supstanci/komercijalnih proizvoda.</p>	<p style="text-align: center;">MOLEKULI ELEMENATA I JEDINJENJA, JONI I JONSKA JEDINJENJA</p> <p style="text-align: center;">HOMOGENE I HETEROGENE SMEŠE</p> <p style="text-align: center;">HEMIJSKE REAKCIJE I HEMIJSKE JEDNAČINE</p>	<p>atomima elemenata i položaja elemenata u PSE.</p> <p>Plemeniti gasovi. Svojstva i primena.</p> <p>Demonstracioni ogledi: formulisanje pretpostavke o čestičnoj građi supstanci.</p> <p>Vežba IV: određivanje valentnog nivoa i broja valentnih elektrona.</p> <p>Kovalentna veza: molekuli elemenata i molekuli jedinjenja.</p> <p>Atomska i molekulska kristalna rešetka.</p> <p>Jonska veza i jonska kristalna rešetka.</p> <p>Valenca. Hemijske formule i nazivi.</p> <p>Demonstracioni ogledi:</p> <p>svojstva supstanci sa kovalentnom i jonskom vezom.</p> <p>Laboratorijska vežba V: upoređivanje svojstava supstanci sa jonskom i supstanci sa kovalentnom vezom.</p> <p>Smeše: homogene i heterogene.</p> <p>Rastvori – homogene smeše. Rastvaranje i rastvorljivost. Voda i vazduh – homogene smeše u prirodi.</p> <p>Maseni procentni sastav smeša.</p> <p>Razdvajanje sastojaka smeša: dekantovanje, ceđenje i odvajanje pomoću magneta.</p> <p>Demonstracioni ogledi: sastav i svojstva smeša; rastvori i njihova svojstva; rastvorljivost; nezasićeni, zasićeni i prezasićeni rastvori; razdvajanje sastojaka smeša.</p> <p>Laboratorijska vežba VI: ispitivanje rastvorljivosti supstanci.</p> <p>Laboratorijska vežba VII: razdvajanje sastojaka smeša: dekantovanje, ceđenje i odvajanje pomoću magneta.</p> <p>Hemijske reakcije. Zakon o održanju mase. Hemijske jednačine.</p>
---	--	---

		<p>Demonstracioni ogledi:</p> <p>merenje i upoređivanje ukupne mase supstanci pre i posle hemijske reakcije u otvorenom i zatvorenom reakcionom sistemu.</p> <p>Vežba VIII: sastavljanje jednačina hemijskih reakcija.</p>
	<p>IZRAČUNAVANJA U HEMIJI</p>	<p>Relativna atomska i relativna molekulska masa.</p> <p>Količina supstance i mol. Molarna masa.</p> <p>Zakon stalnih odnosa masa.</p> <p>Maseni procentni sastav jedinjenja. Izračunavanja na osnovu jednačina hemijskih reakcija.</p> <p>Laboratorijska vežba IH: merenje mase supstance i izračunavanje molarne mase i količine supstance.</p>
	<p>VODONIK I KISEONIK I NJIHOVA JEDINJENJA. SOLI</p>	<p>Vodonik.</p> <p>Kiseonik. Oksidacija, sagorevanje i korozija.</p> <p>Oksidi: hemijske formule, nazivi i osnovna svojstva.</p> <p>Kiseline: hemijske formule, nazivi i osnovna svojstva.</p> <p>Hidroksidi (baze): hemijske formule, nazivi i osnovna svojstva.</p> <p>Mera kiselosti rastvora: pH-skala.</p> <p>Neutralizacija – hemijska reakcija kiselina i hidroksida (baza).</p> <p>Soli: formule i nazivi.</p> <p>Demonstracioni ogledi:</p> <p>ispitivanje kiselobaznih svojstava rastvora pomoću indikatora; reakcija neutralizacije.</p> <p>Laboratorijska vežba X: ispitivanje kiselobaznih svojstava rastvora pomoću indikatora.</p>

Način ostvarivanja programa: Demonstracija

Demonstracioni ogledi

Laboratorijske vežbe

Rad na tekstu

Očigledna sredstva (panoi, grafikoni, skice, modeli...)

Usmeno izlaganje nastavnika

Naziv predmeta	TEHNIKA I TEHNOLOGIJA
Cilj	Cilj učenja Tehnike i tehnologije je da učenik razvije tehničko-tehnološku pismenost, da izgradi odgovoran odnos prema radu i proizvodnji, životnom i radnom okruženju, korišćenju tehničkih i tehnoloških resursa, stekne bolji uvid u sopstvena profesionalna interesovanja i postupa preduzimljivo i inicijativno.
Razred	sedmi
Godišnji fond časova	72

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
<p>– poveže razvoj mašina i njihov doprinos podizanju kvaliteta života i rada;</p> <p>– poveže ergonomiju sa zdravljem i konforom ljudi pri upotrebi tehničkih sredstava;</p> <p>– analizira da li je korišćenje određene poznate tehnike i tehnologije u skladu sa očuvanjem životne sredine;</p> <p>– istraži mogućnosti smanjenja troškova energije u domaćinstvu;</p> <p>– razlikuje vrste transportnih mašina;</p> <p>– povezuje zanimanja u oblasti mašinstva sa sopstvenim interesovanjima;</p> <p>– poveže podsisteme kod vozila drumskog saobraćaja sa njihovom ulogom;</p> <p>– proveri tehničku ispravnost bicikla;</p> <p>– demonstrira postupke održavanja bicikla ili mopeda;</p> <p>– samostalno crta skicom i tehničkim crtežom predmete koristeći ortogonalno i prostorno prikazivanje;</p> <p>– koristi CAD tehnologiju za</p>	<p>ŽIVOTNO I RADNO OKRUŽENJE</p>	<p>Pojam, uloga i razvoj mašina i mehanizama.</p> <p>Potrošnja energije u domaćinstvu i mogućnosti uštede.</p> <p>Uticaj dizajna i pravilne upotrebe tehničkih sredstava na zdravlje ljudi.</p> <p>Zavisnost očuvanja životne sredine od tehnologije.</p> <p>Profesije (zanimanja) u oblasti mašinstva.</p>
	<p>SAOBRAĆAJ</p>	<p>Mašine spoljašnjeg i unutrašnjeg transporta.</p> <p>Podsistemi kod vozila drumskog saobraćaja (pogonski, prenosni, upravljački, kočioni).</p> <p>Ispravan bicikl/moped kao bitan preduslov bezbednog učešća u saobraćaju.</p>
	<p>TEHNIČKA I DIGITALNA PISMENOST</p>	<p>Specifičnosti tehničkih crteža u mašinstvu.</p> <p>Ortogonalno i prostorno prikazivanje predmeta.</p> <p>Korišćenje funkcija i alata programa za CAD.</p> <p>Upotreba 3D štampe u izradi trodimenzionalnih modela i maketa.</p> <p>Osnovne komponente IKT uređaja.</p> <p>Upravljanje i kontrola korišćenjem računarske tehnike i interfejsa.</p>
	<p>RESURSI I PROIZVODNJA</p>	<p>Racionalno korišćenje resursa na Zemlji i očuvanje i zaštita životne sredine.</p> <p>Materijali u mašinstvu (plastika, metali, legure i</p>

<p>kreiranje tehničke dokumentacije;</p> <p>– obrazloži prednosti upotrebe 3D štampe u izradi trodimenzionalnih modela i maketa;</p> <p>– upravlja modelima koristeći računar;</p> <p>– objasni ulogu osnovnih komponenti računara, tableta, pametnih telefona i ostalih savremenih IKT uređaja;</p> <p>– argumentuje značaj racionalnog korišćenja raspoloživih resursa na Zemlji;</p> <p>– identifikuje materijale koji se koriste u mašinstvu i na osnovu njihovih svojstava procenjuje mogućnost primene;</p> <p>– koristi pribor za merenje u mašinstvu vodeći računa o preciznosti merenja;</p> <p>– vrši operacije obrade materijala koji se koriste u mašinstvu, pomoću odgovarajućih alata, pribora i mašina i primeni odgovarajuće mere zaštite na radu;</p>		<p>dr.).</p> <p>Merenje i kontrola – pojam i primena mernih sredstava (merila).</p> <p>Tehnologija obrade materijala u mašinstvu (obrada materijala sa i bez skidanja strugotine, savremene tehnologije obrade).</p> <p>Elementi mašina i mehanizama (elementi za vezu, elementi za prenos snage i kretanja, specijalni elementi).</p> <p>Proizvodne mašine: vrste, princip rada, pojedinačna i serijska proizvodnja.</p> <p>Pojam, vrste, namena i konstrukcija robota (mehanika, pogon i upravljanje).</p> <p>Pogonske mašine – motori (hidraulični, pneumatski, toplotni).</p> <p>Modelovanje pogonskih mašina i/ili školskog mini robota.</p>
<p>– objasni ulogu određenih elemenata mašina i mehanizama na jednostavnom primeru;</p> <p>– obrazloži značaj primene savremenih mašina u mašinskoj industriji i prednosti robotizacije proizvodnih procesa;</p> <p>– objasni osnove konstrukcije robota;</p> <p>– klasifikuje pogonske mašine – motore i poveže ih sa njihovom primenom;</p> <p>– samostalno/timski istraži i reši zadati problem u okviru projekta;</p> <p>– izradi proizvod u skladu sa principima bezbednosti na radu;</p> <p>– timski predstavi ideju, potupak</p>	<p>KONSTRUKTORSKO MODELOVANJE</p>	<p>Pronalaženje informacija, stvaranje ideje i definisanje zadatka.</p> <p>Samostalan/timski rad na projektu.</p> <p>Izrada tehničke dokumentacije izabranog modela ručno ili uz pomoć računarskih aplikacija.</p> <p>Realizacija projekta – izrada modela korišćenjem alata i mašina u skladu sa principima bezbednosti na radu.</p> <p>Predstavljanje ideje, postupaka izrade i proizvoda.</p> <p>Procena sopstvenog rada i rada drugih na osnovu postavljenih kriterijuma.</p> <p>Upotreba elektronske korespondencije sa ciljem unapređenja proizvoda.</p> <p>Određivanje okvirne cene troškova i vrednost</p>

<p>izrade i proizvod;</p> <p>– kreira reklamu za izrađen proizvod;</p> <p>– vrši e-korespodenciju u skladu sa pravilima i preporukama sa ciljem unapređenja prodaje;</p> <p>– procenjuje svoj rad i rad drugih na osnovu postavljenih kriterijuma (preciznost, pedantnost i sl.).</p>		<p>izrađenog modela.</p> <p>Kreiranje reklame za izrađen proizvod.</p>
---	--	--

Način ostvarivanja programa: Nastavni predmet *Tehnika i tehnologija* namenjen je razvoju osnovnih tehničkih kompetencija učenika radi njegovog osposobljavanja za život i rad u svetu koji se tehnički i tehnološki brzo menja. Jedan od najvažnijih zadataka je da kod učenika razvija svest o tome da primena stečenih znanja i veština u realnom okruženju podrazumeva stalno stručno usavršavanje i celoživotno učenje, kao i da je razvijanje preduzimljivosti jedan od važnih preduslova ličnog i profesionalnog razvoja.

Naziv predmeta	INFORMATIKA I RAČUNARSTVO	
Cilj	Cilj učenja Informatike i računarstva je osposobljavanje učenika za upravljanje informacijama, bezbednu komunikaciju u digitalnom okruženju, kreiranje digitalnih sadržaja i računarskih programa za rešavanje različitih problema u društvu koje se razvojem digitalnih tehnologija brzo menja.	
Razred	sedmi	
Godišnji fond časova	36	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
<p>– razlikuje vizuelnu prezentaciju i logičku strukturu teksta;</p> <p>– koristi alate za stilsko oblikovanje dokumenta i kreiranje pregleda sadržaja u programu za obradu teksta;</p> <p>– objasni principe rasterske i vektorske grafike i modela prikaza boja;</p> <p>– kreira rastersku sliku u izabranom programu;</p> <p>– kreira vektorsku sliku u izabranom programu;</p>	IKT	<p>Obeležavanje logičke strukture i generisanje pregleda sadržaja</p> <p>tekstualnog dokumenta.</p> <p>Karakteristike računarske grafike (piksel, rezolucija, RGB i CMYK modeli prikaza boja, rasterska i vektorska grafika).</p> <p>Rad u programu za rastersku grafiku.</p> <p>Rad u programu za vektorsku grafiku.</p> <p>Izrada gif animacija.</p> <p>Korišćenje alata za snimanje ekrana.</p>
– koristi alate za uređivanje i	DIGITALNA PISMENOST	URL, DNS, IP adresa.

<p>transformaciju slike;</p> <p>– kreira gif animaciju;</p> <p>– kreira video-zapis korišćenjem alata za snimanje ekrana;</p> <p>– razlikuje pojmove URL, DNS, IP adresa;</p> <p>– objasni pojmove hiperveza i hipertekst;</p>		<p>Hiperveza i hipertekst.</p> <p>Elektronska pošta, kreiranje naloga, slanje i prijem pošte.</p> <p>Elektronska pošta (kontakti, bezbednost, neželjena pošta).</p> <p>Rad na deljenim dokumentima (tekstualnim dokumentima / prezentacijama / upitnicima...) u oblaku.</p>
<p>– kreira, formatira i šalje elektronsku poštu;</p> <p>IKT</p> <p>Obeležavanje logičke strukture i generisanje pregleda sadržaja tekstualnog dokumenta.</p> <p>Karakteristike računarske grafike (piksel, rezolucija, RGB i CMYK modeli prikaza boja, rasterska i vektorska grafika).</p>	<p>RAČURNARSTVO</p>	<p>Rad sa izabranim tekstualnim programskim jezikom u oblasti 2D grafike.</p> <p>Osnovne karakteristike izabrane grafičke biblioteke.</p> <p>Metode za iscrtavanje osnovnih geometrijskih oblika.</p> <p>Podešavanje boja i položaja objekata.</p> <p>Primena petlji i slučajno generisanih vrednosti na iscrtavanje geometrijskih oblika.</p>
<p>Rad u programu za rastersku grafiku.</p> <p>Rad u programu za vektorsku grafiku.</p> <p>Izrada gif animacija.</p> <p>Korišćenje alata za snimanje ekrana.</p> <p>DIGITALNA</p> <p>PISMENOST</p> <p>URL, DNS, IP adresa.</p> <p>Hiperveza i hipertekst.</p> <p>Elektronska pošta, kreiranje naloga, slanje i prijem pošte.</p> <p>Elektronska pošta (kontakti, bezbednost, neželjena pošta).</p> <p>Rad na deljenim dokumentima (tekstualnim dokumentima / prezentacijama / upitnicima...) u oblaku.</p> <p>– obavlja elektronsku komunikaciju na siguran, etički odgovoran i bezbedan način vodeći računa o privatnosti;</p> <p>– prepozna neprimereni sadržaj,</p>	<p>PROJEKтни ZADACI</p>	<p>Faze projektnog zadatka od izrade plana do predstavljanja rešenja.</p> <p>Izrada projektnog zadatka u korelaciji sa drugim predmetima.</p> <p>Vrednovanje rezultata projektnog zadatka.</p>

<p>neželjene kontakte i adekvatno se zaštititi;</p> <ul style="list-style-type: none"> – saradnički kreira i deli dokumente u oblaku vodeći računa o odgovarajućim nivoima pristupa; – podešava hiperveze prema delu sadržaja, drugom dokumentu ili veb lokaciji; – uz pomoć programske biblioteke tekstualnog programskog jezika iscrtava elemente 2D grafike; – upotrebljava petlje i generator nasumičnih brojeva za iscrtavanje složenijih oblika; – planira, opiše i implementira rešenje jednostavnog problema; – pronalazi i otklanja greške u programu; – saraduje sa ostalim članovima grupe u svim fazama projektnog zadatka: – kreira, uređuje i strukturira digitalne sadržaje koji kombinuju tekst, slike, linkove, tabele i animacije; – kreira računarske programe koji doprinose rešavanju projektnog zadatka; – postavlja rezultat svog rada na Internet radi deljenja sa drugima uz pomoć nastavnika; – vrednuje svoju ulogu u grupi pri izradi projektnog zadatka i aktivnosti za koje je bio zadužen. 		
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Programske sadržaje treba ostvariti prvenstveno kroz vežbe i praktičan rad na računaru. Preporučeno je koristiti praktičan rad što više puta. Rad sa elektronskom poštom, komunikacija preko interneta i preko drugih elektronskih uređaja za komunikaciju. Praktičan rad sa programom za elektronske pošte. Korišćenje periferije i korišćenje programa za obradu zvuka npr. snimanja, konverzacija, montaža itd. Korišćenje digitalne fotoaparate i mobilne telefone za snimanje video zapisa i obrađivanje tih podataka sa programom npr. odsecanje, brisanje pozicioniranje, dodavanje efekata, teksta itd. Isto tako je važan deo nastave informatike praktičan rad is Power Point-a. Najvažnije je da učenici nauče samostalan rad preko praktičnog rada na računaru, npr. rad sa slajdovima, ubacivanje razne šablone, podatke, animacije. Važno je da na kraju ove teme učenici znaju samostalno da naprave jednostavne prezentacije. U izbornom modulu učenici prošire dosadašnje znanje ili iz programiranja (nizovi, razne vrste petlji, potprogrami itd.) ili iz crtanja i grafičkog dizajna (oblikovanje, promena položaja, ubacivanje efekata, promena redosleda itd.).

Naziv predmeta	FIZIČKO I ZDRAVSTVENO VASPITANJE		
Cilj	Cilj učenja Fizičkog i zdravstvenog vaspitanja je da učenik unapređuje fizičke sposobnosti, motoričke veštine i znanja iz oblasti fizičke i zdravstvene kulture, radi očuvanja zdravlja i primene pravilnog i redovnog fizičkog vežbanja u savremenim uslovima života i rada.		
Razred	sedmi		
Godišnji fond časova	108		
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI	
<p>– primeni komplekse prostih i opštepripremnih vežbi odgovarajućeg obima i intenziteta u samostalnom vežbanju;</p> <p>– svrsishodno koristi naučene vežbe u sportu, rekreaciji i različitim situacijama;</p> <p>– upoređuje i analizira sopstvene rezultate sa testiranja uz pomoć nastavnika sa vrednostima za svoj uzrast;</p> <p>– primeni dostignuti nivo usvojene tehnike kretanja u igri, sportu i svakodnevnom životu;</p> <p>– primeni atletske discipline u skladu sa pravilima;</p> <p>– razvija svoje motoričke sposobnosti primenom vežbanja iz atletike;</p> <p>– održava ravnotežu u različitim kretanjima, izvodi rotacije tela;</p> <p>– primeni vežbanja iz gimnastike za razvoj motoričkih sposobnosti;</p> <p>– izvede elemente odbojkaške tehnike;</p> <p>– primeni osnovna pravila odbojke;</p> <p>– koristi elemente tehnike u igri;</p> <p>– primeni osnovne taktičke</p>	FIZIČKE SPOSOBNOSTI	<p>Vežbe za razvoj snage.</p> <p>Vežbe za razvoj gipkosti.</p> <p>Vežbe za razvoj aerobne izdržljivosti.</p> <p>Vežbe za razvoj brzine.</p> <p>Vežbe za razvoj koordinacije.</p> <p>Primena nacionalne baterije testova za praćenje fizičkog razvoja i motoričkih sposobnosti.</p>	
	MOTORIČKE VEŠTINE SPORT I SPORTSKE DISCIPLINE	Atletika	<p>Osnovni sadržaji</p> <p>Tehnika sprinterskog trčanja.</p> <p>Istrajno trčanje – priprema za kros.</p> <p>Tehnika štafetnog trčanja</p> <p>Skok udalj.</p> <p>Bacanja kugle.</p> <p>Skok uvis.</p> <p>Bacanje „vorteks-a”.</p> <p>Prošireni sadržaji</p> <p>Skok uvis (leđna tehnika).</p> <p>Troboj.</p>
		Sportska gimnastika	<p>Osnovni sadržaji:</p> <p>Vežbe i kombinacije vežbi karakterističnih za pojedine sprave:</p> <p>Tlo</p>

<p>elemente sprotskih igara;</p> <p>– učestvuje na takmičenjima između odeljenja;</p> <p>– izvede kretanja u različitom ritmu;</p> <p>– igra narodno kolo;</p> <p>– izvede osnovne korake plesa iz narodne tradicije drugih kultura;</p> <p>– izvede kretanja, vežbe i sastave uz muzičku pratnju;</p> <p>– prepliva 25 m tehnikom kraula, leđnog kraula i prsnom tehnikom;</p> <p>– proceni svoje sposobnosti i veštine u vodi;</p> <p>– skoči u vodu na noge i na glavu;</p>			<p>Preskok</p> <p>Trampolina</p> <p>Vratilo</p> <p>Dvovisinski razboj</p> <p>Paralelni razboj</p> <p>Krugovi</p> <p>Konj sa hvataljkama</p> <p>Greda.</p> <p>Prošireni sadržaji:</p> <p>Na tlu i spravama složenije vežbe i kombinacije vežbi.</p>
<p>– roni u dužinu u skladu sa svojim mogućnostima;</p> <p>– poštuje pravila ponašanja u vodi, i oko vodene sredine;</p> <p>– uoči rizične situacije u vodi i oko nje;</p> <p>– vrednuje uticaj primenjenih vežbi na organizam;</p> <p>– proceni nivo sopstvene dnevne fizičke aktivnosti;</p> <p>– koristi različite vežbe za poboljšanje svojih fizičkih sposobnosti;</p> <p>– proceni posledice nedovoljne fizičke aktivnosti;</p> <p>– primeni mere bezbednosti u vežbanju u školi i van nje;</p> <p>– odgovorno se odnosi prema objektima, spravama i rekvizitima;</p> <p>– primeni i poštuje pravila igara u</p>		<p>Osnove timskih i sportskih igara</p> <p>Osnove timskih i sportskih igara</p> <p>Ples i ritimika</p>	<p>Odbojka:</p> <p>Osnovni elementi tehnike, taktike i pravila igre.</p> <p>Futsal:</p> <p>Igra uz primenu pravila.</p> <p>Rukomet:</p> <p>Igra uz primenu pravila.</p> <p>Košarka:</p> <p>Složeniji elementi tehnike, taktike i pravila igre.</p> <p>Aktivnost po izboru.</p> <p>Osnovni sadržaji</p> <p>Vežbe sa vijačom.</p> <p>Vežbe sa obručem.</p> <p>Vežbe sa loptom.</p> <p>Narodno kolo „Moravac“.</p> <p>Narodno kolo iz kraja u kojem se škola nalazi.</p> <p>Engleski valcer.</p>

<p>skladu sa etičkim normama;</p> <p>– primereno se ponaša kao učesnik ili posmatrač na takmičenjima;</p> <p>– rešava konflikte na društveno prihvatljiv način;</p> <p>– pronade i koristi različite izvore informacija za upoznavanje sa raznovrsnim oblicima fizičkih i sportsko-rekreativnih aktivnosti;</p> <p>– prihvati pobedu i poraz;</p> <p>– uvaži različite sportove bez obzira na lično interesovanje;</p> <p>– primeni usvojene motoričke veštine u vanrednim situacijama;</p> <p>– poveže značaj vežbanja za određene profesije;</p> <p>– vrednuje lepotu pokreta u fizičkom vežbanju i sportu;</p> <p>– podstiče porodicu na redovno vežbanje;</p> <p>– poveže vrste vežbi, igara i sporta sa njihovim uticajem na zdravlje;</p> <p>– koriguje dnevni ritam rada, ishrane i odmora u skladu sa svojim potrebama;</p> <p>– koristi zdrave namirnice u ishrani;</p> <p>– razlikuje korisne i štetne dodatke ishrani;</p> <p>– primenjuje zdravstveno-higijenske mere u vežbanju;</p> <p>– pravilno reaguje i pruži osnovnu prvu pomoć prilikom povreda;</p> <p>– čuva životnu sredinu tokom vežbanja;</p> <p>– prepozna posledice</p>			<p>Prošireni sadržaji</p> <p>Sastav sa obručem.</p> <p>Sastav sa loptom.</p> <p>Sastav sa vijačom.</p> <p>Osnovni koraci rock n roll.</p>
		<p>Plivanje i vaterpolo</p>	<p>Osnovni sadržaji</p> <p>Plivanje</p> <p>Tehnika kraula.</p> <p>Tehnika prsnog plivanja.</p> <p>Održavanje na vodi na razne načine i samopomoć.</p> <p>Ronjenje u dužinu do 10 m.</p> <p>Plivanje 25 m odabranom tehnikom na vreme.</p> <p>Prošireni sadržaji</p> <p>Mešovito plivanje (dve tehnike).</p> <p>Vaterpolo</p> <p>Plivanje sa loptom.</p> <p>Hvatanje i dodavanje.</p> <p>Šut na gol.</p> <p>Prošireni sadržaji</p> <p>Plivanje</p> <p>Mešovito plivanje.</p> <p>Igre u vodi.</p> <p>Vaterpolo</p> <p>Osnovni elementi taktike i igra.</p>
		<p>Poligoni</p>	<p>Poligon u skladu sa realizovanim motoričkim sadržajima</p>
	<p>FIZIČKA I ZDRAVSTVENA KULTURA</p>	<p>Fizičko vežbanje i</p>	<p>Osnovni sadržaji</p> <p>Osnovna podela vežbi.</p>

<p>konzumiranja duvana, alkohola i štetnih energetskih napitaka;</p> <p>– vodi računa o reproduktivnim ogranicima prilikom vežbanja.</p>		<p>sport</p>	<p>Funkcija skeletno-mišićnog sistema.</p> <p>Osnovna pravila odbojke.</p> <p>Ponašanje prema ostalim subjektima u igri (prema sudiji, igračima suprotne i sopstvene ekipe).</p> <p>Čuvanje i održavanje materijalnih dobara koja se koriste u vežbanju.</p> <p>Oblici nasilja u fizičkom vaspitanju i sportu.</p> <p>Navijanje, pobeda, poraz rešavanje spornih situacija.</p> <p>Pisani i elektronski izvori informacija iz oblasti fizičkog vaspitanja i sporta.</p> <p>Vežbanje u funkciji snalaženja u vanrednim situacijama.</p> <p>Značaj vežbanja za odbrambeno-bezbednosne potrebe.</p> <p>Povezanost fizičkog vežbanja i estetike.</p> <p>Porodica i vežbanje</p> <p>Planiranje vežbanja.</p>
		<p>Zdrastveno vaspitanje</p>	<p>Osnovni sadržaji</p> <p>Uticaj aerobnog vežbanja (hodanja, trčanja i dr.) na kardio-respiratorni sistem.</p> <p>Zdravstveno-higijenske mere pre i posle vežbanja.</p> <p>Značaj upotrebe voća i povrća i gradivnih materija (proteini i belančevine) u ishrani.</p> <p>Podela energetskih napitaka i posledice njihovog prekomernog konzumiranja.</p> <p>Prva pomoć nakon površinskih povreda</p>

			<p>(posekotina i oderotina).</p> <p>Vežbanje u različitim vremenskim uslovima.</p> <p>Čuvanje okoline pri vežbanju.</p> <p>Posledice konzumiranja duvana i alkohola.</p> <p>Dodaci ishrani – suplementi.</p> <p>Vežbanje i menstrualni ciklus.</p> <p>Značaj zaštite reproduktivnih organa prilikom vežbanja.</p>
--	--	--	---

Način ostvarivanja programa: Program nastave i učenja informatike i računarstva, u drugom ciklusu osnovnog obrazovanja i vaspitanja, organizovan je po spiralnom modelu i orijentisan je na ostvarivanje ishoda. Ishodi su jasni i precizni iskazi o tome šta učenik zna da uradi i vrednosno proceni po završetku procesa učenja. Nastavni program predmeta informatika i računarstvo se sastoji iz tri tematske celine: Informaciono-komunikacione tehnologije (skr. IKT), Digitalna pismenost i Računarstvo.

IZBORNI PROGRAMI

Naziv predmeta	GRAĐANSKO VASPITANJE
Cilj	Cilj učenja Građanskog vaspitanja je da učenik izučavanjem i praktikovanjem osnovnih principa, vrednosti i procedura građanskog društva postane svestan svojih prava i odgovornosti, osetljiv za potrebe drugih i spreman da aktivno deluje u zajednici.
Razred	sedmi
Godišnji fond časova	36 časova

ISHODI Po završenom razredu učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> – navede i opiše osnovne karakteristike ljudskih prava; – svojim rečima opiše vezu između prava pojedinca i opšteg dobra; – diskutuje o odnosu prava i pravde i o sukobu prava; – obrazloži ličnu odgovornost u zaštiti svog zdravlja; – štiti svoja prava na način koji ne ugrožava 	LJUDSKA PRAVA	<p>Karakteristike ljudskih prava – urođenost, univerzalnost, neotuđivost, nedeljivost.</p> <p>Opšte dobro.</p> <p>Prava pojedinca i opšte dobro.</p> <p>Sukob pojedinačnih prava i opšteg dobra.</p> <p>Prava i pravda.</p> <p>Socijalna pravda.</p>
	DEMOKRATSKO DRUŠTVO	<p>Političke stranke u višepartijskom sistemu –</p>

<p>druge i njihova prava;</p> <p>– obrazloži svrhu postojanja političkih stranaka;</p> <p>– argumentuje potrebu ograničenja i kontrolu vlasti;</p> <p>– navede korake od predlaganja do usvajanja zakona;</p>		<p>vladajuće i opozicione.</p> <p>Narodna skupština – svrha i nadležnosti.</p> <p>Narodni poslanici, poslaničke grupe.</p> <p>Procedure u radu Narodne skupštine.</p> <p>Skupštinske debate.</p> <p>Predlaganje i donošenje zakona.</p>
<p>– obrazloži na primeru mogućnost uticaja građana na odluke Narodne skupštine;</p> <p>– prepozna i odupre se različitim oblicima vršnjačkog pritiska;</p> <p>– prepozna opasnost kada se nađe u velikoj grupi ljudi i zaštiti se;</p> <p>– učestvuje u organizaciji, realizaciji i evaluaciji simulacije Narodne skupštine;</p> <p>– u diskusiji pokazuje veštinu aktivnog slušanja, iznosi svoj</p>	<p>PROCESI U SAVREMENOM SVETU</p>	<p>Pripadnost grupi. Grupni identitet kao deo identiteta mladih. Odnosi u vršnjačkoj grupi i njen uticaj na pojedinca.</p> <p>Vršnjački pritisak.</p> <p>Konformizam.</p> <p>Privatnost – obim i granice.</p> <p>Ponašanje ljudi u masi i ugroženost prava pojedinca.</p>
<p>stav zasnovan na argumentima, komunicira na konstruktivan način;</p> <p>– pronalazi, kritički razmatra i koristi informacije iz različitih izvora.</p>	<p>GRAĐANSKI AKTIVIZAM</p>	<p>Simulacija Narodne skupštine</p> <p>Određivanje uloga i procedura u skupštini.</p> <p>Formiranje poslaničkih grupa.</p> <p>Izbor predsednika skupštine.</p> <p>Formulisanje predloga zakona.</p> <p>Skupštinska debata.</p> <p>Glasanje.</p> <p>Evaluacija simulacije.</p>

Način ostvarivanja programa: Osnovna teza koje bi nastavnici sve vreme trebalo da se pridržavaju jeste da učenike ne uče šta da misle, nego kako da misle. Učenici aktivno i ravnopravno učestvuju u svim aktivnostima. Uloga nastavnika je da inicira i održava dvosmernu komunikaciju sa učenicima, da ih podstiče da iznesu svoja zapažanja, mišljenja i poglede na probleme, kao i da kreira atmosferu na času pogodnu za argumentovanje ideja i razmenu mišljenja među učenicima. U tom smislu, interaktivni metod rada bi trebalo da se odvija kroz sledeće forme: kooperativni rad nastavnik – učenici; kooperativni rad u malim grupama učenika; timski rad.

Naziv predmeta

DRUGI STRANI JEZIK

Cilj Cilj učenja Drugog stranog jezika je da se učenik usvajanjem funkcionalnih znanja o jezičkom sistemu i kulturi i razvijanjem strategija učenja stranog jezika osposobi za osnovnu pismenu i usmenu komunikaciju i stekne pozitivan odnos prema drugim jezicima i kulturama, kao i prema sopstvenom jeziku i kulturnom nasleđu.

Razred **sedmi**
 Godišnji fond časova **72 časa**

NEMAČKI JEZIK

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA Komunikativne funkcije	Jezičke aktivnosti u komunikativnim situacijama
<p>– razume jednostavnije tekstove koji se odnose na pozdravljanje, predstavljanje i traženje/ davanje informacija lične prirode;</p> <p>– pozdravi i otpozdravi, predstavi sebe i drugog koristeći jednostavnija jezička sredstva;</p> <p>– razmeni jednostavnije informacije lične prirode;</p>	<p style="text-align: center;">POZDRAVLJANJE I PREDSTAVLJANJE SEBE I DRUGIH I TRAŽENJE/ DAVANJE OSNOVNIH INFORMACIJA O SEBI I DRUGIMA</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji se odnose na pozdravljanje i predstavljanje (dijalozi, narativni tekstovi, formulari i sl. Reagovanje na usmeni ili pisani impuls sagovornika (nastavnika, vršnjaka i sl.) i iniciranje komunikacije; usmeno i pisano davanje informacija o sebi i traženje i davanje informacija o drugima..</p>
<p>– u nekoliko vezanih iskaza saopšti informacije o sebi i drugima;</p> <p>– razume jednostavnije tekstove koji se odnose na opis osoba, biljaka, životinja, predmeta, mesta, pojava, radnji, stanja i zbi-</p>	<p style="text-align: center;">OPISIVANJE BIĆA, PREDMETA, MESTA, POJAVA, RADNJI, STANJA I ZBIVANJA</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji se odnose na opis bića, predmeta, mesta, pojava, radnji, stanja i zbivanja;</p> <p>usmeno i pisano opisivanje/ poređenje bića, predmeta, pojava i mesta.</p>
<p>vanja;</p> <p>– opiše i uporedi živa bića, predmete, mesta, pojave, radnje, stanja i zbivanja koristeći jednostavnija jezička sredstva;</p> <p>– razume jednostavnije predloge, savete i pozive na zajedničke aktivnosti i odgovori na njih uz odgovarajuće obrazloženje;</p>	<p style="text-align: center;">IZNOŠENJE PREDLOGA I SAVETA, UPUĆIVANJE POZIVA ZA UČEŠĆE U ZAJEDNIČKOJ AKTIVNOSTI I REAGOVANJE NA NJIH</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji sadrže predloge. Usmeno i pisano pregovaranje i dogovaranje oko predloga i učešća u zajedničkoj aktivnosti; pisanje pozivnice za proslavu/žurku ili imejla/ SMS-a kojim se ugovara zajednička aktivnost;</p> <p>prihvatanje/ odbijanje predloga, usmeno ili pisano, uz poštovanje osnovnih normi učtivosti i davanje odgovarajućeg opravdanja/ izgovora.</p>
<p>– uputi predloge, savete i pozive na zajedničke aktivnosti koristeći situaciono prikladne komunikacione modele;</p> <p>– zatraži i pruži dodatne informacije u vezi sa predlozima, savetima i pozivima na zajedničke aktivnosti;</p>	<p style="text-align: center;">IZRAŽAVANJE MOLBI, ZAHTEVA, OBAVEŠTENJA, IZVINJENJA, ČESTITANJA I ZAHVALNOSTI</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih iskaza kojima se nešto čestita, traži/ nudi pomoć, usluga, obaveštenje ili se izražava</p> <p>izvinjenje, zahvalnost. Usmeno i pisano čestitanje, traženje i davanje obaveštenja, upućivanje molbe za pomoć/ uslugu i reagovanje na nju, izražavanje izvinjenja i zahvalnosti.</p>
<p>– razume uobičajene molbe i zahteve i reaguje na njih;</p> <p>– uputi uobičajene molbe i zahteve;</p>	<p style="text-align: center;">RAZUMEVANJE I DAVANJE UPUTSTAVA</p>	<p>Slušanje i čitanje tekstova koji sadrže jednostavnija uputstva (npr. za izradu zadataka, projekata i sl), s vizuelnom podrškom i bez nje. Usmeno i pisano davanje uputstava.</p>
<p>– čestita, zahvali i izvini se koristeći</p>	<p style="text-align: center;">OPISIVANJE RADNJI U</p>	<p>Slušanje i čitanje opisa i razmenjivanje mišljenja u vezi sa stalnim, uobičajenim ili aktuelnim</p>

<p>jednostavnija jezička sredstva;</p> <p>– razume i sledi jednostavnija uputstva u vezi s uobičajenim situacijama iz svakodnevnog života;</p> <p>– pruži jednostavnija uputstva u vezi s uobičajenim situacijama iz svakodnevnog života;</p> <p>– razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju radnje i situacije u sadašnjosti;</p> <p>– razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju sposobnosti i umeća;</p> <p>– razmeni pojedinačne informacije i/ili nekoliko informacija u nizu koje se odnose na radnje u sadašnjosti;</p> <p>– opiše radnje, sposobnosti i umeća koristeći nekoliko vezanih iskaza;</p> <p>– razume jednostavnije tekstove u kojima se opisuju iskustva, događaji i sposobnosti u prošlosti;</p> <p>– razmeni pojedinačne informacije i/ili nekoliko informacija u nizu o iskustvima, događajima i sposobnostima u prošlosti;</p> <p>– opiše u nekoliko kraćih, vezanih iskaza iskustva, događ Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa željama, interesovanjima, potrebama, osetima i osećanjima. Usmeno i pisano dogovaranje</p> <p>u vezi sa zadovoljavanjem želja i potreba; predlaganje rešenja u vezi sa osetima i potrebama; usmeno i pisano iskazivanje svojih</p> <p>osećanja i reagovanje na tuđa. Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa željama, interesovanjima, potrebama, osetima i osećanjima. Usmeno i pisano dogovaranje</p> <p>u vezi sa zadovoljavanjem želja i potreba; predlaganje rešenja u vezi sa osetima i potrebama; usmeno i pisano iskazivanje svojih</p>	<p>SADAŠNJOSTI</p>	<p>događajima/ aktivnostima i sposobnostima. Usmeno i pisano opisivanje stalnih, uobičajenih ili aktuelnih događaja/ aktivnosti i sposobnosti.</p>
	<p>OPISIVANJE RADNJI U PROŠLOSTI</p>	<p>Slušanje i čitanje opisa i usmeno i pisano razmenjivanje mišljenja u vezi sa iskustvima, događajima/ aktivnostima i sposobnostima u prošlosti; usmeno i pisano opisivanje iskustava, događaja/ aktivnosti i sposobnosti u prošlosti; izrada i prezentacija projekata o istorijskim događajima, ličnostima i sl.</p>
	<p>OPISIVANJE BUDUĆIH RADNJI (PLANOVA, NAMERA, PREDVIĐANJA)</p>	<p>Slušanje i čitanje kraćih tekstova u vezi sa odlukama, planovima, namerama i predviđanjima. Usmeno i pisano dogovaranje/izveštavanje o odlukama, planovima, namerama i predviđanjima.</p>
	<p>OPISIVANJE BUDUĆIH RADNJI (PLANOVA, NAMERA, PREDVIĐANJA)</p>	<p>Slušanje i čitanje iskaza u vezi sa željama, interesovanjima, potrebama, osetima i osećanjima. Usmeno i pisano dogovaranje u vezi sa zadovoljavanjem želja i potreba; predlaganje rešenja u vezi sa osetima i potrebama; usmeno i pisano iskazivanje svojih osećanja i reagovanje na tuđa.</p>
	<p>ISKAZIVANJE ŽELJA, INTERESOVANJA, POTREBA, OSETA I OSEĆANJA</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi sa snalaženjem i orijentacijom u prostoru i specifičnijim prostornim odnosima. Usmeno i pisano razmenjivanje informacija u vezi sa snalaženjem i orijentacijom u prostoru i prostornim odnosima; usmeno i pisano opisivanje smera kretanja i prostornih odnosa.</p>
	<p>ISKAZIVANJE PROSTORNIH ODNOSA I UPUTSTAVA ZA ORIJENTACIJU U PROSTORU</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih iskaza u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama. Postavljanje pitanja u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama i odgovaranje na njih; usmeno i pisano saopštavanje zabrana, pravila ponašanja i obaveza.</p>
	<p>IZRICANJE DOZVOLA, ZABRANA, UPOZORENJA, PRAVILA PONAŠANJA I OBAVEZA</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih iskaza u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama. Postavljanje pitanja u vezi sa zabranama, pravilima ponašanja i obavezama i odgovaranje na njih; usmeno i pisano saopštavanje zabrana, pravila ponašanja i obaveza.</p>
	<p>IZRAŽAVANJE PRIPADANJA I POSEDOVANJA</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova s iskazima u kojima se govori šta neko ima/ nema ili čije je nešto; postavljanje pitanja u vezi sa pripadanjem i odgovaranje na njih.</p>
	<p>IZRAŽAVANJE DOPADANJA I NEDOPADANJA</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji se odnose na izražavanje dopadanja/ nedopadanja. Usmeno i pisano izražavanje dopadanja/ nedopadanja.</p>
	<p>IZRAŽAVANJE MIŠLJENJA</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova u vezi</p>

<p>osećanja i reagovanje na tuđa. aj iz prošlosti;</p> <p>– opiše neki istorijski događaj, istorijsku ličnost i sl.</p>		<p>sa traženjem mišljenja i izražavanjem slaganja/ neslaganja. Usmeno i pisano</p> <p>traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja.</p>
<p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na odluke, obećanja, planove, namere i predviđanja i reaguje na njih;</p> <p>– razmeni jednostavnije iskaze u vezi sa obećanjima, odlukama, planovima, namerama i predviđanjima;</p> <p>– saopšti šta on/ ona ili neko drugi planira, namerava, predviđa;</p> <p>– razume uobičajene izraze u vezi sa željama, interesovanjima, potrebama, osetima i osećanjima i reaguje na njih;</p> <p>– izrazi želje, interesovanja, potrebe, osećanja i osećanja jednostavnijim jezičkim sredstvima;</p> <p>– razume jednostavnija pitanja koja se odnose na orijentaciju/položaj predmeta i bića u prostoru i pravac kretanja i odgo-</p> <p>vori na njih;</p> <p>– zatraži i razume obaveštenja o orijentaciji/ položaju predmeta i bića u prostoru i pravcu kretanja;</p> <p>– opiše pravac kretanja i prostorne odnose jednostavnim, vezanim iskazima;</p> <p>– razume jednostavnije zabrane, pravila ponašanja, svoje i tuđe obaveze i reaguje na njih;</p> <p>– razmeni jednostavnije informacije koje se odnose na dozvole, zabrane, upozorenja, pravila ponašanja i obaveze kod kuće, u školi i na javnom mestu;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na posedovanje i pripadnost;</p> <p>– formuliše jednostavnije iskaze koji se</p>	<p>IZRAŽAVANJE KOLIČINE, DIMENZIJA I CENA</p>	<p>Slušanje i čitanje jednostavnijih tekstova koji govore o količini i ceni; slušanje i čitanje tekstova na teme porudžbine u restoranu, kupovine. Postavljanje pitanja u vezi s količinom i cenom i odgovaranje na njih, usmeno i pisano; igranje uloga (u restoranu, u prodavnici, u kuhinji ...); zapisivanje i računanje cena.</p>

<p>odnose na posedovanje i pripadnost;</p> <p>– pita i kaže šta neko ima/ nema i čije je nešto;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze koji se odnose na izražavanje dopadanja i nedopadanja i reaguje na njih;</p> <p>– izrazi dopadanje i nedopadanje uz jednostavno obrazloženje;</p> <p>– razume jednostavnije iskaze kojima se traži mišljenje i reaguje na njih;</p> <p>– izražava mišljenje, slaganje/ neslaganje i daje kratko obrazloženje;</p> <p>– razume jednostavnije izraze koji se odnose na količinu i cenu;</p> <p>– pita i saopšti koliko nečega ima/ nema, koristeći jednostavnija jezička sredstva;</p> <p>– pita/ kaže/ izračuna koliko nešto košta.</p>		
---	--	--

Način ostvarivanja programa: Komunikacija u učionici se ostvaruje kroz dijaloge, igre pogađanja, fizičke aktivnosti, takmičenja u kojima nastavnik učestvuje kao mentor ali i kao partner u igri. Komunikativne funkcije su obrađene u osmišljenim kontekstima primerenim za decu tog uzrasta i uvežbavaju se izvođenjem simuliranih dijaloga, opisivanjem situacija u učionici i rešavanjem zadataka u radnoj svesci.

MATERNJI JEZICI SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

MADARSKI JEZIK SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

A tantárgy neve	MAGYAR NYELV - anyanyelvápolás
Cél	A <i>magyar nyelv</i> oktatásának és tanulásának célja , hogy a tanuló ápolja vagy idegen nyelvként tanulja a magyar nyelvet, helyesen használja a különféle kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban. Ismerje meg, értékelje és becsülje a magyar nemzeti értékeket és hagyományokat, elfogadja a különböző kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt; fejlessze a kulcskompetenciákat.
Osztály	hetedik
Évi óraszám	72 óra

<p style="text-align: center;">KIMENET</p> <p>A tanév végére a tanuló:</p>	<p style="text-align: center;">RÉSZTERÜLET/ TÉMA</p>	<p style="text-align: center;">TARTALOM</p>
<p>– Felismeri az irodalmi mű jellemző vonásait.</p> <p>– Felismeri és megkülönbözteti a prózai és a verses formákat</p> <p>– Meghatározza az irodalmi mű témáját, szereplőit, összefoglalja, reprodukálja a cselekményt.</p> <p>– Megkülönbözteti a népköltészetet a műköltészettől, a szépirodalmi szöveget a nem szépirodalmi szövegektől. Különbséget tesz a szerző és a narrátor/lírai én között.</p> <p>– Felismeri az epikai, drámai és lírai szövegek beszélőjét.</p> <p>– Meg tudja állapítani a cselekmény helyét és idejét.</p> <p>– Felismeri a költői jelzőt, a megszemélyesítést, a hasonlatot, a metaforát, az iróniát, a fokozást, a túlzást és a hiperbolát.</p> <p>– Meghatározza és példákkal illusztrálja a következő szépirodalmi szövegelemeket: a téma, a cselekmény helye és ideje, főszereplő, mellékszereplő stb.</p> <p>– Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: monda, mese, tájleíró költemény, elbeszélés, novella, regény, levél, napló, életrajz, önéletrajz, ballada, dráma.</p> <p>– Megnevezi és a gyakorlatban is alkalmazza a leírás formáit: személyleírás, tárgyleírás, tájleírás.</p> <p>– Felismeri és értelmezi az egyszerű szövegek konfliktushelyzeteit, a hősök jellemvonásait, s velük kapcsolatban megállapít, véleményt formál.</p> <p>– A szépirodalmi művek tudatos, igényes olvasója.</p> <p>– Képes esztétikai élmény átélésére.</p> <p>– Tiszteli a nemzeti irodalom és kultúra hagyományait.</p> <p>– Többszöri olvasás után megérti az egyszerű és/vagy összetettebb szövegeket.</p> <p>– Hangosan olvas és reprodukál rövidebb és/vagy hosszabb</p>	<p style="text-align: center;">IRODALOMISMERETEK</p>	<p>LÍRA</p> <p>Feldolgozásra szánt szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Radnóti Miklós: <i>Éjszaka</i> 2. Weöres Sándor: <i>Őszi zápor</i> (részlet) és/vagy más gyermekverse 3. Petőfi Sándor: <i>Csatadal</i> 4. Arany János: <i>Családi kör</i> 5. Pilinszky János: <i>Téli ég alatt</i> 6. Nemes Nagy Ágnes: <i>Tavaszi felhők</i> (zenei feldolgozása is) 7. Kosztolányi Dezső: <i>Kip-kop, köveznek</i> <p>Kiegészítő, választható szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ady Endre: <i>Balzsam tündér postája</i> 2. Domonkos István: <i>Tessék engem megdicsérni; Béci</i> 3. Tolnai Ottó: <i>Puccs</i> 4. Varró Dániel: <i>Miért üres a postaláda mostanába?</i> 5. Petőfi Sándor: <i>Reszket a bokor, mert...</i> 6. Ács Károly: <i>Valaki verset olvasott</i> 7. Fehér Ferenc: <i>Apám citerája</i> 8. Varró Dániel: <i>Pakolगतó vagy Maszat-hegyi naptár</i> 9. Weöres Sándor: <i>Ó, ha cinke volnék</i> 10. Weöres Sándor: <i>Újévi jókívánások</i> 11. Kiszámolók 12. Varró Dániel: <i>Nem, nem, hanem</i> 13. <i>Honfoglalás</i> <p>Kortárs költők alkotásai.</p> <p>Néhány magyar költő rövid életrajza és délszláv kapcsolatainak feldolgozása (pl. Petőfi Sándor, Arany János)</p> <p>Néhány magyar irodalmi szöveg szerb, illetve délszláv fordítása.</p> <p>Irodalmi alapfogalmak</p> <p>Műnemek: líra.</p> <p>A szöveg formája: a verses forma.</p> <p>Műfaji ismeretek: a dal, a szabadvers.</p> <p>Stílusesszközök: pl. a megszemélyesítés, a költői jelző, a hiperbola, a fokozás, a metafora, a hasonlat, a hangutánzás és a hangulatfestés.</p> <p>A költői és a lírai én.</p> <p>A lírai formanyelv jellemzői: képiség, ritmus, szerkezet.</p> <p>Rímfajták.</p> <p>EPIKA</p> <p>Feldolgozásra szánt szövegek – kötelező szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Egy kortárs magyar szöveg feldolgozása 2. Egy világirodalmi szövegrészlet feldolgozása

szövegeket, ügyelve a helyes artikulációra, hangsúlyra, hanglejtésre, valamint mondatformálásra.

- Képek, kérdések, vázlat és kulcsszavak alapján összefoglalja a szöveg lényeges információit.
- Megfogalmazza a szöveghez kapcsolódó egyéni élményeit.
- Képes a nem lineáris szövegek befogadására.
- Megismeri a vajdasági magyar gyermeksjajtót.

magyar nyelven

3. Csáth Géza: *Egy vidéki gimnazista naplójából*
4. Illyés Gyula: *Petőfi Sándor* (részlet)
5. *Rúza Sándor* (zenei feldolgozása is)
6. Gion Nándor: *A kárókatona még nem jöttek vissza* (részlet)
7. Janikovszky Éva: *A tükör előtt* (*Egy kamasz monológja*)
8. Gobby Fehér Gyula: *Az ujjak mozgása*
9. Méhes György: *Duci bácsi*

Kiegészítő, ismeretterjesztő, választható szövegek

1. Arany János: *Mátyás anyja*
2. Kőműves Kelemenné
3. Mikszáth Kálmán: *Akik ugatnak*
4. Görög Ilona (*A csudahalott*)
5. Móra Ferenc: *A csókai csata*
6. Karinthy Frigyes: *Röhög az egész osztály* (részlet)
7. Nógrádi Gábor: *Hogyan neveljük szüleinket?*
8. Herceg János: *Medvetánc* (részlet)
9. Németh István: *Színötös*
10. *A szilvás gombóc* (mese)

Irodalmi alapfogalmak

Szerző és elbeszélő.

Epikai műfajok: a napló, az életrajz és az önéletrajz, a novella és az elbeszélés. A leírás (táj-, személy- és tárgyleírás). A komikum és az ironia. A jellemzés fajtái pl. párbeszédben, az önjellemzés.

Az epikai művek szerkezeti egységei.

Nemzeti kultúra

Kötelező témák:

Híres magyar személyiségekről szóló írások (pl. Árpád magyar fejedelem, Szent István király, Mátyás király, Kossuth Lajos, gróf Széchenyi István stb.)

Mondák (pl. a török dúlás idejéből, A fehér ló mondája, Mátyás királyról stb.)

Kiegészítő, választható szövegek:

1. A magyar népviselet
2. A magyar néptánc – a csárdás (pl. *Az a szép*)
3. Népszokások (pl. húsvét, pünkösd, mindenszentek és a halottak napja, karácsony stb.)
4. Idénymunkálatokhoz kötött népi szokások (pl. kukoricafosztás, szüret)

Válogatás a kortárs epikai alkotásokból.

Projektmunka:

- magyar és szerb műfordítások elemzése, összevetése az eredeti szöveggel,
- gyermekversek a magyar és a délszláv irodalomban (pl. Jovan Jovanović Zmaj és Arany János vagy Weores Sándor),
- ünnepek a magyar és a délszláv kultúrában,
- híres ételek a magyar és a délszláv kultúrában

		<p>(összehasonlítás), - hangszerek a magyar és a délszláv kultúrában (poszter, videovagy hanganyag készítése), - magyar és délszláv népviselet, - magyar történelmi személyiségek (pl. Mátyás király), - magyar személyek a délszláv történelemben (pl. Hunyadi János / Sibinjani Janko) - Mutasd be a családodat! - családfa készítése, a családtagok jellemzése - A kedvenc sportom / sportolóm - Hova szeretnél elutazni? Mutasd be a kedvenc országodat! - Mutasd be a szülőhelyedet! - Szervezzük meg egy utazást! stb. - Védett állatok Szerbiában és pl. Magyarországon - Mit tehetünk a Föld megmentése érdekében? DRÁMA ÉS FILM Népszokásokkal kapcsolatos dramatikus játékok (pl. lucázás, betlehemezés stb.) Választható filmek Mancs (részlet), Egri csillagok, Gusztáv, Magyar népmesék, Mesék Mátyás királyról stb.</p>
<p>– Különböző beszédhelyzetekben nyelvtudásának megfelelően egyszerű és/vagy összetettebb/bonyolult információkat kér és ad. – Megérti azokat alapvető információkat, amelyek a mindennapi kommunikációs helyzetekben hangzanak el. – Nyelvtudásának megfelelően alkalmazza a szituatív kódváltást. – Használja a megfelelő udvariassági formákat. –Megérti a hangzó, multimédiás anyagok lényeges információit. – Részt vesz szerepjátékokban.</p> <p>– Kommunikációs alapismeretek elsajátítása</p>	<p style="text-align: center;">KOMUNIKÁCIÓ</p>	<p>A kommunikáció tényezői A non-verbális kommunikáció A szupraszegmentális tényezők – szerb–magyar kontrasztív összevetés A kommunikációs helyzetek: a beszélgetés, a felszólalás, az érvelés és a vita. A levélírás. Témakörök: információkérés- és adás, tanácskérés- és adás, egyszerű felszólítások alkalmazása. Családtagok, irodalmi alkotások hőseinek, filmek / színházi előadások hőseinek bemutatása és jellemzése. Környezet/lakóhely, tárgyak, videojátékok bemutatása, munkafolyamatok elmesélése. Szabadidős tevékenységek bemutatása. Nyári élmények elmesélése. Utazás megtervezése: keressük meg a legrövidebb / legolcsóbb utazási módot, vásároljunk jegyet, béreljünk hotelt / szobát, szervezzük meg a programot! (dramatizált játék, képregény, videó készítése) Vásárlás dramatizálása (pl. hangszer, ruházat). Ki vagyok én? - egy ismert ember életrajza (múlt idő, E/1), jellemzés. Naplóírás (valós vagy kitalált személy) stb. A hallás utáni szövegértés fejlesztése. Udvariassági formák: köszönés, bemutatkozás, bemutatás, elköszönés, megköszönés, bocsánatkérés, telefonálás, útbaigazítás, értesítés,</p>

<p>– Alapszinten kontrasztív módon gondolkodik, összevet.</p> <p>– Felismeri és megnevezi az alapszófajokat (ige, főnév, főnévi igenév, melléknév, számnevek, névmások, határozószók).</p> <p>– Ismeri és alkalmazza az igeidőket és igemódokat.</p> <p>– Ismeri és alkalmazza az alanyi és tárgyas ragozást.</p> <p>– Ismeri és alkalmazza a melléknevek fokozását.</p> <p>– Képes az elsajátított nyelvi modellek alkalmazására.</p>	<p>SZÓFAJTAN</p>	<p>meghívó, születésnap gratuláció, jókívánság kifejezése stb.</p> <p>Részvétel rövid interakciókban, a beszédszándékok egyszerű kifejezése.</p> <p>A magyar és a szerb nyelv szerkezetének összehasonlítása.</p> <p>A szófajok – kontrasztív összevetés.</p> <p>A főnevekre vonatkozó tudás elmélyítése: a főnév fajtái, mondatbeli elhelyezése és toldalékolása.</p> <p>A névmásokra vonatkozó tudás elmélyítése.</p> <p>A személyes, kérdő, mutató és vonatkozó névmás.</p> <p>A névmások szövegszervező szerepének megfigyelése, alkalmazása a szövegalkotásban.</p> <p>A határozószók és mondatbeli szerepük.</p> <p>A névutók és mondatbeli szerepük.</p> <p>A kötőszavak.</p> <p>Információk gyűjtése, adatok elrendezése, lexikonhasználat.</p> <p>Helyesírási táblázatok, fűrtábrák, folyamatábrák stb. készítése,</p> <p>ún. nehéz szavak jegyzékének készítése.</p>
<p>– Többszöri olvasás után megérti az egyszerű és/vagy összetettebb szövegeket.</p> <p>– Hangosan olvas és reprodukál rövidebb és/vagy hosszabb szövegeket, ügyelve a helyes artikulációra, hangsúlyra, hanglejtésre, valamint mondatformálásra.</p> <p>– Képek, kérdések, vázlat és kulcsszavak alapján összefoglalja a szöveg lényeges információit.</p> <p>– Megfogalmazza a szöveghez kapcsolódó egyéni élményeit.</p> <p>– Képes a nem lineáris szövegek befogadására.</p> <p>– Megismeri a vajdasági magyar gyermeksajtót.</p>	<p>OLVASÁS ÉS SZÖVEGÉRTÉS</p>	<p>Tanári minta alapján a szavak, szó szerkezetek, mondatok helyes felolvasása a szupraszegmentális jegyek (ritmus, hangsúly, hanglejtés) helyes felhasználásával.</p> <p>Szövegek hallgatása és megértése, a tanult témák keretében.</p> <p>A kifejező és a néma olvasás gyakorlása, az egyszerűbb szövegek megértése kifejező és néma olvasás után.</p> <p>Az egyszerűbb átvitt értelmű szavak és szókapcsolatok megértésének gyakorlása.</p> <p>Ismeretlen elemek azonosítása új szövegekben, jelentésük tisztázása.</p> <p>Szövegfeldolgozó feladatok megoldása.</p> <p>Nem lineáris szövegek feldolgozása (pl. képregények, táblázatok, gondolattérképek, pókhálóábrák, diagramok, grafikonok stb.)</p> <p>Egy-egy cikk feldolgozása a vajdasági magyar gyermeksajtóból (Jó Pajtás)</p>
<p>– Ismeri és alkalmazza a helyesírási alapelveket.</p> <p>– Képes rövid szövegek másolására.</p> <p>– Képes rövid szövegek alkotására (képeslap, meghívó, SMS stb.)</p> <p>– Ismeri és alkalmazza az elválasztás szabályait.</p> <p>– Képes 10-12 mondatos és/vagy hosszabb fogalmazás írására.</p>	<p>HELYESÍRÁS</p>	<p>Nyomatott minta alapján szavak, szókapcsolatok, mondatok másolása.</p> <p>Mondatok, szövegrészek leírása tollbamondás alapján.</p> <p>Szavak, szó szerkezetek, mondatok leírása emlékeztetőből (pl. képekhez kapcsolva).</p> <p>Az ige-kötők helyesírása.</p> <p>A rövid és a hosszú magánhangzók és mássalhangzók megkülönböztetése.</p> <p>Az igemódok helyesírása: kijelentő mód, feltételes mód, felszólító mód és a határozott ragozás.</p> <p>Az elválasztás szabályai – az eddig megszerzett tudás elmélyítése.</p>

		A tulajdonnevek helyesírásának gyakorlása, elmélyítése. A helyesírási szabályzat használata. A leggyakoribb nyelvi hibák. A vessző helyes használata.
– Hangalak és jelentés alapján felismeri a rokon értelmű és az ellentétes jelentésű szavakat. – Felismer (egyszerűbb) közmondásokat, szólásokat. –Szókincsét kb.250–300 további új lexikai egységgel gazdagítja.	SZÓKÉSZLET	Szóalkotás. Rokon értelmű, többjelentésű, ellentétes jelentésű, hangutánzó szavak a választott szövegben, azok stílusértéke. Állandósult szókapcsolatok.

A program megvalósításának módja: A tanulók tevékenysége: Olvasásfejlesztés, szövegértés, irdodalomelméleti fogalmak elsajátítása, szövegalkotás, szókincsbővítés, vers- és szövegtanulás, elbeszélés, a kommunikációs készségek fejlesztése, film- és színművészet, házi feladatok, írásbeli dolgozatok

Tantárgy:		HITOKTATÁS - KATOLIKUS HITAN		
Évi óraszám:		36		
Osztály:		Hetedik		
TÉMA	CÉLOK	EREDMÉNYEK A téma feldolgozása után a tanuló:	A TÉMÁKON BELÜLI AJÁNLOTT TARTALOM	AJÁNLOTT MÓDSZEREK
I BEVEZETÉS	<ul style="list-style-type: none"> Bemutatni a tanulóknak az idei tananyagot és munkamódszert Újra megéli a közösség jelentőségét a hittanos csoportban 	<ul style="list-style-type: none"> Újra megéli a közösség jelentőségét a hittanos csoportban Kedvet kap a hittan órákhoz 	1. Tanulás közben közösséget és barátságot építünk	<ul style="list-style-type: none"> Elbeszélés Páros munka - vonalakkal egy képzelte képet rajzolunk Csoportmunka - tempera: mindenki egy más színű ecsetvonást hagyva a vásznon, közös képet készítenek
II APOSTOLI IDŐK	<ul style="list-style-type: none"> Megismerkedni a Szentírás szövegeivel (ApCsel), melyek Krisztus közösségének kialakulásáról szólnak Megismerni és megérteni, hogy a Szentlélek működik a közösségben Megismerni a jeruzsálemi első keresztény közösség életét és 	<ul style="list-style-type: none"> felismeri a Szentlélek jeleit a szövegben érti a fogalmakat: Szentlélek, Pünkösöd megérti Szent Péter alakjának jelentőségét a közösségben megérti Krisztus tanítványi közösségének összetartozását, mely abban nyilvánul meg, hogy összegyűlnek a kenyértörésre. Látja a kapcsolatot e között és a mai szentmise között. 	2. Az egyház a Szentlélek erejéből született - Pünkösöd (Mt 28,18-20; ApCsel 2,1-11) 3. Az első keresztények élete Ap Csel 2,42-47) 4. A vértanúk vére a kereszténység magja - Szent István első vértanú (ApCsel 6,1-15; 7,54-60; 8,1-2) 5. Szent Pál megtérése (ApCsel 8,3; 9,1-19)	<ul style="list-style-type: none"> Előadás és beszélgetés Szentírási szövegek elemzése diapozitívek, képek prezentáció: a szentek jelképei művészi reprodukciók: Caravaggio - Szent Pál megtérése, Szent Péter keresztrefeszítése prezentáció: a

	<p>körülményeit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Felismerni, hogy az egyházat a Szentlélek vezeti • Felismerni a megtérés erejét • Megismerni, hogy az Evangélium - az Örömhír minden emberhez szól • Megismerni, hogyan terjedt el a kereszténység a Római Birodalom területén 	<ul style="list-style-type: none"> • érti az "evangelizáció" szó jelentését • belátja, hogy Krisztus tanítványa gyakran nehézségekbe és meg nem értettségekbe ütközik a hite miatt • megérti, hogy ma is vannak keresztényüldözések • azonosul Krisztus állhatatos tanítványaival 	<p>6. Az első pogányok megkeresztelkedése - Péter és Kornéliusz (ApCsel 10,1-48)</p> <p>7. Jeruzsálemből a világba (evangelizáció és az I. Jeruzsálemi zsinat 50-ben)</p> <p>8. Az apostolok üldözése</p> <p>9. Egyházüldözések - élet a katakombákban (Néró, Deciusz, Diokletianusz)</p> <p>10. A feldolgozott tanegységek ismételése</p>	<p>keresztység szentségének jelképei</p> <ul style="list-style-type: none"> • katakombák, kolosszeumok képei • az első keresztény közösség jelképének bemutatása és rajzolása • bibliai atlasz használata
<p>III A SZABADSÁG ÖRÖME ÉS VESZÉLYE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerni a történelmi tényeket, melyek a keresztény hit szabad gyakorlásához • Közelebb hozni Konstantin császárt és a milánói ediktum tartalmát a diákokhoz • Megismerni az egyházi tanítás meghatározásának okait és jelentőségét az eretnokség terjedésének visszaszorítása érdekében • Megismerkedni az első négy zsinat határozataival • Megtanulni a niceai-konstantinápolyi hitvallást 	<ul style="list-style-type: none"> • megérti a keresztények örömét a milánói ediktum kihirdetése után • látja a hitigazságok önkényes magyarázatának veszélyeit • ismeri a szerzetesrendek kialakulását és érti azok jelentőségét és szerepét • érti a fogalmakat: teológia, dogma, eretnokség, zsinat • érti az zsinatok működési módját és jelentőségét • jobban érti a niceai-konstantinápolyi hitvallást, melyet a szentmisén is mondunk 	<p>11. Az egyház kilép a katakombákból (Galerio ediktuma a toleranciáról 311-ben és Konstantin milánói ediktuma 313-ban)</p> <p>12. Az evangéliumi tanácsok tanúi (Remete Szent Antal és Szent Benedek)</p> <p>13. Az apostoli atyák - a keresztény tanítás védelmezői</p> <p>14. Egyetemes egyházi zsinatok</p> <p>15. A niceai-konstantinápolyi hitvallás</p> <p>16. A tanulók tudásának felmérése és a félévi osztályzatok lezárása</p>	<ul style="list-style-type: none"> • a milánói ediktum szövegének bemutatás és elemzése • ezen időszakhoz tartozó képek, diafilmek, szentek, atyák bemutatása • a Hitvallás elemzése • Kérdőív a tudás felmérésére
<p>IV A NÉPEK EVANGELIZÁLÁSA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerni, hogyan terjedt el az Evangélium a különböző népek körében 	<ul style="list-style-type: none"> • belátja a misszionáriusok, szerzetesek fontos szerepét a népek evangelizálása során 	<p>17. Új hajtások az Egyház törzsén (a germánok, írek, angolok csatlakozása az egyházhoz)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Előadás, beszélgetés történelmi atlasz felhasználásával • elbeszélés a

	<ul style="list-style-type: none"> • Az egyháztörténelem neves személyeinek és eseményeinek helyes módon történő megismerése • Megismerni a misszionáriusok működését a mi területeinken • Megismerni az okokat, melyek Krisztus egyházának szakadásához vezettek • Megismerni a Jézus által hirdetett megbocsájtás és megbékélés fontosságát 	<ul style="list-style-type: none"> • felismeri és érti a tömeges megkeresztelkedés negatív következményeit • csodálattal és tisztelettel tekint a személyekre, akik népünk megkeresztelkedésében közreműködtek • látja az egyház emberi és isteni elemeit, és azt, ahogyan az emberi gyengeség ellenére (nyugtalanságok, vádak, szakadások, háborúk) él benne Krisztus hívása és ideálja • megérti, hogy mi keresztények mindannyian testvérek vagyunk 	<p>18. Népünk bekapcsolódása az Egyházba: Szent István és kora</p> <p>19. Szent László - a keresztény lovag mintaképe</p> <p>20. Szentek népe vagyunk: szent Erzsébet, szent Margit</p> <p>21. Az új világ nagyjai: Prohászka Ottokár, Bogner Mária, stb.</p> <p>22. Keresztény Európa (Nagy Károly)</p> <p>23. A keleti egyház - a szakadás gyógyíthatatlan sebei és a mai közeledés</p> <p>24. A feldolgozott tanegységek ismételése</p>	<p>szentek képei bemutatása közben</p> <ul style="list-style-type: none"> • képzőművészeti kifejezés, csoportos munka - kollázs: Szent István • ima a keresztények egységéért • történelmi események elmesélése és magyarázata • képek, diapozitívek, képeskönyvek használata
<p>V A KÖZÉPKORI EGYHÁZ VILÁGOSSÁGA ÉS ÁRNYOLDALAI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerni a középkori egyház gyengeségének néhány fontos jellemzőjét, valamint a világi hatalomnak az egyház belső életébe való beavatkozását • Megismerni az egyház belső megújulását • Megismerni a szerzetesrendek életét, melyek új lelkületet visznek az egyházba (az első egyetemek, a teológia fejlődése...) • Megismerni a keresztes hadjáratok okait és következményeit • Megismerni az inkvizíció 	<ul style="list-style-type: none"> • látja az egyházi megújulásban a pozitív törekvéseket • felismeri a környezetében működő szerzetesrendek nagyságát és jelentőségét (ferencesek, kármeliták) • érti az egyházban kialakuló jó törekvéseket és válságokat • felismeri az egyházban nem csak az emberit, hanem a Szentlélek vezetését is • azonosul azokkal a személyekkel, akik az Evangélium szellemében éltek 	<p>25. Az egyház nagy megújulása (Cluny, VII. Gergely pápa)</p> <p>26. Jézus szegénységének követői (ferencesek, domonkosok, kármeliták)</p> <p>27. Harcok Krisztus szülőföldjéért (keresztes hadjáratok, katar mozgalom, inkvizíció, a pápaság válsága)</p> <p>28. Fény a sötétségben (Sziennai Szent Katalin, Kapisztrán Szent János)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megbeszélés: előre elkészített argumentumok alapján az egyház történelmének fényes és sötét oldalairól • történelmi térképekkel és táblázatokkal való munka • közeli szerzetesrend meglátogatása • szentek képzőművészeti bemutatása

	<p>kialakulásának okait és körülményeit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Megismerkedni azon személyiségekkel, akik fényt hoztak az egyház életének ezen időszakába 			
<p>VI NAGY ÚJÍTÁSOK</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerni az okokat, melyek Luther Márton tiltakozásához és az újabb szakadáshoz vezettek • Megtanulni, hogy a katolikus megújulás a zsinat határozataival kezdődik 	<ul style="list-style-type: none"> • belátja a gyerekek és a felnőttek hitbéli tanításának fontosságát • megérti, hogy az egyházat minden nehézség ellenére a Szentlélek vezeti 	<p>29. Az egyháznak megújulásra van szüksége - Luther Márton tiltakozása</p> <p>30. Katolikus megújulás (Tridenti zsinat, jezsuiták, missziós tevékenység)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • előadás és magyarázat a témához illő képek alapján • fényképpel, diafilmmel való munka • kérdőív a tudás felmérésére, a fogalmak elsajátítására
<p>VII AZ ÚJ SZÁZAD EGYHÁZA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megélni az egyház vallási-kulturális és szellemi-hitbéli dimenzióját és küldetését a mai időben • Felfedezni az "egyház új arcának" eseményeit, tényeit és tanúságtételeit a mai időnkben (zsinati irányelvek) • Közelebbről megismerni II. János Pál pápa és Teréz anya életét és jelentőségét 	<ul style="list-style-type: none"> • elfogad néhány történelmi tény • belátja a II. Vatikáni zsinat jelentőségét • megérti a pápa szerepét a II. Vatikáni zsinaton • megéli II. János Pál pápa nagyságát és Teréz anya törekvéseit a szegények, betegek és gyerekek gondozására 	<p>31. Az egyház a felvilágosodás és a forradalom kihívásai előtt</p> <p>32. Az egyház új arca a XX. században (II. Vatikáni zsinat, XXIII. János pápa, VI. Pál)</p> <p>33. Példaképeink: II. János Pál és Teréz anya</p>	<ul style="list-style-type: none"> • előadás, magyarázat • képek, fényképek (pápa), diapozitívek használata • együtt olvassuk Teréz anya imáját • páros munka: saját imát írunk • közös plakátot készítünk: Városunk embereinek szükségletei
<p>VIII HOGY MINDNYÁJAN EGY LEGYENEK</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerni az Evangélium üzenetének erejét az egyház életében, valamint a folyamatos megújulás szükségét a Szentlélek vezetése által • Röviden megismerkedni az ökumenizmus fogalmával 	<ul style="list-style-type: none"> • beleéli magát Jézus imájába • jobban megérti az egyház pozitív törekvéseit • imádkozik az egyházért 	<p>34. Jézus kívánsága és imája búcsúzáskor (Jn..... Ef 4,2-6)</p> <p>35. Ökumenikus mozgalom és ima a keresztények egységéért</p> <p>36. A felgolgoyzott tanegységek ismétlése - Tudásfelmérés és az év végi osztályzatok lezárása</p>	<ul style="list-style-type: none"> • bibliai szöveg elemzése • beszélgetésre és kommentálásra ösztönző előadás • a keresztények egységéért mondott közös ima • a tudás felmérése kvíz vagy kérdőív segítségével

VERSKO VASPITANJE REFORMATSKE HRIŠĆANSKE CRKV

Cilj nastave verskog vaspitanja Reformatske hrišćanske crkve jeste vrednovanje verskih i socijalnih datosti u hrišćanstvu i ljudskoj zajednici sa naglaskom na odgovornom stvaranju boljeg sveta. Mlade vodimo onim stavovima i istinama koje naučava Katehizam katoličke crkve.

Zadaci nastave verskog vaspitanja Reformatske hrišćanske crkve jesu: da misao vodilja verske nastave jeste izgradnja kompletne i odgovorne osobe u odnosu prema sebi, prema vjerskim vrednotama, prema drugim ljudima i konačno da se oseća pozvanim da te vrednote ne samo spoznaje i govori nego i potvrđuje životom.

SADRŽAJI PROGRAMA

	TEMA	GLAVNI CITAT	PODELA	APLIKACIJA	PEVANJE
1.	Opšti uvod, osnovi gradiva				
2.	Opšta - praktična pitanja iz crkvenih delatnosti - života			Razni primeri	Himna 408
3.	Lične molitve	I Sol. 5, 17	Sadržaj - suština. Način - forma.		Psalm LXXVII
4.	Meditacije	I Sol. 5, 18	Sadržaj - suština. Način - forma. Opšti pristup.		Psalm CXXXIV
5.	Božja iskušenja - bolesti	Jak. 4, 13-14	Opšti pristup i značenje. Naše lične misli i ponašanje za vreme iskušenja.		Psalm CXLI
6.	Crkvena zajednica	Rim. 8, 28	Istorijat. Razvoj. Kler - vernici.		Himna 204
7.	Značaj obaveza protestantskih (reformatskih) vernika	Rim. 15, 7	Opšte obaveze. Pojedinačne obaveze.		Himna 242
8.	Ponavljjanje				
9.	Ponavljjanje				

10.	Crkveni savet - presviteri	Mat. 5, 16	Opšti pojam. Članovi presviterijata. Obaveza presvitera.	Bogomilno ponašanje	Himna 386
11.	Kler - pastoralna služba - sveštenstvo	II Tim. 4, 2	Zvanje. Obaveze.		Himna 396
12.	Ekonomat - staratelj crkvenog imanja	Psalms 107, 15	Zvanje. Obaveze.		Himna 248
13.	Ponavljjanje				
14.	Ponavljjanje				
15.	Isusove priče o carstvu Božjem	Luk 19, 10	Značaj. Poruka. Naravoučenje.	Značaj Isusovih priča za duhovno prihvatanje Božjih preporuka - zapovesti	Himna 388
16.	Naravoučenje iz lektire posijanog semena	Mat. 13, 23	Tumačenje. Značaj.	Božja slova - preporuke u svakodnevnom životu	Himna 466
17.	Razabiranje kukolja od pšenice	Mat. 13, 41- 43	Tumačenje. Značaj.	Božja ljubav je prema svim vernicima jednaka	Himna 169
18.	Bogati trgovac i biser	Mat. 6, 21	Tumačenje. Značaj.	Značaj i spoznaja najviših vrednosti	Himna 253
19.	Izgubljeni dinar - grešnik koji se kaje	Mat. 7, 8	Tumačenje. Značaj.	Ravnopravnost pred Božjim sudom	Himna 487
20.	Priča o velikoj večeri	Luk. 14, 17	Tumačenje. Značaj.	Mnogo zvanih malo izabranih. Bog svakog zove, ali pozvanici ne znaju uvek prihvatiti	Himna 377
21.	Ponavljjanje				
22.	Priča o radnicima o Vinogradu	Mat. 20, 13- 14	Tumačenje. Značaj.	Samo pravedni mogu spoznati Boga svoga	Himna 329
23.	Povjereno blago	Mat. 25, 29	Tumačenje. Značaj.	Božji pokloni nemaju cenu	Psalms XXXV
24.	Ponavljjanje				
25.	Ponavljjanje				
26.	Brak		Značaj, forma. Suština.	Ozakonita veza muškarca i žene	Himna 397
27.	Crkvena disciplina	Mat. 18, 15	Značaj - čemu služi. Primena.	Bogomilni život	Psalms I
28.	Sahrana	I Sol. 4, 13-14	Način. Naše ponašanje.		Himna 391
29.	Reformatska hrišćanska crkva (Mađara u Srbiji) I	Mat. 6, 19	Crkvena eparhija. Crkvena župa.		Himna 344

	deo				
30.	Reformatska hrišćanska crkva (Mađara u Srbiji) II deo	Mat. 6, 20	Crkvena hijerarhija. Uprava - Crkvena vlast.		Psalm XXVII
31-36.	Ponavljjanje na kraju školske godine				

Naziv predmeta	VERSKA NASTAVA - ISLAMSKA VERONAUKA
Cilj	Cilj nastave islamski vjeronauk u sedmom razredu jeste da učenike upozna sa osnovnim postulatima (temeljnim dužnostima) vjere islama, te da učenike upozna sa važnošću i sadržajem namaza (molitve) i njegovom ulogom u životu svakog pojedinca i zajednice u cjelini.
Razred	sedmi
Godišnji fond časova	36 časova

Zadaci nastave islamske vjeronauke (ilmudin)

- poznavanje osnovnih principa vjere islama;
- poznavanje vrijednosti molitve;
- poznavanje sastavnih dijelova molitve;
- upoznavanje međusobnih prava i dužnosti pojedinca i zajednice;
- razvijanje svijesti o Bogu kao Stvoritelju i odnos prema ljudima kao najsavršenijim božjim stvorenjima;
- razvijanje sposobnosti (na način primjeren uzrastu učenika) za postavljanje pitanja o cjelini i najdubljem smislu postojanja čovjeka i svijeta, o ljudskoj slobodi, životu u zajednici, smrti, odnosu s prirodom koja nas okružuje, kao i za razmišljanje o tim pitanjima u svjetlu vjere islama;
- razvijanje sposobnosti za odgovorno oblikovanje zajedničkog života sa drugima, za nalaženje ravnoteže između vlastite ličnosti i zajednice, za ostvarivanje susreta sa svijetom (sa ljudima različitih kultura, religija pogleda na svijet, s društvom, prirodom) i s Bogom, u izgrađivanje uvjerenja da je čovekov život na ovom svijetu samo priprema za vječnost, da su svi stvoreni da budu sudionici vječnog života, da se iz te perspektive, kod učenika razvija sposobnost razumijevanja, preispitivanja i vrijednovanja vlastitog odnosa prema drugom čovjeku kao božjem stvorenju i izgradi spremnost za pokajanje.

SADRŽAJI PROGRAMA

REDNI BROJ TEME	Nastavna tema	ČAS PRIPREMANJA	ČAS OBRADJE NOVOG GRADIVA	ČAS PONAVALJANJA	ČAS POVEZIVANJA PREĐENOG GRADIVA	ČAS PROVERAVANJA	SVEGA
1.	UVOD - ISLAMSKE DUŽNOSTI	1	-	-	-	-	1
2.	NAMAZ	-	2	-	1	1	4
3.	POST	-	1	-	-	-	1
4.	ZEKAT	-	1	-	-	-	1
5.	HADŽDŽ	-	1	-	-	-	1
6.	IZGRADNJA ZDRAVE	-	1	-	-	-	1

	LIČNOSTI						
7.	TEMELJI VEROVANJA - IMANSKI ŠARTI	-	4	2	-	1	7
8.	ISLAMSKI MUBAREK DANI	-	1	-	-	1	2
9.	VAKUF (ZADUŽBINA)	-	1	-	-	-	1
10.	POBOŽNE PESME	-	1	-	-	-	1
11.	ALLAHOVE NAREDBE I ZABRANE	-	1	-	-	1	2
12.	DŽENAZA NAMAZ	-	1	-	1	-	2
13.	GRESI	-	1	-	-	-	1
14.	KURBAN - ŽRTVA	-	1	-	1	-	2
15.	TEUBA - POKAJANJE	-	1	-	-	1	2
16.	UOPŠTENO O DOVI - MOLITVI	-	1	1	1	-	3
17.	ALLAHOVA MUDROST U STVARANJU	-	1	1	1	1	4
	SVE UKUPNO	1	20	4	5	6	36

NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA

LEGENDA	
	Tip časa
PRI	Pripremanje i uvođenje učenika u predmet ili temu
ONG	Obrada novog gradiva
PON	Ponavljjanje nastavnih sadržaja
POV	Povezivanje nastavnih sadržaja
PRO	Proveravanje i ocenjivanje znanja učenika
	Oblik rada
FRO	Frontalni rad
GRU	Grupni rad
TAN	Rad u parovima
IND	Individualni rad
	Nastavne metode
IZL	Usmeno izlaganje

RAZ	Razgovor
TEK	Rad sa tekstom
DEM	Demonstracija
	Nastavna sredstva
UDŽB	Upotreba udžbenika
LIT	Teološka literatura
NEP	Neposredna stvarnost
FIL	Filmovi i televizijske emisije

REDNI BROJ TEME	REDNI BROJ ČASA	Nastavna jedinica	TIP ČASA	OBLIK RADA	NASTAVNE METODE	NASTAVNA SREDSTVA	NAPOMENA
1.		UVOD - ISLAMSKE DUŽNOSTI					
	1.	Šehadet (svedočenje) vere	PRI	FRO	RAZ	NEP	
2.		NAMAZ					
	2.	Tajne namaza	PRI	FRO	IZL	UDŽB	
	3.	Abdest	ONG	FRO	IZL	UDŽB	
	4.	Namaz - mi'radž svakog muslimana	ONG	GRU	IZL	LIT	
	5.	Koristi namaza	PRO	IND	RAZ	UDŽB	
3.		POST					
	6.	Uopšteno o Ramazanskom postu	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
4.		ZEKAT					
	7.	Uopšteno o zekatu i podsticanje na dobra dela	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
5.		HADŽDŽ					
	8.	Uopšteno o Hadždžu, istorija hodočašća	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
6.		IZGRADNJA ZDRAVE LIČNOSTI					
	9.	Iskrenost u rečima i delima, sklad u međureligijskim odnosima, zdravlje, pružanje pomoći drugima, čuvanje od greha	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
7.		TEMELJI VEROVANJA - IMANSKI ŠARTI					
	10.	Verovanje u Boga - Allaha dž.š.	ONG	FRO	IZL	NEP	
	11.	Verovanje u Allahove meleke (anđele), Allahove Knjige	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
	12.	Verovanje u Allahove Poslanike	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
	13.	Verovanje u život posle smrti i verovanje u Allahovo određenje	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
	14.	Obnavljanje pređenog gradiva iz teme, Božija svojstva	PON	GRU	RAZ	NEP	

	15.	Obnavljanje pređenog gradiva iz teme, Božiji Poslanici	PON	GRU	RAZ	UDŽB	
	16.	Provera poznavanja pređenog gradiva	PRO	IND	RAZ	UDŽB	
8.		ISLAMSKI MUBAREK DANI					
	17.	Mubarek (blagoslovljeni) dani, hidžretska godina	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
	18.	Obnavljanje pređenog gradiva, mubarek dani u godini	PON	GRU	RAZ	UDŽB	
9.		VAKUF (ZADUŽBINA)					
	19.	Pojam zadužbine u Islamu, Džamija	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
10.		POBOŽNE PESME					
	20.	Pojam pobožne pesme, Bajram dođe...	ONG	GRU	RAZ	LIT	
11.		ALLAHOVE NAREDBE I ZABRANE					
	21.	Mudrosti Božijeg naređivanja dobra i odvratanja od zla	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
	22.	Šta su Allahove zabrane	PRO	IND	RAZ	UDŽB	
12.		DŽENAZA NAMAZ					
	23.	Pojam dženaze namaza	ONG	FRO	IZL	UDŽB	
	24.	Namaz kroz život čoveka	POV	GRU	RAZ	UDŽB	
13.		POJAM GREHA U ISLAMU					
	25.	Uticaj grešenja na ljudsko srce	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
14.		KURBAN - ŽRTVA					
	26.	Pouke žrtve i požrtvovanja u Islamu	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
	27.	Istorija kurbana, hadždž	POV	GRU	RAZ	UDŽB	
15.		TEUBA - POKAJANJE					
	28.	Pojam pokajanja, teube-i-nesuh	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
	29.	Provera znanja prethodnog gradiva	PRO	IND	RAZ	UDŽB	
16.		UOPŠTENO O DOVI - MOLITVI					
	30.	Pojam dove, dova smiruje srce	ONG	FRO	IZL	UDŽB	
	31.	Vrste dova, posle jela, pred spavanje...	PON	GRU	RAZ	UDŽB	
	32.	Namaske dove	POV	TAN	TEK	LIT	
17.		ALLAHOVA MUDROST U STVARANJU					
	33.	Primeri veličanstvenosti Allahovog stvaranja	ONG	FRO	IZL	NEP	
	34.	Primeri iz Kur'ana - upoređivanje sa savremenom naukom	PON	GRU	RAZ	LIT	
	35.	Allah kao Tvorac svega - prvi imanski šart; provera znanja	POV	TAN	RAZ	UDŽB	
	36.	Zaključno proveravanje znanja učenika i ocenjivanje	PRO	IND	RAZ	UDŽB	

Naziv predmeta	CRTANJE, SLIKANJE I VAJANJE
Cilj	Cilj obrazovno-vaspitnog rada u nastavi likovne kulture je da se podstiče i razvija učenikovo stvaralačko mišljenje i delovanje u skladu sa demokratskim opredeljenjem društva i karakterom ovog nastavnog predmeta.
Razred	sedmi
Godišnji fond časova	36

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
<p>Učenici treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - proširuju iskustva u likovnom izražavanju i razviju likovno-estetski senzibilitet za: arabesku, proporcije, kompoziciju i prostor, objedinjavanje pokreta igre i zvuka, fotografiju i performans - upoznaju osnovne elemente likovne organizacije i pripreme se za samostalno i kolektivno preoblikovanje određenog prostora - se osposobe da povezuju likovni rad s literarnim scenskim izrazom, zvukom i pokretom - upoznaju vrednosti spomenika kulture i svoju kulturnu baštinu. 	CRTANJE	<p>Proporcije.</p> <p>Percepcija.</p> <p>Crtanje - prirodni ugljeni štapići, olovke s mekim grafitnim uloškom, papiri...</p> <p>Proporcije - vežbanje i estetska analiza.</p> <p>Komponovanje veličina u prostoru.</p> <p>Percepcija.</p> <p>Crtanje - prirodni ugljeni štapići, olovke s mekim grafitnim uloškom, papiri...</p> <p>Komponovanje i stepenovanje oblika u prostoru.</p> <p>Percepcija - apercepcija.</p> <p>Crtanje; odgovarajuća sredstva i materijali.</p> <p>Arabeska.</p> <p>Percepcija - apercepcija.</p> <p>Crtanje, slikanje, odgovarajuća sredstva i materijali.</p> <p>Arabeska - vežbanje.</p> <p>Estetska analiza.</p>

		<p>Ravnoteža oblika i boje u prostoru</p> <p>Percepcija - apercepcija</p> <p>Crtanje, slikanje – odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Kontrast, svetlina, površina i oblika u određenom prostoru</p> <p>Percepcija - apercepcija</p> <p>Crtanje, slikanje; odgovarajuća sredstva i materijali.</p> <p>Srodnost likovnih vrednosti u određenom prostoru.</p> <p>Percepcija - apercepcija.</p> <p>Crtanje, slikanje – odgovarajuća sredstva i materijali.</p>
	<p>SLIKANJE</p>	<p>Oblikovanje masa i volumena dodavanjem i oduzimanjem.</p> <p>Percepcija - apercepcija.</p> <p>Vajanje; odgovarajuća sredstva i materijali.</p> <p>Ornamenti (trodimenzionalni)</p> <p>Percepcija-apercepcija.</p> <p>Vajanje - odgovarajuća sredstva i materijali.</p> <p>Vajarski materijali, odlivanje (negativ, pozitiv)</p> <p>Percepcija - apercepcija.</p> <p>Vajanje – gips i odgovarajuća sredstva i materijali.</p>
	<p>VAJANJE</p>	

		Performans. Percepcija - apercepcija. Odgovarajuća sredstva i materijali. Estetska analiza.
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Programski sadržaji omogućavaju prepoznavanje i razvoj darovitosti učenika i njihovih individualnih sposobnosti i postepeno uvođenje učenika u oblast profesionalne orijentacije. S obzirom da koncepcija ovog izbornog predmeta poseban naglasak stavlja na podršku darovitoj deci, koja imaju mogućnost da prodube znanja u onim sadržajima koji se ne mogu realizovati u redovno-časovnom sistemu, stoga je za izradu ovog programa stručna komisija oslonce tražila pre svega u programu obaveznog predmeta *likovna kultura* kako bi se nastavila korelacija i produbila započeta realizacija sadržaja.

Naziv predmeta	HOR
Cilj	Opšti cilj nastave izbornog predmeta hor i orkestar je razvijanje interesovanja za muzičku umetnost i upoznavanje muzičke tradicije i kulture svoga i drugih naroda
Razred	sedmi
Godišnji fond časova	36

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
-pevaju po sluhu i iz notnog teksta pesme naših i drugih naroda (narodne, umetničke, dečje, starogradske) - upoznaju osnovne pojmove iz muzičke pismenosti - upoznaju muzička dela uz osnovne informacije o delu i kompozitoru - razvijaju stvaralačke sposobnosti	PEVANJE	Pesme domaćih autora K. Babić -Balada o dva akrepa I. Bajić -Srpski zvuci Z. Vauda -Mravi Z. Vauda –Pahuljice S. Gajić-Tužna muha D. Despić -Kiša D. Despić -Oglasi D. Despić -Smejlica V. Đorđević -Veće vrana V. Ilić -Vodenica D. Jenko -Bože pravde D. Jenko -pesme iz Đida J. Kaplan -Žuna P. Konjović -Vragolan J. Marinković -Ljubimče proleća M. Milojević -Vetar M. Milojević -Mladost M. Milojević -Muha i komarac

		<p>S. Mokranjac -II rukovet S. Mokranjac -X rukovet S. Mokranjac -XI rukovet S. Mokranjac -Na ranilu S. Mokranjac -Pazar živine S. Mokranjac -Slavska S. Mokranjac -Tebe pojem S. Mokranjac -Himna Vuku B. Simić -Pošla mi moma na voda T. Skalovski –Makedonska-humoreska M. Tajčević -Dodolske pesme M. Tajčević -I svita iz Srbije Šistek-Babić -Oj, Srbijo Strani kompozitori Autor nepoznat -La violeta J. Brams -Uspavanka K. M. Veber -Jeka G. Gusejnli -Moji pilići G. Dimitrov -Ana mrzelana Z. Kodalj -Katalinka Z. Kodalj -Hidlo Vegen O. di Laso -Eho L. Marencio -Ad una freska riva V. A. Mocart -Uspavanka D. Đovani -Ki la galjarda S. Obretenov -Gajdar Palestrina -Benediktus Palestrina -Vigilate B. Smetana -Doletele laste F. Supe -Proba za koncert F. Šopen -Želja F. Šubert -Pastrmk Kanoni Autor nepoznat -Dona nobis pacem L. Kerubini -Na času pevanja V. A. Mocart -Noć je mirna J. G. Ferari -Kukavica V. Ilić -Sine muzika J. Hajdn -Mir je svuda</p>
	SVIRANJE	<ul style="list-style-type: none"> - Sviranje na instrumentima Orfovog instrumentarijuma - sviranje na frulici, melodici, tamburi, gitari i drugim dostupnim instrumentima - sviranje primera iz literature

Način ostvarivanja programa: Pevanje pesama po sluhu i iz notnog teksta. Preporučeni sadržaji ovog nastavnog predmeta učenicima treba da pruže znanja i informacije kako bi razumeli, pratili, razlikovali, doživljavali i što bolje procenjivali muzičke vrednosti.

PROGRAM NASTAVE I UČENJA ZA OSMI RAZRED OSNOVNOG OBRAZOVANJA I VASPITANJA

OBAVEZNI NASTAVNI PREDMETI

Naziv predmeta		
SRPSKI JEZIK		
<p>Cilj nastave srpskog jezika jeste da učenici ovladaju osnovnim zakonitostima srpskog književnog jezika na kojem će se usmeno i pismeno pravilno izražavati, da upoznaju, dožive i osposobe se da tumače odabrana književna dela, pozorišna, filmska i druga umetnička ostvarenja iz srpske i svetske baštine.</p>		
Razred osmi		
Godišnji fond časova 136 časa		
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> - razlikuje tipove književnog stvaralaštva (usmena i autorska književnost) - razlikuje osnovne književne rodove: liriku, epiku i dramu - prepoznaje vrste stiha (rimovani i nerimovani; osmerac i deseterac) - prepoznaje različite oblike kazivanja u književnoumetničkom tekstu: naracija, deskripcija, dijalog i monolog - prepoznaje postojanje stilskih figura u književnoumetničkom tekstu (epitet, poređenje, onomatopeja) - uočava bitne elemente književnoumetničkog teksta: motiv, temu, fabulu, vreme i mesto radnje, lik... - ima izgrađenu potrebu za čitanjem književnoumetničkih tekstova i poštuje nacionalno, književno i umetničko nasleđe - povezuje delo iz obavezne lektire sa vremenom u kojem je nastalo i sa vremenom koje se uzima za okvir pripovedanja - povezuje naslov dela iz obavezne lektire i 	KNJIŽEVNOST	<p>LEKTIRA</p> <p><i>Lirika</i></p> <p>Narodna pesma: <i>Srpska djevojka</i></p> <p><i>Ljubavne narodne lirske pesme</i> (izbor)</p> <p>Đura Jakšić: <i>Otadžbina</i></p> <p>Jovan Jovanović Zmaj: <i>Đulići</i> (izbor), <i>Svetli grobovi</i></p> <p>Frančesko Petrarca: <i>Kanconijer</i> (LXI sonet)</p> <p>Desanka Maksimović: <i>Proletnja pesma</i> ili <i>Opomena</i></p> <p>Miloš Crnjanski: <i>Lament nad Beogradom</i> (odlomak)</p>

<p>rod, vrstu i lik iz dela; prepoznaje rod i vrstu književnoumetničkog dela na osnovu odlomaka, likova, karakterističnih situacija</p> <ul style="list-style-type: none"> -razlikuje lirsko-epske vrste (baladu, poemu) - razlikuje književnonaučne vrste: biografiju, autobiografiju, dnevnik i putopis i naučno-popularne tekstove - prepoznaje i razlikuje određene (tražene) stilske figure u književnoumetničkom tekstu (personifikacija, hiperbola, gradacija, metafora, kontrast) - određuje motive, ideje, kompoziciju, formu, karakteristike lika (psihološke, sociološke, etičke) i njihovu međusobnu povezanost -uočava razliku između prepričavanja i analize dela -ume da vodi dnevnik o pročitanim knjigama - izdvaja osnovne odlike književnih rodova i vrsta u konkretnom tekstu - razlikuje autora dela od lirskog subjekta i pripovedača u delu -tumači različite elemente književnoumetničkog dela pozivajući se na samo delo - izražava svoj stav o konkretnom delu i argumentovano ga obrazlaže -uočava razliku između književne i neknjiževne akcentuacije - prepoznaje vrste reči; zna osnovne gramatičke kategorije promenljivih reči; primenjuje književnojezičku normu u vezi s oblicima reči -razlikuje proste reči od tvorenica; prepoznaje koren reči; gradi reč prema zadatom značenju na osnovu postojećih tvorbenih modela - prepoznaje sintaksičke jedinice (reč, sintagmu, predikatsku rečenicu i komunikativnu rečenicu) - određuje rečenične i sintagmatske članove u tipičnim (školskim) primerima - pravilno upotrebljava padeže u rečenici i sintagmi - pravilno upotrebljava glagolske oblike (osim imperfekta) - prepoznaje birokratski jezik kao nepoželjan način izražavanja -poznaje vrste reči; prepoznaje podvrste 		<p>Vasko Popa: <i>Očiju tvojih da nije</i></p> <p>Oskar Davičo: <i>Srbija</i></p> <p>Sergej Jesenjin: <i>Pismo majci</i></p> <p>Rajner Marija Rilke: <i>Ljubavna pesma</i></p> <p>Izbor iz savremene srpske poezije</p> <p>Epika</p> <p>Narodna epsko-lirska pesma: <i>Ženidba Milića barjaktara</i></p> <p><i>Narodne epsko-lirske pesme</i> (izbor)</p> <p>Narodna pesma: <i>Početak bune protiv dahija</i></p> <p><i>Narodne epske pesme novijih vremena (tematski krug o oslobođenju Srbije i Crne Gore)</i></p> <p>Vuk Stefanović Karadžić: <i>Srpski rječnik</i> (izbor); <i>O narodnim pevačima</i></p> <p>Narodna pripovetka: <i>Nemušti jezik ili Usud</i></p> <p>Teodosije: <i>Žitije svetog Save</i> (odlomak)</p> <p>Prota Mateja Nenadović: <i>Memoari</i> (odlomak)</p> <p>Petar Petrović Njegoš: <i>Gorski vijenac</i> (izbor kratkih odlomaka)</p> <p>Ljubomir Nenadović: <i>Pisma iz Italije</i> (odlomci)</p> <p>Simo Matavulj: <i>Pilipenda</i></p> <p>Laza Lazarević: <i>Sve će to narod pozlatiti</i></p> <p>Petar Kočić: <i>Kroz mećavu</i></p> <p>Miloš Crnjanski: <i>Seobe I</i> (odlomak)</p> <p>Ivo Andrić: <i>Most na Žepi</i>, izbor</p>
--	--	---

<p>reči; ume da odredi oblik promenljive reči</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznaje osnovne načine građenja reči (izvođenje, slaganje, kombinovana tvorba, pretvaranje) - prepoznaje podvrste sintaksičkih jedinica (vrste sintagmi, nezavisnih i zavisnih predikatskih rečenica) - određuje rečenične i sintagmatske članove u složenijim primerima - prepoznaje glavna značenja padeža u sintagmi i rečenici - prepoznaje glavna značenja i funkcije glagolskih oblika - zna i u svom govoru primenjuje akcenatsku normu - poznaje i imenuje podvrste sintaksičkih jedinica (vrste sintagmi, nezavisnih i zavisnih predikatskih rečenica) - poznaje glavna značenja padeža i glavna značenja glagolskih oblika (ume da ih objasni i zna terminologiju u vezi s njima) - zna i koristi oba pisma (ćirilicu i latinicu) - sastavlja razumljivu, gramatički ispravnu rečenicu - ume da prepriča tekst - svoj jezik prilagođava medijumu izražavanja (govoru, odnosno pisanju), temi, prilici i sl.; prepoznaje i upotrebljava odgovarajuće jezičke varijetete (formalni ili neformalni) - primenjuje pravopisnu normu (iz svake pravopisne oblasti) u jednostavnim primerima - piše rezime kraćeg i/ili jednostavnijeg teksta - zna pravopisnu normu i primenjuje je u većini slučajeva <ul style="list-style-type: none"> - piše prikaz (knjige, filma, pozorišne predstave i sl.), reportažu i raspravu - piše rezime dužeg i/ili složenijeg teksta - razume tekst (ćirilični i latinični) koji čita naglas i u sebi - ima pozitivan stav prema dijalektima (svom i tuđem) - razume tekst (ćirilični i latinični) koji čita naglas i u sebi 		<p>pripovedaka o deci</p> <p>Dobrica Ćosić: <i>Deobe</i> (odlomak)</p> <p>Isidora Sekulić: <i>Carsko dostojanstvo jezika</i> (odlomak) ili esej po izboru</p> <p>Izbor iz savremene srpske proze</p> <p>Drama</p> <p>Branislav Nušić: <i>Sumnjivo lice</i></p> <p>Danilo Kiš: <i>Noć i magla</i></p> <p>Viljem Šekspir: <i>Romeo i Julija</i></p> <p>Molijer: <i>Građanin plemić</i> (odlomak)</p> <p>Dopunski izbor</p> <p>Borisav Stanković: <i>Uvela ruža</i></p> <p>Rastko Petrović: <i>Afrika</i> (odlomci)</p> <p>Grozdana Olujić: <i>Glasam za ljubav</i></p> <p>Milorad Pavić: <i>Predeo slikan čajem</i> (odlomak o putovanju Atanasija Svilara na Svetu goru)</p> <p>Matija Bećković: <i>Priča o Svetom Savi</i></p> <p>Dušan Kovačević: <i>Ko to tamo peva</i></p> <p>Borislav Mihajlović: <i>Banović Strahinja</i></p> <p><i>Izbor iz antologija srpske ljubavne lirike</i></p> <p>Robert Grejs: <i>Zlatno runo</i> (odlomci)</p> <p>Džon Selindžer: <i>Lovac u žitu</i></p> <p>Dejvid Gibins: <i>Atlantida</i></p> <p>Ernest Hemingvej: <i>Starac i more</i></p> <p>Sa predloženog spiska, ili slobodno, nastavnik bira najmanje tri, a najviše pet dela za obradu.</p>
---	--	--

<p>-razume tekst (ćirilični i latinični) koji čita naglas i u sebi</p> <p>- razlikuje umetnički i neumetnički tekst; ume da odredi svrhu teksta: ekspozicija(izlaganje), deskripcija (opisivanje), naracija (pripovedanje), argumentacija, propaganda</p> <p>- prepoznaje različite funkcionalne stilove na jednostavnim primerima</p> <p>-razlikuje osnovne delove teksta i knjige (naslov, nadnaslov, podnaslov, osnovni tekst, poglavlje, pasus, fusnota, sadržaj, predgovor, pogovor); prepoznaje citat; služi se sadržajem da bi pronašao određeni deo teksta</p> <p>- pronalazi i izdvaja osnovne informacije iz teksta prema datim kriterijumima</p> <p>-razlikuje u tekstu bitno od nebitnog, glavno od sporednog</p> <p>- povezuje informacije i ideje iznete u tekstu, uočava jasno iskazane odnose (vremenski sled, sredstvo – cilj, uzrok – posledica i sl.) i izvodi zaključak zasnovan na jednostavnijem tekstu</p> <p>- pravilno upotrebljava glagolske oblike (osim imperfekta)</p> <p>- određuje značenja nepoznatih reči i izraza na osnovu njihovog sastava i/ili konteksta u kome su upotrebljeni (jednostavni slučajevi)</p> <p>- poznaje osnovne leksičke pojave: jednoznačnost i višeznačnost reči; osnovne leksičke odnose: sinonimiju, antonimiju, homonimiju; metaforu* kao leksički mehanizam</p> <p>- razlikuje pojmove književnog i narodnog jezika; zna osnovne podatke o razvoju književnog jezika kod Srba (od početaka do danas)</p> <p>- određuje značenja nepoznatih reči i izraza na osnovu njihovog sastava i/ili konteksta u kome su upotrebljeni (jednostavni slučajevi)</p> <p>- poznaje osnovne leksičke pojave: jednoznačnost i višeznačnost reči; osnovne leksičke odnose: sinonimiju, antonimiju, homonimiju; metaforu kao</p>		<p><i>Naučnopopularni i informativni tekstovi</i></p> <p>Petar Vlahović: <i>Srbija - zemlja, ljudi, život, običaji</i> (izbor)</p> <p>Miodrag Popović: <i>Vuk Stefanović Karadžić</i> (odlomci)</p> <p>Eva Kiri: <i>Marija Kiri</i> (odlomak)</p> <p>Š. Kulišić, Ž. Petrović, N. Pantelić: <i>Srpski mitološki rečnik</i> (izbor)</p> <p>D. Srejšević, A. Cermanović: <i>Rečnik grčke i rimske mitologije</i> (izbor)</p> <p>Mile Nedeljković: <i>Godišnji običaji u Srba</i> (izbor)</p> <p>Dragomir Antić: <i>Običajni bonton</i> (izbor)</p> <p>Jasminka Petrović: <i>Bonton</i> (ili odlomci iz ovakve knjige nekog drugog autora)</p> <p><i>Izbor iz knjiga, enciklopedija i časopisa za decu i omladinu.</i></p> <p>Sa navedenog spiska, obavezan je izbor najmanje tri dela za obradu.</p>
	<p>JEZIK</p>	<p>Gramatika</p> <p>Srpski jezik među drugim slovenskim jezicima. Dijalekti srpskog jezika (osnovni podaci). Narodni jezik (jezik kao skup dijalekata) i književni jezik. Pojam normiranja.</p> <p>Razvoj srpskog književnog jezika: srpskoslovenski, ruskoslovenski, slavenosrpski, Vukova reforma jezika, pisma i pravopisa, književni jezik Srba od Vuka do danas (osnovni podaci). Razvoj leksike srpskog jezika (osnovni podaci).</p> <p>Jezici nacionalnih manjina (osnovni</p>

<p>leksički mehanizam</p> <ul style="list-style-type: none"> - čita tekst koristeći različite strategije čitanja: „letimično čitanje“ (radi brzog nalaženja određenih informacija); čitanje „s olovkom u ruci“ (radi učenja, radi izvršavanja različitih zadataka, radi rešavanja problema); čitanje radi uživanja - prepoznaje i izdvaja jezička sredstva karakteristična za različite funkcionalne stilove - poznaje metonimiju kao leksički mehanizam - određuje značenja nepoznatih reči i izraza na osnovu njihovog sastava i/ili konteksta u kome su upotrebljeni (složeniji primeri) - poznaje metonimiju kao leksički mehanizam - određuje značenja nepoznatih reči i izraza na osnovu njihovog sastava i/ ili konteksta u kome su upotrebljeni (složeniji primeri) - pronalazi, izdvaja i upoređuje informacije iz dva duža teksta složenije strukture ili više njih (prema datim kriterijumima) - izdvaja ključne reči i rezimira tekst -izdvaja iz teksta argumente u prilog nekoj tezi (stavu) ili argumente protiv nje; -izvodi zaključke zasnovane na složenijem tekstu - čita i tumači složenije nelinearne elemente teksta: višestruke legende, tabele, dijagrame i grafikone - izdvaja iz teksta argumente u prilog nekoj tezi (stavu) ili argumente protiv nje; -izvodi zaključke zasnovane na složenijem tekstu 		<p>podaci).</p> <p>Jezik svakodnevne komunikacije - govoreni i pisani. Glavne osobine tipičnog govorenog jezika: oslanjanje na kontekst i govornu situaciju; funkcija gestova i mimike; kratke, eliptične i nedovršene rečenice, emocionalnost, neformalnost. Glavne osobine tipičnog pisanog jezika u javnoj komunikaciji: eksplicitnost, potpunost rečenica, intelektualnost, formalnost. Fokusiranje rečeničnih članova pomoću rečeničnog akcenta (u govorenom jeziku) i pomoću reda reči (u pisanom jeziku). Glavne osobine pisanih stilova javne komunikacije - publicističkog, naučnog, administrativnog.</p> <p>Sintagme - pridevske, priloške, glagolske.</p> <p>Zavisne predikatske rečenice: obeležja (zavisni veznici, veznički spojevi i dr.); vrste: izrične (izrične u užem smislu i zavisnoupitne), odnosne, mesne, vremenske, uzročne, uslovne, dopusne, namerne, posledične i poredbene; konstituentaska funkcija u okviru više rečenice (nezavisne ili zavisne) ili sintagme. Interpunkcija u vezi sa zavisnim rečenicama. Naporedni odnosi među zavisnim rečenicama (sastavni, rastavni, suprotni).</p> <p>Iskazivanje rečeničnih članova zavisnom rečenicom i predložko-padežnom konstrukcijom. Izražavanje pomoću glagola (<i>Očekivali su da avion poleti; Avion je poleteo iako je bila magla</i>) i glagolskih imenica (<i>Očekivali su poletanje aviona; Avion je poleteo uprkos magli</i>). Preimućstva imeničkog načina izražavanja (u nekim slučajevima ono je preciznije i ekonomičnije) i njene mane</p>
---	--	--

(slikovitost se gubi, a rečenica teže prati).

Osnovne funkcije i značenja glagolskih oblika (obnavljanje i proširivanje znanje). Upotreba glagolskih oblika u pripovedanju.

Građenje reči - obnavljanje; kombinovano građenje, građenje pretvaranjem. Glasovne promene u vezi sa građenjem reči (samo skretanje pažnje na normativna rešenja).

Jednoznačne i višeznačne reči; homonimija. Prikazivanje polisemije i homonimije u velikim jednojezičnim rečnicima. Metafora i metonimija kao načini da reč stekne nova značenja (*krilo (ptice) → krilo zgrade* - metafora; *Moja škola je blizu → Cela škola ide na izlet* - metonimija).

Glavna pravila standardne akcenatske norme i sistematizovanje znanja o akcentima iz prethodnih razreda.

Obnavljanje i sistematizovanje gradiva iz prethodnih razreda radi pripreme za završni ispit.

Pravopis

Prilagođeno pisanje imena iz stranih jezika. Pisanje polusloženica.

Genitivni znak.

Sistematizovanje sadržaja iz pravopisa: upotreba velikog slova, interpunkcija, spojeno i rastavljeno pisanje reči; pisanje skraćenica; rastavljanje reči na kraju reda.

Ortoepija

		<p>Proveravanje pravilnog izgovora samoglasnika i suglasnika. Intonacija proste i složene rečenice. Variranje intenziteta, tempa i pauza u govoru i u tekstovima različitog sadržaja.</p>
	<p style="text-align: center;">JEZIČKA KULTURA</p>	<p>Osnovni oblici usmenog i pismenog izražavanja</p> <p><i>Pričanje</i> o doživljaju sa efektnim početkom i završetkom.</p> <p><i>Interpretativno prepričavanje</i> književnoumetničkog teksta.</p> <p><i>Rasprava</i> (argumentativni tekst) i propagandni tekst. Objektivno i pristrasno prikazivanje činjenica.</p> <p><i>Reklame</i> kao vrsta propagandnih tekstova. Jezičke osobine reklama. Manipulativnost reklama.</p> <p>Popunjavanje različitih obrazaca.</p> <p><i>Reportaža</i> kao novinarski žanr.</p> <p>Usmena i pismena vežbanja</p> <p><i>Vežbanja u pričanju o doživljajima</i> (sa efektnim početkom i završetkom).</p> <p><i>Vežbanja u interpretativnom prepričavanju</i> književnoumetničkih tekstova.</p> <p><i>Vežbe na argumentativnom tekstu:</i> sažimanje teksta, pisanje rezimea, pronalaženje ključnih reči u tekstu. Razlikovanje stava autora od drugih stavova iznesenih u tekstu. Izdvajanje iz teksta argumenata u prilog nekoj tezi (stavu) i argumenata protiv nje; izvođenje zaključaka zasnovanih na tekstu. Davanje naslova tekstu i podnaslova delovima teksta.</p> <p>Usmene i pisane <i>rasprave</i> na zadate</p>

aktuelne teme iz savremenog života.

Kritički prikaz nove knjige, filma, radijske, televizijske emisije i koncerta.

Sintaksičke vežbe: izražavanje pomoću zavisnih rečenica i pomoću sredstava rečenične kondenzacije (glagolski prilozi, glagolske imenice: *Dok se vraćao kući, razmišljao je o svemu - Vraćajući se kući...;* *Obradovao ih je time što je pristao - Obradovao ih je svojim pristankom*). Zamena glagolima neumesno upotrebljenih glagolskih imenica.

Prepoznavanje birokratskog jezika kao oblika manipulacije ljudima pomoću jezika (da bi se prikrila informacija, istakla sopstvena učenost, ublažile neprijatne činjenice). "Prevođenje" sa birokratskog na običan jezik.

Leksičke vežbe: prikladna upotreba apstraktnih reči i reči iz intelektualnog rečnika radi preciznog i efikasnog izražavanja tokom rasprave. Upotreba slikovitih reči radi efektnog izražavanja u reportaži. Korišćenje rečnika srpskog jezika.

Korišćenje indeksom, pojmovnikom i bibliografijom.

Čitanje i razumevanje nelinearnih elemenata teksta: dijagrami, grafikoni.

Letimično čitanje (radi brzog pronalaženja važnih informacija).

Ortoepske vežbe: uvežbavanje pravilnog izgovora samoglasnika i suglasnika, rečeničnog (logičkog) akcenta. Proveravanje stepena usvojenosti srpskog književnog

		<p>akcenta i organizovanje akcenatskih vežbi. Korišćenje rečnika s akcentovanim rečima. Pravičan izgovor ijekavskog refleksa dugog jata (<i>ije</i>) i prenošenje akcenta na proklitiku u izražajnom čitanju književnih tekstova (posebno u vezi s dijalekatskom osnovom).</p> <p>Osam domaćih pisanih zadataka i njihova analiza na času.</p> <p>Četiri školska pismena zadatka (jedan čas je za izradu i dva za analizu zadataka i pisanje poboljšane verzije sastava).</p>
--	--	---

Način ostvarivanja programa: U nastavi jezika učenici se osposobljavaju za pravilnu usmenu i pismenu komunikaciju standardnim srpskim jezikom. Osnovni programski zahtev u nastavi gramatike jeste da se učenicima jezik predstavi i tumači kao sistem. Nijedna jezička pojava ne bi trebalo da se izučava izolovano, van konteksta u kojem se ostvaruje njena funkcija. Postupnost se obezbeđuje samim izborom i rasporedom nastavnih sadržaja, a konkretizacija nivoa obrade. Selektivnost se ostvaruje izborom najosnovnijih jezičkih zakonitosti i informacija o njima.

Naziv predmeta	SRPSKI KAO NEMATERNJI JEZIK
----------------	------------------------------------

PROGRAM A

ZA UČENIKE ČIJI MATERNJI JEZIK PRIPADA NESLOVENSKIM JEZICIMA I KOJI ŽIVE U HOMOGENIM SREDINAMA (osnovni nivo standarda)

Cilj	Cilj učenja <i>srpskog kao nematernjeg jezika</i> jeste osposobljavanje učenika da se služi srpskim jezikom na osnovnom nivou u usmenoj i pisanoj komunikaciji radi kasnijeg uspešnog uključivanja u život zajednice i ostvarivanja građanskih prava i dužnosti, kao i uvažavanje srpske kulture i razvijanje interkulturalnosti kao temeljne vrednosti demokratskog društva.
Razred	Osmi
Godišnji fond časova	68 časova

ISHODI	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Po završenoj temi/oblasti učenik će biti u stanju da:		
<ul style="list-style-type: none"> - razume i koristi predviđeni leksički fond; - razume i koristi gramatičku materiju usvajanu u prethodnim razredima; - koristi osnovne vrste zavisnih rečenica; - sastavlja složenije sintagme; 	JEZIK	<p>Oko 100 novih punoznačnih i pomoćnih reči;</p> <p>Gramatički sadržaji iz prethodnih razreda (ponavljanje i uvežbavanje na poznatoj i novoj leksici);</p> <p>Zavisne rečenice: vremenska (s veznikom</p>

		<p><i>kad</i>), namerna (s predikatom u prezentu), izrična (s veznikom <i>da</i>) i odnosna (sa zamenicom <i>koji</i> u funkciji subjekta); Tvorba najfrekventnijih prideva izvedenih sufiksima <i>-ski</i> i <i>-(i)ji</i>;</p>
<ul style="list-style-type: none"> - savladane (već usvojene) sadržaje iz književnosti povezuje sa novim književnoumetničkim tekstovima i koristi ih u njihovom tumačenju; - iskaže sopstveni doživljaj književnog dela uz obrazloženje; - odredi temu, motive i likove, glavni događaj, vreme i mesto dešavanja radnje; - razume i imenuje odnose među likovima u tekstu; - razume ulogu humora u delu; - razlikuje pripovedanje u prvom i trećem licu; - dramatiizuje (uz pomoć nastavnika) odlomak proznog teksta u kratkim dijalozima; - iznese jedan argument zbog čega bi književno delo preporučio drugu; - prepozna slične motive u književnim delima na maternjem jeziku; 	<p style="text-align: center;">KNJIŽEVNOST</p>	<p>Narodna bajka po izboru (adaptirana) Narodna priča: "Tamni vilajet" (adaptirana) Narodna lirska obredna pesma po izboru Narodna epska pesma po izboru (adaptirani odlomak) Stevan Raičković: "Selidba" (odlomak) Miroslav Antić: "Plava zvezda" Jasminka Petrović: "Moja porodica" (odlomak iz romana "Ovo je najstrašniji dan u mom životu") Milan Šipka: "Vežba" (iz knjige "Priče o rečima") Dobrica Erić: "Vašar u Topoli" (odlomci) Jasminka Petrović: "Kroz trnje do zvezda" (odlomak iz knjige "Kaži teti "Dobar dan""") Stanislav Živković: "Čudesni život slike" (odlomak iz knjige "Život slika") Izbor iz časopisa za mlade</p> <p>Konstruisani tekstovi o Đavoljoj varoši ili Vinči</p> <p>Po slobodnom izboru (u skladu sa interesovanjima učenika), nastavnik bira još dva teksta koja nisu na ovoj listi.</p> <p>Nastavnik bira 6 tekstova za obradu.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - razume informacije bitne za zadovoljenje svakodnevnih životnih potreba; - razume sadržaj kratkog govorenog ili pisanog teksta; prati glavnu ideju u svakodnevnoj komunikaciji i povezuje uzrok i posledicu; - u nekoliko kontinuiranih rečenica opiše sebe i ljude iz okruženje; ispriča neki događaj; saopšti svoje namere, želje i potrebe; adekvatno koristi komunikativne modele za najčešće govorne činove; - pismeno ili usmeno prenese kratke informacije dobijene od drugih; - normalnim tempom čita i razume leksički i gramatički poznat tekst pisan ćirilicom ili latinicom, 	<p style="text-align: center;">JEZIČKA KULTURA</p>	<p>I. Lično predavljanje: osnovne informacije o sebi - kratka biografija II. Porodica i ljudi: ljudske vrline i mane III. Život u kući: održavanje stambenog prostora (krečenje, popravke); planiranje i organizacija poslova i obaveza u kući; porodična okupljanja IV. Hrana i piće: pripremanje hrane; zdrave navike u ishrani V. Odeća i obuća:</p>

<p>a pojedinačne nepoznate reči određuje na osnovu konteksta;</p> <p>- piše kraće tekstove u skladu sa ortografskom normom na zadate teme i organizuje ih u smisaone celine.</p>	<p>estetska komponenta izgleda, nakit i modni detalji</p> <p>VI. Zdravlje: adolescencija, opasnosti od bolesti zavisnosti</p> <p>VII. Obrazovanje: mogućnosti daljeg školovanja, vrste srednjih škola, zanimanja; osnovni pojmovi iz hemije</p> <p>VIII. Priroda: ekologija, zaštita prirode</p> <p>IX. Sport: aktuelne i tradicionalne sportske manifestacije; ponašanje na sportskim manifestacijama</p> <p>X. Kupovina: kupovina u specijalizovanim prodavnicama (prodavnica sportske opreme, knjižara...)</p> <p>XI. Naselja saobraćaj, javni i uslužni objekti: kulturnoistorijski spomenici; korišćenje javnog prevoza, ponašanje u saobraćaju; muzej, galerija</p> <p>XII. Vreme: vremenski raspored nedeljnih aktivnosti</p> <p>XIII. Kultura, umetnost, mediji: pozorišna predstava; internet i društvene mreže (prednosti i mane)</p> <p>XIV. Komunikativni modeli: psihološka stanja i raspoloženja; davanje saveta</p>
<p>Obavezna su dva pismena zadatka u toku školske godine (u drugom i u četvrtom klasifikacionom periodu).</p>	

Način ostvarivanja programa: Sve aktivnosti nastave srpskog jezika kao nematernjeg se planiraju i organizuju tako da budu u funkciji nekog od navedenih zadataka koji se ne bi mogao ostvariti bez upotrebe nastavnih sadržaja. Pri tom, zadaci treba da sadrže različite mogućnosti rešenja kako bi svi učenici, u skladu sa svojim sposobnostima, interesovanjima i poznavanje/nepoznavanjem srpskog jezika, mogli učestvovati u njegovom ostvarivanju. Kada je zadatak govornog ili životnog karaktera i blizak iskustvu i interesovanjima učenika, pojačava se motivacija, želja, potreba i volja za ulaganjem napora.

A tantárgy neve	MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
Cél	A magyar nyelv és irodalom oktatásának és tanulásának célja, hogy a tanuló ápolja a magyar nyelvet, helyesen használja a különféle kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban; az irodalmi művek olvasása és értelmezése révén fejlessze képzelőerejét, esztétikai-művészeti tudatosságát és kifejezőkészségét, kritikai és erkölcsi ítélőképességét; alapvető tájékozottságot szerezzen az irodalomtörténet és -elmélet, az általános és magyar nyelvészet, valamint a mediális írásbeliség terén; az interdiszciplinaritás jegyében összefüggésbe hozza a nyelvet és irodalmat más művészeti ágakkal és tudományterületekkel; bevezesse a tanulót a tudományos gondolkodásmódba; értékelje és becsülje a nemzeti értékeket és hagyományokat, fogadja el a különböző kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt; alapozza meg és bővítsa a kulcskompetenciákat, amelyek képessé teszik őt a minőségi életvitelre, a munkára, az önmegértésre és az élethosszig tartó tanulásra.
Osztály	Nyolcadik
Évi óraszám	136 óra

KIMENET A tematikai egységek/területek feldolgozása után a tanuló a következőkre képes:	TERÜLET/ TEMATIKAI EGYSÉG	TARTALOM
<p>értelemmel olvas irodalmi-művészeti szövegeket és más típusú szövegeket, különböző olvasási technikákat alkalmazva;</p> <p>értelmezi a szépirodalmi szövegek jelentését, nyelvi, esztétikai és strukturális sajátosságait, közben megfelelő terminusokat és poétikai fogalmakat használ;</p> <p>az elolvasott művek alapján kritikusan gondolkodik a valóságról;</p> <p>kiemeli az irodalmi mű univerzális értékeit és összeköti őket saját tapasztalatával és életkörülményeivel;</p> <p>összeköti az 5–8. osztályos kötelező tananyagban szereplő írókat és műveket;</p> <p>– a konkrét szöveg interpretációja során felfedezi a műnem és műfaj alapvető jellemzőit, valamint a szöveg nyelvi-stilisztikai jellegzetességeit;</p> <p>felismeri az irodalmi mű rétegeit és a műfajközi átszövődéseket;</p> <p>összeköti az irodalmi műveket a történelmi vagy más megfelelő kontextussal;</p> <p>meghatározza a periódust, amelyben az író alkotott;</p> <p>különbőséget tesz az irodalmi szöveg szerzője és a narrátor vagy lírai én között;</p> <p>felismeri a nemzeti értékeket és ápolja a történelmi és kulturális örökséget, tiszteli saját nemzetének és más nemzeteknek a sajátosságait;</p> <p>részt vesz az irodalmi művek, valamint feldolgozásuk és interpretálásuk módjának kiválasztásában;</p> <p>használja az előző osztályokban feldolgozott nyelvtani anyagot, és</p>	<p>IRODALMI ISMERETEK</p>	<p>MŰFAJOK EGYKOR ÉS MOST</p> <p>(a ballada mint köztes műfaj: lírai, epikai és drámai elemei; a balladás dal, a rockballada, a filmballada; a népballada, a műballada: az Arany-ballada; típusok: régi típusú balladák, új típusú balladák, a középkori balladaforma; témák: csudahalott, szégyenbe esett lány, hűtlen feleség, falba épített feleség, betyárballadák stb.; történelmi balladák, lélektani balladák, népies balladák, vígballadák stb.; prózai epiko-ballada: a Mikszáth-novella, a Mészöly-novella; a zenei ballada stb.)</p> <p>(a himnusz változatai: ódai műfaj, egyházi és nemzeti himnuszok, a himnikus ének, a himnusz mai időben, szerelmi dal a popzenében)</p> <p>A) A ballada változatai (a mai balladás dal)</p> <p>Kötelező szövegek:</p> <p>Orbán Ottó: Hallod-e, te sötét árnyék (a mai balladás dal, „köztes műfajok”, műfaji keveredések: ballada és népdal, retorikai és stiláris jellemzők: megszólítás és „felelgetős” forma, tropikus alakzatok; a „sötét árnyék”-metafora felfejtése, értelmezése: az „ég és föld”-ellentét és szublimációja; a létvers)</p> <p>Tóth Krisztina: Program (szövegek párbeszéde, szövegköziség).</p> <p>Mikszáth Kálmán: Bede Anna tartozása (a novella balladás nyelve, műfajok)</p>

<p>összeköti az új ismeretekkel; megmagyarázza a magyar irodalmi nyelv keletkezését és fejlődését; megérti az irodalmi nyelv jelentőségét a magyar nemzeti kultúra és történelem szemszögéből; besorolja a magyar nyelvet a megfelelő nyelvcsaládba és nyelvtípusba; ismeri a magyar nyelv (vázlatos) történetét; felismeri a mai magyar nyelv főbb rétegeit (regionális változatok, dialektusok, szociolektusok, regiszterek); megnevezi a magyar nyelvjárásokat; megérti az aktuális szerbiai nyelvviszonyokat; felismeri a szóösszetétel fajtáit, valamint a szóképzés és egyéb, ritkább szóalkotási módokat; szétválasztja a képzett szavak összetevőit, és felismeri képzésük alapvető módjait; következetesen alkalmazza a helyesírási normákat; megkülönbözteti az összetett mondat fajtáit (ezen belül megnevezi az alá- és mellérendelő mondatfajtákat); felismeri a különbséget az írott nyelvi közlés (publicisztikai, tudományos, hivatalos stílus) és a szóbeli közlés stílusa között; írásban és beszédben tiszteletben tartja a különböző funkcionális stílusok jellegzetességeit; felismeri a szó és a lexéma közötti különbséget; felismeri a metaforát és a metonímiát mint szótoni mechanizmusokat, és megérti a mindennapi kommunikációra jellemző többjelentésű szavak értelmét; megérti az archaizmusok és neologizmusok jelentését; használja a nyomtatott és elektronikus szótárakat, enciklopédiákat és lexikonokat; felismeri a tömegkommunikáció szerepét és befolyását; tájékozódik a világháló és egyéb korszerű kommunikációs technológiák által meghonosított műfajok és nyelvi/nyelvhasználati formák között; propagandaszövegekben felismeri a manipulációt; leírást, jellemzést, rövidebb esszét ír; megkülönbözteti a szöveg és a könyv részeit – beleértve a tárgy- és névmutatót, az idegen szavak és kifejezések jegyzékét, bibliográfiát, és</p>		<p>keveredése: balladai elemek a történetben, lírai mozzanatok; az elbeszélői hang, az elbeszélői szemszög; bajjelző rekvizitumok; külső világ – lelki világ ellentéte; Kinek a balladája, kinek a története?)</p> <p>Fehér Anna balladája (népballada) – Fehér Anna. Drámai rockballada a homályos időkben. Bródy János–Szörényi Levente (1988) (népköltészet és hivatásos irodalom kapcsolata: a folklorizáció és a folklorizmus).</p> <p>Témák, projektfogalmak:</p> <p>Kádár Kata (a népballada: akadályozott szerelmesek története; „Kádár Kata-történetek” filmen, pl. Szóts István rendezésében 1944, Kodály Zoltán zenéje).</p> <p>A 19. századi, romantikus ballada: Arany János: Tengeri-hántás. Ágnes asszony. Vörös Rébék (a bűn és bűnhődés motívuma – bűnügyi történet, rémképek, látomások az irodalomban – Arany János: V. László. A walesi bárdok. Marc Chagall festményei, Zichy Mihály illusztrációi).</p> <p>Balladaszerűség és „balladatörés” (fogalomalkotás: Göndör András/Györke Ildikó) (Mikszáth Kálmán: A Tót atyafiak – Jó palócok novellái; Az a fekete folt, Lapaj, a híres dudás, A bányai csoda, Szegegy Gélyi János lovai; Mészöly Miklós: Ballada az úrfiról és a mosónő lányáról, Fakó foszlányok nagy esők évadján)</p> <p>Edda Művek: A hűtlen (zene és irodalom, az árulás és a hűtlenség motívuma: mitológia, Biblia, művészetek – hivatásos irodalom, folklór irodalom, popkultúra és újfolklór, Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez, Petőfi Sándor: A hűtlenhez, Vajda János: Hús év múlva; Szív Ernő: Meghívás a Rienzi Mariska Szabadió Klubba)</p> <p>Szerelem első vérig. Film. Rendezte: Dobray György, Horváth Péter. 1985. (Tinédzserfilm, filmnovella, filmzene; szerelmi dráma, szerelmes film, legendás szerelmek színpadon, filmen: Shakespeare: Romeo és Júlia; Othello stb.)</p>
---	--	---

alkalmazza ezeket;
összeköti a szövegben ismertetett információkat, következtetéseket von le a szöveg alapján.

Groteszk, vicces, parodisztikus és morbid a szerelmi költészetben (pl. Csokonai Vitéz Mihály: Szerlemdal a csikóbőrös kulacshoz, Petőfi Sándor: Megy a juhász számaron..., Petri György: Sári, ne vigyorogj rajtam, Varró Dániel: Email; a „csudahalott” motívuma a népköltészetben stb.)

B) „Himnusz minden időben”

Kötelező szövegek:

Nagy László: Himnusz minden időben (a himnusz, a himnikus szerelem versnyelve; ünnepélyesség, magasztos hangvétel, érzelmi túlfűtöttség; a himnusz egykor és ma: a vallásos énektől az SMS-versekig [Varró Dániel]).

Koncz Zsuzsa—Bródy János: Ha én rózsá volnék (a himnusz mint érzelmi és létbeli állapot, hovatartozás és identitás kifejezésére alkalmas versnyelv; klasszikus műfajok a popkultúrában)

Témák, projektfogalmak:

Alternatív irodalom – alternatív zene: Kispál és a Borz: Csillag vagy fecske, Ocho Macho: Jó nekem, Szabó Benedek és a Galaxisok, Vad Fruttik (Likó Marcell) (a klasszikus versnyelv és alternatív zenei irányzatok összefonódása).

VALLOMÁS, ÖNREFLEXIÓ, ARS POETICA

A) Életrajzi regény, családregeény

Kötelező szövegek:

Herceg János: Módosulások (önéletrajzi regény, a szülőváros mint tér, szerző és elbeszélő az önéletrajzi regényben, az elbeszélő szerepe és beszédmódja).

Grendel Lajos: Nálunk, New Hontban (szülőföldregény, helyszínrajz, a családregeény hagyománya az irodalomban, intertextusok és a reflektált előzmények, előképek, múltképek és jelenkor, az időszembesítő beszédmód az irodalomban, költészetben: múltreprezentáció és időszembesítés a költészetben stb.).

Greccó Krisztián: Mellettem elférsz

(nemzedékregegy, nevelődesi regény).

Kapcsolódó témák, projektfogalmak:

Vasagy Mária: Silentium album (novellai kiképzésű regény, novelláskötet és/vagy regény, műfajok párbeszéde: a balladai hang az elbeszélésben, városi folklór, színház és színpad az elbeszélésben, új mítoszok: a Sárkánysor legendája).

Gulyás József: Ludas könyve (a napló mint összetett műfaj, emlékkönyv, album, breviárum, Palics-történetek: Tolnai Ottó regényei).

B) Egyéni látószög – kollektív történet

Kötelező szövegek:

Juhász Erzsébet: Határregény (a novellák alkotta regény, határregény mint új műfaj, a határ jelentései az irodalomban, a vonat jelentésköre az irodalomban – Szirmai Károly: Veszteglő vonatok a sötétben, Markovits Rodion: Aranyvonat, Esti Kornél – Bolgár kalauz, Borbély Szilárd: Egy bolgár kalauz)

Oravec Imre: Ondrok gödre (szociográfia és irodalom, nemzedékek, nemzedéki konfliktusok megjelenítése a regényben, szegénység, nincstelenség, hatalom és lázadás az egyéni/kollektív történetben)

Kontra Ferenc: Álom hídjá (alteregó az irodalomban, egyéni sors és kollektív történelem, outsiders, „peremvidéki élet” a regényben)

Modulok:

(az előző három tétel és téma alternatívájaként működtethető egységek)

Esterházy Péter: Egyszerű történet vessző száz oldal (metafizikai lét, transzcendencia, álom, képzelet, valóság és történelem)

Németh István: Házioltár (családi krónika, a regény és a novella kölcsönhatása)

Király Kinga Júlia: Apa Szarajevóba ment (sorstörténet a családi és a társadalmi lét színterén, devianciák és testképek)

Kapcsolódó témák, projektfogalmak:

Mészáros Márta: Napló-trilógia (Napló gyermekeimnek, Napló szerelmeimnek, Napló apámnak, anyámnak). Filmdráma. Rendezte: Mészáros Márta. 1982, 1987, 1990. (Az irodalom és a film nyelve, beszédmódja: hasonlóságok, különbözőségek).

C) Vallomás az irodalomról és a költészetről (ars poetica, programvers, vallomásvers)

József Attila: Karóval jöttél (önreprezentáció és önmegszólítás a versben, József Attila: Születésnapomra, Születésnapomra-átiratok, -palimpszesztek).

Nemes Nagy Ágnes: Mesterségemhez (a létezés intellektuális birtokbavétele, Nemes Nagy Ágnes: A vers mértana)

Orbán Ottó: Ég és föld között (szubjektív versbeszéd, a személyesség központi szerepe, vallomás és létvers)

Modulok:

(az előző három tétel és téma alternatívájaként működtethető egységek)

Baka István: Liszt Ferenc éjszakái /Liszt Ferenc éjszakája a Hal-téri házban (palimpszeszt, a költőelőd és mintakép, az előkép megszólítása, utalások, Vörösmarty-reflexiók, Vörösmarty Mihály: Liszt Ferenchez/A vén cigány)

Tandori Dezső: A 65. mezőről (létvers, költői lét, önkép, önarckép)

Parti Nagy Lajos: Létbüfé (alteregó – alakmás – kitalált költő: Dumpf Endre)

Babics Imre: Abrak a vadnak, ablak a vaknak (természetképek, feloldódás a természetben, természetmisztika és költői lét).

Kapcsolódó témák, projektfogalmak:

Ég és föld között (archaikus népi imádságok, misztérium, a kétszintes dráma, a művészregény. Herceg János regényei, Vasagyi Mária Cézár c.

regénye, Republic: Ég és föld között/Szállj el kismadár)

Álom-téma és „belső utazás” az irodalomban (régí irodalom: Csokonai Vitéz Mihály: Álom/A pillangóhoz, Csongor és Tünde – álmjelenetek, képzelet, varázslás, tündéres/túlvilági képek, látomás és jóslás, S. T. Coleridge: Ének a vén tengerésről/Kubla Kán, Csáth Géza: A varázsló kertje, Füst Milán költészete: groteszk és torzítás az álomban, Egy bánatos kísértet panasza/A részeg kalmár)

TÖRTÉNELEM

A) Város/falu a történelemben és az irodalomban

Kötelező szövegek:

Gion Nándor: Virágos Katona (regényfolyam, tetralógia, múltreprezentáció, történelmi narratíva, az elbeszélő szerepe és beszédmódja, referenciális és fiktív a regényben, családtörténet, az irodalmi terek: Zöld utca, Szív stb., Rojtos Gallai István, Török Ádám a Gion-opusban és a vajdasági magyar irodalomban, a „virágos katona”-metafora értelmezése).

Tolnai Ottó: A két steril pohár (Palicsfürdő Tolnai Ottó regényvilágában, a lecsúszottak, peremvidéken élők, kisemberek története; alteregók a regényben).

Modulok:

(az előző két tétel és téma alternatívájaként működtethető egységek)

Végel László: Neoplanta, avagy az ígéret földje (városregény, anekdota, két elbeszélő: kettős perspektíva, beöltözés, bűn és büntelenség, Lazo Pavletić és az író az Újvidék-trilógiában).

Vasagy Mária: Pokolkerék (csatornaregény, fiktív napló, a történelem utánképzése, teremtett nyelv, szótár a regényben, mítoszok és legendák, kép az irodalmi szövegben)

Domonkos István: Újvidék

(gyerekirodalom és groteszk képkalkotás)

Kapcsolódó témák, projektfogalmak:

A város megjelenítése a vajdasági magyar irodalomban (Szabadka: Kosztolányi Dezső, Csáth Géza műveiben, Palics: Tolnai Ottó regényírása, Szathmári István novellisztikája, Újvidék: Gobby Fehér Gyula Telep-történetei; Tekergők, A sötét árnyéka, A tűz közepéből, Meglepnék más arcok: Újvidéki Dekameron I–IV., a Végel-trilógia: Bűnhődés, Neoplanta, avagy az Ígéret Földje, Balkáni szépség, avagy Slemil fattyúja, Balázs Attila: Kinek Észak, kinek Dél, Zombor: Papp Dániel: Tündérlak Magyarhonban, Herceg János regényírása, novellisztikája, Vasagyi Mária: Fabelladomi, avagy rege a HÁZról és körülötte egy s másról).

Csatornaregények, -történetek (Molter Károly: Tibold Márton, Majtényi Mihály: Császár csatornája, Élő víz, Bordás Győző: Fűzfasíp, Csukódó zsilipek, Vasagyi Mária: Pokolkerék; Szenteleky Kornél novellái, Herceg János: Régi dolgainkról)

B) Háború, holokauszt-történetek

Kertész Imre: Sorstalanság (tudatregény, nevelődési- és fejlődésregény, holokauszt-téma, személyes történet, irodalmi Nobel-díj)

Schindler-listája (Schindler's List). Film. Rendezte: Steven Spielberg. Forgatókönyv: Steven Zaillian. 1993 – Thomas Keneally: Schindler bárkája [listája]. Regény. Fordította: Walkóné Békés Ágnes. 1994, 2006 (film, filmdráma, filmforgatókönyv, adaptáció, regény és film, a holokauszt-téma filmen, táborregények és filmek, szörnyűség és borzalom a filmen és a regényben, a filmsztár, Oscar-díj, Golden Globe-gála és díj).

Modulok:

(az előző két tétel és téma alternatívájaként működtethető egységek)

Anne Frank naplója (napló: az életrajz elbeszélésének módozata, háborús

napló, a holokauszt-történet megjelenítésének változata, trauma és tragédia, emlékezet és utóélet).

Ryan közlegény megmentése [Saving Private Ryan]. Film. Rendezte: Steven Spielberg. Forgatókönyv: Robert Rodat. 1998.

Saul fia [Son of Saul]. Filmdráma. Rendezte: Nemes Jeles László. Forgatókönyv: Nemes Jeles László és Clara Royer). 2015

Kapcsolódó témák, projektfogalmak:

Értelmezési gyakorlatok:

Végel László: Temetetlen múltunk (a regény értelmezése).

Mezei Márk: Utolsó szombat (a regény értelmezése).

Danyi Zoltán: A dögeltakarító/
Jászberényi Sándor: A lélek legszebb éjszakája (traumairodalom)

KOPÉREGÉNYEK, ISKOLAREGÉNYEK,
KAMASZKOR

Csavargók, kópék, mákvirágok

Kötelező szöveg:

Tersánszky Józsi Jenő: Kakuk Marci ifjúsága (kópéregény, realista és naturalista kifejezőmód, regényfolyam: a Kakuk Marci-sorozat).

Modul:

(az előző tétel és téma alternatívájaként működtethető egységek)

Szilasi László: A harmadik híd (a perem- és underground világ ábrázolása, szociológiai szempont, műfajtipusok keveredése: szociográfia és bűnügyi regény).

Kapcsolódó témák, projektfogalmak:

Krúdy Gyula: Rezeda Kázmér szép élete (az irodalmi alteregó/alakmás, a „szerelem művészete”, Rezeda Kázmér és Császár Fruzsina története; az irodalmi „batár” története: Krúdy Gyula, Majtényi Mihály, Juhász Erzsébet opusában).

Majtényi Mihály: Garabonciás – Bige Jóska házassága (a csavargó és a garabonciás jelensége a vajdasági magyar irodalomban; Majtényi Mihály, Herceg János, Tolnai Ottó, Gobby Fehér Gyula, Sirbik Attila stb. prózájában)

Herceg János: Szülőföldem (Viharban. Tó mellett város. Kekez Tuna és Pálinka Ördög: látomás és vízió az elbeszélésben)

Üvegtigris I–III. Filmvígjáték. Rendezte: Rudolf Péter, Kapitány Iván. Írta: Búss Gábor Olivér. 2001–2010 (karakterek a filmen, összefüggő történetek: filmsorozat/filmtrilógia. A folytathatóság kérdése a filmen: Lesz-e Üvegtigris IV. és stb.?, Filmek, kultuszfilmek, adaptációk, sorozatfilm-változatok: példák a nemzetközi filmiparból: Csillagok háborúja, Terminátor, Keresztapa, Halálos iramban stb.).

Iskolaregények, kamasztörténetek, szerelmek története és versnyelve

Kötelező szövegek:

Garaczi László: Hasítás (iskolaregény – kamasztörténet – nevelődési regény, korrajz, irodalmi nyelv – regionális köznyelv – szleng – diáknyelv az irodalomban, az Egy lemúr vallomásai-sorozat a Garaczi-opusban)

Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet? (a szerelmes vers és az ars poetica)

Németh István: Felhőnézők (novella)

Modul:

(az előző három tétel és téma alternatívájaként működtethető egységek)

Péterfy Gergely: A golyó, amely megölte Puskind (kamasztörténet – családtörténet – korrajz; másság, deviancia, eltérés megjelenítése az irodalomban és a művészetekben; a Puskin-hatás és -legenda, Tatjana levele Anyeginhez/Anyegin-történet stb.)

Kapcsolódó témák, projektfogalmak:

Problematikus

életkor.

Tinédzsértörténetek. Tabuk és tabutörés. Kortárs erőszak. Testiség. Devianciák. Beavatástörténetek. A problémakibontó regény és film (Ottlik Géza: Iskola a határon. Totth Benedek: Holtverseny. Válogatás a Szívlapát című kortárs versantológiából. Kálmán Gábor: Janega Kornél szép élete / Gotham City mint emblematikus hely a filmen, Eufória [Euphoria]. Tinidráma, televíziós sorozat. Írta és rendezte: Sam Levinson. HBO. 2019.)
Nyolcadik osztály [Eighth Grade]. Írta és rendezte: Bo Burnham. 2018)

SCI-FI, VIRTUÁLIS VALÓSÁG, KIBERTÉR

A) Mítosz, mese, hősköltemény, verses novella/regény

Kötelező szöveg:

Szálinger Balázs: Fehérlófia (verses dráma, bábjáték; mítosz – hősköltemény –tündérmese – modern mese; az átirat és a színpadi adaptáció, újraírás és alkotás; ösztönművészeti jelenségek; a mitikus és a modern világkép, eposz és eposzparódia, beavatási képek, mitikus hős és modern ember; Arany László feldolgozása, Jankovics Marcell animációs filmje)

Modul:

(az előző tétel és téma alternatívájaként működtethető egységek)

Térey János: Átkelés Budapesten: Elfordulás (verses elbeszélés: verses novella – verses regény; előzmények a magyar irodalomban: Arany János, Arany László opusa; ösztönművészeti jelenségek: „nem látott képek és nem hallott dallamok” [Szegegy-Maszák Mihály fogalomalkotása] az irodalomban, Muse: Starlight, szövegfordítás és kitalált idézet a szövegben; számítógépes nyelv és „installáció” a szövegben)

Kapcsolódó témák, projektfogalmak:

Toldi Miklós, a 14. századi Terminátor („egy magatartás története” [fogalom: Lengyel Balázs] a múltban és a jelenben: Odüsszeiától Úrodüsszeiáig, a régi irodalom aktualizációja; Terminátor 2. – Az ítélet napja. Sci-fi akciófilm.

Rendezte: James Cameron. 1991)

Fordított perspektíva: a Terminátor-sorozat (futurisztikus világkép, fantasztikum, a „gépek lázadása”, a Terminátor előképei és rokonai az irodalomban és a filmművészetben, a filmsztár jelensége; valóságshow, celeb-jelenség, influencerek és bloggerek, You Tube-jelenségek, a Facebook világa stb.)

Avatárok

(Tasnádi István drámaszövegei pl. Kettős:játék, Avatár című film, Word of Warcraft univerzum története, számítógépes játékok és az újgenerációs társasjátékok történetvezetése és világépítése/bővítése, kiegészítők mint fejezetek/epizódok, szuperhősök és alteregóik, alternatív univerzumok)

HUMOR AZ IRODALOMBAN

A) Grotesz és irónia

Kötelező szövegek:

Nagy Lajos: A bogár / A gólya (humor, irónia, karcolat; áltudományos hangvétel, logikai ficamok; szellemes történet és anekdota, vicc, szóvicc, favicc stb.)

Örkény István: Hírek és álhírek („egyperces” novella, humoreszk, paródia; a grotesz és az abszurd az irodalomban;

Örkény István: Tóték (az abszurd komédia; Isten hozta, őrnagy úr! Filmszatíra. Rendezte: Fábri Zoltán. 1969)

Esterházy Péter: Akartok-e rabok lenni?(az Esterházy-féle „anekdot”, humor és irónia)

Kapcsolódó témák, projektfogalmak:

Az epigramma, a gnóma, a xénia (Kazinczy Ferenc Tövises és virágok-jától Jászberényi Sándor Rossz versek című művéig).

A gúnyvers, a gagy vers, a „rossz vers” (a csasztuska, a limerick, nonszensz költészet, a slam poetry; trash-szövegek; a „mém” és a „stand up”)

B) Hangversek, képversek, játékversek

Kötelező szövegek:

Nagy László: Tűz (verskép és képvers, Weöres Sándor egysoros versei és hangversei, Tamkó Sirató Károly: Két ló a betonon, Ivo Andrić: Lili Lalauna, Guillaume Apollinaire képversei stb.)

Zene, kép, vers (Paul Verlaine: Őszi chanson, Domonkos István: Kuplé, Fenyvesi Ottó „rock and roll”-versei; a megzenésített vers, az énekelt vers stb.)

Kapcsolódó témák, projektfogalmak:

Varró Dániel: SMS-versek (műhelymunka)

Weöres Sándor: Rongyszőnyeg (műhelymunka)

József Attila: Klárisok (értelmezési modellek)

A haiku (Kosztolányi Dezső, Tandori Dezső, Pap József, Bogdán József stb. versei)

HÁZI OLVASMÁNY

Ajánlott közös olvasmányok:

Závada Pál: A fényképész utókora
Balázs Imre József: Kirándulás a felhőben / Álomfarsang, Hanna hinta
Kollár Árpád: Milyen madár
Válogatás a Szívlapát versantológiából
Rejtő Jenő: A tizennégy karátos autó
Rakovszky Zsuzsa: Célia
Krusovszky Dénes: A fiúk országa
Greccsó Krisztián: Vera
Garaczi László: Hasítás
Márton László: Két obeliszk
Végel László: Balkáni szépség, avagy Slemil fattyúja
J. R. R. Tolkien: A hobbit/A Gyűrűk Ura
Mark Haddon: A kutya különös esete az éjszakában

Az ajánlott olvasmányok közül a tanár kiválaszt 4 olvasmányt (differenciáltan is feladhatja a tanulók érdeklődésének és nemi összetételének megfelelően).

FOGALMAK/

		<p>KULCSFOGALMAK ÉS JELENSÉGEK</p> <p>– ballada, balladás dal, himnusz, novella, filmnovella, életrajzi regény, családragény, önéletrajzi regény, szülőföldregény, nemzedékgény, művészregény, városregény, csatornaregény, tudatregény, táborregény, nevelődési- és fejlődésregény, bűnügyi regény, iskolaregény, napló, emlékkönyv, album, breviárum, határregény, ars poetica, programvers, vallomásvers, létvers, archaikus népi imádságok, misztérium, kétszintes dráma, filmdráma, filmforgatókönyv, adaptáció, szociográfia, mítosz, mese, hősköltemény, verses novella/regény</p> <p>– szövegek párbeszéde, szövegköziség, népköltészet, hivatásos irodalom, folklorizáció, folklorizmus, folklór irodalom, popkultúra, újfolklór, tinédzserfilm, filmzene, groteszk, abszurd, paródia, morbid, alternatív irodalom, alternatív zene, alteregó, átirat, palimpszeszt, regényfolyam, referenciális, fiktív, családtörténet, traumairodalom</p>
	<p>NYELVI ISMERETEK</p>	<p>Nyelvtan</p> <p>A 7. osztályban tanult nyelvtani anyag ismétlése.</p> <p>A nyelv – a beszélt és az írott nyelv alapvető tulajdonságai.</p> <p>TÖMEGKOMMUNIKÁCIÓ A tömegkommunikáció fogalma és formái. A tömegkommunikáció műfajai: sajtó-, rádiós és televíziós műfajok, a világháló és mobil kommunikáció formái és műfajai. A tömegkommunikáció szerepe és hatása. A tömegkommunikáció befolyása és a világháló által lehetővé vált manipulációk, veszélyek.</p> <p>AZ ÖSSZETETT MONDAT Az összetett mondat fogalma. Az összetett mondat fajtái: az alá- és mellérendelő összetett mondat. Az alárendelő összetett mondat fajtái: – az állítmányi alárendelő összetett mondat; – az alanyi alárendelő összetett mondat; – a tárgyi alárendelő összetett mondat;</p>

- a határozói alárendelő összetett mondat és fajtái;
- a jelzői alárendelő összetett mondat és fajtái.
A mondatrend.
Az idézés fogalma.

A mellérendelő összetett mondat fajtái:
- kapcsolatos mellérendelő összetett mondat;
- ellentétes mellérendelő összetett mondat;
- választó mellérendelő összetett mondat;
- következtető mellérendelő összetett mondat;
- magyarázó mellérendelő összetett mondat.

A többszörösen összetett mondat.
Az írásjelek helyesírása az összetett mondatok használatában.

A SZÓALKOTÁS
A szókészlet gyarapodásának módjai: a szóösszetétel és a szóképzés.
A szóösszetétel. Az elő- és utótag. A szóösszetétel fajtái: alá- és mellérendelő összetett szavak.
A többszörös összetételek.
A szóképzés. A szóelem fogalma. Az alapszó és a származékszó fogalma. Az igék és a névszók, valamint az igenevek képzésének lehetőségei. A továbbképzett szavak.
A ritkábban használt szóalkotási módok:
- mozaikszó-alkotás
- szóelvonás
- szórövidülés (és a szó továbbképzése).

A MAGYAR NYELV TÖRTÉNETE
A magyar nyelv eredete.
A magyar nyelv helye a világ nyelvei között.
Nyelvrokonaink.
A legfontosabb nyelvtörténeti korszakok (megfelelő korabeli szövegek bemutatásával).
A magyar szókincs eredete.
Helyesírásunk története.
A mai magyar nyelv rétegzettsége: a nyelvváltozatok.

A MAI MAGYAR NYELV RENDSZERE
A magyar nyelvtani rendszer felépítése, elemei.
A hang és a betű, a szó, a szó szerkezet, a mondat és a szöveg rendszerező

		<p>áttekintése: Hangtan: a hangok felosztása és a hangváltozások. Alaktan: a szófajok felosztása (csoportok, fajták, alfajok – kategóriák, jelentések, funkciók). Mondattan: mondatrészek (szerkezetük és funkciójuk); mellérendelő és alárendelő mondat.</p>
<p>Helyesírás és nyelvhelyesség</p>	<p>Az összetett mondatok helyesírása: a tagmondatok meghatározása. Az összetett mondatok központozásának a gyakoroltatása. Az írásjelek használata. Az idézés és a párbeszéd írásmódjának helyes alkalmazása. Az idézőjel használata.</p> <p>Az összetett szavak helyesírása: egybeírás és kötőjelhasználat. Az egybe- és különírás alkalmazásának a gyakorlása. Gondolat- és kötőjel; egyéb írásjelek.</p> <p>A mozaikszók helyesírása.</p> <p>A tulajdonnevek helyesírási ismereteinek bővítése. Idegen nevek írásmódja, az átvétel és átírás elvei.</p>	
<p>NYELVKULTÚRA</p>	<p>Irodalmi és egyéb szövegtípusok a nyelvkultúra fejlesztésének funkciójában.</p> <p>Különböző funkcionális stílusokban írt szövegek: publicisztikai stílus (riport, interjú); adminisztratív stílus (kérvény, panasz, befizetőlap, formanyomtatványok, önéletrajz; bürokratikus nyelvezet); tudományos stílus (más tantárgyak tankönyveiből vett példák; terminusok használata).</p> <p>Lexikológia: egy- és többjelentésű (poliszém) szavak; a metafora és metonímia mint a jelentésváltozás és új jelentések létrejöttének mechanizmusa; szinonímia, antonímia és homonímia; kiavult és új szavak – archaizmusok és neologizmusok; szótár, lexikon, enciklopédia.</p> <p>Propagandaszövegek (reklámok és hasonlóak).</p> <p>Értekezés és esszé írása adott témára.</p> <p>Leírás (könyv, film, színházi előadás és hasonlóak).</p> <p>Olvasás- és beszédgyakorlatok:</p>	

		<p>értelmező-művészi (kifejező olvasás, versmondás); felvett beszélgetés elemzése; interjú; értekezés (vita); tények és kommentárok interpretálása.</p> <p>Helyesírási gyakorlatok: tollbamondás, a szövegben előforduló helyesírási hibák felismerése és magyarázata; idegen nyelvekből származó nevek írása (informatikai terminusok, e-mail stb.); az összetett szavak és szó szerkezetek írásmódja; a gondolat- és kötőjel írásmódja; a vessző a mellérendelő mondatokban.</p> <p>Nyelvi gyakorlatok: a szövegben előforduló hibák felismerése és kijavítása; hiányos szöveg kiegészítése.</p> <p>Szótani-jelentéstani gyakorlatok: mondatok kiegészítése homonimákkal; a megfelelő szinonima keresése; antonimalánc; a metafora és a metonímia jelentésének meghatározása a szövegben; archaizmusok és neologizmusok értelmezése; lexémák definiálása.</p> <p>Írásbeli gyakorlatok és házi feladatok, valamint azok órán való elemzése, közös értékelése, elbírálása.</p> <p>Négy iskolai dolgozat – kettő félévente (az írásmű kidolgozása egy óra, elemzés és javítás két óra).</p>
--	--	--

A tanterv megvalósításának módja: Az előző években szerzett nyelvi ismeretek elmélyítése. (A tömegkommunikáció.) Az egyszerű és az összetett mondat fogalma. Az összetett mondat fajtái. A szótan. A hangtan. Szóalkotás: szóösszetétel, szóképzés, a szóalkotás más módjai. Általános nyelvismeret: a magyar nyelv eredete, a régi magyar nyelv, nyelvmelékek, nyelvrokonság, történelmi korszakok. A helyesírási szabályok alkalmazása az írásjelekre vonatkozóan. Az írásjelek használatának gyakorlása. A helyesírási szabályok alkalmazása. Tartalomjelölés. A helyesírási alapelvek. Betűrendbe szedés Epikai művek feldolgozása (elbeszélés, regény, elbeszélőköltemény, ballada) Lírai alkotások feldolgozása (költői képek, stílus). Drámai művek feldolgozása (párbeszéd, monológ, cselekmény, szereplők, idő és tér viszonya). Az irodalmi alkotás nyelvi-stiláris értékeinek felismerése. Önálló szövegfeldolgozás, szövegalkotás, vázlatkészítés. Egyéni élmény és mások élményeinek elmondás. Szóbeli arcképfestés. Humoros írás. Egy könyv bíráló jellegű bemutatása, ismertetése. Kérvény és önéletrajz írása. Önálló alkotások írása.

Naziv predmeta

STRANI JEZIK

Cilj nastave stranog jezika jeste da se osigura da svi učenici steknu bazičnu jezičku pismenost i da napreduju ka realizaciji odgovarajućih Standarda obrazovnih postignuća, da se osposobe da rešavaju probleme i zadatke u novim i nepoznatim situacijama, da izraze i obrazlože svoje mišljenje i diskutuju sa drugima, razviju motivisanost za učenje i zainteresovanost za predmetne sadržaje, kao i da ovladaju komunikativnim veštinama i razviju sposobnosti i metode učenja stranog jezika.

Razred	osmi
Godišnji fond časova	68 časa

ENGLISKI JEZIK

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA Komunikativne funkcije	SADRŽAJI PROGRAMA
<p>-Učenik razume i reaguje na usmeni tekst u vezi sa temama, situacijama i komunikativnim funkcijama predviđenim nastavnim programom.</p> <p>-Učenik čita sa razumevanjem pisane i ilustrovane tekstove u vezi sa temama, situacijama i komunikativnim funkcijama predviđenim nastavnim programom.</p> <p>-Učenik se usmeno izražava, pristupa različitim komunikativnim situacijama i ostvaruje komunikativne funkcije u vezi sa temama predviđenim nastavnim programom.</p> <p>-Učenik se u pisanoj formi izražava u vezi sa temama i situacijama i komunikativnim funkcijama, predviđenim nastavnim programom, poštujući pravila pisanog koda.</p> <p>-Učenik ostvaruje komunikaciju i sa sagovornikom razmenjuje informacije u vezi sa temama, situacijama i komunikativnim funkcijama predviđenim nastavnim programom, poštujući sociokulturne norme interakcije.</p> <p>-U komunikativnim kontekstima, koji uključuju govornike</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Predstavljanje sebe i drugih 2. Pozdravljanje 3. Identifikacija i imenovanje osoba, objekata, delova tela, životinja, boja, brojeva itd. (u vezi sa temama) 4. Razumevanje i davanje jednostavnih uputstava i komandi 5. Postavljanje i odgovaranje na pitanja 6. Molbe i izrazi zahvalnosti 7. Primanje i upućivanje poziva za učešće u igri/grupnoj aktivnosti 8. Izražavanje dopadanja/nedopadanja, 9. Izražavanje fizičkih senzacija i potreba 10. Imenovanje aktivnosti (u vezi sa temama) 11. Iskazivanje prostornih odnosa, relacija i veličina (idem, dolazim iz..., levo, desno, gore, dole...) 12. Davanje i traženje informacija o sebi i drugima 13. Traženje i davanje obaveštenja 	<p>1. Imenice - receptivno i produktivno</p> <p>a) Složenice: <i>downtown, waterfall, network, masterpiece, footprint, firework</i></p> <p>b) Kolokacije: <i>city centre, global warming, heart attack, climate change, brand name</i></p> <p>v) Sufikse za građenje imenica od glagola i prideva (<i>-ion, -ity, -ation, -ment, -ence, -y, -ness, -er, -or</i>)</p> <p>2. Pridevi - receptivno i produktivno</p> <p>a) Složeni pridevi (<i>breathhtaking, hard-working, top-quality, well-off, part-time, freshwater</i>)</p> <p>b) Sufiksi za građenje prideva od imenica i glagola (<i>-ive, -ful, -less, -ing, -ed, -ent, -ous, ious, -al, -ive</i>)</p> <p>v) Negativni prefiksi (<i>un-, in-, il-</i>)</p> <p>3. Predlozi - receptivno i produktivno:</p> <p>a) Posle prideva: <i>afraid of, keen on, allergic to</i></p> <p>b) Posle glagola: <i>apologize for, pay for, agree with, argue with, complain about, use as, arrive at, belong to, agree on, believe in, consist of, suffer from</i></p> <p>v) U izrazima: <i>by chance, for ages, for a moment, in trouble, off the coast, on</i></p>

<p>učenikovog prvog jezika (L1) i ciljnog jezika (L2), prenosi i prevodi kratke poruke (u usmenoj i pisanoj formi), u skladu sa potrebama komunikacije.</p> <p>-Učenik prepoznaje principe jezika, odnosno gramatičke i sociolingvističke kompetencije uočavajući značaj razvijanja ličnih strategija učenja stranog jezika.</p>	<p>14. Opisivanje lica i predmeta</p> <p>15. Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu</p>	<p><i>the radio, face to face, on the move</i></p> <p>4. Glagoli:</p> <p>a) <i>The Past Perfect Tense</i></p> <p>b) Indirektni govor: iskazi i pitanja</p> <p>v) Pasiv</p> <p>- <i>The Present Simple, the Past Simple Tense, the Present Perfect Tense, the Future Tense</i> - produktivno i receptivno</p> <p>- Pasiv uz modalne glagole, pasiv uz glagol <i>get (get interviewed)</i> samo receptivno</p> <p>g) <i>The Future Continuous Tense</i> - receptivno</p> <p>d) Modalni glagoli</p> <p>- Modalnost u prošlosti (<i>had to, was able to, should have done</i>)</p> <p>- Spekulisanje o sadašnjim događajima (receptivno i produktivno)</p> <p><i>He may be ... He might be ... He can't be ...</i></p> <p>- Spekulisanje o prošlim događajima (receptivno) <i>He may have been...</i></p> <p>e) Prvi i drugi kondicional (obnavljanje), treći kondicional (receptivno)</p> <p>z) Prepozicionalni i frazalni glagoli: <i>get down to, get on with, fall in love with, keep in touch with, hang around</i></p> <p>5. Prilozi i priloške odredbe (i receptivno i produktivno)</p> <p>a) intenzifikatori: <i>extremely, quite, rather</i></p>
--	--	---

		<p>6. Brojevi</p> <p>Veliki brojevi (<i>million, billion</i>), čitanje decimala (<i>one point seven</i>) i razlomaka (<i>a half, a third</i>), davanje brojčanih procena (<i>nearly 80%, over a half</i>) i poređenja (<i>twice, three times as many /as much</i>)</p> <p>7. Veznici</p> <p>a) <i>since, for, after, before, so... that, such a ... that, because, because of, as, although, despite, in case, in order that</i></p> <p>b) <i>as well as, apart from, instead of</i></p> <p>8. Rečenične konstrukcije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>I'd rather, I'd rather not</i> - <i>To have /get something done</i> - <i>Look like, be like</i> - <i>After /before + -ing</i> - <i>Having done ...</i> - <i>Didn't you ... Haven't you ...</i> <p>9. Idiomatski izrazi</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>safe and sound, spitting image</i> - <i>be a light sleeper, heavy music, heavy rain</i>
--	--	---

Način ostvarivanja programa: Komunikativna nastava je kompletno usmerena na jezik kao sredstvo komunikacije. Primena ovog pristupa u nastavi stranih jezika zasniva se na nastojanjima da se dosledno sprovede i primenjuju sledeći stavovi:

- ciljni jezik upotrebljava se u učionici u dobro osmišljenim kontekstima od interesa za učenike, u prijatnoj i opuštenoj atmosferi; govor nastavnika prilagođen je uzrastu i znanjima učenika;
- nastavnik mora biti siguran da je shvaćeno značenje poruke uključujući njene kulturološke i vaspitne elemente kao i elemente koji vode što boljoj socijalizaciji učenika;
- bitno je značenje jezičke poruke;
- nastavnik i dalje učenicima skreće pažnju i upućuje ih na značaj gramatičke preciznosti iskaza;
- znanja učenika mere se jasno određenim **relativnim** kriterijumima tačnosti i zato uzor nije izvorni govornik;
- u cilju unapređivanja kvaliteta i kvantiteta jezičkog materijala, nastava stranog jezika zasniva se i na socijalnoj interakciji; rad u učionici i izvan nje sprovodi se putem grupnog ili individualnog rešavanja problema, potragom

za informacijama iz različitih izvora (internet, dečiji časopisi, prospekti i audio materijal), kao i rešavanjem manje ili više složenih zadataka u realnim i virtuelnim uslovima sa jasno određenim kontekstom, postupkom i ciljem;

- nastavnik upućuje učenike u zakonitosti usmenog i pismenog koda i njihovog međusobnog odnosa.

Komunikativno-interaktivni pristup u nastavi stranih jezika uključuje i sledeće:

- usvajanje jezičkog sadržaja ciljanim i osmišljenim učestvovanjem u društvenom činu;
- poimanje nastavnog programa kao dinamične, zajednički pripremljene i prilagođene liste zadataka i aktivnosti;
- nastavnik je tu da omogući pristup i prihvatanje novih ideja;
- učenici se tretiraju kao odgovorni, kreativni, aktivni učesnici u društvenom činu;
- udžbenici postaju izvori aktivnosti i moraju biti praćeni upotrebom autentičnih materijala;
- učionica postaje prostor koji je moguće prilagođavati potrebama nastave iz dana u dan;
- rad na projektu kao zadatku koji ostvaruje korelaciju sa drugim predmetima i podstiče učenike na studiozni i istraživački rad;
- za uvođenje novog leksičkog materijala koriste se poznate gramatičke strukture i obrnuto;

Naziv predmeta	LIKOVNA KULTURA	
Cilj	nastave likovne kulture jeste da se osigura da svi učenici steknu bazičnu jezičku i umetničku pismenost i da napreduju ka realizaciji odgovarajućih Standarda obrazovnih postignuća, da se osposobe da rešavaju probleme i zadatke u novim i nepoznatim situacijama, da izraze i obrazlože svoje mišljenje i diskutuju sa drugima, razviju motivisanost za učenje i zainteresovanost za predmetne sadržaje, kao i da podstiče i razvija učeničko stvaralačko mišljenje i delovanje u skladu sa demokratskim opredeljenjem društva i karakterom ovog nastavnog predmeta.	
Razred	osmi	
Godišnji fond časova	34 časova	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
<p>- osposobe da opažaju i predstavljaju: slobodne kompozicije, vizuelne metaforike, kontraste, jedinstva i dominante u prostoru, fantastike;</p> <p>- formiraju navike za viši nivo kulture rada, kvalitet proizvoda, kulturu života i slobodnog vremena;</p> <p>- likovno- vizuelno opismene, razviju kreativne sposobnosti, pripremaju za efikasno i savremeno uključivanje u rad odnosno za različita zanimanja</p>	SLOBODNO KOMPONOVANJE (3+2)	<p>Akciono slikanje (1)</p> <p>Neposredno prenošenje dinamičnog toka misli u određenom vremenskom intervalu</p> <p>Slikanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Ritmičko-harmonijska kompozicija čistog odnosa boje i forme (1)</p> <p>Percepcija - apercepcija</p>

		<p>Crtanje, slikanje, vajanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Sistem nizanja skupova tačaka, linija, boja, oblika volumena prema određenoj shemi (1)</p> <p>Kombinatorika unapred datog skupa geometrijskih bojenih površina, plastičnih elemenata ili lineatura</p> <p>Crtanje, slikanje, vajanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Slobodno komponovanje - vežbanje (2)</p>
	<p>VIZUELNA METAFORIKA I SPORAZUMEVANJE (5+2)</p>	<p>Amblem, simbol, znak, personifikacija, alegorije, heraldika, boja, oblik kao simbol, piktogrami... (5)</p> <p>Percepcija i apercepcija</p> <p>Crtanje, slikanje, vajanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Vizuelna metaforika - vežbanje (2)</p>
	<p>KONTRAST, JEDINSTVO I DOMINANTA U PROSTORU (10+6)</p>	<p>Kontrast kao sredstvo likovnog izraza (1)</p> <p>2.3.1. Opažanje i predstavljanje</p> <p>3.3.1. Crtanje, slikanje, vajanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Jedinstvo kao osnovna vrednost kompozicije (1)</p> <p>Opažanje i predstavljanje</p> <p>Crtanje, slikanje, vajanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Statično i dinamično jedinstvo (1)</p> <p>Opažanje i predstavljanje</p>

		<p>Crtanje, slikanje, vajanje</p> <p>Odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Jedinstvo i ravnoteža (1)</p> <p>Opažanje i predstavljanje</p> <p>Crtanje, slikanje, vajanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Jedinstvo izraza (2)</p> <p>Opažanje i predstavljanje</p> <p>Crtanje, slikanje, vajanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Srodnost likovnih vrednosti (2)</p> <p>Opažanje i predstavljanje</p> <p>Crtanje, slikanje, vajanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Dominanta kao uslov za povezivanje raznorodnih elemenata (2)</p> <p>Opažanje i predstavljanje</p> <p>Crtanje, slikanje, vajanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Kontrast, jedinstvo i dominanta u prostoru - vežbanje (6)</p>
	<p>SLOBODNO KOMPONOVANJE I FANTASTIKA (4+2)</p>	<p>Realni oblici u nerealnim odnosima (4)</p> <p>Apercepcija (zamišljanja, podsticanje imaginacije)</p> <p>Crtanje, slikanje, vajanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Slobodno komponovanje i fantastika (2)</p>

Način ostvarivanja programa: Nastavni program likovne kulture za osmi razred podrazumeva postojanje određenog fonda znanja koji su učenici sticali od prvog razreda i pretpostavlja da se njegovo puno ostvarenje postiže u korelaciji sa drugim nastavnim predmetima (*srpski jezik, muzička kultura, biologija, hemija, istorija, fizika, matematika*) i različitim vannastavnim aktivnostima. Imajući u vidu da je u pitanju završni razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja neophodno je izvršiti sistematizaciju naučenog, kao i pripremu za izbor odgovarajuće stručne škole. U tom pogledu nastavnik treba da ukaže učenicima na široki spektar obrazovnih profila u kojima je obrazovanje u oblasti likovne kulture od velikog značaja. To je istovremeno razlog da se ukazuje na važnost predmeta.

Naziv predmeta	MUZIČKA KULTURA
Cilj	<p>Cilj nastave muzičke kulture jeste da se osigura da svi učenici steknu bazičnu umetničku pismenost i da napreduju ka realizaciji odgovarajućih Standarda obrazovnih postignuća, da se osposobe da rešavaju probleme i zadatke u novim i nepoznatim situacijama, da izraze i obrazlože svoje mišljenje i diskutuju sa drugima, razviju motivisanost za učenje i zainteresovanost za predmetne sadržaje, kao i da</p> <ul style="list-style-type: none"> - upoznaju muzičke kulture putem obrade tema povezanih sa muzikom različitih epoha; - razviju muzikalnost i kreativnost; - neguju smisao za zajedničko i individualno muziciranje u svim oblicima vaspitno-obrazovnog rada sa učenicima.
Razred	osmi
Godišnji fond časova	34 časova

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> - prepozna osnovne elemente muzičke pismenosti - opiše osnovne karakteristike: - muzičkih instrumenata; - istorijsko-stilskih perioda; - muzičkih žanrova; - narodnog stvaralaštva. <p>Učenik ume da analizira povezanost:</p> <ul style="list-style-type: none"> - muzičkih elemenata i karakteristika muzičkih instrumenata sa muzičkom; - izražajnosti (npr. brz tempo sa živahnim karakterom); - strukture i dramaturgije određenog muzičkog žanra (npr. operski finale sa događajima u drami); - oblika narodnog muziciranja sa specifičnim kontekstom narodnog života. 	<p>Upoznavanje muzike različitih epoha i izvođenje muzike</p>	<p>Primenjivati stečena znanja o muzici različitih epoha kroz muzičke primere.</p>
	<p>Osnove muzičke pismenosti</p>	<p>Stečena znanja iz muzičke</p>

<ul style="list-style-type: none"> - zna funkciju elemenata muzičke pismenosti i izvođačkih sastava u okviru muzičkog dela; - razume istorijske i društvene okolnosti nastanka žanra i oblika muzičkog folklora; - kritički i argumentovano obrazlaže svoj sud; - ume kreativno da kombinuje izražajne muzičke elemente u estetičkom kontekstu (određeni muzički postupak dovodi u vezu sa željenim efektom). - prepoznaje teme iz poznatih kompozicija domaćih i stranih autora; - upoznaje muziku različitih žanrova; - bude angažovani u svim muzičkim aktivnostima i sami stvaraju muziku; - aktivno učestvuje u pripremanju programa za takmičenja i javne nastupe; - stečena stvaralačka iskustva i iskustva u slušanju muzike koristi za procenu svojih i drugih muzičkih dela. 	Stvaranje muzike	<p>kulture proširivati i primenjivati na primerima za pevanje i sviranje</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podsticanje muzičke kreativnosti kroz improvizaciju na dostupnim instrumentima. - Stvaranje dečjih kompozicija
---	-------------------------	--

Način ostvarivanja programa: Realizacija nastave muzičke kulture:

- sticanjem znanja o muzici;
- pevanjem, sviranjem i sticanjem muzičke pismenosti;
- slušanjem muzike;
- negovanjem dečjeg muzičkog stvaralaštva.

Grupnim i pojedinačnim pevanjem ili sviranjem razvija se interesovanje učenika za aktivno učestvovanje u muzičkom životu svoje sredine.

Naziv predmeta	ISTORIJA	
Cilj	Cilj nastave istorije jeste da se osigura da svi učenici steknu bazičnu jezičku i naučnu pismenost i da napreduju ka realizaciji odgovarajućih Standarda obrazovnih postignuća, da se osposobe da rešavaju probleme i zadatke u novim i nepoznatim situacijama, da izraze i obrazlože svoje mišljenje i diskutuju sa drugima, razviju motivisanost za učenje i zainteresovanost za predmetne sadržaje, kao i razvijanje istorijske svesti i humanističko obrazovanje učenika. Nastava istorije treba da doprinese razumevanju istorijskog prostora i vremena, istorijskih događaja, pojava i procesa, kao i razvijanju nacionalnog i evropskog identiteta i duha tolerancije kod učenika.	
Razred	osmi	
Godišnji fond časova	68	
ISHODI	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI

Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:		
<p>Učenici treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - steknu osnovna znanja o najvažnijim odlikama istorijskog perioda od druge polovine XIX do kraja XX veka - steknu osnovna znanja o najvažnijim odlikama istorijskog perioda od druge polovine XIX do kraja XX veka na srpskom i jugoslovenskom prostoru - steknu osnovna znanja o istoriji evropskih i vanevropskih država u periodu od druge polovine XIX do kraja XX veka - razumeju najznačajnije političke ideje istorijskog perioda od druge polovine XIX do kraja XX veka - steknu osnovna znanja o znamenitim ličnostima perioda od druge polovine XIX do kraja XX veka u opštoj i nacionalnoj istoriji 	<p>SVET U DRUGOJ POLOVINI XIX I POČETKOM XX VEKA</p>	<p><i>Promene u privredi, društvu i kulturi u drugoj polovini XIX i početkom XX veka</i> (Druga industrijska revolucija, promene u svetskoj ekonomiji; političke ideje - imperijalizam, nacionalizam, rasizam, demokratija, socijalizam, klerikalizam; duhovni horizonti epohe - kultura, nauka, obrazovanje).</p> <p><i>Međunarodni odnosi u drugoj polovini XIX i početkom XX veka</i> (nastanak Trojnog saveza i Antante, borba za kolonije u Africi i Aziji, uspon SAD i Japana, podela Kine, međunarodne političke krize).</p> <p><i>Velike sile i balkanske zemlje</i> (Istočno pitanje - opadanje Osmanskog carstva, prodor Habzburške monarhije na Balkan; uticaj velikih sila - Rusije, Velike Britanije, Francuske, Nemačke, Italije; uobličavanje nacionalnih država na Balkanu - Grčka, Rumunija, Bugarska, Albanija).</p>
<ul style="list-style-type: none"> - se upoznaju sa kulturnim i naučnotehnološkim dostignućima na srpskom, jugoslovenskom, evropskom i vanevropskom prostoru u periodu od druge polovine XIX do kraja XX veka - razumeju da nacionalna istorija predstavlja sastavni deo opšte istorije - razvijaju istraživački duh i kritički odnos prema prošlosti i osposobe se da prepoznaju različita tumačenja istih 	<p>SRBIJA, CRNA GORA I SRBI U HABZBURŠKOM I OSMANSKOM CARSTVU OD BERLINSKOG KONGRESA DO PRVOG SVETSKOG RATA</p>	<p><i>Srbija od 1878. do 1903. godine</i> (sticanje nezavisnosti, prostor, društvo, privreda, nauka i kultura, obrazovanje, svakodnevni život, unutrašnja i spoljna politika, politički život - osnivanje stranaka, proglašenje kraljevine, Timočka buna, srpsko-bugarski rat, ustavi iz 1888. i 1901, Majski prevrat; ličnosti - kralj Milan, kraljica Natalija i kralj Aleksandar Obrenović, Jovan Ristić, Stojan Novaković, Nikola Pašić, Milutin Garašanin...).</p> <p><i>Srbija od 1903. do 1914. godine</i> (unutrašnja politika - Ustav iz 1903, razvoj parlamentarne demokratije; spoljnopoličko okruženje - Carinski rat i Aneksiona kriza; modernizacija</p>

<p>istorijskih događaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumeju uzroke i posledice najvažnijih istorijskih pojava u periodu od druge polovine XIX do kraja XX veka - ovladaju veštinom korišćenja istorijskih karata za period od druge polovine XIX do kraja XX veka - nauče da povezuju različite istorijske sadržaje (ličnosti, događaje, pojave i procese) sa odgovarajućom vremenskom odrednicom i istorijskim periodom - poseduju svest o povezanosti pojava iz prošlosti sa pojavama iz sadašnjosti. 		<p>privrede i društva, kultura, obrazovanje - osnivanje Univerziteta 1905, svakodnevni život; ličnosti - kralj Petar I i prestolonaslednik Aleksandar Karađorđević, Jovan Cvijić, Jovan Skerlić, Mihailo Petrović Alas, Nadežda Petrović...).</p> <p><i>Crna Gora od 1878. do 1914. godine</i> (sticanje nezavisnosti, prostor, stanovništvo, društvo, privreda, kultura i obrazovanje; modernizacija državne uprave, svakodnevni život; unutrašnja i spoljna politika - odnosi sa Srbijom, donošenje Ustava 1905, političke podele, proglašenje kraljevine; ličnosti - kralj Nikola Petrović, Valtazar Bogišić, Marko Miljanov...).</p> <p><i>Srbi u Habzburškoj monarhiji</i> (Srbi u južnoj Ugarskoj, Hrvatskoj i Slavoniji, Dalmaciji - društvo, privreda, kultura i obrazovanje, položaj crkve; politički život - političke stranke; ličnosti - Mihailo Polit-Desančić, Jaša Tomić, Svetozar Pribićević, Stefan Mitrov Ljubiša...).</p> <p><i>Bosna i Hercegovina pod austrougarskom vlašću</i> (prostor, stanovništvo, pravni položaj Bosne i Hercegovine, uprava Benjamina Kalaja, Aneksija i Aneksiona kriza; društvo, privreda, kultura i obrazovanje, položaj crkve; politički život - političke stranke, omladinski pokret i Mlada Bosna, međunacionalni i međuverški odnosi; Sarajevo, Mostar i Banja Luka kao kulturni i politički centri; ličnosti - Aleksa Šantić, Jovan Dučić, Vladimir Ćorović, Petar Kočić, Osman Đikić...).</p> <p><i>Srbi u Osmanskom carstvu</i> (Kosovo, Metohija, Raška oblast i Makedonija - politička, imovinska i lična</p>
---	--	---

		<p>obespravljeno Srba; kulturne, prosvetne i crkvene prilike - značaj Prizrenske bogoslovije; uticaj Srbije; ličnosti - Bogdan Radenković, Petar Kostić...).</p> <p><i>Balkanski ratovi</i> (uzroci i povodi, suprotnosti između balkanskih nacionalnih politika, Mladoturska revolucija, Balkanski savez i Prvi balkanski rat - Kumanovska i Bitoljska bitka, teritorijalne promene; sukobi među saveznicima i Drugi balkanski rat - Bregalnička bitka; Bukureški mir i nove granice na Balkanu).</p>
	<p style="text-align: center;">SRBIJA, CRNA GORA I SRBI U HABZBURŠKOM I OSMANSKOM CARSTVU OD BERLINSKOG KONGRESA DO PRVOG SVETSKOG RATA</p>	<p><i>Srbija od 1878. do 1903. godine</i> (sticanje nezavisnosti, prostor, društvo, privreda, nauka i kultura, obrazovanje, svakodnevni život, unutrašnja i spoljna politika, politički život - osnivanje stranaka, proglašenje kraljevine, Timočka buna, srpsko-bugarski rat, ustavi iz 1888. i 1901, Majski prevrat; ličnosti - kralj Milan, kraljica Natalija i kralj Aleksandar Obrenović, Jovan Ristić, Stojan Novaković, Nikola Pašić, Milutin Garašanin...).</p> <p><i>Srbija od 1903. do 1914. godine</i> (unutrašnja politika - Ustav iz 1903, razvoj parlamentarne demokratije; spoljnopolitičko okruženje - Carinski rat i Aneksiona kriza; modernizacija privrede i društva, kultura, obrazovanje - osnivanje Univerziteta 1905, svakodnevni život; ličnosti - kralj Petar I i prestolonaslednik Aleksandar Karađorđević, Jovan Cvijić, Jovan Skerlić, Mihailo Petrović Alas, Nadežda Petrović...).</p> <p><i>Crna Gora od 1878. do 1914. godine</i> (sticanje nezavisnosti, prostor, stanovništvo, društvo, privreda, kultura i obrazovanje; modernizacija državne uprave, svakodnevni život;</p>

unutrašnja i spoljna politika - odnosi sa Srbijom, donošenje Ustava 1905, političke podele, proglašenje kraljevine; ličnosti - kralj Nikola Petrović, Valtazar Bogišić, Marko Miljanov...).

Srbi u Habzburškoj monarhiji (Srbi u južnoj Ugarskoj, Hrvatskoj i Slavoniji, Dalmaciji - društvo, privreda, kultura i obrazovanje, položaj crkve; politički život - političke stranke; ličnosti - Mihailo Polit-Desančić, Jaša Tomić, Svetozar Pribićević, Stefan Mitrov Ljubiša...).

Bosna i Hercegovina pod austrougarskom vlašću (prostor, stanovništvo, pravni položaj Bosne i Hercegovine, uprava Benjamina Kalaja, Aneksija i Aneksiona kriza; društvo, privreda, kultura i obrazovanje, položaj crkve; politički život - političke stranke, omladinski pokret i Mlada Bosna, međunacionalni i međuverški odnosi; Sarajevo, Mostar i Banja Luka kao kulturni i politički centri; ličnosti - Aleksa Šantić, Jovan Dučić, Vladimir Ćorović, Petar Kočić, Osman Đikić...).

Srbi u Osmanskom carstvu (Kosovo, Metohija, Raška oblast i Makedonija - politička, imovinska i lična obespravljenoš Srba; kulturne, prosvetne i crkvene prilike - značaj Prizrenske bogoslovije; uticaj Srbije; ličnosti - Bogdan Radenković, Petar Kostić...).

Balkanski ratovi (uzroci i povodi, suprotnosti između balkanskih nacionalnih politika, Mladoturska revolucija, Balkanski savez i Prvi balkanski rat - Kumanovska i Bitoljska bitka, teritorijalne promene; sukobi među saveznicima

	<p style="text-align: center;">SAVREMENO DOBA</p> <p style="text-align: center;">PRVI SVETSKI RAT I REVOLUCIJE U RUSIJI I EVROPI</p>	<p>i Drugi balkanski rat - Bregalnička bitka; Bukureški mir i nove granice na Balkanu).</p> <p><i>Svet u Velikom ratu</i> (Velike sile i njihovi sukobljeni interesi, uzroci i povod, savezništva i frontovi, ratna hronika - prelomnice rata; aspekti rata - tehnologija rata, gubici i žrtve, vodeće ličnosti država u sukobu).</p> <p><i>Čovek u ratu - lično i kolektivno iskustvo</i> (život u pozadini i na frontu; rat i kultura - umetničko viđenje rata, rat kao poništavanje civilizacijskih vrednosti; lični doživljaj rata).</p> <p><i>Revolucije u Rusiji i Evropi</i> (društvene, političke i ekonomske prilike u Rusiji uoči i u toku Prvog svetskog rata, Februarska revolucija, Oktobarska revolucija i građanski rat, uticaj Oktobarske revolucije na prilike u Evropi, revolucionarno vrenje, anarhija i raspad velikih carstava; ličnosti - car Nikolaj II Romanov, Vladimir Iljič Lenjin, Roza Luksemburg, Maksim Gorki, Džon Rid...)</p>
	<p style="text-align: center;">SRBIJA I CRNA GORA U PRVOM SVETSKOM RATU</p>	<p><i>Srbija i Crna Gora u Velikom ratu</i> (odbrana otadžbine 1914. godine - Cerska i Kolubarska bitka; slom i okupacija - život u senci rata, bolest, glad i epidemije, odbrana Beograda, povlačenje kroz Srbiju, Mojkovačka bitka, Albanska golgota; okupacija i izbeglištvo - okupacione uprave, pljačka, represija i otpor, pokušaji menjanja nacionalnog i kulturnog identiteta stanovništva, država u izbeglištvu, život u izbeglištvu; Solunski front i oslobođenje, doprinosi pobjedi; ličnosti - regent Aleksandar Karađorđević, Radomir Putnik, Stepa Stepanović, Živojin Mišić, Petar Bojović, Janko Vukotić, major Gavrilović, Arčibald Rajs,</p>

		<p>Milutin Bojić...).</p> <p><i>Iskorak ka Jugoslaviji</i> (jugoslovenska ideja, državni programi i koncepti - Niška, Krfska, Majska i Ženevska deklaracija; činioци jugoslovenskog ujedinjenja - srpska vlada, Jugoslovenski odbor, Narodno vijeće, međunarodno okruženje; završne vojne operacije - doseganje do granica nove države; ličnosti - regent Aleksandar Karađorđević, Nikola Pašić, Frano Supilo, Ante Trumbić...).</p>
	<p align="center">SVET IZMEĐU PRVOG I DRUGOG SVETSKOG RATA</p>	<p><i>Prilike u svetu posle Velikog rata</i> (bilans Prvog svetskog rata - pobjednici i poraženi, Mirovna konferencija u Parizu i nova karta Evrope i sveta; Društvo naroda, uloga Vudroa Vilsona).</p> <p><i>Ekonomске, kulturne i društvene prilike</i> (velike ekonomske krize i njihove posledice; svet u pokretu - kultura, nauka i obrazovanje, umetnički pokreti, masovna zabava, pojava radija, televizije, zvučnog filma, upotreba veštačkih materijala u industriji; ličnosti - Albert Ajnštajn, Aleksandar Fleming, Tomas Man, Štefan Cvajg, Ernest Hemingvej, Džon Golsvordi, Mihail Šolohov, Čarli Čaplin, Volt Dizni, Sergej Ejzenštajn, Pablo Pikaso, Salvador Dali...).</p> <p><i>Svet između demokratije i totalitarizma</i> (liberalne demokratije - Francuska, Velika Britanija, SAD; fašizam, nacionalsocijalizam, militarizam - Italija, Nemačka, Japan; komunizam - Sovjetski Savez; ličnosti - Frenklin Ruzvelt, Tomaš Masarik, Benito Musolini, Adolf Hitler, Josif Visarionovič Staljin...).</p> <p><i>Svet na putu ka novom ratu</i> (Daleki istok, intervencija u Etiopiji,</p>

		<p>građanski rat u Španiji; rušenje poretka - kriza Društva naroda, Anšlus, Minhenski sporazum, okupacija Albanije, pakt Molotov-Ribentrop).</p>
	<p style="text-align: center;">JUGOSLOVENSKA KRALJEVINA</p>	<p><i>Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca od 1918. do 1929. godine</i> (prostor, društvo i okruženje, konstituisanje države i međunarodno priznanje, Vidovdanski ustav, jugoslovenski parlamentarizam; političke stranke, izbori i izborne borbe; ekonomske prilike; nacionalno i versko pitanje i pitanje demokratije; ličnosti - kralj Aleksandar Karađorđević, Nikola Pašić, Ljuba Davidović, Svetozar Pribićević, Stjepan Radić...).</p> <p><i>Jugoslavija od 1929. do 1941. godine</i> (lični režim kralja Aleksandra - osnovne karakteristike, međunarodni činiooci, ideologija integralnog jugoslovenstva, Ustav iz 1931, oživljavanje političkog života, atentat u Marseju; vlada Milana Stojadinovića - unutrašnja i spoljna politika; izazovi novog rata - preuređenje države, stvaranje Banovine Hrvatske, vlada Cvetković-Maček, promena međunarodne pozicije Jugoslavije i porast separatizma; otvaranje srpskog pitanja - Srpski kulturni klub; ličnosti - knez Pavle Karađorđević, Milan Stojadinović, Vlatko Maček...).</p> <p><i>Jugoslovenski kulturni prostor</i> (kulturni uzlet, saradnja i prožimanja; univerzitet i nauka; umetnički pokreti, humanitarne i sportske organizacije; ličnosti - Milutin Milanković, Nikola Tesla, Mihajlo Pupin, Branislav Nušić, Isidora Sekulić, Ksenija Atanasijević, Miloš Crnjanski, Slobodan Jovanović, Sava Šumanović, Ivan Meštrović, Miroslav Krleža, Jovan Dučić...)</p>

	<p align="center">DRUGI SVETSKI RAT - TOTALNI RAT</p>	<p><i>Dominacija sila osovine i prelomne godine 1939-1941-1943. (uzroci i povodi, zaraćene strane, savezništva, napad na Poljsku i njena podela, sovjetsko-finski rat, rat na Zapadu do 1940. godine - pad Francuske, Bitka za Britaniju; ratne operacije na Balkanu; napad na SSSR i otvaranje Istočnog fronta; od evropskog ka svetskom ratu - Afrički front, rat na Pacifiku i ulazak SAD u rat; prelomne bitke - bitka za Moskvu, opsada Lenjingrada, Staljingradska bitka, bitka kod El Alamejna).</i></p> <p><i>Pobeda antifašističke koalicije (pad Italije, iskrcavanje u Normandiji; kraj rata u Evropi i na Dalekom istoku - kapitulacija Nemačke i Japana; izgrađivanje novog poretka - od Atlantske povelje do Potsdamske konferencije, ličnosti - Frenklin Ruzvelt, Winston Čerčil, Josif Visarionovič Staljin, Šarl de Gol, maršal Žukov, general Montgomeri, general Ajzenhauer, feldmaršal Romel...).</i></p> <p><i>Posledice rata (ljudski i materijalni gubici, tehnologija smrti - logori smrti, genocid, holokaust; moderna vojna tehnologija - upotreba atomskog oružja; život u ratu; rat i kultura - umetničko viđenje rata, rat kao poništavanje civilizacijskih vrednosti; lični doživljaj rata)</i></p>
	<p align="center">JUGOSLAVIJA U DRUGOM SVETSKOM RATU</p>	<p><i>Aprilski rat i posledice poraza (od diplomatskog i vojnog pritiska do rata - pristupanje Trojnom paktu, vojni puč i demonstracije, vlada Dušana Simovića; tok rata - od bombardovanja Beograda do vojne kapitulacije; vlada i monarh u izbegištvu, podela Jugoslavije, uspostavljanje okupacionih sistema i kolaboracionističkih režima, teror i represija, NDH - genocidna</i></p>

		<p>tvorevina).</p> <p><i>Otpor, ustanak i građanski rat</i> (komunisti i revolucionarna perspektiva, antiokupatorske snage građanstva; ustanak - egzistencijalni, ideološki i nacionalnooslobodilački motivi; suparnički pokreti otpora - različite strategije nacionalne politike; građanski rat, jugoslovensko ratište 1941-1942 - nosioci terora i genocida, osnovne institucije revolucionarne vlasti).</p> <p><i>Jugoslovensko ratište i završna faza rata 1943-1945.</i> (AVNOJ i stvaranje jugoslovenske federacije - nedovršena institucionalizacija; velike sile i jugoslovensko ratište - britanska politika kompromisa i borba za međunarodno priznanje nove Jugoslavije; obračun sa protivnicima revolucije; prelomne bitke na jugoslovenskom ratištu - Neretva, Sutjeska, Beogradska operacija, Sremski front i završne operacije za oslobođenje zemlje).</p> <p><i>Bilans rata i doprinos Jugoslavije pobjedi antifašističke koalicije</i> (vojni doprinos pobjedi, ljudski i materijalni gubici, demografske promene; logori smrti - Jasenovac, Stara Gradiška, Sajmište, Banjica...; genocid i holokaust; uništavanje i pljačka kulturnih i privrednih dobara; ratna svakodnevnica; rat i kultura - umetničko viđenje rata; lični doživljaj rata; ličnosti - kralj Petar II Karađorđević, general Dragoljub Mihailović, Josip Broz Tito, general Milan Nedić, Ante Pavelić, Alojzije Stepinac...)</p>
	<p align="center">SVET POSLE DRUGOG SVETSKOG RATA</p>	<p><i>Posleratni svet i njegove suprotnosti</i> (od ratnog savezništva do hladnog rata; nova karta sveta i nove podele - hladni rat u Evropi i Aziji, blokovska</p>

		<p>podela, trka u naoružanju, nova ratna žarišta, dekolonizacija i rađanje Trećeg sveta; pokreti emancipacije - pokreti za ženska i manjinska prava, antiratni i antirasni pokreti; naučna dostignuća, osvajanje svemira, mediji, popularna kultura; pred novim izazovima - globalizacija, terorizam, ekološki problemi...).</p> <p><i>Evropske integracije - od ideje do realizacije (pad Berlinskog zida - simbolični kraj jednog poretka; Evropska unija, Savet Evrope...).</i></p>
	<p style="text-align: center;">JUGOSLAVIJA POSLE DRUGOG SVETSKOG RATA</p>	<p><i>Nova vlast (proglašenje republike, izgradnja novog društvenog uređenja, politička i ekonomska osnova nove vlasti - hegemonija komunista; represija, međunarodni položaj - oslonac na Sovjetski Savez; obnova privrede i industrijalizacija, državna privreda i njene protivrečnosti; sukob Jugoslavije i socijalističkih zemalja - rezolucija Informbiroa, Goli otok; nova unutrašnjopolitička i spoljnopolitička orijentacija: samoupravljanje - nova koncepcija društvenog razvoja i nesvrstanost - iskorak ka Trećem svetu; Jugoslavija između istoka i zapada - od saradnje sa zapadom do pomirenja sa istokom; ličnosti - Josip Broz Tito, Aleksandar Ranković, Milovan Đilas, Edvard Kardelj...).</i></p> <p><i>Društveni, ekonomski, politički i kulturni razvoj - glavni procesi i problemi (politika - ustavno, nacionalno, versko pitanje, pitanje političkih sloboda...; ekonomija - protivrečnosti ekonomskog razvoja i ekonomske krize; kultura, nauka i obrazovanje; svakodnevnica, životni standard, popularna kultura; ličnosti - Ivo Andrić, Miloš Crnjanski, Bojan Stupica, Borislav Pekić, Dobrica</i></p>

		<p>Ćosić, Aleksandar Petrović, Aleksandar Popović, Dušan Kovačević...).</p> <p><i>Društvena kriza i poraz Jugoslavije</i> (poraz Jugoslavije kao ideje, političkog projekta i društvenog sistema; razbijanje i raspad Jugoslavije - ratovi u Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini; velike sile i jugoslovenska kriza - internacionalizacija sukoba; nastanak novih država, posledice raspada jugoslovenske države - demografske, ekonomske i kulturne; sukobi na Kosovu i Metohiji i NATO intervencija 1999, Kosovsko pitanje, razdvajanje Srbije i Crne Gore; ličnosti - Slobodan Milošević, Franjo Tuđman, Alija Izetbegović, Zoran Đinđić...)</p>
--	--	---

Način ostvarivanja programa: Nastava se realizuje korišćenjem nastavnih sredstava: ist. karta, internet, filmovi, ist. izvori. *Istorija* kao narativni predmet, u kome usmeno izlaganje, , pruža velike mogućnosti za podsticanje učeničke radoznalosti. Nastavni sadržaji treba da budu predstavljeni kao "priča" bogata informacijama i detaljima, ne zato da bi opteretili pamćenje učenika, već da bi im istorijski događaji, bili opisani jasno, detaljno, živo. Nastava ne bi smela biti statistička zbirka podataka i izveštaj o tome šta se nekada zbilo, već treba da pomogne u stvaranju što jasnije slike kod učenika ne samo o tome šta se tada desilo, već i zašto se to desilo.

Naziv predmeta	GEOGRAFIJA
Cilj	<p>Cilj nastave geografije jeste da se osigura da svi učenici steknu bazičnu jezičku i naučnu pismenost i da napreduju ka realizaciji odgovarajućih Standarda obrazovnih postignuća, da se osposobe da rešavaju probleme i zadatke u novim i nepoznatim situacijama, da izraze i obrazlože svoje mišljenje i diskutuju sa drugima, razviju motivisanost za učenje i zainteresovanost za predmetne sadržaje, kao i da učenicima pruži znanja i objašnjenja o savremenim geografskim pojavama, objektima i procesima na teritoriji Republike Srbije. Oslanjajući se na prethodno stečena znanja i umenja učenika, nastava geografije će im omogućiti razumevanje osnovnih fizičko-geografskih odlika naše zemlje i upoznavanje složenih društveno-ekonomskih procesa i promena, kako u našoj državi, tako i na Balkanskom poluostrvu, Evropi i svetu kao celini.</p>
Razred	osmi
Godišnji fond časova	68

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
-prepoznaje i čita geografske i dopunske elemente karte -određuje položaj mesta i tačka na geografskoj karti	I UVOD U PROGRAMSKE SADRŽAJE (1)	Ciljevi, zadaci i programski sadržaji geografije za osmi razred osnovne škole.
-donosi zaključke o prostornim (topografskim) i kauzalnim vezama geografskih činjenica - objekata, pojava, procesa i odnosa na osnovu analize geografske karte Prirodne odlike Srbije - prepoznaje osnovne prirodne i društvene odlike naše države	II GEOGRAFSKI POLOŽAJ, GRANICE I VELIČINA SRBIJE (2)	Geografski položaj, državne granice i veličina Srbije.
- opisuje prirodne i društvene odlike naše države i navodi njene geografske regije -objašnjava geografske veze (prostorne i kauzalne, direktne i indirektno) i zakonitosti(opšte i posebne) u našoj zemlji i ume da izdvoji geografske regije Sranovništvo i naselja Srbije - prepoznaje osnovne prirodne i društvene odlike naše države -opisuje prirodne i društvene odlike naše države i navodi njene geografske regije -objašnjava geografske veze (prostorne i kauzalne, direktne i indirektno) i zakonitosti(opšte i posebne) u našoj zemlji i ume da izdvoji geografske regije Privreda Srbije - prepoznaje osnovne prirodne i društvene odlike naše države -opisuje prirodne i društvene odlike naše države i navodi njene geografske regije - objašnjava geografske veze (prostorne i kauzalne, direktne i indirektno) i zakonitosti(opšte i posebne) u našoj zemlji i ume da izdvoji geografske regije Zavičajna goeografija - prepoznaje osnovne prirodne i društvene odlike naše države - opisuje prirodne i društvene odlike naše države i navodi njene geografske regije	III PRIRODNE ODLIKE SRBIJE (26)	Postanak i teritorijalni raspored glavnih reljefnih celina. PANONSKI BASEN Panonska nizija: geografski položaj, prostiranje, podela, odlike i značaj. Južni obod Panonskog basena: geografski položaj, prostiranje, podela, odlike i značaj. PLANINSKI RELJEF SRBIJE Geografski položaj, prostiranje, osnovne odlike i podela. SRPSKO-MAKEDONSKA MASA Geografski položaj, prostiranje, podela, odlike i značaj. DINARIDI Dinarske planine, Šarske planine, Kosovska i Metohijska kotlina: geografski položaj, prostiranje, podela, odlike i značaj. KARPATO-BALKANIDI Karpatske i Balkanske planine: geografski položaj, prostiranje, podela, odlike i značaj.

<p>- objašnjava geografske veze (prostorne i kauzalne, direktne i indirektne) i zakonitosti (opšte i posebne) u našoj zemlji i ume da izdvoji geografske regije Srbi van granica Srbije</p> <p>- prepoznaje osnovne prirodne i društvene odlike naše države</p> <p>- opisuje prirodne i društvene odlike naše države i navodi njene geografske regije</p> <p>- objašnjava geografske veze (prostorne i kauzalne, direktne i indirektne) i zakonitosti (opšte i posebne) u našoj zemlji i ume da izdvoji geografske regije Srbi u savremenim integracijskim procesim</p> <p>- prepoznaje osnovne prirodne i društvene odlike naše države</p> <p>- opisuje prirodne i društvene odlike naše države i navodi njene geografske regije</p> <p>- objašnjava geografske veze (prostorne i kauzalne, direktne i indirektne) i zakonitosti (opšte i posebne) u našoj zemlji i ume da izdvoji geografske regije</p>		<p style="text-align: center;">KLIMA SRBIJE</p> <p>Klimatski elementi i faktori.</p> <p>Klimatske oblasti, tipovi klime i njihove odlike.</p> <p style="text-align: center;">VODE SRBIJE</p> <p>Reke crnomorskog sliva: osnovne odlike i ekonomski značaj.</p> <p>Reke jadranskog i egejskog sliva: osnovne odlike i ekonomski značaj.</p> <p>Jezera: postanak, razmeštaj i značaj.</p> <p>Termomineralne vode: postanak, razmeštaj, značaj i iskorišćavanje.</p> <p style="text-align: center;">ZEMLJIŠTE I BILJNI I ŽIVOTINJSKI SVET</p> <p>Zemljište: osnovni tipovi, odlike, prostiranje i značaj.</p> <p>Biljni i životinjski svet: rasprostranjenost i značaj.</p> <p style="text-align: center;">ZAŠTITA PRIRODE</p> <p>Zaštita geonasleđa, vazduha, vode, zemljišta i biljnog i životinjskog sveta.</p> <p>Zaštićeni prirodni objekti i nacionalni parkovi u Srbiji.</p>
	<p style="text-align: center;">IV STANOVNIŠTVO I NASELJA SRBIJE (9)</p>	<p>Stanovništvo: broj, gustina naseljenosti, prirodni priraštaj.</p> <p>Migracije stanovništva: vrste, uzroci i posledice.</p> <p>Struktura stanovništva: biološka, nacionalna, kulturno-obrazovna, socio-ekonomska, verska.</p> <p>Narodi i etničke zajednice u Srbiji.</p> <p>Naselja: podela, razmeštaj i perspektive</p>

		<p>razvoja.</p> <p>Beograd - glavni grad Republike Srbije.</p>
	<p>V PRIVREDA SRBIJE (13)</p>	<p>Osnovne odlike i podela privrede.</p> <p>Poljoprivreda: prirodni i društveni uslovi za razvoj, mere za unapređivanje, prioriteti razvoja i značaj.</p> <p>Grane poljoprivrede (zemljoradnja, stočarstvo, lov i ribolov), osnovne odlike i perspektive razvoja.</p> <p>Šumarstvo: vrste šuma, eksploatacija i značaj.</p> <p>Industrija: osnovne odlike, podela i značaj.</p> <p>Rudarstvo: razvoj i značaj rudarstva; nalazišta ruda metala i nemetala.</p> <p>Teška industrija: crna i obojena metalurgija, razmeštaj i značaj.</p> <p>Energetika: vrste i razmeštaj izvora energije i njihov značaj.</p> <p>Prerađivačka industrija: mašinska industrija, elektroindustrija, hemijska industrija, industrija građevinskog materijala i nemetala: razmeštaj proizvodnje i značaj.</p> <p>Laka industrija: podela, odlike, teritorijalni razmeštaj i značaj.</p> <p>Saobraćaj: podela, saobraćajna mreža, uslovi, perspektive razvoja i značaj.</p> <p>Trgovina: unutrašnja i spoljna, obim i struktura izvoza i uvoza.</p> <p>Turizam: podela i uslovi za razvoj, turističke regije i centri, privredni značaj turizma i perspektive razvoja.</p>

	<p style="text-align: center;">VI ZAVIČAJNA GEOGRAFIJA (6)</p>	<p>Pojam zavičaja, geografski položaj, veličina i prostiranje u okviru Srbije.</p> <p>Prirodne odlike zavičaja: reljef, klima, vode, zemljište, biljni i životinjski svet.</p> <p>Vrste i tipovi naselja.</p> <p>Stanovništvo: broj stanovnika, gustina naseljenosti, prirodni priraštaj, struktura stanovništva i migracije.</p> <p>Glavne privredne delatnosti i grane.</p> <p>Perspektive razvoja.</p>
	<p style="text-align: center;">VII SRBI VAN GRANICA SRBIJE (6)</p>	<p>Srbi u susednim državama: Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Slovenija, Mađarska, Rumunija, Bugarska, Makedonija, Albanija; osnovne geografske odlike prostora u kojima žive Srbi.</p> <p>Srbi u dijaspori: broj i teritorijalni razmeštaj; Evropa i vanevropski kontinenti; veze sa zemljom maticom.</p>
	<p style="text-align: center;">VIII SRBIJA U SAVREMENIM INTEGRACIJSKIM PROCESIMA (3)</p>	<p>Značaj integracijskih procesa u Evropi i savremenom svetu.</p> <p>Saradnja naše zemlje sa drugim državama i međunarodnim organizacijama: politička, ekonomska, kulturno-prosvetna i naučno-tehnološka.</p> <p>GODIŠNJA SISTEMATIZACIJA NASTAVNOG GRADIVA (2)</p>

Način ostvarivanja programa: Prilikom obrade fizičkogeografskih sadržaja posebnu pažnju treba posvetiti problemima tašite i unapređivanja životne sredine. Tokom proučavanja stanovništva treba sagledati populacioni problemi. Pri obradi privrede učenici treba da steknu znanja o razvoju privrede, o teritorijalnom razmeštaju, o neravnomernošću u razvijenosti. Kroz nastavnu temu- Republika Srbija u savremenim integracijskim procesima treba učenicima omogućiti da shvate raznovrsnost i razvojnost političke, ekonomske i naučnotehnološke. Saradnje naše države sa drugim državama u svetu.

Naziv predmeta	FIZIKA
Cilj	nastave fizike jeste da se osigura da svi učenici steknu bazičnu jezičku i naučnu pismenost i da napreduju ka realizaciji odgovarajućih Standarda obrazovnih postignuća, da se osposobe da rešavaju probleme i zadatke u novim i nepoznatim situacijama, da izraze i obrazlože svoje mišljenje i diskutuju sa drugima, razviju motivisanost za učenje i zainteresovanost za predmetne sadržaje, kao i da upoznaju prirodne pojave i osnovne zakone prirode, da steknu osnovnu naučnu pismenost, da se osposobe za uočavanje i raspoznavanje fizičkih pojava u svakodnevnom životu i za aktivno sticanje znanja o fizičkim pojavama kroz istraživanje, da oforme osnovu naučnog metoda i da se usmere prema primeni fizičkih zakona u svakodnevnom životu i radu.
Razred	osmi
Godišnji fond časova	68

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> -ume da prepozna vrstu kretanja prema obliku putanje -ume da prepozna ravnomerno kretanje -poseduje manuelne sposobnosti potrebne za rad u laboratoriji -ume da se pridržava osnovnih pravila ponašanja u laboratoriji -razume kako odnosi sila utiču na vrstu kretanja -ume da prepozna ubrzano kretanje -zna šta je mehaničko kretanje i koje ga fizičke veličine opisuju -ume da prepozna osnovne pojmove koji opisuju oscilatorno kretanje - razume i primenjuje osnovne matematičke formulacije odnosa i zakonitosti u fizici, npr. direktnu i obrnutu proporcionalnost -ume da prepozna vektorske 	OSCILATORNO I TALASNO KRETANJE (4+3+1)	<p>Obnavljanje dela gradiva iz sedmog razreda koje se odnosi na zakon održanja mehaničke energije. Oscilatorno kretanje (oscilovanje tela obešenog o oprugu, oscilovanje kuglice klatna). Pojmovi i veličine kojima se opisuje oscilovanje tela (amplituda, period, frekvencija). Zakon o održanju mehaničke energije pri oscilovanju tela. (2+1)</p> <p>Talaso kretanje (mehanički talas). Osnovni parametri kojima se opisuje talasno kretanje (talasna dužina, frekvencija, brzina). (1+1)</p> <p>Zvuk. Karakteristike zvuka i zvučna rezonancija. (1+1)</p> <p><i>Demonstracioni ogledi.</i> Oscilovanje kuglice klatna i tela obešenog o oprugu (u vazduhu i u tečnosti). Oscilovanje žica i vazdušnih stubova (frula zaronjena u vodu, ksilofon, različite zategnute žice, jednake staklene flaše sa različitim nivoima vode). Odakle dolazi zvuk (gumeno crevo sa dva levka, kanap i dve plastične čaše...). Talasi (talasna mašina ili kada).</p>

<p>fizičke veličine, npr. brzinu i silu</p> <p>-ume da koristi i interpretira tabelarni i grafički prikaz zavisnosti fizičkih veličina</p> <p>-ume tabelarno i grafički da prikaže rezultate posmatranja ili merenja</p> <p>-ume da vrši jednostavna uopštavanja i sistematizaciju rezultata</p>		<p>Laboratorijska vežba</p> <p>1. Merenje perioda oscilovanja klatna. (1)</p>
<p>-ume da realizuje eksperiment po uputstvu</p> <p>-ume da primeni odnose između fizičkih veličina koje opisuju ravnomerno promenljivo pravolinijsko kretanje</p> <p>-ume da primeni odnose između fizičkih veličina koje opisuju oscilatorno kretanje</p> <p>- zna kako se menjaju položaj i brzina pri oscilatornom kretanju</p> <p>-zna osnovne fizičke veličine koje opisuju talasno kretanje</p> <p>-ume da donese relevantan zaključak na osnovu rezultata merenja</p> <p>-ume da prepozna pitanje na koje možemo da odgovorimo posmatranjem ili eksperimentom</p> <p>-poseduje manuelne sposobnosti potrebne za rad u laboratoriji</p> <p>-ume da se pridržava osnovnih pravila ponašanja u laboratoriji</p> <p>-razume i primenjuje osnovne matematičke formulacije odnosa i zakonitosti u fizici, npr. direktnu i obrnutu proporcionalnost</p> <p>- ume tabelarno i grafički da prikaže rezultate posmatranja</p>	<p>SVETLOSNE POJAVE (7+6+2)</p>	<p>Svetlost (osnovni pojmovi). Pravolinijsko prostiranje svetlosti (senka i polusenka, pomračenje Sunca i Meseca). (1+0)</p> <p>Zakon odbijanja svetlosti. Ravna i sferna ogledala i konstrukcija likova predmeta. (2+2)</p> <p>Brzina svetlosti u različitim sredinama. Indeks prelamanja i zakon prelamanja svetlosti. Totalna refleksija. (1+1)</p> <p>Prelamanje svetlosti kroz prizmu i sočiva. Određivanje položaja likova kod sočiva. Optički instrumenti. Lupa i mikroskop. (3+2)</p> <p>Sistematizacija i obnavljanje gradiva. (0+1)</p> <p>Demonstracioni ogledi. Senke. Hartlijeva ploča za ilustrovanje zakona o odbijanju i prelamanju svetlosti. Prelamanje svetlosti (štapić delimično uronjen u čašu s vodom, novčić u čaši sa vodom i ispod nje). Prelamanje bele svetlosti pri prolazu kroz prizmu. Prelamanje svetlosti kroz sočivo, oko i korekcija vida (optička klupa, geometrijska optika na magnetnoj tabli, staklena flaša sa vodom kao sočivo). Lupa i mikroskop.</p> <p>Laboratorijske vežbe</p> <p>1. Provera zakona odbijanja svetlosti korišćenjem ravnog ogledala. (1)</p>

<p>ili merenja - ume da vrši jednostavna uopštavanja i sistematizaciju rezultata - ume da realizuje eksperiment po uputstvu - zna osnovne fizičke veličine koje opisuju talasno kretanje - ume da prepozna osnovne osobine zvuka i svetlosti - zna kako se prelama i odbija svetlost - ume da prepozna pitanje na koje možemo da odgovorimo posmatranjem ili eksperimentom - ume da čita mernu skalu i zna da odredi vrednost najmanjeg podeoka - poseduje manuelne sposobnosti potrebne za rad u laboratoriji - ume da se pridržava osnovnih pravila ponašanja u laboratoriji - razume i primenjuje osnovne matematičke formulacije odnosa i zakonitosti u fizici, npr. direktnu i obrnutu proporcionalnost - ume da prepozna vektorske fizičke veličine, npr. brzinu i silu - ume da koristi i interpretira tabelarni i grafički prikaz zavisnosti fizičkih veličina - ume tabelarno i grafički da prikaže rezultate posmatranja ili merenja - ume da vrši jednostavna uopštavanja i sistematizaciju rezultata - ume da realizuje eksperiment po uputstvu - ume da donese relevantan zaključak na osnovu rezultata</p>		2. Određivanje žične daljine sabirnog sočiva. (1)
	ELEKTRIČNO POLJE (5+5+0)	<p>Naelektrisanje tela. Elementarna količina naelektrisanja. Zakon o održanju količine naelektrisanja. Uzajamno delovanje naelektrisanih tela. Kulonov zakon. (2+2)</p> <p>Električno polje (linije sila, homogeno i nehomogeno polje). Rad sile električnog polja. Napon. Veza napona i jačine homogenog električnog polja. Električne pojave u atmosferi. (3+2)</p> <p>Sistematizacija i obnavljanje gradiva. (0+1)</p> <p>Demonstracioni ogledi. Naelektrisanje čvrstih izolatora i provodnika. Elektrofor, električno klatno i elektroskop. Linije sila električnog polja (perjanice, griz u ricinusovom ulju i jakom električnom polju). Faradejev kavez. Antistatičke podloge. Influentna mašina. Mehuri sapunice u električnom polju. Model gromobrana.</p>
	ELEKTRIČNA STRUJA (8+8+3)	<p>Električna struja (jednosmerna, naizmjenična). Uslovi za nastajanje električne struje i izvori struje (EMS). Merenje električne struje i napona. (3+3)</p> <p>Električna otpornost provodnika. Provodnici i izolatori. Omov zakon za deo strujnog kola. Rad i snaga električne struje. Džul-Lencov zakon. Omov zakon za celo strujno kolo. Vezivanje otpornika. (4+4)</p> <p>Električna struja u tečnostima i gasovima. (1+0)</p> <p>Sistematizacija i obnavljanje gradiva. (0+1)</p> <p>Demonstracioni ogledi. Demonstracioni ampermetar u strujnom kolu. Regulisanje električne struje u kolu reostatom i potencijetrom. Grafitna mina (olovke)</p>

<p>merjenja</p> <ul style="list-style-type: none"> - ume da prepozna pitanje na koje možemo da odgovorimo posmatranjem ili eksperimentom - ume da prepozna da struja teče samo kroz provodne materijale - ume da prepozna magnetne efekte električne struje - poseduje manuelne sposobnosti potrebne za rad u laboratoriji - ume da se pridržava osnovnih pravila ponašanja u laboratoriji - zna da razlikuje električne provodnike i izolatore - zna nazive osnovnih elemenata električnog kola - ume da prepozna da li su izvori napona vezani redno ili paralelno 		<p>kao potenciometar. Merenje električne otpornosti ommetrom. Zagrevanje provodnika električnom strujom. Proticanje električne struje u vodenom rastvoru kuhinjske soli. Limun kao baterija. Pražnjenje u Gajslorovim cevima pomoću Teslinog transformatora.</p> <p>Laboratorijske vežbe</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zavisnost električne struje od napona na provodniku (tablični i grafički prikaz zavisnosti). (1) 2. Određivanje električne otpornosti otpora u kolu pomoću ampermetra i voltmetra. (1) 3. Merenje električne struje i napona u kolu sa serijski i paralelno povezanim otpornicima i određivanje ekvivalentne otpornosti. (1)
<ul style="list-style-type: none"> - ume da izračuna otpor, jačinu struje ili napon ako su mu poznate druge dve veličine - ume da prepozna toplotne efekte električne struje - razume pojmove energije i snage električne struje - ume da koristi i interpretira tabelarni i grafički prikaz zavisnosti fizičkih veličina - ume tabelarno i grafički da prikaže rezultate posmatranja ili merenja - ume da vrši jednostavna uopštavanja i sistematizaciju rezultata - ume da realizuje eksperiment po uputstvu - zna kako se vezuju otpornici i instrumenti u električnom kolu - ume da meri jačinu struje i napon u električnom kolu - ume da donese relevantan 	<p>MAGNETNO POLJE (4+2+0)</p>	<p>Magnetno polje stalnih magneta. Magnetno polje Zemlje. (1+1)</p> <p>Magnetno polje električne struje. Dejstvo magnetnog polja na strujni provodnik. (2+1)</p> <p>Doprinos Nikole Tesle i Mihajla Pupina razvoju nauke o elektromagnetnim pojavama i njihovoj primeni. (1+0)</p> <p>Demonstracioni ogledi. Linije sila magnetnog polja potkovičastog magneta i magnetne šipke. Magnetna igla i školski kompas. Erstedov ogled. Elektromagnet. Uzajamno delovanje dva paralelna provodnika kroz koje protiče struja.</p>

<p>zaključak na osnovu rezultata merenja</p> <ul style="list-style-type: none"> -ume da prepozna pitanje na koje možemo da odgovorimo posmatranjem ili eksperimentom -ume da prepozna smer delovanja magnetne i elektrostatičke sile -zna da koristi osnovne jedinice za dužinu, masu, zapreminu, temperaturu i vreme - ume da prepozna magnetne efekte električne struje - ume da koristi važnije izvedene jedinice SI i zna njihove oznake -ume da koristi prefikse i pretvara brojne vrednosti fizičkih veličina iz jedne jedinice u drugu, npr. kilometre u metre - razume i primenjuje osnovne matematičke formulacije odnosa i zakonitosti u fizici, npr. direktnu i obrnutu proporcionalnost 		
	<p>ELEMENTI ATOMSKE I NUKLEARNE FIZIKE (5+3+0)</p>	<p>Struktura atoma (jezgro, elektronski omotač). Nuklearne sile. (1+1)</p> <p>Prirodna radioaktivnost. Radioaktivno zračenje (alfa, beta i gama zraci) i njihovo biološko dejstvo na biljni i životinjski svet. Zaštita od radioaktivnog zračenja. (2+1)</p> <p>Veštačka radioaktivnost. Fisija i fuzija. Primena nuklearne energije i radioaktivnog zračenja. (2+1)</p> <p>Demonstracioni ogled. Detekcija prisustva radioaktivnog zračenja. (školski Gajger-Milerov brojač)</p>
	<p>FIZIKA I SAVREMENI SVET (2+0)</p>	<p>Uticaj fizike na razvoj drugih prirodnih nauka, medicine i tehnologije. (2+0)</p>

Način ostvarivanja programa: - smanjiti ukupnu opterećenost učenika,

- rasteretiti važeći program svih sadržaja koji nisu primereni psihofizičkim mogućnostima učenika,
- "vratiti" eksperiment u nastavu fizike,
- metodski unaprediti izlaganje programskih sadržaja i
- izvršiti bolju korelaciju redosleda izlaganja sadržaja predmeta fizika sa matematikom i predmetima drugih prirodnih nauka.

Naziv predmeta	MATEMATIKA
Cilj	nastave matematike u osnovnoj školi jeste da se osigura da svi učenici steknu bazičnu jezičku i matematičku pismenost i da napreduju ka realizaciji odgovarajućih Standarda obrazovnih postignuća, kao i da: <ul style="list-style-type: none"> - osposobi učenike da rešavaju probleme i zadatke u novim i nepoznatim situacijama; - osposobi učenike da izraze i obrazlože svoje mišljenje i diskutuju sa drugima; - razvije motivisanost za učenje i zainteresovanost za predmetne sadržaje; - osigura da učenici usvoje elementarna matematička znanja koja su potrebna za shvatanje pojava i zakonitosti u prirodi i društvu; - osposobi učenike za primenu usvojenih matematičkih znanja u rešavanju raznovrsnih zadataka iz životne prakse; - predstavlja osnovu za uspešno nastavljanje matematičkog obrazovanja i za samoobrazovanje; - doprinosi razvijanju mentalnih sposobnosti, formiranju naučnog pogleda na svet i svestranom razvitku ličnosti učenika.
Razred	osmi
Godišnji fond časova	136

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
Učenike treba osposobiti da: - umeju da rešavaju linearne jednačine (nejednačine) i sisteme linearnih jednačina s jednom i dve nepoznate na osnovu ekvivalentnih transformacija, kao i da rešenja tumače grafički; - odgovarajuće tekstualne zadatke izraze matematičkim jezikom i reše ih koristeći jednačine; - uoče funkcionalne zavisnosti i da ih prikazuju na različite načine, tj. da shvate pojam funkcije i njenog	SLIČNOST TROUGLOVA	Talesova teorema. Sličnost trouglova, primena sličnosti na pravougli trougao.
	TAČKA, PRAVA I RAVAN	Odnos tačke i prave, tačke i ravni. Elementi koji određuju položaj prave i ravni. Odnosi pravih; mimoilazne prave. Odnosi prave i ravni, normala na ravan, rastojanje tačke od ravni. Odnosi dve ravni. Ortogonalna projekcija na ravan (tačke, duži i prave). Poliedar.
	LINEARNE JEDNAČINE I NEJEDNAČINE S JEDNOM NEPOZNATOM	Linearna jednačina. Ekvivalentnost

<p>grafika;</p> <p>- ovladaju pojmom funkcije upoznavanjem/usvajanjem linearne funkcije i njenih svojstava, tako da mogu da crtaju i čitaju razne grafike linearne funkcije;</p> <p>- umeju da tumače podatke predstavljene različitim dijagramima i tabelama;</p>		<p>jednačina.</p> <p>Rešavanje linearnih jednačina s jednom nepoznom.</p> <p>Linearna nejednačina. Ekvivalentnost nejednačina. Rešavanje jednostavnijih primera linearnih nejednačina s jednom nepoznom.</p> <p>Primena.</p>
<p>- umeju da sastavljaju tabele i crtaju odgovarajuće grafikone-dijagrame raznih stanja, pojava i procesa; umeju da izračunaju medijanu i da je koriste;</p> <p>- shvate međusobne odnose tačaka, pravih i ravni u prostoru;</p>	<p>PRIZMA</p>	<p>Prizma: pojam, vrste, elementi.</p> <p>Mreža prizme. Površina prizme: površina prave četvorostrane, pravilne trostrane i pravilne šestostrane prizme.</p> <p>Zapremina prizme. Zapremina prizme: prave četvorostrane prizme, pravilne trostrane i pravilne šestostrane prizme; masa tela.</p>
<p>- nauče najbitnije činjenice o projekcijama na ravan;</p> <p>- nauče elemente i svojstva geometrijskih tela (prizma, piramida, valjak, kupa i lopta); umeju da crtaju mreže i da izračunavaju površinu i zapreminu tela;</p>	<p>PIRAMIDA</p>	<p>Piramida; pojam, vrste, elementi.</p> <p>Mreža piramide. Površina piramide; izračunavanje površine četvorostrane, pravilne trostrane i pravilne šestostrane piramide.</p> <p>Zapremina piramide. Zapremina četvorostrane piramide, pravilne trostrane i pravilne šestostrane piramide.</p>
<p>- primenjuju znanja o geometrijskim telima u praksi, povezujući sadržaje matematike i drugih oblasti;</p> <p>- primenjuju elemente deduktivnog zaključivanja.</p>	<p>LINEARNA FUNKCIJA</p>	<p>Linearna funkcija ($y = ax + b$). Grafik linearne funkcije; nula funkcije. Implicitni oblik zadavanja linearne funkcije. Crtanje i čitanje grafika linearnih funkcija.</p>
	<p>GRAFIČKO PREDSTAVLJANJE PODATAKA</p>	<p>Predstavljanje zavisnih veličina tabelarno i u koordinatnom sistemu. Grafičko predstavljanje statističkih podataka u obliku dijagrama (stubičastih, kružnih,...).</p> <p>Računanje srednje vrednosti i medijane. Poređenje vrednosti uzorka sa srednjom vrednošću.</p>

	SISTEMI LINEARNIH JEDNAČINA S DVE NEPOZNATE	Pojam linearne jednačine s dve nepoznate. Pojam sistema od dve linearne jednačine s dve nepoznate. Ekvivalentnost sistema linearnih jednačina. Rešavanje sistema metodom zamene i metodom suprotnih koeficijenata; grafički prikaz rešavanja. Raznovrsni primeri primene sistema linearnih jednačina u rešavanju problema iz života, geometrije, fizike i dr.
	VALJAK	Valjak i njegovi elementi. Mreža valjka. Površina i zapremina pravog valjka.
	KUPA	Kupa i njeni elementi. Mreža kupe. Površina i zapremina prave kupe.
	LOPTA	Pojam lopte i sfere. Preseci lopte (sfere) i ravni. Površina i zapremina lopte. Napomena: Obavezna su četiri jednočasovna školska pismena zadatka godišnje (sa ispravkama 8 časova).

Način ostvarivanja programa: Nastaviti sa daljim izgrađivanjem poljmova: brojevni izraz, promenljiva, izraz s promenljivom i pridruživanje (povezano s računskim operacijama odgovarajućim jednačinama i nejednačinama), koristeći pri tome i termine: izraz, formula, iskaz. Mada se pojam preslikavanja (funkcije) kao i sam termin ne uvode, treba uočavati i navoditi primere jednostavnijih (funkcijskih) zavisnosti u raznim oblastima (otkrivanje pravila pridruživanja, pridruživanje po datom pravilu: brojeva – brojevima, brojeva – dužina, brojeva – površina, brojeva – imenima i dr.)

Naziv predmeta	BIOLOGIJA	
Cilj	nastave biologije jeste da se osigura da svi učenici steknu bazičnu jezičku i naučnu pismenost i da napreduju ka realizaciji odgovarajućih Standarda obrazovnih postignuća, da se osposobe da rešavaju probleme i zadatke u novim i nepoznatim situacijama, da izraze i obrazlože svoje mišljenje i diskutuju sa drugima, razviju motivisanost za učenje i zainteresovanost za predmetne sadržaje, kao i da usvajanjem obrazovno-vaspitnih sadržaja razvijaju znanja, veštine i umenja iz oblasti ekologije i zaštite životne sredine, uz primenu koncepta održivog razvoja.	
Razred	osmi	
Godišnji fond časova	68	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI

<p>Učenici treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upoznaju pojam biološke raznovrsnosti i njen značaj za opstanak i evoluciju života na Zemlji; - nauče i shvate nivoe organizacije živog sveta u prirodi; 	<p>I. UVOD</p>	<p>Biološka i kulturna evolucija čoveka.</p> <p>Uslovi života na Zemlji.</p> <p>Raznovrsnost živog sveta. Biodiverzitet.</p> <p>Nivoi organizacije živog sveta.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - upoznaju predmet istraživanja ekologije i njen značaj; - upoznaju komponente životne sredine; - upoznaju ekološke faktore i njihov značaj za živi svet; - shvate osnovne odnose ishrane i povezanost živih bića u lancima ishrane; - shvate uzajamne odnose živih bića i životne sredine i dinamiku odnosa materije i energije; - shvate značaj ekološke ravnoteže za održavanje ekosistema; - upoznaju osnovne tipove ekosistema i životne uslove u njima; - steknu znanja u vezi sa izvorima i posledicama ugrožavanja životne sredine - ekosistema; 	<p>II. EKOLOGIJA I ŽIVOTNA SREDINA</p>	<p>Predmet istraživanja, istorijski razvoj i značaj ekologije.</p> <p>Životna sredina - pojam i komponente.</p> <p>Životno stanište - biotop.</p> <p>Uslovi života u staništu - ekološki faktori.</p> <p>Odnos organizama i životne sredine (adaptacije, životne forme).</p> <p>Populacija - osnovne odlike.</p> <p>Životna zajednica i njena organizacija (ekološka niša, prostorna i vremenska organizacija).</p> <p>Ekosistem - osnovni procesi koji se odvijaju u ekosistemu. Odnosi ishrane. Prenos energije i kruženje supstance (materije). Razvoj ekosistema (sukcesije).</p> <p>Osnovni biomi na Zemlji. Biosfera.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - upoznaju globalne posledice zagađivanja životne sredine; - upoznaju pojam i koncepciju održivog razvoja; - razumeju ulogu i značaj ličnog angažovanja u zaštiti životne sredine; 	<p>III. UGROŽAVANJE, ZAŠTITA I UNAPREĐIVANJE EKOSISTEMA - ŽIVOTNE SREDINE</p>	<p>Raznovrsnost i struktura ekosistema (prirodni i antropogeni).</p> <p>Ekosistemi kopnenih voda; zagađivanje i mogućnosti zaštite.</p> <p>Ekosistemi mora; zagađivanje i mogućnosti zaštite.</p> <p>Šumski ekosistemi; ugroženost i mogućnosti zaštite.</p> <p>Travni ekosistemi; ugroženost i</p>

<p>- upoznaju prirodne resurse, njihovu ograničenost i značaj racionalnog korišćenja;</p> <p>- izgrade stavove, razvijaju znanja i umenja neophodna za zaštitu životne sredine i doprinos održivom razvoju;</p> <p>- razvijaju ekološku, zdravstvenu i kulturu življenja.</p>		<p>mogućnosti zaštite.</p> <p>Antropogeni ekosistemi (agroekosistemi i urbani ekosistemi); ugroženost i mogućnosti zaštite.</p> <p>Aktivnost: Uočavanje raznovrsnosti i strukture ekosistema u neposrednom okruženju.</p> <p>Ugrožavanje i zaštita biodiverziteta.</p> <p>Kategorije zaštićenih prirodnih dobara (nacionalni i međunarodni nivo).</p> <p>Crvene knjige flore i faune.</p> <p>Ugrožavanje i zaštita kulturnih dobara.</p> <p>Unapređivanje životne sredine - značaj i mogućnosti.</p> <p>Projekat: Istraživanje stanja ugroženosti životne sredine u neposrednom okruženju.</p> <p>Aktivnost: Primeri pozitivnog i negativnog uticaja antropogenog faktora na životnu sredinu.</p> <p>Aktivnost: Poseta jednom zaštićenom prirodnom dobru.</p>
	<p>IV. GLOBALNE POSLEDICE ZAGAĐIVANJA ŽIVOTNE SREDINE</p>	<p>Klimatske promene. Efekat staklene bašte.</p> <p>Oštećenje ozonskog omotača.</p> <p>Kisele kiše. Sušenje šuma.</p> <p>Erozija zemljišta. Širenje pustinja.</p> <p>Nestajanje biljnih i životinjskih vrsta.</p> <p>Projekat: Globalne posledice zagađivanja životne sredine (pretraživanje internet strana, naučnih časopisa ...).</p>

	<p>V. ŽIVOTNA SREDINA I ODRŽIVI RAZVOJ</p>	<p>Koncept održivog razvoja.</p> <p>Pravo na informisanost i učešće javnosti u donošenju odluka u vezi zaštitne životne sredine.</p> <p>Prirodni resursi - održivo korišćenje.</p> <p>Energetska efikasnost.</p> <p>Aktivnost: Procena primene nekih oblika energetske efikasnosti.</p> <p>Otpad i reciklaža.</p> <p>Aktivnost: Konkretni doprinos selekciji otpada.</p> <p>Debata na temu: Informisanost i učešće mladih u zaštiti životinja (dobrobit životinja).</p>
	<p>VI. ŽIVOTNA SREDINA, ZDRAVLJE I KULTURA ŽIVLJENJA</p>	<p>Pravo na zdravu životnu sredinu.</p> <p>Savremen način života i zdravlje (buka, brza hrana, duvanski dim...).</p> <p>Kultura življenja (ekološka kultura).</p> <p>Aktivnost: Organizacija i realizacija raznih aktivnosti unapređivanja zaštite životne sredine i kulture življenja.</p> <p>Obnavljanje i sistematizacija sadržaja nastavnog programa petog, šestog, sedmog i osmog razreda (provera znanja definisanih obrazovnim standardima za kraj obaveznog obrazovanja).</p>

Način ostvarivanja programa: Verbalno tekstualne: usmeno izlaganje – crtanje

Ilustrativno-demonstrativne:

Ilustracija crtežom i demonstracija ogledom

Laboratorijsko-eksperimentalne:

Laboratorijske vežbe i praktični radovi

Naziv predmeta	HEMIJA
Cilj	nastave hemije jeste da se osigura da svi učenici steknu bazičnu jezičku i naučnu pismenost i da napreduju ka realizaciji odgovarajućih Standarda obrazovnih postignuća, da se osposobe da rešavaju probleme i zadatke u novim i nepoznatim situacijama, da izraze i obrazlože svoje mišljenje i diskutuju sa drugima, razviju motivisanost za učenje i zainteresovanost za predmetne sadržaje, kao i razvijanje funkcionalne hemijske pismenosti.
Razred	osmi
Godišnji fond časova	68

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
<ul style="list-style-type: none"> - zna o zastupljenosti nemetala u prirodi, u elementarnom vidu i u jedinjenjima; - razume osnovna fizička i hemijska svojstva važnijih predstavnika nemetala (vodonika, kiseonika, sumpora, azota i ugljenika); - povezuje strukturu atoma nemetala sa njihovim svojstvima i položajem u Periodnom sistemu elemenata; - zna koja svojstva nemetala određuju njihovu praktičnu primenu; - zna da nemetali reaguju sa kiseonikom i grade okside; - sastavlja formule oksida nemetala primenom znanja o valenci nemetala; - zna da oksidi nemetala, koji reaguju sa vodom, sa njom grade kiseline; - primenjuje znanje da je valenca nemetala ista u 	NEMETALI, OKSIDI NEMETALA I KISELINE (13)	<p>Zastupljenost nemetala u prirodi i njihova osnovna fizička svojstva.</p> <p>Vodonik, njegova svojstva i primena.</p> <p>Kiseonik, njegova svojstva i primena.</p> <p>Sumpor, njegova svojstva i primena. Sumpor(IV)-oksid, sumpor (VI)-oksid, sumporna kiselina i primena.</p> <p>Azot, njegova svojstva i primena. Azot(V)-oksid, azotna kiselina i primena. Amonijak, njegova svojstva i primena.</p> <p>Ugljenik, njegova svojstva i primena. Ugljenik(II)-oksid. Ugljenik(IV)-oksid, ugljena kiselina i primena.</p>
	METALI, OKSIDI METALA I HIDROKSIDI (BAZE) (8)	<p>Zastupljenost metala u prirodi i njihova osnovna fizička svojstva.</p> <p>Kalcijum. Kalcijum-oksid i kalcijum-hidroksid, svojstva i primena.</p> <p>Gvožđe, aluminijum, bakar - svojstva na kojima se zasniva primena ovih metala. Korozija metala. Gvožđe(III)-oksid, aluminijum-oksid. Legure koje se najčešće primenjuju (bronzna, mesing, čelik, duraluminijum, silumini).</p>
	SOLI (5)	<p>Soli. Formule i nazivi soli. Dobijanje soli.</p> <p>Fizička svojstva soli (agregatno stanje, rastvorljivost). Hemijske reakcije soli</p>

<p>kiselini i odgovarajućem oksidu;</p> <p>- ume da dokaže kiseline pomoću indikatora.</p> <p>- zna o zastupljenosti metala u prirodi, u elementarnom vidu i u jedinjenjima;</p> <p>- razume osnovna fizička svojstva metala;</p> <p>- povezuje strukturu atoma metala sa njihovim svojstvima i položajem u Periodnom sistemu elemenata;</p> <p>- razlikuje svojstva hemijski izrazitih metala od tehnički važnih metala;</p> <p>- zna svojstva metala koja određuju njihovu praktičnu primenu;</p> <p>- zna da metali u reakciji sa kiseonikom grade okside metala;</p> <p>- sastavlja formule oksida metala primenom znanja o valenci metala;</p> <p>- zna da oksidi metala, koji reaguju sa vodom, sa njom grade hidrokside (baze);</p> <p>- zna da je valenca metala ista u hidroksidu i odgovarajućem oksidu;</p> <p>- zna da je hidroksidna grupa jednovalentna;</p> <p>- sastavlja formule hidroksida na osnovu valence metala;</p> <p>- ume da pomoću indikatora</p>		(reakcije sa kiselinama, bazama i solima). Primena soli.
	ELEKTROLITIČKA DISOCIJACIJA KISELINA, HIDROKSIDA I SOLI (3)	Elektrolitička disocijacija kiselina, hidroksida i soli. Mera kiselosti rastvora - pH-skala.
	UVOD U ORGANSKU HEMIJU (2)	Svojstva atoma ugljenika. Mnogobrojnost organskih jedinjenja. Opšta svojstva organskih jedinjenja, razlike u odnosu na neorganska jedinjenja.
	UGLJOVODONICI (12)	Elementarni sastav, podela i fizička svojstva ugljovodonika. Zasićeni ugljovodonici (alkani) i nezasićeni ugljovodonici (alkeni i alkini). Hemijska svojstva ugljovodonika (sagorevanje, supstitucija, adicija). Aromatični ugljovodonici. Benzen. Nafta i zemni gas - izvori ugljenikovih jedinjenja i energije. Polimeri.
	ORGANSKA JEDINJENJA SA KISEONIKOM (9)	Alkoholi. Karboksilne kiseline. Masne kiseline. Estri.

dokaže bazna svojstva
rastvora hidroksida;

- zna da u reakciji nekih
metala sa kiselinama nastaje
vodonik;

- zna da su metali podložni
koroziji i postupke zaštite od
korozije;

- zna da se legiranje vrši u
cilju dobijanja materijala sa
svojstvima pogodnim za
određenu namenu.

- usvoji znanja o pojmu soli;

- sastavlja formule soli na
osnovu valence metala i
valence kiselinskog ostatka;

- sastavlja formule soli na
osnovu naziva soli i obrnuto;

- zna da soli mogu nastati u
hemijskim reakcijama:
kislina i baze, metala i
kislina, kiselog oksida i baze;

- uočava međusobnu
povezanost oksida, kiselina,
hidroksida i soli;

- predviđa proizvode reakcija
u kojima učestvuju hemijski
elementi i jedinjenja koja su
predstavnici određenih klasa
neorganskih jedinjenja;

- zna o zastupljenosti
natrijum-hlorida i kalcijum-
karbonata u prirodi;

- zna o značaju i primeni
važnih soli.

- razume kako pod uticajem
polarnih molekula vode

disosuju kiseline, hidroksidi i soli;

- zna da kiseline u vodi daju kao pozitivne jone H^+ jone;

- zna da u vodenim rastvorima baza postoje hidroksidni joni, OH^- ;

- razume da je reakcija neutralizacije reakcija između H^+ i OH^- jona;

- razume da se dokazivanje kiselo-baznih svojstava rastvora pomoću indikatora zasniva na postojanju određenih jona u rastvoru;

- poznaje pH-skalu i na osnovu pH-vrednosti razvrstava rastvore u kisele, bazne i neutralne;

- razume međusobnu povezanost oksida, kiselina, hidroksida i soli.

- zna da su jedinjenja ugljenika, izuzev oksida, ugljene kiseline i njenih soli (karbonata i hidrogenkarbonata) organska jedinjenja;

- zna da su ugljenikovi atomi u molekulima organskih jedinjenja četvorovalentni;

- razume da se ugljenikovi atomi mogu međusobno povezivati u otvorene i zatvorene nizove (prstenove), da veza između atoma ugljenika može biti jednostruka, dvostruka i trostruka, te da je to uzrok mnogobrojnosti organskih

<p>jedinjenja;</p> <ul style="list-style-type: none">- razume da ugljenikovi atomi u molekulima organskih jedinjenja mogu biti povezani i sa atomima drugih elemenata jednostrukom, dvostrukom ili trostrukom vezom.- razlikuje alkane, alkene i alkine na osnovu molekulske i strukturne formule i na osnovu naziva;- razume strukturnu izomeriju;- zna fizička svojstva ugljovodonika (rastvorljivost, agregatno stanje na sobnoj temperaturi);- zna da ugljovodonici podležu reakciji sagorevanja u kojoj se oslobađa toplota;- razume razlike u strukturi i reaktivnosti zasićenih i nezasićenih ugljovodonika, odnosno da dvostruka veza u molekulima alkena i trostruka veza u molekulima alkina uslovljava njihova hemijska svojstva;- razume osnovne hemijske reakcije alkana (supstitucija), alkena i alkina (adicija);- zna da su glavni prirodni izvori ugljovodonika nafta i zemni gas;- zna važnije derivate nafte (benzin, petroleum, dizel ulje, ulje za podmazivanje i asfalt) i da su to smeše jedinjenja sličnih fizičkih i hemijskih		
---	--	--

<p>svojstava.</p> <ul style="list-style-type: none">- razume da je funkcionalna grupa deo molekula koji uslovljava fizička i hemijska svojstva jedinjenja;- zna funkcionalnu grupu alkohola i kako se alkoholi imenuju;- razume kako hidroksilna grupa određuje fizička i hemijska svojstva alkohola;- zna o dobijanju etanola alkoholnim vrenjem;- razume osnovna fizička i hemijska svojstva etanola;- zna o praktičnoj primeni alkohola (metanola, etanola, glikola i glicerola);- zna o štetnom dejstvu etanola na ljudski organizam (alkoholizam), i o toksičnosti metanola;- zna funkcionalnu grupu karbonilnih jedinjenja;- zna da oksidacijom primarnih alkohola nastaju aldehidi, a sekundarnih alkohola ketoni;- zna o praktičnoj primeni karbonilnih jedinjenja (metanala i propanona);- zna funkcionalnu grupu karboksilnih kiselina i kako se karboksilne kiseline imenuju;- razume kako karboksilna grupa određuje fizička i hemijska svojstva		
---	--	--

<p>karboksilnih kiselina;</p> <ul style="list-style-type: none">- zna da oksidacijom etanola može nastati etanska kiselina;- zna o praktičnoj primeni karboksilnih kiselina;- zna koje se karboksilne kiseline nazivaju masne kiseline;- zna da u reakciji alkohola i karboksilnih kiselina nastaju estri i kako se nastali estri imenuju;- razume fizička svojstva estara.- zna šta su masti i ulja i njihova fizička svojstva;- prepoznaje formule triacilglicerola kao glavnih sastojaka masti i ulja;- razume osnovna hemijska svojstva masti i ulja (reakcije hidrogenizacije i saponifikacije);- zna da se deterdženti po hemijskom sastavu i svojstvima razlikuju od sapuna, ali da je princip uklanjanja nečistoća isti;- zna o značaju i ulozi masti i ulja u živim bićima;- zna šta su ugljeni hidrati i o njihovom značaju i ulozi u živim bićima;- razume fizička svojstva ugljenih hidrata;- razlikuje prema složenosti		
--	--	--

monosaharide, disaharide i polisaharide i zna da hidrolizom disaharida i potpunom hidrolizom polisaharida nastaju monosaharidi;

- razlikuje saharozu od invertnog šećera;

- razume da su različita svojstva i biološka funkcija skroba i celuloze posledica razlika u njihovoj hemijskoj strukturi;

- zna o praktičnoj primeni ugljenih hidrata (na primer, da se hartija pravi od celuloze; da je pamuk, po hemijskom sastavu, celuloza);

- zna da molekuli aminokiselina sadrže karboksilnu i amino grupu;

- zna da su proteini prirodni polimeri proteinskih aminokiselina;

- zna da se esencijalne aminokiseline moraju unositi hranom;

- zna o značaju i ulozi proteina u živim bićima;

- navodi životne namirnice bogate mastima i uljima, ugljenim hidratima i proteinima;

- zna da se neki vitamini rastvaraju u vodi, a neki u mastima, što je uslovljeno njihovom hemijskom strukturom;

- zna o značaju i ulozi

<p>vitamina u ljudskom organizmu.</p> <p>- zna o značaju bezbednog postupanja sa supstancama i značaju pravilnog skladištenja;</p> <p>- zna o zagađivačima (neorganskim i organskim supstancama) vazduha, vode i zemljišta i merama zaštite.</p>		
	BIOLOŠKI VAŽNA ORGANSKA JEDINJENJA (12)	<p>Masti i ulja.</p> <p>Ugljeni hidrati u pregledu: monosaharidi (glukoza i fruktoza), disaharidi (saharoza), polisaharidi (skrob i celuloza).</p> <p>Aminokiseline. Proteini.</p> <p>Vitamini.</p>
	HEMIJA ŽIVOTNE SREDINE (4)	<p>Zagađivači vazduha, vode i zemljišta. Mere zaštite.</p>

Način ostvarivanja programa: Demonstracija

Demonstracioni ogledi

Laboratorijske vežbe

Rad na tekstu

Očigledna sredstva (panoi, grafikoni, skice, modeli...)

Usmeno izlaganje nastavnika

Naziv predmeta	TEHNIKA I TEHNOLOGIJA	
Cilj	<p>Cilj učenja Tehnike i tehnologije je da učenik razvije tehničko-tehnološku pismenost, da izgradi odgovoran odnos prema radu i proizvodnji, životnom i radnom okruženju, korišćenju tehničkih i tehnoloških resursa, stekne bolji uvid u sopstvena profesionalna interesovanja i postupa preduzimljivo i inicijativno.</p>	
Razred	Osmi	
Godišnji fond časova	68 časova	
ISHODI	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI
Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:		
- proceni značaj elektrotehnike, računarstva i mehatronike u životnom i radnom okruženju;	ŽIVOTNO I RADNO OKRUŽENJE	<p>Uvod u elektrotehniku, računarstvo i mehatroniku.</p> <p>Električna instalacija - opasnost i mere zaštite.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - analizira opasnosti od nepravilnog korišćenja električnih aparata i uređaja i poznaje postupke pružanja prve pomoći; 		<p>Primena električnih aparata i uređaja u domaćinstvu, štednja energije i energetska efikasnost.</p> <p>Profesije (zanimanja) u oblasti elektrotehnike i mehatronike.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - obrazloži važnost energetske efikasnosti električnih uređaja u domaćinstvu; - poveže profesije (zanimanja) u oblasti elektrotehnike i mehatronike sa sopstvenim interesovanjima; 	<p>SAOBRAĆAJ</p>	<p>Saobraćajna sredstva na elektropogon - vrste i karakteristike. Hibridna vozila.</p> <p>Električni i elektronski uređaji u saobraćajnim sredstvima.</p> <p>Osnovi telekomunikacija.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - uporedi karakteristike električnih i hibridnih saobraćajnih sredstava sa konvencionalnim; - razume značaj električnih i elektronskih uređaja u saobraćajnim sredstvima; 	<p>TEHNIČKA I DIGITALNA PISMENOST</p>	<p>Osnovne komponente IKT uređaja.</p> <p>Upravljanje procesima i stvarima na daljinu pomoću IKT.</p> <p>Osnovni simboli u elektrotehnici.</p> <p>Računarski softveri za simulaciju rada električnih kola.</p> <p>Izrada i upravljanje elektromehaničkim modelom.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - koristi dostupne telekomunikacione uređaje i servise; - klasifikuje komponente IKT uređaja prema nameni; - proceni značaj upravljanja procesima i uređajima pomoću IKT; - crta električne šeme pravilno koristeći simbole; - koristi softvere za simulaciju rada električnih kola; - sastavi elektromehanički model i upravlja njime pomoću interfejsa; - objasni sistem proizvodnje, transformacije i prenosa električne energije; - analizira značaj korišćenja obnovljivih izvora električne energije; - razlikuje elemente kućne električne instalacije; - poveže električno i/ili elektronsko kolo prema zadatoj šemi; - koristi multimetar; - analizira karakteristike električnih mašina i povezuje ih 	<p>RESURSI I PROIZVODNJA</p>	<p>Elektroenergetski sistem.</p> <p>Proizvodnja, transformacija i prenos električne energije.</p> <p>Obnovljivi izvori električne energije.</p> <p>Elektroinstalacioni materijal i pribor.</p> <p>Kućne električne instalacije.</p> <p>Sastavljanje električnih kola</p> <p>Korišćenje faznog ispitivača i merenje električnih veličina multimetrom.</p> <p>Električne mašine.</p> <p>Elektrotehnički aparati i uređaji u domaćinstvu.</p> <p>Osnovni elektronike.</p> <p>Reciklaža elektronskih komponenti.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - objasni sistem proizvodnje, transformacije i prenosa električne energije; - analizira značaj korišćenja obnovljivih izvora električne energije; - razlikuje elemente kućne električne instalacije; - poveže električno i/ili elektronsko kolo prema zadatoj šemi; - koristi multimetar; - analizira karakteristike električnih mašina i povezuje ih 	<p>KONSTRUKTORSKO MODELOVANJE</p>	<p>Modelovanje električnih mašina i uređaja.</p> <p>Ogledi sa elektropanelima.</p> <p>Korišćenje interfejsa za upravljanje pomoću računara.</p> <p>Izrada jednostavnog školskog robota sopstvene konstrukcije ili iz konstruktorskog kompleta.</p> <p>Rad na projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izrada proizvoda/modela; - upravljanje modelom; - predstavljanje proizvoda/modela.

<p>sa njihovom upotrebom;</p> <ul style="list-style-type: none"> - klasifikuje elektronske komponente na osnovu namene; - argumentuje značaj reciklaže elektronskih komponenti; - samostalno/timski istražuje i osmišljava projekat; - kreira dokumentaciju, razvije i predstavi biznis plan proizvoda; - sastavi proizvod prema osmišljenom rešenju; - sastavi i upravlja jednostavnim školskim robotom ili mehatroničkim modelom; - predstavi rešenje gotovog proizvoda/modela; - procenjuje svoj rad i rad drugih i predlaže unapređenje realizovanog projekta. 		
--	--	--

Način ostvarivanja programa: Uvoditi učenike u svet tehnike i savremene tehnologije na zanimljiv i atraktivan način čime se podstiče njihovo interesovanje za tehničko stvaralaštvo. Omogućiti učenicima da iskazuju vlastite kreativne sposobnosti, da traže i nalaze sopstvena tehnička rešenja i da se dokazuju u radu. Radi što uspešnije korelacije odgovarajućih nastavnih sadržaja, usklađivanja terminologije, naučnog osmišljavanja sadržaja i racionalnog sticanja znanja, umenja i navika neophodna je stalna saradnja sa nastavnicima fizike, matematike, hemije, biologije i likovne kulture i dr.

Naziv predmeta			INFORMATIKA I RAČUNARSTVO		
Cilj			Cilj učenja Informatike i računarstva je osposobljavanje učenika za upravljanje informacijama, bezbednu komunikaciju u digitalnom okruženju, kreiranje digitalnih sadržaja i računarskih programa za rešavanje različitih problema u društvu koje se razvojem digitalnih tehnologija brzo menja.		
Razred			Osmi		
Godišnji fond časova			34 časa		
ISHODI		OBLAST/TEMA	SADRŽAJI		
Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:					
<ul style="list-style-type: none"> - unese i menja podatke u tabeli; - razlikuje tipove podataka u ćelijama tabele; - sortira i filtrira podatke po zadatom kriterijumu; - koristi formule za izračunavanje statistika; - predstavi vizuelno podatke na odgovarajući način; 		IKT	<p>Radno okruženje programa za tabelarne proračune. Kreiranje radne tabele i unos podataka (numerički, tekstualni, datum, vreme....).</p> <p>Formule i funkcije.</p> <p>Primena formula za izračunavanje statistika. Sortiranje i filtriranje podataka.</p> <p>Grupisanje podataka i izračunavanje statistika po grupama.</p> <p>Vizuelizacija podataka - izrada grafikona.</p>		

<ul style="list-style-type: none"> - primeni osnovne funkcije formatiranja tabele, sačuva je u pdf formatu i odštampa; - pristupi deljenom dokumentu, komentariše i vrši izmene unutar deljenog dokumenta; - razume na koje sve načine delimo lične podatke prilikom korišćenja interneta; - razume potencijalne rizike deljenja ličnih podataka putem interneta, pogotovu ličnih podataka dece; - razume vezu između rizika na internetu i kršenja prava; - objasni pojam "otvoreni podaci"; - uspostavi vezu između otvaranja podataka i stvaranja uslova za razvoj inovacija i privrednih grana za koje su dostupni otvoreni podaci; - unese seriju (niz) podataka; - izvrši jednostavne analize niza podataka (izračuna zbir, prosek, procenete,...); - grafički predstavi nizove podataka (u obliku linijskog, stubičastog ili sektorskog dijagrama); - unese tabelarne podatke ili ih učita iz lokalnih datoteka i snimi ih; - izvrši osnovne analize i obrade tabelarnih podataka (po vrstama i po kolonama, sortiranje, filtriranje,...); - izvrši analize koje uključuju statistike po grupama; - saraduje sa ostalim članovima grupe u svim fazama projektnog zadatka; - saradnički osmisli i sprovede faze projektnog zadatka; - samovrednuje svoju ulogu u okviru projektnog zadatka/tima; - kreira računarske programe koji doprinose rešavanju projektnog zadatka; - postavlja rezultat svog rada na Internet radi deljenja sa drugima uz pomoć nastavnika; - vrednuje svoju ulogu u grupi pri izradi projektnog zadatka i aktivnosti za koje je bio zadužen. 		<p>Formatiranje tabele (vrednosti i ćelija) i priprema za štampu.</p> <p>Računarstvo u oblaku - deljene tabele (nivoi pristupa, izmene i komentari).</p>
	DIGITALNA PISMENOST	<p>Zaštita ličnih podataka.</p> <p>Prava deteta u digitalnom dobu</p> <p>Otvoreni podaci.</p>
	RAČUNARSTVO	<p>Programski jezici i okruženja pogodni za analizu i obradu podataka (Jupyter, Octave, R,...).</p> <p>Unos podataka u jednodimenzione nizove.</p> <p>Jednostavne analize nizova podataka pomoću bibliotečkih funkcija (sabiranje, prosek, minimum, maksimum, sortiranje, filtriranje).</p> <p>Grafičko predstavljanje nizova podataka.</p> <p>Unos i predstavljanje tabelarno zapisanih podataka.</p> <p>Analize tabelarno zapisanih podataka (npr. prosek svake kolone, minimum svake vrste,...).</p> <p>Obrade tabelarno zapisanih podataka (sortiranje, filtriranje,...).</p> <p>Grupisanje podataka i određivanje statistika za svaku grupu.</p>
	PROJEKтни ZADACI	<p>Onlajn upitnik (kreiranje - tipovi pitanja, deljenje - nivoi pristupa i bezbednost).</p> <p>Onlajn upitnik (prikupljanje i obrada podataka, vizualizacija).</p> <p>Otvoreni podaci.</p> <p>Infografik.</p> <p>Upravljanje digitalnim uređajima (programiranje uređaja).</p> <p>Faze projektnog zadatka od izrade plana do predstavljanja rešenja.</p> <p>Izrada projektnog zadatka u korelaciji sa drugim predmetima.</p> <p>Vrednovanje rezultata projektnog zadatka.</p>

Način ostvarivanja programa: Nastavnik treba da osmisli aktivnosti tako da uključuju praktičan rad uz primenu IKT-a, povezivanje različitih sadržaja iz drugih tema unutar samog predmeta, kao i sa drugim predmetima. Poželjno je da planirane aktivnosti učenika na času prati sažeto i jasno uputstvo za realizaciju zadatka, uz

eventualnu prethodnu demonstraciju postupka od strane nastavnika. Ostaviti prostor za učeničku inicijativu i kreativnost - kroz diskusiju sa učenicima odabirati adekvatne alate, koncepte i strategije za realizaciju određenih aktivnosti.

Naziv predmeta		FIZIČKO I ZDRAVSTVENO VASPITANJE		
Cilj		Cilj učenja predmeta <i>Fizičko i zdravstveno vaspitanje</i> je da učenik unapređuje fizičke sposobnosti, motoričke veštine i znanja iz oblasti fizičke i zdravstvene kulture, radi očuvanja zdravlja i primene pravilnog i redovnog fizičkog vežbanja u savremenim uslovima života i rada.		
Razred		Osmi		
Godišnji fond časova		102 časa		
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:		OBLAST/TEMA	KLJUČNI POJMOVI SADRŽAJA	
<ul style="list-style-type: none"> - odabere i primeni komplekse prostih i opštepripremnih vežbi odgovarajućeg obima i intenziteta u vežbanju; - koristi naučene vežbe u sportu, rekreaciji i drugim situacijama; - upoređuje i analizira sopstvene rezultate sa testiranja sa referentnim vrednostima; - primeni usvojene tehnike kretanja u igri, sportu i drugim različitim situacijama; - primeni atletske discipline u skladu sa pravilima; - razvija svoje fizičke sposobnosti primenom vežbanja iz atletike; - održava ravnotežu u različitim kretanjima, izvodi rotacije tela; - primeni vežbanja iz gimnastike za razvoj fizičkih sposobnosti; - izvede elemente usvojenih timskih i sportskih igara; - primeni osnovna pravila timskih i sportskih igara; - koristi usvojene elemente tehnike u sportskim igrama; - primeni osnovne taktičke elemente; - učestvuje na unutar odeljenskim takmičenjima; - izvede kretanja u različitom 		FIZIČKE SPOSOBNOSTI		
		Atletika		Vežbe za razvoj snage. Vežbe za razvoj pokretljivosti. Vežbe za razvoj aerobne izdržljivosti. Vežbe za razvoj brzine. Vežbe za razvoj koordinacije. Primena nacionalne baterije testova za praćenje fizičkog razvoja i motoričkih sposobnosti.
		MOTORIČKE VEŠTINE SPORT I SPORTSKE DISCIPLINE		Sportska gimnastika

<p>ritmu;</p> <ul style="list-style-type: none"> - igra narodno kolo; - izvede osnovne korake plesa iz narodne tradicije drugih kultura; - izvede vežbe i sastave uz muzičku pratnju; - pliva tehnikom kraula i leđnog kraula i prsnom tehnikom; - prepliva najmanje 50m; - proceni svoje sposobnosti i veštine u vodi; - skoči u vodu na noge i na glavu; - roni u dužinu u skladu sa svojim mogućnostima; - poštuje pravila ponašanja u vodi, i oko vodene sredine; - uoči rizične situacije u vodi i oko nje; - vrednuje uticaj primenjenih vežbi na organizam; - odredi nivo sopstvene dnevne fizičke aktivnosti; - koristi vežbe radi poboljšanja svojih fizičkih sposobnosti; - predvidi eliminiše posledice nedovoljne fizičke aktivnosti; - primeni mere bezbednosti u vežbanju u školi i van nje; - odgovorno se odnosi prema objektima, spravama i rekvizitima; - primeni i poštuje pravila igara u skladu sa etičkim normama; - primereno se ponaša kao učesnik ili posmatrač na takmičenjima; - rešava konflikte na društveno prihvatljiv način; - koristi različite izvore informacija za upoznavanje sa raznovrsnim oblicima fizičkih i sportsko-rekreativnih aktivnosti; - prihvati pobjedu i poraz; - proceni vrednost različitih sportova bez obzira na lično interesovanje; - primeni usvojene motoričke veštine u vanrednim 		<p>Timske i sportske igre</p>	<p>Futsal: Elementi tehnike i taktike. Igra uz primenu pravila</p> <p>Rukomet: Elementi tehnike i taktike. Igra uz primenu pravila.</p> <p>Košarka: Elementi tehnike i taktike. Igra uz primenu pravila.</p> <p>Odbojka: Elementi tehnike i taktike. Igra uz primenu pravila.</p> <p>Aktivnost po izboru</p>
	<p>Ples i ritmika</p> <p>Vežbe sa vijačom. Vežbe sa obručem. Narodno kolo "Moravac". Narodno kolo iz kraja u kojem se škola nalazi. Engleski valcer.</p>		
	<p>Plivanje i Vaterpolo</p> <p>Plivanje Tehnika kraule, leđnog kraula i prsnog plivanja. Održavanje na vodi na razne načine i samopomoć. Ronjenje u dužinu 10-15m. Skokovi na noge i glavu. Mešovito plivanje. Igre u vodi. Pomoć drugima u vodi</p> <p>Vaterpolo Plivanje sa loptom. Hvatanje i dodavanje. Osnovni elementi taktike i igra.</p>		
	<p>Poligoni</p> <p>Poligon u skladu sa realizovanim motoričkim sadržajima. Poligon sa preprekama</p>		

<p>situacijama;</p> <ul style="list-style-type: none"> - vrednuje lepotu pokreta u fizičkom vežbanju i sportu; - podstiče porodicu na redovno vežbanje; - poveže vrste vežbi, igara i sporta sa njihovim uticajem na zdravlje; - planira dnevni ritam rada, ishrane i odmora u skladu sa svojim potrebama; - razlikuje zdrave od nezdravih oblika ishrane; - pravilno koristi dodatke ishrani; - primenjuje zdravstveno-higijenske mere u vežbanju; - pravilno reaguje i pruži osnovnu prvu pomoć prilikom povreda; - čuva životnu sredinu tokom vežbanja; - analizira štetne posledice konzumiranja duvana, alkohola, štetnih energetskih napitaka i psihoaktivnih supstanci. 			
	<p>FIZIČKA I ZDRAVSTVENA KULTURA</p>	<p>Fizičko vežbanje i sport</p>	<p>Podela motoričkih sposobnosti. Funkcija srčano-disajnog sistema. Osnovna pravila i taktika sportskih igara. Ponašanje na takmičenjima i sportskim manifestacijama. Čuvanje i održavanje prostora, sprava i rekvizita koji se koriste u vežbanju. Prevenција nasilja u fizičkom vaspitanju i sportu. Rešavanje spornih situacija. Korišćenje pisanih i elektronskih izvora informacija iz oblasti fizičkog vaspitanja i sporta. Vežbanje u funkciji snalaženja u vanrednim situacijama. Značaj i uloga fizičkog vežbanja za profesionalna zanimanja u sportu, obrazovanju, zdravstvu, vojsci, policiji i drugim zanimanjima. Struktura fizičke kulture (fizičko</p>

			vaspitanje, sport i rekreacija).
		Zdravstveno vaspitanje	Uticaj različitih vežbanja na kardio-respiratorni sistem, skeletno-mišićni i organizam uopšte. Zdravstveno-higijenske mere pre i posle vežbanja. Značaj pravilne ishrane. Energetski napici i njihova štetnost. Prva pomoć nakon površinskih povreda, uganuća u preloma. Značaj vežbanja u prirodi. Čuvanje okoline pri vežbanju. Posledice konzumiranja duvana i alkohola i psihoaktivnih supstanci Pravilno konzumiranje dodataka ishrani. Mere zaštite reproduktivnog zdravlja u procesu vežbanja

Način ostvarivanja programa: Programska koncepcija fizičkog vaspitanja u osnovnoj školi zasniva se na jedinstvu časovnih vančasovnih i vanškolskih organizacionih oblika rada programski zadaci ostvaruju se osim na redovnim časovima i kroz vančasovne i vanškolske organizacione oblike rada kao što su : kros, zimovanje, kursni oblici, slobodne aktivnosti, takmičenja, korektivno- pedagoški rad i priredbe i javni nastupi. Obavezna takmičenja , međurazredna, školska i okružna za atletiku, rukomet, vežbe na spravama, košarka, plivanje , stoni tenis.

OBAVEZNI IZBORNI NASTAVNI PREDMETI

ISLAMSKA VJERONAUKA (ILMUDIN)

Cilj nastave islamska vjeronauka (ilmudin) u osnovnom obrazovanju i vaspitanju je da pruži učeniku osnovni vjernički pogled na svet, sa posebnim naglaskom na vjernički praktični deo, a takođe i budući vječni život.

Cilj nastave islamski vjeronauk u osmom razredu jeste da učenike upozna sa osnovnim postulatima (temeljnim dužnostima) vjere islama, te da učenike upozna sa važnošću i sadržajem namaza (molitve) i njegovom ulogom u životu svakog pojedinca i zajednice u cjelini.

To znači da djeca na način primjeren njihovom uzrastu upoznaju vlastitu vjeru u njenoj duhovnoj, moralnoj, socijalnoj, misionarskoj i drugim dimenzijama.

Izlaganje vjerskog viđenja i postojanja sveta obavlja se u otvorenom i tolerantnom dijalogu sa ostalim naukama i teorijama.

Način pristupa je islamsko viđenje koje obuhvata sva pozitivna iskustva ljudi, bez obzira na njihovu nacionalnu pripadnost i vjersko obrazovanje.

Zadaci nastave islamske vjeronauke (ilmudin):

- poznavanje osnovnih principa vjere islama;
- poznavanje vrijednosti molitve;
- poznavanje sastavnih dijelova molitve;
- upoznavanje međusobnih prava i dužnosti pojedinca i zajednice;
- razvijanje svijesti o Bogu kao Stvoritelju i odnos prema ljudima kao najsavršenijim božjim stvorenjima;

- razvijanje sposobnosti (na način primjeren uzrastu učenika) za postavljanje pitanja o cjelini i najdubljem smislu postojanja čovjeka i svijeta, o ljudskoj slobodi, životu u zajednici, smrti, odnosu s prirodom koja nas okružuje, kao i za razmišljanje o tim pitanjima u svjetlu vjere islama;

NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA

LEGENDA	
Tip časa	
PRI	Pripremanje i uvođenje učenika u predmet ili temu
ONG	Obrada novog gradiva
PON	Ponavljanje nastavnih sadržaja
POV	povezivanje nastavnih sadržaja
PRO	Proveravanje i ocenjivanje znanja učenika
Oblik rada	
FRO	Frontalni rad
GRU	Grupni rad
TAN	Rad u parovima
IND	Individualni rad
Nastavne metode	
IZL	Usmeno izlaganje
RAZ	Razgovor
TEK	Rad sa tekstom
DEM	Demonstracija
Nastavna sredstva	
UDŽB	Upotreba udžbenika
LIT	Teološka literatura
NEP	Neposredna stvarnost
FIL	Filmovi i televizijske emisije

SADRŽAJI PROGRAMA

Redni broj teme	Redni broj časa	Nastavna jedinica	Tip časa	Oblik rada	Nastavne metode	Nastavna sredstva	Napomena
1.	1.	UVOD - TEMELJI ISLAMA (ŠERIJATA) - ŠEHADET					
		Pojam šerijata, osnove	PRI	FRO	RAZ	LIT	
2.	2.						
		Tevrat, Zebur, Indžil, Kur'an	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
3.	3.	OSOBNOSTI KUR'ANA KAO BOŽIJE OBJAVE ČOVEČANSTVU					
		Mu'džize (čuda) Kur'ana	ONG	FRO	IZL	UDŽB	
	4.	Važnost učenja Kur'ana	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
	5.	Memorisanje Kur'ana - hifz	ONG	GRU	RAZ	UDŽB	
	6.	Prevođenje Kur'ana, prevodi u svetu i kod nas, kako čitati prevod	ONG	FRO	IZL	LIT	

	7.	Kur'an i prethodne Božije Objave	POV	GRU	RAZ	UDŽB	
	8.	Utvrđivanje pređenog gradiva	PRO	IND	RAZ	UDŽB	
4.	9.	HADIS - SUNNET, PRAKSA BOŽIJEG POSLANIKA					
		Hadis - pojam, Hadis kao temelj Šerijata; pojam Hadisa i sunneta	ONG	FRO	IZL	UDŽB	
	10.	Poznati muhadisi, prenosioci i sakupljači Hadisa; izučavanje Hadisa kod nas	ONG	FRO	IZL	UDŽB	
	11.	Utvrđivanje pređenog gradiva	PRO	IND	RAZ	UDŽB	
5.	12.	ALLAHOVA SVOJSTVA					
		Vladar sudnjeg dana - dan polaganja računa	ONG	FRO	IZL	UDŽB	
6.	13.	OBAVEZE PUNOLETNIH MUSLIMANA					
		Kelime-i-šehadet, namaz, ramazanski post, zekat i hadždž	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
	14.	Koliko izvršamo naše islamske obaveze?	POV	GRU	RAZ	UDŽB	
	15.	Utvrđivanje pređenog gradiva	PRO	GRU	RAZ	UDŽB	
7.	16.		ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
	17.	hanefijski mezheb - Ebu Hanifa kao sunijski učenjak	POV	FRO	RAZ	LIT	
8.	18.	TESAVUF, ŠIIZAM					
		Pojam tesavufa i šiizma; sekte	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	
	19.	Šiizam i Ehli sunnet vel džema'at	POV	FRO	RAZ	LIT	
9.	20.	ISLAMSKI BONTON - AHLAK					
		Čuvanje zdravlja i života - duvan, alkohol, droge, higijena	ONG	GRU	RAZ	UDŽB	
	21.	Odnos prema prirodi i životnoj sredini	ONG	GRU	RAZ	UDŽB	
	22.	Odnos prema ljudima - prijateljstvo	ONG	GRU	RAZ	UDŽB	
	23.	Odnosi između muškarca i žene - brak; Islam protiv prostitucije	ONG	GRU	RAZ	UDŽB	
	24.	Pohvalne i ružne osobine u ljudskom ponašanju	ONG	TAN	RAZ	NEP	
	25.	Kakav je naš ahlak?	PON	GRU	RAZ	NEP	
	26.	Pojam ahlaka i edeba u temeljima Islama - Kur'anu i sunnetu	POV	GRU	RAZ	UDŽB	
	27.	Utvrđivanje pređenog gradiva	PRO	IND	RAZ	UDŽB	
10.	28.	PRVA ČETVORICA HALIFA					
		Hulefa-i-rašidin pravedni vladari Ebu Bekr, Omer, Osman i Alija r.a.	ONG	FRO	IZL	UDŽB	
	29.	Prva četvorica halifa kao primer u Islamu	POV	FRO	RAZ	LIT	
11.	30.	VELIKANI ISLAMA					
		Velikani Islama, uloga u očuvanju	ONG	FRO	IZL	FIL	

		originalnosti Islama i razvoju islamske misli					
	31.	Naši uzori u praktikovanju Islama	POV	FRO	RAZ	LIT	
12.		ISLAM I MUSLIMANI U NAŠOJ ZEMLJI					
	32.	Islam u našoj zemlji - koreni; Islam i Muslimani danas	ONG	FRO	RAZ	LIT	
	33.	Velikani Islama iz naših krajeva	POV	GRU	RAZ	NEP	
13.		ISLAM I SAVREMENI SVET					
	34.	Islam i nauka, budućnost Islama	ONG	FRO	RAZ	UDŽB	

Tantárgy:		Hitoktatás – katolikus hittan		
Évi óraszám:		34		
Osztály:		Nyolcadik		
TÉMA	CÉLOK	EREDMÉNYEK A téma feldolgozása után a tanuló:	A TÉMÁKON BELÜLI AJÁNLOTT TARTALOM	AJÁNLOTT MÓDSZEREK
I ISMERJÜK MEG ÉS ÉPÍTÜNK KI ÉLETÜNKET	<ul style="list-style-type: none"> • Jobban megismerni magunkat és másokat, valamint fejleszteni a közösségi szellemet, szolgálatot és barátságot • Megismerni, hogy az ember testi-lelki szerkezetével az igaz szeretet szolgálatára hivatott • Megismerni a keresztény álláspontot a szexualitásra és szerelemre vonatkozólag 	<ul style="list-style-type: none"> • úgy tekint a serdülőkorra, mint fontos átmeneti időszakra a felnőtté válás folyamatában • érti és elfogadja az igaz barátság jeleit és követelményeit • elfogadja a keresztény álláspontot a nemiségről, szexualitásról és szerelemről 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Valami új felé tartva 2. A barátság öröme és a szeretet útja (szerelembe esés, házasság, lelki hivatások) 	<ul style="list-style-type: none"> • Előadás, magyarázat • Életből és közvetlen környezetből vett példák a konfliktusos helyzetekre és a közösségre vonatkozóan • A fiatalok szerelmi- és nemi életével foglalkozó tömegtájékoztatói eszközök, pl. újságcikkek, fölhasználása • Olvasás és elemzés 1Kor 13,1-
II AZ EMBER KERESI AZ ÉLŐ ISTENT	<ul style="list-style-type: none"> • Belátni a tényt, hogy habár különböző módokon, de minden ember Istent keresi • Megismerkedni Isten keresésével az új vallási mozgalmakban • Kialakítani a vallásos magatartást és az Istenbe vetett személyes hitet, melyet Atyánktól kapunk 	<ul style="list-style-type: none"> • belátja, hogy az ember természetéből fakadóan vallásos lény • különbséget tud tenni az igazi vallásosság és a vallásosság hibás formái között 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Minden ember keresi Istent 4. A vallásosságtól a Istenhitig 5. Az ember Istenről alkotott felfogása (istenképek, ateizmus és 	<ul style="list-style-type: none"> • Előadás és magyarázat képek alapján • A világon élő emberek vallásosságára vonatkozó statisztikai adatok bemutatása és értékelése

		(szekták) • érti a vallás jelentőségét az emberre és életére nézve	vallási közömbösség) 6. Istenkeresés az új vallási mozgalmakban	<ul style="list-style-type: none"> • Beszélgetés • Horoszkóp szemléltetése és elemzése • Filmek, diapozitívek
III A VILÁG ÉS AZ EMBER TITKA A SZENTÍRÁS FÉNYÉBEN	<ul style="list-style-type: none"> • Megérteni a világ és az ember teremtéséről szóló bibliai elbeszélés jelentését • Megérteni, hogy a bűn az ember szabad akaratának helytelen használata következményeként jött létre • Felismerni az ember méltóságát és szépségét mint Isten képmását • Megismerni, hogy az ember ellen elkövetett bűn egyben Isten ellen elkövetett bűn is • Felébreszteni és kialakítani a tudatot, hogy az ember felelős a teremtett világért és annak fejlődéséért 	<ul style="list-style-type: none"> • felismeri a Teremtés könyvének főbb mondanóját • érti az első és második teremtéstörténet üzenetét • belátja, miben hasonló az ember Istenhez • érti a képek üzenetét: kert, jó és rossz tudásának fája, kígyó... • megérti, hogy életünket és a világot ajándékba kaptuk és kötelességünk erről tanúságot tenni az emberek előtt 	7. Isten kinyilatkoztatja magát (a természet Istenről beszél) 8. A bibliai- és tudományos világkép kapcsolata 9. Az ember Isten képmása (Ter 1,27) 10. Ellenszegülés Istennek és viszály az emberek között(Ter 2-11) 11. A feldolgozott tanegységek ismételése	<ul style="list-style-type: none"> • A szimbólumok bemutatása és magyarázata • Bibliai szöveg feldolgozása – páros munka • Fényképek és képek használata • Bibliai szöveg összevetése a tudományos ismeretekkel • A képzőművészeti alkotások elemzése – Biblia a művészetben • Beszélgetés az emberről, mint Isten képmásáról bibliai szöveg elemzése alapján • Kolázs: Bűn Istennel szemben és bűn az emberrel szemben • A bábéli toronyról szóló szentírási szöveg időszerűsítése • Szentírási szövegek olvasása, elemzése és bemutatása • Csoportos munka szentírási szöveg alapján • Elépzelt riport Jézussal vagy más bibliai személyekkel („Tékozló fiú“...)

<p>IV ISMERJÜK MEG JÉZUS KRISZTUSBAN A VALÓSÁGOS ISTENT</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerni a neveket és címeket, melyek Jézusra vonatkoznak, személyéről és küldetéséről beszélnek • Elvezetni a Krisztussal és üzenetével való találkozásra és kialakítani a személyes hibeli meggyőződést • A Jézusról kialakított kép elmélyítése, kitisztítása • Felismerni Jézus Krisztusban a valóságos Istent és a valóságos embert 	<ul style="list-style-type: none"> • Érti Isten megtestesülésének titkát • Érzékeli, hogy Jézus nyilvános működése az ember felé irányul • Felismeri Jézus mérhetetlen szeretetét az emberek iránt • A feltámadást a halál felett aratott győzelemként éli meg • Jobban érti és megéli az egyház krisztológiai tanítását 	<p>12. Megtestesült Isten 13. A földön járva jót cselekedett 14. Mindhalálíg szeretett minket 15. Feltámadás – győzelem a halál felett 16. Jézus Krisztus valóságos Isten és valóságos ember 17. A feldolgozott tanegységek ismétlése</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beszélgetés a témáról: „mindhalálíg szeretett bennünket“ a húsvéti misztérium fényében • Néhány krisztológiai kifejezés elemzése a Hitvallásban
<p>V KRISZTUS MISZTIKUS TESTE – AZ EGYHÁZ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerni az első keresztény közösség megalakulását • Megismerni a Szentlélek működését és az apostolok szerepét az első keresztény közösségben • Megélni Pál apostol képét az Egyházzól, mint Krisztus titokzatos testéről • Megérteni a fogalmakat: szent, katolikus és apostoli • Egyházkép az ortodox egyházban 	<ul style="list-style-type: none"> • Megéli az egyházat mint a hívők közösségét • felismeri, hogy a közösség a Szentlélek működése, a hit és a keresztség által növekszik • felismeri a tagokat, mint Isten ajándékait az Egyház életéért • megéri, hogy neki is fontos szerepe van az egyházközösségben, a plébánia életében 	<p>18. Ósegyház 19. Egyház, amely kereszttel 20. Pál egyházképe 21. Az egyház – szent, katolikus és apostoli 22. Egyházkép az ortodox egyházban 23. A feldolgozott tanegységek ismétlése</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Előadás, magyarázat • Szentírási szöveg feldolgozása • Kollázs: Az egyház képe – csoportos munka • Fogalmak elemzése és asszociáció - sztikerek
<p>VI A BÉRMÁLÁS – A KERESZTÉNY KÜLDETÉS EREJE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Felismerni a Szentlélek működését a történelemben és hatását az emberek cselekedeteire • Megismerni, hogy a Szentlélek a megváltás történetén keresztül működik (ÓSZ, ÚSZ, az egyház története a mai napig) • Tudatosítani, hogy a bérmálás szentségekor a Szentlélek ajándékait kapjuk • Megnyílni a Szentlélek működése 	<ul style="list-style-type: none"> • Összeköti a keresztség és bérmálás szentségét • felismeri és megkülönbözteti a Szentlélek és a démonok működését a világban (példákon keresztül) • felismeri a 	<p>24. Bérmáláskor megkapjuk a Szentlelket (a keresztség személyes megerősítése) 25. Szentlélek az Ószövetségben 26. Szentlélek Jézus életében 27. A Szentlélek</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Előadás, magyarázat és beszélgetés • Asszociáció a következő fogalmakra: lélek, Szentlélek – sztikerek használata • Meghatározott bibliai szövegek

	<p>előtt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Megtanulni, melyek a Szentlélek ajándékai • Megérteni, hogy rajtunk keresztül működik a Szentlélek • Belátni és megismerni a munka jelentőségét és értékét az emberek életében 	<p>Szentlélek működését a szentek életében, az egyházban, a mai emberek életében</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismeri a bérmálás szentségének jeleit és szertartását • készen áll a keresztény tanúságtételre a Szentlélek ereje által, melyet a keresztény nagykorúság szentségének felvételekor kapott • a keresztény értelmezésben vett munkára merítsen erőt 	<p>működése az Egyházban</p> <p>28. A bérmálás szentségének megünneplése</p> <p>29. A Lélek által élünk és tevékenykedünk – Isten ajándékai köteleznek minket</p> <p>30. A hivatás kiválasztása</p> <p>31. A munka szerepe a személy fejlődésében és előrehaladásában</p> <p>32. A plébánia – a hit és élet közössége</p> <p>33. A feldolgozott tanegységek ismételése</p> <p>34. Az év végi osztályzatok lezárása</p>	<p>olvasása és elemzése</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plakát: A Szentlélek jelképei • A bérmálás szertartásának elemzése • A keresztelés és a bérmálás összevetése • Példák a különböző hivatású keresztények életéből • Felkészülés a bérmálás felvételének megünneplésére az Egyházközösségben • Véleménykutatás: Mi szeretnél lenni, miért pont ezt a foglalkozást választottad?
--	---	--	---	--

REFORMATSKA HRIŠĆANSKA CRKVA U SRBIJI

Cilj nastave verskog vaspitanja Reformatske hrišćanske crkve jeste vrednovanje verskih i socijalnih datosti u hrišćanstvu i ljudskoj zajednici sa naglaskom na odgovornom stvaranju boljeg sveta. Mlade vodimo onim stavovima i istinama koje naučava Katehizam katoličke crkve.

Zadaci nastave verskog vaspitanja Reformatske hrišćanske crkve jesu: da misao vodilja verske nastave jeste izgradnja kompletne i odgovorne osobe u odnosu prema sebi, prema vjerskim vrednotama, prema drugim ljudima i konačno da se oseća pozvanim da te vrednote ne samo spoznaje i govori nego i potvrđuje životom.

SADRŽAJI PROGRAMA

	Tema	Glavni citat	Podela	Aplikacija	Pevanje
1.	Opšti uvod, osnovi gradiva				
2.	Opšta - praktična pitanja iz crkvenih delatnosti - života				
3.	Crkvena eparhija	I Sol. 5, 21-22	Sveštenstvo Staratelj - ekonom	Dužnosnici crkvene eparhije	Himna 344
4.	Crkvena opština	I Sol. 5, 19-20	Sveštenik	Dužnosnici crkvene	Himna

			Startatelj - ekonom Presbiteri	opštine	152
5.	Reformatska Hrišćanska Crkva (Mađara u Srbiji) I deo	Mat. 6, 19	Crkvena hierarhija Uprava- Crkvena vlast		
6.	Reformatska Hrišćanska Crkva (Mađara u Srbiji) II deo	Mat. 6, 20	Sinod Crkveni sabor Eparhijska uprava		Psalm XXV
7.	Obeležja Reformatske Crkve	Otkr. 2, 10/b	Grb Slogan	Božje jagnje sa stegom Hristos pobeđuje	Psalm LXXVII
8.	Ponavljanje				
9.	Ponavljanje				
10.	Žitije Apostola Pavla I deo	II Kor. 5, 10	Biografski podaci Preobraćenje	Pavlova prosvjedočenja	Himna 399
11.	Žitije Apostola Pavla II deo	Ef. 5, 12	Učenja prosvjedočenja vere (jevanđelizacija) Poslanice Pavlove		Psalm XXXVI
12.	Pavlove misionarske putešestvije	Gal. 1, 3-4	Mala Asija i Balkan Grčka Makedonija Rim	Stvaranje novih župa	Psalm VI
13.	Ponavljanje				
14.	Ponavljanje				
15.	Reformatski pokret u Mađarskoj	II Kor 4, 6-7	Značaj Rezultati Značajniji reformatori		Himna 213
16.	Reformatski pokret u Slavoniji i Baranji	Psalm 23, 1-6	Značaj Rezultati		Himna 359
17.	Reformatski pokret među južnim Slovenima	Psalm 27, 7	Slovenija (Primoš Trubar) Značaj		Psalm LXV
18.	Vreme crkvene renesanse (Biblijski prevodi)	Rim. 10, 17	Karoli Gašpar S. Molnar Albert		Himna 209
19.	Transilvanija i njegovi vladari	Rim. 8, 28	Značaj Rezultati		Himna 428
20.	Mučeništva, robovanja na Galijama	II Kor. 4, 8-10	Prognanstva Poniženja	40 propovednika	Himna 389
21.	Ponavljanje				
22.	Ponavljanje				
23.	Obnavljanje (Reformisanje) osavremenjavanje Božje službe i propovedi	I Sol. 5, 17	Začetnici Glavni predstavnici reformacija	ECCLESIA SEMPER REFORMARI DEBET	Himna 362
24.	Oblici dodatnih bogoslužjenja	Rim. 1, 16	Biblijski časovi Diakonati Nedeljna škola		Himna 393

			Diaspore		
25.	Ponavljanje				
26.	Ponavljanje				
27.	Misionarske delatnosti	Mat. 28, 18-20			Himna 280
28.	Svetske vere	II Kor. 13, 4	Podela Osnovna učenja		Himna 411
29.	Hrišćanstvo	Isaije 41, 10	Protestanti Neoprotestanti	Tolerancija i prihvatanje različitosti	Psalms CL
30.	Istočno i zapadno hrišćanstvo	Gal. 3, 26	Podela Osnovna učenja	Put ka ekumenizam	Himna 476
31-34.	Ponavljanje na kraju školske godine				

Naziv predmeta		GRAĐANSKO VASPITANJE	
Cilj		Cilj predmeta je da učenici steknu znanja, formiraju stavove, razviju veštine i usvoje vrednosti koje su pretpostavka za uspešan, odgovoran i angažovan život u demokratskom društvu.	
Razred		osmi	
Godišnji fond časova		34 časova	
ISHODI	OBLAST/TEMA	SADRŽAJI	
Po završenoj oblasti/temi učenik će biti u stanju da:			
stvaranje raznovrsnih mogućnosti da kroz različite sadržaje i oblike rada tokom nastave građanskog vaspitanja svrha, ciljevi i zadaci obrazovanja, kao i ciljevi nastave građanskog vaspitanja budu u punoj meri realizovani;	1. UVOD (2 časa)	<i>Pogled unazad</i> - podsećanje na sadržaje programa <i>građanskog vaspitanja</i> za 5, 6. i 7. razred (prava i odgovornosti na nivou škole/lokalne zajednice i društva; aktivno učešće u životu škole/lokalne zajednice i društva). (1 čas) <i>Predstavljanje ciljeva, zadataka, sadržaja i metoda rada.</i> (1 čas)	
- razumevanje koncepta univerzalnosti prava deteta; - sticanje znanja o uzrocima različitog stepena ostvarenosti prava deteta u savremenom svetu; - podsticanje razvoja kritičkog odnosa prema pojavama zloupotrebe prava deteta; - upoznavanje sa neophodnim	2. DECA U SAVREMENOM SVETU (18 časova)	<i>Položaj dece u savremenom društvu</i> (5 časova) Položaj deteta u društvu - mesto, uloga i odgovornost države, društva, porodice i deteta. Univerzalnost ljudskih prava i prava deteta, povezanost dečijih potreba sa pravima deteta. Činioci koji utiču na ostvarenost dečijih prava - ekonomski razvoj, socijalni i politički ambijent, tradicija, kultura... Primeri zloupotrebe prava deteta - trgovina decom, deca vojnici, dečja	

<p>uslovima za ostvarivanje najboljeg interesa deteta;</p> <ul style="list-style-type: none"> - upoznavanje sa mestom, ulogom i značajem međunarodnih organizacija koje se u svom radu bave unapređivanjem položaja dece; - upoznavanje sa mestom, ulogom i značajem institucija i organizacija koje se u svom radu bave unapređivanjem položaja dece u Srbiji; - upoznavanje sa nacionalnim zakonodavnim okvirom čiji je cilj zaštita interesa dece; - razumevanje mesta, uloge i odgovornosti države, društva, porodice i deteta u unapređivanju položaja dece u jednom društvu; - identifikovanje osobina, znanja i veština kod dece koje su značajne za njihovu aktivnu ulogu u unapređivanju položaja dece u društvu; - razumevanje uloge i značaja medija u savremenom društvu; - unapređivanje veština kritičkog razmatranja informacija dobijenih preko različitih medija; - upoznavanje sa ulogom medija u kreiranju slike deteta u društvu. 		<p>pornografija, zloupotreba dečjeg rada, deca beskućnici, nasilje nad decom... Primeri koji pokazuju načine kojima se obezbeđuju uslovi za ostvarivanje najboljeg interesa dece - jednake mogućnosti za sve (u obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti...), zakonska regulativa koja zabranjuje telesno kažnjavanje dece, učešće dece u aktivnostima koje su od značaja za njih i društvo...</p> <p><i>Međunarodne organizacije koje se bave unapređivanjem položaja dece i zaštitom njihovih interesa (1 čas)</i></p> <p>Uloga i značaj organizacija kao što su Unicef, Unesko, Međunarodni komitet Crvenog krsta, <i>Save the children...</i></p> <p><i>Položaj dece u Srbiji (8 časova)</i></p> <p>Analiza položaja dece u Srbiji (primeri uspešne zaštite interesa dece i primeri iz kojih se vidi da zaštita nije ostvarena).</p> <p>Institucionalni okvir - ustanove koje se bave unapređivanjem položaja dece i zaštitom njihovih interesa i odgovarajuća zakonska regulativa u oblastima: socijalne zaštite, bezbednosti, obrazovanja, slobodnog vremena, aktivnog učešća, zapošljavanja, zaštite životne sredine.</p> <p>Nacionalne i lokalne organizacije koje se bave pitanjima dece i organizacije u kojima deca uzimaju učešće (Prijatelji dece Srbije, Centar za prava deteta, Naša Srbija, Crveni krst Srbije...).</p> <p><i>Kompetencije dece značajne za uključivanje u aktivnosti koje doprinose poboljšanju položaja dece u društvu (2 časa)</i></p> <p>Osobine, znanja i veštine deteta koje su od značaja za preuzimanje aktivne uloge u društvu (osetljivost za probleme drugih, dobra informisanost, otvorenost za nove ideje, timski rad, inicijativnost, samopouzdanje, argumentovano iznošenje stavova....).</p> <p><i>Aktivnosti za unapređivanje položaja dece u Srbiji (2 časa)</i></p>
---	--	---

		<p>Razmatranje predloga učenika o mogućim aktivnostima društva koje bi imale za cilj unapređenje položaja dece u Srbiji i upućivanje inicijativa i odabranih predloga odgovarajućim ustanovama.</p>
	<p>3. MEDIJI U SAVREMENOM DRUŠTVU (11 časova)</p>	<p><i>Mediji u savremenom društvu (2 časa)</i></p> <p>Mesto, uloga i značaj medija.</p> <p><i>Razumevanje i tumačenje medijskih poruka (4 časa)</i></p> <p>Mediji kao izvor informacija; zloupotreba informacija, izobilje informacija, selekcija informacija, verodostojnost informacija.</p> <p>Uticao tačke gledišta na objektivnost informacija.</p> <p><i>Deca i mediji (5 časa)</i></p> <p>Uloga medija u stvaranju slike o položaju dece u jednom društvu i načini na koji se ona prikazuju (deca kao žrtve, deca i obrazovanje, deca i slobodno vreme, deca sa posebnim potrebama...).</p> <p>Učešće dece u medijima - mogućnosti i načini.</p> <p>Analiza odabranog domaćeg medija (TV, radio, internet, dnevne ili nedeljne novine...) sa ciljem da se utvrdi kako se u njemu, koliko često i na koji način, prikazuju deca.</p> <p>Razmatranje predloga učenika koji imaju za cilj sadržajnije, verodostojnije i u većem obimu predstavljanje dece i njihovih problema u analiziranom mediju.</p>
	<p>4. ZAVRŠNI DEO (3 časa)</p>	<p><i>Šta nosim sa sobom (3 časa)</i></p> <p>Razmena učeničkih iskustava o aktivnostima realizovanim na časovima <i>građanskog vaspitanja</i> u toku osmog razreda i celokupnog drugog ciklusa. Procena korisnosti i upotrebljivosti stečenih znanja i veština za svakodnevni život.</p>

Način ostvarivanja programa: Program osmog razreda nastavlja razvojni pravac predmeta *građansko vaspitanje* u drugom ciklusu osnovne škole sa fokusom na položaj deteta u savremenom društvu. Realizacijom

programa ovog predmeta u 5, 6. i 7. razredu učenicima je pružena mogućnost da razumeju svoje mesto i ulogu u društvu i da se osnaže u tome da aktivno učestvuju u društvenom životu zajednica kojima pripadaju. Ta znanja i iskustva se ovim programom proširuju, čime se stvaraju uslovi da učenici još bolje razumeju problematiku u vezi sa položajem dece, kako na lokalnom tako i na globalnom nivou.

Naziv predmeta	DRUGI STRANI JEZIK
Cilj	Cilj nastave stranog jezika jeste da se osigura da svi učenici steknu bazičnu jezičku pismenost i da napreduju ka realizaciji odgovarajućih Standarda obrazovnih postignuća, da se osposobe da rešavaju probleme i zadatke u novim i nepoznatim situacijama, da izraze i obrazlože svoje mišljenje i diskutuju sa drugima, razviju motivisanost za učenje i zainteresovanost za predmetne sadržaje, kao i da ovladaju komunikativnim veštinama i razviju sposobnosti i metode učenja stranog jezika.
Razred	osmi
Godišnji fond časova	68 časa

NEMAČKI JEZIK

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST/TEMA Komunikativne funkcije	Jezički sadržaji
<ul style="list-style-type: none"> - Učenik razume jednostavnu usmenu poruku iskazanu savremenim jezikom, ne dužu od 4 do 5 minuta; i to na nivou globalnog razumevanja (osnovno obaveštenje iz poruke), na nivou selektivnog razumevanja (pronalaženje tražene informacije). Razumevanje treba da se odnosi na različite vrste usmenih poruka (monolog, kraći razgovor, kratka informacija). - Učenik čita sa razumevanjem kraće pisane i ilustrovane tekstove u vezi sa poznatim temama, sadržajima i komunikativnim funkcijama. - U okviru programom predviđene jezičke građe, učenik je u stanju da iskaže jednostavnu usmenu poruku, ispriča lični doživljaj, sadržaj razgovora ili narativnog teksta, samostalno ili uz pomoć nastavnika. - U okviru programom predviđene jezičke građe, učenik piše poruke i kratke tekstove. - Učenik ostvaruje komunikaciju i razmenjuje sa sagovornicima kratke informacije u vezi sa poznatim temama, sadržajima i komunikativnim funkcijama. - Prepoznaje osnovne principe jezika, odnosno gramatičke i sociolingvističke kompetencije. -- razume nastavnikov govor i njegova 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Predstavljanje sebe i drugih 2. Pozdravljanje 3. Identifikacija i imenovanje osoba, objekata, delova tela, životinja, boja, brojeva, itd. (u vezi sa temama) 4. Razumevanje i davanje jednostavnih uputstava i komandi 5. Postavljanje i odgovaranje na pitanja 6. Molbe i izrazi zahvalnosti 7. Primanje i upućivanje poziva za učešće u igri/grupnoj aktivnosti 8. Izražavanje dopadanja/nedopadanja 9. Izražavanje fizičkih senzacija i potreba 10. Imenovanje aktivnosti (u vezi sa temama) 11. Iskazivanje prostornih odnosa, relacija i veličina (<i>idem, dolazim iz..., levo,</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Imenica, zamenica, član Upotreba imenica u kategorijama jednine i množine i svim padežima (nominativu, genitivu, dativu i akuzativu). Upotreba najfrekventnijih obrazaca za izvođenje imenica, upotreba najfrekventnijih imeničkih složenica (<i>Sommerferien, Briefkasten</i>). Upotreba neodređenog, određenog, nultog, negacionog, upitnog, prisvojnog i pokaznog člana: <i>Ich habe ein Buch. Schau mal, das Buch da! Er trinkt gern Tee. Er trinkt keinen Tee. Welches Buch liest du? Gib mir dein Buch. Gibt mir dieses Buch.</i> Receptivna upotreba najfrekventnijih neodređenih determinativa (<i>manch-, viel-, einig-, all-</i>). Upotreba kontrahovanog člana: <i>im Buch, am Strand, ans Meer.</i> Upotreba ličnih zamenica u nominativu, akuzativu i dativu. Upotreba neodređenih zamenica <i>man, jemand, etwas.</i> 2. Pridevi, predlozi i partikule Upotreba prideva u atributskoj funkciji

<p>uputstva,</p> <ul style="list-style-type: none"> - razume kraće usmene tekstove (do 15 rečenica i ne duže od 3 minuta) koje iskazuju govornici različitih standardnih varijeteta, na već obrađene i novouvedene teme u vezi sa svakodnevnim životom, bližim i daljim učenikovim okruženjem i uzrasno specifičnim interesovanjima, - razume sadržaj tekstova savremenih muzičkih kompozicija iskazanih jednostavnim jezičkim sredstvima, - u zavisnosti od komunikativnog cilja učenik u tekstu prepoznaje i identifikuje: <ul style="list-style-type: none"> a) njegov opšti sadržaj, b) važne informacije (specifikovane i/ili nalogom zahtevane), c) suštinu poruke i govornikovu nameru, kao i emocionalni kontekst. - razume opšti smisao autentičnih i adaptiranih tekstova dužine do 150 reči (oglasi, kraći izveštaji i vesti, brošure, prospekti, servisne informacije, kraće reportaže, intervjui, stripovi) iz domena već obrađenih i novouvedenih tema u skladu sa uzrastom i interesovanjima (iz domena svakodnevnog života, bližeg i daljeg učenikovog okruženja, društvenih pojava značajnih za mlade), - u zavisnosti od komunikativnog cilja učenik u tekstu prepoznaje i identifikuje: <ul style="list-style-type: none"> a) njegov opšti sadržaj, b) važne informacije (specifikovane i/ili nalogom zahtevane), c) suštinu poruke i govornikovu nameru, kao i emocionalni kontekst. - jednostavnim jezičkim sredstvima (usvojenim rečima, izrazima, rečenicama) dâ osnovne informacije o sebi, svojoj porodici, svom okruženju, školi i drugovima i ostalim uzrasno adekvatnim temama, kao i da kod sagovornika raspita o sličnim informacijama, - uz nastavnikovu pomoć i uz upotrebu usvojenih jezičkih sredstava vodi kratak razgovor o poznatim, već obrađivanim temama. - zapisuje kratke beleške na osnovu nastavnikovog izlaganja, - koristi kratke kontaktne forme: 	<p style="text-align: center;"><i>desno, gore, dole...)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 12. Davanje i traženje informacija o sebi i drugima 13. Traženje i davanje obaveštenja 14. Opisivanje lica i predmeta 15. Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu 16. Izražavanje pripadanja i posedovanja 17. Traženje i davanje obaveštenja o vremenu na časovniku 18. Skretanje pažnje 19. Traženje mišljenja i izražavanje slaganja/neslaganja 20. Iskazivanje izvinjenja i opravdanja 	<p>(receptivno).</p> <p>Upotreba komparativa i superlativa (uključujući i komparativske fraze: <i>Dein Haus ist billiger als meine Wohnung.</i>)</p> <p>Upotreba predloga za različite vrste prostronih i vremenskih odnosa, upotreba predloga koji regiraju i dativ i akuzativ (<i>Wechselpräpositionen</i>): <i>an, auf, in, hinter, über, unter, vor, zwischen</i>) za izražavanje mesta i pravca vršenja radnje.</p> <p>Upotreba osnovnih partikula (receptivno): <i>Was machst du denn da? Das kann ich aber nicht.</i></p> <p>3. Glagol</p> <p>Upotreba prezenta, upotreba osnovnih glagola u preteritu - pomoćnih, modalnih i najfrekventnijih jakih glagola, upotreba perfekta slabih glagola, kao i frekventnih glagola sa naglašenim i nenaglašenim prefiksom. Građenje i upotreba futura.</p> <p>Građenje konjunktiva za izražavanje želje i ljubaznog pitanja: <i>Ich möchte nach Deutschland fahren. Ich hätte gern ein Kilo Äpfel.</i></p> <p>Upotreba imperativa.</p> <p>Upotreba povratnih glagola sa povratnom zamenicom u akuzativu i dativu: <i>Ich wasche mich. Ich wasche mir die Hände.</i></p> <p>Upotreba modalnih i osnovnih modalitetnih glagola: <i>Ich habe zu packen. Ich hoffe, dich wiederzusehen.</i></p> <p>Fraza i rečenica</p> <p>Upotreba genitivske posesivne fraze: <i>das Haus meiner Eltern.</i></p> <p>Upotreba osnovnih glagola, imenica, prideva sa predložnom dopunom: <i>Interesse für Sport, interessiert daran, sich interessieren für.</i></p> <p>Rečenični okvir. Razokvirenje u komunikativne svrhe (receptivno).</p> <p>Nezavisno složene i zavisno složene rečenice (<i>dass, ob, w-..., weil, obwohl</i>).</p>
---	--	--

<p>razglednice, elektronska pisma, kratka pisma sa sadržajem lične prirode,</p> <ul style="list-style-type: none"> - koristi kratke pisane forme da ostvari komunikativnu situaciju molbe, zahvaljivanja, upita, prihvatanja i odbijanja predloga (upotrebljavajući jednostavna i usvojena jezička sredstva), - samostalno piše kratke sastave na poznate, uzrasno adekvatne i bliske teme, dužine do 70 reči. - usmeno prenosi suštinu poruke sa maternjeg na ciljni jezik i obrnuto - pismeno prenosi jednostavne poruke i objašnjenja - prepričava sadržaj kraćeg teksta, audio ili vizuelnog zapisa i kraće interakcije - započinje kraći razgovor o poznatim temama, održava kontinuitet i završava ga. - reaguje verbalno ili neverbalno na uputstva i postavljena pitanja u vezi sa konkretnom situacijom; - postavlja pitanja i odgovara na njih; - izražava dopadanje ili nedopadanje; nudi i prihvata ponudu, poziv ili izvinjenje; - učestvuje u komunikaciji na času i van njega (u paru, u grupi, itd.); - traži razjašnjenja kada nešto ne razume; - ostvaruje jednostavnu interakciju uz ponovno formulisanje iskaza i vrši korekcije. - prepoznaje i koristi gramatičke sadržaje predviđene nastavnim programom; - poštuje osnovna pravila smislenog povezivanja rečenica u šire celine; - uviđa mogućnosti pozitivnog transfera znanja i strategija stečenih učenjem prvog stranog jezika; - koristi jezik u skladu sa nivoom formalnosti komunikativne situacije (npr. forme učtivosti); - razume vezu između sopstvenog zalaganja i postignuća u jezičkim aktivnostima; - uočava sličnosti i razlike između maternjeg i stranih jezika koje uči; - razume značaj upotreba internacionalizama - primenjuje kompezacione strategije. 		
---	--	--

Način ostvarivanja programa: Komunikativna nastava jezik smatra sredstvom komunikacije. Primena ovog pristupa u nastavi stranih jezika zasniva se na nastojanjima da se dosledno sprovede i primenjuju sledeći stavovi:

- ciljni jezik upotrebljava se u učionici u dobro osmišljenim kontekstima od interesa za za učenike, u prijatnoj i opuštenoj atmosferi; govor nastavnika prilagođen je uzrastu i znanjima učenika;
- nastavnik mora biti siguran da je shvaćeno značenje poruke uključujući njene kulturološke i vaspitne elemente kao i elemente koji vode što boljoj socijalizaciji učenika;
- bitno je značenje jezičke poruke;
- nastavnik i dalje učenicima skreće pažnju i upućuje ih na značaj gramatičke preciznosti iskaza;
- znanja učenika mere se jasno određenim **relativnim** kriterijumima tačnosti i zato uzor nije izvorni govornik;
- u cilju unapređivanja kvaliteta i kvantiteta jezičkog materijala, nastava stranog jezika zasniva se i na socijalnoj interakciji; rad u učionici i van nje sprovodi se putem grupnog ili individualnog rešavanja problema, potragom za informacijama iz različitih izvora (internet, dečiji časopisi, prospekti i audio materijal) kao i rešavanjem manje ili više složenih zadataka u realnim i virtuelnim uslovima sa jasno određenim kontekstom, postupkom i ciljem;
- nastavnik upućuje učenike u zakonitosti usmenog i pisanog koda i njihovog međusobnog odnosa.

<p>A tantárgy neve</p> <p>Cél</p> <p>Osztály</p> <p>Évi óraszám</p>	<p>MAGYAR NYELV A NEMZETI KULTÚRA ELEMEIVEL, ANYANYELVÁPOLÁS</p> <p>A <i>magyar nyelv</i> oktatásának és tanulásának célja, hogy a tanuló ápolja vagy idegen nyelvként tanulja a magyar nyelvet, helyesen használja a különféle kommunikációs szituációkban, beszédben és írásban. Ismerje meg, értékelje és becsülje a magyar nemzeti értékeket és hagyományokat, elfogadja a különböző kultúrákat és fejlessze az interkulturális kommunikációt; fejlessze a kulcskompetenciákat.</p> <p>Nyolcadik</p> <p>68 óra</p>	
<p>KIMENET</p> <p>A tematikai egység/terület feldolgozását követően a diák képes lesz a következőkre:</p>	<p>TERÜLET / TEMATIKAI EGYSÉG</p>	<p>TARTALOM</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Az előző évfolyamokon tanult irodalmi fogalmakat összefüggésbe hozza az új tananyaggal, és mindezt felhasználja az irodalmi mű elemzése során. – Megkülönbözteti az irodalmi műfajokat. - Bemutatja a műfajok jellemző tulajdonságait. – Meghatározza a mű témáját, szereplőit, röviden elmondja a cselekményt. – Felismeri az epikai, drámai és lírai szövegek beszélőjét. 	<p>IRODALMI ISMERETEK</p>	<p>LÍRA</p> <p>Feldolgozásra szánt szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Juhász Gyula: <i>Milyen volt...</i> 2. Tolnai Ottó: <i>Nam hangzott hasonló édes hang</i> 3. Radnóti Miklós: <i>Tétova óda</i> 4. Ady Endre: <i>A Tűz csiholója</i> 5. Arany János: <i>Toldi</i> (részlet) 6. József Attila: <i>Tél</i> 7. Kosztolányi Dezső: <i>Negyven pillanatkép</i> (részletek a ciklusból) 8. Áprily Lajos: <i>Március</i> 9. Petőfi Sándor: <i>Föltámadott a tenger</i> 10. József Attila: <i>Születésnapomra</i> 11. Babits Mihály: <i>Vasárnapi impresszió, autón</i> <p>Kiegészítő, választható szövegek</p>

<p>- Megkülönbözteti az E/1 és az E/3 személyű narrátort.</p> <p>- Kérdések és kulcsszavak alapján összefoglalja a szöveg lényeges információit.</p> <p>– Megállapítja a cselekmény helyét és idejét.</p> <p>– Meghatározza és példákkal illusztrálja a mű témáját, a főszereplőt, a mellékszereplőket stb.</p> <p>Érti és megnevezi a szereplők közötti viszonyokat.</p> <p>- Felismeri a mű alaphelyzetét, a kibontakozást, a feszültséget, a csattanót.</p> <p>– Ismeri és megnevezi a következő fogalmakat: líra, elégia, eposz, óda.</p> <p>– Megnevezi és alkalmazza a leírás formáit: a személyleírást, a tárgyleírást, a tájleírást.</p> <p>– Felismeri és értelmezi az egyszerű szövegek konfliktushelyzeteit, röviden jellemzi a hősöket és kifejti a véleményét velük kapcsolatban.</p> <p>– Többszöri olvasás után megérti az egyszerű és/vagy összetettebb szövegeket.</p> <p>– Hangosan, megfelelő tempóban olvas és reprodukál rövidebb és/vagy hosszabb szövegeket, ügyelve a helyes artikulációra, hangsúlyra,</p>		<p>Kortárs költők alkotásai. Néhány magyar költő rövid életrajza és délszláv kapcsolatainak feldolgozása Néhány magyar irodalmi szöveg szerb, illetve délszláv fordítása.</p> <p>Irodalmi alapfogalmak</p> <p>Műnemek: líra. Lírai műfajok: óda, eposz, elégia. A szöveg formája: az időmértékes verselés, a betűrím, az áthajlás. Műfaji ismeretek: a dal, a szabadvers. Stílusesszék: pl. a megszemélyesítés, a költői jelző, a hiperbola, a fokozás, a metafora, a hasonlat, az irónia, a túlzás, az allegória, a színesztétika. A lírai formanyelv jellemzői: a szimbolizmus kifejezőmódja, az impresszionista kifejezőmód</p> <p>EPIKA</p> <p>Feldolgozásra szánt szövegek – kötelező szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Egy kortárs magyar szöveg feldolgozása 2. Egy világirodalmi szövegrészlet feldolgozása magyar nyelven 3. Móricz Zsigmond: <i>Hét krajcár</i> 4. Német István valamelyik riportja 5. Kontra Ferenc valamelyik novellája (részlet) 6. Terék Anna valamelyik drámarészlete 7. Egy esszé (pl. Harmath Károlytól) 8. Egy tanulmány (részlet) 9. Nagy Lajos: <i>Pesti gyermek egy napja</i> 10. Gelléri Andor Endre: <i>Egy fillér</i> <p>Kiegészítő, ismeretterjesztő, választható szövegek</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Déry Tibor valamelyik elbeszélése 2. Válogatás Örkény egyperces novellái közül 3. Szathmáry István: A fa <p>Irodalmi alapfogalmak</p> <p>Műnemek: epika, dráma. Epikai műfajok: elbeszélés, novella, riport, esszé, tanulmány. A leírás (táj-, személy- és tárgyleírás). A komikum, az irónia, a groteszk. A jellemzés fajtái pl. párbeszédben, az önjellemezés.</p>
---	--	---

<p>hanglejtésre, valamint a mondatformálásra.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Megérti a humor szerepét az irodalmi művekben. – Megfogalmazza a szöveghez kapcsolódó egyéni élményeit, és meg is indokolja. Összehasonlítja saját és a társa olvasmányélményeit. – (Tanári segítséggel) előad irodalmi művek részleteit, dialógusait. – Röviden megindokolja, miért ajánl egy-egy irodalmi művet olvasásra. – Felismeri az azonos motívumokat a magyar és a szerb irodalmi művekben. 		<p>Az epikai művek szerkezeti egységei.</p> <p>DRÁMA ÉS FILM</p> <p>Népszokásokkal kapcsolatos dramatikus játékok(pl. lucázás, betlehemezés stb.)</p> <p>Választható filmek Egri csillagok, A kárókatona még nem jöttek vissza, Árvácska, Fehér Isten, Kincsem stb.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Felismeri a magyar nemzeti jelképeket - Megismeri a magyar kultúra kiemelkedő személyiségeit (zeneszerzők, festők) - Megismeri a legfontosabb magyar művészeti értékeket. - Megismeri a legismertebb magyar filmművészeti alkotásokat. – Megismeri és összehasonlítja a magyar és a szerb ünnepi népszokásokat. - Össze tudja vetni a kortárs magyar és szerb kultúra kiemelkedő egyéniségeinek tevékenységét. 	<p>A NEMZETI KULTÚRA ALAPJAI</p>	<p>Kötelező témák: A magyar nemzeti jelképek (a zászló, a címer, a himnusz) A magyar film Híres magyar zeneszerzők Híres magyar festők</p> <p>Kiegészítő, választható szövegek: Érdekeségek a magyar történelemből Magyar történelmi hősök, amelyek jelen vannak a magyar irodalomban is (pl. Kinizsi Pál, Dobó István, Bethlen Gábor) A magyar konyha (néhány magyar ételkülönlegesség receptje) Népszokások (pl. húsvét, mindenszentek, karácsony stb.) Fejtörők, nyelvi játékok Kvízjáték</p> <p>Projektmunka: – a magyar és a szerb nemzeti jelképek összevetése - a magyar és a szerb filmek - zeneszerzők a magyar és a délszláv kultúrában (poszter, video- vagy hanganyag készítése), - rövid magyar és szerb művek vagy szövegrészek fordításának elemzése, összevetése az eredeti</p>

		<p>szöveggel,</p> <ul style="list-style-type: none"> - ünnepek a magyar és a délszláv kultúrában, - híres ételek a magyar és a délszláv kultúrában (összehasonlítás), - magyar és szerb történelmi személyiségek (egy-egy történelmi korszakban) - Milyen középiskolában szeretnéd folytatni tanulmányaid? - Mi szeretnél lenni/Mivel szeretnél foglalkozni? - Mivel töltöm a szabadidőm? - A kedvenc filmem. - Hol voltunk kirándulni Szerbiában? – foglald össze az ott látottakat. - Képzeld el hogy idegenvezető vagy, mutasd be helyiséged nevezetességeit. - Hogyan hasznosíthatjuk újra a hulladékot?
<ul style="list-style-type: none"> - Megfelelően alkalmazza a kommunikációs modelleket a leggyakoribb beszédhelyzetekben. - Üzeneteket továbbít írásban vagy szóban. - Megérti a mindennapi eseményekről szóló beszélgetések témáját, megérti az okokat és a következményeket; kérdéseket tesz fel, válaszol, önállóan elmondja véleményét. - Elolvassa a rövidebb ismeretlen szövegeket, megérti mondanivalóját, ha a téma közel áll az érdeklődési köréhez, illetve ha mindennapi eseményekről szólnak. - Megérti a mindennapi témákkal foglalkozó műsorokat. - Rövid médiaszöveget alkot (hírt, interjút, riportot). - Bejelent valamilyen eseményt. 	<p>KOMMUNIKÁCIÓ</p>	<p>A beszédhelyzet összetevői A beszélő és hallgató szempontjai A tömegkommunikáció Az írott sajtó és az elektronikus média A tömegkommunikációs eszközök műfajai: a hír, a tudósítás, az interjú, a riport, a hirdetés. Nem verbális kódok a tömegkommunikációban. A felolvasás. Az írásjelek és a felolvasás. Szövegértés.</p> <p>Témakörök: Információadás, kérdések megfogalmazása, egyszerű hírek közzélése. Filmbemutató bejelentése. Színházéletről bejelentése. Híres festők tárlatának bejelentése és rövid beszélgetés a szerzővel Fontos esemény beharangozása a sajtóban. Sporteseményről való tudósítás. Riport. Rövid útleírás. Hirdetés készítése egy kedvenc árucikkről. A kedvenc videojáték reklámozása vagy bemutatása. Hogyan készülünk fel egy interjúra? A hallás utáni szövegértés fejlesztése. Udvariassági formák az elektromos médiában: köszönés, bemutatkozás, bemutatás, elköszönés, megköszönés, bocsánatkérés, értesítés, jókívánság kifejezése stb.</p> <p>Kapcsolatteremtési formák a tömegkommunikációban. Rövid tájékoztató szövegek létrehozása (napi hírek,</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Nyelvtudásának megfelelően alkalmazza a szituatív kódváltást az elektronikus médiában. – Használja a megfelelő udvariassági formákat. – Bemutatja önmagát és a környezetében lévő embereket, elmesél történeteket, tolmácsolja saját kívánságait, bemutatja céljait. – Nyelvtudásának megfelelően megfogalmaz egy hírt. – Felismer alapvető nem verbális kódokat. – Részt vesz szerepjátékokban. 		<p>helyszíni jelentések).</p> <p>A diákok anyanyelve hatására előállt interferencia jelenségek javítására irányuló képességek fejlesztése.</p> <p>Bizonyos információk lokalizálása a tömegkommunikációs eszközökben.</p> <p>Szerepjátékok: bemondó, riporter, interjúkészítő....</p> <p>Projekt munkák:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hogyan kell elkészíteni a kedvenc ételemet? – A(z egészséges) táplálkozás és az egészséges életmód az életemben. – A ház / lakás fenntartása, munkák megszervezése (mester hívása, nagytakarítás, mindennapi feladatok). – Egy családi összejövetelünk bemutatása. – Az öltözködés, a kiegészítők és a divat: mi a szép? – Egészség és a tinkor: a függőség veszélyei. – Oktatás: továbbtanulási lehetőségek, melyik szakma érdekel. – A környezetvédelem és én. – A környezetem: régiók jellemzői, nemzeti parkok. – Én és a sportesemények (Hogyan viselkedünk egy sporteseményen?) – Vásárlás – szaküzletben (sportbolt, könyvesbolt): kedvenc (internetes) vásárlóhelyem bemutatása, vásárlási szituáció. – Én és a közlekedés. Hogyan viselkedünk utazás közben? (vasút, repülő, autóbusz...) Gyalogsként a közlekedésben. – Kedvenc múzeumom, kiállításom bemutatása. – Kedvenc filmem / színelőadásom: történetmesélés – Az internet: jelen lenni a közösségi hálón. Előnyök és hátrányok. – Tudásszerzés a világhálón: Hogyan és mit keresek? – Általános emberi tulajdonságok, tanácsok. Milyen vagyok, ha....? – Érdekes történelmi események. – Mivel töltöm a szabadidőm? – A kedvenc filmem.
<ul style="list-style-type: none"> – Alapszinten kontrasztív módon gondolkodik, összevet. – Érti és használja az előző osztályokban elsajátított nyelvtani szerkezeteket. 		<p>Az egyszerű mondat.</p> <p>Az összetett mondat</p> <p>A magyar és a szerb összetett mondatok felosztásának különbségei.</p> <p>Az alárendelő összetett mondat fogalma és a</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Használja az egyszerűbb összetett mondatokat. - Meg tudja fogalmazni a egyszerű mondat mibenlétét és fajatáit. - Felismeri az összetett mondatokat, ismeri felosztásukat. - Tudja mi az alárendelt összetett mondat, és fel tudja sorolni fajtáit. -Tudja mi a mellérendelő összetett mondat és ismeri felosztását. - Ismeri a többszörösen összetett mondat fogalmát - Össze tudja vetni a magyar és a szerb összetett mondatok jellemzőit. - Ismeri a mondatok szerkezeti felosztását. - Megfelelően használja a magyar szórendet, reflektál az anyanyelvén megjelenő különbségekre. -Megfelelően használja a mondatok közötti írásjeleket. - Nyelvtanilag helyes mondatokat alkalmaz, a kommunikációs szituációtól függően. 	<p>MONDATTAN</p>	<p>tagmondatok kapcsolódása egymáshoz: állítmányi, alanyi, tárgyi, határozói, jelzői.</p> <p>A mellérendelő összetett mondatok fogalma és fajtái: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető.</p> <p>Az alárendelő és mellérendelő összetett mondatok a magyarban és a szerbben (különbségek és hasonlóságok).</p> <p>A többszörösen összetett mondat a magyarban és a szerbben.</p> <p>A magyar és szerb szórend közötti hasonlóságok és különbségek.</p> <p>Szószerkezeti különbségek a magyarban és a szerbben.</p> <p>A tagmondatok közötti és a mondatok végén levő írásjelek használata a magyarban és a szerbben.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Felismeri és megnevezi a nyelvi jeleket. - Tagolni tudja a szöveget, elemeire bontani. 		<p>A nyelv mint jelrendszer.</p> <p>A szöveg fogalmának megállapítása.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Megismerkedik a konnexitással a szöveget összekötő elemekkel. - Alkalmazni tudja a konnexitást rövid szövegek létrehozásakor. - Megismerkedik a szövegkohézió fogalmával. 	ÁLATALÁNOS NYELVÉSZET	<p>A szöveg tartalma és természetete.</p> <p>A szöveg tagolása.</p> <p>A szövegkonnexitás fogalmának mint a szövegösszekötő elemek összességének a bemutatása.</p> <p>A szövegkohézió (globális és lineáris).</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Többszöri olvasás után megérti az egyszerű és/vagy összetettebb ismeretlen szövegeket. - Hangosan olvas és reprodukál rövidebb és/vagy hosszabb, szövegeket - Önállóan összefoglalja a szöveg lényeges információit. - Képes a nem lineáris szövegek befogadására. 	OLVASÁS SZÖVEGÉRTÉS	<p>Ismeretlen szövegek helyes felolvasása.</p> <p>Szövegek hallgatása és megértése, a tanult témák keretében.</p> <p>A kifejező és a néma olvasás gyakorlása, az egyszerűbb ismeretlen szövegek megértése kifejező és néma olvasás után, szótárhasználattal.</p> <p>Az új szavak megértésére irányuló stratégiák alkalmazása.</p> <p>Az egyszerűbb átvitt értelmű szavak és szókapcsolatok megértésének gyakorlása.</p> <p>Ismeretlen elemek azonosítása új szövegekben, jelentésük tisztázása.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Alkalmazza a helyesírási alapelveket. - Képes rövid szövegek alkotására (képeslap, meghívó, SMS stb.) - Alkalmazza az elválasztás szabályait. - 10-12 mondatos és/vagy hosszabb fogalmazásokat ír. 	HELYESÍRÁS	<p>Mondatok, szövegrészek leírása tollbamondás alapján.</p> <p>Az írásjelek használata.</p> <p>A tagmondatok közötti írásjelek begyakoroltatása.</p> <p>Egyéb írásjelek használatának tudatosítása: idézőjelek, kis- és nagyköötőjelek, gondolatjelek.</p> <p>A korrábban megtanult szabályok begyakoroltatása: elválasztás, tulajdonnevek írása stb.</p> <p>A helyesírási szabályzat használata.</p> <p>A vessző helyes használata.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Érti és használja a megtanulandó szavakat, szókinccset. – Képes szómezőket alkotni. - Képes jelentésmezőket alkotni. – Szókinccsét kb.250–300 további új lexikai egységgel gazdagítja. - Tudatosodik benne a magyar és szerb frazémák használatának módja: az egyezések, hasonlóságok és különbségek 	SZÓKÉSZLET	<p>Szómezők alkotása az elsajátított képzési módok segítségével.</p> <p>Jelentésmezők kialakítása.</p> <p>Szótárhasználat – az ismeretlen szavak kikeresése.</p> <p>Azonos struktúrájú és jelentésű szólások, közmondások gyűjtése projekte munka keretében.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Felismeri a helytelen beszédjelenségeket. – Helyesen használja a viszonyragokat. 	BESZÉDMŰVELÉS	<p>Suksükölés és nákolás.</p> <p>Rávezetni a diákokat hogy vegyék észre és javítsák a hibákat.</p> <p>Sok ilyen jellegű gyakorlatot kell megoldani.</p> <p>A viszonyragok helyes használatának gyakorlása.</p>

A tanterv megvalósításának módja: A készségek fejlesztése komplex módon történik, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben természetes módon összekapcsolódnak. A nyelv elsajátítása továbbra is, minden esetben kontextusba ágyazva, konkrét beszédhelyzetekben valósul meg, melyekben a verbális és a nem verbális elemek, a szociokulturális tudás természetes egységet alkotnak. Ezért az oktatás is komplex módon folyik. A motiváció fenntartása miatt fontos, hogy a tanuló a fejlettségi szintjének megfelelő, változatos, érdekes és értelmes, kihívást jelentő tevékenységek során sajátítsa el a nyelvet, és a feldolgozásra kerülő témakörök megfeleljenek a tanulók érdeklődésének, igényeinek és szükségleteinek. A nyelvtani szerkezeteket továbbra is kontextusba ágyazva sajátítják el, majd fokozatosan megfigyeltetjük a nyelv szabályrendszere és az anyanyelvükhöz hasonló, illetve attól eltérő nyelvi jelenségeket. A magyar nyelv agglutináló jellegéből fakadóan a sikeres tanulás feltétele a grammatikai jelenségek tudatosítása.

Naziv predmeta	CRTANJE, SLIKANJE I VAJANJE
Cilj	Cilj vaspitno-obrazovnog rada u nastavi likovne kulture jeste da podstiče i razvija učeničko stvaralačko mišljenje i delovanje, u skladu sa demokratskim opredeljenjem društva i karakterom ovog nastavnog predmeta.
Razred	osmi
Godišnji fond časova	34

ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
<p>Učenici treba da se:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osposobe da opažaju i predstavljaju: slobodne kompozicije, vizuelne metaforike, kontraste, jedinstva i dominante u prostoru, fantastike; - formiraju navike za viši nivo kulture rada, kvalitet proizvoda, kulturu života i slobodnog vremena; - likovno-vizuelno opismene, razviju kreativne sposobnosti, pripremaju za efikasno i savremeno uključivanje u rad, odnosno za različita zanimanja. 	SLOBODNO KOMPONOVANJE (6+2)	<p>Enformel.... (2)</p> <p>Neposredno prenošenje dinamičnog toka misli u određenom vremenskom intervalu</p> <p>Slikanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Ritmičko-harmonijska kompozicija čistog odnosa boje i forme (2)</p> <p>Percepcija - apercepcija</p> <p>Crtanje, slikanje, vajanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Sistem nizanja skupova tačaka, linija, boja, oblika i volumena prema određenoj shemi (2)</p> <p>Kombinatorika unapred datog skupa geometrijskih bojenih površina, plastičnih elemenata ili lineatura</p> <p>Crtanje, slikanje, vajanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Slobodno komponovanje - vežbanje (2)</p>
	VIZUELNA METAFORIKA (4+2)	<p>Amblem, površinsko oblikovanje (2)</p> <p>Percepcija i apercepcija</p> <p>Crtanje, slikanje, vajanje, Odgovarajuća sredstva i materijali</p>

		<p>Amblem, trodimenzionalno oblikovanje (2)</p> <p>Percepcija i apercepcija</p> <p>Crtanje, slikanje, vajanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Vizuelna metaforika vežbanje (2)</p>
	<p>KONTRAST, JEDINSTVO I DOMINANTA U PROSTORU (10+6)</p>	<p>Kontrast, jedinstvo i dominanta u prostoru (10)</p> <p>Opažanje i predstavljanje</p> <p>Crtanje, slikanje, vajanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Kontrast, jedinstvo i dominanta u prostoru - vežbanje (4)</p>
	<p>SLOBODNO KOMPONOVANJE I FANTASTIKA (3+1)</p>	<p>Realni oblici u nerealnim odnosima (2)</p> <p>Apercepcija (zamišljanja, podsticanje imaginacije)</p> <p>Crtanje, slikanje, vajanje, odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Fotomontaža (1)</p> <p>Percepcija i apercepcija</p> <p>Odgovarajuća sredstva i materijali</p> <p>Slobodno komponovanje i fantastika - vežbanje (1)</p>

Način ostvarivanja programa: Konceptija ovog izbornog predmeta poseban naglasak stavlja na podršku razvoju darovitih učenika, koji imaju mogućnost da prodube znanja u onim sadržajima koji se ne mogu realizovati u redovno-časovnom sistemu. Za izradu ovog programa stručna komisija oslonce je tražila, pre svega, u programu obaveznog predmeta *likovna kultura* kako bi se nastavila korelacija i utemeljila započeta realizacija sadržaja.

Naziv predmeta

HOR

Cilj

Opšti cilj nastave izbornog predmeta *Hor i orkestar* je razvijanje interesovanja za muzičku umetnost i upoznavanje muzičke tradicije i kulture svoga i drugih naroda.

Razred	osmi	
Godišnji fond časova	34	
ISHODI Po završetku razreda učenik će biti u stanju da:	OBLAST /TEMA	SADRŽAJI
<p>Učenici treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pevaju/sviraju pesme naših i drugih naroda (narodne, umetničke, dečje, starogradske); - upoznaju muzičke dela uz osnovne informacije o delu i kompozitoru; - razvijaju stvaralačke sposobnosti i improvizuju ih na dostupnim instrumentima. 	KOMPOZICIJE ZA PEVANJE	<p>Državna himna</p> <p>Himna Svetom Savi</p> <p>Školska himna</p> <p>Božuri</p> <p>Presvjataja, prečistaja</p> <p>Nadžnjeva se momče i devojče</p> <p>Nebo je tako vedro</p>
	ARANŽMANI KOMPOZICIJA ZA SVIRANJE	<p>Državna himna</p> <p>Himna Svetom Savi</p> <p>Školska himna</p> <p>Valcer iz baleta "Začarana lepotica" - P. I. Čajkovski</p> <p>Dunavski valovi - J. Štraus</p> <p>Tema iz simfonije "Udarac timpana" - J. Hajdn</p> <p>Veseli pataljuk - S. Nikolić</p>
	ARANŽMANI KOMPOZICIJA ZA PEVANJE I SVIRANJE	<p>Državna himna</p> <p>Himna Svetom Savi</p> <p>Školska himna</p> <p>Singing all together - T. Gummesson</p> <p>Marijo, deli bela kumrijo - narodna</p> <p>Maria me ta kitrina - V. Dimitrion</p>

Način ostvarivanja programa: Sadržaji izbornog predmeta pružaju učenicima znanja i informacije iz oblasti muzičke umetnosti, neophodne za dalje razumevanje, doživljavanje, praćenje, razlikovanje i kvalitetnu procenu muzičkih vrednosti.

4. PROGRAM DOPUNSKE I DODATNE NASTAVE

PLAN DOPUNSKE, DODATNE I PRIPREMNE NASTAVE

Razred-predmet	dopunska	dodatna
1.razred	36	-
2. razred	36	-
3. razred	36	-
4.razred	36	36
Srpski j. – maternji	36	36
Srpski jezik, nematniji	36	36
Mađarski j.	36	36
Nemački j.	36	36
Engleski jezik	36	36
Matematika	36	36
Engleski	36	36
Istorija	36	36
Geografija	36	36
Biologija	36	36
Hemija	36	36
Fizika	36	36

Detaljniji programi dopunske i dodatne nastave se nalaze kod stručne službe.

5. PROGRAM KULTURNIH AKTIVNOSTI ŠKOLE

	Realizacija programa	Naziv programa	Sadržaj programa	Učesnici u realizaciji	Koordinator
1.	Početak školske godine	Prijem prvaka	Svečana priredba (recitacija, hor itd)	osmaci	Odeljenjske starešine osmaka
2.	Septembar	Školska i opštinska smotra recitacije povodom dana "Čepe Imre" - Aranyeso	Učenici nastupe sa unapred određenim sadržajima (poezije, pesma)	Zainteresovani i talentovani učenici od trećeg razreda i njihovi mentori	Direktor, nastavnice mađarskog jezika
3.	22. novembar	Dan škole	Svečana priredba (recitacija, ples, hor, različiti sadržaji), Izložba	Učenici škole, učiteljice, nastavnice maternjeg jezika i muzičke kulture	Direktor, tim za kulturne aktivnosti
4.	27. januar	Sveti Sava	Svečana priredba	Učenici škole, radnici škole	Nastavnica srpskog jezika, tim za

					kulturne aktivnosti
5.	Februar	Karneval, povorka	Prikazivanje različitih maskova	Učenici škole, nastavnici, učitelji	Direktor škole
6.	Februar	Opštinska smotra recitacije	Učenici nastupe sa unapred određenim sadržajima (poezije, pesma)	Zainteresovani i talentovani učenici	Nastavnice mađarskog jezika
7.	8. mart	Dan žena	Svečana priredba što učenici pripremaju svojim mamama, bakama, Realizuje se ili u pozorištu ili svaki razred u svojo učionici.	Učenici, učiteljice, odeljenjske starešine.	Učiteljice, odeljenjske starešine.
8.	Jednom godišnje	Dan talenata	Talentovani učenici se predstavljaju	Talentovani učenici	Mentori
9.	Mart	Dan sela	Učenici škole učestvuju u svečanoj priredbi povodom dana sela	Grupa učenika.	Mentor tih učenika. Organizuje se zajedno sa mesnom zajednicom.
10.	Početak juna	Matura	Svečani oproštaj osmaka	Učenici sedmog i osmog razreda	Odeljenjske starešine, Tim za kulturne aktivnosti
11.	Jednom godišnje	Dan talenata	Talentovani učenici se predstavljaju	Talentovani učenici	Mentori
12.	U toku školske godine	Poseta pozorišta u Novom Sadu/ Subotici	Pogledati predstavu	Učenici viših razreda	Odeljenjske starešine, nastavnici maternjeg jezika
13.	U toku školske godine	Poseta Dečjeg pozorišta u Subotici	Pogledati predstavu	Učenici nižih razreda	Učiteljice
14.	U toku školske godine	Predstave u školi, pozorištu	Pogledati predstave u školi ili u pozorištu u Malom Idošu	Svi učenici	Direktor, odeljenjske starešine
Dokumentacija: fotografije, izveštaji					

6. PROGRAM ŠKOLSKOG SPORTA I SPORTSKIH AKTIVNOSTI

1.	Realizacija programa	Naziv programa	Sadržaj programa	Učesnici u realizaciji	Koordinator
2.	Septebar	Jesenji kros	Trka	Učenici škole	Halas Zoltan

3.	Oktobar	Nedelja školskog sporta	Utakmice (fudbal, rukomet, odbojka), aerobik, štafetne igre	Učenici škole, nastavnici, učitelji	Tim za sportske aktivnosti
4.	U toku školske godine	Utakmice	Utakmice fudbala, rukometa između naše sportske ekipe i goste	Učenici (rukometaši i fudbaleri škole)	Nastavnici fizičkog vaspitanja
5.	4 puta godišnje	Utakmice između učenika i nastavnika	Na zahtev učenika organizuju se utakmice između ekipe nastavnika i učenika	Ekipa nastavnika i učenika (fudbal, odbojka)	Nastavnici fizičkog vaspitanja
6.	April	Nedelja školskog sporta	Utakmice (fudbal, rukomet, odbojka), aerobik, štafetne igre	Učenici škole, nastavnici, učitelji	Tim za sportske aktivnosti
7.	Maj	RTS kurs	Trka	Učenici škole	Halas Zoltan
8.	U toku školske godine	Pokrenimo našu decu	15 minutne fizičke aktivnosti	1-4 razredi	Učiteljice

7. PROGRAM ZAŠTITE OD NASILJA, ZLOSTAVLJANJA I ZANEMARIVANJA I PROGRAM PREVENCIJE DRUGIH OBLIKA RIZIČNOG PONAŠANJA

	Sadržaj programa	Realizacija programa	Učesnici u realizaciji	Koordinator
1.	Predmet Fizičko i zdravstveno vaspitanje, Programi zdravstvenog vaspitanja, promovisanje zdravog životnog stila,	Predložene teme iz oblasti zdravstvenog vaspitanja shodno uzrasnom i obrazovnom nivou učenika i integrisanim tematskim planiranjem kroz obavezne i izborne predmete	Stručna služba, učitelji, nastavnici	Stručna služba
2.	Primena utvrđenih postupaka i procedura u situacijama nasilja	Tokom školske godine	učenici	Stručna služba, Tim za zaštitu učenika od nasilja
3.	Evidentiranje slučajeva nasilja	Tokom školske godine	učenici	Stručna služba, Tim za zaštitu učenika od nasilja
4.	Istraživanje o vrstama i učestalosti nasilja	Tokom školske godine	učenici	Stručna služba, Tim za zaštitu učenika od nasilja
5.	Saradnja sa relevantnim službama	Tokom školske godine	Stučna služba, odeljenjske starešine	Stručna služba, Tim za zaštitu učenika od nasilja
6.	Podrška učenicima koji trpe nasilje	Tokom školske godine	Učenici, odeljenjske starešine	Stručna služba, Tim za zaštitu učenika od nasilja

7.	Rad sa učenicima koji vrše nasilje	Tokom školske godine	učenici	Stručna služba, Tim za zaštitu učenika od nasilja
8.	Osnaživanje učenika koji su posmatrači nasilja da konstruktivno reaguju	Tokom školske godine	učenici	Stručna služba, Tim za zaštitu učenika od nasilja
9.	Savetodavni rad sa roditeljima učenika	Tokom školske godine	Roditelji, odeljenjske starešine	Stručna služba, Tim za zaštitu učenika od nasilja
10.	Radioničarski rad: Oblici nasilja, adekvatne strategije rešavanja konflikta	Tokom školske godine	učenici	Stručna služba, Tim za zaštitu učenika od nasilja
11.	Program: Osnovi bezbednosti dece	Tokom školske godine	Učenici 4-6 razreda	Stručna služba, odeljenjske starešine, Zaposleni MUP-a
12.	Izrada i postupanje po Planu akcije trgovine decom i mladima u obrazovanju	Tokom školske godine	Stručna služba	Tim za zaštitu od nasilja

8. PROGRAM SLOBODNIH AKTIVNOSTI UČENIKA

SLOBODNE AKTIVNOSTI

UMETNIČKE SEKCIJE			
Recitacija	1 grupe	36 časova	Hajvert Akoš
Literarna - Dramska	1 grupa	36 časova	Leštar Aniko, Vučinić Aleksandra Molnar Marta
Likovna	1 grupa	36 časova	Fodor Monika
Kreativnost	1 grupa	36 časova	Sič Karolina
Hor i orkestar	1 grupa	36 časova	Paćerek Fodor Nora
NAUČNE SEKCIJE			
Ekologija	1 grupe	36 časova	Bulatović Tamara
Matematika	1 grupa	36časova	Mađar Tibor
	1 grupa	36 časova	
TEHNIČKE SEKCIJE			
Saobraćaj	1 grupa	36 časova	Vaš Zoltan
Multimedija	1 grupa	36 časova	Kormanjoš Andrea
SPORTSKE SEKCIJE			
Atletika	1 grupa	36 časova	Halas Zoltan
Rukomet	1 grupe	36 časova	Harangozo Ištvan
Futbal	1 grupe	36 časova	Harangozo Ištvan
Ples	1 grupa	36 časova	Kovač Hana

Detaljniji programi sekcije nalaze se kod stručne službe.

9. PROGRAM PROFESIONALNE ORIJENTACIJE U 7. I 8. RAZREDU

	SADRŽAJ RADA	AKTIVNOSTI ZA REALIZACIJU RADA	SA KIM OSTVARUJE MO AKTIVNOST	KAKO REALIZUJEM O AKTIVNOST	DINAMIKA REALIZACIJA	REZULTATI AKTIVNOSTI	IZVORI, DOKAZI
1.	Informisanje srtučnih organa (nastavničko veće, savet roditelja, učenički parlament)	Izveštavanje o akcionom planu za prethodnu šk.godinu	Predstvinci škole koji su učestvovali na seminaru, nastavničko veće	Predavanje	septembar	Informisanost o PO projektu	Zapisnik sa sednice
2.	Formiranje PO TIM-a	Razgovor sa razrednim starešinama 7. i 8. razreda	Predstvinci škole koji su učestvovali na seminaru, razredne starešine 7. i 8. razreda	Sednica	Septembar	Formiranost TIM-a	Zapisnik
3.	Interne obuke za članove TIM-a	Detaljan izveštaj o seminaru PO, pokazivanje dobijene priručnike i materijale, diskusija o prošlogodišnjim iskustvima	Članovi TIM-a	Radionica	Septembar	Pripremljenost za rad PO	Zapisnik, fotografije
4.	Informisanje učenika u 7.razredu	Razgovor na ČOS-u, deljenje brošure/flajere,	Članovi TIM-a, učenici 7. razred	Stavljenje plakata na oglasnoj tabli, deljenje flajere/brošure, pokazivanje učenički portfolio, razgovor, demonstracija	septembar	Formiranje grupa učenika koja će učestvovati u projektu; motivisanost učenika za učešće u projektu	Fotografije, izveštaj u dnevniku
		Roditeljski sastanak	Razredne starešine, Pedagog, psiholog, roditelji	Razgovor sa roditeljima, pokazivanje učenički portfolio	septembar		Zapisnik

5.	Rad sa učenicima 7 i 8.razreda	Radionice	Članovi TIM-a, učenici 7i 8. razred	Radionice u blokovima	Tokom školske godine	Upoznavanje sebe, svojih sposobnosti, puteve školovanja i karijere, uspešan izbor zanimanja/srednje škole	Fotografije, učenički portfolio, izveštaj, učenička evaluacija
6.	Evaluacija	Ispitivanje	Članovi Tima i učenici	Upitnik	Jun	Informacije o značaju radioničarskog rada na izbor zanimanja	upitnici
7.	Obaveštavanje Stručnih organa o postignutim rezultatima	Izlaganje	PP služba	Sednice Nastavničkog veća, Saveta roditelja, Školskog odbora	Jun	Informisanost o realizaciji Projekta	zapisnici

PLAN REALIZACIJE PROGRAMA PROFESIONALNE ORIJENTACIJA NA PRELAZU U SREDNJU ŠKOLU (GIZZ BOSS)

Br. teme	Oblast učenja	Sati obuke
1.	Samospoznaja	10
2.	Inforisanje o zanimanjima I istraživanje	10
3.	Mogućnosti školovanja I karijere	5
4.	Realni susreti	30
5.	Odluka	5
Ukupno		60

GODIŠNJI PLAN PROFESIONALNE ORIJENTACIJE ZA 7. RAZRED

Oblast učenja	Broj časova
1. SAMOSPOZNAJA	8
Samospoznaja: Ja o sebi	2
Želje, interesovanja, sklonosti	2
Moje sposobnosti	2
Samoprocena, tuđa procena	2
2. INFORMACIJE I ISTRAŽIVANJE	8
Upoznavanje sa ponudom informacija i njihovim pribavljanjem, selekcijom i obradom	
Obrazovni sistem: škole u mom gradu, u mom okrugu, profili zahteva za školovanje	2
Mogućnosti zapošljavanja u mom životnom prostoru	2
Oblasti rada, kvalifikacioni okviri	2
Zanimanja i uloge polova: predrasude ili činjenice	2

3. MOGUĆNOSTI ŠKOLOVANJA I KARIJERE	6
Biografije zanimanja	2
Učenje po stanicama: Put sposobnosti- poređenje ličnih sposobnosti sa zahtevima školovanja i struke	3
Rad u vreme promena i uticaj novih tehnologija na tržište rada: upoznavanje sa novim mogućnostima školovanja i karijere	1
4. REALNI SUSRETI	4+15
Upoznavanje sa zanimljivim mogućnostima školovanja i zanimanja	
Priprema i naknadna obrada realnih susreta	4
Realni susreti: upoznavanje sa Danom otvorenih vrata- daljim školovanjem, sajmovima informisanja o zanimanjima, intervjuisanje eksperata, savetodavne ustanove itd.	15
5. (PRELIMINARNA) ODLUKA	4
Razmišljanje o argumentima za i protiv željenog zanimanja	2
Poređenje sopstvenih prednosti, sposobnosti, školskih ocena sa zahtevima školovanja i struke za željeno zanimanje	2
UKUPAN BROJ ČASOVA	30+15

GODIŠNJI PLAN PROFESIONALNE ORIJENTACIJE ZA 8. RAZRED

Oblast učenja	Broj časova
1. SAMOSPOZNAJA	8
Moje prednosti, moja lična kompetencija, moj profil ličnosti	
Proveravam svoja interesovanja, sposobnosti, podesnosti, strahovanja i nade, i razmišljam o svom životnom planiranju	3
Moj život za 10 ili 15 godina	2
Proveravam svoj profil ličnosti u odnosu na moje ključne kvalifikacije i socijalne kompetencije	3
2. INFORMISANJE O ZANIMANJIMA I PRETRAŽIVANJE	6
Raspoložive informacije o školama i zanimanjima obraditi na strukturisan način	
Selektivna analiza informativnog materijala o željenoj školi, odnosno mogućnostima karijere u odnosu na interesovanja	4
Iskoristiti ponudu informacija o potpuno novim strukturama i novim zahtevima u svetu rada i zanimanja za odluku	2
3. MOGUĆNOSTI ŠKOLOVANJA I KARIJERE	6
Žene u struci, muškarci u struci: prepoznavanje stereotipnih uloga polova	2
Upoznati se sa zahtevima školovanja i struke u pogledu ključnih kvalifikacija i socijalnih kompetencija i moći izvršiti refleksiju u odnosu na sopstveni profil ličnosti	2
Poređenje: profil ličnosti-školski, odnosno profil zahteva zanimanja	2
4. REALNI SUSRETI	6+15
Detalnije se raspitujem o mogućnostima školovanja i karijere koje su mi zanimljive	
Priprema i naknadna obrada realnih susreta	6
Individualno raspitivanje u školi / praksa u školi	6
Raspitivanje u preduzeću, individualne mogućnosti za savetovanje u službi za zapošljavanje	7 (5+2)
Intervjui sa ekspertima iz škole i struke	2
5. ODLUKA	4
Još jednom proveravam- po mogućnosti uz uključivanje roditelja-svoj profil ličnosti, svoja realna iskustva i spoznaie sa profilom zahteva željenom škole	2
Poslednja pitanja o toku procesa odlučivanja: Šta je uticalo na tvoju odluku? Koje škole su ti bile u užem izboru? Za koje si se odlučio? Zašto si se odlučio za tu školu? Da li ti je odluka bila laka? Donosim odluku o školi imajući u vidu izbor zanimanja i karijere	2
UKUPAN BROJ ČASOVA	30+15

10. PROGRAM ZDRAVSTVENE ZAŠTITE UČENIKA

	Realizacija programa	Sadržaj programa	Učesnici u realizaciji	Koordinator
1.	Maj	Lekarski pregled dece koji polaze u prvi razred	Budući prvaci, roditelji	Predškolska ustanova, stručna služba škole, Dom zdravlja
2.	U toku školske godine	Redovni sistematski pregledi i vakcinacija	Predviđene grupe i njihove odeljenjske starešine	Dom zdravlja, stručna služba
3.	U toku školske godine	Redovan pregled kod zubara	Predviđene grupe i njihove odeljenjske starešine	Dom zdravlja, stručna služba
4.	Maj	Lekarski pregled osmaka, što je potreban za upis u srednje škole	Osmaci	Dom zdravlja, odeljenjske starešine
5.	U toku šolske godine	Različita predavanja o sačuvanju zdravlja	Predviđene grupe	Dom zdravlja, Crveni krst, stručna služba

11. PROGRAM SOCIJALNE ZAŠTITE UČENIKA

	Sadržaj programa	Realizacija programa	Učesnici u realizaciji	Koordinator
1.	Saradnja sa Centom za socijalni rad po različitim pitanjima	kontinuirano sednice	Direktor, stručna služba, pedagoški asistent, za socijalni rad	Stručna služba
2.	Saradnja sa porodicama sa slabijim socio-ekonomskim statusom	Kontinuirana tokom školske godine, razgovori, savetovanje	Stručna služba, pedagoški asistent, direktor	Stručna služba
3.	Organizovanje akcije solidarnosti, sakupljanje igračkaka, obuća, odeća, pribora	Najmanje 2 puta godišnje	Đački parlament, grupe građanskog vaspitanja	Mago F. Emeše
4.	Saradnja sa Crvenim krstom u organizaciji akcije solidarnosti, u nabavku potrebnih obuća, odeća za učenike sa nižim SES-om.	Kontinuirano tokom školske godine	Učiteljice, odeljenjske starešine	Stručna služba
5.	Saradnja sa lokalnom samoupravom (obezbeđivanje besplatne užine, knjige učenicima iz porodice sa nižim SES-om)	Kontinuirano tokom školske godine	Direktor škole. Stručna služba	Direktor škole

12. PROGRAM ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

	Sadržaj programa	Realizacija programa	Učesnici u realizaciji	Koordinator
1.	Formiranje ekološke sekcije za učenike	Tokom školske godine	Učenici viših razreda	Bulatović Tamara

2.	Akcija čišćenja okoline škole	Septembar, april	Učenici viših razreda - okolina škole, učenici niži razreda sređivanje školskih prostorija, drvorišta	Tim za ekologiju
3.	Predavanje učenicima o zaštiti životne sredine	I. polugodište, II polugodište	Učenici viših razreda, civilna organizacija	Stručna služba
4.	Učešće u akcijama što organizuju civilna organizacija	U toku školske godine	Forum žena	Tim za ekologiju
5.	Učešće u akciji <i>Sat za našu planetu</i>	Mart	Učenici, radnici škole	Tim za ekologiju
6.	Obeleževanje Dana zemlje	22. april	Učenici škole	Selić Julijana
7.	Učešće na seminarima, različitim oblicima stručnog usavršavanja	U toku školske godine	Nastavnici škole	Stručna služba

13. SARADNJA SA LOKALNOM SAMOUPRAVOM

	Realizacija programa	Sadržaj programa	Učesnici u realizaciji	Koordinator
1.	U toku školske godine	Učešće predstavnika lokalne samouprave na začajnim dešavanjima što se organizuje u školi (prijem prvaka, dan škole, matura)	direktor	direktor
2.	U toku školske godine	Zajedničko učešće na različiti konkursima (po mogućnostima)	Direktor, predsednik školskog odbora	direktor
3.	U toku školske godine	Organizovanje stručnog usavršavanja	Direktor, stručna služba	direktor
4.	Septembar	Obezbeđivanje besplatne užine i udžbenika učenicima sa nižim SES-om	Direktor, stručna služba, centar za socijalni rad	direktor
5.	Jun	Prijem učenika sa Vukovom-diplomom, organizovanje ekskurzije njima kao nagradu	Direktor, odeljenjske starešine osmaka	direktor

14. PROGRAM SARADNJE SA PORODICOM

	Sadržaj programa	Realizacija programa	Učesnici u realizaciji	Koordinator
1.	Roditeljski sastanci	4 puta godišnje	Roditelji, stručni saradnici	Odeljenjske starešine
2.	Individualni razgovori, prijem roditelja	Kontinuirana tokom školske godine	Roditelji, odeljenjske strešine, stručna služba	odeljenjske strešine, stručna služba
3.	Sednice saveta roditelja	Najmanje 4 puta godišnje	Članovi saveta roditelja, director, stručni saradnici	Psiholog, pedagog
4.	Dan otvorenih vrata za roditelja	II. polugodište	Roditelji, odeljenjske strešine	Stručna služba
5.	Uključivanje roditelja u razne	Februar, jun	Savet roditelja, direktor	Predsednik saveta

	akcije vezane za školu (Faršang, Ispračaj osmaka)		škole	roditelja
6.	Poboljšanje saradnje sa roditeljima iz socijalno ugroženih porodica (poseta porodice, razgovori)	kontinuirano	Pedagoški asistent, stručna služba	Pedagoški asistent
7.	Redovno obaveštanje roditelja o pitanjima značajnih za napredovanje deteta (Pismeni kontakti sa roditeljima koriste se za opravdanje izostanaka, molbe, ponude)	kontinuirano	Odeljenjske starešine, stručna služba	Stručna služba
8.	Izgrađivanje dobre saradnje sa roditeljima koji imaju dete sa posebnim potrebama	kontinuirano	Stručna služba, Tim za IOP	Stuna služba

15. PROGRAM RADA ŠKOLSKE BIBLIOTEKE

I PLANIRANJE I PROGRAMIRANJE OBRAZOVNO-VASPITNOG, ODNOSNO VASPITNO-OBRAZOVNOG RADA	
Sadržaji - program	Vreme realizacije
1. Planiranje nabavke literature i periodičnih publikacija za učenike, nastavnike i stručne saradnike	Tokom godine
2. Izrađivanje godišnjeg, mesečnih i operativnih planova	Početak školske godine
3. Planiranje i programiranje rada sa učenicima u školskoj biblioteci	Početak školske godine
4. Izrada programa rada bibliotečke sekcije	Početak školske godine
II PRAĆENJE I VREDNOVANJE OBRAZOVNO-VASPITNOG, ODNOSNO VASPITNO-OBRAZOVNOG RADA	
Sadržaji - program	Vreme realizacije
1. Učešće u izradi godišnjeg plana rada i samovrednovanja rada ustanove	Tokom godine
2. Odabiranje i pripremanje literature i druge građe za razne obrazovno-vaspitne aktivnosti	Tokom godine
3. Korišćenje saznanja i dostignuća savremene nauke, naučno proverene metode i rezultata sopstvenog istraživačkog rada	Tokom godine
4. Poboljšanje informacione, medijske i informatičke pismenosti korisnika razvijanjem kritičkog odnosa prema različitim informacijama i izvorima saznanja i osećanja za estetske vrednosti	Tokom godine
III RAD SA NASTAVNICIMA	
Sadržaji - program	Vreme realizacije
1. Saradnja sa nastavnicima na promociji čitanja radi zadovoljstva kroz sve oblike obrazovno-vaspitnog rada	Tokom godine
2. Saradnja sa nastavnicima u pripremanju učenika za samostalno korišćenje raznih izvora informacija	Tokom godine
3. Organizovanje nastavnih časova iz pojedinih predmeta u školskoj biblioteci	Tokom godine
4. Saradnja sa nastavnicima oko utvrđivanja godišnjeg plana obrade lektire, i korišćenja nastavničko-saradničkog dela školske biblioteke	Tokom godine
5. Korišćenje resursa biblioteke u procesu nastave	Tokom godine
6. Sistematsko informisanje korisnika školske biblioteke o novoizdatim knjigama, stručnim časopisima, o tematskim izložbama u vezi s pojedinim izdanjima, autorima, akcijama i jubilejima	Tokom godine

IV RAD SA UČENICIMA	
Sadržaji - program	Vreme realizacije
1.Priprema učenika za samostalno korišćenje različitih izvora saznanja i svih vrsta informacija u nastavi i van nje	Tokom godine
2.Pružna pomoć učenicima kod učenje van škole i usvajanju metoda samostalnog rada na tekstu i drugim materijalima	Tokom godine
3.Pružna pomoć učenicima upripremi i obradi zadate teme	Tokom godine
4.Upoznaje učenike sa metodama i tehnikama naučnog istraživanja i bibliografskog citiranja	Tokom godine
5.Radi na razvijanju pozitivnog odnosa prema čitanju i važnosti razumevanja teksta i omogućavanju pretraživanja i upotrebi svih izvora i osposobljavanju za samostalno korišćenje	Tokom godine
6.Stimuliše navikavanje učenika da pažljivo koriste i čuvaju bibliotečku građu, da razvijaju naviku dolaženja u školsku i javnu biblioteku i da uzimaju učešća u njenim aktivnostima	Tokom godine
7.Podstiče poboljšanje informacione, medijske i informatičke pismenosti učenika	Tokom godine
8.Radi sa učenicima u čitaonici, u radionicama za učenike, i na realizaciji školskih projekata	Tokom godine
V RAD SA RODITELJIMA, ODNOSNO STARATELJIMA	
Sadržaji - program	Vreme realizacije
1.Učešće na roditeljskim sastancima rad davanja informacija o čitalačkim interesovanjima i potrebama učenika	Tokom godine
2.Ostvarivanje saradnje sa roditeljima u vezi sa razvijanjem čitalačkih navika učenika	Tokom godine
VI RAD SA DIREKTOROM, STRUČNIM SARADNICIMA, PEDAGOŠKIM ASISTENTOM I PRATIOCEM UČENIKA	
Sadržaji - program	Vreme realizacije
1.Saradnja sa nastavnicima, pedagogom, psihologom, direktorom škole u vezi s nabavkom i korišćenjem knjižne i neknjižne građe, organizacijom rada školske biblioteke	Tokom godine
2.Informisanje stručnih veća, stručnih saradnika i direktora o nabavci nove stručne literature za predmete, didaktičko-metodičke i pedagoško-psihološke literature	Tokom godine
3.Informisanje o razvoju medijske i informatičke pismenosti, i upućivanje na kritički i kreativni odnos učenika prilikom korišćenja izvora	Tokom godine
4.Saradnja oko obezbeđivanja knjižne i neknjižne građe za školsku biblioteku koju koriste učenici, nastavnici i stručni saradnici	Tokom godine
5.Pripremanje i organizovanje kulturnih aktivnosti škole	Tokom godine
VII RAD U STRUČNIM ORGANIMA I TIMOVIMA	
Sadržaji - program	Vreme realizacije
1.Rad u školskim timovima na izradi godišnjeg i razvojnog plana škole i školskog programa	Tokom godine
2.Rad u stručnim timovima u skladu sa rešenjem direktora	Tokom godine
3.Rad u stručnim timovima u cilju promovisanja škole i prikupljanja sredstava za obnovu knjižnog fonda	Tokom godine
VIII SARADNJA SA NADLEŽNIM USTANOVAMA, ORGANIZACIJAMA, UDRUŽENJIMA I JEDINICOM LOKALNE SAMOUPRAVE	
Sadržaji - program	Vreme realizacije
1.Saradnja sa drugim školama, školskom, narodnom i drugim bibliotekama	Tokom godine
2.Saradnja sa lokalnom samoupravom po pitanju promocije rada biblioteke i škole	Tokom godine
3.Saradnja sa prosvetnim, naučnim, kulturnim i drugim ustanovama	Tokom godine
IX VOĐENJE DOKUMENTACIJE, PRIPREMA ZA RAD I STRUČNO USAVRŠAVANJE	
Sadržaji - program	Vreme realizacije
1.Praćenje i evidencija korišćenja literature u školskoj biblioteci	Tokom godine

2.Vođenje dokumentacije o radu školske biblioteke	Tokom godine
3.Stručno usavršavanje- učešće na seminarima, savetovanjima i drugim skupovima	Tokom godine

16. NAČIN EVALUACIJE ŠKOLSKOG PROGRAMA

Školski program se evaluira kontinuirano, i to na:

- Sednicama Nastavničkog veća, kontinuirano tokom školke goine
- Sednicama Odeljenjskog veća, kontinuirano tokom školske godine
- Posećivanjem časova (direktor, stručni saradnici, savetnici)

Školski odbor je na svojoj sednici od 15. septembra 2021. godine usvojio jednoglasnom odlukom Školski program 2022-2026 godine.

Mali Iđoš, 14.09.2017. godine

Direktor škole

Filep Valentin

Pred. Školskog odbora

Zaboš Tibor